C 4333 /4358

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար· 4000 ֆր·վեց·2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
1
ՅՈՒԼԻՍ
MERCREDI
1ER JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8432 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4333

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին Իտալիա կատարած այցելութիւնը, մէկէ աւելի յատկանշական կողմեր ունի:

Երկու երկիրներու մամուլը, ամէն բանէ առաջ չեշտեց եւ մանաւանդ իմաստ մը տուաւ այն երեւոյթին որ Զօր· Տը Կոլ՝ նախագահի իր առաջին այցելութիւնը վերապահեց լատին երկրի մը:

Քաղաքական նախապատրաստի տէր՝ Իտալիոյ ժողովուրդը համոզուած որ այդ ընտրութիւնը պատահական չէր, բայց ոչ նուազ խանդավառութեամբ ողջունեց Զօր· Տը Կոլը:

Համակրանքի ժողովրդական ցոյցերուն եւ «Վիվա Տը Կոլ» դանդուածային աղաղակներուն հակառակ ձայն բարձրացնողները, միայն համայնավարները եղան: Անոնց պարագլուխը՝ երեսփոխանական թոլիաթթի, անտեսելով քաղաքացիական կրթութեան տարրական պահանջները փորձեց մինչեւ իսկ նախատել բարձրաստիճան այցելուն, իտալական խորհրդարանի նիստի մը ընթացքին:

Իտալիոյ համայնավարներու պետին բերնով, Ֆրանսայի «ընկերները» իրենց ընդդիմութիւնը կ'արտայայտէին, անշուշտ, զօրավարին վարած ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան դէմ:

Երկու քոյր երկիրներու նախագահնե-րուն դիմաւոր մտահոգութիւնը եղած չէ Հռոմ – Փարիզ համաձայնութիւն մը կրնքել: Երկուստեք համոզուած են որ արեւմուտքի խաղաղութեան ապագային համար անմիջական անհրաժեշտութիւնն է՝ ստեղծել համերաշխ Եւրոպա մը:

Նոր Եւրոպայի մը մէջ, երկու պետութիւններու միջեւ, դլուխ – դլխի, համաձայնութիւն մը դէշ յիշատակներ կրնար արթնցնել անցեալի «Հռոմ – Պերլին առանցքը» դեռ լաւ յիշող մարքերուն մէջ:

Միջերկրականեան համաձայնութեան մը մասին ալ խօսք չէ եղած երկու նախագահներուն միջեւ, հակառակ որ վերջերս այդ մասին չատ խօսուեցաւ Աթէնքին մինչեւ հիւսիսային Ափրիկէի երկիրները: Դժուար է խօսիլ Միջերկրական-եան համաձայնութեան մը մասին, երբ չափ չէ լուծուած ալժերիական հարցը:

Կարեւորը կը մնայ Եւրոպան, որուն միասնականութեան համար Ֆրանսան չանք չի խնայեր: Մինչ Տը Կոլ Հռոմէն կը վերադառնայ, ելմտական նախարար՝ Փինէ Պոն կ'երթայ: Ֆրանսան տեւական եւ օդտակար յարաբերութիւններ կ'ուզէ մշակել իր նախկին թշնամիին հետ: Դիւանագիտական, սահմանակից պետութիւններու կատարած քաղաքական եւ տնտեսական համագործակցութեան փորձերը ցոյց կուտան որ հասարակաց առաջադրութիւն մըն է, ամէն բանէ առաջ, զօրաւոր արեւմուտք մը ստեղծել, ի տես Ցուրելի անակնկալներու երկու Մեծերուն միջեւ:

Այդ դիտումով ալ, Ֆրանսա կ'ուզէ որ Իտալիա աւելի զործօն դեր մը կատարէ միացեալ Եւրոպայի կազմութեան մէջ:

Պաշտօնական տեսակցութիւնները ամփոփող զեկոյցը ցոյց կուտայ արդէն թէ Տը Կոլ եւ Քուվ Տը Միւրվիլ՝ մէկ կողմէ, Սէնեի եւ Փելլա՝ միւս կողմէ, դլխաւոր-բարար խօսած են միջազդային կացութեան մասին, նկատի առնելով Փրնեւի ժողովին մէջ չորս նախարարներու բռնած եւ պահելիք դիրքը ու հաւանական անհաչտ տարակարծութիւնները:

Զեկոյցը կը չեշտէ թէ երկու կողմերը չահադրդռուած են որ Իտալիա սերտօրէն կապուի արեւմտեան քաղաքականութեան: Երկու պետութիւնները անհրաժեշտ կը նկատեն արեւմտեան արտաքին նախարարներու ժողով մը Ցուլիս 13էն առաջ, մասնակցութեամբ նաեւ Իտալիոյ:

Եւրոպան դրական արդիւնքներ կ'ակնկալէ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ անկեղծ մերձեցումէն: Անհիմն չէ Ֆրանսական որոշ թերթերու նախատեսութիւնը որ եթէ Եւրոպայի ամէն ճամբայ Հռոմ կը տանի, կրնայ ըլլալ որ այս անդամ Հռոմէն մեկնի այն ճամբան որ պիտի տանի դէպի Միացեալ Եւրոպա:

ՑԱՌԱՋ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԿՈՂՔԻՆ

ԱԼԸՆ·— «ԱՒԱՆՑ ՁՕՐԱՒՈՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԸ՝ ՁՕՐԱՒՈՐ ԵՒՐՈՊԱ ՁԻ ԿՐՆԱՐ ԸԼԼԱԼ»

Ամերիկեան ազդերու Յրդ համապատասխանին առիթով, որ տեղի ունեցաւ «Ֆրանս-Ամերիք» կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ, Միացեալ Նահանգներու մամուլի զործակալութեան տնօրէն Ձորճ Ալըն քաղաքական կարեւոր ճառ մը խոսեցաւ Սորպոնի մէջ:

Նախ, ըսաւ ան, ամերիկեան կառավարութիւնը կը մտածէ թէ զօրաւոր, կայուն եւ կենսունակ Ֆրանսա մը անհրաժեշտ է ազատ աշխարհի ապահովութեան եւ ներդաշնակութեան համար: Ասիկա նորութիւն մը չէ Միացեալ Նահանգներու քաղաքականութեան մէջ: Երկու աշխարհամարտերու ընթացքին զէնքի եղբայրակցութիւնը վկայութիւն մըն է այս ուղղութեամբ, ինչպէս նաեւ Մարշալի ծրագիրն ու օգնութեան այլ ծրագիրները՝ Բ. Աշխարհամարտէն ետք: Մենք միշտ այն համոզումը ունինք թէ զօրաւոր Եւրոպա մը անպատշաճ է՝ առանց զօրաւոր Ֆրանսայի: Եւ առանց զօրաւոր Եւրոպայի, ազատ աշխարհի եւ Միացեալ Նահանգներու ապահովութիւնը մահացու վտանգի մը առջեւ կը դտնուի:

Անդրադառնալով ներկայ կացութեան, Ալըն բաւ մասնաւորապէս·— Թոյլ տուէք ինձ ըսել նաեւ թէ իմ հայրենակիցներս անկեղծ զոհունակութեամբ դիտմաւորեցին Զօրավար Տը Կոլի վերադարձը: Մենք կը մտածենք թէ Զօր· Տը Կոլ կը խորհրդանշէ Ֆրանսայի մեծութիւնն ու փառքը: Ֆրանսայի քաղաք· կայունութիւնն ու տնտեսական հաւասարակշռութիւնը քաջալերական են:

ԱԼԺԵՐԻԱ·— Անդրադառնալով այս հարցին, ամերիկեան մամուլի զործակալութեան տնօրէնը նախ ճշդեց՝ թէ աւելի քան որեւէ երկիր, Ֆրանսա բարդ խնդրի մը առջեւ կը դտնուի: Ֆրանսայի չահը կը պահանջէ որ այդ հարցը կարելի եղածին չափ չուտ լուծուի· «Մենք ալ մտահոգուած ենք անով: Բայց խորհուրդներ չենք տար Ֆրանսայի՝ այս մարդին մէջ: Արդէն ոչ մէկ միջամտութիւն ըրած ենք: Կը յուսանք թէ արդար եւ ազատական լուծում մը կարելի պիտի ըլլայ դտնել՝ պահելու համար Ալժերիոյ եւ Ֆրանսայի կապերը: Իր այս ճիգերուն մէջ,— ամուլ պայքարին լուծում մը դտնելու ճիգը, — Նախագահ Տը Կոլ Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան անվերապահ աջակցութիւնը կը վայելէ»:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԺՈՏ·— Ճառախօսը նախ հերքեց այն զրոյցները՝ որոնց համաձայն Ֆրանսա անհամաձայնութիւններ ունի իր դաշնակիցներուն հետ եւ այդ պատճառով տատանումն կազմակերպութիւնը տկարացած է: Ան չեչտեց մասնաւորապէս այն պարագան՝ թէ Փրնեւի վերջին խորհրդաժողովը ցոյց տուած էր արեւմտեան ուժերու միասնականութիւնը·— «Ճիշդ է սակայն, որ Զօրավար Տը Կոլ առաջարկ մը ըրաւ Ատլանտեան Ուխտը աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար: Փարիզի եւ Ուաշինկթընի մէջ բանակցութիւններ եղան այդ առաջարկներուն շուրջ: Ես վստահ եմ որ բարեկամեցողութեամբ, մեր կարծիքները պիտի ներդաշնակուին»:

ԻՐԱՔ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Պէյրութէն հասած լուրերու համաձայն, Իրաքի համայնավար կուսակցութիւնը զաղտնի հրահանգներ տուած է իր անդամներուն՝ ամէն վայրկեան պատրաստ ըլլալու համար:

Նկատելով որ համայնավար կուսակցութիւնը վճռական օրեր կ'ապրի, ըստած է զաղտնի հրահանգներուն մէջ, կուսակցութեան հակառակորդ տարրերու միացումը՝ բանակէն ներս թէ դուրս, հետեւեալ միջոցները անհրաժեշտ կը դտնէն·—

1·— Ժողովրդական կազմակերպութեանց բոլոր անդամները կուսակցութեան տրամադրութեան տակ պէտք է դնեն իրենց զէնքերն ու զինամթերքը, հարկ եղած պարագային զործածելու համար:

2·— Բոլոր անդամները զօրաւոր պայքար պէտք է մղեն ամէն տեղ՝ բանակին եւ ոստիկանութեան դէմ, անոնց ծանրացնելու համար ազդային ժողովրդավարական եւ ընկերվարական կուսակցութեանց զործունէութիւնը· այդ կազմակերպութիւնները ներկայիս կ'օգտուին բանակին եւ համայնավար կուսակցութեան միջեւ զոյութիւն ունեցող ծանր կացութենէն:

3·— Ճիշդ պէտք չէ խնայուի՝ որպէսզի կարելի ըլլայ հսկողութեան տակ պահել ժողովրդական դիմադրութեան ուժերը, որոնք միայն՝ կուսակցութեան հակակչռին ենթակայ են:

4·— Այս հրահանգները պէտք է զործադրուին կատարեալ զաղտնապահութեամբ:

5·— Կուսակցութիւնը կազմ ու պատրաստ պէտք է ըլլայ զօրակոչի համար՝ նոր հրահանգներու սպասելով:

6·— Շրջանային բոլոր կոմիտէներն ու տեղական դեկավարները կուսակցութիւնը տեղեակ պէտք է պահեն վերջին անցուդարձերու մասին:

Միւս կողմէ, Պաղտատի ճայնասփիւռը յայտարարեց թէ պատերազմական վիճակը միշտ ի զօրու է Իրաքի մէջ եւ օրէնքով արդիլուած է զէնք կրել:

—o—

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՐԻ ԽՈՒՄԲԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, երէկ շաբթի օր Խ· Միութեան փոխ վարչապետ Կոզլով Նիւ Եորքի խորհրդային ցուցահանդէսին բացումը կատարեց:

Այս առիթով Երեւանի «Գրական Թերթ»ը կը գրէ թէ Հայաստանի «Երգի ու պարի 23 հոգինոց ծանօթ խումբը Ցուլիս 17ին Մոսկուա մեկնած է եւ անկէ՝ Նիւ Եորք, մասնակցելու համար խորհրդային ցուցահանդէսին մէջ տեղի ունենալիք ներկայացումներուն:

Հայաստանի պարի խումբը կը բաղկանայ 23 հոգիէ եւ Նիւ Եորքի մէջ պիտի ցուցադրէ հայկական ժողովրդական պարեր:

Այս ցուցահանդէսը կարեւոր հանդիսան մը կը նկատուի Միացեալ Նահանգներու եւ Խ· Միութեան յարաբերութեանց մէջ: Կոզլով Նիւ Եորքէն մեկնելու Ուաշինկթըն, ուր պիտի ընդունուի Նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ: Կարեւոր խօսակցութիւններ կը նախատեսուին:

× Այզընհաուըր, Նիքսընի, Տիլընի, Լոճի եւ Սթրաուսի հետ այցելութիւն մը տուաւ խորհրդային ցուցահանդէսին:

Օրը Օրին

« ԹԵԼԱԴՐԱՆՔ » ՄԸՆ ԱԼ ՄԵԶՄԷ

★

Դպրոցական տարեշրջանը վերջացաւ: Յառաջիկայ Հոկտեմբերին կը սկսի նորը: Բոլորիս մտահոգութիւնը նոյնն է, նոր սերունդին հայ մեծնալը, հայ՝ լեզուով, հայ՝ ոգիով: Բոլորիս աչքերը յառած են գլխաւոր երկու կարեւոր կրթարանիներու, Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան եւ Ռէնսիի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարաններուն վրայ:

Շաբաթական հայերէնի դասընթացքները « օժանդակներ » են միայն: Մեծ բան կարելի չէ սպասել անոնցմէ, մանաւանդ գալիք տարիներուն, երբ հիմակուընէ սկսած է հետզհետէ պակսիլ աշակերտներու թիւը:

Այս միջոցին, Յառաջի մէջ, յաճախ կը հանդիպինք յօդուածներու, նոյն իսկ խմբագրականի, որոնք ծնողքներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն այդ զոյգ հաստատութիւններուն վրայ, թելադրելով որ իրենց զաւակները այժմէն արձանագրեն յառաջիկայ շրջանին համար:

Արդար մտահոգութեամբ գրուած այդ յօդուածները ընդհանրապէս կը շեշտեն ծնողքներու ունեցած դերը, իրենց զաւակները — կարելի զոհողութեամբ — գոնէ հայերէն լեզուն *խօսիլ* սորվեցնելու անհրաժեշտութեան մէջ:

Կ'ընդունինք որ մեր զոյգ բարձրագոյն այդ կրթարաններուն գոյութեան խմաւորումն ալ այդ է: Գիտենք որ կը փորձեն կարելին, ըլլան ուսուցիչները, ըլլան պատասխանատու տնօրէնութիւնները իրենց սահմանուած եւ իրենցմէ պահանջուած դերը լի ու լի կատարելու համար: Դժուար է անշուշտ անոնց պարտականութեան կիրառումը՝ երբ տղան դպրոց կուգայ: Մէկ բան հայերէն չխօսելով, յամառ կերպով կ'ընդդիմանայ կարծես, երբ մանաւանդ անոնց մեծ մասին ծնողքները, մասնաւորաբար մայրերը օտար են:

Այս բոլորը գիտնալով հանդերձ, կ'ուզենք մատնանշել թէ արդիւնքը շատ անգամ բաւարար կամ գոհացուցիչ չէ: Լաւագոյն *փրոփականտը* այդ վարժարանութիւններուն համար յօդուածները չեն, այլ յաճախող տղաքն են: Պէտք է անոնք գոնէ հայերէն խօսելու վարժութեամբ ցոյց տան դպրոցին տուածը, մայրենի լեզուով բանախօսութիւններ ընելով կամ պարզ թղթակցութիւններ գրելով թերթերուն, իրենք իսկ նկարագրելով իրենց հանդիսութիւնները:

Այս արդէն՝ որոշ չափով կրնայ գոհացնել թէ վարժարաններու տեսչութիւնը եւ թէ մեզ, այլապէս ուսուցիչներու զոհողութիւնն ալ ապարդիւն է: ՆՈՃԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐԸՆի մէջ հրատարակուեցան կարդ մը փաստաթուղթեր որոնք չահեկան տեղեկութիւններ կուտան Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան զործունէութեան մասին, 1940ին: Մերկացումները ընդդէմ է Փարիզի նախկին ամերիկեան դեսպանը՝ Ուիլըմ Պուլիթ որ Գերմանիոյ եւ համայնավար կուսակցութեան սերտ զործակցութեան մասին փաստաթուղթեր կը ներկայացնէ:

ՑՈՐԴԱՆԱՆի մէջ 14 համայնավարներ ձերբակալուած են: Թուրքիկներ եւ դաղտնի տպարան մըն ալ գրաւուած են:

ԳԱՀԻՐԷի Ալ Ահրամ թերթին համաձայն, Խ· Միութիւնը 400 միլիոն րուբլի (49 միլիառ ֆրանք) վարկ մը բացած է Ա· Մ· Հանրապետութեան Ասուանի ամբարտակի շինութեան համար, որ պիտի սկսի Դեկտեմբերին:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՈՒՐԱՐՏՈՒ

ՄԱՀՎԱՆ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ՎԱՂ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

ՏՈՒՓ. ՓԻՇԱԿՈ

(Ի. ԵՐԻՑԵՆ ՀԵՏՈ)

Ոսոխին ձեռքեր եւ ոտքեր կապած՝ ան-
զէն ու անօգնական վիճակի մէջ էր, երբ
Ղազարոս Աղբալեան, Ներսէս Ղազարեան
եւ Գէորգ Ղազարեան ներս մտան։ Ասոնք
ալ ոսոխին պէս զինուած էին։ Ասոնց
ետեւէն ներս մտաւ Ղազարոսի կինը՝ Մա-
րիամ, որ ոտքերուն տակ կոխկռտելով
ամուսնին թշնամիները, ձայն մը հանեց
ու ըսաւ.

— Ղազարոս, ես եկայ քեզի օգնելու։
Ղազարոս ուրախացաւ կնոջ գալուն։
Ան գիտէր, որ Մարիամ ոչ միայն կրակ
սիրտ մըն է, այլեւ ամուսնին ամէն ինչ
կրնայ ընել։ Ղազարոս ըսաւ.

— Մարիամ, ես ալ քեզի կը սպասէի։
Ես գիտէի, որ դուն ինծի պիտի գաս։

Մարիամ ըսաւ.

— Ղազարոս, ես ալ գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի սպասես։ Ես գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի կանչես։ Ես գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի ուզես։ Ես գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի ըսես։ Ես գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի ըսես։ Ես գիտէի, որ դուն
ինծի պիտի ըս

ՔԱՆ ՁՄԵՌՆՈՑԸ

Ա.

Նէ ըսէր թէ ան գիտ որ ամէն կին ունի մէկ ուժեղ կողմ, ինծի կ՚ուզէ ըսել որ ամէն կին ունի մէկ ուժեղ կողմ, որով կրնայ ինքզինքը պաշտպանել ամէն տեսակ վտանգներէ։ Ես կը կարծեմ թէ ան ամէն կնոջ մէջ կայ, բայց ոչ միշտ կրնայ գործածել զայն։ Ինչո՞ւ համար ամէն կին ունի ուժեղ կողմ մը, ինչո՞ւ համար ամէն կին չունի ուժեղ կողմ մը, ասոնք ես չեմ գիտեր։ Ես միայն գիտեմ որ ամէն կին ունի ուժեղ կողմ մը, ինչպէս ամէն կին ունի ձեռք, ոտք, աչք, ականջ, քիթ, բերան, ատամներ, մազեր, ճանկեր, պոչ եւ այլն։ Ուրեմն

Օր· ՍՕՆԱ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԳՈՒՄՐՈՒՅԵԱՆՑ
Նշանուած
21 Յունիս, 1959
Ձեռամբ՝ Տէր Թորգոմ Փոստէկեանի :
Սարսել Լիոն
Այս առթիւ Տրէ եւ Տիկին Կ· Երանեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Շ· Միսաքեան սրահին :
(Առանալ «Յառաջ»էն) :

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

Լսարանին հերթական հաւաքոյթը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ :
Դասախօս Տիկ· Լիլիէն Բիւզանդ :
Նիւթը՝ Գրագիտուհի Ադաւնիի Շիրակ վէպը, *(տպուած Երեւան, 1954ին) :*
Մուտքը ազատ է :
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Իսի լէ Մուլինոյի Ջաւարեան կոմիտէի եւ Պէլվիլի Թոստոմ խումբի կողմէ :
Այս կիրակի՝ կէսօրէ վերջ Մբռօնի՝ Պաղ Ագրիւրին մօտ :
Գեղարուեստական բաժին : Տիկին Գա – լայճեան երգ, Տէր եւ Տիկին Մ· Գարա – կէօզեան երգ եւ արտասանութիւն, Նա – հապետեան քոյրեր երգ եւ արտասանու – թիւն : Բարձրախօս եւ հայերէն սալեր :
Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գինով :
ԾԱՆՕԹ·— Դաշտահանդէսի վայրը եր – թալու համար Մէրի – տ'Իսիէն եւ Փօճ տը Սեւրէն *առնել 169 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Օրֆըլինա էթան տը Թրավօ լճակին քով : Շոգեկառք Էնվալիտէն, իջնել Վալ – Ֆլէօրի : Պէլվիլէն մասնաւոր օթօֆառ առաուան ժամը 9ին, Փլաս Ժուրտէ – նէն : Դիմել ընկեր Մանուկ Համբարձում – եանի 40 Րիւ տը Լա Մար եւ Ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Օթօբառով երթուդարձ՝ 300 ֆրանք :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Այրի Տիկին Սրբուհի Նշանեան եւ զաւակները՝ Անահիտ, Ա – րաքսի, Արփի, Արման եւ Առլէն, չնո – հակալութիւնները կը յայտնեն թաղի ա – ռեւտրականներուն եւ զրացիներուն, Հ· Ց· Դ· Ս· Մինասեան ենթակոմիտէի, ի – րենց ծաղկեպսակներուն համար, եւ բո – լոր անոնց որոնք ցաւակցական դիրերով, նուիրատուութիւններով, ծաղկեպսա – կով եւ ներկայութեամբ մասնակից եղան իրենց սուգին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ *տարաբախտ* ԱՇՈՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ *մահուան առթիւ :*

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր· Միութեան :
Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Պ· Հայկազի ազարակը, Սէն – Լու Կրան – փէնի մէջ (նախկին Եօթնեղբայրեան) :
Ամերիկայէն նոր ժամանած միութեան պատգամաւորը պիտի զեկուցէ 30 Մա – յիս 1959ին Սէնթ Լուիզի մէջ գումարուած Քղեցիներու Պատգմ· ժողովի մասին :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Արեւելեան նուագ Թորգոմ եւ որդի, Բարձրախօս ԱԼԴԱՋ :
Հայկական եւ եւրոպական պարերով, շիշ էէպապով եւ զովացուցիչ խմիչքնե – րով :
Մուտքը ազատ է :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի Մար – ւէյլի մասնաճիւղի :
Կիրակի ամբողջ օրը, 5 Յուլիս
Bar «Charles» Bourdonnière
Ծառաչուք եւ օղասպեն ընդարձակ պար – տէզին մէջ :
Կը խօսի Պ· ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ,
Կազդոյտ Խաչի աշակերտներու կողմէ :
Կ'արտասանէ Օր· Սեդա Թիւրէլեան, կ'երգէ Պ· Կասեան :
Պիտի ներկայացուին

ԱՐՏԱՇԷՍ Բ. ԵՒ ՍԱԹԵՆԻԿ
ԵՒ ՋԱԻԵՇՏ ՄԸ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր :
Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ շիշ էէպապ մատչելի վիններով :
Մուտքը ազատ է :
ԾԱՆՕԹ·— Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթրէն առնել Պուլոնիէր լա Ֆէվ տանող օթօբառը եւ իջնել վերջաւո – րութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ

Ուսումնասիրաց Միութիւնը կը կազ – մակերպէ
ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՕՐԸ
Սեւրի Մխիթարեան վարժարանին մէջ, կիրակի 5 Յուլիս, կէսօրէ յետոյ ժամը 15·30էն 22 :
Գեղարուեստական ընտրուած եւ ճոխ բաժինի մը հետ համընթաց, տեղի պիտի ունենան՝ հայերէն արտասանութեան մր – ցումներ, որոնք երկու դասակարգի բաժ – նուած են :
Ա· ԲԱԺԻՆ·— Վերապահուած 10էն 14 տարեկան երկսեռ դեռահասներու :
Բ· ԲԱԺԻՆ·— Վերապահուած 15էն 18 տարեկան երկսեռ պատանիներու :
Այս հանդիսաւորութեան ընթացքին պիտի ընտրուին փարիզեան շրջանի 1959 տարուան լաւագոյն արտասանողները հինգ քննիչ դատաւորներու որոշմամբ :
Իւրաքանչիւր դասակարգի առաջին հանդիսացողը «լաւագոյն արտասանող» տիտղոսէն զատ, պիտի ստանայ նաեւ ար – ժէքաւոր պարգեւ մը :
Միութիւնս կը խնդրէ բոլոր թաղային վարժարաններու տեսուչներէն ինչպէս նաեւ ծնողքներէ, այժմէն իսկ դիմել՝
Տիկին Զ· Փէչտմալճեանի՝
165, RUE DE JAVEL, PARIS 15, TEL· BLO· 19-60
թէկնածուներու արձանագրութեան հա – մար :
Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Հո – րեքշաբթի երեկոյ, ժամը 21ին, Քատէի սրահը : Կը խօսի Պ· ԱՐՇԱԻԻՐ ԽԱՆԷ – ՏԱՆԵԱՆ : Նիւթ՝ «Մանկավարժական խորհրդածութիւններ» : *Կը խնդրուի ըլ – լալ ճշդապահ :*

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Ջարան – ճաղի Հայր· Միութեան, վերակազմու – թեան 10րդ տարելիցին առթիւ :
5 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը, Ռէս – թօրան տէ Կրոթ Մոնար, Թրուա Լիւֆ զովասուն, զալարազարդ պարտէզին մէջ :
Կը նախագահէ Մ· ԹՈՍՏԱՆ :
Կը խօսի Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ :
Առաւօտուն Պուլի մրցում, պուլ ունե – ցողներէն կը խնդրուի միասին բերել :
Գեղարուեստական խնամուած ու ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն, անակնկալներ, հայկական, եւրոպական պար :
Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված :
Մուտքը ազատ է :
ԾԱՆՕԹ·— Առնել 7 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել վերջաւորութեան Շէ Մարէն, Ռուտ տէ զ'Օլիվ :

ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կեդր· Կրթ· Յանձնաժողովի Հովանա – ւորութեան տակ բացուած Ալֆորվիլի դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ դիշեր ժամը 9ին :
Դերաչնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԻ Եպիսկ· ՄԱ – ՆՈՒԿԵԱՆի հովանաւորութեան տակ, Ալ – ֆորվիլի Վոլթէռ Սալ տէ Ֆէթի մէջ, դպրոցի աշակերտութիւնը պիտի երգէ, արտասանէ ուսուցիչներու ղեկավարու – թեան տակ :
Տեղւոյն քաղաքապետը Պ· ՊԼԷՕՋ ներ – կայ պիտի ըլլայ հանդէսին :
Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, ժամը 20·30ին, Սինեմա «Լէ Վարիէթէ»ի մէջ, 37, Րիւ տը լ'Արպըը (Լա Քաուրպիէր) :
Հայկական զոյնաւոր երկու ժապաւէն – ներ : Հայկական երաժշտութիւն : Կ'երգէ Իրիս Պիլպիլեան :
Դասախօսութիւն՝ Պ· Ժեռար Սթեֆա – նեսոյի կողմէ,

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՊԱՆԵՒՕ – ՔԱՇԱՆի Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երեքշաբթի իրի – կուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· Սարգիս Մի – նասեան ենթակոմիտէի ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաք – տեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլ – լայ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացու – ցիչը : Ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է :

ՎԻՆ·— Հ· Ց· Դ· «Անի» կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան Ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

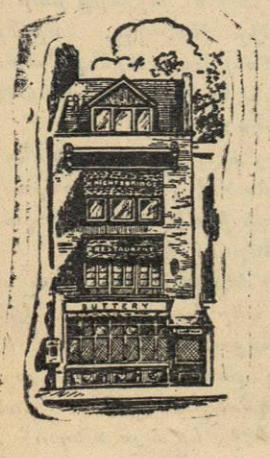
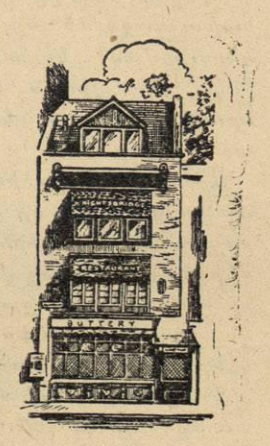
ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Պոմոնի Կապոյտ Խաչէ մասնաճիւղի դպրոցական ամավերջի հանդէսը 4 Յու – լիս, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30ին, ճոխ յայտագիրով :
Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներ – կայ գտնուիլ քաջալերելու համար աչա – կերտութիւնը :
Մուտքը ազատ է :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Համախարբերդցիական Միութեան :
Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ 9–10 : Տէսին Կապիոնի (Շէ Կապիօն) գետեզը եւ զովասուն պարտէզին մէջ :
Առատ կեր ու խում :
Զովացուցիչ ըմպելիներ :
Նշանաւոր «Զիկ խըյմա», *ինչպէս նաեւ* «շիշ էէպապ» :

ՀԱՐՍԱՆԻՔ
ԹՆԶՈՑՔ **Château du Bois** ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ
ՊԱՐ
PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)
ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ
Auberge "Les Castors" et Annexe
ՀԱՂ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ԺԱՔ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԻԹԻՒՆ
Բացում 1 Յուլիս 1959
Բաց է ամբողջ տարին
ՕԴԱՓՈՐԴԱՏՈՒՆ
ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՁԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE
Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ
BAL
R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING
Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին
JEUX

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)
Knighsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՃՕՂԻՆ
RAKI D'UZIE
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ' 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
2
ՑՈՒԼԻՍ
JEUDI
2 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8433 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4334

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Գաղթականաց համաշխարհային տա–րին *սկսաւ պաշտօնական կոչերով* :

Առաջին տաթիւ Ֆրանսա ընդ առաջ ըլ–նաց միջազգային այս ձեռնարկին, անգամ մը եւս ցոյց տալով թէ ասպետական այս երկիրը, ո՛րքան կարեկից է մարդկային ամէն կարգի ցաւերու եւ թշուառութեանց հանդէպ :

Ցարական, սուլթանական եւ այլ բռնա–պետական վարչակարգերու բոլոր զոհե–րը, մասնաւորաբար մտաւորականներ եւ քաղաքական «յանցաւոր»ներ վերհանձն առնելնէ ետք են Ֆրանսայի հիւրընկալ հողին վրայ, ուր ազատու–թեան, հաւասարութեան եւ եղբայրու–թեան վեմ նշանաբանները ի զօրու են ե–ղած միշտ :

Վարչապետ Միշէլ Տըպրէ եկաւ ապացոյցը տալու ամբողջ աշ–խարհին թէ բախտագուրկ եւ հայրենազուրկ զոհերու անցա–տրման խնդիրը ա՛նքան մօտիկ է Ֆրան–սացիներու սրտին :

Հայերս ատոր դրական եւ արդիւնա–ւէտ բազմաթիւ փաստերն ունինք եւ յա–ւէտ երախտապիտութեամբ կը յիշենք Ֆրանսայի անունը :

Առանց երթալու մինչեւ ԺԹ. դարու վերջերը, երբ 1895 – 96ի համիտեան ջարդերէն ճողոպրած բազմաթիւ Հայեր– ինչպէս նաեւ յեղափոխ. գործիչներ — ապաստան գտած էին այս երկրին մէջ, մեր օրերուն հարիւր հազարաւոր Հայեր, արմատախիլ եղած իրենց հայրենի գա–րաւոր բոյներէն, փրկուեցան չնորհիւ Ֆրանսական իշխանութեանց :

Ու ասիկա այնպիսի պահու մը՝ երբ «մեծ» կոչուած ուրիշ «դաշնակից» մը կը ղլանար մէկ հատիկ հայ իսկ ընդունիլ իր ընդարձակածաւալ կայսրութեան հո–ղամասերուն վրայ :

1921ի աշնան, Անդարայի դժբախտ դաշնագիրը անտանելի կացութիւն մըն էր առեղծած Կիլիկիոյ մէջ, որ դինադադարի խանդավառ օրերուն «Հայկական օջախ» մը դարձած էր, չնորհիւ Ֆրանսական զը–բաման բանակի ընձեռած անվերապահ *պակացութեան* :

Կիլիկիոյ Հայութիւնը ամբողջովին տե–ղափոխուեցաւ դրացի արաբական բարե–կամ երկիրները — Սուրիա եւ Լիբա–նան –, որոնք կը դանուէին Ֆրանսայի հոգատարութեան տակ: Երկրորդ աշ–խարհամարտի նախօրեակին նոյն ճակա–տագիրը պիտի վիճակուէր Ալեքսանդրէ–թի եւ Անտիոքի չրջանի մեր հայրենա–կիցներուն :

Չնորհիւ հոգատար պետութեան օժան–դակութեան, ու նաեւ չնորհիւ իսլամ թէ քրիստոնեայ տեղացի Արաբներու բար–եացակամ եւ դուրգուրոտ վերաբերու–մին, այսօր Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ չուրջ երկու հարիւր հազար Հայեր տուն–տեղ եղած, նոր տնտեսութիւն առեղծած են եւ հաւասար իրաւունքներով քաղաքա–ցի դարձած՝ իրենց արդար աշխատանքը ի տես կը դնեն այդ երկիրներու վերա–չինութեան ու վերելքին :

Նոյն բարեացակամ եւ հոգածու վերա–բերումը ցոյց տուաւ Ֆրանսա հանդէպ Հայերուն, երբ 1922 Սեպտեմբերին տեղի ունեցաւ Իզմիրի զարհուրելի աղէտը: Ու նաեւ երբ 1923ի գարնան դաշնակիցները պարպեցին Պոլիսը, իրրեւ հետեւանք քե–մալական յաղթանակներուն :

Հարիւր հազարաւոր Հայեր պարտա–ւորուած լքելու իրենց ծննդավայրը՝ կը փնտռէին ապահով ապաստանարան մը, ուր ջարդուելու եւ կողոպտուելու վտան–գը չըլլար, ինչպէս Թուրքիոյ մէջ :

Այդ բախտորոշ օրերուն, գարձեալ Ֆը–րանսան էր — ինչպէս նաեւ Յունաստա–նը, որ օգնութեան հասան մեր հայրենա–կիցներուն :

Այսօր հայ «գաղթական» չէ մնացած այլեւս, բառին լայն առումով :

Կան տակաւին թիթեղէ խրճիթներու եւ վտաստողջ տնակներու մէջ ապրող սա–կաւթիւ Հայեր Լիբանանի եւ Յունաս–տանի մէջ:

Տեղական իշխանութիւնները, աջակ–ցութեամբ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմ–նարկութեան, ծրագրած են տանելի պայ–մաններ ստեղծել մեր այդ դժբախտ հայ–րենակիցներուն համար :

Մաղթե՛նք, որ Հայը տարագիր ու գաղ–թական չըլլայ այլեւս եւ ապաստան չփնտռէ օտար աստղերու տակ: Այլ իր վերջնական հանգրուանն ըլլայ մեր պա–պերուն գարաւոր ու պատմական երկիրը, որ անպայման պիտի դառնայ ազատ ու անկախ, լայն բանալով իր դուռները բո–լորին առջեւ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՄԷՋ

★

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՀԱՐՑԸ ԿԸ ՓՆՆՈՒԻ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

★

Իսրայէլ ներկայիս կ'ապրի կարճատեւ իր պատմութեան քաղաքական ամէնէն ծանր տագնապը: Պէն Կուրիոն, որ չորս տարիէ ի վեր յաջողած էր երկրին միաս–նականութիւնը պահել՝ բանուորական կազմակերպութիւններու չնորհիւ, առջի օր յայտարարեց թէ տագնապը ծայր տը–ւած է կառավարութեան մէջ: Ընկերվա–րական երկու նախարարներ դէմ քուէար–կած էին Արեւմտեան Գերմանիոյ զէնք ծախելու Իսրայէլի ծրագրին: Ներքին եւ Փոխադրութեանց նախարարները մերժե–ցին ենթարկուիլ Վարչապետ Պէն Կու–րիոնի, եւ ստիպուեցան իրենց հրաժարա–կանները ներկայացնել :

Ինչպէս ծանօթ է, քանի մը օր առաջ արծարծուեցաւ այս հարցը: Ընդդիմա–դիրները բողոքեցին կառավարութեան՝ որ զէնք կը ծախէ Գերմանիոյ: Պէն Կու–րիոն սպառնաց հրաժարիլ՝ եթէ Խորհր–դարանը իր կողքին չմնար :

Երկուշաբթի իրիկուն, Իսրայէլի Խոր–հրդարանին մէջ զէնքերու առնչութեամբ տեղի ունեցած վիճաբանութիւնները յե–տաձգուեցան: Երկու նախարարները ի–րենց ժխտական դիրքին վրայ կը մնան միշտ: Պէն Կուրիոն յայտարարեց թէ երբ կարգադրութիւն մը չըլլայ՝ երկու չա–բաթ պայմանաժամ պիտի տայ, որպէսզի նոր կառավարութիւն մը կազմուի :

Վարչապետը խոտորէն քննադատեց ընդդիմադիրները, չեչտելով թէ անոնք ընտրապայքարի սկսած են արդէն.— Ո–րովհետեւ, երբ Պոնի կառավարութեան ամբարձակ զէնքեր տալու համաձայնու–թիւնը կնքուեցաւ՝ բոլոր կուսակցու–թիւններն ու նախարարները իրենց հա–մամտութիւնը յայտնեցին :

Երեսփոխան մը առաջարկեց որ այս հարցին չուրջ հանրաքուէ մը կազմակեր–պուի՝ ժողովուրդին կարծիքը հասկնալու համար :

Միւս կողմէ, Արաբական եւ Ապահովու–թեան նախարարութենէն յանձնախումբը երեքշաբթի կէսօրէ ետք ժողով մը ու–մարելով այն որոշումին յանդեցաւ՝ թէ Պէն Կուրիոնի կառավարութիւնը պէտք է դործադրէ Արեւմտեան Գերմանիոյ հետ կնքած իր համաձայնութեան բոլոր տրա–մադրութիւնները, չարունակելով զէնքե–րու հայթայթումը:

Համաձայնավարները ղողջ ըլլալու առա–ջարկ մը ներկայացուցին, որ մերժուեցաւ Խորհրդարանի մեծամասնութեան կողմէ:

Մինչ այս մինչ այն, անկախ թերթ մը՝ «Հաարէց» իր ընթերցողներուն կար–ծիքը առնելով հասառատեց թէ անոնց ե–կու երրորդը համաձայն է կառավարու–թեան ծրագրին: Իսկ «սիոնական» կու–սակցութեան պաշտօնաթերթ «Հապո–քէր» կը հրատարակէ ծանուցագիրը մը, որուն համաձայն՝ զօրավար Քէօնիկ «Հե–րութ» կուսակցութեան կը սպառնայ «Ֆրանս – Իսրայէլ» կազմակերպութենէն հրաժարիլ՝ եթէ այդ կուսակցութիւնը չարունակէ իր պայքարը, տաղնապին խո–րացման նպաստելով :

Միւս կողմէ, Պէն Կուրիոն լրագրողնե–րու յայտարարեց թէ եթէ կառավարու–թիւնը տապալի՝ քաղաքական տագարէզը պիտի լքէ :

Մինչ Իսրայէլի մէջ քաղաքական տագ–նապը հետզհետէ կը ծանրանայ, անդին՝ արաբական երկիրները կը մտածեն արար մեծերու ժողով մը դումարել, պաղես–տինցի տարագիրներու հարցը լուծելու համար: Այս խնդիրը մեծապէս կը հետա–քրքրէ Յորդանանը, Լիբանանը, Ա. Մ. Հանրապետութիւնը եւ Քուվէյթը :–

Իրաքի կառավարութիւնը Արաբական Լիկայի անդամ տասը երկիրներուն առաջարկեց որ Մեծերու ժողովը գու–մարեն Պաղտատի մէջ:

Լիկայի անդամ տասը երկիրները, ո–րոնց մէջ՝ Թունուզ եւ Մարոք, համա–ձայնած են արդէն մասնակցիլ այս ժողո–վին: Վայրն ու թուականը չուտով պիտի որոշուին, բայց օրակարգի հարցերը ծա–նօթ են.— Պաղեստին, գաղթականները, Հրեաներու պարագան :

Համըրչոլ առաջարկած էր որ պաղես–տինցի գաղթականները ձուլուին Միջին Ա–րեւելքի երկիրներուն մէջ. այս պարագան մեծապէս մտահոգեց մասնաւորապէս Լի–բանանի Խորհրդարանն ու քաղաքական պարագլուխները :

Լիբանանի Վարչապետ Ռաշիտ Քարամէ ներկայիս կը քննէ գաղթականներու վե–րաբերեալ թղթածրարները՝ որոնք պէյ–րութ զրկուած են ՄԱԿէն եւ արաբական գանազան երկիրներէ: Վարչապետը արա–բական երկիրներու կարծիքը կ'ուզէ առ–նել Համըրչոլտի առաջարկին մասին:

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարը առջի օր մեկնեցաւ Գահիրէ, հարցը մօտէն ու–սումնասիրելու եւ համաձայնութեան եզր մը գտնելու համար :

× Ա. Մ. Հանրապետութեան Նախա–գահ Նասր երկար յայտարարութիւն մը ըրած է, զոր «Ալ Ահրամ» թերթը կը հը–րատարակէ առաջին էջի վրայ:

«Ազատութեան եւ անկախութեան հա–մար պայքարող բոլոր ազգերու թիւ մէկ թշնամին Իսրայէլն է» կ'ըսէ Նասր, ա–ւելցնելով թէ Սուէզի ջրանցքն անցնող իսրայէլեան նաւի պարագան, «միջադէպ մը չէ, այլ՝ կանխամտածուած գաւա–դրութիւն մը»:

Այս պարագան երեք ձեւով կը բացատ–րէ Նախագահ Նասր.—

1.— Պաղեստինեան հարցի լուծումը:

2.— Ա. Մ. Հանրապետութիւնը հինգ մեծերէն անջատելու փորձ մը. «մենք, ըսաւ Նասր, անջատուած ենք արդէնԱնգ–լիայէ եւ Ֆրանսայէ, որոնց հետ 1956ի յարձակումէն ի վեր յարաբերութիւններ չունինք, անջատուած ենք նաեւ Զինաս–տանէ»:

3.— Թափանցում՝ ափրիկեւասիական երկիրները. «Իսրայէլ կը փորձէ թա–փանցել ափրիկեան եւ ասիական երկիր–ները, արաբ ազգերու միջեւ անհամաձայ–նութիւն սերմանելու համար»:

Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս իսրայէլեան նաւ մը գրաւուած էր Սուէզի մէջ: Եգրա–կացնելով իր խօսքը, Նախագահ Նասր կ'ըսէ.— Ա. Միացեալ Հանրապետութի–ւնը Սուէզի մէջ իսրայէլեան նաւարկու–թեան հանդէպ իր ունեցած դիրքը պիտի չփոխէ:

Օրը Օրին

«ՏԱԳՆԱՊ» ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Տարեգիրքի մը գրախօսականին առի–թով ի՛նչ ցաւալի «տագնապներ»ու ակա–նատես կ'ըլլանք, ան ալ Պոլսոյ նման հա–յաշատ կեդրոնի մը մէջ, ուր, Է՛ր երբեմն մեր մշակոյթին լաւագոյն արտայայտու–թիւնները կ'ողջունէինք:

Գիրի տագնապ, գիրքի տագնապ, գրո–ղի տագնապ եւ··· տպարաններ ու գրա–շարի տագնապ: Քիչ մը շատ չե՞ն այս «տագնապ»ները բաղաքի մը համար, ուր տասնեակներով կը հաշուենք տակաւին մեր նախակրթարանները, եկեղեցիները: Ունինք երկրորդական վարժարաններ եւ ունինք հինէն ու նորէն մնացած գրողներ, մատենադարան եւ մամուլ:

Երկու գիրք է տպուեր «Վոսփորի գե–ղածիծաղ ափերուն» վրայ 1958ին, ոչ մէկ նոր դասագիրք յիսուն տարիէ ի վեր, իսկ հոս հոն նետուած բանաստեղծութիւնները իսկական թափթփուքներ, ոչնչապատում եթէ ոչ «ծիծաղելի նորութիւններ», ո–րոնց խմաստը, գեղեցկութիւնը, գեղար–ուեստական արժէքը գրողը ինքն ալ չի հասկնար, բանի որ այդ բոլորէն զուրկ են անոնք:

Ինչո՞ւ սակայն այս «տագնապ»ները: Մենք չենք կարծեր թէ հայ ժողովուրդին այդ հատուածը, որ կ'ապրի հոն եւ որուն արմատը դարերովվայելածէտաղանդաւոր ժողովուրդի մը մշակոյթին ջրտուրը, յանկարծ չորցած է եւ դարձած անպը–տուղ ծառ մը, որ տարիներու ընթացքին ընձիւղ մըն ալ չէ արձակած:

Խորշակ մը փչեր է, որ իր ճամբուն վրայ խամրեցուցեր է ամէն կանաչ, ա–մէն ծաղիկ ու ծառ: Խորշակ մը՝ որ յի–սուն տարիէ ի վեր կը փչէ արեւելեան կողմն աշխարհին Հայոց: Պոլսոյ նման հայ մշակոյթի պայծառ կեդրոնի մը մթ–նոլորտն է արեւազուրկ, որ խաւարեցու–ցեր եւ այնտեղ բուսնող ծաղիկն անգամ գոյնէ հոտէ զրկեր է: ՆՈՃԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Քեբալա նահանգին մէջ, *որ համայնավարներու կեդրոնն է, ձեր–բակալութիւնները կը չարունակուին:* Ցարդ 20·000 *հակահամայնավարներ ձեր–բակալուած են նահանգային կառավարու–թեան կողմէ:*

ՊՈՒԿԱՐԻՈՅ Արտաքին նախարար Թարապանօֆ Գահիրէ երթալէ առաջ կարճատեւ այցելութիւն մը տուաւ Ա–թէնք:

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը Ա. Սէնեի Ա–մերիկա պիտի երթայ Սեպտեմբեր 30ին, Նախագահ Այզընհաուըրի հրաւէրով:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարու–թիւնը բողոքագիր մը յանձնեց արեւմտ. պետութեանց դաշնակցային Գերմանիոյ Հանրապետութեան Նախագահի ընտրու–թեան առթիւ: Ծանօթ է որ Ֆ. Միութիւ–նը եւ Փանքովի կառավարութիւնը դէմ են որ Պերլինի մէջ տեղի ունենայ ընտրու–թիւնը:

ԼՈՆՏՈՆԻ թերթերը պակսեցուցին իրենց էջերը մեղանի տաղնապին առթիւ: Արդարեւ մեղանի յանձնումները դադրած են եւ եթէ չարունակուի Ցուլիս 5ին թեր–թերը պիտի դադրին որովհետեւ պա–հեստները միայն մինչեւ կիրակի կը դի–մանան: Մեղանի գործադուլներու բան–ուորներու գործադուլը արդէն դաւաճ հազար թերթերու դադարման պատճառ եղած է:

ԿՈՋԼՈՎ որ Նիւ Եորք կը գտնուի, ճաչի մը ընթացքին ըսած է Ծովակալ Քրքի (Մոսկուայի նախկին ամերիկեան դես–պանը).— 200 միլիոն տոլարի, պատ–րաստ ենք Ալասքան դնելու, բայց կ'են–թադրեմ որ չէք ծախեր ...»: Ծանօթ է որ Ամերիկան 1867ին, 7 միլիոն 200·000 տոլարի գնած է Ալասքան Ռուսաստանէն:

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ՄԱՍԻՆ

—o—

Քսանական թուականներէն սկզբներին Թիֆլիսի «Մարտակոչ» եւ Երեւանի «Խորհրդային Հայաստան» թերթերում՝ Ակսել ստորագրութեամբ տպագրուում էին պատմուածքներ եւ ակնարկներ, որոնք ես կարդում էի մեծ յափշտակութեամբ: Իսկ ո՞վ էր այդ Ակսելը՝ չգիտէի: Ակսել անունը հանդիպել էի կնուտ Համսունի երկերում: Թուում էր՝ թէ Ակսելը Սկանդինաւեան երկրներից եկած մի ղրող էր: Բայց ինչպէ՞ս էր նա խորացել մեր բնաշխարհի, մեր հեռաւոր գիւղերի ու գիւղացիների կենցաղի մէջ, եւ նկարագրում էր այդ ամէնը մեծ վարպետութեամբ: Ակսելով հիացած էին չաւերը: Հիացողների թուումն էր նաեւ եղիչէ Չարենցը:

Մի անգամ հարցրի նրան.

— Ո՞վ է այս Ակսելը:

Չարենցը բացատրեր չարժէց գլուխը եւ ասաց.

— Ասում են, որ զանգեզուրցի մի ուսուցիչ է ...

Սակայն 1926 թուին, նոյն եղիչէ Չարենցի միջոցով, ես բախտ ունեցայ ծանօթանալու իսկական Ակսելի, — Ալեք-Ասանդր Բակունցի, — վերին աստիճանի հմայիչ այս մարդու եւ մեծ գրողի հետ: Մեր ծանօթութիւնը կարճ ժամանակից յետոյ վերածուեց սերտ բարեկամութեան, եւ տեւեց մօտ տասը տարի, — մինչեւ 1936 թուի Օգոստոսը ...

Հմայիչ, կախարդող զրուցակից էր Բակունցը: Նրա հետ կարելի էր ժամերով խօսել եւ երբե՛ք չյոգնել: Շնորհիւ իր մեծ հմտութեան եւ կեանքի խոր ճանաչողութեան՝ նա կարող էր իր զրուցակցին միշտ պահել լարուած եւ տարուած վիճակում:

Որպէս մեծ հայրենասէր, նա յուզմունքով էր խօսում իր ժողովրդի պատմական անցեալի, ներկայի եւ ապագայի մասին: Այդպիսի զրոյցների ընթացքում նրա ձայնը կարծես թէ լսում էր Համաուր Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ի առաջաբանից:

Բակունցը խիստ քննադատում էր հայ ժողովրդի եւ մասնաւորապէս նրա մտաւորականութեան չրջաններում նկատուող բացասական երեւոյթները եւ խարազանում: Այդ նպատակով նա որոշել էր գրել երգիծական մի վէպ՝ «Էրիմէնեան բացիլ» վերնագրով: Ոգեւորուելով Բակունցի նախաձեռնութիւնից՝ Չարենցն էլ որոշել էր նոյն հարցի մասին գրել երգիծական մի պոէմ՝ «Վա՛յ — վա՛յ ցեղի պատմութիւնը» վերնագրով: Սակայն իրագործութիւններն այնպէս դասաւորուեցին, որ ոչ Բակունցը կարողացաւ գրել իր վէպը, ոչ էլ Չարենցն՝ իր պոէմը:

« Գրական Թերթում » տպագրելու համար Բակունցն ինձ ներկայացրեց Աբովեանի կեանքից գրած իր վէպի մի հատուածը՝ « Իրեւան — Զարսու — բազար » վերնագրով:

Երբ ես զարմացած հարցնում էի, թէ նա ինչպէ՞ս այդքան հմտօրէն նկարագրել է Աբովեանի ժամանակակից չուկան, Բակունցը ժպտալով պատասխանեց, որ այդ առթիւ նա քրքրել է 19րդ դարի առաջին կէսի բազմաթիւ վաճառականների եւ առեւտրականների «դաւթարները»:

Ահա թէ ինչպիսի բարեխղճութեամբ էր նա ուսումնասիրում իր նիւթը:

Գրական մամուլում լոյս էին տեսել Բակունցի վերոյիշեալ վէպի մի քանի հատուածները: Կարեւոր գործով մի անգամ ես գտնուում էի Կենտկոմի առաջին քարտուղար Ազատ Յանջեանի մօտ:

— Կարդացի՞ր Բակունցի նոր վէպի հատուածները,— հարցրեց ինձ Յանջեանը:

— Այո, — պատասխանեցի ես:

— Եւ ինչպէ՞ս գտար, — նորից հարցրեց Յանջեանը:

— Շատ լաւ, — ասի ես:

— Իսկ դու գիտես, որ այդ վէպը ես եմ յանձնարարել գրել Բակունցին, — ժպտալով ասաց Յանջեանը:

Այդ ճիշդ էր: Թէ Աբովեանի մասին վէպը եւ թէ «Զանգեզուր» ժապաւէնի խաղանիւթը Բակունցը գրել էր Յանջեանի յանձնարարութեամբ:

Յանջեանը շատ բարձր էր գնահատում ինչպէս Չարենցի, այնպէս էլ Բակունցի գրական մեծ ընդունակութիւնները ու վարպետութիւնը, համարելով նրանց խորհրդահայ գրականութեան ողնաշարը:

Որքան լրջմիտ, լրջախոհ էր Բակունցը, նոյնքան եւ սրամիտ ու սրախօս էր: Գիտէր իր խօսակցութիւնները զարդարել փայլուն սրամտութիւններով:

1936 թուի գարնանային մի երեկոյ էր: Գրողների միութիւնից Բակունցի հետ միասին դուրս եկանք: Ես ուզում էի նրան ուղեկցել մինչեւ իր բնակարանը (Նալբանդեան փողոցի վրայ):

Բակունցը պատմում էր իր սիրելի Զանգեզուրի մասին: Ես լսում էի կլանուած հետաքրքրութեամբ եւ ափսոսում, որ կամաց — կամաց հասնում էինք իր բնակարանին եւ զրոյցը կիսատ էր մնալու:

Մենք արդէն գտնուում էինք իր բնակարանի առաջ, երբ Բակունցը պատրաստուում էր հրաժեշտ տալ եւ ներս գնալ: Ես խնդրեցի, որ նա չարունակի իր զրոյցը: Զառարկեց: Եւ այսպէս նա չարունակեց պատմել մեծ ոգեւորութեամբ, իսկ ես՝ հմայուածի պէս լսելով նրան, քայլում էի նրա կողքից: Այսպէս՝ նա խօսելով, իսկ ես՝ լսելով, հասանք մինչեւ Նալբանդեանի վերջը եւ պատյատ տալով Աբովեան փողոցով իջանք մինչեւ Հրազդանի կամուրջը: Այստեղ Բակունցը՝ որպէս իր զրոյցի վերջակէտը՝ մի զոյգ գլանիկ վառեց, ապահօրէն կուլ տալով ծուխը: Այդ նշանակում էր, որ նա չափազանց յոգնած եւ յուզուած էր:

Կէս գիշերին մօտ էր, երբ մենք Հրազդանի կամրջից վերադառնում էինք դէպի մեր բնակարանները:

Ի՞նչ իմանայի, որ դա իմ վերջին տեսակցութիւնը եւ վերջին զրոյցն էր այդ կախարդ մարդու՝ Ալեքսանդր Բակունցի հետ ...:

ՎԱՀՐԱՄ ԱԼԱԶԱՆ

«Գրական Թերթ»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՆԳՈՅՑԻՆ ՇՈՒՐՋ

•

ՊԵՐԼԻՆ, (Յատաջ) Յունիս 29 ·—

Երկու կիսաչխարհներու հանդիպման վայրը կը համարուի Պերլին քաղաքը, եւ անցնող եօթը ամիսները մեծագոյն տագնապը յառաջացնելու առիթ պէտք էր տային՝ եթէ արեւմտեան Պերլինի քաղաքային վարչութիւնը եւ 2·4 միլիոն բնակչութիւնը պաղարիւնով չվերաբերէր ուէր հանդիպ Խորհրդ· Միութեան վարչապետին 27 Նոյեմբերի վերջնագրին, որով վեց ամիսէն արեւմտեան երեք մեծ պետութիւնները վերջացնելու էին գրաւման իրենց իրաւունքը, եւ արեւմտեան Պերլինը «ազատ — քաղաք»ի մը պէտք էր վերածուէր: Իրականին մէջ այս առաջարկը կը նշանակէր որ Ռուսիա կ'ուզէր ջնջել իր նախկին դիւանակիցներուն հետ ունեցած դաշինքը միակողմանի կերպով, իր իրաւունքին մէջ համարելով քաղաքին որոշ մասին վրայ դաշնակից ներուն հաստատած դերիչխանութիւնը դադրեցնել տալ: Ակնկ զատ Ռուսիա կը նախապատրաստէր մտնելի դաշինք մը արեւելեան Գերմանիոյ պետութեան հետ, անոր յանձնելով իր հսկիչի իրաւունքը եւ պարտականութիւնը՝ արեւմտեան Պերլինի հաղորդակցութեան ճամբաներուն, այսինքն արեւմտեան Պերլինի ներկայ վիճակը անուղղակի կերպով փոփոխել եւ յանձնել արբանեակ արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան, մինչդեռ այս կառավարութիւնը ճանչցուած չէ միւս մեծ ծպետութիւններէն, որոնք պայման կը համարեն նախ եւ առաջ ազատ ընտրութիւններ կատարել՝ միջազգային հրսկողութեան տակ:

Միկոյեանի Ամերիկա ճամբորդութեան առիթով յայտնուեցաւ որ վեց ամսուան պայմանաժամը իրր վերջնագիր պէտք չէ համարուի, հետեւաբար չորս մեծ պետութիւններու արտաքին գործոց նախարարներուն ժողովը կոչուած էր ելք մը գտնելու այս կացութեան, եւ հակառակ բանակցութիւններու անյաջող ընթացքին, արեւմտեան Պերլինի բնակչութիւնը ոչ մէկ տագնապի նշան ցոյց կուտայ: Ընդհակառակն չարք մը հանդիսութիւններով ի՛ուզէր ապացուցանել որ Պերլինը Գերմանիոյ մայրաքաղաքն է, ոչ թէ Պոնը կամ Պերլինի Փանքով արուարձանը, որոնք երկու անջատուած պետութիւններուն այժմեան կեդրոններն են:

Խաղաղ ցոյցի ճամբով կը գործէ «ազատ Գերմանիա» կազմակերպութիւնը, որ երկու ամսուան ընթացքին 14 միլիոն նշաններ տարածած է քան Փը — բանքի վճարումի փոխարէն: Նշանին վրայ կ'երեւայ Պրանտէնպուրկը Թորի պատկերը, այսինքն այն յաղթութեան կամարաչէն մուտքի դուռը, որ հիմա սահմանն է արեւելեան եւ արեւմտեան Պերլինի միջեւ: Պատկերին վրայ գրուած է «Դուռը բացէ՛ք»:

Պերլինի քաղաքապետը Վիլի Պրանտ չընդունեցաւ Ամերիկայէն Հնդկաստան եւ Մերձ. Արեւելք գրկեց փոխ — քաղաքապետը, որպէսզի աւելի սերտ ծանօթութիւն մը հաստատէ այդ երկիրներու պետական անձնաւորութեանց հետ, իսկ Մայիս ամիսէն սկսած անընդհատ հանդէսներ եւ համագումարներ կը կատարուին քաղաքային վարչութեան հովանիին տակ:

Մայիս մէկի ցոյցը, այլեւս աշխատաւորական իր նախնական բնոյթէն աւելի քաղաքական կոչ մըն էր 500·000 հոգիի ներկայութեան, ըսելու համար թէ Արեւմտեան Պերլինը կը բողոքէ Խրուշչեւի վերջնագրին դէմ եւ թէ կը հաւատայ որ արեւմտեան մեծ պետութիւնները իրենց պարտաւորութիւնները պիտի կատարեն, մինչեւ որ ամբողջ Գերմանիոյ վերամիացումը տեղի ունենայ խաղաղօրէն եւ ազատօրէն:

Մայիս 20էն մինչեւ 28 երեք հարիւր աւելի բնկերարաններ ունեցան իրենց ԺԴ. համագումարը, որուն ներկայ էին մի քանի պատգամաւորներ կան այդ օրէնքը փոփոխելու: Թէոտոր Հոյս, որ պարզապէս անձնաւորութիւն մըն է, սրտայոյզ ճառերով արտայայտուեցաւ պերլինցիներուն, միանգամայն հրաժեշտ առնելով իրր նախագահ եւ յուսադրելով Պերլին — ցիները թէ իր յաջորդը նոյնքան լաւ պիտի ըլլայ:

Յունիս 17ին, որ «Գերմանական Միութեան Օր» հռչակուած է, Պերլին եկաւ չաչնակցային հանրապետութեան նախագահ Թէոտոր Հոյս: Յունիս 17ը 1953էն ի վեր ընդունուած է իրր նշանաբան Գերմանիոյ վերամիացման, որովհետեւ վեց տարի առաջ այդ օրը արեւելեան Գերմանիոյ աշխատաւորութիւնը գործադուլը նետով չարք մը քաղաքներու եւ Պերլինի արեւելեան մասին մէջ ցոյցեր կատարեց վերամիացման եւ քաղաքական բանտարկեալներու արձակման համար: Այս յեղափոխութիւնը ճզմուեցաւ զրահապատներով եւ արժեց հինգ հարիւր հոգիի կորուստ: Թէոտոր Հոյս եւ Վիլի Պրանտ, ինչպէս նաեւ Շթութկարտի քաղաքապետը նշանակալից ճառեր խօսեցան յայտնելով այն տեսակէտը մանաւանդ թէ հարկ է զերման ժողովուրդին եւս տալ ինքնորոշման իրաւունքը եւ ճամբայ բանալ Գերմանիոյ վերամիացման:

Այլապէս նախագահ Թէոտոր Հոյս ընդունեցաւ բանալիները վերաշինուած «Պէվիւ» պալատին, որ իրր նախագահին յատկացուած տունը պիտի ծառայէ, սակայն Հոյսի պաշտօնը կը վերջնայ Յունիս ամսուն եւ երրորդ անգամ չի կրնար ընտրուիլ ըստ «հիմնական օրէնքին», թէեւ առաջարկներ կան այդ օրէնքը փոփոխելու: Թէոտոր Հոյս, որ պարզապէս անձնաւորութիւն մըն է, սրտայոյզ ճառերով արտայայտուեցաւ պերլինցիներուն, միանգամայն հրաժեշտ առնելով իրր նախագահ եւ յուսադրելով Պերլին — ցիները թէ իր յաջորդը նոյնքան լաւ պիտի ըլլայ:

Յունիս 17ին, որ «Գերմանական Միութեան Օր» հռչակուած է, Պերլին եկաւ չաչնակցային հանրապետութեան նախագահ Թէոտոր Հոյս: Յունիս 17ը 1953էն ի վեր ընդունուած է իրր նշանաբան Գերմանիոյ վերամիացման, որովհետեւ վեց տարի առաջ այդ օրը արեւելեան Գերմանիոյ աշխատաւորութիւնը գործադուլը նետով չարք մը քաղաքներու եւ Պերլինի արեւելեան մասին մէջ ցոյցեր կատարեց վերամիացման եւ քաղաքական բանտարկեալներու արձակման համար: Այս յեղափոխութիւնը ճզմուեցաւ զրահապատներով եւ արժեց հինգ հարիւր հոգիի կորուստ: Թէոտոր Հոյս եւ Վիլի Պրանտ, ինչպէս նաեւ Շթութկարտի քաղաքապետը նշանակալից ճառեր խօսեցան յայտնելով այն տեսակէտը մանաւանդ թէ հարկ է զերման ժողովուրդին եւս տալ ինքնորոշման իրաւունքը եւ ճամբայ բանալ Գերմանիոյ վերամիացման:

Այլապէս նախագահ Թէոտոր Հոյս ընդունեցաւ բանալիները վերաշինուած «Պէվիւ» պալատին, որ իրր նախագահին յատկացուած տունը պիտի ծառայէ, սակայն Հոյսի պաշտօնը կը վերջնայ Յունիս ամսուն եւ երրորդ անգամ չի կրնար ընտրուիլ ըստ «հիմնական օրէնքին», թէեւ առաջարկներ կան այդ օրէնքը փոփոխելու: Թէոտոր Հոյս, որ պարզապէս անձնաւորութիւն մըն է, սրտայոյզ ճառերով արտայայտուեցաւ պերլինցիներուն, միանգամայն հրաժեշտ առնելով իրր նախագահ եւ յուսադրելով Պերլին —

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

ՄԱՐԴԸ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ԻՐ ՎԷՊԸ՝

ՏՈՔԹ. ԺԻՎԱԿՈ

—o—

Իր ընկերը, Անթիփովը տարբեր մեծատէ չինուած է եւ վէպին մէջ հակագրուած է Ժիվակոյին: Կը պատկանի արգէն ուրիշ ընկերութեան մը, բուն ռուս գանգուածին: Իր բազուկի ուժով եւ յամառ կամքով հասած նախանձելի դիրքի մը — համալսարանական երկու վկայականներու, ուսողութեան եւ գրականութեան:

Վէպը կը սկսի երբ երկու ընկերները ուսանող են դեռ, 1903ին:

Կը սիրեն նոյն աղջիկը, Լարան, վէպին հերոսուհին: Ամէնէն լաւ գծուած եւ ամէնէն ամբողջական դէմքն է ան Փասթերնաքի վէպին: Այս որբ աղջիկը կուգայ բոլորովին տարբեր միջավայրէ մը: Անոնցմէ, որոնք կ'աշխատէին իրենց օրապահիկին համար, արուարձաններու ժողովուրդը, ինչպէս կը կոչէ Փասթերնաք: Մինակը, Մոսկուայի չուայտ եւ ընչաքաղց հարուստներու ախորժակին առարկայ, պաշտպանելով ինքզինքը վարդի մը պէս, ուսանելով ու աշխատելով միաժամանակ, օգնելով իր անմիտ եղբօրը՝ կը հասնի իր նպատակին: Կ'աշխատէ իր համալսարանական ուսումը:

Կ'ամուսնանայ Անթիփովին հետ: Մինչ Տոքթ. Ժիվակոն իրեն կեանքի ընկերուհի առած է, իր չրջանակէն աղջիկ մը, աղնուական հովերով, բարի, արձանի մը պէս զեղեցիկ ու պաղ՝ Թանիան:

1914ին երկու ընկերներն ալ կը մեկնին ճակատ, Անթիփովը կամաւոր:

1917ին, մինչ բժիշկը կը վերադառնայ իր ընտանիքին մօտ, Անթիփովը կը նետուի յեղափոխութեան յորձանքներուն մէջ եւ կ'անհետանայ տարիներով: Իր կինն ու աղջիկը զայն մեռած կը կարծեն, մինչ, անունը փոխած, (Սթեչնիքով) ան դարձած է կատաղի կռուող մը, կարմիր բանակի զօրավար:

Վերջին անգամ կը հանդիպին վէպին չորս այս կեդրոնական դէմքերը, Սիպերիոյ մէկ հեռաւոր անկիւնին մէջ:

Վիպային հանգոյցը, եթէ հանգոյց կարելի է անուանել այս, կը քակուի հոս: Տոքթ Ժիվակոն եւ Լարան, տարիներով բաժնուած երբարմէ, կ'ապրին սիրային խորունկ վէպ, իրապէս զեղեցիկ իր պարզութեան մէջ:

Վերջ ի վերջոյ դէպքերը կը դահավիժին: Լարան, Ժիվակոյի խորհուրդով, սպառնացող վտանգներէն զերծ մնալու համար կը փախի աւելի հեռու, Ծայրագոյն Արեւելք, իր աղջիկութեան օրերէն գինք հետապնդող անորոշ եւ կասկածելի անձի մը հետ, առանց տեսնելու իր ամուսինը, որ կը գտնուի իրենց բնակած գիւղին չուրջը:

Կարմիր բանակի այս զօրավարը, իր կուսակցութեան մէջ այլեւս անբաղձալի, կը հետապնդուի: Ան կ'ապաստանի Ժիվակոյի մօտ, նոյնպէս պահուըտած թաքստոցի մը մէջ:

Հրաշալի է երկու ընկերներուն հանդիպումը: Ամբողջ գիշերը կը խօսին իրենց սիրած կնոջ՝ Լարայի վրայ: Առաւօտեան անձնասպան կ'ըլլայ Անթիփովը, իր ընկերներուն ձեռքը չինչալու համար:

Տոքթ. Ժիվակոն, ահռելին չարչարանքներ կրելէ յետոյ կը յաջողի վերադառնալ Մոսկուա, իմանալու համար թէ իր կինն ու զաւակները կրցած են անցնիլ արտասահման:

Ինքը մինակ, լքուած, անյոյս, կ'ապաստանի իր երբեմնի չքեղ տան հարաւակողմեան մօտ: Կը կենակցի անոր աղջկան հետ: Զաւակներ կ'ունենայ: Ահաւոր անկում մըն է սակայն: Մեղմ բժիշկը կը քաշկռտէ ժամանակ մըն ալ իր անհրապոյր կեանքը այդ անհաղորդ եւ հիմնովին փոխուած ընկերութեան մէջ եւ օր մըն ալ կ'իյնայ կը մեռնի, հանրակառքի մը մէջ, այլեւս ծիւրած ու մաշած, մարմնով թէ հոգիով:

*Բնական է, այս կեդրոնական դերակատարներու կողքին եւ չուրջը, կան ահա դէմքեր, դերասանական տարբեր ուժգնութեամբ, որոնք կ'ապրին, կը տառապին, կը սիրեն, կը ատեն, կը մեռնին, կը ծնին, կը կռուին, կը սպանուին, կը ստեղծեն, կը քանդեն, կը կառուցանեն, կը կործանին, կը յաղթեն, կը պարտուին

ՉՈՒՆ ՋՈՒՆՋԸ

Հ Ե.

Հրատարակության էին պատրաստվում իմ առաջին գրքերը, երբ ինձ մի օր ասացին. «Լավ կլիներ, որ քո գրքերի վրա նկարներ էլ լինեին, որպեսզի ընթերցողը ավելի հետաքրքրությամբ կարդա քո գրքերը»։ Ես ասացի, որ ինձ էլ է դուր գալիս, երբ գրքերի վրա նկարներ կան, բայց ես նկարիչ չեմ, ուրեմն ինչպե՞ս կարող եմ նկարներ պատրաստել։ Ինձ պատասխանեցին, որ նկարիչ կգտնեն։ Ես ասացի, որ եթե նկարիչ գտնեն, ապա ես ինքս կարող եմ նրան ասել, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի։ Ինձ ասացին, որ դրա կարիքը չկա, որովհետև նկարիչը ինքն էլ գիտի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի։

Ես ասացի, որ եթե այդպես է, ապա ես ոչինչ չունեմ ասելու։

Ինձ ասացին, որ նկարիչը պետք է կարդա գրքերը, որպեսզի հասկանա, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի։

Ես ասացի, որ եթե նկարիչը պետք է կարդա գրքերը, որպեսզի հասկանա, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի, ապա ես ոչինչ չունեմ ասելու։

Ինձ ասացին, որ նկարիչը գրքերը կարդալուց հետո կգա ինձ մոտ և կասի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի։

Ես ասացի, որ եթե նկարիչը գրքերը կարդալուց հետո գա ինձ մոտ և ասի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի, ապա ես ոչինչ չունեմ ասելու։

Ինձ ասացին, որ նկարիչը գրքերը կարդալուց հետո կգա ինձ մոտ և կասի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի, բայց ես կասեմ, որ նկարիչը ոչ մի նկար չի նկարի։

Ես ասացի, որ եթե նկարիչը գրքերը կարդալուց հետո գա ինձ մոտ և ասի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի, բայց ես ասեմ, որ նկարիչը ոչ մի նկար չի նկարի, ապա ես ոչինչ չունեմ ասելու։

Ինձ ասացին, որ նկարիչը գրքերը կարդալուց հետո կգա ինձ մոտ և կասի, թե ինչ նկարներ պետք է նկարի, բայց ես կասեմ, որ նկարիչը ոչ մի նկար չի նկարի, ապա ես ոչինչ չունեմ ասելու

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

*Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Օննիկ Կիրա-
կոսեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշա-
կոյթի Տան : (Տառնալ «Յառաջ»էն) :*

×

*ԿՐԸՆՈՂԸ.— Տէր եւ Տիկին Ալիքեան
փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆր·
կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Յ· Օնպաշ-
եան սրահին, Լանսէյլէն Պ· Նազարէթեա-
նի մահուան առթիւ :*

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

*Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Իսկ լէ
Մուլինոյի Զաւարեան կոմիտէի եւ Պէլ-
վիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ :*

*Այս կիրակի՝ կէսօրէ վերջ Մլտօնի՝
Պաղ Աղբիւրին մօտ :*

*Գեղարուեստական բաժին : Տիկին Գա-
յլեեան երգ, Տէր եւ Տիկին Մ· Գարա-
կէօզեան երգ եւ արտասանութիւն, Նա-
հապետեան քոյրեր երգ եւ արտասանու-
թիւն : Բարձրախօս եւ հայերէն սալեր :*

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գինով :

*ԾԱՆՕԹ.— Դաշտահանդէսի վայրը եր-
թալու համար Մէրի – տ'Իսիէն եւ Փօճ
տը Սեւրէն առնել 169 թիւ օթոպիւսը եւ
իջնել Օրֆըլինա էքթան տը Թրավօ լճակին
քով : Շոգեկառք Էնվալիտէն, իջնել Վալ-
Ֆլէօրի : Պէլվիլէն մասնաւոր օթօֆառ
առտուան ժամը 9ին, Փլաս Ժուրտէ –
ցէն : Դիմել ընկեր Մանուկ Համբարձում-
եանի 40 Րիւ տը Լա Մար եւ Ճաչարան
Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Օթօքառով
երթուղարձ՝ 300 ֆրանք :*

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

*«Ֆ· կապ· Ժաչի Օրը», կազմակեր-
պուած տեղւոյս մասնաճիւղի կողմէ : Կը
մասնակցի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդը :*

*Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Բէրէյի
«Մայրապետներու» ծանօթ ծառաստանը :
Օդը աննպաստ ըլլալու պարագային կը
յետաձգուի :*

Կը նախագահէ ՏԻԿ· ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ :

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ՍԻՍԼԵԱՆ :

*Օրուան պատշաճ գեղարուեստական
բաժին :*

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

*Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ չրջաննե-
րու հայրենակիցները անխտիր :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

*Լիոնի Եկեղեցւոյն Տիկնանց Միութիւ-
նը իր խորին շնորհակալութիւնը կը
յայտնէ տպարանատէր Պ· Փողարեանի որ
պարահանդէսի յայտարարութեանց ու
տոմսերու փոխարժէք 16·300 ֆրանքը նը-
ւիրած է չինութեան : Տիկին Սիրանոյշ
Աբէլեանէ հազար ֆրանք :*

ՇԱՒԻՒ

*Տիկին Զարմուհի Նալպանտեան երկու
հազար ֆրանք կը նուիրէ Շաւիւի դպրո-
ցին իր աղջկան Սրբուհիի ամուսնութեան
առթիւ :*

×

*Տէր եւ Տիկին Ռրնէ Լմէ, Շաւիւի ե-
կեղեցիին կը նուիրեն հինգ հազար ֆր·
փոխան ծաղկեպսակի ողբ· Տիկին Նուարդ
Պալեանի մահուան առթիւ :*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

*Լիոնի եւ չրջաններու Սպ· Միութեան
հովանաւորութեան տակ, Հայկազեան
վարժարանի ամավերջի դպրոցական հան-
դէսը այս կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը
3ին, Ճրդ Թաղապետարանի հանդիսա-
սրահին մէջ :*

*Վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր·
Ընծայ Ստեփաննեան, պատրաստած է չատ
հաճելի եւ կոկիկ հանդէս մը, մանկական
հաճելի պարերով եւ արտասանութիւն-
ներով :*

*Լիոնի եւ չրջաններու, յարգոյ հայ ժո-
ղովուրդը կը հրաւիրուի նոյն օրը, քաջա-
լերելու համար մեր մանուկները իրենց
ներկայութեամբ, նոյն ատեն հաճելի պա-
հը վայելելու համար :*

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

*Լաթարանին հերթական հաւաքոյթը այս
Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի
Տան մէջ :*

Դասախօս ՏԻԿ· ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

*Նիւթը՝ Գրագիտուհի Ադաւնիի Շերակ
վէպը, (տպուած Երեւան, 1954ին) :*

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլալ :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

*Նախաձեռնութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի Մար-
կէյլի մասնաճիւղի :*

Կիրակի ամբողջ օրը, 5 Յուլիս

Bar «Charles» Bourdonnière

*Ծառաշուք եւ օդասուն ընդարձակ պար-
տէզին մէջ :*

Կը խօսի Պ· ՃԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

*Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ,
արտասանութիւն եւ անակնկալներ,*

Կապոյտ Խաչի աշակերտներու կողմէ :

*Կ'արտասանէ Օր· Սեդա Թիւրկեան,
Կ'երգէ Պ· Կասեան :*

Պիտի ներկայացուին

ԱՐՏԱՇԷՍ Բ. ԵՒ ՍԱԹԵՆԻԿ
ԵՒ ՋԱԻԵՇՏ ՄԸ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր :

*Ճոխ պիւֆէ եւ համով շիշ էպապ
մատչելի գիներով :*

Մուտքը ազատ է :

*ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու
համար Շափիթրէն առնել Պուրտոնիէր Լա
Ֆէվ տանող օթօքառը եւ իջնել վերջաւո-
րութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :*

ՍԵՓԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ

*Ուսումնասիրաց Միութիւնը կը կազ-
մակերպէ*

ՀԱՅ ԼԵՋՈՒԻ ՕՐԸ

*Սեւրի Մխիթարեան վարժարանին մէջ,
կիրակի 5 Յուլիս, կէսօրէ յետոյ ժամը
15·30էն 22 :*

*Գեղարուեստական ընտրուած եւ ճոխ
բաժինի մը հետ համընթաց, տեղի պիտի
ունենան՝ հայերէն արտասանութեան մր-
ցումները, որոնք երկու դասակարգի բաժ-
նուած են :*

*Ա· ԲԱԺԻՆ.— Վերապահուած 10էն 14
տարեկան երկսեռ դեռահասներու :*

*Բ· ԲԱԺԻՆ.— Վերապահուած 15էն 18
տարեկան երկսեռ պատանիներու :*

*Այս հանդիսաւորութեան ընթացքին
պիտի ընտրուին փարիզեան չրջանի 1959
տարուան լաւագոյն արտասանողները
հինգ քննիչ դատաւորներու որոշմամբ :*

*Իւրաքանչիւր դասակարգի առաջին
հանդիսացողը «լաւագոյն արտասանող»
տիտղոսէն զատ, պիտի ստանայ նաեւ ար-
ժէքաւոր պարգեւ մը :*

*Միութիւնս կը խնդրէ բոլոր թաղային
վարժարաններու տեսուչներէն ինչպէս
նաեւ ծնողքներէ, այժմէն իսկ դիմել՝*

Տիկին Զ· Փէչտիմալճեանի՝

165, RUE DE JAVEL, PARIS 15e, TEL· BLO· 19-60

*Թեկնածուներու արձանագրութեան հա-
մար :*

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

*Համաճարանճադի Հայր· Միութեան
Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան ղաչտա-
հանդէսը 12 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օ-
րը, Տէսին Պ· Նազարի արճարանին պար-
տէզին մէջ :*

Մանրամասնութիւնը տեղւոյն վրայ :

ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20, RUE JEMMAPES

*Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն Ժե-
րոմ՝ ժամը 9·30ին, Ռիւ Ժէմաբ, Մար-
ւէյլ, ժամը 10·45ին :*

Պիտի քարոզէ՝ Վեր· Յ· ՀԻԼՎԱՃԵԱՆ :

*«Իրական քրիստոնէութեան յատկանիշ-
ները» :*

Société France-Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

*Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ Փարի-
զի դրասենեակին եւ Քամբրունի իրենց
քոնթուարներուն համար, որոնք ղերծ ըլ-
լան զինուորական պարտականութենէ :*

Դիմել անձամբ կամ դրաւոր :

PRO· 82-38

ՀՆՉՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻՒ ՄԷՋ

*Կազմակերպուած Վինիւի Հ· Յ· Դ· Նոր
Սերունդի կողմէ, ի նպաստ «Հայաստան»
ամսաթերթին : Այս կիրակի, ժամը 2էն
մինչեւ երեկոյ ժամը 10, Համօ Օհան –
ջանեան ակումբը :*

*Առաջնակարգ եւ բոլորովին նոր նուա-
գախումբ (Լիոնէն) :*

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին :

*Սիրով կը հրաւիրուին Կեդր· Ֆրանսա-
յի Նոր Սերունդի ընկեր, ընկերուհիները :*

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

*Նախաձեռնութեամբ Համա – Զարեան –
ճապի Հայր· Միութեան, վերակազմու-
թեան 10րդ տարելիցին առթիւ :*

*5 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը, Ռէս-
թօրան տէ Կրոթ Մոնար, Թրուա Լիւֆ
ղովասուն, զալարազարդ պարտէզին մէջ :*

Կը նախագահէ Մ· ԹՈՄԱՃԵԱՆ :

Կը խօսի Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

*Առաւօտուն Պուլի մրցում, պուլ ունե-
ցողներէն կը խնդրուի միասին բերել :*

*Գեղարուեստական խնամուած ու ճոխ
բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն,
անակնկալներ, հայկական, եւրոպական
պար :*

Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված :

Մուտքը ազատ է :

*ԾԱՆՕԹ.— Առնել 7 թիւ օթօպիւսը եւ
իջնել վերջաւորութեան Շէ Մարէն,
Ռութ տէ զ'Օլիվ :*

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր· Միութեան :

*Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ,
Պ· Հայկազի ապարակը, Սէն – Լու Կրան-
փէնի մէջ (Նախկին Եօթնեղբայրեան) :*

*Ամերիկայէն նոր ժամանած Միութեան
պատգամաւորը պիտի զեկուցէ 30 Մա-
յիս 1959ին Սէնթ Լուիզի մէջ դումարուած
Քղեցիներու Պատմ· ժողովի մասին :*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

*Արեւելեան նուագ Թորգամ եւ որդի,
Բարձրախօս ԱԼԴԱԶ :*

*Հայկական եւ եւրոպական պարերով,
շիշ էպապով եւ զովացուցիչ խմիչքնե-
րով :*

Մուտքը ազատ է :

ՎԱՐՁՈՒ Է

*Ցարկաբաժին մը, երեք սենեակ, խո-
հանոց ամէն յարմարութիւններով եւ մա-
ուան մը, առաջին յարկ : Պայմաններու
համար դիմել՝*

Chaussures JORSY

234, BLD. VOLTAIRE TÉL· VOL. 19.66

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

*ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Յ· Դ· Սարգիս Մե-
նասեան ենթակոմիտէի ժողովը, այս
Ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքա-
տեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլ-
լայ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացու-
ցիչը : Ընկերներու ներկայութիւնը պար-
տաւորիչ է :*

*ՎԻՆ.— Հ· Յ· Դ· « Անի » կոմիտէի
ընդհ· ընկերական ժողովը այս Շաբաթ,
ժամը 20·30ին, Օհանջանեան Ակումբը :
Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար-
տաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ

*Խանասորի արշաւանքի տարեդարձի
առթիւ, Շաւիւի անտառին մէջ, կիրակի,
Յուլիս 26ին :*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

*Պոմոնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի
ղպրոցական ամավերջի հանդէսը 4 Յու-
լիս, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30ին, ճոխ
յայտագիրով :*

*Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներ-
կայ գտնուիլ քաջալերելու համար աչա-
կերտութիւնը :*

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

*Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, ժամը 20·30ին,
Սինեմա «Լէ Վարիէթէ»ի մէջ, 37, Րիւ
տը լ'Արպրը (Լա Քանըպիէր) :*

*Հայկական դունաւոր երկու ժապաւէն-
ներ : Հայկական երաժշտութիւն : Կ'երգէ
Իրիս Պիւլպիւլեան :*

*Դասախօսութիւն՝ Պ· Գեոար Սթեփա-
նեսմոյի կողմէ,*

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

*Կապոյտ Խաչի Ա· խումբը կը մեկնի 2
Յուլիս, Հինգշաբթի գիշեր : Կառ տը Լիոն
գտնուիլ ժամը ճիշդ 22ին, դուրսի կողմը
Փլաս տը լ'Օռլօժ :*

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

*Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի Օդա-
փոխութեան կայանի մանուկներու Ա·
խումբը կը մեկնի Ուրբաթ, Յուլիս 3,
ժամը 14ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն :*

*Կը խնդրուի ծնողքներէն ճշդապահ ըլ-
լալ :*

ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՆՑՈՒՑԷՔ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

*Դէպի Երեւան մեր առաջին մեկնումին մասնակցող ճամբորդները պէտք է ներ-
կայանան,*

Շաբաթ, Յուլիս 4, ժամը 21·30ին

BRASSERIE BARBOTTE, 25, RUE DE DUNKERQUE

Կառ տիւ Նորի դիմացը :

*Օպոտոս 1 – 8 եւ 15ի մեկնումներուն համար, կան դեռ քանի մը տրամադրելի
տեղեր :*

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ

*Կրնաք անմիջապէս արձանագրուիլ : Մեր դրասենեակը բաց է՝ կիրակիէն
զատ, ամէն օր, ժամը 9–12, 14էն–18·30 :*

Այս բոլոր մեկնումները այժմէն իսկ ապահովուած են :

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Tourist Romea France

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e

Métro : Madeleine

Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
3
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
3 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8434 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4335

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱԲ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Մերձաւոր Արեւելքի, մասնաւորաբար իսլամական աշխարհին մէջ կարելի պիտի չըլլայ տեւական խաղաղութիւն հաստատել, մինչեւ որ բանաւոր լուծում մը չըստանայ Պաղեստինի արաբ գաղթականներու կնճռոտ հարցը :

Միջազգային դիւանագիտութիւնն ու Արաբական Լիկան աւելի քան տասը տարիէ ի վեր իրենց ուշադրութեան եւ մտահոգութեան առարկայ դարձուցած են այս ցաւոտ խնդիրը :

ՄԱԿը զբաղած է չուրջ մէկ միլիոնի հասնող այս գաղթականներով, որոնց պատսպարման եւ պարենաւորման հոգն է ստանձնած, աջակցութեամբ անդամ պետութեանց նիւթական օժանդակութեան :

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համըր – շոլտ յաճախ այցելած է այդ գաղթականներուն եւ ծրագիրներ ներկայացուցած շահակից պետութեանց : Եւ սակայն կարելի չէ եղած ցարդ որեւէ վերջնական կարգադրութիւն ընել անոնց համար :

« Գաղթականաց համաշխարհային տարին» անդամ մը եւս օրակարգի վրայ կը դնէ խնդիրը, զայն միանգամ ընդ միշտ լուծելու հաստատ ծրագրով :

Ներկայիս զարձեալ Արաբական Լիկան եւ Համըրշոլտ ձեռք առած են Մերձաւոր Արեւելքի համար կենսական նշանակութիւն ունեցող այս հարցը : Գահիրէ, Պէյրութ ու Պաղտատ տենդոտ գործունէութեան լծուած են :

Կը յիշուի որ, երբ 1948 Մայիս 15ին ստեղծուեցաւ Իսրայէլի անկախ պետութիւնը, իրրեւ հետեւանք Պաղեստինի բաժանման որոշումին եւ հոգատար Անգլիոյ վերջին զինուորներու մեկնումին, գրեթէ արաբ պետութիւնները յարձակած էին նորակազմ հանրապետութեան վրայ :

Պատերազմական գործողութիւնները վերջացան ի նպաստ Իսրայէլի եւ 867·000 Արաբները լքելով իրենց հայրենի տուները ու կալուածները, ապաստանեցան արաբական երկիրները : 450·000 Պաղես – տինցի Արաբներ անցան Յորդանան, 200 հազար հոգի՝ կազայի շրջանը, հարիւր հազար՝ Լիբանան եւ 100 հազար Սուրիա :

Վրանաքաղաքներ ստեղծուեցան ամէն կողմ՝ յիշեցնելով հայկական Մեծ Եղեռնի օրերը : Ցեղակից ու կրօնակից արաբական պետութիւններն ու Լիբանան եղբայրական ձեռք կարկառեցին այս պաղթականներուն, մեղմելու համար անոնց տառապանքը :

Եաֆայի եւ Հայֆայի շրջանէն մաս մը Հայեր ալ ընդհանուր հոսանքին հետեւելով, ապաստանեցան Լիբանան : Ամերիկեան կառավարութիւնը որոշ դիւրութիւններ ընծայեց՝ փափաքողները Միացեալ Նահանգները փոխադրելու համար : Վերջին տարիներուն կարգ մը Հայեր օգտուեցան այս առիթէն :

ՄԱԿի նիւթական միջոցները դրեթէ սպառած են : Գաղթականներու թիւը աւելցած է տասը տարուան ընթացքին՝ նոր ծնունդներու հետեւանքով :

Համըրշոլտ կ'առաջարկէ պաղեստինցի գաղթականները վերջնապէս տեղաւորել իրենց գտնուած երկիրներուն մէջ եւ զանոնք ձուլել տեղացիներուն հետ :

Եթէ ընդունուի այս ծրագիրը, պաղեստինցի Արաբները վերջնապէս պիտի կորսնցնեն իրենց հայրենի բոյները վերադառնալու եւ իրենց լքեալ գոյքերը վերստանալու ամէն յոյս :

Արաբական Լիկան բացարձակապէս հակառակ է Համըրշոլտի առաջարկին եւ ամէն միջոցի պիտի դիմէ՝ արգիլելու համար նման կարգադրութիւն մը :

Պաղեստինի արաբ գաղթականները քաղաքացիր են, որ իրենց դատը պաշտպանող պետութիւններ կան :

Հայերս այդ մխիթարութիւնն ալ չունենք :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅՋԸՆՀԱՀՈՒՐ ԵՒ ԿՈՋԼՈՎ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ԽՕՍԵՑԱՆ

«ՈՉ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ » Կ'ԸՍԷ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Նախագահ Այզընհաուըր կողովը ընդունելէ առաջ մամուլի ասուլիս մը տուաւ Սպիտակ Տան մէջ :

Ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է, թէ մթնոլորտը զգալապէս մեղմացած է փրնեւի ժողովէն ի վեր : Ռուսեւամերիկեան «ժպիտներու փառատօնը»սկսած է եւ կողովի կ'աշխատի Ամերիկացիներու համակրանքը շահիլ :

Այսուհանդերձ, Միացեալ Նահանգները չեն ուզեր տեղի տալ՝ իրենց հիմնական սկզբունքներուն մէջ : « Ամերիկա չատ քիչ դիժումներ պիտի ընէ՝ իր սկզբունքներուն մէջ. մնացեալներուն չուրջ բանակցելու պատրաստ ենք » յայտարարեց Այզընհաուըր, մամուլի իր ասուլիսին ընթացքին :

« Հիմնական սկզբունքներ»ը ուրիշ բան չեն՝ եթէ ոչ այն կէտերը, որոնք ներկայացուեցան Արտաքին նախարար Հերթըրի կողմէ :

1·— Արեւմտեանները իրենց իրաւունքները պիտի պահեն Պերլինի մէջ՝ այնքան ատեն որ Գերմանիոյ վերամիացումը չէ իրականացած :

2·— Պերլինի բնակչութիւնը իրաւունք ունի ազատօրէն ընտրելու իր ճակատագիրը :

Գալով Մեծերու ժողովին, Նախագահ Այզընհաուըր բաւ թէ անիկա օգտակար չէ՝ եթէ նախապէս վստահ չըլլանք թէ որոշ արդիւնքի մը կարելի պիտի ըլլայ յանգիլ : Հետեւաբար, Յուլիս 13ին վերադարձուելիք Արտաքին նախարարներու ժողովը պէտք է աշխատի որոշ յառաջդիմութիւններ արձանագրել, որպէսզի Մեծերու հանդիպում մը տեղի ունենայ : Արեւմտեաններուն համար անհրաժեշտ է այս պարագան :

Այզընհաուըր նոյն բանը պիտի ըսէր նաեւ կողովի, որ Սպիտակ Տուն դնաց մամուլի ասուլիսէն ետք :

Ուոշինկթընի խորհրդային դեսպանին, երեք մասնագէտներու եւ թարգմանի մը ընկերակցութեամբ՝ կողով ընդունուեցաւ Հերթըրի կողմէ, որուն հետ խօսեցաւ մօտ մէկ ժամ, որմէ ետք զնաց Նախագահ Այզընհաուըրի մօտ : Հերթըր մասնակցեցաւ կարծիքի փոխանակութեանց :

Աւելի քան մէկ ժամուան այս խօսակցութիւններուն մասին առ այժմ կարելի չէ շատ բան ըսել : Այզընհաուըր յայտարարեց թէ խօսած են աշխարհի խաղաղութեան մասին :

Խորհրդային փոխ վարչապետը ամերիկեան հեռատեսիլէն յայտարարեց .— « Նախագահին հետ մեր ունեցած խօսակցութիւնները շատ լաւ անցան : Կը յուսամ թէ խաղաղութիւնը պիտի հաստատուի աշխարհի վրայ, երկար եւ մնայուն խաղաղութիւն մը» :

Ամերիկեան պաշտօնական շրջանակները կը հաղորդեն թէ Նախագահը յստակօրէն կողովի ըսած է, որ Միացեալ Նահանգները Մեծերու ժողովի մը չեն երթար ապառնալիքներու տակ :

Միւս կողմէ, Այզընհաուըր կողովի յիշեցուցած է թէ Արտաքին նախարարները տեղ մը պէտք է հասնին եւ Մոսկուա պէտք չէ մտածէ թէ Արեւմուտքը իր ուժերը կը հեռացնէ Պերլինէն՝ այնքան ատեն որ Գերմանիա չէ միացած :

Կողովի Հերթըրի հետ ալ խօսած էր Պերլինի ճնճուղին մասին, իսկ իրիկուն դեսպան Նիքսընի հետ :

ՏՈՔԹ. ԼԻՒՊՔԷ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՓՐԻՍՏՈՆԵԱՑ–ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈՒԼԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

Արեւմտեան Գերմանիոյ երկրագործական նախարար Տոքթ. Լիւպքէ երկրորդ ընտրաշրջանին 526 ձայնով (բացարձակ մեծամասնութենէն վեց ձայն աւելի) Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուեցաւ Յունիս 30ի օր, Պերլինի մէջ :

Եօթը երեսփոխանները բացակայ էին, հետեւաբար՝ բացարձակ մեծամասնութիւնը ունենալու համար անհրաժեշտ էր ունենալ 520 ձայն, ըստ Սահմանադրութեան : Ընտրութիւնը սկսաւ ժամը 11ին եւ վերջացաւ հինգ ժամէն :

Ընտրութեանց արդիւնքը մեծ խանդավառութիւն առեղծեց Արեւմուտքի կուսակցութեան շրջանակներուն եւ համակիրներուն մէջ, մինչ Ընկերային – Ժողովրդավարները կատարեալ լուռութիւն կը պահէին :

Ուշագրաւ է Լիւպքէի ընտրութիւնը՝ երկրորդ շրջանին, քանի որ Քրիստոնեայ Դեմոկրատները ընդամէնը 516 ձայն ունին : Բայց Լիւպքէ, երկրորդ ընտրութեան, առացաւ նաեւ տարադիրներու կազմակերպութեանց ձայները : Գերմանական կուսակցութիւնը, համաձայն իր որոշումին, ձեռնպահ մնացած էր :

Երբ վերջնական արդիւնքները յայտարարուեցան, ընդդիմադիր պարագլուխ Օլընհաուըր խօսք առնելով յայտարարեց թէ Ընկերային – Ժողովրդավարները յաղթանակ ունին նոր Նախագահին հանդէպ եւ պիտի ըլլան օրինապահ : Ազատական կուսակցութիւնը շնորհաւորեց նորընտիր Նախագահը :

Այս ընտրութիւնը մեծ յաջողութիւն մը կը նկատուի Ատենաուրքի կուսակցութեան համար :

Ուշագրաւ է Քրիստոնեայ – Դեմոկրատներու կարգապահութիւնը : Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս Ատենաուրը — իր – հարտ պայքարը երկուքի բաժնած էր Արեւմտեան Գերմանիոյ մեծագոյն կուսակցութիւնը եւ կը կարծուէր թէ խրտամասը պիտի խորտնայ՝ հակառակ երկու մարզոց հաչտութեան : Բայց այս միաձայնութիւնը կուղայ վերջակէտ մը դնել ամէն տեսակի տարակարծութիւններուն :

Հոյս ազգային Նախագահ մըն էր, որ 1954ին ընտրուեցաւ 871 ձայնով՝ 984ի վրայ : Լիւպքէ Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ առաջին Նախագահն է :

Այս ձեւով կը զօրանայ նաեւ Վարչապետ Ատենաուրքի դիրքը : Լիւպքէ փոխութեան պիտի չենթարկէ Նախագահի իր պաշտօնը, ինչպէս կը մտածէր Ատենաուրը՝ երբ տակաւին թեկնածու էր : Հետեւաբար՝ Վարչապետ Ատենաուրը դժգոհութեան պատճառ մը չի կրնար ունենալ. նախ՝ իր իրաւասութիւնները անփոփոխ պիտի մնան, յետոյ՝ Դաշնակցային Հանրապետութեան Նախագահը կը պատկանի իր կուսակցութեան :

———o———

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ Զինադադարը չափական դրութիւնը որդեգրեց : Այս առթիւ յատուկ հրովարտակ մը կը ճշդէ թէ փոփոխութիւնը պիտի ըլլայ հետզհետէ :

ԺԸՆԵՒԻ մէջ Յուլիս 12ին հանդիպում մը պիտի ունենան՝ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Իտալիոյ Արտաքին նախարարները, «Զորս»երու ժողովէն օր մը առաջ արեւմտեան տեսակէտը ճշդելու համար :

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ երեք Ֆրանսական լիսէներ որ զբաղուած էին Սուէզի դէպքերու ժամանակ, վերադարձուեցան Ֆրանսա – յինէրուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՐԻՍԻԼԻ մէջ Հինգշաբթի օր տեղի ունեցաւ իշխան Ալպէրի ամուսնութիւնը՝ իշխանուհի Փաոլայի հետ : Պատկառելի թիւնը կատարեց Կաոդինալ Ֆան Ռոյ : Քանի օր է արդէն ամբողջ Պելժիան խանդավառ եւ ուրախ օրեր կ'ապրի իսկ ժողովուրդը մասնաւոր համակրանք մը ցոյց կուտայ իշխանուհի Փաոլայի :

ՊԻՏՐՈՒԹԻՆ եկած լուրերու համաձայն նոր դէպքեր կը պատրաստուին Իրաքի մէջ : Իրաքի համայնավար կուսակցութիւնը, ազգայնական ժողովրդավար կուսակցութեան կարգ մը անդամներ եւ Քիւրտերու միութիւնը համաձայնութիւն մը ստորագրած են որ կը նախատեսէ «Ազգային Միութեան Ճակատ» մը : Այս համաձայնագիրը, որուն տակ ստորագրած են նաեւ 63 ծանօթ անձնաւորութիւններ, երկուեցաւ Զօր. Քասըմի : Լիբանանի համայնավար թերթը՝ Ալ Միտա հրատարակելով այդ համաձայնութեան բնագիրը կ'ուշադրէ .— «Ահաւասիկ դարման մըն է այն վտանգաւոր կացութեան որ պատճառ դարձաւ աշխարհական գաղափարներու զարթօնքին : Նպատակն է վերահաստատել ազգ. միութիւնը ժողովրդավար հիմերու վրայ» :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ մէջ 1200 հոգի ձերբակալուած են Քեռալայի շրջանը : Համաձայն կիսապաշտօնական աղբիւրներու ձերբակալուածներու ընդհ. թիւը երկու հազարի կը հասնի :

ՊԻՏՐՈՒԹԻ մէջ մեռած է Ֆահդ Խուրի, նախկին արտաքին նախարար եւ սուրիական դեսպան Լոնտոնի եւ Ուոշինկթընի մէջ :

ԶՕՐ. ԾՐՄԱՆԴՕ ճառ մը խօսելով Ուէսքայի մէջ շեշտեց . «Ոչ մէկ ժողովուրդ այնքան ծանր յարձակումներու ենթարկուած է օտար համայնավարութեան կողմէ, որուն կողքին է Խրուշտչեան որմնադրութիւնը, որքան մենք » :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ համայնավար կուսակցութեան Կ. Կոմիտէն վերջացնելով իր նիստը կոչ մը ըրաւ աշխատաւորներն – րուն, որպէսզի աւելի արտադրեն երկրին եւ աշխատաւորական դասուն բարգաւաճման համար :

ՄԱՅի ընդհ. քարտուղարը Տակ Համըրշոլտի Գահիրէի մէջ տեսնուեցաւ նախագահ Նասըրի եւ Արտաքին նախարար Ֆավզիի հետ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախարարաց Խորհուրդը նիստ մը ունեցաւ Զորեքշաբթի օր որ տեւեց Յուկէս ժամ, Զօր. Տը Կոլլ նախագահութեան ներքեւ : Նախագահը խօսեցաւ Իտալոյի մէջ ունեցած տեսակցութեանց մասին, իսկ Վարչապետ Տրըրէ՝ տուրքերու բարեփոխման : Զօր. Տը Կոլ Հինգշաբթի օր մեկնեցաւ : Առաջին հանդրուան՝ Ճիլութի, ապա Մատակասքար :

ԻՍՐԱՑԵԼԻ Խորհրդարանը վստահութիւն յայտնեց Վարչապետ Պէն Կուրիոնի կառավարութեան՝ որ չարունակէ դէնք ծախել Արեւմտեան Գերմանիոյ : Այսուհանդերձ, տադնապը չէ լուծուած, քանի որ ձախակողմեան երկու նախարարները իրենց դիրքը չեն փոխած. կը կարծուի թէ Պէն Կուրիոն քանի մը օրէն կառավարութեան հրաժարականը պիտի ներկայացնէ :

ԳԱՀԻՐԷի «Ալ Կումհուրիէ» թերթին համաձայն իսրայէլեան լրտեսական ցանց մը գտնուած է Ա. Մ. Հանրապետութեան մէջ. լրտեսապետը եւ իր 13 գործակից – ները ձերբակալուած են :

ԻՐԱՔԵԱՆ նախկին դեսպան մը՝ Ֆայէք էլ Սամարէ, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ Գահիրէի մէջ պիտի բացուի «Ազատ Իրաք» գրասենեակ մը՝ «արտասահմանի մէջ ազատ Իրաքի ձայնը լսելի դարձնելու եւ Իրաքի ազատագրութեան համար չարժում մը ստեղծելու նպատակով » :

„ԱՍՏՂԱՅ ՏՈՒՆ“

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՑ

—o—

Ընդհանուր Հայրենական պատերազմի տարիներին Ստալինի անվան «Ասպետ»-ի պատվոգրերով պարգևատրված հայ զինվորների ցուցակը կազմելու համար մենք դիմեցինք Հայկական ՍՍՀ Ստալինյան շրջանների ռազմկոմիսարիատներին, որոնք մեզ ուղարկեցին պարգևատրված զինվորների ցանկերը։ Ցանկերի մեջ կան ինչպես ռազմաճակատում զոհված, այնպես էլ հետագայում մահացած զինվորների անուններ։ Ցանկերը ստուգելու և լրացնելու համար մենք դիմեցինք նաև Հայկական ՍՍՀ Ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատին, որի արխիվում պահվում են պարգևատրված զինվորների մասին տեղեկությունները։ Ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատի արխիվի միջոցով մենք ստացանք մի շարք նոր տվյալներ, որոնք ցանկերում չկային։ Ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատի արխիվի միջոցով մենք ստացանք մի շարք նոր տվյալներ, որոնք ցանկերում չկային։

Ստորև տպագրվում են Ստալինի անվան «Ասպետ»-ի շքանշանով պարգևատրված հայ զինվորների ցանկերը։ Ցանկերը կազմելիս մենք հետևել ենք հետևյալ սկզբունքներին։ Ցանկերում տրված են զինվորների ազգանունները, անունները, հայրանունները, ծննդյան տարեթվերը, զորամասերի անվանումները, որոնց կազմում նրանք կռվել են, ինչպես նաև պարգևատրման տարեթվերը։ Ցանկերում տրված են նաև զինվորների զինվորական կոչումները, զբաղմունքները և ծննդավայրերը։ Ցանկերում տրված են նաև զինվորների զինվորական կոչումները, զբաղմունքները և ծննդավայրերը։

Ցանկերը կազմելիս մենք հետևել ենք հետևյալ սկզբունքներին։ Ցանկերում տրված են զինվորների ազգանունները, անունները, հայրանունները, ծննդյան տարեթվերը, զորամասերի անվանումները, որոնց կազմում նրանք կռվել են, ինչպես նաև պարգևատրման տարեթվ

ԼՈՒՑԱԿ ՀԱՄԱՐՈՒՏԻՆ

ԺԲ.

— Մորաքրոջս կողմից, պատասխանեց նա, մեծ ուրախությամբ: Մանկուց ես նրան շատ եմ սիրել, բայց այդ ոչ մի կերպ չի խանգարում, որ ես նրան ծաղրեմ: Ոչ, ոչ, ես չեմ ուզում ասել, թե նա ծիծաղելի է, ընդհակառակը, նա շատ գեղեցիկ կին է, բայց ինչպես ասացի, նա ինձ համար ոչ մի հետաքրքրություն չի ներկայացնում: Ցնծում եմ, որ նրան այդքան հաճելի եմ գտել: Ես ուրախ եմ, որ նա ինձ հետ ամուսնանալ չի ուզում, որովհետև ես ինքս էլ չեմ ուզում նրան կնության առնել: Ես ուզում եմ ամուսնանալ ուրիշ մեկի հետ, որի անունը ես դեռ չեմ ասում ձեզ, որովհետև ուզում եմ, որ դուք ինքներդ գուշակեք: Ես ուզում եմ ամուսնանալ մի կնոջ հետ, որին ես ոչ միայն սիրում եմ, այլև հարգում եմ, որի մեջ ես գտնում եմ ամեն այն հատկությունները, որոնք ես ուզում եմ տեսնել իմ կնոջ մեջ: Ես ուզում եմ ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ:

Ժորժ Դանդենը ոտքի թռավ, ինչպես զինվորը, որին հրամայում են հարձակվել:

— Ի՞նչ, գոռաց նա, դուք ուզում եք ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ:

— Ճիշտ այդպես, պատասխանեց Ռաուլ Ռիվիերը, զարմացած նրա ոտքի թռչելուց:

— Ես ձեզ չեմ հասկանում, շարունակեց Ժորժ Դանդենը, ձեռքերը գլխին տանելով: Ես ձեզ չեմ հասկանում: Ինչպե՞ս կարող է մարդ ուզել ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ, երբ նա կարող է ամուսնանալ Ֆլորանս Դանդենի հետ:

— Ես ձեզ չեմ հասկանում, պատասխանեց Ռաուլ Ռիվիերը, ձեռքերը գլխին տանելով: Ես ձեզ չեմ հասկանում: Ինչպե՞ս կարող է մարդ ուզել ամուսնանալ Ֆլորանս Դանդենի հետ, երբ նա կարող է ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ:

— Ես ձեզ չեմ հասկանում, կրկնեց Ժորժ Դանդենը, ձեռքերը գլխին տանելով: Ես ձեզ չեմ հասկանում: Ինչպե՞ս կարող է մարդ ուզել ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ, երբ նա կարող է ամուսնանալ Ֆլորանս Դանդենի հետ:

— Ես ձեզ չեմ հասկանում, կրկնեց Ռաուլ Ռիվիերը, ձեռքերը գլխին տանելով: Ես ձեզ չեմ հասկանում: Ինչպե՞ս կարող է մարդ ուզել ամուսնանալ Լուցկ Համարուտինի հետ, երբ նա կարող է ամուսնանալ Ֆլորանս Դանդեն

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Աչոտ Նշանեանի եւ զաւակներուն եւ այս տխուր առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

Նոյնպէս մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Բագուհեան ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն եւ երեք հազար ֆրանք կը տրամադրէ աղքատներուն։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն ժեռոմի Հ. Ց. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն կը խնդրուի ճշդել դաշտահանդէսին ԹՈՒԱԿԱՆԸ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Զ. Եղրայրեան, Տիկին Պէաթրիս Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Լօքմակէօղեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց յաւէտ ողբացեալ մայրիկին

ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԳԻՆ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

«Ֆ. Կապ. Խաչի Օրը», կազմակերպուած պուած տեղւոյս մասնաճիւղի կողմէ։ Կը մասնակցի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը։

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Բէբէի «Մայրապետներու» ծանօթ ծառաստանը։ Օդը աննպաստ ըլլալու պարագային կը յետաձգուի։

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ։

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ՄԻՍԼԵԱՆ։

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական բաժին։

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով։

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ չրջաններու հայրենակիցները անխտիր։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ալֆորվիլի դպրոցին ամավերջի հանդէսը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9-ին, քաղաքապետարանի սրահը։

Սալ Վոլթէռ։

Հովանաւորութեամբ Գերաշնորհ Սե-ՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ ներկայութեամբ քաղաքապետ Պ. ՊԼԷՕԶԻ։

Երգ, արտասանութիւն։ Մրցանակաբաշխութիւն բոլոր աշակերտներու։

Կը խնդրուի ծնողքներէ եւ հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱՌԹԻԻ ՔԱՌԱԶԱՅՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ Վարդավառի տօնին առթիւ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, այս կիրակի, ժամը 10ին, ղեկավարութեամբ Պ. ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը։

×

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ, Վարդավառի տօնին առթիւ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ այս կիրակի Վարդավառը կը տօնուի հանդիսաւոր կերպով, իսկ Մեռելոցի յաւուկ հոգեհանգստեան պաշտօնները եւս կը կատարուին նոյն օրը յատուկ պատարագի։

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՕԹՕՓԱՐՈՎ
ԿԻՐԱԿԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Վարպետ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Օժանդակ Տիկնանց Միութեան կողմէ։ Առաւօտուն, այցելութիւն Փէրփոնի դղեակը կէսօրին՝ Քոմփիէնեի անտառին մէջ եքսկ Սէն Փիէրի եղերքը տեղի կ'ունենայ դաշտահանդէսը։

Օթօքարները կը մեկնին առաւօտուն ժամը ութին, Պ. Ն. Նիկողոսեանին խանութին առջեւէն 121 Ավընիւ Հանրիպարպիւս, Առնուվիլ։

Երթ ու դարձի ծախք 800 ֆրանք, արձանագրուելու համար դիմել Պ. Ն. Նիկողոսեանին՝ հեռ. կոնէս՝ թիւ 446։

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԵՐԵԿՈՅՔՆԵՐ

Լաթրանին հերթական հաւաքոյթը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Դասախօս ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ։

Նիւթը՝ Գրագիտուհի Աղաւնիի Շիրակ վէպը, (տպուած Երեւան, 1954ին)։

Մուտքը ազատ է։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՍԵՔԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ

Ուսումնասիրաց Միութիւնը կը կազմակերպէ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՕՐԸ

Սեպտեմբերեան վարժարանին մէջ, կիրակի 5 Յուլիս, կէսօրէ յետոյ ժամը 15·30էն 22։

Գեղարուեստական ընտրուած եւ ճոխ բաժինի մը հետ համընթաց, տեղի պիտի ունենան՝ հայերէն արտասանութեան մրցումները, որոնք երկու դասակարգի բաժնուած են։

Ա. ԲԱԺԻՆ.— Վերապահուած 10էն 14 տարեկան երկսեռ դեռահասներու։

Բ. ԲԱԺԻՆ.— Վերապահուած 15էն 18 տարեկան երկսեռ պատանիներու։

Այս հանդիսաւորութեան ընթացքին պիտի ընտրուին փարիզեան շրջանի 1959 տարուան լաւագոյն արտասանողները հինգ քննիչ դատաւորներու որոշմամբ։

Իւրաքանչիւր դասակարգի առաջին հանդիսացողը «լաւագոյն արտասանողի» տիտղոսէն զատ, պիտի ստանայ նաեւ արժէքաւոր պարգեւ մը։

Միութիւնս կը խնդրէ բոլոր թաղային վարժարաններու տեսուչներէն ինչպէս նաեւ ծնողքներէ, այժմէն իսկ դիմել՝

Տիկին Զ. Փէչտիմալճեանի՝

165, RUE DE JAVEL, PARIS 15, TEL. BLO. 19-60

թեկնածուներու արձանագրութեան համար։

Մուտքը ազատ է։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Պոմոնի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի դպրոցական ամավերջի հանդէսը 4 Յուլիս, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30ին, ճոխ յայտագիրով։

Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ քաջալերելու համար աշակերտութիւնը։

Մուտքը ազատ է։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ չրջաններու Ազգ. Միութեան հովանաւորութեան տակ, Հայկազեան վարժարանի ամավերջի դպրոցական հանդէսը այս կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ճրդ թաղապետարանի հանդիսասրահին մէջ։

Վարիչ մանկապարտէզապետուհի Օր. Ընձոյ Ստեփանեան, պատրաստած է չատ հաճելի եւ կոկիկ հանդէս մը, մանկական հաճելի պարերով եւ արտասանութիւնով։

Լիոնի եւ չրջաններու, յարգոյ հայ ժողովուրդը կը հրաւիրուի նոյն օրը, քաջալերելու համար մեր մանուկները իրենց ներկայութեամբ, նոյն առեն հաճելի պահը վայելելու համար։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, ժամը 20·30ին, Սինեմա «Լէ Վարիէթէ»ի մէջ, 37, Րիւ տը լ'Արպրը (Լա Քանըպիէր)։

Հայկական զուտաւոր երկու ժապաւէններ։ Հայկական երաժշտութիւն։ Կ'երգէ Իրիս Պիւլպիւլեան։

Դասախօսութիւն՝ Պ. Ժեռար Սթեֆա-Ցեսմոյի կողմէ,

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը հաղորդէ թէ այս կիրակի, հոգեհանգիստ – պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ այն բիւրաւոր նահատակներուն, որոնք ինկան ազգին ու հայրենիքի համար։ Նահատակներու յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գալ նուիրել։

ԾԱԽՈՒ Է

BOBINOIR LÉBOSSÉ

12 broches, bon état

Tél.: MIC. 20-60

ԽՆԴՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիլնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, ի նպաստ «Հայաստան» ամսաթերթին։ Այս կիրակի, ժամը 2էն մինչեւ երեկոյ ժամը 10, Համօ Օհանջանեան ակումբը։

Առաջնակարգ եւ բոլորովին նոր նուագախումբ (Լիոնէն)։

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին։

Սիրով կը հրաւիրուին կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդի ընկերը, ընկերուհիները։

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի։

Կիրակի ամբողջ օրը, 5 Յուլիս

Bar «Charles» Bourdonnière

Ծառաչուք եւ օդասուն ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը խօսի Պ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալները,

Կապոյտ Խաչի աշակերտներու կողմէ։

Կ'արտասանէ Օր. Սեդա Թիւրքէեան, Կ'երգէ Պ. Կասեան։

Պիտի ներկայացուին

ԱՐՏԱՇԷՍ Բ. ԵՒ ՍԱԹԵՆԻԿ
ԵՒ ՋԱՒԵՇՏ ՄԸ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ շիշ էեպապ մատչելի գիներով։

Մուտքը ազատ է։

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար Շափիթրէն առնել Պուրտոնիէր Լա Ֆէվ տանող օթոքարը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համազգայինի Զարեան – Ճաղի Հայր. Միութեան, վերակազմութեան 10րդ տարելիցին առթիւ։

5 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը, Ռեսթօրան տէ Կրոթ Մոնար, Թրուա Լիւֆ գովասուն, դալարազարդ պարտէզին մէջ։

Կը նախագահէ Մ. ԹԱՄԱՃԵԱՆ։

Կը խօսի Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ։

Առաւօտուն Պուլի մրցում, պուլ ունեցողներէն կը խնդրուի մեսաին բերել։

Գեղարուեստական խնամուած ու ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն, անակնկալները, հայկական, եւրոպական պար։

Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված։

Մուտքը ազատ է։

ԾԱՆՕԹ.— Առնել 7 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել վերջաւորութեան Շէ Մարէն, Ռուտ տէ զ'Օլիվ։

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր. Միութեան։

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Պ. Հայկազի ազարակը, Սէն – Լու Կրան-Վէնի մէջ (նախկին Եօթնեղբայրեան)։

Ամերիկայէն նոր ժամանած միութեան պատգամաւորը պիտի ղեկուցէ 30 Մայիս 1959ին Սէնթ Լուիզի մէջ դումարուած Քղեցիներու Պատգ. ժողովի մասին։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Արեւելեան նուագ Թորգոմ եւ որդի, Բարձրախօս ԱԼԴԱՋ։

Հայկական եւ եւրոպական պարերով, շիշ էեպապով եւ զովացուցիչ խմիչքներով։

Մուտքը ազատ է։

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20, RUE JEMMAPES

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն ժերոմ՝ ժամը 9·30ին, Ռիւ ժէմաբ, Մարսէյլ, ժամը 10·45ին։

Պիտի քարոզէ՝ Վեր. Ց. ՀԻՎԱՃԵԱՆ։

«Իրական քրիստոնէութեան յատկանիշները»։

Société France-Cameroun

ԽԱՐՕՒԽԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ երիտասարդներ Փարիզի գրասենեակին եւ Քամըրունի իրենց քոնթուարներուն համար, որոնք գերծ ըլլան զինուորական պարտականութենէ։

Դիմել անձամբ կամ գրաւոր։

PRO. 82-38

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան Ակումբը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՆԻԼՈՒ – ՊՈՒԱ ԿՈԼՄԱ.— Հ. Ց. Դ. Արամ – Շ. Միսաքեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Իսկ լէ Մուլինոյի Զաւարեան կոմիտէի եւ Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ։

Այս կիրակի՝ կէսօրէ վերջ Մըտօնի՝ Պաղ Աղբիւրին մօտ։

Գեղարուեստական բաժին։ Տիկին Գալայեան երգ, Տէր եւ Տիկին Մ. Գարակէօղեան երգ եւ արտասանութիւն, Նահապետեան քոյրեր երգ եւ արտասանութիւն։ Բարձրախօս եւ հայերէն սալեր։

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։

ԾԱՆՕԹ.— Դաշտահանդէսի վայրը երթալու համար Մէրի – տ'Իսիէն եւ Փօճ տը Սեւրէն առնել 169 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Օրֆըլինա էթաճ տը Թրաւօ լճակին քով։ Շոգեկառք էնվալիտէն, իջնել Վալֆլէօրի։ Պէլվիլէն մասնաւոր օթոպուս առտուան ժամը 9ին, Փլաս Ժուրտէ – ճէն։ Դիմել ընկեր Մանուկ Համբարձումեանի 40 Ռիւ տը Լա Մար եւ ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Օթոքառով երթուդարձ՝ 300 ֆրանք։

ԱՒԱԶՅԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

LE PECQ

3, AVENUE GRANCHAMP

ՆՈՐԱԲԱՑ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ

ԾԱՌԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՅՈՒԼԻՍ 5

Առաւօտուն, ժամը 10·30ին, բացթեայ Վարդավառի Ս. Պատարագ կը մատուցանէ Գերպ. Ամատունի։

Կէսօրուան ճաշ, պիւֆէ, «շիշ քէպապ» եւ գեղարուեստական բաժին։

Սեղանները կանխաւ ապահովել՝ Ընկերակցութեան հասցէով՝

10 BIS, RUE THOUIN, PARIS - 5e

TÉL. ODE. 02-12

Երթուդարձի ամէնէն յարմար միջոցը, Փոճ տը Նէօյիէն առնել թիւ 258 հանրակառքը եւ իջնել Լը Փէֆ – Էրմիթաժ կայարանը։

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie

Chambres - cosys — Cuisines laquées

Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԶՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES

15, AV. A. MORIZET

Boulogne - Billancourt

Métro : MARCEL SEMBAT

Mol. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale

du Journal « Haratch »

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար 4000 ֆր. վեց 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 4 ՅՈՒԼԻՍ — SAMEDI 4 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8435 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4336

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՆԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ

Գրած էինք, որ «Անաստուածութեան համալսարան» մըն է բացուելը Երեւանի մէջ, մէկ տարուան դասընթացքով, նպատակ ունենալով «բարելաւել բնակչութեան գիտական անաստուածութեան քարոզչութիւնը» (Յառաջ, 5 Յունիս):

Սովետական Հայաստան, *« օրգան ՀԿԿ կենտկոմի եւ Հայկական ՍՍՌ աշխատաւորների պատգամաւորների Սովետների»*, *այսինքն մեր երկրի տէր եւ տիրական համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, իր Յունիս 19ի թիւով նոր եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ անաստուածութեան մարզին մէջ կատարուելիք աշխատանքներուն մասին, խորհրդային դրախտի մէկ ծայրէն միւսը :*

Խորհրդային Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի եւ «քաղաքական ու գիտական գիտելիքներու տարածման» համամիութենական ընկերութեան հրաւէրով Մոսկուայի մէջ գումարուեր է խորհրդակական ժողով մը, որուն աշխատանքները վերջացեր են Յունիս 17ին :

Այս վերջին ծայր կարեւոր ժողովին մասնակցեր է նաեւ մեր աշխարհահռչակ գիտնականը՝ ակադեմիկոս Վիկտոր Հ. Համբարձումեան, ոուս եւ վրացի ուրիշ ակադեմիկոսներու եւ պրոֆեսորներու կողքին :

Ժողովական գիտնականները, «Բուհերի դասախօսները» եւ պրոպագանդիստները մանրամասն զեկուցումներ են տուեր եւ մտքերու փոխանակութիւն կատարեր « աթէիզմի (անաստուածութեան) բնագաւառում պրոպագանդիստական ու գիտա – հետազօտական աշխատանքի խընդիրների մասին» :

Այս առթիւ Մոսկուայի Տասս գործակալութեան հաղորդած զեկոյցէն բացորոշ կերպով կը տեսնուի, որ անաստուածութեան քարոզութեան գործ տալու մասին համայնավար կուսակցութեան վերջին Ի.Ա. համագումարը «փառահեղ ծրագիր» է մշակեր եւ որոշումներ տուեր :

Կասկածէ դուրս է այլեւս, որ «եօթնամեայ ծրագրին» գլխաւոր կէտերէն մէկն ալ անաստուածութեան տարածումն է, մասնաւորաբար «աշխատաւորներու մէջ» :

Մեր ներկուն գիտնականները խորհրդակցական ժողովին մէջ խօսեր են բնագիտութեան, տարրաբանութեան, բնախօսութեան, աստղագիտութեան եւ բնական ուրիշ գիտութիւններու նուաճումներուն եւ « ֆիզիկիզմի (հաւատապաշտութիւն) ժամանակակից ձեւերի դէմ մղուող պայքարի մասին» :

Ի.Ա. համագումարի նշած փառահեղ ծրագրի իրագործումը պահանջում է, կ'ըսէ զեկոյցը, աշխատաւորների կոմունիստական դաստիարակութեան աշխատանքի մեծ բազմազանութիւն :

« Այդ աշխատանքի բաղկացուցիչ մասը կրօնական նախապաշարմունքների յաղթահարումն է» :

Պայքարը կրօնքի դէմ դրուած է «գիտա – մատերիալիստական աշխարհայեացքի » գեանի վրայ : Կրօնական աշխարհայեացքը կը նկատուի հակապիտական : Ուստի եւ «անհրաժեշտ է սիստեմատիկաբար մերկացնել բուրժուազիայի ռէակցիոն քաղաքագէտների ու գաղափարախօսների այն գրպարտութիւնը որ աթէիզմը իբր թէ խանգարում է ժողովուրդների մէջեւ խաղաղութեան հաստատմանը » :

Բոլշեւիկներու հերթական քարոզութեան հիմը կը չարունակէ կազմել տասկաւին «խաղաղութիւն»ը, որ «արդիականութեան այնպիսի սուր հարց» մըն է :

Ու կ'ուզեն հաւատացնել թէ «գիտական եւ կրօնական աշխարհայեացքների գաղափարական պայքարը չի կարող խանգարել», որ անաստուածներն ու հաւատացեալները համագործակցին խաղաղութեան համար մղուող պայքարին մէջ :

Ի՞նչ ճակատագիր կը սպասէ Մայր Աթոռին :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ՁԵՆՔ ՏՈՒԱԾ Կ'ԸՍԷ ԿՈՋԼՈՎ

«Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶԷ, ԲԱՑԱ ՉԻՆԻՒԻՆ ՉԻՆԻՒՈՎ. ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ »

Ա. Միութեան փոխ վարչապետ Կոջլով ամերիկեան մամուլի ներկայացուցիչներուն – բուն եւ հեռատեսիլէն կոչ մը ըրաւ՝ աշխարհի խաղաղութեան եւ Արեւելքի ու Արեւմուտքի գոյակցութեան համար :

Այսուհանդերձ, Կոջլով չմոռցաւ կարգ մը աղաղարարութիւններ ընել .— Ժընեւի բանակցութեանց ձախողութեան պարագային երբ Մոսկուա հաշտութեան դաշնագիրը մը ստորագրէ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ՝ պատերազմ մը չպիտի ըլլայ – ծելէ առաջ ամէն երկիր պէտք է դիտնայ թէ Ա. Միութիւնը ուժին ուժով պիտի պատասխանէ :

Խորհրդային պարագլուխին արտասանած ճառը Ժընեւի մէջ կրոմիքոյի կողմէ եղած առաջարկներուն ամփոփումն էր .— « Առաջարկեցինք, ըսաւ Կոջլով, որ մէկ կամ մէկուկէս տարուան ժամանակաշրջանի մը ընթացքին համագերմանական կոմիտէ մը աշխատի լուծում մը գտնել Պերլինի հարցին : Եթէ համաձայնութիւն մը չգոյանայ եւ հաշտութեան դաշնագիր մը չկնքուի՝ կ'առաջարկենք որ այս հարցին շուրջ նոր բանակցութիւններ սկսին ... վերջնագի՞ր մըն է ասիկա . պարզապէս , կ'առաջարկենք որ բանակցութիւնները ըլլան : Երկու Գերմանիա – ներու հետ խաղաղութեան դաշինք մը կնքել պաղ պատերա՞զմ կը նշանակէ », հարց տուաւ Կոջլով եւ պատասխանեց . — Ո՛չ :

Այնուհետեւ փոխ – վարչապետը սկսաւ պատասխանել իրեն ուղղուած հարցումներուն : Խրուշչեւի առնչութեամբ հետեւեալը ըսաւ .— Ա. Միութեան Վարչապետը չատ առողջ է, պիտի ապրի երկար ատեն, հետեւաբար առ այժմ հարկ չկայ իր յաջորդին մասին խօսելու :

Փոխ – վարչապետը իր չեչոը դրաւ մասնաւորապէս միջազգային խաղաղութեան վրայ : Մշակութային, առեւտրական եւ զբօսաշրջիկներու փոխանակութիւնը անհրաժեշտ նկատեց, քանի որ «միջազգային յարաբերութիւնները օգտակար են անկեղծութեան եւ բարեկամութեան դեռնի վրայ » :

Թէեւ «ազդարարութիւն » մը ըրաւ՝ բայց իր ճառը, ընդհանուր առմամբ, միջազգային բարեկամութեան եւ հաշտութեան մտահոգութիւն մը կը պարզէր : Ամերիկեան պաշտօնական շրջանակները մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Կոջլովի , որովհետեւ կը կարծուի թէ Խրուշչեւի հաւանական յաջորդն է ան : Նիքսըն եւ Հերթըր բազմաթիւ առիթներով խօսակցեցան Կոջլովի հետ, Նիւ Եորքի ցուցադրանդէսին, Սպիտակ Տան եւ Ամերիկայի Արտաքին նախարարութեան մէջ :

Ուշագրաւ է նաեւ այն պարագան, որ Մոսկուա Միացեալ Նահանգներու բարեկամութիւնը կը փնտռէ ամէն բանէ ա – ռաջ, բայց Ուշինկթըն դիտել կուտայ թէ Եւրոպան եւ Դաշնակիցները պէտք չէ թերագնահատել :

Իրրեւ հակադրութիւն Կոջլովի ժպիտ – ներուն՝ միջազգային մամուլը կը յիշէ նաեւ, որ քանի մը օր առաջ , Մոսկուայի մէջ, Խրուշչեւ Հարիմանի ըսած էր . «Արեւմտեանները պէտք է հեռանան Պերլինէն » :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Օր ը Օրթ ը

ՄՈՒԿՈՒԶԸ ԵՒ ՕՐՈՏՈՒՄԸ

— Մեծապատիւ խմբագիր — Նախ եւ առաջ որպիսութիւնդ կը հարցնեմ եւ կը յուսամ թէ առողջութիւնդ սեղն է եւ հիւանդ չես: Իմ որպիսութիւնս ալ որ հարցնելու ըլլաս, է՛, փա՛ռք Աստուծոյ, գէշ չեմ... Գլխու ցաւ մը ունիմ: Մէյ մըն ալ ոտիս կը ցաւի... Աչքերս, մի՛ հարցներ... Ականջս ինչ մը ծանրացեր է ... Վրաս յոգնութիւն մը կայ... Տնեցիներն ալ ադէկ, ըռնիստ են եւ ֆու մասիդ կը հարցնեն, կը կենան... Պզտիկ թոռս ամէն օր կ'ըսէ թէ ինչո՞ւ չես գար... Մարդ Աստուծոյ, ելիր կիրակի մը երկնցիր, եկուր: Ամառը եկաւ, պարտէզը կը նըստիմ... Հիմա պիտի ըսես որ աս մարդն ալ ինչո՞ւ ելեր ճամակ կը գրէ ... Հարկաւ ցաւ մը ունի, պիտի ըսես... Ցաւս ըսեմ... Աս մեր ազգին գործերուն չեմ հասիր կոր... Վերջերնիս Աստուած բարի ընէ, բայց ես աս եղածները չեմ սիրեր կոր... Աս կուիւներուն վերջ տալու եմ... Իմ կարճ խելիովս, գիտե՞ս ինտոր ատ կուիւները կը վերջանան — ըսեմ՝ մըտիկ ըրէ, ճայէ խելքի գալիք բա՞ն է ըսելիքս: Ասանկ կ'ընեմ — ամէն մարդ, ամէն գրող թող ելլէ իր իրաւունքը, իր կարծիքը պաշտպանէ, իր էջը յառաջ էջէ եւ ուրիշին գործին թող չխառնուի ... Ինքզինքս չկրցա՞յ հասկցնել ... Բացատրեմ ... Ըսեմ որ Դրօշակեանը կ'ըսէ որ Հայաստան անկախ եղաւ Մայիս 28 – ին... Օ՛ բայթ, թող ելլէ ատանկ ալ գրէ, ատանկ ալ ճառ խօսի... Բայց, թող չելլէ գրէ որ միւսները Մայիս 28ին դէմ բաներ գրեր են եւ ադ միւսներուն պատասխան տայ... Ռամկավար – Բոլշեւիկն ալ թող ելլէ ի՛ր ուզածը գրէ եւ թող չըսէ թէ Դրօշակեանը ի՛նչ կը գրէ: Աս ձեւով, կուիւ մուիւ չի մնար ... Ինծի պէս դպրոց չգացածներն ալ իրենց ուզածը կը կարդան, չուզածը չեն կարդար ... Լմնցաւ գնաց ... Ինչո՞ւ ասանկ կ'ըսեմ ... Ատ ալ բացատրեմ —սա մեր կուիւներուն բուն պատճառը ան է որ իրարու պատասխան կուտաք... «Չէ, ֆու ըսածդ սխալ է, իմ ըսածս շիտակ է...» Եթէ որ ասանկ պատասխան չտաք, մեր հայութիւնը կը խաղաղի... Եղբա՛յր, իմին ինչո՞ւս է պէտք, թէ դիմացինը ինչ գրեր է... Ի՛նչ կ'ուզէ թող գրէ... է՛, մեծապատիւ խմբագիր , ինչ մը երկնցուցի, ինծի անանկ կուզայ ... Նամակիս մէջն ալ շատ սխալ կայ , գիտեմ... Մարդու ցուցնելէ առաջ, տառասխալներս սրբագրե՛ս, հա՛... Ըսելիքս ատ է — եթէ որ աս գրածներուս չհաւնեցար, պատռէ՛ նետէ՛: Արդէն ե՞ս ով եմ որ ելեր եմ եւ ազգին մեծերուն խրատ կուտամ: Կը ներես... Նորէն կ'ըսեմ, եթէ որ ըսածներս պարապ բաներ են, ճամակս պատռէ նետէ... Ստորագրութիւն՝ խոնարհ ծառադ, Մուկուչ ...

×

— Պարոն խմբագիր — Ներփակ՝ շատ կարեւոր ճամակ մը, որուն մէջ իմաստալից եւ բովանդակալից խորհուրդներ , խրատներ, թելադրութիւններ, յանձնարարութիւններ եւ հրահանգներ կան ... Օգտուեցէ՛ք... Կարդացէք ուշի ուշով եւ հրատարակեցէք ... Անցեալները, մեռե՛ք , հանի մը յայտնի մտաւորականներս , ոդրոշեցիք ուղղութիւն տալ մեր մամուլին եւ առաջնորդել իշխողները մեր խմբագիրներուն եւ հանրային գործիչներուն ... Նկատած եք որ մեզի նման բարձրորակ մտաւորականներու պէտք ունիք՝ շիտակ ճամբուն մէջ մտնելու համար ... Լաւ կ'ընէք եթէ դուք հրապարակէն հաշուիք եւ ազգին ճաւր մեզի յանձնէք... Ներփակեալը կը հրատարակէ՛ եղածին պէս ... Բան չփոխէք , բան չաւելցնէք ... Որքա՜ն բախտաւոր էք որ մեզի պէս առաջնակարգ մտաւորականներ ձեզմով ու ձեր սայթաքումներով կը զբաղին ... Ազգն ալ, իրապէս բախտաւոր ազգ է .. Ստորագրութիւն՝ ճարտերգակ եւ դիւցազներգակ յայտնի բանաստեղծ, Որոտուում ...

×

Բախտաւոր ենք անոր համար որ Մուկուչի նման խոնարհներ շա՛տ ունինք , իսկ Որոտումի նման մեծախօսիկներ՝ քիչ:

Մուկուչին կենացը կարմիր գինի խըմեցէք , Որոտումին կենացը՝ ճերմակ կաթ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ պատերազմական նախարարութեան չէնքին մէջ հրդեհ մը ծագեցաւ Հինգշաբթի օր, որ մեծ վնասներ հասցուց : Հրշէջները երեք ժամէն կրցան մարել, բայց արդէն բազմաթիւ գաղտնի փաստաթուղթեր այրած էին : Նիւթական վնասը կը հասնի 32 միլիոն տոլարի : 25 հրշէջներ վիրաւորուեցան եւ հիւանդանոց փոխադրուեցան :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ մէջ անձնախընթաց դէպք մը պատահեցաւ. սպիտակամորթ մը մահուան դատապարտուեցաւ սեւամորթ աղջիկ մը բռնաբարած ըլլալուն համար :

ՌՈՒՄԱՆԻԱ Յունուար 1, 1959ին 18·170·000 բնակիչ ունէր :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍԷՐ տեսակցութիւն մը տալով Ալ Ահրամ թերթին յայտարարած է թէ վերջին եօթը տարիներուն ընթացքին եղած փորձառութիւնները եւ սխալները թոյլ տուին որ պատրաստուի բուն յեղափոխութիւնը : Առաջին սխալը, ըսած է Նասր, 1952 Յուլիս 23ին էր երբ բանակը միջամտեց քաղաքական գործերուն :

ԻՏԱԼԻՈՑ դրամատուներու պաշտօնեաներու գործադուլը, որ կը չարունակուէր 16 օրէ ի վեր , առջի օր վերջացաւ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ելմտական նախարար փինէ Պոն զնաց՝ Արեւմտեան Գերմանիոյ տըն – տեսական նախարար Էրհարտի հետ խորհրդակցելու համար :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ քաղաքական շրջանակները կը սպասեն որ այսօր –վարչ վարչապետ Պէն Կուրիոն իր կառավարութեան հրաժարականը տայ· արդարեւ, թէլ Աւիվի մէջ Վարչապետը յայտարարեց · « Չեմ կրնար մնալ այն նախարարներուն հետ՝ որոնք անցեալ Զորեքշաբթի կառավարութեան դէմ քուէարկեցին » :

ՎԻԵԹՆԱՄԻ Հանրապետութեան Նախագահ Հօ Շի - Մին Մոսկուա զնաց , ուր պիտի անցնէ իր արձակուրդը :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ճանապարհաշինութեան եւ հեռատեսիլի մասնագէտները կիրակի օր գործադուլ պիտի ընեն, եթէ մինչ այդ իրենց պահանջներուն գոհացում չտրուի :

ԺԱԳ ՍՈՒՍԹԵԼԻ առաջարկով Սեպտեմբերի 15ին գինքը մահափորձի ենթարկող երկու ահաբեկիչներու մահապատիժը փոխուած – ցաւ ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻՓ. Պապը հրատարակեց իր առաջին կոնդակը : Կրօնականէ աւելի անոր քաղաքական բնոյթը պատճառ կը դառնայ որ միջազգային բոլոր շրջանակները մեծ հետաքրքրութեամբ սպասեն անոր : Այս առաջին կոնդակին նիւթն էր .— « Ճշմարտութիւն — միութիւն — խաղաղութիւն» : Պապը դատապարտեց համայնավարութիւնը, որ բոլոր աղտոտութիւնները կաշկանդած է :

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓ · ԿԱՑԱՆ

Պելիոնթէնէն հեռաձայնով կը հաղորդեն թէ փոթրիկներու առաջին խումբը հանգիստ հասած է կայան :

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

«Սուրէն Պարթեւեան մեր գրա–կանութեան նորագոյն շրջանին էն հզօր դէմքն է»:

Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ

« Մարդ մըն էր որ իր գրածին չէր հաւատար»:

Ց. ՕՇԱԿԱՆ

1921ին Գահիրէ, 55 տարեկան հասակի մէջ կը մեռնէր Սուրէն Պարթեւեան: Այդ թուականէն ի վեր 38 տարիներ անցած են եւ իր մասին գրեթէ բան մը գրուած չէ, բացի գրականութեան պատմութեան ձեռնարկներուն մէջ իր անուան յիշատակու–թենէն եւ ընդհանուր տպաւորութիւննե–րէ: Իր փոթորկալից կեանքին մանրա–մասնութիւնները, ինչպէս նաեւ իր ստեղ–ծագործութեան համազրական պատկերը անծանօթ կը մնան:

Գրագէտ, հրապարակագիր մեծ չա–փով, եւ հրապարակախօս, ուրիշ բառով արիբուն, քառորդ դարու չրջանի մը մէջ կը տարածուի իր գործունէութիւնը: Ցո–ռեաես, նաեւ մարզատեաց, եւ աւելի չատ կռուազան, պարնաւագիր, կանու–խէն իր ուսերուն վրայ զգացած է կեան–քին բեռը, որուն հետեւանքով թափառա–յած կեանք մը ունեցած է: Նկարագրով կեանքը սիրող, բայց եւ այնպէս խորունկ եւ ներքին պատճառներով, իր երբեմնի բարեկամներուն եւ ընկերներուն հանդէպ յաճախ դառնացած է իր բանաւէճերը ծայրայեղութեան հասցնելով:

Հանրային պատասխանատու չրջանակ–ներու կողմէն յաճախ առաքելութեան մը լծուած է, հետեւաբար իր այցելութիւն–ներն ու պատյանները հարկեցուցիչ պատ–ճառներով տեղի ունեցած են: Եւ ամէն անգամ հատորով մը վերադարձած է:

Այս պայմաններուն մէջ տուժած է գրագէտ Սուրէն Պարթեւեան: Գրագէտի հանդարտ, հաւասարակչիռ եւ բնականոն կեանքը ապրած չէ: Ոչ մէկ կայան գտած կամ ստեղծած է: Ոչ մէկ մնայուն գործ վարած է: Ուր որ ոտք դրած է, հոն հիմ–նած է թերթ ու հանդէս, միչտ ժամանա–կաւոր կերպով: Միչտ անխուսափելի բեմ մը նաեւ, որովհետեւ գրչին հետ խօսքն ալ, պերճախօս ու համայիչ ըսուելու չափ, առիքնած են ժողովուրդը: Համակիրնե–րէն աւելի, հակառակորդներ ալ խոր–բուած են իր դէմ:

Տաղանդաւոր գրագէտ ու հանրային գործիչ, ունէր իր մարդկային թերու–թիւնները: Բառերու ուժին եւ արտայայ–տութեան սաստկութեան ապաւինած, ա–նիրաւութիւններ յաճախ կը գործէր, առնձարձակ երիւարի մը պէս փրփուր աեղացնելով չորս կողմը:

Չեմ գիտեր թէ իրմէն ունի՞նք յուշա–գրութիւններ եւ նամակներ, որոնք լիուլի պիտի բացատրէին գրագէտին ապրումնե–րը, ունեցած տագնապները, ուրախ կամ տխուր պահերը: Բայց ինչ որ ունինք իր–եւ ստեղծագործութիւն, մէկ կողմէն հայ ժողովուրդին ճակատագրին հետ կապ–ուած տխուր գրուագներ են, եւ միւս կողմէն գրագէտին անցուցած տագնապ–ները կը ներկայացնեն, տեսակ մը ինք–նակենսագրութիւն, պատմուածքներու տարազին տակ:

×

Սիսակ Պարտիզպանեան, գրական ծած–կանունով Սուրէն Պարթեւեան ծնած է Պոլսոյ Գատը Գիւղ թաղին մէջ 1876 Դեկ–տեմբերին: Աշակերտած է Պէրպէրեան եւ Կեդրոնական վարժարաններուն: Առաջ մը օդնական խմբագիր եղած է Ա. Չօպան–եանի «Մաղիկ» հանդէսին: 1895ի դէպքե–րուն հետեւանքով կ'անցնի Փարիզ, ուր կը հետեւի Սորպոնի դասընթացքներուն իբրեւ ազատ ունկնդիր: Փարիզէն կը մեկնի Մանչէսթըր, Լոնտոն, կրկին Փա–րիզ եւ 1903ին Ամերիկա: 1898ին է որ Մանչէսթըրի մէջ կը հիմնէ «Վաղուան Ձայնը», գրական հանդէսը, որուն կ'աշ–խատակցին Ա. Շաքլեան, Լ. Սինանեան, Վ. Թէքէեան, Ա. Հանըմեան, Ա. Եար–ճանեան, Արտ. Ցարուխեանեան, Տիկին Զ. Եսայեան եւ Գ. Ֆինտըկեան: Արտա–սահման գտնուած միջոցին կ'աշխատակցի «Ժողովուրդին համար» թերթին եւ 1899ին Լոնտոնի «Նոր Կեանք»ին, որուն խմբագիրը կը դառնայ Դ. տարիէն սկը–սեալ: Վարած է նաեւ «Ձայն Հայրենեաց»ի եւ « Այդ »ի խմբագրութիւնը: Օսմ. Սահ–մանադրութեան հռչակումէն ետք, Պոս–թընէն Պոլիս կը վերադառնայ, եւ կ'աշ–խատակցի «Շիրակ»ի, «Բիւզանդիոն»ի, « Ժամանակ »ի եւ «Արեւելեան Մամու–լ»ի, առաջնորդող յօդուածներով, ուղե–ւորի նօթերով եւ նորավէպերով: Պան–ծրմա – Պալըքէսէրէն ազգային երես–փոխան կ'ընտրուի, բայց հազիւ քանի մը նիստի ներկայ կը գտնուի եւ կ'անցնի Իզ–միր, ուր կը խմբագրէ Դիշլիճիֆ օրաթերթը եւ կ'աշխատակցի 'Զ. Գազազեանի «Հայ Գրականութեան»: Այս վերջինը բացառա–բար գրական–դեզարուեստական ըլլալով, որուն կ'աշխատակցէին արեւմտահայ եւ արեւելահայ բոլոր անուանի գրագէտնե–րը, կը մերժէ Սուրէն Պարթեւեանի մէկ քաղաքական յօդուածը, որուն հետեւան–քով կը դադրի իր գործակցութիւնը այդ հանդէսին: Այդ չրջանին վարիչ եղած է նաեւ Իզմիրի «Հոսանք» եւ «Հորիզոն» թերթերուն:

Կիլիկեան կոտորածէն անմիջապէս յե–տոյ, Պաթրիարքարանին կողմէ կը մեկնի Ատանա, ուրկէ թերթերուն գրկած իր յուզիչ յօդուածներն ամփոփելով, լոյս կ'ընծայէ Կիլիկեան Արհաւիրքը, որուն մէջ ահաւոր տոամին անցքերը նկարա–գրած է: Հակառակ աստանդական կեան–քին եւ քաղաքական գործունէութեան, «Ազէտքի Վաղորդայնին»խորագրով չարք մը նորավէպեր հրատարակած է, որոնք կազմած են իր քանի մը ծանօթ հատոր–ները, Քայֆայում եւ Հայուհին:

×

Իր դպրոցական ընկերներէն Յովհաննէս Ասպետ հետագրքրքրական մանրամասնու–թիւններ կուտայ իրենց դպրոցական կեանքէն, որոնք կապ ունին նաեւ Սու–րէն Պարթեւեանի մանկութեան եւ պա–տանեկութեան տարիներուն հետ: «Մեր թաղին նախակրթարանի վարի կարգերուն մէջ, կը գրէր, կարմրուկ մանչուկներ էինք եւ չեմ գիտեր ի՞նչ պատճառով, օր մը յանկարծ կռիւի բռնուեցանք եւ չէնք չնորհք գիրար ծեծեցինք: Փառաւոր կըռ–փամարտ մը վարժարանին պարտէզին մէջ: Եւ պզտիկ չարաճճի մեր ընկերները մեր չուրջը լայն բոլորակ մը կազմած ու գուարճանալով: Ի վերջոյ հսկողն ու տրն–տեսը հասնելով հազիւ կրցին մեզ իրարմէ բաժնել: Անկէ յետոյ ատեն մը սրդողած մնացինք, ինչպէս կ'ըլլան տղաք եւ վեր–ջէն աչքէ կորսնցուցի դինքը չեմ գիտեր ինչպէս: Կ'ենթադրեմ որ Սիսակ ուրիշ վարժարան մը գացած էր»:

Սուրէն Պարթեւեան վայելուչ արտաքի–նով օժտուած էր երիտասարդ տարիքի մէջ: Թուխ այտերուն վրայ կարմիրները կը փայլէին: Սեւ սաթի պէս մազեր ու–նէր ինչպէս նաեւ սեւ խոշոր աչքեր, ո–րոնք հրապարակախօսութիւններու պա–հուն, ամէնուն ուշադրութիւնը իր վրայ կը կեդրոնացնէին: Աւելի վերջերը գգալի էր իր դեղեցկութիւնը, խոշոր ու մեծ գը–լուխով, գրաւիչ աչքերով, լայն ու սեւ պեխերով ու մօրուքով:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՆԿԻՒՆԱԴԱՐՁԸ

Երկու հարիւր չիւն տարի առաջ, 28 Յունիս – 8 Յուլիս 1709ին, Պետրոս Մեծ կը չահէր Փոլթաւայի յաղթանակը՝ Շուէտի Կարոլոս ԺԲ.ի պարտութեամբ: Ռուսիա մեծ վարկ մը կը ստանար Եւրո–պայի մէջ, Շուէտ երկրորդական պետու–թեան աստիճանին կ'իջնէր: Արեւմտեան պետութիւններ պատուիրակներ կը ղրը–կէին Մոսկուա, չնորհաւորելու համար ցարը, կայսր բովանդակ Ռուսիոյ: « Փոլթաւա կը նշանակէ նոր դարագլուխ մը տիեզերական պատմութեան մէջ»: Պետրոս կ'ապահովէր Պալթիկի վրայ ա–պատ նաւարկութիւնը:

Ծով, ծով կը կրկնէր Պետրոս, ծովային ելք մը կը բազմար: Փորձեց հարաւ իջ–նել, հոն թուրքը պահակ կեցած էր, կա–րելի չէր դպչիլ Սեւ Ծովուն, այդ պիտի ըլլար բռնաբարում մը: Պետրոս աչքերը դարձուց հիւսիս, ուր պահակ կեցած էր չուետական թագաւորութիւնը, որուն հանդէպ առելութեամբ լեցուած էին Լե–հեր եւ Սաքսոններ: Հակառակորդի մը հակառակորդները բարեկամներ կրնան ըլլալ: Սաքսոններ, Լեհեր կը միանան Պետրոսի, Շուէտի դէմ՝ Պալթիկի հա–մար:

Պետրոս կը յառաջանայ Նարուայի ուղ–ղութեամբ, Լեհաստանի թագաւորը՝ Բի–կայի: Շուէտի թագաւորը, երիտասարդ եւ յանդուգն, լրջօրէն կ'ըմբռնէ երկրին չահերը, թագաւորի պարտականութիւն–ները, ունի փոքրաթիւ բայց մարզուած բանակ, տասը հազար հոգի, մինչդեռ Պետրոս ունի քառասուն հազար, բայց բոնի հաւաքուած: Զինի փոթորիկի մը ա–ռիթէն օգտուելով՝ Կարոլոս կը խոյանայ Ռուսերու վրայ, կը ջախջախէ Պետրոսի բանակը, կը չահի Նարուայի յաղթութիւ–նը (2 Դեկտ. 1700): Պետրոս հազիւ կը ճողոպրի գերութենէ, կը նուաստանայ, խաղաղութիւն կը խնդրէ: Պատմութեան մէջ անակնկալներ կան: Անհատի մը սը–խալը կրնայ երբեմն ծանր հետեւանքներ ունենալ եւ սխալէն կրնան օգտուիլ ուրիչ–ներ: Փոխանակ հետապնդելու Պետրոսը, արշաւելու դէպի Մոսկուա, Կարոլոս կը դառնայ Սաքսոններու դէմ, Լեհաստանի դէմ, կը քանդէ, կը ջախջախէ եւ յետոյ կղզիացած՝ կը սպասէ նոր արշաւանք–ներու:

Եւրոպայի արքունիքները մտահոգ են, ուղեղնին կը պեղեն նախատեսելու համար Կարոլոսի դիտաւորութիւնները: Աւելս–տրիոյ կայսրը տեղի կուտայ, եկեղեցի–ներ կը յանձնէ լուտերական դաւանան–քին, Պապը կը բողոքէ, կայսրը կը պա–տասխանէ. « Եթէ առաջարկէր, որ լու–տերականութիւնը ընդունիմ, չգիտեմ թէ ինչ պիտի պատասխանէի»: Այնքան հզօր է Կարոլոսի ազդեցութիւնը:

Նարուայի պարտութիւնը լաւագոյն դաս մըն է Պետրոսի համար: Անչեղ պիտի հետեւի ծրագրին՝ մարզել բանակը օտար մասնագէտներու օժանդակութեամբ, հիմնել քաղաք մը Պալթիկի վրայ: Փե–թերսպուրկի հիմնարկութիւնը կը սկսի 1703ին, հազարաւոր գերեվարներ բռնի աշխատանքի կը դատապարտուին, գա–ղաններով ճահճախուռները կը փորեն, հողերը դոգերով կը փոխադրեն, հարիւ–րաւորներ կը մահանան:

Պետրոս կը պատրաստուի Նարուայի պարտութիւնը դարմանելու, Կարոլոս ժամանակ կ'անցընէ, ուժ կը սպառէ Լե–հաստանի մէջ, Գերմանիոյ մէջ: 1707ը քննադատական տարի մըն է, ոսոխները

Գրած է պատմուածքներ, պատկերներ, հրապարագրային էջեր, տպաւորութիւն–ներ եւ մանուածող պարապաներ, որուն ա–մէնէն կենդանի վկայութիւնն է «Խարա–գան » անունով պարապաւագիր տետրակը Ա. Չօպանեանին անձին ուղղուած: Կար–ծուածին չափ քիչ չէ գրական իր վաս–տակը, ինքնատիպ գրագէտ մը իր չուն–չով եւ լեզուով: Երբեմն չափազանցուած ու արուեստական ձեւով: Այդ ոճը եւ լե–զուն կը յատկանչուին մանուածող, երբ բեմին վրայ է Սուրէն Պարթեւեան հը–ռետորը:

Արկածալից եւ թափառական կեանքէ մը պայմաններն են թերեւս, որ գինքը յաճախ մարդատեաց մը դարձուցած են: Իր գրական նկարագիրն է իրապաչտու–թիւնը, որ հայ կեանքին ամէնէն ողբեր–գական ժամանակաչրջանը կը ներկայա–ցընէ: Ապագայ հայ պատմագիրը այդ է–ջերէն գիւրութեամբ պիտի քաղէ բազմա–թիւ նիւթեր, որոնց մէջ պիտի գտնէ հայ ժողովուրդին կրած արհաւիրքները եւ բացառիկ դժբախտ վիճակը:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(1 Շար.)

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

ՄԱՐԴԸ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ԻՐ ՎԷՊԸ՝

ՏՈՔԹ. ԺԻՎԱԿՕ

Եւ այդ ժամանակաղրութեան մէջ, փասթերնաք յաճախ կը հասնի գերյու–զումի (փաթեթիէի), մեզի յիչեցնելով թէ ինք, ուղղակի գծով, կուգայ Թոլս–թոյէն, Տոսթոյեւսքիէն ու Պուշկինէն: Արժանաւոր ժառանգորդն է մեծ գրակա–նութեան մը:

Իր գրելու կերպին, գրական թէմպիէին եւ միւս յատկութիւններուն մասին խո–սելէ եւ եզրակացնելէ առաջ, այստեղ կ'ուզեմ թարգմանել երկար հատուած մը:

Հայ ընթերցողը պիտի տեսնէ գրական այն բոլոր զեղեցկութիւնները, որոնք կան այս վէպին մէջ: Պէտք է աւելցնել թէ ամէնէն զեղեցիկ մասերէն մէկն է գրուածը, եւ ունի մեծ առաւելութիւն մըն ալ: Կ'ամփոփէ գրեթէ վէպին հիմնա–կան միտքերը:

Երկու հերոսներուն հանդիպումն է, Սիպերիոյ մէջ, իրենց կեանքի մէկ ամէ–նէն ճակատագրական պահուն: Լարան մեկնած է, ինչպէս ըսինք: Իր ամուսի–նը՝ Անթիփով – Սթրելնիքով կը հետա–պնդուի իր ընկերներուն կողմէ: Վերջ ի վերջոյ կ'ապաստանի Տոքթ. Ժիվակոյի մօտ, ինքն ալ արդէն փախստական:

Ահա անոնց խօսակցութիւնը.

« Սթրելնիքով սկսաւ յանկարծ խօսիլ յեղափոխութեան մասին. — Այս բոլորը ձեզի համար չեն, չէք կրնար հասկնալ: Դուք տարբեր մեծցած էք:

Արուարձաններու տիեզերք մը գոյու–թիւն ունէր, երկաթուղագծեր, բանուոր–ներու զօրանոցներ ...: Աղտը, ախորը, թշուառութիւնը, մարդը անարդուած՝ իւրաքանչիւր աշխատաւորի մէջ, կինը՝ նուաստացած: Կար զեղխութեան գոռոզ եւ անպատիժ թոյլտուութիւնը, հարուս–տի զաւակները, դեղեցիկ հագուած պճնա–սէր ուսանողներ, վաճառականի զաւակ–ներ: Շինծու բարկութիւն մը, ծաղրանք մը կը բաւէին հաչտեցնելու համար զա–նոնք անարգուածներու արցունքներուն, զրկուածներու բողոքներուն հետ: Ինչ ո–զիմպական հանդարտութիւն այս մակա–բոյծներուն մօտ որոնք ոչ մէկ կարեւոր բան ըրին, բացի ոչ մէկ յողնութիւն կրե–լէ: Ոչ մէկ բան փնտռած են անոնք: ոչինչ տուած, ոչինչ ձգած աչխարհին:

Մենք, կեանքը տուինք, ճակատամարտի մը պէս, լեռները չարժեցուինք իրենց տե–ղերէն, մեր սիրելիներուն ի խնդիր: Եւ եթէ անոնց մի միայն դժբախտութիւն պատճառեցինք, ոչ մէկ նախատինք ըրինք ասկայն: Որովհետեւ, եթէ երբեք մար–տիրոսներ են անոնք, մենք անոնցմէ ա–ւելի ենք ...:

... Ահ, ինչ զեղեցիկ էր ան (Լարան)՝ դպրոցական աղջիկ, չէք կրնար երեւա–կայել: Պզտիկ աղջիկ մըն էր տակաւին, բայց արդէն կարելի էր անոր դէմքին վրայ կարդալ, անոր աչքերուն մէջ, մեր զարուն ազդարարութիւնը, մեր զարուն խռովքը:

Մեր ժամանակին բոլոր թեմաները: մեր արցունքներն ու պոռթկումները խը–տացած էին հոն, բոլոր հակազդեցու–թիւններն ու հպարտութիւնը զրոմուած էին անոր դէմքին վրայ, ու անոր չար–ժուձեւերուն մէջ: Այդ կուսական համես–տութեան եւ չարժուն համարձակութեան խառնուրդին մէջ:

Կարելի էր մեղադրել զաբը, անոր ա–նունով, անոր չրթներով:

— Հրաչալիօրէն խօսեցաք անոր մա–սին: Ձայն տեսած եմ այդ չրջանին, ճիշդ այնպէս ինչպէս դուք նկարագրեցիք: Վարժարանի աղջիկը անոր մէջ կը համա–դրուէր խորհրդաւոր առասպելի մը հե–րոսուհիին հետ, որ տղայական ոչինչ ու–նէր:

Անոր ստուերը կը զծուէր պատին վը–րայ, ինքնակորոյս ու նոյն ատեն ուչա–դիր, միչտ պաչտպանողականի վրայ: Այդպէս տեսայ, այդպէս կը յիչեմ ... այդ բոլորը արտայայտեցիք հրաչալի–օրէն»:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(9 Շար.)

իրար կը դիտեն, իրարու չարժումներէն ենթադրութիւններ կ'ընեն: Արեւմուտք պրաղած է Սպանիական Յաջորդութեան պատերազմով: Լուդովիկոս կը փափաքի որ Կարոլոս վենակցի Ֆրանսայի հետ, հաշտուի Պետրոսին հետ: Պետրոս պատրաստ է հաշտութեան, բայց կարոլոս կը պահանջէ Փեթերսպուրկը, նորակառոյց քաղաքը: Պետրոս կը պատասխանէ. « Կը նախընտրեմ պլխատուիլ քան Փեթերս – պուրկը յանձնել »:

Անգլիայէն պատուիրակ կուգայ 26 Ապրիլ 1707ին Զըրչիլ՝ Աննա թագուհիէն բերելով նամակ մը: Պատուիրակը, խոր – հրդատնից դիւանագէտ, կարոլոսի սե – ղանին վրայ կը տեսնէ Ռուսիոյ քարտէ – սը, կ'եզրակացնէ, որ Շուէտի թագաւորը պիտի ուղղուի Արեւելք, հետեւաբար նպատակ չունի վենակցելու Լուդովիկոսի հետ, ապահով է Արեւմուտքը, կը վերադառնայ Գերմանիա:

Կարոլոս յանկարծ կը մտնէ Լեհաստան եւ կ'անցնի Ռուսիա, Սեպտեմբեր 1707ին: Այդ տարին ձմեռը կանխահաս էր, ցուրտը սաստիկ: Լոնտոնի ներկայացուցիչ՝ Պրզեզինսկի կ'ըսէ. «Ռուսերուն դէմ պատերազմը վտանգաւոր է, որովհետեւ Մոսկովները Շուէտացիներէն սորվեցան վենուորական արուեստը, անկարելի է աւերել ընդարձակ պետութիւնը »:

Պետրոս կը սպասէ կազմ ու պատրաստ: Ռուս բանակը կը տառապի ցուրտէն, դասալիքներու թիւը կ'աւելնայ: Պետրոս կը նահանջէ միշտ, կը քանդէ ամէն բան, ճամբուն վրայ, դիւղեր, աւաններ աւերակ կը դառնան, բնակիչներ կը տարագրուին: Կարոլոսի բանակը կ'անցնի անապատի մը մէջէն: Փոխանակ Մոսկուայի վրայ յառաջանալու կը չեզի ճամբէն. կը քալէ դէպի Ուքրանիա, պարէն դտնելու, քողակները ապատամբեցնելու յոյսով: Ճամբու ընթացքին վենուորները կը սառին, վիրաբոյժներ կ'անդամահատեն սառած ոտքերը:

Պետրոս կ'ամրացնէ Փոլթաւա քաղաքը: Երբ Շուէտացիներ կը հասնին, կը դտնուին անառիկ ամրոցի մը առջեւ: Պետրոս ունի չիսուն հազար վենուոր, օտար հրամանատարներով պատրաստուած, Կարոլոս ունի քսան հազար միայն, այն ալ յոգնած եւ զրեթէ անսուաղ: Քանի մը յարձակումներ եւս կը մղուին, Պետրոսի ինդանօթները կը հնձեն չուէտական չարքերը: Պետրոս կանգ կ'առնէ բանակին մէջ, երկու մեթր յաթ հասակով, կը դոչէ. « Զի'նուորներ, վայրկեանը հասած է հայրենիքի ճակատագիրը վճռելու: Մտածելու չէք, որ Պետրոսին համար կը կռուիք, ո՛չ, կը կռուիք կայսրութեան համար, որ վստահուած է Պետրոսին, հայրենիքին համար, մեր ուղդահաւատիքին համար: Գալով Պետրոսին, գիտցէք միայն, որ պատրաստ է իր կեանքը զոհելու, որպէսզի Ռուսիան ապրի փառաւոր եւ բարգաւաճ »:

Ճանդուցն կարոլոս հետաղօտութեան մը ընթացքին ոտքէն կը վիրաւորուի, արիւնահոսում կ'ունենայ, վեց ժամ ձի – ուն վրայ կը սպասէ, կը մարի, կը փո – խադրուի վրանը, կը պահէ կորովը, «բան մը չէ, ոտքն է միայն ...»: Խոր – հրդականները կը թելադրեն նահանջել, որովհետեւ քաղաքն անառիկ է, թշնամին ահարկու հրետանի ունի, ռազմանիւթ եւ պարէն կը պակսին: Կարոլոս անդրդուելի կը մնայ, լաւատես է տակաւին:

27 Յունիս 1709, ժամը վեցին վերջին փորձ մը. կարոլոս պատպարակի մը վրայ նստած կը հետեւի դործողութեան: Ի՞նչ կրնան ընել քսան հազար քալիեր ամրու – թիւններու դէմ, տասնուեր բանակի մը դէմ: Կը տապալի կարոլոսն ալ, կ'իյնայ ձիէ – րու դիակներուն վրայ: Բանակը կ'ընկրկի. կարոլոս կը հետեւայ. խուճապ եւ քաոս: Շատեր գետամոյն կ'ըլլան, ուրիշներ վէրքերնին կը բանան որպէսզի մահանան, կը նախընտրեն մահը՝ քան բարոյներու ձեռք պերի իյնալէն: Բանակին մնացորդը անձնատուր կ'ըլլայ: Քանի պինուորները պիտի դրկուին Ուրալ՝ լեռներու ամայութեան մէջ հանքերու մէջ աշխատելու համար:

Իրիկունը Պետրոս ընթրիքի կը հրաւիրէ չուէտական բանակին հրամանատարները եւ բաժակ կը բարձրացնէ «ամէն անոնց առողջութեան, որոնք պատերազմի արուեստը սորվեցուցին Ռուսերուն »:

Տկարները հզօրներու պաշտպանութեան կ'ապաւինին: Լեհաստանի թագաւորը Պետրոսի ճորտը կը դառնայ: Դանիա Պետրոսի բարեկամութիւնը կը խնդրէ: « Հեռաւոր Պալքաններէն եւ Կովկասէն վրացիներ, Հայեր Պետրոսի կը դիմեն, կը թախանձեն, որպէսզի իր հզօր բազուկը երկարէ՝ փրկելու համար զիրենք, Աշխին Թշնամի պետութիւններէն »:

Ռուս դրօշը կը ծածանի Ալանա կղզիներուն վրայ. Էսթոնիա, Լիւնիա կը հրապատակին ցարին: 1717ին Պետրոս կը միջամտէ Լեհաստանի ներքին գործերուն: Ցարական մականին տակ կ'անցնի ռուս պատրիարքութիւնը: Կը հիմնէ Սինոտ. կը հակէ Սինոտի գործունէութեան վրայ պրոկուրոր մը կարգելով:

Պետրոսի յաջորդները պիտի չարունակեն իր գործը, պիտի գործադրեն իր մեթոտները. պիտի յարգեն իր կազմակերպութիւնը՝ Մերակոյտի հիմնարկութիւն, նախարարական կազմ, վարչական բաժանումներ. պիտի հետեւին իր քաղաքականութեան: Իր ստուերը պիտի հետեւի ցարերու, ցարուհիներու մինչեւ Լենին եւ Սթալին:

ԽՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Զօր. Ուուլֆ ո՞ր ճակատամարտին մէջ ըսաւ՝ «կը մեռնիմ երջանիկ, երբ լսեց թէ թշնամին պարտուած էր:

ԱՇԱԿԵՐՏԸ.— Իր վերջի՛ն ճակատամարտին մէջ...:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԼԱՄԴԱՐԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 125 ԱՄԵԱԿԸ

★

Յունիս 10ին Երեւանի դրականութեան համալսարանին դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ հանդիսաւորութիւն մը, որ նուիրուած էր Յարութիւն Ալամդարեանի մահուան 125ամեակին:

Կը նախագահէր Համալսարանին տեսուչը, Գ. Յովնան: Բանասէր Ա. Ինճիկեան կարդաց դասախօսութիւն մը, «Յարութիւն Ալամդարեանի բանաստեղծութիւնը», — ներկայացուց այն նոր տարրերը, զորս Ալամդարեան մտցուց հայ բանաստեղծութեան մէջ՝ նախ քան Աբովեանը, պայքարելով դասականութեան դէմ: Հաստատեց թէ Ալամդարեանի բանաստեղծութիւնը կապուած է մեր դրականութեան նոր եւ աշխարհիկ տարրերուն: Դիւանային պրպտումները ցոյց կուտան թէ Ալամդարեան ծանօթ էր եւրոպական եւ ռուսական առաջաւոր դրականութեան նուաճումներուն, կը ճանչնար Շելլին ու Գայրընը, թարգմանած է Թասսոն:

Ցետոյ ամպիոն բարձրացաւ բանասէր Շ. Նազարեան, որ բերաւ հետաքրքրական դիւանային փաստեր, նոր լոյս սփռելով Ալամդարեանի Մոսկուա բնակութեան կամ ուսանողութեան շրջանին վրայ, — արդարեւ Ալամդարեան կապեր է ունեցեր Պուշչինի եւ ռուս այլ ակադեմականներու հետ, հետեւեր է անոնց դասախօսութեանց:

Գրականութեան համալսարանը ձեռնարկած է Ալամդարեանի ամբողջական գործերուն հրատարակութեան:

Յ. Ալամդարեան ծնած է Ատրախան՝ նախակրթութիւնը ստացած է տեղւոյն Ազգաբաեան վարժարանին մէջ, աշակերտելով ծանօթ հայկաբան Սերովբէ Պատկանեանի: 1814ին կը ձեռնադրուի քահանայ, ապա վարդապետ ու կը փոխադրուի Մոսկուա, ուր դասախօս կը նշանակուի Լազարեան ճեմարանին մէջ: Ներսէս Աշտարակեցիի հրաւէրով կ'անցնի Թիֆլիզ, ուր կը ստանձնէ Ներսիսեան վարժարանին տեսչութիւնը, մինչեւ 1830 թուականը: Իր հսկողութեան տակ դպրոցին աշակերտութիւնը կը հրատարակէ Երախայրիք Ներսիսեան դպրոցի, աշակերտական բանաստեղծութեանց հատորը: Այդ տարիներուն էր, որ Ի. Աբովեան և Ստ. Նազարեան կ'աշակերտեն իրեն: Ալամդարեանի դրական եւ մանկավարժական գործունէութեան ամէնէն բեղուն շրջանը կը համարուի Լազարեան եւ Ներսիսեան վարժարաններու իր դասախոսական գործունէութիւնը:

Ալամդարեանի բանաստեղծութեանց ժողովածուն, Զափաբերակաւիճ խորագրով, լոյս տեսած է 1884ին, իր մահէն չիսուն տարի ետք: Ունի նաեւ երեք դործողութեամբ թատերախաղ մը, Հոռդա – միզդ եւ Զիւնոբիա, թատերախաղը եւ բանաստեղծութիւնները զրուած են զրաբար: Բանաստեղծութիւնները նուիրուած են Հայաստանին, կրօնքի, բնութեան ու մարդուն:

Մարդուն եւ բնութեան նուիրուած այդ բանաստեղծութիւնները կը կազմեն իր դրական ժառանգութեան ամէնէն արժէքաւոր մասը: Ունի նաեւ աշխարհիկ լեզուով կտորներ: Աշխարհիկ քնարերգական ստեղծագործութեանց մէջ կը զգացուի իր անկեղծութիւնը, ինչպէս եւ նուրբ թախիծ մը, անմիջական եւ հաղորդական: Այդ պատճառով եւս որոշ ժողովրդականութիւն կը վայելէր եւ կ'երդուէին իր ոտանաւորները, բան մը զոր մոռցած են յիշատակել Երեւանի բանասէրները:

Յ. Ալամդարեան չկարենալով հանդուրժել էջմիածնի մէջ ստեղծուած կացութեան, հեռացաւ զնաց Հնդկաստան: Այսպէս Ալամդարեանի կեանքին մէկ որոշ մասը անցաւ, հայ ժողովուրդին պատմական ճակատագրին հետեւանքով, հայրենիքին սահմաններէն դուրս, հայաշատ զաղութի մը մէջ:

ՆԱՑԻՐԻ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՀԱՄԱՐԳԸ

★

Անցեալ Կիրակի, Սորպոնի Ռիչըլիէօ Ամփիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Փարիզի «Նայիրի» երգչախումբի համերգը, ղեկավարութեամբ Գէորգ Եանպէկեանի:

Այս համերգը կարելի է համարել բոլորովին նորութիւն մը, վասնզի յայտագրին մէջ զետեղուած էին մեր տոհմիկ երգերու կողքին, ուր լսեցինք Կոմիտասը, Սաթեանը, Ալէմշահը, Եանպէկեանը եւ ուրիշներ, նաեւ օտար ազգերու տոհմիկ երգեր:

Գէորգ Եանպէկեան իր «Նայիրի» երգչախումբը այս անդամ ճոխացուցած էր օտարազգի երգիչ – երգչուհիներով, որոնց սորվեցուցած էր նաեւ մեր երգերուն հայերէն բառերը:

Ցաջող էր Կոմիտասի «Կալի երգը», որ խանդավառ ծափերու տակ կրկնուեցաւ: Տպաւորիչ էր նոյնպէս Զարենցի համբաւաւոր «Գովք Հայաստանի»ն բառերուն վրայ Սաթեանի դաշնաւորած խմբերգը, ընկերակցութեամբ մեներգի:

Օտար երգերու դործադրութիւնն ալ չատ յաջող էր եւ պէտք է ըսել որ բոլոր յայտագիրը պատրաստուած էր խնամքով եւ կատարուեցաւ զեղարուեստական զուարթի նախանձախնդրութեամբ:

Խանդավառութիւն ստեղծող խմբավար մըն է Գէորգ Եանպէկեան: Իր թափած ջանքերը գնահատելի են: Իսկ թէ մեր երաժշտասէր հասարակութիւնը պիտի՝ պէտք եղածին պէս եւ ժամանակին քաջալերել զինքը, որպէսզի ուժ եւ կարողութիւն ունենայ չարունակելու այն դեղեցիկ ճամբան, ուրկէ անսայթաք քալելը կը կարօտի մեծ զոհողութեանց:

ԱՐՈՒԵՍՏԱՒԷՐ

ԼՌԱԾ ԶՐԱՊԱՑԸ

ԺԹ.

— Այսօր չատ հանդարտ ես, մրմնջեց անիկա իր ղէմքը մօտեցնելով իր պարակիցին թեւին:

Ժան չպատասխանեց.

— Քեզի անհաճոյ բա՞ն մը ըրի.

— Ոչ մէկ բան, ոչ մէկ բան, թոթովեց Ժան.

Այն տաեն, եկուր պարենք.

Այն պահուն, ուր իր բազուկը անոր հասակը դրկեց, կէրթրուտ զարսաց, յետոյ իոր հառաչանքով մը անձնատուր եղաւ: Եւ անոնք սկսան պարել թեթեւ կերպով: Կէրթրուտ, ուժգին չնչառութեամբ մը, դէմքը հակեց Ժանի կուրծքին դէմ: Իր ձախ աչքին ճիշդ դէմը կը պլպպար զարդանիչը, նշանաձիգներու նշանը, զոր այդ օրը իր վրայ կը կրէր ան. ճերմակ մետաքսէ ժապաւէնը կը դողդողար իր արտեւանունքներուն դէմ: Գլուխը քիչ մը մէկ կողմ հակեց, եւ, աչքերը դէպի անոր բարձրացնելով, մըրմնջեց.

— Գիտե՞ս թէ ինչ կը զդամ.

— Ի՞նչ.

— Ինձ կը թուի թէ երկինք կը տանիս պիս.

Եւ, երբ անոնք կանդ առին:

—Շուտ, եկուր մեկնինք, ըսաւ ան որպէսզի չբռնադատուիմ ուրիշ մէկու մը հետ պարելու:

Ուժով մը սեղմեց Ժանի ձեռքը, մինչդեռ ան իրեն ճամբայ կը բանար ամբոխին մէջէն: Երջանիկ եւ հպարտ, այտերը ծիրանեզոյն, աչքերը պսպղուն, կէրթրուտ կը պտտէր անոր թեւը ձգած: Անիկա կը խնդար, կը չատախօսէր, կը զբաճանար, եւ Ժան կը ջանար անոր նմանիլ, իր կրցածին չափ: Պարի կրակին մէջ, ամբողջովին կորսնցուցած էր իր վարանումը: Վայրկի ուրախութիւն մը կը բռնկէր իր երակներուն մէջ: Այսօր, ինք անոր կը պատկանէր հոդւով մարմնով, եւ միայն անոր: Ժան կը զդար ասիկա սարսուռէն անոր թեւին, որ, փափկութեամբ եւ կարծես զաղտագողի, աւելի ուժգնօրէն կը սեղմէր իր թեւը, եւ զայն կը կարդար խոնաւ փայլին մէջ իր աչքերուն, որոնք իր դէմքին վրայ բարձրացան խուսափուկ կերպով:

Վայրկեան մը եաք, ըսաւ քիչ մը նեղացած.

— Մտիկ ըրէ, պէտք է երթանք նայինք թէ ի՞նչ կ'ընէ Մաթիէն.

— Այո, պատասխանեց անիկա —, փութկոտութեամբ մը.

Բայց միայն կը զոհանային այս բարի դիտաւորութեամբ: Ամէն անգամ որ ա – նոնք դէպի վրան կ'ուղղուէին, հակառակ կողմը արտակարգ միջադէպ մը կը պատահէր որ մոռցնել կուտար իրենց որոչումը:

Ցանկարծ, Մաթիէն ինքը անոնց ընդառաջ գնաց, խումբը զիւղացիներու միջեւ, զորս միասին կը բերէր պատուաստիրելու համար:

— Հօլա, տղաքներ, պոռաց անիկա, այժմ իմ բանակատեղիս «Արքայական այս պանդոկ»ին մէջ պիտի հաստատեմ, եթէ խմել կ'ուզէք մեզի հետ եկէք:

Կէրթրուտ եւ Ժան իրերահասկացողութեան արագ ակնարկ մը փոխանակեցին, յետոյ ընդհանուր համաձայնութեամբ շնորհակալութիւն յայտնեցին:

— Այն տաեն, մնաք բարով տղաք եւ բարի զուարճութիւն ձեղի:

Եւ այս ըսելով, հեռացաւ.

— Ես զայն դեռ երեք այսքան զուարթ չեմ տեսած, դիտել տուաւ Կէրթրուտ, խնդալով:

— Կարգը իրն է, ըսաւ Ժան, փափուկ ձայնով մը, սիրազեղ ակնարկ մը ձգելով իր եղբօր հետեւէն.

Անիկա կը փափաքէր խեղդել այն զգացումը, որ կը տանջէր զինքը եւ որ արթնցած էր իր մէջ, երբ Մաթիէնը տեսաւ:

Ի.

Իրիկուն եղաւ.. տօնախմբութեան մէջ եղող ամբոխը ողղուած էր ծիրանեզոյն լոյսով մը: Վարդապետն վերջալոյս մը կը պարածածկէր դաշտն ու անտառը:

Մարգագետնի մեներուր մէկ անկիւնը, կէրթրուտ անչարժ, արբեցած ակնարկներ կը ձգէր մարող արեւին վրայ:

— Ահ, եթէ կարենար մարը չմտնել այսօր մեզի համար, դոչեց ան, թեւերը բանալով.

— Լաւ, այդպէս հրամայէ, ըսաւ Ժան.

— Արեւ, կը հրամայեմ որ մեզ հետ մնաս.

Եւ, մինչդեռ կրակէ դունտը հետզհետէ կը խորասուզուէր, կէրթրուտ սարսռաց յանկարծ եւ ըսաւ.

— Գիտե՞ս թէ ինչ անցաւ մտքէս, որ երբեք այլ եւս պիտի չտեսնենք անոր ծագումը:

Ցետոյ պայծառ ծիծաղով մը.

— Այո, զիտեմ, պարզապէս չիմարութիւն է: Եկուր պարենք:

Նոր պար մը սկսած էր: Պարասրահին մէջէն, ուրախութենէն սարսռուն, եւ դիրար զիտելէ զինով, անոնք թոռան, յետոյ անհետացան պզտիկ մութ անկիւն մը զոր իրենք ընտրած էին երաժիշտներու բեմին մօտիկը, խուսափելու համար ան – խորհրդապահ ակնարկներէն միւս պարողներուն, որոնք բոլորն ալ կ'ուզէին ճանչնալ զեղեցիկ զաղացպանուհին:

Հ. ԶՈՒՏԻՐՄԱՆ

(Շար.)

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԼՌԱԾ ԶՐԱՊԱՑԸ

ԺԹ.

— Այսօր չատ հանդարտ ես, մրմնջեց անիկա իր ղէմքը մօտեցնելով իր պարակիցին թեւին:

Ժան չպատասխանեց.

— Քեզի անհաճոյ բա՞ն մը ըրի.

— Ոչ մէկ բան, ոչ մէկ բան, թոթովեց Ժան.

Այն տաեն, եկուր պարենք.

Այն պահուն, ուր իր բազուկը անոր հասակը դրկեց, կէրթրուտ զարսաց, յետոյ իոր հառաչանքով մը անձնատուր եղաւ: Եւ անոնք սկսան պարել թեթեւ կերպով: Կէրթրուտ, ուժգին չնչառութեամբ մը, դէմքը հակեց Ժանի կուրծքին դէմ: Իր ձախ աչքին ճիշդ դէմը կը պլպպար զարդանիչը, նշանաձիգներու նշանը, զոր այդ օրը իր վրայ կը կրէր ան. ճերմակ մետաքսէ ժապաւէնը կը դողդողար իր արտեւանունքներուն դէմ: Գլուխը քիչ մը մէկ կողմ հակեց, եւ, աչքերը դէպի անոր բարձրացնելով, մըրմնջեց.

— Գիտե՞ս թէ ինչ կը զդամ.

— Ի՞նչ.

— Ինձ կը թուի թէ երկինք կը տանիս պիս.

Եւ, երբ անոնք կանդ առին:

—Շուտ, եկուր մեկնինք, ըսաւ ան որպէսզի չբռնադատուիմ ուրիշ մէկու մը հետ պարելու:

Ուժով մը սեղմեց Ժանի ձեռքը, մինչդեռ ան իրեն ճամբայ կը բանար ամբոխին մէջէն: Երջանիկ եւ հպարտ, այտերը ծիրանեզոյն, աչքերը պսպղուն, կէրթրուտ կը պտտէր անոր թեւը ձգած: Անիկա կը խնդար, կը չատախօսէր, կը զբաճանար, եւ Ժան կը ջանար անոր նմանիլ, իր կրցածին չափ: Պարի կրակին մէջ, ամբողջովին կորսնցուցած էր իր վարանումը: Վայրկի ուրախութիւն մը կը բռնկէր իր երակներուն մէջ: Այսօր, ինք անոր կը պատկանէր հոդւով մարմնով, եւ միայն անոր: Ժան կը զդար ասիկա սարսուռէն անոր թեւին, որ, փափկութեամբ եւ կարծես զաղտագողի, աւելի ուժգնօրէն կը սեղմէր իր թեւը, եւ զայն կը կարդար խոնաւ փայլին մէջ իր աչքերուն, որոնք իր դէմքին վրայ բարձրացան խուսափուկ կերպով:

Վայրկեան մը եաք, ըսաւ քիչ մը նեղացած.

— Մտիկ ըրէ, պէտք է երթանք նայինք թէ ի՞նչ կ'ընէ Մաթիէն.

— Այո, պատասխանեց անիկա —, փութկոտութեամբ մը.

Բայց միայն կը զոհանային այս բարի դիտաւորութեամբ: Ամէն անգամ որ անոնք դէպի վրան կ'ուղղուէին, հակառակ կողմը արտակարգ միջադէպ մը կը պատահէր որ մոռցնել կուտար իրենց որոչումը:

Ցանկարծ, Մաթիէն ինքը անոնց ընդառաջ գնաց, խումբը զիւղացիներու միջեւ, զորս միասին կը բերէր պատուաստիրելու համար:

— Հօլա, տղաքներ, պոռաց անիկա, այժմ իմ բանակատեղիս «Արքայական այս պանդոկ»ին մէջ պիտի հաստատեմ, եթէ խմել կ'ուզէք մեզի հետ եկէք:

Կէրթրուտ եւ Ժան իրերահասկացողութեան արագ ակնարկ մը փոխանակեցին, յետոյ ընդհանուր համաձայնութեամբ շնորհակալութիւն յայտնեցին:

— Այն տաեն, մնաք բարով տղաք եւ բարի զուարճութիւն ձեղի:

Եւ այս ըսելով, հեռացաւ.

— Ես զայն դեռ երեք այսքան զուարթ չեմ տեսած, դիտել տուաւ Կէրթրուտ, խնդալով:

— Կարգը իրն է, ըսաւ Ժան, փափուկ ձայնով մը, սիրազեղ ակնարկ մը ձգելով իր եղբօր հետեւէն.

Անիկա կը փափաքէր խեղդել այն զգացումը, որ կը տանջէր զինքը եւ որ արթնցած էր իր մէջ, երբ Մաթիէնը տեսաւ:

Ի.

Իրիկուն եղաւ.. տօնախմբութեան մէջ եղող ամբոխը ողղուած էր ծիրանեզոյն լոյսով մը: Վարդապետն վերջալոյս մը կը պարածածկէր դաշտն ու անտառը:

Մարգագետնի մեներուր մէկ անկիւնը, կէրթրուտ անչարժ, արբեցած ակնարկներ կը ձգէր մարող արեւին վրայ:

— Ահ, եթէ կարենար մարը չմտնել այսօր մեզի համար, դոչեց ան, թեւերը բանալով.

— Լաւ, այդպէս հրամայէ, ըսաւ Ժան.

— Արեւ, կը հրամայեմ որ մեզ հետ մնաս.

Եւ, մինչդեռ կրակէ դունտը հետզհետէ կը խորասուզուէր, կէրթրուտ սարսռաց յանկարծ եւ ըսաւ.

— Գիտե՞ս թէ ինչ անցաւ մտքէս, որ երբեք այլ եւս պիտի չտեսնենք անոր ծագումը:

Ցետոյ պայծառ ծիծաղով մը.

— Այո, զիտեմ, պարզապէս չիմարութիւն է: Եկուր պարենք:

Նոր պար մը սկսած էր: Պարասրահին մէջէն, ուրախութենէն սարսռուն, եւ դիրար զիտելէ զինով, անոնք թոռան, յետոյ անհետացան պզտիկ մութ անկիւն մը զոր իրենք ընտրած էին երաժիշտներու բեմին մօտիկը, խուսափելու համար ան – խորհրդապահ ակնարկներէն միւս պարողներուն, որոնք բոլորն ալ կ'ուզէին ճանչնալ զեղեցիկ զաղացպանուհին:

Հ. ԶՈՒՏԻՐՄԱՆ

(Շար.)

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Իսկ լէ Մուլինոյի Զաւարեան կոմիտէի եւ Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ :

Այս կիրակի՝ կէսօրէ վերջ Մըտօնի՝ Պաղ Աղբիւրին մօտ :

Գեղարուեստական բաժին : Տիկին Գա – լայճեան երգ, Տէր եւ Տիկին Մ. Գարա – կէօզեան երգ եւ արտասանութիւն, Նա – հապետեան քոյրեր երգ եւ արտասանու – թիւն : Բարձրախօս եւ հայերէն սալեր :

Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գինով :

ԾԱՆՕԹ.— Դաչտահանդէսի վայրը եր – թալու համար Մէրի – տ'Իսիէն եւ Փօճ տը Սեւրէն առնել 169 թիւ օթոպիւսը եւ իջնել Օրֆըլիճա էթաճ տը Թրավօ լճակին քով : Շոգեկառք Ենվալիտէն, իջնել Վալ-Ֆլէօրի : Պէլվիլէն մասնաւոր օթոճառ առաուան ժամը 9ին, Փլաս Ժուրտէ – ճէն : Դիմել ընկեր Մանուկ Համբարձումեանի 40 Րիւ տը Լա Մար եւ ճաշարան Արթիւր, Փլաս տէ Ֆէթ, Օթօբառով երթուղարձ՝ 300 ֆրանք :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վալանսի Հայ Մարզական Միութեան կողմէ :

Այս կիրակի, (5 Յուլիս) առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ, մինչեւ գիշեր ուշ ատեն : Տեղւոյն վրայ, խմիչք եւ ըմպե – լիներ :

Հայկական եւ ֆրանսական պարեր, եր – գեր եւ խաղեր : Բոլոր հայրենակիցները ջերմօրէն հրաւիրուած են :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ալֆորվիլի դպրոցին ամավերջի հան – դէսը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9–ին, քաղաքապետարանի սրահը :

Սալ Վոլթէր :

Հովանաւորութեամբ Գերաշնորհ Սե – ՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի եւ ներկա – յութեամբ քաղաքապետ Պ. ՊԼԷՕԶԻ :

Երգ, արտասանութիւն : Մրցանակա – բաշխութիւն բոլոր աշակերտներու :

Կը խնդրուի ծնողքներէ եւ հայրենա – կիցներէ ներկայ ըլլալ :

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Զարեան – ճապի Հայր. Միութեան, վերակազմու – թեան 10րդ տարեվիցին առթիւ :

5 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը, Ռէս – թօրան տէ Կրոթ Մոնար, Թրուա Լիւճ զովասուն, զալարազարդ պարտէզին մէջ :

Կը նախագահէ Մ. ԹԱՄՃԵԱՆ :

Կը խօսի Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Լը Ֆոյի բանակումի վարչութիւնը կը յայտնէ թէ՝ Մարսէյլի եւ հարաւային Ֆրանսայի բանակողները Յուլիս 6, եր – կուշաբթի ժամը 11ին Մարսէյլի Սէն Շառլ կայարանը գտնուելու են մեկնումի համար :

Լիոնի եւ Փարիզի արձանագրուողնե – րուն մեկնումը պիտի հաղորդուի մասնա – ւոր շրջաբերականով :

Բանակումի տնօրէն՝ Վեր. Յ. ՀԷԼՎԱՃԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԷՆԵՏԻԿ

ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՒՄԲ

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՎԷՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 8 :

ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31 :

Ձամբորդներու թիւը սահմանափակ է : Արձանագրուիլ մինչեւ Յուլիս 5 :

Պ. ՉՈՒԽՃԵԱՆ

7, Rue de la Grange Batelière, Paris - 9e Tél. PRO. 56 31

Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bl. Serrurier, Paris 19e - métro Pré-St-Gervais

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, Arnouville-les-Gonesses (S. et O.)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ այս կիրակի Վարդա – վառը կը տօնուի հանդիսաւոր կերպով, իսկ Մեռելոցի յաւուրկ հոգեհանգստեան պաշտօնները եւս կը կատարուին նոյն օրը յատարտ պատարագի :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԵՐԵԿՈՅՔՆԵՐ

Լատրանին հերթական հաւաքոյթը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Դասախօս ՏԻԿ. ԼԻԼԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Նիւթը՝ Գրագիտուհի Ադաւնիի Շերակ վէպը, (տպուած Երեւան, 1954ին) :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ

Ուսումնասիրաց Միութիւնը կը կազ – մակերպէ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ ՕՐԸ

Սեւրի Մխիթարեան վարժարանին մէջ, կիրակի 5 Յուլիս, կէսօրէ յետոյ ժամը 15·30էն 22 :

Գեղարուեստական ընտրուած եւ ճոխ բաժինի մը հետ համընթաց, տեղի պիտի ունենան՝ հայերէն արտասանութեան մր – ցումները, որոնք երկու դասակարգի բաժ – նուած են :

Մուտքը ազատ է :

ԱՒԱԶԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
LE PECQ

3, AVENUE GRANCHAMP

ՆՈՐԱԲԱՑ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ
ԾԱՒԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ
ԿԻՐԱԿԻ՝ ՅՈՒԼԻՍ 5

Առաւօտուն, ժամը 10·30ին, բացօթեայ վարդավառի Ս. Պատարագ կը մատու – ցանէ Գերպ. Ամատունի :

Կէսօրուան ճաշ, պիւֆէ, «չիշ քէպապ» եւ գեղարուեստական բաժին :

Սեղանները կանխաւ ապահովել՝ Ընկե – րակցութեան հասցէով՝

10 BIS, RUE THOUIN, PARIS - 5e

TÉL. ODE. 02-12

Երթուղարձի ամէնէն յարմար միջոցը, փոճ տը Նէօյիէն առնել թիւ 258 հանրա – կառքը եւ իջնել Լը Փէֆ – էրմիթաժ կա – յարանը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջաններու Ազգ. Միութեան հովանաւորութեան տակ, Հայկազեան վարժարանի ամավերջի դպրոցական հան – դէսը այս կիրակի օր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 6րդ Թաղապետարանի հանդիսա – սրահին մէջ :

Վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան, պատրաստած է չատ հաճելի եւ կոկիկ հանդէս մը, մանկական հաճելի պարերով եւ արտասանութիւնն – րով :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, ժամը 20·30ին, Սինեմա «Լէ Վարիէթէ»ի մէջ, 37, Րիւ տը Լ'Արբրը (Լա Քանըպիէր) :

ՆՈՅՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Սինեմա Ֆլօրէալ, 315 Շրմէն Սէն Ժիւիէն :

ՆԻՄԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի ժամը 20·30ին, Սինեմա ԼՅՈՒՄԻԷՐ Է· , 8 Րիւ Մառեշալ Ժոֆր :

Հայկական դունատր երկու ժապաւէն – ներ : Հայկական երաժշտութիւն : Կ'երգէ Իրիս Պիլպիլեան :

Դասախօսութիւն՝ Պ. Ժեռար Սթեֆա – նեսոյի կողմէ,

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միու – թիւնը կը հաղորդէ թէ այս կիրակի, հոգեհանգիստ – պատարագ պիտի մա – տուցուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ այն բիւրաւոր նահատակնե – րուն, որոնք ինկան ազգին ու հայրենի համար : Նահատակներու յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գըտ – նուիլ :

Société France-Cameroun
ԽԱՐԲՈՒԻԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն հայ կարող երիտասարդ մը, ամուրի եւ վերջ զինուորական պարտա – կանութենէ, իբրեւ ածան Գամերունի, իրենց ֆօնթուարներուն :

Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO. 82-38

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

«Ֆ. Կապ. Խաչի Օրը», կազմակեր – պուած տեղւոյս մասնաճիւղի կողմէ : Կը մասնակցի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը :

Այս կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Բէրէի «Մայրապետներու» ծանօթ ծառաստանը : Օդը աննպաստ ըլլալու պարագային կը յետաձգուի :

Կը նախագահէ ՏԻԿ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ :

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ՍԻՍԼԵԱՆ :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական բաժին :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով :

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանին – րու հայրենակիցները անխտիր :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Մար – զական Միութեան :

Կիրակի ամբողջ օրը, 5 Յուլիս

Bar «Charles» Bourdonnière

Ծառաչուք եւ օգտաւէտ ընդարձակ պար – տէզին մէջ :

Կը խօսի Պ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ,

Կազդայ Խաչի աշակերտներու կողմէ :

Կ'արտասանէ Օր. Սեդա Թիւրքէեան, Կ'երգէ Պ. Կասեան :

Պիտի ներկայացուին

ԱՐՏԱՇԷՍ Բ. ԵՒ ՍԱԹԵՆԻԿ
ԵՒ ՋԱՒԵՇՏ ՄԸ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ շիշ էեպապ մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթրէն առնել Պուբոնիէր Լա Ֆէվ տանող օթոբառը եւ իջնել վերջաւո – րութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. « Անի » կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան Ակումբը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ – Շ. Մխսաքեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԽՆԶՈՑՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, ի նպաստ «Հայաստան» ամսաթերթին : Այս կիրակի, ժամը 2էն մինչեւ երեկոյ ժամը 10, Համօ Օհան – ջանեան ակումբը :

Առաջնակարգ եւ բոլորովին նոր նուա – դախումբ (Լիոնէն) :

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին :

Սիրով կը հրաւիրուին կեդր. Ֆրանսա – յի Նոր Սերունդի ընկերները, ընկերուհիները :

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՕԹՕՔԱՐՈՎ
ԿԻՐԱԿԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ

Կազմակերպուած Առնուվիլի Վարադայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Օժանդակ Տիկնանց Միութեան կողմէ : Առաւօտուն, այցե – լութիւն Փիէրֆոնի դղեակը կէսօրին՝ Ֆոմփիէնեի անտառին մէջ էթաճ Սէն Փիէրի եղերքը տեղի կ'ունենայ զաչտա – հանդէսը :

Օթօբարները կը մեկնին առաւօտուն ժամը ութին, Պ. Ն. Նիկողոսեանին խա – նութին առջեւէն 121 Ավրնիւ Հաւրիպար – պիւս, Առնուվիլ :

Երթ ու դարձի ծախք 800 ֆրանք, ար – ձանագրուելու համար դիմել Պ. Ն. Նի – կողոսեանին՝ հեռ. կոնէս՝ թիւ 446 :

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

ՊԱՐ

ԽՆՋՈՑՔ **Château du Bois** ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ

PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)

ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

Auberge "Les Castors" et Annexe

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԺԱԳ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐ

ԽԱՂ

Բացում 1 Յուլիս 1959
Բաց է ամբողջ տարին

ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE

Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ

R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING

Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին

ՕԹՕՔԱՐ

BAL

ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ

JEUX

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

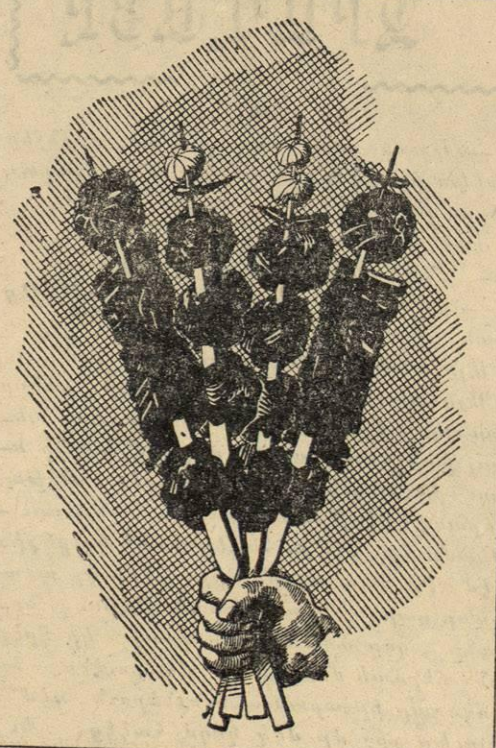
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր.-վեց.-2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ

DIMANCHE 5 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8436 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15Ր ԴՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4337

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Վարդավառ եւ Տարօն :

Մէկը լրացուցիչ միւսին :

Կարելի՞ է պատկերացնել Վարդավառը, առանց յիշելու Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կաթողիկոսը :

Իսկ կարելի՞ է խօսիլ Տարօնի մասին, առանց յիշելու Ս. Մեսրոպն ու Վարդան Մամիկոնեանը, մեր Ոսկեդարն ու մեր հերոսամարտերը՝ Սասունի լեռներուն վրայ եւ Մշոյ դաշտին մէջ, հայ ժողո-վուրդի պատմութեան բախտորոշ օրե-րուն :

Կիլիկիոյ մէջ ալ կարելի՞ էր ոգեկոչել Առաուածածնայ տօնը՝ առանց դիւցազ-նական Զէյթունին :

Հերոսական երկու քաղաքներ, Մուշ եւ Զէյթուն, իրենց անունը կապած քրիս-տոնէական երկու մեծ տօներու, մէկը՝ Ցխտուսի այլակերպութեան, միւսը՝ Ս. Կոյսի վերափոխման, առիթ կ'ընծայէին աւանդական հանդիսաւոր ուխտագնացու-թեանց, յարակից ամէն տեսակ խրախ-ճանքներով :

Հեռաւոր վայրերէ ուխտաւորներ կ'եր-թային — թէ ոտաւոր թէ ձիաւոր — դէպի մեր հնամենի վանքերը՝ իրենց ցա-ւերուն դարման գտնելու անսահման հա-ւատքով : Ցաճախ «ընդունական» կ'ըլլա-յին իրենց ուխտերը, ի մեծ մխիթարու-թիւն տառապեալ հոգիներու :

Հայաստանեայց Եկեղեցին խնամպէս կրցած է ազգայնացնել քրիստոնէութիւ-նը : Հեթանոսական հին տօները փոխա-կերպած է քրիստոնէականին :

Վարդավառը ոգեկոչումն է հեթանոսա-կան շրջանի ժողովրդական մէկ տօնին : Ջուր սրսկել, ապաւիներ թոգնել նախա-քրիստոնէական Հայաստանէն ժառանգ մնացած աւանդութիւններ են :

Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցա-կան Միութիւնը՝ ինչպէս ամէն տարի Վարդավառի տօնին առթիւ, այսօր ալ երկիւղած ու բարեպաշտ մտածումն է ունեցած յարգելու յիշատակը այն «բիւ-րաւոր նահատակներուն, որոնք ինկան ազգին ու հաւատքի համար»:

Վարդավառը գալիս ա,
Ծաղիկ ծըլըրլալիս ա,
Սօճա եա՞ր, Սօճա եար,
Սօճա սիրուն, Սօճա եար :

Կէս դարէ ի վեր բոլորիս չքնեղուն վրայ է կոմիտաս վարդապետի անմահա-ցուցած ժողովրդական այս երգը : «Վար-դավառը գալիս ա»:

Բարեկենդանի, Ծաղկազարդի եւ Զատ-կի նման Վարդավառի գալուստն ալ մեծ դէպք մըն էր հայ – քրիստոնեային հա-մար, որ օրեր առաջ կարօտալից աչքերով կը պատրաստուէր դիմաւորելու այդ տօ-ները : Անոնք քրիստոնէականէ աւելի ազ-գային դոյն ունէին : Որովհետեւ մեր ե-կեղեցին տարկուէնեան վեց դարերու ըն-թացքին իր հովանիին տակն էր առած հայրենազուրկ Հայութիւնը եւ փրկած ա-նոր կրօնքին հետ նաեւ լեզուն, մշակոյ-թըն ու ազգութիւնը :

Տարօնի աշխարհը իր փառապանծ պատմութիւնով սիրելի է ամէն հայրենա-կէր Հայու սրտին :

Առանց Մեսրոպ Մաշտոցին մենք չէինք ունենար մեր դեղեցիկ եւ ինքնուրոյն այբուբենն ու մեծաքանչ լեզուն : Մեր ոսկեդարն ու քաղաքական վերածնունդը : Ցունարէնն ու ասորերէնը կը տիրապե-տէին՝ ինչպէս մեր եկեղեցիին, նոյնպէս մեր դրականութեան մէջ :

Առանց Վարդանանց դիւցազնական ու յաղթապանծ պատերազմին, մաղդէական կրօնքն ու Պարսից լուծը կը պարտա-դրուէին հայ ժողովուրդին :

Մեր դարաւոր մշակոյթին ու ազատա-դրական կռիւներուն օրրանն է եղած Տարօն – Տուրուբերանը :

Տարագրի մեր ներկայ կեանքին մէջ ա-նիկա ներշնչարան մըն է նոր սերունդին համար :

Հայ ժողովուրդը երախտապիտութեամբ պիտի յիշէ միշտ անոր անունը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

•

ՓԻՆՔ – ԱՏԼԱՆՏԻԿԸ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

•

ԿԻՑԵՈՄԱ.— «ՇՈՒՏՈՎ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆՔ »

Ուրբաթ առաւօտ ժամը 7ին Նախագահ Տը Կոլ հասաւ Ճիպութիի օդակայանը : Մինչ պաշտօնական անձնաւորութիւն – ներ բարիզալուստ կը մաղթէին Նախա – գահին՝ չորս աղջնակներ ծաղկեփունջ կը նուիրէին Տիկին Տը Կոլի :

Օդակայանի ընդունելութիւնը կարճ տեւեց , որմէ ետք չքախումբը դնաց քա-ղաք. յաղթական կամարներու տակ խմ-բուած ճիպութիցիները խանդավառու – թեամբ դիմաւորեցին Ֆրանսայի Հան – րապետութեան Նախագահը :

Կառավարիչին պալատին մէջ քանի մը վայրկեան հանգստանալէ ետք, Նախա – գահը դնաց ծաղկեպսակ մը դնել մեռել – ներու յուշարձանին վրայ : Սուքթել կ'ընկերանար Նախագահին :

Տողանցքի մը ներկայ ըլլալէ ետք Զօր. Տը Կոլ ընդունեցաւ քաղաքին ծանօթ դէմքերը, որոնց յայտարարեց .— «Դժ – ուարին պայմաններու մէջ գտնուող այս երկիրը, որուն բնակիչները քալ են, ա – պատ աշխարհի ռազմական կարեւորա – գոյն դիրքերէն մէկն է՝ ընդդէմ այն երկրին որ աղատութիւն չի ճանչնար : Ֆրանսա կը մտածէ այսօրէն մինչ : Ու – րիշներ ուզեն թէ ոչ՝ Ֆրանսական ամ – բողջութիւնը յառաջդիմութիւն մըն է»:

Կարգ մը ընդունելութիւններու ալ ներ-կայ ըլլալէ ետք զօրավարը չարաթ ա – ռաւօտ մեկնեցաւ Թանանարիւ :

Միւս կողմէ, Ֆրանքեւերման խօսակ-ցութիւնները կը չարունակուէին Պոնի մէջ: Փինէ էրհարտի հետ խորհրդակցելէ ետք, Ելմտական երկու նախարարները դացին Վարչապետ Ատընաուըրի մօտ :

Տնտեսական ու ելմտական հարցեր , ինչպէս նաեւ Հասարակաց Շուկան կը կազմէին խօսակցութեանց դլխաւոր նիւ-թերը: Վարչապետ Ատընաուըր հագկե – րոյթ մը տուաւ ի պատիւ Փինէի. ներ – կայ էին Ֆրանսական դեսպանը, էրհարտ, Շեթրաուս եւ քաղաքական այլ դէմքեր :

Փինէ վերջին խօսակցութիւն մըն ալ ունեցաւ էրհարտի եւ էյսըլի հետ, օդա – կայան մեկնելէ առաջ :

Ֆրանսայի Ելմտական նախարարը յայ-տարարեց թէ Պոնի խօսակցութիւնները օգտակար եղած են երկու երկիրներու եւ Եւրոպայի տնտեսութեան բարգաւաճման համար :

Մինչ այս մինչ այն, Պատերազմական նախարար կիյեոմա յայտարարեց թէ չու-տով կարելի պիտի ըլլայ չինել հիւլէա – կան ռումբ մը.— «Կը մտածենք թէ Ֆր-անսա, չնորհիւ ճարտարագէտներու ճի-գերուն՝ մօտ տասնէն պիտի կարենայ հիւլէական իր փորձերը կատարել, պիտի ունենայ իր ռումբերը, դառնալու համար հիւլէական ակումբի չորրորդ անդամը»:

Նախարարը աւելցուց թէ վերջին տա – րիներու ընթացքին ձեռք ձգուած յաջո-ղութիւնները եւ մանաւանդ Մարքուլի կայանին չինութիւնը (1952) պիտանակա-նները հասցուցած են տեղ մը՝ ուր այլեւս հաստատօրէն կարելի է ըսել, որ Ֆրանսա կը դառնայ հիւլէական իր ռումբին չի – նութեան նախօրեակին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ փոխ վարչապետ կոդ-լով իր շրջապտոյտը սկսելով դնաց Ֆա – լիֆորնիա. ժպիտը միշտ դէմքին՝ հա – մայնավար պարագլուխը յայտարարեց թէ « վէճի բռնուելու կարիքը երբեք չէը – գացինք», բայց չմոռցաւ յարձակիլ Ա. – մերիկեան արտադրութեան վրայ «դէշ դեկավար մը» կո-չելով զայն :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Ակադեմիայի անդամ Ռո-պէր Քէմփ մեռաւ առջի օր, սրտի տապ-նապի մը հետեւանքով. ծնած էր 1885ին, Փարիզ : Գրական եւ թատերական տա – դանդաւոր քննադատ մըն էր: Տակաւին կը խօսինք իր մասին :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Քերալա նահանդին մէջ միջադէպերը կը չարունակուին. առջի օր ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ ցուցա – րարներու վրայ. երկու հոգի սպաննուե-ցան եւ վեց ուրիշներ վիրաւորուեցան :

ԻՏԱԼԻԱ կ'ուսումնասիրէ հիւլէական սուզանաւ մը չինելու կարելիութիւնները, յայտարարեց պատերազմական նախարար Անդրէոթի :

ՔՈՒՊԱՅի մէջ նոր ձերբակալութիւն – ներ եղան. այս առիթով Վարչապետ Ֆի-տէլ Գասթրօ յայտարարեց թէ «Քուպա պիտի չընդունի օտար որեւէ միջամտու-թիւն եւ նոյնիսկ Թոյլ պիտի չտայ որ իր հողամասին վրայ մասնաւոր յանձնա – խումբ մը քննութեան ձեռնարկէ »:

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համըր-շոլտ Գահիրէի մէջ խօսակցութիւններ ու-նենալէ ետք դնաց Ժընեւ, ուրկէ պիտի վերադառնայ Նիւ Եորք :

ՎԻԵԹՆԱՄի Նախագահ Հօ Շի – Մին, որ Մոսկուա դնաց, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Խրուշչեւի հետ :

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ նախարար Սիւտօ , Ապր. Ժողովին մէջ երկու երեսփոխաննե-րու հարցումներուն պատասխանելով , յայտարարեց թէ 1959ի ընթացքին 300000 նոր յարկաբաժիններու չինութիւնը պիտի աւարտի : Նախարարը աւելցուց թէ կը մտածեն նաեւ քանդել 12·000 թոռիններ, բնակիչներուն յարկաբաժինները ապահո-վելէ ետք :

ԱՐԺԱՆԹինի մէջ կացութիւնը հետզ – հետէ կը ծանրանայ. բազմաթիւ պինուռ-բականները կ'աշխատին տապալել Ֆրոն-տիսիի կառավարութիւնը: Պատերազմա-կան նոր նախարարը՝ էլպիօ Անայա փոր-ձեց «ըմբոստ» սպաները համոզել, բայց ձախողեցաւ :

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակ – ցութեան երկու պարագլուխները՝ Պեւան եւ Կէյթըլ Օգոստոսի վերջը Մոսկուա պի-տի երթան :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑի բանուորէն մէկուն մէջ պատահած հրդեհի մը հետեւանքով 16 բանտարկեալներ ածխացան. կը կարծուի թէ անհատասարակչիռ բանտարկեալ մըն է հրդեհին հեղինակը :

ԿԱՌի հանքերուն մէջ պատահած պայ-թումի մը հետեւանքով երեք հանքա – գործներ սպաննուեցան եւ հինգ ուրիշներ վիրաւորուեցան :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը՝ Պէն Կուրիոն յայտարարեց թէ համոզուած է որ Նասր Իսրայէլի վրայ պիտի յարձակի : Վարչա-պետը ըսաւ նաեւ որ կողմնակից է արեւ – մտեան Գերմանիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութեանց հաստատման : Պէն Կուրիոն անդրադառնալով պէնքի առեւ – տուրին ըսաւ թէ չատ կարեւոր պատճառ մը կայ Գերմանիոյ պէնք ծախելու բայց չի կրնար յայտնել :

ՆԻԻ ԵՈՐՔի խորհրդային ցուցահան – դէսին կը մասնակցի նաեւ հռչակաւոր նկարիչ Մարտիրոս Սարեան, «Բիւրա – կան »եւ «Մտաղիկները» նկարներով, ո – րոնք կ'արտայայտեն իր անհատականու – թիւնն ու աղդային ոգին: Մարտիրոս Սարեան մեծապէս դնահատուած է փա – րիզի, Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի արուեստա – գէտ շրջանակներու կողմէ. ինչպէս ծա –

ՄԵՐ ԼԵՌՆԱՇԽԱՐՀԸ

Տարօն՝ մեր նախնիքներու խտացեալ ըմբռնութեան պոռթկումը՝ երկնամերձ գագաթներով ու ամպածրար լեռներով :

Լեռնաշխարհ մը՝ Հայոց երկրի կուրծ-քին վրայ բանդակուած կամքի եւ վե-ռակատութեան մուրերով, ուր աստ – ուածները իրենց կապոյտ հոգիները ի – ջեցուցին՝ Ծովասարի ջինջ ու խորունկ ջուրերուն գիրկը :

Տարօն՝ Հայոց համայնական պատ – մութեան ամբակերտ խարիսխը եւ դա – րերու վաւերական մագաղաթը, որուն վրայ սրբագան ձեռքը մեսրոպեան լուսա-կերտեց առաջին նշանագիրը մեր հոգե – ձայն Լեզուին :

Մշտավազ գետ, որ ոռոգեց մեր կեան-քը՝ անցեալի հերոսական ոգեկանու-թեամբ եւ դարձաւ նաւարկութեան անցք՝ հասնելու յեղափոխութեան բաց ու ան – ծայրածիր ծովերուն :

Տարօն՝ հաւատքի ամրոց եւ խիզախու-թեան միջնաբերդ :

Ձամբաներու վրայ ինկած անանցանելի ապառաժ :

Ցեղրն անաղարտ դիմագծին հայելի, որուն ցոլացումի ճամբաներէն անցան սերունդներ յաջորդական օղակաւորու – մով՝ մշտանորոգ ու անխորտակ :

Անծանօթ Լեռնաշխարհ ... : Հպար – տութեան անխոցելի զրահ եւ մեր սրտե-րուն մէջ մշտատրոփ մայր երակ, որուն շունչով դեռ կը վառենք մեր օրերու լամ-բը անփայլ :

ԼԵՒՈՆ ԳԱՐՄԷՆ

ՋԱՆԳՈՒԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Ջուրը գնում է, կամուրջն է մնում,
Փա՜ռք գետի վրայ կամուրջ կապողին :
Ճանապարհից լաւ ի՛նչ կայ աշխարհում,
Հազա՜ր հազա՜ր փառք ճամբայ շինողին:

Հրնւում է հոգին լաւ խօսք լսելիս,
Լաւ խօսքդ խառնիր դու Ջանգու գետին:
Փառք նրան, ով որ ճամբով անցնելիս,
Ցիշում է նրան շինած վարպետին :

Կամուրջի տակով թող հոսի Ջանգուն,
Փա՜ռք այս կամուրջով գնացողներին :
Ճամբորդը գնում, ճամբան է մնում,
Փա՜ռք մեր աշխարհի՛ ճանապարհներին:

Երգն էլ հիւսում է ճանապարհի հետ,
Եւ նրա հետ էլ մնում է կանգուն
Լաւ երգն ու ճամբան ապրում են յաւէտ,
Փա՜ռք նրան ով ևո՜ր ճամբան է երգում:

ԽՍԱՀԻԿ ԴԱՇՏԵՆՑ

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԱՎԱՌ

•

— Եա՛ Մչոյ Սուլթան Ս. Կարապետ, կը լսէինք հազարաւոր բերաններէ, ամէն տարի այսօր։ Տարինե՛ր առաջ ...

Վարդավա՛ռ էր, եւ վարդի պէս կը վառէին բոլոր դէմքերն ու հոգիները։ Կը ցնծային մինչեւ անդամ Քիւրան ու Քրատուհին, « լօլօ»ներ արձակելով եւ խումբ խումբ ուխտի երթալով Ս. Կաթողիկէ։

Անշուշտ քրիստոնէական «սուրբ»ը չէր որ կը բոցավառէր հոգիները, այդ տարաբնոյթ վրայ։

Ուրի՛շ ոգի մը, հեթանոսական տեն – դերու խոյանքն էր որ կը սաւառնէր այդ պուրակներուն եւ անտառներուն մէջ, անծայրածիր լեռնաշխարհի մը ղիմաց, Տարօնի ծիծղուն դաշտն ի վեր։

Եւ իսկապէս հեթանոսական ոստան մըն էր «Մչոյ Սուլթան Ս. Կարապետը», իր չրջապատով, պուրակներով, պա – րիսպներով, մեհեաններով, դամբարան – ներով կամ աղբիւրներով։

Ո՞վ չէ լսած կաղ դեւին հէքեաթը, — իբրեւ խօսուն դրուագ մը Գրիգոր Լու – սաւորչի հալածանքին՝ հեթանոսութեան դէմ։

Ո՞վ չէ համակուած անհուն խանդա – ղատանքով, լսելով դեռ ուրիշ «կռապաշ – տական» պատմութիւններ, կամ դիտե – լով, անվերջ դիտելով մնացորդները քա – րուքանդ փառքերու։

Կանդնած՝ Ս. Կարապետի ո՛ր եւ է մէկ անկիւնը, ծառի մը տակ, պուրակի մը մօտ կամ քիչ անդին՝ Գէորգ Զավուշի եւ Անդրանիկի անտառին ափը, ձեր հոգին թեւ կ'առնէր, կը սլանար դէպի անցեալը, եւ մեր իսկական պատմութիւնը կը կար – դար ամբողջ համայնապատկերին մէջ։

Ու ձեր աչքերը կ'ուզէին ճեղքել դեմ – նը, սարալանջին ամէն մէկ հողակոյտը, դտնելու համար ինչ որ թաղուած էր անոնց տակ, քրիստոնէութեան բարբա – րոսներուն կողմէ։

Ոչ ուժեղը քող պարծեցայ, ոչ տկարը տխրի,
Փուփոխակի անցքեր զանազան կուգան ու կ'երթան։

Ո՞վ կրցաւ չափել ձեր մէջ — այս ամ – բողջ ժողովուրդին մէջ — կուտակուած կորովն ու կամքը, որպէսզի համարձա – կէր արտասանել մահավճիռը, վերջնական ու անվերադարձելի։

Եւ ո՞վ համարձակեցաւ պատմութեան յանձնել մեզ, նոյնիսկ աչխարհասաստան սպանդի ամէնէն կատաղի օրերուն, երբ վերը երկինքն էր, իսկ վարը՝ եաթա – ղանը։

Մշեցի մօր համար չէ՞ր որ կ'երգէ բանաստեղծը.

Կարդալ – գրել լաւ բան է,
Բայց երբ կուգայ ֆինութիւն,
Հարցուցէք աշակերտին,
Վաթել գիտէ՞ նա արիւն։

Տարօնը ստացա՛ծ էր այդ դիտելիքը — արիւն թափել, յանուն ազատութեան։ Եւ եթէ ծանր վրիպումներ գործուեցան, ճա – կատագրական պահուն, այդ չի նշանա – կեր թէ այլ եւս պիտի չունենանք ոչ վարդավառ, ոչ ալ հայրենիք մը ամբող – ջական։

Մեր անգարձ մահավճիռը կը տրուի այն ատեն, երբ կը մոռնանք եւ Վարդա – վառ եւ հայրենիք։ Երբ կը դառնանք միջազգային բոշաներ, առանց դաւանան – քի եւ առանց պատմութեան։ Երբ հովին կուտանք մեր սրբութիւնները, թերթաչ մարգանքը չփոթելով բուն դիտութեան հետ։

Ու մանաւանդ, երբ ոտքով ձեռքով մր – ցումի կ'ելլենք, բացուած ճեղքերը աւելի լայնցնելու խելագարութեամբ։

Թշնամին այդ օրը չի տեսներ, եթէ մենք սորվինք — սորվի՛նք, վերջապէս — սանձ դնել մեր ներքին թշնամութեանց, որոնք արդէն հասած են զարհուրելի եւ անորակելի աստիճանի մը։

Թող Վարդավառը ջուր ցանէ բոլոր սր – նոտի կիրքերուն վրայ։

1934 Շ.

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆ

—ս—

Որո՞նք են Սուրէն Պարթեւեանի գոր – ծերը։

« Քայքայում » (Իզմիր 1910), «Հա – յուհին» (Պոլիս 1911), «Արիւնին մատ – եանը» (Գահիրէ 1915), այս երեք հա – տորներուն մէջ հաւաքած է ինչ որ գտած է հայ իրականութեան եւ հայ տիպար – ներուն մէջ նուիրական ու մաքուր։ Այս նորավէպերը նախապէս հրատարակուած են Լեւոն Բաչալեանի «Նոր Կեանք» հան – դէսին մէջ (լոյս տեսած Լոնտոն), « Ադէաթի մը վազորդային» խորագրով։ Եւ սակայն «մրոտած թուղթ » կ'անուա – նէ արտասահման ապաստանած մտաւո – րականներուն գրչի արտադրած չեզո – քոյսերը, որոնք կուսակցական անվերջ վէճերու «ժահրն ու թոյնը» կը պարու – նակեն։ Այս հատորներուն իրապաշտա – կան էջերէն անկախաբար, հրապարակա – գրական բազմաթիւ էջեր ալ ստորագրած է նոյն ուժգնութեամբ, ինչպէս «Վրիպած Սերունդ» վերնագրով գրուածքը 1911ի « Շանթ » կիսամսեայ գրական – գեղար – ուեստական հանդէսին մէջ։

Քայքայո՛ւմ ... վիճակ մը, որուն են – թարկուած էր արտասահմանի Հայութիւ – նը Սուրէն Պարթեւեանի յատկանշական բառով։ Իսկ այսօ՞ր ... ի՞նչ որակում կարելի է տալ։

« Քայքայում » տասներկու պատ – մուածքներէ կազմուած հատոր մըն է։ 1896ի քաղաքական դէպքերուն յաջորդող եւ անոնց հետեւանքով դէպի արտասահ – ման ապաստանող բազմութեան մը տա – ռապանքէն ներշնչուած էջեր են բոլորն ալ։ Ամբողջ եղերերգութիւն մը, համա – դրուած եւ խորհրդանշուած հայհայում բառով։ Հեղինակը թերեւս մեզմէ այդ էջերն ընդունիլ իբրեւ գրական կտորներ։ Բայց եւ այնպէս ամէն մէկ դրուածքին մէջ յաջողած է պատկերացնել հայկական բարքերու, հայ նկարագիրներու գրական կամ բացասական դիծերը, խստովանե – լով որ ընդհանրապէս անոնց կը պակսի

“ՈՒՄ” ՈՒ “ԿՈՐ”

ՀԱՅԵՑԻ ԵՒ ՀԱՐԱՋԱՏ

Զ.

Կանգունը կանգուն,
Ամանն ալ լեցուն՝
Չափելու պահուն։

Ցմահներ՞ը, որոնք համ չեն առներ օր – ուան քաղաքական անցուդարձերուն հիւ – թեղ (սիւբիւլան) վերլուծումներէն եւ ազգային լուրերու ախորժագրդիռ խոհա – նոցէն։

Վերադառնանք ուրեմն մեր ... փա – խուստ։

Ըսինք թէ «ում»ը դերբայական վերջա – ւորութիւն մըն է հիմա, արեւելահայերէ – նի մէջ, ներգոյական հոլովաձեւ մը՝ ըստ իր ծագման։

Շա՛տ հետաքրքրական է մեր հոլովնե – րուն պատմութիւնը։

Ի՛նչ թանկագին ծանօթութիւններ կու – տայ հայկական հոլովը, որ «անկում» (փթոսիս) մը չէ՝ ինչպէս կ'ըսէ յունարէ – նը (Թրակացի), այլ իսկապէ՛ս հոլով է, կատարեալ թաւալում մը ինքն իր վրայ, չրջապտոյտ մը ինքն իր չուրջ, ստեղծե – լով ոչ միայն բառաւերջի կամ բառա – սկիզբի փոփոխութիւններ, երբեմն երկու փոփոխութիւններն ալ միասին, այլև բա – ռամէջի փոփոխութիւններ (փլէֆսիոն էնթէոն), կերպարանափոխելով բառը ըստ այն իմաստին՝ զոր կուտայ խօսքին։ (Հին քերականները այս վերջին հոլով – ներուն կուտային առանձնական անուններ, զատելով հոլովման միւս ձեւերէն, զորս կ'անուանէին տարածական)։

Բազմաթիւ են մեր հոլովները, վեց՝ ըստ հիներուն, ըստ այլոց՝ ութ ու մին – չեւ տասը.

1.— Ուղղական՝ զոր կոչած են նաեւ անունական կամ պարզ։

2.— Սեռական՝ զոր կոչած են նաեւ բա – ացական կամ հայրենի։

3.— Տրական՝ զոր կոչած են նաեւ թղ – թական կամ պատուիրական։

4.— Հայցական՝ զոր կոչած են նաեւ ազերբական կամ խնդրական, նոյնպէս հարցական, յունարէնի հետեւողու – թեամբ՝ ամբաստանական, ասկէ՝ փաս – տական, եւ ըստ իր դերին՝ կրողական։

5.— Բացառական՝ զոր կոչած են նաեւ սկզբնական կամ առողական, (ըստ Ջամ – չեանի՝ առաքական)։

6.— Գործիական՝ զոր կոչած են նաեւ գուցական կամ առաքական (հոլով եր – բալոյ)։

7.— Պատմական՝ զոր կոչած են նաեւ ճառողական։

8.— Կոչական՝ զոր կոչած են նաեւ ա – ռասական կամ հոչական։ Իրականին մէջ հոլով չէ ասիկա եւ մեր քերականութիւնը կը մերժէ տեղ տալ՝ անոր համար որ փոփոխութեան չ'ենթարկեր անունը, (յունարէնի մէջ՝ յանգային փոքրիկ փո – փոխութիւն մը կը չինէ, անձնանունները հոլովելու ժամանակ, — յունարէնին հե – տեւողութեամբ՝ Աւետարանին մէջ ու – նինք գործածուած ձեւ մը. «Ղազարէ՛», աբի եկ արտաքս» (Յովհ. ԺԱ. 43), այս – տեղ Ղազարոս անձնանունը վերջավանկին փոփոխութեամբ ստացած է կոչական կամ հոչական հոլովում)։

9.— Պարառական՝ զոր կոչած են նաեւ չրջակայական կամ չրջայական, նոյնպէս արտապոյական։

10.— Ներգոյական՝ զոր կոչած են նա – եւ կայական կամ կացողական։

Ահա այս վերջին հոլովն է, որ կը կազ – մուի երբեմն տրական հոլովին կապ տա – լով որոշ նախդիրներ, երբեմն ալ ծայրն աւելցնելով ՈՒՄ(*)։

Բոլոր այս հոլովաձեւերէն,— որոնց քննութեան ժամանակ՝ կարճ պիտի դար կանդուկը կամ պիտի յորդէր ամանը ,— արեւելահայերէնը կը պահէ ներգոյական հոլովը՝ հոլովելու համար ոչ միայն ա – նունը, այլ եւ դերբայը.

Գաղաթ — գաղաթում։

Գրել — գրում (= գրելում)։

Երեւանի քերականները կը պարծին թէ յաջողած են կատարելապէս տարազել դերբայական իմաստը։ Այդ «նուաճումը» կը թուի թէ կը տարածուի դերբայէն ալ դուրս, ներգոյական հոլովին դիծով։

Ի՞նչ կը նշանակէ ներգոյական հոլով։

Երկա՞ր է ներգոյական հոլովաձեւերուն պատմութիւնը։ Հինները ՆԵՐ մասնիկը, նոյնիսկ Ն տառը օգտագործած են՝ բա – ւերուն տալու համար բովանդակութեան կամ պարունակութեան դաղափար, — Թրակացիէն մինչեւ ... Նալեան պատ – րիարքի համայնապետական դպրոցը։

Արեւելահայերէնը, մերժելով ՆԵՐ մասնիկը կամ աւելի արտառոց ձեւ մը՝ Ն տառին օգտագործումը (= ճարտաֆ – ճոց), կ'օգտագործէ ՈՒՄ մասնիկը, որ կուտայ նոյն ձեւով ներգոյութեան ի – մաստ ու կարծես կուգայ կը փոխարինէ մէջ կապը՝ հակադրաբար վրայ կապին։ « Ներգոյականը, կը գրէ Վարագ Առա – քելեան, արտայայտում է այնպիսի յա – րաբերութիւն, որ հակադրւում է մակե – բեսին, ու համընկնում է մէջ կապի ար – տայայտած յարաբերութեան հետ »։

Եւ ցոյց կուտայ թէ ՈՒՄ ներգոյական հոլովաձեւը ունի գործածութեան իր օ – րէնքները, որոնց անդիտակ կը մնան ա – րեւելահայ գրողներէն ոմանք։ Հետա – քրքրութեան համար կուտամ մէկ – եր – կու օրէնքներ.

1.— ՈՒՄ ներգոյական հոլովաձեւը չեն կրնար առնել անձ ցոյց տուող բառերը եւ անձնանունները։ Օրինակ՝ սխալ է ըսել մարդում, կարապետում։ Նոյն օրէնքին համաձայն՝ սխալ է ըսել կովում։ Այս կարգի բառերուն ներգոյականը կը յանձ – նարարուի կազմել մէջ կապով։

2.— ՈՒՄ ներգոյական հոլովաձեւը չեն կրնար առնել բոլոր այն բայանուն – ները, որոնք կը վերջանան ՈՒՄ։ Օրի – նակ՝ հարցում, ուսում, խոստում եւ նը – ման բառերը։

3.— ՈՒՄ ներգոյական հոլովաձեւը չեն կրնար առնել բոլոր այն բառերը, որոնք անկատար դերբայ կը կազմեն ՈՒՄ մաս – նիկով։ Օրինակ՝ տօն, դիր, ուխտ, ծուխ բառերը։

4.— ՈՒՄ ներգոյական հոլովաձեւը չեն կրնար առնել այն բառերը, որոնք կը վերջանան ութիւն, ունդ, իստ, ուստ, ինչպէս՝ ուրախութիւն, անունդ, գալուստ բառերը։

Եւ բազմաթիւ այլ օրէնքներ։ Եւ այդ օրէնքներուն իրենք պատկերազարդու – թիւն՝ Շերվանզտէի եւ այլոց սխալնե – րը։

Ներգոյականը գլխաւորաբար կուտայ տեղի եւ ժամանակի իմաստ,— եւ սա – կայն մեծ զգուշութիւն, լեզուական հա – կացողութիւն ու ներքութիւն կը պահան – ջէ՝ գործածելու համար յարմարագոյն ձեւով։ Մ. Աբեղեան ցոյց կուտայ բազ – մաթիւ ներգոյականներ, որոնք հետզհե – տէ գուրս կ'իյնան գործածութենէ, հաս – տատելով չարժում մը, որով արեւելա – հայերէնը կ'աչխատի ներքութիւն, գեղեց – կութիւն, յատկութիւն տալ քերականա – կան իր կառուցուածքին։

Եւ վերջապէս Երեւանի քերականները կը հաստատեն թէ ՈՒՄ ներգոյական նոյն հոլովաձեւն է, որ բարերու «ընդունելու – թեան» կուտայ այն ձեւը, զոր կրնայ առ – նել ղոյականը։

Գրել բառը « ընդունելութիւն » մըն է հին տարազով, դերբայ մը՝ նոր տարա – զով։ Զայն կրնանք հոլովել ինչպէս ղո – յական մը.

Գրել, գրելու, գրելէ, գրելով։

Արեւելահայերէնը կուտայ նաեւ ներ – ղոյական հոլով, — գրելում։

Այժմ տեսնենք թէ բայաձեւերու ներգո – յական հոլովման օրինակները կո՞ն մեր հին մատենագրութեան մէջ, եւ ի՞նչպէս կը կազմուի արեւելահայերէնի արդի ան – կատար դերբայը, — օրինակ՝ գրում եմ, գրում ես, գրում է։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ներգոյական այս հոլովը, որ «չէ համարձակելի առ ամենայն բառս», կը գտնենք դասական մատենագրութեան մէջ ոչ այնքան յաճախակի. «ի յաջում, ի վերջնում»։ Կարեւոր է յիշել. «ասացե – լում, ի հանդերձելում»։ Այս վկայու – թեանց մասին՝ յետագային։

Հոլովակերտ *ում* մասնիկը գրաբարը կը գործածէ նաեւ սեռական ու տրական հո – լովներու մէջ, զորս պէտք չէ շոթել մեր վէճի առարկային հետ։

Հոլովաձեւերու այս բազմազանութիւնը ունի իր տրամաբանական պատճառները, — զանց կ'առնեմ՝ չերկարելու համար։

ՄՈՒԿՈՒՉ ՍԱՍՈՒՆԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԳԻՐՔ

— Ջարդ տեսած չէք ու ձի չէ՞ք ։

Էայց ինչո՞ւ ձեզի պէտք էր ։

— Մուսա, ա՛հաւասիկ ... ան արդարեւ 19րդ դարն էր, ան մարդիկ փաղաքշական անուններ, որոնք ձեզի պարզապէս ծաղրանուններ կը թուին, ան ժամանակներն էին, երբ ամբողջ ազգեր ստրկացած էին ուրիշ ազգերու, երբ ամբողջ ազգեր կը ծառայէին ուրիշ ազգերու, ինչպէս որ այսօր ալ կը ծառայեն ։ Ան ժամանակներն էին, երբ ամբողջ ազգեր կը ստրկանային ուրիշ ազգերու, ինչպէս որ այսօր ալ կը ստրկանան

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ոմն (Կ. Բ.), Շ. Մխաքեան սրահին հինգ հազար ֆրանք, Նոր Սերունդի Յ. Օնպաչեան սրահին հինգ հազար ֆրանք :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Փորթ ս'Իթալիի մաս – նաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ, Պ. Պ. Շմաւոնեանին իր աղջկան մահուան առթիւ :

Այս տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Տէր Ասեհեան փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը նուիրեն մասնաճիւղին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Տալաքիւլէնեանէ երկու չէք օդի, իր կազմակերպած դաշտապարահանդէսին աճուրդին համար :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլլէն Այրի Տիկին Մաննիկ Ուրբաթեան եւ զաւակը Պ. Յակոբ Ուրբաթեան իրենց սիրեցեալ խնամի (Պանէլօ Քաչան) Տիկին Մաքրուհի Յակոբեանի մահուան առաջին տարելիցի առթիւ 3000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի օղափոխութեան կայանին :

×

Այրի Տիկին Մաննիկ Ուրբաթեան եւ զաւակը իրենց բարեկամ, նորոգ հան – դուցեալ Պ. Սիրուն Բապուճեանի յիշատակին երկու հազար ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի կայանին :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տիկին Տամլամայեանի մահուան առ – թիւ փոխան ծաղկեպսակի Մշակոյթի Տան կը նուիրեն Յակոբեան Յովհաննէս հազար ֆրանք, Օհանեան Յովսէփ հազար :

Տիկին Աւոյեանի մահուան առթիւ փո – խան ծաղկեպսակի «Հայ Բոյժ»ին կը նուիրէ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պօյաճեան երկու հազար ֆրանք :

×

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն եւ Էլիզ Քիւ – փէլեան իրենց առաջին թոռնիկին Անահիտի ծննդեան ուրախ առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի կայանի չէնքին :

×

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնոր – հակալութեամբ ստացած է ընկեր Պու – չաքճեանէ հազար ֆրանք օդափոխութեան կայանին ի նպաստ :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զօրի Հայր. Միութեան, ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զօրի հերոսներու :

12 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի ծանօթ պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակ – ցին Փրատոյի եկեղեցու դպրոցի աչա – կերտները, ղեկավարութեամբ ուսուց – չուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ հայկական տարազով պարեր, կը ներկայացուի նաեւ յուզիչ տրամ մը «ԱՆԱՒԱԿ ՈՐԴԻՆ» :

Առաւօտեան տեղի պիտի ունենայ պուլի մրցում, կը խնդրուի պուլերը միասին բերել :

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար փլաս տ'Իքսէն առնել 25 թիւ հան – րակառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Խարբերդ· Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու կրան Բէնի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ. Հայկազ Չուճուրեանի օգտասէր եւ ըն – դարձակ ագարակը, Սէն Լու կրան Բէն : Կը բանախօսէ Փրօֆ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ :

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատ – բաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ՍՐԲՈՒԿ ՄԱՄԱՑԻ ԱՂՋԻԿԸ» կամ «ՓԱՐԻԶԻՆԸ»

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

ՌԱՏԻՕ ԱԼՖԱՋ իր նոր սալերով եւ գործիքներով հանդէսին փայլը պիտի ա – ւելցնէ :

Ճոխ պուֆէ եւ համեղ խորոված մատ – չելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ատանալ թերթը պէտք է դրաւոր դիմեն վարչու – թեան :Փոխելի թուականէն զատ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլ – լան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրու – թիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե – րուն ուշադրութիւն պիտի չդարձուի. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս – տեղծել :

Մեր հատուցնող ընթերցողներուն հա – մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր. :

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատ – տարիմ բաժանորդներէն որ փութան կա – տարել իրենց վճարումները, դիւրացնե – լու համար վարչութեան դործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա – կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու – թեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ

Խանասորի արշաւանքի տարեդարձի առթիւ, Շաւիլլի անտառին մէջ, կիրակի, Յուլիս 26ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր դաշտա – հանդէսին օրը, իսրին չնորհակալու – թեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրները ի նպաստ իր մարզիկներուն :

Պ. Պ. Պարոյր Մխքճեան, Ս. Քէփէն – եան, Լիտիս երկու հազարական ֆրանք: Սամուէլ Մուշեղեան հինգ հազար, Տ. Ներկիւղեան Լիոնէն երկու հազար, Պ. Մանուկեան, Ս. Կիւմիւշեան, Կիւրիւն – եան, Ն. Մուրատեան, Յ. Թորոսեան, Մ. Մարաճեան, Պ. Քիւրքճեան, Զիւֆչեան, Փիլաւճեան, Անտրէ Քիւրքճեան, Սապոն – ճեան (Վիչնէն), Պ. Երանոսեան, Մայրիկ Քիւրքճեան, Մ. Զոպոյեան (Վիչնէն), Լիոնի Նոր Սերունդ, Տիկին Զատիկեան հազարական ֆրանք: Դանիէլ Զոպոյեան (Վիչնէն), Մարտիրոսեան, Ս. Սալա – վանեան, Քէսփէքեան 500ական ֆրանք: Այս առթիւ կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը չնորհակալութիւններ կը յայտնէ նաեւ Վիչնիի քոյր մասնաճիւղին որ մեծ բազ – մութեամբ ներկայ եղաւ ու լաւագոյն փայլը տուաւ հանդէսին :

ՊԱԼԱՔԵԱՆ Ս.Ի ՇԻՐԻՄԻՆ

Ի նպաստ, Ոմանի Թաղականութեան յանձնուած նուէրները .—

Պ. Պ. Հայկ Գործունեան տասը հազար ֆրանք, Լօրան Խօքսիւզեան տասը հա – զար, Աստուր Համալեան, Յակոբ Փա – պազեան, Գէորգ Խմէրեան, Մանուկեան, Գէորգ Ապտալեան, Հայկազն Մակարեան հինգ հազարական, Կարապետ Սէմիզեան երեք հազար, Զավզավաճեան եղբարք երկու հազար, Ժորճֆ Տուրնաեան, Հայկ Ծատուրեան երկու հազարական, Գէորգ Հրեիկեան, Սիմոն Գասպարեան, Լեւոն Պապոյեան, Ներսէս Արզումեան, Համբ. Քալճեան, Սարգիս Գոլոչեան, Սերժ Սար – գիսեան, Սարգիս Մխճեան, Զարեհ (Քօ – թօ) նկարիչ հազարական, Լօզօֆէթ Ա. – ֆարեան: Մանսօ (կառաժիստ), Արթիւր Չէվիրեան, Նիկողոսկալէնտէրեան, Գրի – գոր Էմմաեան, Ստեփան Պօյաճեան, Արամ Սարեան 500ական ֆրանք, Խաչիկ Գու – յումճեան հազար, Գէորգ Փալամուտեան հազար ֆր., Պ. Սարգիս Քիւրքճեան 500 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

Տիկին Վարսենիկ Ադամեանէ (Պոլսե – ցի, (Լիոն) կը խնդրուի իր հասցէն տալ՝

D. A. Serope

ORIENTAL RUGS AND CARPETS

4224-26 OLIVE ST. — ST. LOUIS 8. MO - U.S.A-

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ TRILPORT

★

Փարիզի Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին, դաշտագնացութիւն մը դէպի Թրիլփոր չորեկառքով :

Կը հրաւիրուին Փարիզի չրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ փափաքողները :

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ, Հօլ Պանլիէօ :

Երթուղարձ 550 ֆրանք :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ. Խաչի 30ամեակի առթիւ, կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, 12 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ջրանցքին ա – փը, Կապիյոնի սրճարանին դեպատեսել պարտէզին մէջ :

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԻՍԼԵԱՆ :

Ճոխ պուֆէ, սիրուն անակնկալներ, հաճելի ժամանց : Կը հրաւիրուի Տէսինի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անձրեւի պարագային՝ ապահով վայր :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի, 7 Յուլիս, ժամը 20·30ին, Սինեմա «Լէ Վարիէթէ»ի մէջ, 37, Րիւ տը լ'Արպրը (Լա Քանըպիէր) :

ՆՈՅՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Սինեմա Ֆլօրէալ, 315 Ներմէն Սէն Ժիւլիէն :

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի ժամը 20·30ին, Սինեմա ԼՅՈՒԱՐ Է·, 8 Րիւ Մառեշալ Ժոֆր :

Հայկական դունաւոր երկու ժապաւէն – ներ : Հայկական երաժշտութիւն : Կ'երգէ Իրիս Պիւպիւլեան :

Դասախօսութիւն՝ Պ. Ժեռար Սքեֆա – ճեսոյի կողմէ,

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ – Շ. Մխաքեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փա – փաքող ծնողքները փութան դիմել տես – չութեան, գրաւոր կամ հեռախօսով, ա – մէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES

TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային գիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծր – բագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնու – թեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լի – սէներու պաշտօնական ծրագրին, աչա – կերտուհիները կը պատրաստ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, հայերէնի, գրականութեան, պատմու – թեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի :

Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172 :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

ՈՒՐԱԽԱՑՈՒՅՑ'Ը Խորհրդային Միութեան մէջ ապրող ձեր ազգականներն ու բարեկամները, ԾՐԱՐՆԵՐ ՆՈՒԻՐԵԼՈՎ :

Ձեր առաքումներուն համար ունինք առաջնորդակ ապրանքներ, ամէնէն նը – պաստաւոր գիներով· Զուտ բուրդէ կերպասներ, ճերմակեղէն, կօշիկ, զուլ – պայ, ժամացոյց, եւայլն ...

Մանսի, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ որեւէ ուրիշ ծախք նշանակ – ուած գիներուն մէջ են :

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ :

ԱՌԱՔՈՒՄ· մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարներուն համար՝ 2·500 ֆրանք :

ՅԱՆՁՆՈՒՄ· երեք չորս չաթէն ծրարները, ապահով, իրենց տէրերուն ձեռքը կը հասնին :

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ԶՐԻ ՅՈՒՅԱԿ

SICOMEX

20, Rue Royale,

Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8· Métro : Madeleine

ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ ԱՊՐԱՆՔ ՓՆՏՌԵԼՔ ԱՌԱՔ, ՄԵՋԻ ԱՅՑԵԼԵՑՔ ԵՒ ՏԵՍՔ ՄԵՐ ԳԻՆԵՐԸ :

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերաճորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի

ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԷՆ-ԹԷԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու, գեղարուեստական պատի թուղթերու, ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բը – նակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12·)

64, Boulevard de Belleville - Paris (20·)

166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)

4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)

18, Rue Brézin (Paris (14·)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 փր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 փրանք: Հատը 20 փր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
7
ՅՈՒԼԻՍ
MARDI
7 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8437 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4338

ՕՐՈՒԱՆ ՏՕՍՔԸ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

—o—

Հայաստանի Մշակոյթի նախարարու – թիւնը տարի մը առաջ — 1958 Յունի – սին— մրցում մը հաստատեր էր՝ հայե – րէն տպագրական տառերը բարեփոխելու նպատակով :

Մրցանակի արժանանալիք այբուբենը վերջնապէս ընդունելու պարագային պարծաղրութեան պիտի դրուէր :

Բազմաթիւ մասնագէտներ մասնակցեր է – ին մրցումին եւ իրենց «բարեփոխում»նե – րը ղրկած առ պատկանելոյն :

Ժամանակին «Յառաջ»ի մէջ հրատարա – կեր էինք Ա. Սամուէլեանի քննադատա – կան յօդուածը՝ ներկայացուած նախա – պիծերու մասին :

« Յուսաբեր » իր Մայիս 30ի թիւին մէջ հրատարակած էր գծանկար մը, ո – րուն առաջին տողը կը ներկայացնէր հա – յերէն այբուբենի տառերը (դլխագիր) : Երկրորդ եւ երրորդ տողերը յոյժ կուտա – յին առաջարկուած նոր ձեւերը :

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը իրաւամբ պայրացած էր մրցանակի արժանացած նմոյշներուն դէմ, որոնցմէ մէկը մտա – ւանդ կը «չարաբախէր» մեր այբուբենի 38 տառերէն 23ը :

« Եթէ մենք չդոլոքենք այս բարբարո – սութեան դէմ, պիտի բողոքէ Օշականի Սուրբը : Պիտի բողոքէ միւս Սուրբը՝ Սա – հակ հայրապետ, պիտի բողոքեն Մոր – նոցին, Նարեկացին, Շնորհալին : Պիտի բողոքեն Ապրիլեան Եղեռնի նահատակ – ները», կը դրէր :

Վ. Իշխանեան եւս ընդվզելով կատար – ուած փորձին դէմ, կը հարցնէր թէ «ի – րաւական ու բարոյական ո՞ր հիման վը – րայ « Հայաստանի խորհրդային իշխա – նութիւնը ,որ ես ամենայն Հայոց կատա – վարութիւն չեմ կ'ըսէ, «ինքն իրեն թոյլ կուտայ ամենայն Հայոց սեփականութիւն մը աղճատելու եւ այլանդակելու՝ առանց նկատի առնելու տեսակէտը հայութեան ա՛յն հատուածին, որ երկրէն դուրս կը գտնուի» : (Յառաջ, 24 Յունիս) :

Նոր չէ հայերէն տառերը բարեփոխելու հարցը :

Ե. դարուն Ս. Մեսրոպի յօրինած տա – ռերը երկաթագիր էին (մեր այժմու գըլ – խագիրներուն պէս եւ կլորաձեւ) : Մեր հին ձեռագիրները այս տառերով գըր – ուած են :

Ինչպէս ուրիշ լեզուներու պիրերը, մե – րիններն ալ ժամանակի ընթացքին ձեւա – փոխումներ կրած են, եղաշրջումի բնա – կան ճամբով : Եւ ունեցած ենք բոլորա – գիր, նօտր գիր, եւայլն : Կլորը գործած է ուղղանկիւն, դլխագիրը՝ մանր գիր :

Գտնուած են նոյնիսկ մարդիկ, որ ա – ռաջարկած են ընդունիլ լատինական տա – ռերը : Ցիչե՛նք Պօղոս Մակինցեանը , Հայաստանի խորհրդայնացման առաջին տարիներու վարիչ դէմքերէն մէկը, ու նաեւ՝ փարիզաբնակ բանասէր մը :

Նման առաջարկի հեղինակները մտա – ձե՞ր էին վայրկեան մը՝ թէ լատինական տառերը լ՛ինչ խառնիճաղանճ պիտի ըս – տեղծէին հայերէնի ուղղագրութեան մէջ, որուն ըլլալով արեւելահայերու եւ ա – րեւմտահայերու հնչումներու ահագին տարբերութիւնը : Աւելորդ է օրինակներ յիշել :

Կ'ընդունինք որ մեր տպագրական տա – ռերէն մէկ քանին որոշ սրբագրութեան կը կարօտին, մանաւանդ երբ մաշած պիրե – րով կը կատարուին տպագրութիւնները : Տողաշար մեքենայ ունենալէ առաջ, մեր կարգ մը թերթերուն եւ պիրքերուն մէջ կարելի չէր զանազանել Ա–ն ու Տ–ը, Գ–ն ու Դ–ն, Զ–ն ու Ղ–ը, Ո–ն եւ Ս–ն (նոյն – իսկ Ռ–ն), եւայլն : (Ց. Օշականի Մնա – ցորդացի երեք հատորները՝ վկայ) :

Մասնագէտներու դործն է որոշ ձեւա – փոխութիւններով առաջքն առնել նման անպատեհութեանց, առանց չեղելու մեր այբուբենի հիմնական, դասական պիծե – րէն :

Սակայն ոճիր է «յանուն յեղափոխու – թեան» եւ «պիտական մատերիալիզմ»ի կապկել ռուսերէն կամ վրացերէն տառե – րը եւ զանոնք պարտադրել Հայութեան, որ իր դմայլելի ոսկեդինիկով փառապանծ Ոսկեդար մըն է կերտած եւ անկորնչելի դանձ մը կտակած քաղաքակիրթ մարդ – կութեան :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԱՐՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻԱՑԱԻ

•

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆԷՆ ԵՏՔ՝ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր, ճիշդ կէս գիշերին Արեւ – մտեան Գերմանիոյ եւ Սարրի սահմանը պաշտօնապէս բացուեցաւ : Կարճատեւ ա – րարողութիւն մը՝ եւ Սարր ամբողջու – թեամբ դարձաւ գերմանական հողամաս :

Կէսօրէ ետք մաքսատան պաշտօնեանե – րը սկսած էին արդէն իրենց փոխադրու – թիւնը : Գրասենեակները պարպած կը ապասէին բեռնակառքերու, փաստա – թուղթերն ու այլ պիտոյքները տանելու համար Ֆրանսան Սարրէն բաժնող՝ սահ – մանագլուխը :

Սարր, Դաշնակցային Գերմանիոյ 11րդ նահանգը դարձած էր 1957 Յունուար մէ – կին, բայց երկու երկիրներու միջեւ կըն – քուած համաձայնութեամբ մը, ցարդ, տնտեսապէս Ֆրանսայի կապուած կը մը – նար : Կիրակի օրուընէ ի վեր՝ միութիւնը ամբողջական դարձաւ :

1815ին, « Հարիւր Օր » ուան պատե – րազմէն ետք, Սարր Գերմանացիներու կողմէ առնուեցաւ Ֆրանսայէն : Նախ՝ Սարր պատերազմական արժէք ունէր, բայց յետոյ Գերմանիա ուղեց պահել զայն՝ տնտեսական պատճառներով : Ֆը – րանսա նոյն նպատակով զրաւած էր այս հողամասը :

Ֆրանսա Սարրի տիրացաւ Ա. Աշխար – համարտէն անմիջապէս յետոյ, 1919ին , վերսայլի ժողովին մէջ : Բայց ժամանակը ցոյց տուաւ թէ անկարելի էր Ֆրանսայի մոռցնել վերջնապէս հողամաս մը՝ որուն բնակչութիւնը բաղկացած է Գերմանա – կիներէ : Բայց վերջնական կարգադրու – թիւն մը ընելու համար՝ որոշուեցաւ հարցը 15 տարի յետաձգել, որմէ ետք Սարրի բնակիչները, Ազդերու Ընկերակ – ցութեան հովանաւորութեամբ հանրա – քուէով պիտի որոշէին իրենց ճակատա – դիրը :

1935 Յունուար 13ին հանրաքուէն տեղի ունեցաւ եւ ժողովուրդին աւելի քան 90 առ հարիւրը արտայայտուեցաւ ի նպաստ Գերմանիոյ : Այդ միջոցին , Հիթլեր կը յաջորդէր Հինտենպուրկի :

Հիթլերի անկումէն ետք, նոր կարգա – դրութիւն մը եղաւ : Նկատելով որ կա – րելի չէր Ֆրանսական հողամաս մը զար – ձընել զայն, որոշուեցաւ որ Սարր քա – ղաքականապէս անկախ ըլլայ, բայց տըն – տեսապէս՝ Ֆրանսայի միանայ :

Ժամանակը ցոյց տուաւ թէ այս կար – գադրութիւնն ալ նպատակայարմար չէր : Եւրոպայի մէջ արձանագրուած նոր յա – ռաջդիմութիւնները, Հասարակաց Շու – կան, Ֆրանքեւգերմանական գործակցու – թիւնը եւ այլ տուեալներ պատճառ եղան որ նոր համաձայնութիւն մը եւս կնքուի :

Ֆրանսա անդամ մը եւս ուզեց իրեն մի –ացնել Սարրը եւ այդ նպատակով հան – րաքուէ մը ըրաւ 1955 Հոկտեմբերին : Բայց ժողովուրդը, չախչախիչ մեծա – մասնութեամբ յստակօրէն ցոյց տուաւ թէ կ'ուզէ Գերմանիոյ կապուիլ : Ֆրան – սա, վերջապէս, խոնարհեցաւ համաժո – ղովրդական այս կամքին առջեւ եւ պահա – պանելով եւ պահպանելով Սարրի մէջ :

1956 Սեպտեմբեր 29ին, Պոնի մէջ հա – մաձայնութիւն մը կնքուեցաւ, Սարրի եւ Գերմանիոյ միացումը նախատեսելով եր – կու հանդրուաններով :— 1957 Յունուար մէկին քաղաքական միացում, 1960 Յուն – ուար մէկին՝ տնտեսական միացումը :

Այս չկրնար տեղի ունեցաւ առանց : Տն – տեսական միացումը տեղի կ'ունենայ նախատեսուած ժամանակէն վեց ամիս առաջ :

Այս ձեւով, երկու երկիրներու միջեւ դարերու ընթացքին կատաղի մը դարձած ամէնէն բարդ հարցերէն մէկն ալ լուծուեցաւ, Ֆրանսացիներու եւ Գեր – մանացիներու կատարեալ համաձայնու – թեամբ : Սարրի բնակիչները հինգ օր – ուան ընթացքին իրենց Ֆրանքները պիտի փոխեն մարքի : Երկուշաբթի առաւօտ , պինուորներու հսկողութեան ներքեւ, 580 միլիոն գերմանական մարքեր բեռնակառ – քերով Սարր հասան : Դրամատուներու առջեւ ժողովուրդը «պոչ բռնած» է, դը – րամը փոխելու համար : Արդարեւ, քանի մը օրերու ընթացքին 70 միլիառ Ֆրանք պիտի փոխուի :

Արեւմտեան Գերմանիոյ առեւտրական ներկայացուցիչները խուժած են Սարր՝ յաճախորդներ որսալու համար : Կարեւոր չուկայ մը կը բացուի Գերմանիոյ առջեւ :

Ֆրանսա, Պոնի կառավարութեան հա – մաձայնութեամբ, պիտի չարունակէ տա – րեկան 178 միլիառ Ֆրանքի ապրանք արտածել Սարր, առանց մաքսի : Փոխա – րէն, Սարր 100 միլիառի արտածում պի – տի ընէ Ֆրանսա, առանց մաքսատուրքի :

Ամէն պարագայի մէջ, այսուհետեւ Ֆրանսական արտադրութիւնները աւելի սուղ պիտի արժեն Սարրի մէջ, իսկ գեր – մանականները՝ աժան :

Կարգ մը ընկերութիւնները սկսած են հետաքրքրական ծանուցումներ հրատա – րակել, թերթերու մէջ եւ թռուցիկներով : Օրինակ՝ գերմանական օճառին դէմ մըր – գելու համար .— «Գերմանացիներու զա – լուն չսպասեցինք՝ լուացուելու համար » : Կիներու համար՝ «եթէ կ'ուզէք ապահո – վել ձեր ամուսինին աշխատանքը... Ը – րանական խմաւնպէր գնեցէք» :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐԻ ՄԷՋ

•

Մալկաչ ժողովուրդը բացառիկ ընդու – նելութիւն մը վերապահած էր Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ Տը Կոլի եւ իր չքախումբին :

Գիւղացիները, ճամբաներու վրայ հա – ւաքուած խանդավառութեամբ ողջունե – ցին Նախագահը : Ջոր. Տը Կոլ բազմաթիւ առիթներով խօսք առաւ, պատասխանե – լով բարիգալուստի ճառերուն : Օդակա – յանէն մինչեւ Թանանարիւ ,50 քիլոմեթր, յաղթական կամարներ եւ դրօշազար – դուած փողոցներ : Իւրաքանչիւր գիւղ ի – րեն յատուկ ընդունելութիւն մը կ'ընէր. — Նուագ, ժողովրդական պարեր, երգ :

Ջորաւարը քանի մը անդամ կաթքէն վար իջաւ եւ ժողովուրդին մէջ խառնուե – լով իրեն երկարող ձեռքերը սեղմեց :

Թանանարիւ : Բանակը պատուի կ'առնէ հիւրը, որմէ ետք Նախագահը կը պա – տասխանէ քաղաքապետին բարիգալուստ խօսքերուն : Ուշադրաւ է այն պարագան, որ քաղաքապետ Ռաքոթոնիրինա պայքար մղած էր ի նպաստ «ոչ»ի, բայց չորեք օր ուրեմն էր որ Տը Կոլը կը դիմաւորէր :

Թանանարիւի մէջ Տը Կոլ ժողով մը գումարեց կառավարութեան անդամնե – րուն եւ Մատակասքարի ներկայացուցիչ – ներուն հետ :

Կիրակի օր Նախագահը այցելեց Մա – տակասքարի կարգ մը քաղաքները, ինչ – պէս՝ Թամաթաւ եւ Տիէկօ – Սուարէզ :

Ուր որ գնաց՝ Ջոր. Տը Կոլ խօսեցաւ Հասարակապետութեան անհրաժեշտու – թեան եւ ազատութեան մասին :

Երկուշաբթի օր Թիւէար եւ Ֆիրանա – րանչօա այցելելէ ետք, ժամը 15·30ին պիտի վերադառնար Թանանարիւ, ուր 2000 հրաւիրեալներով հացկերոյթ մը պիտի տրուէր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՓԵՐԸ սկսան Ֆրանսայի մէջ : Կիրակի օր Փարիզը երկրին ամէնէն տաք քաղաքն էր , չուքի մէջ 35·7 աստի – ճան : 1873էն ի վեր Յունիս 5ի մը երբեք այսքան տաք չէր եղած :

ԱՐԱՔ ՄԻԱՑԵԱԼ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ մէջ ևօթը միլիոն քուէարկողները (եգիպ – տոս՝ վեցուկէս միլիոն, Սուրիա կէս մի – լիոն) պիտի ընտրեն Հանրապետութեան Ազգային Միութեան 39·000 անդամները, որոնց 250ը՝ կին :

ԻՍՐԱԷԼԻ վարչապետը՝ Դաւիթ Պէն Կուրիոն հրաժարեցաւ, ինչպէս կը նա – խատեսուէր : Կը կարծուի սակայն թէ Նախագահ Պէն Զվի կրկին Պէն Կուրիոնի պիտի յանձնէ նոր դահլիճին կազմութիւ – նը, որ փոխանցման դահլիճ մը պիտի ըլ – լայ միայն մինչեւ Նոյեմբերի ընտրու – թիւնները :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ, Լիթրէի մօտ թաւարդ մը լարուած էր ըմբոստներու կողմէ ուր 26 պինուորներ ինկան :

ՎԱՏԻԿԱՆԻ մէջ մեծ անակնկալ մը մէջտեղ ելաւ : Մուռիլլոյի նշանաւոր «Ս. Կատարինէի միստիկ ամուսնութիւնը » որ դարէ մը ի վեր բոլոր այցելուներուն հի – ացումին առարկայ էր, կեղծ է : Փրոֆ. Ֆամփոս, որ թանդարանին փոր – ձագէտն է, անդրադարձաւ առջի օր երբ տեսաւ որ մակերեսային առաջին խարխ տակ ուրիշ նկար մը կար : Պատառը մէջ – տեղէն վերցուցին, առանց հասկնալու սակայն թէ ո՞ր կեղծարարին գործն էր :

ԿՈՋԼՈՎ որ մինչ կը պատի Ամերիկայի մէջ Սաքրամէնթօ հասնելով յայտարա – րեց .— Նոյնիսկ Պապին զօրավիզ կ'ըլ – լանք եթէ ան խաղաղութեան համար կ'աշխատի :

ՔԵՐԱԼԱՑԻ մէջ (Հնդկաստան) կացու – թիւնը միշտ ծանր է : Ոչ–համայնավար ընկերակցութիւնները որոշեցին ընդհա – նուր գործադուլի դիմել բողոքելու հա – մար Թրիվանտրոմի կառավարութեան համայնավար քաղաքականութեան դէմ : Գործադուլը որոշուած է անորոշ ժամա – նակով :

ԻՐԱՔի մէջ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են Յուլիս 14ի տարեդարձին առթիւ : Մամուլին հրահանգ տրուած է որ այս առթիւ ոչ մէկ պետութեան վրայ յարձակում չըլլայ :

ԼԻԲԱՆԱՆի նախկին վարչապետը՝ Սա – մի Սոլհ որ Փարիզ էր գտնի մը ամիս է Պէյրութ վերադարձաւ, ուր ընդունուե – ցաւ նախկին նախագահ Քամիլ Շամունի կողմէ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ էմմտական նախարարու – թիւնը յայտարարեց թէ 1959 Յունիս 30ին Ֆրանքի չրջափոխին հանրային պա – հեստը՝ 1633 միլիոն տոլար է, բոլոր պարտքերը վճարելէ ետք :

ԹՈՒՐԻՍԹ ՌՈՄԷԱ ՖՐԱՆՍ ընկերու – թեան կազմակերպութեամբ հայ գրօսա – չրջիկներու Ա. խումբ մը, բաղկացած 22 հոգիէ չարաթ գիչեր ժամը 22·30ին Հայաստան մեկնեցաւ :

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Իր պարբերականին հանգանակը տայս – պէս սահմանելէ ետք, Սուրէն Պարթեւեան – եան ամբողջ ուժով իր դէնքերը կը դարձընէ Արշակ Զօպանեանի դէմ, զայն անուանելով «դիակ մը», որովհետեւ « Անահիտ»ի խմբագրապետը, երկու տարուան ազատ լռութենէ մը ետք, ժամանակը եկած համարեր է, վե՛րջապէս, իր ձեռքովը սպանուած գրականութեան դիակը ողջնցնել փորձելու ...:

Սուրէն Պարթեւեան անլուր եւ անուսարկիչ որակումներով է որ կը ներկայացնէ Արշակ Զօպանեանը իբրեւ հանրային գործիչ, իբրեւ մարդ եւ իբրեւ գրագէտ, որակումները, որոնք կը «զարդարեն » խարազանի էջերը:

ԻԲՐԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՉ

— Մեծ քաղաքագէտ, որով Արփիար կը ձեռնադրէ իր Փարիզի Թիւրնապահը :

— Ազգային առաջնորդի գերակշիռ ու չհաւասար դիրք մը չունել ուզող :

— Անկարող ու նենգաւոր հակառակորդ :

— Այլանդակ, կնճռոտ ու անխոստան – վանելի պարագաներու գործող :

— Ցաւագին տղան, պզտիկ կեղծաւոր :

— Ազգային փառապակ խմաստուն :

— Իր քաղաքական ձախաւերութիւններու անհնարին խաղբութեամբը :

— Ա. Զօպանեանի փառատենչ ծրագիրները ընկղմեցան իր տմարութեան փոթորիկին մէջ:

— Քաղաքագէտի նրբին ու ազատ մտահոգութիւններ ցուցնող :

— Անձնական ռէֆլամի մշտակայ մտահոգութիւնը զոր Ա. Զօպանեան կը մատնէ իր հայրենասիրական անչահախնդիր գործունէութեան մէջ:

— Բոլորովին չինծու եւ արուեստական կեանքով մը ապրող ու սպառող տղան, որ չդիտցածը սորվեցնելու, չեղածը երեւալու, չզգացածը արտայայտելու, չհասկցածը բացատրելու, չտեսածը ցուցնելու ժխորդակ հարկին մէջ կը զգայ ինքզինքը, որ իր այժմեական եղերական խաղբութիւնը առաւել կամ նուազ տաժանելի կեցուածքներով պարտկելու համար դիչեր ցորեկ ինքզինքը կ'ուտէ եւ որ ամէն օր քիչ մը աւելի կը մօտենայ՝ հերոսած քչուած անազորոյն ճակատագրական մը՝ մեծութեան խելագար ներու ապատանին, ուր իր սխալ ու անհմատ կեանքը վերջացնել դատապարտուած կը թուի ըլլալ :

— Հակառակ իր քաղաքագէտի անմեղ ու զուարճալի յաւակնութիւններուն :

ԻԲՐԵՒ ՄԱՐԴ

—Ցուսահատ ու ողեսպառ զալարումներ ունեցող :

— Պատին վրայ խելայեղօրէն բզզացող ճանճ մը:

— Տխուր, խեղճ տղան, ողբալի մարդուկ :

— Ցած ու տխմար էճսիճիւասիոնճներ ընող :

— Սանելու եւ կեղծելու չնական «բարի կամքը » ունեցող :

— Լիրբ ու նենգամիտ դրդռումի մարդ:

— Մէկ հատիկ ու չըլլալիք տիպար:

— Անարդութեան մէջ արդահատանք հրաւիրող :

— Անլուր ու հիւանդագին խառնուածք:

— Իրեն յատուկ միամիտ խորամանկութիւն :

— Հոգիի ինչ տեսակ մթին ցածութիւն:

— Նենգութեան խաւարչտին ցածութիւն :

— Այդ չարաչուք փառսէօրը բառ մը չի հասարտ յաճախ իր ըսածներէն :

— Ա. Զօպանեան միջակօրէն ուշիմ ու պչտք եղածին չափ խմաստակ :

— Այդ ճղճիմ ու չնչտօրէն սեմական դիմադրութեամբ դատապարտուած մարդան:

— Կռիւէ փախչող անուղղամիտ ու վատհոգի հակառակորդ :

— Խեղճ անիրաւուած էակը :

— Ես որ իր գաղտուկ կեանքին լկտի ու սարսափահար Ամօթը ու իր էն անկեղծ հպումին զրդռուած պժգանքը դիտեմ :

— Ես որ իր նայուածքին փակած ու իր ձայնին մէջ զողացող ճակատագրական Ստութիւնը կը հասկնամ :

— Ա.Զօպանեան երբեք չունեցաւ բախտը , որեւէ մարդկային զգացում մը զգալու :

— Ա. Զօպանեան «էժէնեռէ» մըն է, իր հոյակապ Մանուէլեան բարեկամին իսկ վկայութեամբ, որ քանիցս՝ իր դիտութեան վիթխարի հեղինակութեամբը այնքան մազիսորոսաբար հաստատած է ինծի ասիկա :

— Տիեզերական հասկացողութիւնը կապկել նկրտող մը :

— Բայց գիտեմ ալ իր ստելու, կեղծելու հրաշալի կարողութիւնը , ու գիտեմ որ աւելի ստել, կեղծել կարող է ան նորէն քան յուզուիլ :

— Ա. Զօպանեանի անուղղամտութիւնը տղմուտ ու չնական ցածութեան կը հասնի :

ԻԲՐԵՒ ԳՐԱԳԷՏ

— Իմաստակութեան վհհապետ , պզտիկ վարպետ :

— « Անահիտ»ի չոչորդը իր այս հսկայ երազէն սթափեցաւ, թնդական չարքէ մը եաք խելայեղ կաֆերու, որոնք լուսապայծառ զաղափար մը տուին իր չիլ դիտումներուն եւ իր ամօթալի անկարողութեանը վրայ :

— Անդառնալիօրէն ընկղմած «Թուղթի փառքը»:

— Թանձր ունայնութիւնը «Անահիտ»ի հսկային :

— Նիւթը կրնայ հայթայթել տարօրի նապէս վրդովիչ ու մարդկային վէպի մը, զոր Թերեւս փորձուիմ գրել յառաջիկայ – չին :

— Իր գեղարուեստական քուրջը լղրճող չուարած ափերացուն:

— Ա. Զօպանեան չէ կրցած ու չի կրնար եւրոպական ճշմարիտ էդիթի մը վրայ գերազանց իմացականութեան մը տպաւորութիւնը թողուլ :

— « Անահիտ »ի վայելչահասակ խմբագրապետը :

— Ես որ իր մտքին փոթորկոտ Պարապը չափած՝ ու իր հոգիին նեխութիւնը ձեռուըներովս չօշափած եմ :

— Իր գռեհիկ աւիւնին առատութիւնը :

— Խեղճ, մեծախիտ տղան սուզի – դիւցերուան մէջ կը տատայտի ու կը հեծկըլտայ երբ իր մէկ գրական վիժուկը գիտցողէ մը անարգուի: Ընդհակառակն, հալածէ գինքը, ամէնէն վարնոց ընթացքը ունեցիր իրեն նկատմամբ, դաւէ՛ մութին մէջ իր եաեւէն՝ քեզի ամէն բան կը նեբէ վաղը, ու քեզ կուրծքին վրայ սեղմած՝ իր փչոտ համբոյրներովը չրթունքներդ կը վիրաւորէ, եթէ երթաս իրեն . «ի՞նչ ազատ էր ան գրածդ մըմնչես»:

— « Անահիտ »ի երեւումը նորէն փորձանք մը, պատուհաս մը, բարոյական քօլէռա մը կը սպառնար հայ գրականութեան :

— Ա. Զօպանեանի իմաստակութիւնը ահաբեկիչ համեմատութիւններ առած է : Բացարձակ անգիտակցութեան հասնող ինքնամոռացութեամբ մը :

×

Սուրէն Պարթեւեանի գրականութեան նկարագիրը հրապարակագրութիւնն է : Իր բոլոր գիրքերը, իրենց գրական արդուզարդով հրապարակագրական յօդուածներ են: Երբեմն կը հանդիպինք տիպարներու ալ, որոնք յաճախ գեղարուեստական մշակումի ենթարկուած են: Ետանք այդ գիրքերը: Ամէնուն նիւթը գրեթէ նոյնն է: Հայկական տառապանքին, ցաւին ու հալածանքին արձագանգը կ'առնենք անոնցմէ: Երբեմն ամպամած երկինքին վրայ, լոյսի ճառագայթ մը կը տեսնենք: Ցուսահատական պահերուն կը փորձէ տալ նաեւ յուսադրիչ երեւոյթներ, գրական դիմագծեր, լաւատես ու խանդավառ :

Իրբեւ հրապարակագիր մեր ազգային ճակատագիրը գինքը անտարբեր չէ ձգած : Մանաւորաբար յեղափոխական շարժումներու եւ տեսակէտներուն չուրջ միշտ արտայայտուած է: Ինքնավերլուծումի փորձ մը է ըրածը: Իր խիստ արտայայտութեան մէջ իսկ ան կը ջանայ անկողմնակալ ըլլալ եւ առարկայական մնալ :

Սուրէն Պարթեւեան դէմ է բոլոր անոնց, որոնք մեր ազգային յեղափոխական շարժումը նսեմացնելու հետամուտ են: Անողոք է այդ մտայնութիւնը ունեցողներուն դէմ: Տրամաբանութեամբ կը բացատրէ այդ շարժումին նպատակը , որ ուրիշ բան չէր առաջին տարիներուն, բայց եթէ Թրքահայ կեանքի, ինչքի ,պատիւի եւ խաղաղ զարգացումի ապահովութիւն :

Իր բոլոր տեսակէտները այսօր ալ կը պահեն իրենց վաւերականութիւնը , հակառակ վաթսուն տարիներ անցած ըլլալուն: Պարկեշտօրէն, իրբեւ մտաւորական եւ գրագէտ, հայ ազատագրական շարժումը կը նկատէ ուղղակի եւ անխուսափելի արդիւնքը Թուրք խոշտանգիչ վարչութեան տակ տանջուող ժողովուրդի մը հասարակական ինքնագիտակցութեան զարթնումին :

Երկարօրէն կը խօսի հայկական հարցը արտաքին միջամտութեամբ լուծելու պայմաններուն մասին, ինչպէս նաեւ կը յայտնէ իր համոզումը շատ յստակօրէն , թէ յեղափոխական ուժերու համերաշխութիւնը եւ ազգովին զոհաբերութեան ոգին միայնկրնան ազգային ազատագրութեան նուիրական գործը յաջողութեան առաջնորդել :

Սուրէն Պարթեւեան հակայեղափոխականութեան մտայնութեան թէզը արտայայտող հրապարակագիրը չէ («Ազգ» չարաթաթերթ, Պոստոն, 1907): Ընդհակառակն կը չեշտէ ազգային յեղափոխական շարժումին անհրաժեշտութիւնը: Զայն կը նկատէ նոյն իսկ բարիք մը, բարերար անհրաժեշտութիւն մը: Բայց եւ այնպէս տարակարծիք է այն մտայնութեան, որ ըրուն համաձայն հայկական դատի փրկութեան կամ յաջող ելքին համար ընկերվարական գործունէութիւնը անհրաժեշտ կը նկատուի, Թուրքիոյ բազկացուցիչ տարրերուն համար Թրքահայ դատին համար Հայ Յեղափոխականներու համերաշխութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ, իրբեւ հրամայական եւ անյետաձգելի պահանջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(3 Շար.)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՅԱԶԳԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՔԻՄ ԹԱՄԻՐՈՖԻ ՀԵՏ

Մտանաւոր ժամադրութեամբ մը կ'երթամ տեսակցելու Աքիմ Թամիրոֆի հետ: Երբ ներս կը մտնեմ Միւզիք Ոթս թատրոնի (ուր ինքը կը խաղայ) եաեւի դըրանէն, Թամիրոֆ զարմացած, «Աստուած իմ որքան կը նմանիք եղբօրս» կ'ըսէ: Այս եղաւ իր ընդունելութեան առաջին խօսքը :

Թամիրոֆի հայերէնը չափազանց սահմանափակ է: « Օրիորդ, չատ, չատ սիրուն», ահա մէկ քանին իր դիտցած հայերէնէն, զոր կ'արտասանէ ռուսական շեշտով: Սկիզբը երբ ես անգլերէնով սկսայ խօսակցութիւնս, կարծես քաշուեցաւ քէչիկ մը, եւ զղջաց վերաբերմունք մը ցոյց տուաւ: Սակայն երբ ես ռուսերէնի փոխեցի, այս կլոր դիմագծով ու պզտիկ կազմուածքով Կովկասցին, կարծես այլափոխուեցաւ. ու ըսաւ «այս մէկը հրաշալի է, օտարի մը, ամենազօրէն հետքն անգամ չկայ ձեր ռուսերէնին մէջ » :

Իրեն յիշեցուցի թէ նոյնքան լաւ հայերէն կը խօսի քան ռուսերէն, որ ինքնին ապացոյցն է անոր ազգային ծագման :

Թամիրոֆի հայերէնը չափազանց սահմանափակ է: « Օրիորդ, չատ, չատ սիրուն», ահա մէկ քանին իր դիտցած հայերէնէն, զոր կ'արտասանէ ռուսական շեշտով: Սկիզբը երբ ես անգլերէնով սկսայ խօսակցութիւնս, կարծես քաշուեցաւ քէչիկ մը, եւ զղջայ վերաբերմունք մը ցոյց տուաւ: Սակայն երբ ես ռուսերէնի փոխեցի, այս կլոր դիմագծով ու պզտիկ կազմուածքով Կովկասցին, կարծես այլափոխուեցաւ. ու ըսաւ «այս մէկը հրաշալի է, օտարի մը, ամենազօրէն հետքն անգամ չկայ ձեր ռուսերէնին մէջ » :

Իրեն յիշեցուցի թէ նոյնքան լաւ հայերէն կը խօսի քան ռուսերէն, որ ինքնին ապացոյցն է անոր ազգային ծագման :

Երկարօրէն կը խօսի հայկական հարցը արտաքին միջամտութեամբ լուծելու պայմաններուն մասին, ինչպէս նաեւ կը յայտնէ իր համոզումը շատ յստակօրէն , թէ յեղափոխական ուժերու համերաշխութիւնը եւ ազգովին զոհաբերութեան ոգին միայնկրնան ազգային ազատագրութեան նուիրական գործը յաջողութեան առաջնորդել :

Սուրէն Պարթեւեան հակայեղափոխականութեան մտայնութեան թէզը արտայայտող հրապարակագիրը չէ («Ազգ» չարաթաթերթ, Պոստոն, 1907): Ընդհակառակն կը չեշտէ ազգային յեղափոխական շարժումին անհրաժեշտութիւնը: Զայն կը նկատէ նոյն իսկ բարիք մը, բարերար անհրաժեշտութիւն մը: Բայց եւ այնպէս տարակարծիք է այն մտայնութեան, որ ըրուն համաձայն հայկական դատի փրկութեան կամ յաջող ելքին համար ընկերվարական գործունէութիւնը անհրաժեշտ կը նկատուի, Թուրքիոյ բազկացուցիչ տարրերուն համար Թրքահայ դատին համար Հայ Յեղափոխականներու համերաշխութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ, իրբեւ հրամայական եւ անյետաձգելի պահանջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(3 Շար.)

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

ՄԱՐԴԸ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ԻՐ ՎԷՊԸ՝

ՏՈՔԹ. ԺԻՎԱԿՕ

Անոր ձեռքերը յափշտակելով եւ սեղմելով իր կուրծքին, նոյն ատապարանքով աւելցուց .

— Ներեցէք ինծի, կը հասկնամ թէ ընդունի եւ թանկագին բանի մը կը հպիմ, բայց եթէ կարելի է, զարձեալ պիտի հարցուփորձեմ ձեզ: Միայն թէ մի մեկնիք, պիս մինակ մի ձգէք: Շուտով ես ինքս պիտի մեկնիմ: Մտածեցէք սակայն, վեց տարուան բաժանում մը... վեց տարիներ, ուր ես իչխեցի ինքզինքիս : Ինծի կը թուէր թէ ապատութիւնը դեռ ամբողջովին չէր չահուած :

Պարտաւոր էի նախ զայն չահիլ, եւ յետոյ, կ'ըսէի ես ինծի , պիտի պատկանիմ ամբողջովին անոնց, ձեռքերս ազատ պիտի ըլլան ...

Ու հիմա, ամբողջ չէնքը կը փոչիանայ ահա: Վաղը պիտի բոնեն պիս: Կը սիրէք զայն, սիրելի էք անոր: Թերեւս օր մը զայն կրկին տեսնէք ... բայց ոչ ... ինչ է որ կը խնդրեմ ձեզմէ... յիմարութիւն է: Զիս պիտի բոնեն ու պիտի չթողուն որ արդարացնեմ ինքզինքս: Պիտի նետուին վրաս, պիտի փակեն բերանս իրենց հայհոյանքներով եւ պոռչտուքներով : Ջե՞մ պիտեր մինչ ինչպէս տեղի կ'ունենայ..»:

ԳՐԱԿԱՆ ՁԵՒ, ԼԵԶՈՒ ԵՒ ՈՃ

« Տոքթ. Ժիվակոյի» լեզուին եւ ոճին մասին չենք կրնար ճշգրիտ գաղափար ներ յայտնել, քանի որ զայն կը կարդանք Թարգմանութեան մը մէջէն : Ցրանսերէնը, զոր ունինք մեր աչքին առաջ, թոյլ կուտայ սակայն ընդհնարելու որոշ չափով, լեզուի եւ ոճի այն գեղեցկութիւնները, որոնք առաջնակարգ կարեւորութիւն մը կը ներկայացնեն այս վէպին մէջ :

Վէպին լեզուն, գեղագիտական արժէք մը ունի, ինքն իր մէջ, անկախ նիւթէն : Ինչպէս չատ մը ուրիշ վէպերու մէջ, լեզուն եւ ոճը ենթակայ չեն պատմուած նիւթին :

Փասթերնաքի գրելու կերպը գրեթէ նոյնն է ռուս իր նախորդներուն հետ , Թոլսթոյ, Տոսթոյեւսքի: Ռուս վիպագիրները կը սիրեն տարածուիլ, մանրամասնութիւնները կուտակել :

Տոքթ. Ժիվակոյի մէջ չափազանցուած են յաճախ այդ մանրամասնութիւնները:

Երբ Ֆրանսացի վիպագիրը սենեակ մը կը նկարագրէ, քանի մը յատկանշական գիծերով կը զոհանայ: Ռուս վիպագիրները երբեմն քանի մը էջ կը նուիրեն այդ նոյն սենեակի նկարագրութեան :

Դիւրացնելու համար իր վէպին ընթերցանութիւնը, Փասթերնաք զայն բաժնած է բազմաթիւ մասերու: Իւրաքանչիւր մասն ալ՝ բազմաթիւ գլուխներու: Այս վերջիններն յաճախ չատ կարճ են , կէս էջ նոյնիսկ երբեմն :

Եւ որովհետեւ իւրաքանչիւր գլուխը ինքնին գրական ամբողջ էջ մըն է, հանգոյցով կը կարդացուի: Իրբեւ գեղեցիկ գրականութիւն, պայմանաւ որ ընթերցողը զայն ըմբռնէ իբր այդ, եւ ոչ թէ վէպին մէկ մասը :

Ուրիչ խաղ մըն ալ կայ «Տոքթ. Ժիվակոյի» մէջ: Շատ մը գլուխներու առաջին եւ վերջին պարբերութիւնները կ'ամփոփեն ամբողջ գլուխին նիւթը: Այնպէս որ, աճապարող ընթերցողը կրնայ օգտուիլ այս պարագայէն:

Տոքթ. Ժիվակոյի լման արժէքը հասկնալու համար պէտք է կարդալ Թադիրը, ռուսերէնի մէջ: Ինչ որ ըրած է Հարվըրտի համալսարանի ռուսերէնի դասախօսը՝ Ռոման Ճաֆոպսըն եւ հիացած Փասթերնաքի լեզուին , հրաշալի կառոյցին եւ գեղագիտական եզական յատկութիւններուն : Ռուսական լեզուին բոլոր կարելիութիւնները օգտագործուած են, տալու համար մեզի ամէնէն հմայիչ արձակը , կ'եղրակացնէ մեծանուն դասախօսը : Եւ փաստելու համար իր ըսածը, մէջբերումներ կ'ընէ վէպէն, ուր ի յայտ կուգան Փասթերնաքի լեզուի եւ ոճի եզակի գեղեցկութիւնները:

Լեզուի եւ ոճի այս խաղերն են որ, հասարակ ընթերցողին վրայ դէշ տպաւորութիւն կը ձգեն, այն ընթերցողին որ պատմութիւն մը միայն կ'ուզէ կարդալ եւ չատ անհաղորդ է մնացեալին: Այս է պատճառը զարձեալ որ այս վէպը երկար եւ անվերջանալի նկարագրութեան մը տպաւորութիւնը կը ձգէ, սկիզբ եւ վախճան չունեցող գետի մը կարծէք, որ կը հոսի դանդաղ ու վեհաչուք , հսկայածաւալ երկրի մը մակերեսին :

Այլեւս դիւրին է ենթադրել, այս ըսուածներէն ետք, թէ ինչ մեծ տեղ կը դրաւէ բնութիւնը «Տոքթ. Ժիվակոյի» մէջ: Հրաշալի են ուղղակի, այդ տարօրինակ, այլազան բնութեան նկարագրութիւնները:

Ռուսիան ամբողջութեամբ այս վէպին մէջն է, Մոսկուայէն մինչեւ Սիպերիա , տարուան չորս եղանակներուն, դիտուած ամէն անկիւնէ, հոգեկան բոլոր պահերուն:

Զոր նկարագրութիւն մը չէ, որովհետեւ: Իւրաքանչիւր տեսարան կը համապատասխանէ հոգեկան պահու մը, ինչպէս ըսինք:

Թարգմանենք եւ հայ ընթերցողը ինք Թող դատէ .

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(11 Շար.)

ՀԱՍՔ ՉՈՒԻ

ՀԱՐՈՒՍՏԸ

Ը.

Կէտրոնական էին եւ ոչ մի ուրիշ տեղ, որովհետեւ ամէն ինչ կը սկսուէր ու կ՚աւարտէր հոն։ Իր նուիրական պարտականութիւնն էր ամէն օր ներկայանալ Ազգային Ժողովի նախագահ Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Զօհրապեանին, որ ամէն առաւօտ կանուխ կ՚ուզէր իմանալ, թէ ինչ կը կատարուի քաղաքին մէջ։ Ան ամէն ինչ գիտէր, ամէն ինչ կը հետեւէր, ամէն ինչ կը հսկէր։ Ամէն ինչ կը կարդար, ամէն ինչ կը լսէր։ Ամէն ինչ կը գրի առնէր։ Ամէն ինչ կը գրի առնէր։ Ամէն ինչ կը գրի առն

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՒՄԲ

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 8։
ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31։
Ճամբորդներու թիւը սահմանափակ է։
Արձանագրուիլ մինչեւ Յուլիս 5 ։

Պ. ՉՊՈՒԿՃԵԱՆ
7, Rue de la Grange Batelière, Paris - 9e Tél. PRO. 56-31

Պ. ԹԱՐՈՆ
58, Bd. Serrurier, Paris 19 - métro Pré-St-Gervais

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
11, Ave. Béranger, Arnouville-les-Gonesses (S. et O.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ ներկայ չրջանի փակման հաւաքոյթը այս Հորիզոր թի դիչեր ժամը 21ին, Քաւէի սրահը, Թէյասեղանի մը չուրջ։ Տարեկան դեկոյցէ մը յետոյ խօսք պիտի տրուի ներկաներուն, որպէսզի թեզաղրութիւնները ընեն ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցւոյն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան.— Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գասպարեան իրենց զաւկին Արսէն Գասպարեանի Ալժերիայէ դինուորութենէն վերադարձին առթիւ երեք հազար ֆրանք, Ամերիկայէն Տիկին Աբէլ Շամլեանէ հազար, Պ. Գալուստ Կատայեանէ երկու հազար ֆրանք ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը այս կիրակի Մոնթէ Լէժէի դղեակի զեղատեսիլ անտառին մէջ։

Ներամքով պատրաստուած զեղարուեստական բաժինով ։

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ՄԻՋՔՆԵՐ

Հանրակառքը կը մեկնի Սինեմա Փալասի առջեւէն առաւօտեան ժամը 9·30ին եւ 10·30ին, կը հանդիպի Վալանսոլ եւ Փոն տէ զ'Անկլէ։ Երթեւեկը ձրի է ։

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ չրջակայքի հայրենակիցները վայելելու հայկական ուրախ եւ զուարթ մթնոլորտ մը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ զործաւորուհիները (փինիսէօզ) այր մարդու չափու վրայ զդեստի համար։ Դիմել.—

DAVID, 68BIS RUE REAUMUR, PARIS
TURBIGO 81-87

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համազգայինի Խարբերդի Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լուի կրան Բէնի քոյր մասնաճիւղերու ։

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ. Հայկազ Զուբուբեանի օդասուն եւ ընդարձակ ագարակը, Սէն Լուի կրան Բէնի։ *Կը բանախօսէ Փրօֆ. ՄԱՑԻԿԵԱՆ։*

Դերասան ԹՐԱԶՕՇ խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ՍՐԲՈՒԿ ՄԱՄԱՑԻ ԱՂՋԻԿԸ» կամ «ՓԱՐԻԶԻՆԸ»

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ ։

ՌԱՏԻՕ ԱԼՔԱԶ իր նոր սալերով եւ գործիքներով հանդէսին փայլը պիտի աւելցնէ ։

Ճոխ պիւֆէ եւ չամփուրով խորոված մսաչէլի ղինիով ։

Մուտքը ազատ է ։

Société France-Cameroun
ԽԱՐՕՒՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
24, RUE D'ENGHIEN
Կը փնտռեն
Հայ կարող և զարգացած երիտասարդմը, ամուրի եւ զերծ զինուորական պարտականութենէ, իրեւ ածան Քամբրունի, իրենց ֆօնթուարներուն ։

Դիմել անձամբ կամ գրաւոր ։

PRO. 82-38

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան ։Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը ։

Այս պայմանները չկատարող դիմումները չեն զոհացում պիտի չտրուի։ Նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըլլալ ։

Մեր հատազնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միտումնայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.։

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը։

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՑ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ

Խանասորի արշաւանքի տարեդարձի առթիւ, Շաւիլի անտառին մէջ, կիրակի, Յուլիս 26ին ։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՇՈՓԵՆԱՒՕՎ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵԿՆՈՒՄ.— Փարիզէն՝ Ուրբաթ 24 Յուլիս 1959։
Շագենաւ։ Իտալիայէն՝ ԱՆԳՈՆԱ, ԻԹԱԿ, ՏԷԼՖ, ԲԻՐԼ - ԱՔՆԷՔ, ՕՏԷՍԱ, ԵԱԼԹԱ, ՍՈՉԻ, ՍՈՒՄՈՒՄ ։

ԱՅՑԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՇՐՋՈՒՄ
Երկաթուղի։ *Սոխումէն Երեւան ։*

16 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ.— Երեւանէն Մոսկուա՝ օդանաւ։ Մոսկուայէն Փարիզ՝ երկաթուղի ։
ԺԱՄԱՆՈՒՄ.— Փարիզ՝ Հոկտեմբեր 26 Օգոստոս ։

Գին — 215·000 — Գին
Ֆրանճֆէն սկսեալ
Դիմել

TRANSTOURS
49, AVENUE DE L'OPÉRA
TÉL. OPE. 61-15 & 35-18 PARIS-2

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Հոգեւոր Հայր։ Միութեան, ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Հոգւոյ հերոսներու ։

12 Յուլիս, կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի ծանօթ պարտէզին մէջ ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Փրատոյի եկեղեցւոյ դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ հայկական տարազով պարեր, կը ներկայացուի նաեւ յուզիչ տրամ մը «ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ» ։

Առաւօտեան տեղի պիտի ունենայ պուլի մրցում, կը խնդրուի պուլերը միասին բերել ։

ՇԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար փլաս տ'Իքսէն առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան ։

ԿՐ ՓՆՏՌԻՒ

Հայաստանի Աչտարակ գիւղէն քոյրը կը փնտռէ իր եղբայրը մշեցի Սարգիս Հաճի Սահակ, կը կարծուի Փարիզ ըլլալ ։ Տեղեկացնել.— Կարապետեան Մոզին, Հայաստան, Աչտարակ, փողոց, Երեւանեան թիւ 25։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Փոխան ծաղկեպսակի՝ Մալաթիացի ողբացեալ Սարգիս Փաղրիկեանի արկածալի մահուան առթիւ, երկու հազարական ֆրանք կը նուիրեն Վիչինէն Մաղաքեան եւ Սէն Շամոնէն Ս. Ընարիկեան ընտանիքները ։

ԴԱՇՏԱԴՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ TRILPORT

★

Փարիզի Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին, զաշտավնայութիւն մը դէպի Թրիլփոր չոգեկառքով ։

Կը հրաւիրուին Փարիզի չրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ փափաքողները ։

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ, Հօլ Պալիէօ ։

Երթուդարձ 550 ֆրանք ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ. Խաչի 30ամեակի առթիւ, կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսթրի մասնաճիւղի կողմէ, 12 Յուլիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ չրանցքին ափը, Կապիլոնի սրճարանին դեպատեսիլ պարտէզին մէջ։

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԻՍԼԵԱՆ ։

Ճոխ պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ, հաճելի ժամանց ։ Կը հրաւիրուի Տէսթրիի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անճրեւի պարագային՝ ապահով վայր ։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջաններու ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 ռիւ Պլէօ, մէթրօ Քաւէ ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յայներու սրահը ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեչրջանի համար ։

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, զրաւոր կամ հեռաձայնով, ամէն օր ։

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը ։

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e

Chèque Postal : Paris 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, *Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ*
Նոր տպագրութիւն, Պէյրութ, պատկերազարդ մեծադիր 684 էջ, կազմ. — 4·000 ֆր.

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, *Կ. ԳԼՈՐԳԵԱՆ*
Զ. տարի, Պէյրութ, 1959, 640 էջ — 1·400 ֆր.

ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ,
Գահիրէ, 1959, 169 էջ, պատկերազարդ — 350 ֆր.

ՅՈՎԱՆՆԱՓՈՐԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, *Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ*
Գահիրէ, 1959, 568 էջ — 850 ֆր.

ԽՈՐԵՆԱՆ, *Ա. ԴԱՇՏԵՆՑ* : Գահիրէ, — 700 ֆր.

ԵՐԿՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ, *Ճ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ*
Պէյրութ, 436 էջ, կազմուած — 1·000 ֆր.

ԴՐՕՇԱԿ, օրգան Հ. Ց. Դ., Ա. հատոր 1890–97,
Բ. հատոր, 1898–1901, կազմուած, հատորը — 2·400 ֆր.

Le Chant du Pain, Daniel Varoujan
Paris' 1959 — 630 Frs.

ԱՌԱՔՄԱՆ ԾԱԽՔԸ ԳՆՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

France - Orient

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՔՇԱԹԻ 7 ՅՈՒԼԻՍ ԺԱՄԸ 20,30ԻՆ, ՍԻՆԵՄԱ "ԼԷ ՎԱՐԻԷԹԷ"
37, Rue de l'Arbre (La Canebière)

ՖՐԱՆՔԵԻ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԱՅՏԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿ· ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԵՐԿՈՒ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐ մէկը ֆրանսերէն, միւսը հայերէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, ժողովրդական եւ կրօնական։
Կ'ԵՐԳԷ ԻՐԻՍ ՊՐԻԼՊԻԼԵԱՆ (*սոփրանօ*)
ընկերակցութեամբ երաժշտական գործիքաւոր հնգեակի մը ։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ՝ Պ. ԺԵՌԱՐ ՍՊԵՖԱՆԵՍԳՈՑԻ կողմէ,
վարչական fարտուղար *Ֆրանս-Օրիանի* (*Փարի-Ինթէր*)։ Նիւթ՝ «Ֆրանսիահայ բագիներու՝ ֆրանսական ձայնասփիւռէն, ծանօթ մեկնաբան հայածէս պատմական յարաբերութիւնները հազար տարիէ ի վեր»։

ԾԱԽՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ 300 ԵՒ 350 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՌԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք : Հատը 20 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՅՈՒԼԻՍ
MERCREDI
8 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8438 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4339

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

Ելմտական նախարար Անթուան Փինէ առանց ապրումելու աչքն ու ձախէն եկած քննադատութիւնները, անխոնջ ու անայլայլ կը շարունակէ զործադրել իր յանդուգն ծրագիրները, տնտեսական – ելմտական վերականգնումի մարզին մէջ :

Դէպի Միացեալ Նահանգները ու արեւմտեան Գերմանիա կատարած իր ճամբորդութիւններն ալ մաս կը կազմէին իր ծրագրին :

Նախարարը վերջին ծայր լաւատես է ապագային մասին, դատելով վերջին մէկ տարուան ընթացքին ձեռք բերուած լաւ արդիւնքներէն :

Համաձայն Ազգային ժողովին առջեւ իր ըրած յայտարարութեանց, 1958 Դեկտեմբեր 27ի արժեզրկումէն ասդին գինեպուր յաւելումն է եղած հարիւրին 4 մ – այն : Ճարտարարուեստի արտադրութեան չափանիշը աւելցած է : Պետական զանձին վիճակը բարւոքած է եւ դրամի նեղութիւն չկայ : Տուրքերը կանոնաւորաբար կը զանձուին՝ նախատեսուած ձեւով : Ներածումի եւ արտածումի համեմատութիւնը նպաստաւոր է Ֆրանսայի համար : Ներքին փոխառութեան պարտքերը դիւրաւ կը վճարուին, եւայլն :

Ելմտական նախարարութիւնը այսուհետեւ ամէն ամիս պիտի հրատարակէ զանձին ոսկիի եւ օտար դրամներու պահեստը :

Շաբաթ օր հրատարակուեցաւ առջին զեկոյցը, որուն համաձայն Յունիս 30ին «Ֆրանքի զօրի»ին պետական անուանկնութիւն մէջ զանուած պահեստի դրամներու ընդհանուր գումարն էր 1633,8 միլիոն ամերիկեան տոլար :

Պանք տը Ֆրանսի ոսկիի պահեստն էր 589,4, իսկ արտասահմանէն անմիջապէս դանձելի՝ 342·6 : Օտար դրամներու կայունացման հիմնադրամին մօտ իր պահանջը՝ 701·8 :

Մանուֆէնեռու համաձայն, Ֆրանսա չատ լաւ ճամբու մէջ մտած է : Դրամը կայունացած է : Շուտով «ծանր ֆրանքը» հրապարակ պիտի հանուի, մրցելով զուգահեռական ֆրանքին եւ մարքին հետ : Հասարակաց Շուկային մէջ իր դիրքը պիտի ամրապնդուի :

Տնտեսական զործունէութիւնը, որ ժամանակ մը թուլութեան նշաններ սկսած էր ցոյց տալ, նախատեսուածէն աւելի արագ սկսած է զարգանալ : Արտադրութեան չափանիշը, որ անցեալ ապրիլին հասած էր արդէն 1958 Ապրիլի մտիճան, Մայիսին 1,7 առ հարիւր աւելի բ' – ցած է : 1952ի արտադրութիւնը հարիւր հաշուելով, ներկայիս չափանիշը կը ներկայացնի 171 : Ինչ որ մրցանիչ մը կը նըկատուի :

Գործազրկութիւնը, որ ժամանակ մը սկսած էր մտահոգիչ դառնալ, մեղմացած է Ապրիլէն սկսեալ : Մէկ տարուան ընթացքին ամսականներու յաւելումը 6,1 առ հարիւր եղած է, մինչ 250 առարկաներու վրայ գինը բարձրացած է 5,6 առ հարիւր համեմատութեամբ :

Արտածումները արտակարգ արագութեամբ աւելցած են մէկ տարիէն միւսը, զարմանք պատճառելու աստիճան : Մինչ 1958 Մայիսին 103 միլիառ Ֆրանքի (245 միլիոն տոլար) ապրանք արտածուած էր, այս տարուան Մայիսին 157 միլիառ Ֆրանքի (318 միլիոն տոլար) արտածում կատարուած է : Նոյն թիւը չարունակուած է նաեւ Յունիսին :

Ձախակողմեան թերթերը սկեպտիկ են եւ չեն բաժներ կառավարութեան լաւատեսութիւնը : Ընդհակառակն կը պնդեն, որ զործաւոր դասակարգի գնման կարողութիւնը պակսած է տասը առ հարիւր համեմատութեամբ՝ մէկ տարուան մէջ : Ու չեն ուզեր հաւատալ փինէի հրաշքին :

Ինչ որ ալ ըսուի, սա՛ ատոյգ է թէ Ֆրանսա մեծ քայլեր առած է դէպի վերականգնում :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐԻ ՄԷՋ

« ՄԻԱՍԻՆ ԲԱՐԳԱԻԱՃԻԼ ԵԻ ԱԶԱՏ ԱՊՐԻԼ »

Զօր· Տը Կոլ Թանանարիւէն գնաց Թիւլէյարի քաղաքապետարան, ուր տեսակցութիւններ ունեցաւ քաղաքական եւ պինուորական դէմքերու հետ :

Ինչպէս ամէն տեղ, Թիւլէյարի մէջ ալ, օդակայանէն մինչեւ քաղաք ժողովուրդը հաւաքուած էր զլխաւոր ճամբուն վրայ եւ խանդավառ կանչերով կը դիմաւորէր Հասարակապետութեան Նախագահը :

Մատակասքարի Նախագահ Յիրանանայի եւ նախարար Լըքուրի ընկերակցութեամբ երբ Զօր· Տը Կոլ քաղաք մտաւ՝ թնդանօթի 21 հարուածներ ողջունեցին իր ժամանումը :

Թիւլէյարի փողոցները զարդարուած էին ֆրանսական եւ տեղական դրօշակներով :

Թաղապետարանին մէջ կարճատեւ խորհրդակցութիւն մը ունենալէ ետք, Տը Կոլ պետց Թիւլէյարի քաղաքապետարանի դաշտը, ուր հաւաքուած էր 15 – 20·000ի հասնող բազմութիւն մը : «Մարսէյէզ»էն եւ Մատակասքարի քայլերգներէն ետք Յիրանանա եւ Նախարար Էմիլ յաջորդաբար խօսք առին, բարի – գալուստ մաղթելով Տը Կոլի :

Նախագահը ճառ մը խօսեցաւ, մասնաւորապէս յայտարարելով .— Բազմաթիւ մարդոց նախանձը կրնանք չարժել, որովհետեւ միութեամբ՝ խաղաղութեան օրինակ մը կուտանք անոնց : Միասին բարգաւաճիլ՝ նիւթապէս, բարոյապէս եւ գարգանալ մտաւորական մարզի մէջ, ա – զատ ապրիլ միասին, եթէ հարկ ըլլայ՝ միասին պաշտպանելով մեր ազատութիւնը, վերջապէս՝ ժողովուրդներու միութեան օրինակը տալ աշխարհին, ահա՛ թէ ինչ է Հասարակապետութեան նպատակը :

Զօրավարին խօսքերը խանդավառու – թեամբ ողջունուեցան մալկաչ ժողո – վուրդին կողմէ :

Թանանարիւ վերադառնալէ առաջ Տը Կոլ հանդիպակաց նաեւ Իհողի, ուր պատասխաններու վրայ կը կարդացուէր .—«Հոս, 98·77 առ հարիւր «այո» պատասխանին – ցինք հանրաքուէին : Կեցցէ՛, ամէնէն նը – չանաւոր Ֆրանսային » :

Ժողովրդական նուագածուներ կը պատրէին, կ'երգէին ու կը նուագէին Զօրաւարին կառքին չուրջ :

Ինչպէս կը զրեն վարիչեան թերթերու թղթակիցները, մալկաչ ժողովուրդին ուրախութիւնն ու խանդավառութիւնը անախընթաց էր : Նախագահական չքա – խումբը վերածուած է հսկայ թափօրի մը եւ ուղղուած դէպի քաղաքին կեդրոնական հրապարակը :

Նախագահը ճառ մը խօսեցաւ, մասնաւորապէս յայտարարելով հասարակապետութեան վրայ .— «Ով որ կ'ուզէ՝ կրնայ բաժնուիլ : Մենք կ'ուզենք նախ մեր յառաջդիմութիւնը, բարգաւաճումն ու ապահովութիւնը հաստատուն հիմերու վրայդնել : Դժուարին պայմաններու եւ վտանգաւոր աշխարհի մը մէջ կ'ապրինք : Մենք ազատ մարդիկ ենք եւ կը մտածենք ազատ մնալ· ասիկա զլխաւոր պատճառն է՝ որուն համար միասին ենք· երբ միացած ենք իրարու՝ աւելի զօրաւոր ենք, մեզի պահելու համար մեր ունեցածը » :

Իհողիէն, Նախագահը ուղղակի վերադարձաւ Թանանարիւ, ուր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Վարչապետ Տըպրէի հետ :

Օրը Օրին

ՀՈՒՄՈՐ ՆԻԻԹԵՐ

Անցեալ օր, խորհուրդ կուտայիմ Թուրքիոյ «փէյլոսոփ»ներուն որ ճնճղուկ – թիւն մը կատարէին՝ ստուգելու համար թէ Թուրք կոչուած շնչաւոր էակը իրաւ Մա՞րդ էր թէ ո՛չ – Մարդ : Այլ խօսքով, ասո՞ւն թէ անասուն :

Բնականաբար, այս տեսակ ճնճղուկի մը գլուխ հանելու համար անհրաժեշտ են կարգ մը տուեալներ, հում նիւթեր : Փնտռտուք պէտք է կատարուի, ասդին, անդին :

Մեր երախայութեան օրերը վոսփորի գեղածիծաղ ափունքը անցուցած ըլլալով, մենք ալ ինչ – շատ «*վաթանասէր*» կը նըկատուինք :

Ուրեմն, «*վաթանասէր*»արար կ'ուզենք սպտիկ ծառայութիւն մը մատուցանել Թուրք «փէյլոսոփ»ներուն, իրենց հայ – թայթելով վերոյիշեալ հում նիւթերէն ճանի մը նմոյշներ, որոնք մեզի հրամցուեցան, վերջերս, ուրիշ նախկին «*վաթանասէր*»ներու կողմէ :

×

— Կ'ամչնամ ըսելու, բայց գինուոր էի բրէական բանակին մէջ : Ղրկուած էի Անատոլուի խորերը՝ կորսուած անկիւն մը ... Քաշածնիս միայն Աստուած գրտէ... Անօթի էինք, անո՛թի ... Ամէն օր *պուլղուր* կուտային... Առտուն *պուլղուր*, կէսօրին *պուլղուր*, իրիկունը *պուլղուր*... միսին երեսը տեսած չունէինք ... Ներողութի՛ւն, սուտ խօսեցայ ... Օր մը միսին երեսը տեսանք... Պատմեմ թէ ինչպէ՛ս պատահեցաւ այդ հրաշքը... Առտու մըն ալ լուր ելաւ թէ Ամերիկացի սպաներ պիտի գային *պէօլիկը*... Տաս – նապետը յայտարարեց — « Այսօր, ձեր *պուլղուրին* երեսը ծածկուած պիտի ըլլայ խորոված միսով... Չելլէ՛ք ուտէք... Դուք միայն *պուլղուր* կերէք... Միսը ձեզի համար չէ»... Ամերիկացիները ե – կան ու տեսան թէ սեղանին մէջտեղը դրուած *խարաւանայիին* մէջ միս կար ... Բայց այդ միսը ուտող գինուոր կա՞ր ... Չհարցուցին ...

— Լա՛ւ, միսե՞րը ինչ եղան ...

— Ի՛նչ պիտի ըլլան ... երբ հիւրերը գացին, միսերը փոխադրուեցան Թուրք սպաներու ճաշարանը ...

×

– Հայրիկիս, մայրիկիս ու կնքահայրիս խե՛ղճը սիրեմ ... Ելեր են իմծի տուեր են մկրտութեան անուն մը, որ չէր մսացեր էր որ գիս անդիի աշխարհը դրկէր ...

— Ի՞նչ անուն ...

— Վարդա՛ն... Ա՛լս, ինչե՛ր ճաշեցի աս անունին երեսէն... Չինուոր էի ... Տասնապետս, բարբարոս Գոնիացի Թուրք մը, կ'ապտակէր գիս, որովհետեւ անունս Վարդան էր... Ուրիշ պատճառ չկար ... Օր մը ըսի իմ ճնճղիրներս — «Ասիկա ճաշ – ուելիք բան չէ... Սըտեղէն երթամ Քո – մանտանին գանգատիմ ...» Ելայ գացի... Զգացա՛ծ ըլլայի... Սեմեակէն ներս մըտայ չմտայ, «Ի՞նչ կ'ուզես» պոռաց... Դող մը եկաւ վրաս... Անատոլուի լեռներըն էի, չմոռնամ ըսելու... Գանգատս յայտնեցի — «Քոմանտան էֆէնտի, գիս կ'ապտակեն, որովհետեւ անունս Վարդան է ... ես ի՞նչ յանցանք ունիմ ... » ըսելս գիտցայ, Քոմանտանը աքոռէն վեր ցատկեց ... ես ալ կարծեցի որ տասնապետը կանչել պիտի տար եւ աչքիս առջեւ, անոր աղուոր ծեծ մը պիտի խաշէր ... Ապո՛ւշ եմ եղեր... Եկաւ խովս եւ գոռաց — «Վարդա՞ն, հէ՛... Ձեր Վարդաններն էին որ իմ ամբողջ գերդաստանս կոտորեցին (*Թէքմիլ սիւլէյմի քէսաթ – էէր*)» : Եւ սկսաւ աճացիներ տեղացնել չորս կողմիս... Դիմացկուն եմ եղեր որ չեմ մեռեր ...

×

— Թուրք գինուորը ամսական ի՞նչ քոշակ կը ստանայ ...

— Երեսուներկու դրուշ, որ թարգմանի ամերիկեան երեք սենթ ...

— Ամերիկայի տուած զէնքերը գործածել սորվա՞ծ են : ...

— Պիտի սորվին, երբ ձուկը ծառը ելլէ... Առայժմ, սորվեցնողները գոդուքեամբ զգացած են, իսկ սորվելու պէտք ունեցողներն ալ չեն կրնար ... ջորին ու էշը իրարմէ զատել ...

Ականջը խօսի «Վաթան»ի յօդուածագրին, որ կը հարցնէ «*ապտա՞լ*» ենք...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ փոխ վարչապետ Կոզլով առջի օր Քալիֆորնիոյ այրինները պըտրատած է : Քառ – Պօյի զգեստով ծըպտուած, կողովով ձիու մը վրայ նստած է եւ նկարուած : Խորհրդային փոխ – վարչապետը յայտարարած է .— «Միացեալ Նահանգներու եւ Խ· Միութեան յարաբերութիւններ ստեղծած էր մեր երկու երկիրներու միջեւ » :

ՂԱՆԱՅԻ մէջ հակաֆրանսական ցոյցեր տեղի ունեցած են : Ցուցարարները որոնց կարգին նոյնիսկ նախարարներ կը բողոքեն Ֆրանսական այն ծրագրին դէմ որ հիւլէական փորձեր կը նախատեսէ Սահարայի մէջ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Թաս» պործակալութիւնը հաղորդեց թէ երկու չուներ (էգ) եւ մէկ ճապար միջերկրային հրթիռով մը անհետ պրկուած եւ ետ բերուած են :

ԵԹՈՎպիոյ կայսրը Հայլէ Սէլասիէ որ քանի մը օր է Խ· Միութիւնը կ'այցելէ, Եալթա հասաւ :

ԱՆԳԼԻՈՅ թագուհին եւ Էտինպուրկի իշխանը Շիքակօ հասան, իրենց կ'ըն – կերանայ Քանատայի վարչապետը : Այցելելէ յետոյ միջազգային տօնավաճառը Էլիզապէթ Բ· եւ ամուսինը Քանատա վերադարձան :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան ազգային համագումարը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 9էն 12 Իսի Լէ Մուլինոյի մէջ (Փարիզի շրջան) : Օրակարգ՝ ընդդիմադրութեան ձեւ — Ալժերիա — աշխարհակառուցութիւն :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Անկախութեան տարեդարձին առթիւ 350 մեռեալ կը նախատեսուէր : Առաջին առթիւ սակայն 494 է մեռեալներու թիւը, եւ վերջնական ալ չէ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետ Մաքմիլըն տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հարիմընի հետ, որ նոր վերադարձած էր Մոսկուայէն : Ամերիկացի դիւանագէտը Մաքմիլընի հաղորդեց Խրուշչեւի հետ իր ունեցած խօսակցութեանց արդիւնքը· այնպէս կը թըւի, թէ Մոսկուա որոշած է իր ծրագիրը պարտադրել Ժընեւի յառաջիկայ ժողովին մէջ :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրներու մեծերու ժողովը պիտի գումարուի Օգոստոսի մէջ, կը հաղորդեն Գահիրէէն : Մարոք ընդունած է մասնակցիլ այս ժողովին :

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

(Դ· եւ վերջին մաս)

Սուրէն Պարթեւեանի դաղափարները, միտքերը այլապէս չահեկան են եւ կը յատկանշեն իր ժամանակի մտայնութիւնն ու ըմբռնումները, եւ նոյնիսկ այսօր ալ կը պահեն իրենց այժմէականութիւնը : Կ'ըսէ թէ մտքէս չեմ անցուցած վայր – կեան մը թէ ճշմարիտ դրականութիւնը ապրեցնող ասպարէզ մըն է մեր մէջ, ոչ ալ միամտութիւնը ունեցած եմ կարծելու թէ պարկեշտօրէն ու հպարտօրէն աշխատող դրագէտը՝ դեղեցկութեան փոխարէն դոր պիտի տար մեր ժողովուրդին՝ պատառ մը հացի իրաւունք պիտի ունենար :

Պարկեշտ մարդիկ առեցող ու քինախնդիր ձգտումներ երեւակայած են անոր մէջ առաջին օրէն որ դրել սկսած է : կը խոստովանի թէ համոզումներուն բուռն անկեղծութիւնն է որ բացատրութեան այդպիսի դաժան սաստկութեան մը կը դատապարտէ զինքը :

Քաղաքական հարցերէն անկախաբար, Սուրէն Պարթեւեան արմատական մը կը մնայ դրական հարցերու մէջ : Իր թերթը « Վաղուան Զայնը » պայքարի թերթ մըն է : Գիտական, խմաստասիրական ու գեղարուեստական խոշոր ու պոռոտ յաւակնութիւններ չի հետապնդեր : Առանց այս վերջիններուն կարելի կը կարծէ դրական քաժին մը ունենալ, առանց օտար գրականութիւններու եւ գեղարուեստներուն վրայ «պատկառելի երկայնութեամբ ու վճիռներով տքնութիւններու, յանկարծակիի բերելու եւ միամիտները հիացումի ստիպելու այս լիրբ ու վերջապէս դիւրին եղանակը մերը պիտի չըլլայ » : Շատ թափանցիկ է որուն որ կ'ակնարկէ : Իր մղձաւանջը միշտ Ա· Զօպանեանն է : Կը խոստովանի թէ ուրացումի եւ քանդումի հաճոյքին համար, եւ ոչ ալ անհատականութեանը զարթնումին տրամադրանական ապացոյցը տալու համար չէ որ « Վաղուան Զայն»ի Ա· թիւէն իսկ խնամքը կ'ունենայ չեչտելու թէ իրենց ճիգը չարունակութիւնը պիտի չըլլար այն չըփոթ ու անհարազատ արտադրութիւներու խառնակոյտին, որ կը կազմէր « անորակելի դրականութեան » չրջանը : Դժգոհ է հիններուն դէմ : Նոր տղաքներ հասեր, նոր ու տիրական ձգտումներով, դրական նոր իտէալի մը եղբայրական խանդավառութեանը մէջ միացած ու համբերաչիս մանաւանդ այն միահամուռ ու անզուսպ զգուանքովը, դոր կ'ազդէր իրենց Ա· Զ·ի դրականութիւնը : Ու կը յայտարարէ բարձրաղաղակ ·— « կը նեբեմ ինքզինքիս յուսալ թէ գալիք սերունդը պիտի չանիծէ հայ դրականութիւնը մաքրած ըլլալուս այդ տարաբախտաբար Սուրէն Պարթեւեանի դրիչը ամէն առեն եւ ամէնուն հանդէպ « Քոյն ու ժահր» չի ժայթքեր : Իր համակրութիւններն ու բարեկամութիւններն ալ ունի, որոնք տեւական են :

1900ի առեններն Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութիւնը յարդանքի ցոյց մը կը կազմակերպէ Լեւոն Բաշալեանի դրականութեան համար : Սուրէն Պարթեւեան կը հրաւիրուի հանդիսաւոր ճառ մը կարդալու : Այդ ելոյթը տխուր ու ոամիկ հարկ մը կը համարէ թէեւ, եւ կը խոստովանի որ « մտաւորական ողբալի անբաւականութիւն մը ունի» նման պարտականութիւն մը կատարելու համար, եւ սակայն մտքի համակիր տրամադրութեամբ ճառախօսի դերը կը ստանձնէ :

Այս երեկոյթին է որ 1890 – 1900 տասնամեայ արեւմտահայ դրականութեան մասին կ'արտայայտուի, եւ իրապաշտ դրականութեան երեք կարկառուն դէմքերը կը ներկայացնէ· Լեւոն Բաշալեան, Գրիգոր Զօհրապ եւ Հրանդ (Մելքոն Կիւրճեան) , դժգոհութիւն պատճառելով ի հարկէ Արշակ Զօպանեանին, որուն՝ ոչ միայն յիշատակութիւնը չըներ, այլ եւ մէկէ աւելի ակարկութիւններով ու քըննադատութիւններով, կը ստորագնահատէ անոր դրականութիւնը : Կ'արժէ յիշատակել նաեւ որ Լեւոն Բաշալեանին յարդանքի երեկոյթին նախագահը նոյն ինքն Արշակ Զօպանեանն էր, որ նախագահի աթոռէն կ'ելլէ, բայց կը մնայ հանդիսարահին մէջ :

Սուրէն Պարթեւեան երկարօրէն կը խօսի յիշուած երեք դէմքերու մասին, ո – րովհետեւ « պարկեշտ միջակութիւններու ու վաղանցուկ հռոմանքին մէջ անոնք միայն, Գրիգոր Զօհրապ, Լեւոն Բաշալեան եւ անպատկառ ոչնչութիւններու տխուր եւ Հրանդ կանգուն կը մնան եւ կը տեւեն իրենց արուեստին հզօր ինքնատպութեամբը » :

Գալով Արփիար Արփիարեանին, իրեն համար « Մեր վերջին քառորդ դարու ազդային բարոյական կեանքը վարել ըստանձնող պարկեշտուհակ ոչնչութիւններու ու « նկարագրի տէր» անբաններու անստգիւտ բազմութեան մէջ, ամէնէն աւելի չարժում առաջ բերողն է եղած ու է'ն հզօր , է'ն խանդավառ գործաւորը» :

×

Սուրէն Պարթեւեան երեւոյթ մըն է մեր դրականութեան մէջ : Երեւոյթ մը մանաւանդ իրրեւ հրապարակախօս եւ հրապարակագիր : Մեր լեզուն դաղանիք չունի իրեն համար :

*Կը դրէ աշխարհաբար մը, որ 60 – 65 տարիներ առաջ իր կազմութեան առաջին չրջաններուն մէջ կը գտնուէր եւ բոլոր իրապաշտներուն գործիքն էր : Բայց Սուրէն Պարթեւեանի այդ գործիքը չէր նմաններ իր եղբայրակիցներուն գործիքին, հատու, խայթող, յարձակողական , վիրաւորիչ, կճղող եւ ուժեղ : Յարկաճողա – կան եւ հարուածելու նպատակով , ոչ մէկը իրեն չափ յանդուգն է եւ ճարտար : Նոյնիսկ անարդարութիւններու պահուն , կրնայ ան ալ ինկնիլ անարդարութեան մեղքին մէջ, բայց ինկնելու պահուն ալ ան կը մնայ ինքզինքին տէր :

ՀԱՏՈՒԱԾ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԸ

Ը.

— Եւ ապա՞յ, ապրդ ինչ :

— Ես ոչինչ ըրի. ես միայն ըսի, թէ ամէն տղայ իր հօրեղբօր տունը կ՚երթայ, ինչպէս որ ես կ՚երթամ մեր հօրեղբօր տունը :

— Ինչո՞ւ համար ինծի յանկարծ այդ հարցումը տուիր :

— Ոչ մէկ պատճառով. ես ալ չեմ գիտեր, թէ ինչո՞ւ համար ըսի զայն :

— Ուրեմն ինծի կը ծածկես :

— Ոչ, ամենեւին :

— Ուրեմն ինծի կ՚ըսես :

— Ես ալ չեմ գիտեր :

Ան ոչ : Ան «ուրեմն ինծի»ին պատասխանեց ոչ միայն ուրիշ անգամ մը, այլ նաեւ ուրիշ անգամ մը ինծի հետ խօսած ատեն, ինչպէս նաեւ ուրիշներու հետ խօսած ատեն : Ան ոչ միայն ինծի հետ, այլ նաեւ ուրիշներու հետ, ամէն անգամ որ ինծի հետ խօսած ատեն կամ ուրիշներու հետ խօսած ատեն ինծի վերաբերեալ հարցում մը կ՚ուղղուէր անոր,

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Հայաստան Եղբակոմիտէի կողմէ ։

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Սէն Փիւսթ , Ավընիւ Քոռօ, Պաո տիւ Շալէի պարտէզին մէջ ։

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մար – սէյլի Շրջ· Կոմիտէի ։

Կը նախագահէ ընկ· Կ· ՃԱՆԻԿԵԱՆ ։

Ծօսք՝ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչի կողմէ ։ Ծօսնակ ընկ· Կ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , հայերէն եւ ֆրանսերէն սալեր ։

Պար Ռատիօ Սէն ժան ԷՕՐՏԷԿԵԱՆ ։

Զովացուցիչ ըմպելի ։

Գուլի մրցում ։ Կարելի է ճաշը միասին բերել , չամփուրով խորոված ։

Ծանօթ ։— Առնել Գաւրպիէրէն 53 թիւ հասրակառքը եւ իջնել ճիշդ հասդիսա – վայրը ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը այս Կիրակի Մոնթէ Լէժէի դղեակի դեղատեսիլ անտառին մէջ։

Խնամքով պատրաստուած զեղարուես – տական բաժինով ։

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ԽՄԻՋՔՆԵՐ

Հանրակառքը կը մեկնի Սիճեմա Փա – լասի առջեւէն առաւօտեան ժամը 9·30ին եւ 10·30ին, կը հանդիպի Վալանսոլ եւ Փոն տէ գ'Անկլէ ։ Երթեւեկը ձրի է ։

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ չրջակայքի Հայրենակիցները վայելելու հայկական ուրախ եւ զուարթ մթնոլորտ մը։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Խաբբերդ· Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու կրան Բէնի քոյր մասնաճիւղերու ։

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ· Հայկազ Զուհրաբեանի օգտասուն եւ ըն – դարձակ ագարակը, Սէն Լու Կրան Բէն ։ *Կը բանախօսէ Փրոֆ· ԽԱՅԻԿԵԱՆ ։*

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատ – բաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ՍՐԲՈՒԿ ՄԱՄԱՑԻ ԱՂՋԻԿԸ» կամ «ՓԱՐԻԶԻՆԸ»

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ , արտասանութիւն եւ անակնկալներ ։

ՌԱՏԻՕ ԱԼԲԱՋ իր նոր սալերով եւ զործիքներով հանդէսին փայլը պիտի ա – ւելցնէ ։

Ճոխ պիւֆէ եւ չամփուրով խորոված մատչելի գիներով ։

Մուտքը ազատ է ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ· Նշան Մուրատեանի մահուան տը – խուր առիթով , հանդուցեալի փոխարէն համաձայն, փոխան ծաղկեպսակի եղան հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ զանազան ազգային բարեսիրական կազմակերպու – թիւններու ։

Տէր եւ Տիկին Մանուկ Յարութիւնեան (Սէնթ Էթիէն) հինգ հազար Ֆրանք , Տէր եւ Տիկին Ա· Ճիհանեան (Վալանս) հինգ հազար , Լ· Ճիհանեան (Վալանս) հինգ հազար , Ա· Միրզոյեան (Տէսին) հազար , Պ· Թորոսեան (Տէսին) հազար, Պ· Մու – րատչեան (Լիոն) հազար Ֆրանք։ Սոյն նուէրները յատկացուած են՝ Ա) Վեց հա – զար Ֆրանք Կրընոպլի կարմիր Խաչին ։ Բ) Վեց հազար Խաբբերդի Հայր· Միու – թեան ։ Գ) Վեց հազար Կրընոպլի Կապ· Խաչի դպրոցին ։

Կրընոպլի Կապ· Խաչը նոյն ախուր ա – ռիթով չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսա – կի եւ ի նպաստ իր դպրոցին ։— Տէր եւ Տիկին Խաչիկեան հազար Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Սօթիրատիս երկու հազար , Տէր եւ Տիկին Մուրատեան հազար ։

Տիկին Շնորհիկ Յովսէփեան եւ իր զա – ւակները երկու հազար Ֆրանք կը նուի – րեն Կապ· Խաչի օգափոխութեան կայանի չէնքին (յանձնուած է տեղական կազ – մին) ։

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս , նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է դրաւոր դիմեն վարչու – թեան ։Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր Ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլ – լան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրու – թիւնը ։

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե – րուն զոհացում պիտի չտրուի · նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս – տեղծել ։

Մեր հաստատնորդ ընթերցողներուն հա – մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 Ֆր· ։

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաս – տատիմ բաժանորդներէն որ փութան կա – տարել իրենց վճարումները , դիւրացնե – լու համար վարչութեան գործը ։

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա – կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու – թեան ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական եւ ներկայ չրջանի փակման հատքոյթը այս Զորեքչարթի դիչեր ժա – մը 21ին, Քառէի սրահը, Թէյասեղանի մը չուրջ։ Տարեկան զեկոյցէ մը յետոյ խօսք պիտի տրուի ներկաներուն, որպէս – զի թելադրութիւնները ընեն ։

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զո – րի Հայր· Միութեան, ի յիչատակ Տարօն Սալնոյ Զորի հերոսներու ։

12 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի ծանօթ պարտէզին մէջ ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին Փրատոյի եկեղեցւոյ դպրոցի աչա – կերտները , ղեկավարութեամբ ուսուց – չուհի Տիկին Ս· Թորոսեանի, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ հայկական տարազով պարեր , կը ներկայացուի նաեւ յուզիչ տրամ մը «ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ» ։

Առաւօտեան տեղի պիտի ունենայ պուլի մրցում , կը խնդրուի պուլերը միասին բերել ։

ԾԱՆՕԹ ։— Հանդիսավայրը երթալու համար Փլաս տ'Էքսէն առնել25 թիւ հան – րակառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան ։

Պ· Բարսեղ Զաքարեան, զաւակները եւ թոռները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հնոջ, մօր եւ մեծ մօր՝

ՇԱՄԻՐԱՄ ՉԱՔԱՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Թունտայեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 4ին ։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հինգչարթի (Յուլիս 9) առաւօտ ժամը 10·45ին Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմա – նատունը , ամփոփուելու ընտանեկան դամբարանը ։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել ։

Համաճարսանճափ Հայր· Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան դաշտա – հանդէսը 12 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օ – րը, Տէսին Պ· Նազարի սրճարանին պար – տէզին մէջ։

Մանրամասնութիւնը տեղւոյն վրայ ։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ
TRILPORT

Փարիզի Նոր Սէրունդի «Ա.Հարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին , դաշտագնացութիւն մը դէպի Թրիլփոր չողեկառքով ։

Կը հրաւիրուին Փարիզի չրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ փափաքողները ։

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ , Հօլ Պաւլիէօ ։

Երթուղարձ 550 Ֆրանք ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կալ· Խաչի 30ամեակի առթիւ , կազմակերպուած Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ , 12 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ չրանցքին ա – փը, Կալիյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ ։

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԻՍԼԵԱՆ ։

Ճոխ պիւֆէ, սիրուն անակնկալները , հաճելի ժամանց ։ Կը հրաւիրուի Տէսինի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անձրեւի պարագային՝ ապահով վայր ։

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեչրջանի արձանագրութիւնները սկսած են ։ Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնու – թեան ։

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լի – սէներու պաշտօնական ծրագրին , աչա – կերտուհիները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն , տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն , հայերէնի, գրականութեան , պատմու – թեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով ։

Դիմել՝ 1 Պուվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի ։

Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՓԱՐԻԶ ։— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջաններու ընկերները այս Շաբաթ , ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրա – հին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՓԱՐԻԶ ։— Հ· Ց· Դ· Փոթորիկ խում – բի դասախօսական ժողովը այս Հինգ – չաբթի , ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին ։

ԼԻՈՆ ։— Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կո – միտէն, ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ , ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեչրջանի համար ։

Իրենց զաւակները արձանագրել փա – փագող ծնողքները փութան դիմել տես – չութեան, ղբաւոր կամ հեռախօսով, ա – մէն օր ։

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծը – րագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը ։

France - Orient
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՆԻՍԻ ՄԷՋ
ՀԻՆԳՇԱԹԻ 9 ՅՈՒԼԻՍ ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, ՍԻՆԵՄԱ "ԷՏՈՒԱՐ Է."
8, Rue Marechal Joffre
ՖՐԱՆՔԵՒ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՋՏԱԳԻՐ
ՀԱՅԿԱԿ· ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԵՐԿՈՒ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐ մէկը ֆրանսերէն, միւսը հայերէն։
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ, ժողովրդական եւ կրօնական։
Կ'երգէ ԻՐԻՍ ԿՈՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (սոփրանօ)
ընկերակցութեամբ երաժշտական գործիքաւոր հնգեակի մը ։
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ՝ Պ· ԺԵՌԱՐ ՍՊԵՅԱՆԵՍԻՒՐՈՅԻ կողմէ, վարչական խարտուղար Ֆրանս–Օրիանի (Փարի–Լիմոժ)։ Նիւթ՝ «Ֆրանսիահայ – րազգներու՝ ֆրանսական ձայնասփիւռէն, ծանօթ մեկնաբան հայածէս պատա – կական յարաբերութիւնները հազար տարիէ ի վեր»։
ԾԱԽՍԵՐՈՒԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ 300 ԵՒ 350 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՐՍԱՆԻՔ
ՊՆԶՈՑՔ Château du Bois ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ
ՊԱՐ
PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)
ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ
Auberge "Les Castors" et Annexe
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԺԱՊ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆԻՆ
Բացում 1 Յուլիս 1959
Բաց է ամբողջ տարին
ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՁԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE
Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ
R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING
Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին
ՊԱՐ
ՓԱԿՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐ
BAL
JEUX

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒԼԻՍ
JEUDI 9 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8439 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4340

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Այսօր՝ հինգշաբթի՝ Իսի – Լ – Մուլինոյի մէջ կը բացուի Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 51րդ համագումարը, որ պիտի տեւէ չորս օր :

Անոր պիտի յաջորդէ Ընկերվարական Միջազգայինի 6րդ համագումարը, որ տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 14 – 17, Համպուրկի մէջ :

Փոթորկալից էր եղած Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան անցեալ տարուան համագումարը, որ վերջացած էր հերձուածով մը :

Խուար Տըփրէօյի, Վէրտիէի, Դանիէլ Մայէրի, Ռոզէնֆէլտի, Օրիորդ Օմէնի պէս ականաւոր դէմքեր, որոնք տարիներով ղեկավարի դեր կատարած էին ընկերվարական կուսակցութեան մէջ, քաշուեցան եւ կազմեցին «Ինքնավար ընկերվաական կուսակցութիւն»ը : Ընդհանուր քարտուղարութիւնն ստանձնեց Հայերուս անկեղծ ու հաւատարիմ բարեկամ Խուար Տըփրէօ :

1958ի հերձուածը կարեւոր հարուած մը տուաւ մայր կուսակցութեան, որ բացի արժէքաւոր վարիչներէ կորսնցուց կարեւոր թիւով շարքայիններ՝ Փարիզի եւ դաւառի մէջ :

« Ինքնավար » կուսակցութիւնը ո՛չ միայն ղեկին չհասած է Ֆրանսայի մէջ, այլ բարեկամական կապեր հաստատած՝ միջազգային ընկերվարութեան ղեկավար տարրերուն հետ :

Պայքարը կի Մոլէի կուսակիցներուն եւ ընդդիմադիրներուն միջեւ դրուած էր դաղափարական հողի վրայ : Տըփրէօ եւ ընկերները կը մեղադրէին ընդհանուր քարտուղարը, որ նախ իրրեւ վարչապետ, յետոյ իրրեւ նախարար Ջօրաւար Տը Կոլի դահլիճին եւ դլխաւոր զօրավիդն ու ազդակիցը անոր քաղաքականութեան, բոլորովին հեռացած էր ընկերվարական սկզբունքներէն :

Ուրիշ երեւելի դէմքեր, որոնք դաղափարակից էին Տըփրէօի, վերջին պահուն լքեցին զայն եւ անցան կի Մոլէի կողմը, չախչախիչ յաղթանակ մը ապահովելով անոր :

Այս անդամուան համագումարը աւելի խաղաղ մթնոլորտի մէջ տեղի պիտի ունենայ : Ներքին սուր տարակարծութիւններ չկան ներկայիս :

Ինչպէս չորս տարիէ ի վեր, այս անդամ եւս օրակարդի դլխաւոր նիւթը պիտի կազմէ ալժերիական հարցը :

Շրջանները իրենց ընկերական ժողովներուն մէջ քննելով այս խնդիրը, քուէարկած են համապատասխան բանաձեւեր, որոնք կարդ մը նրբութիւններով իրարմէ կը տարբերին :

Բոլորին մէջ ալ տիրապետող միտքն ա՛յն է, որ պէտք է վերջ տալ պատերազմին : Զինադադար յայտարարել եւ բանակցիլ « Ալժերիոյ ամբողջ բնակչութեան պատասխանատու ներկայացուցիչներուն հետ » :

Կարդ մը շրջաններ կը պահանջեն «անկախութեան իրաւունք ճանչնալ Ալժերիոյ » :

Ընդհանուր առմամբ ընկերվարական ները համակարծիք կը թուին Ջօրաւար Տը Կոլի ջատագոված սկզբունքներուն՝ լուծելու համար ալժերիական կնճիռը : Հակառակ են վարչապետ Տըպրէի քաղաքականութեան :

Նախագահը Ալժերիան Ֆրանսայի անբաժան մասը պահելով հանդերձ, տեղայիներուն կը չնորհէր ֆրանսական քաղաքացիի «ամբողջական իրաւունք ներ » :

Ընկերվարական միջազգայինը երկու տարի առաջ (Յուլիս 1957) Վիէննայի իր 5րդ համագումարին մէջ լայնօրէն դրաւած էր Ալժերիոյ հարցով եւ քննիչ յանձնախումբ մը ղրկած տեղւոյն վրայ :

Ալժերիոյ դաւը չերմ պաշտպաններ ունի Միջազգայինի շրջանակներուն մէջ : Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ անոնց յայտնած բաղձանքներուն հանդէպ :

Մաղթե՛նք, որ Իսիի համագումարը արդար լուծում մը դտնէ այս ցաւոտ հարցին, որուն կարդադրութիւնը պիտի բառնայ բազմաթիւ անպատեհութիւններ՝ ներքին եւ արտաքին կրկնակ ճակատներուն վրայ :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

“ ԵԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ Կ'ՈՒԶԷՔ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ ,,

ԸՍԱԾ Է ԽՐՈՒՇՉԵՒ՝ ՀԱՒԻՄԸՆԻ

★

Խ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՀՐԹԻՒՆԵՐ ՏՈՒԱԾ Է ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ

Ինչպէս զրած էինք, Նիւ Եորքի նախկին կառավարիչ եւ Մոսկուայի ամերիկեան նախկին դեսպան Հաւիմըն վերջերս այցելեց Խ· Միութիւն եւ կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցաւ Խրուշչեւի հետ :

Ցարդ յստակ բացատրութիւններ չկան ելեն այդ խօսակցութիւններուն մասին : Հաւիմըն զրի առած է իր տպաւորութիւնները ամերիկեան մեծ չաթաթներէ մէկ մէջ (այսօր լոյս տեսած թիւը) :

Միջազգային մամուլը արձագանդ կը հանդիսանայ այս զրութեան, նկատելով որ ամերիկացի դիւանադէտը առաջին անդամ ըլլալով այդտեղ կը հրապարակէ Խրուշչեւի կարեւոր յայտարարութիւնները, որոնք լուրջ սպառնալիքներ են Արեւմտեաններու դէմ :

Հաւիմըն նախ կը ճշդէ հետեւեալը :

Պատասխանելով իր հարցումին՝ թէ այդ յայտարարութիւնները զաղտնի՞ պէտք է պահել թէ ոչ, Խրուշչեւ ըսած է· «Ազա՛տ էք : Ձիշդ նոյն բանը կրնայի ըսել նաեւ Նախագահ Այղընհաուըրի » :

Խ· Միութեան վարչապետը անդրադառնալով Պերլինի հարցին , բան առ բան ըսած է :— Վստահ եղէք որ թոյլ պիտի չտամ Գերմանիան վերամիացնել՝ եթէ ընկերվարական (համայնավար) վարչակարդ մը չունենայ ան :

Ամերիկացի դիւանադէտը կը ճշդէ թէ Խրուշչեւ սպառնական լեզու մը դործածած է եւ այդ յայտարարութիւնները «ահազանդ»ի մը տպաւորութիւնը ձդած են :

Այս ձեւով ոչ մէկ հաւանականութիւն կը մնայ՝ որ Յուլիս 13ին Ժընեւի մէջ վերսկսելիք Արտաքին նախարարներու ժողովը յաջողութիւն մը արձանադրէ : Խ· Միութիւնը պիտի մնայ իր դիրքին վրայ : Անդիջող եւ պահանջկոտ՝ ինչպէս նախորդ բանակցութեանց ընթացքին :

Աւելին կայ ասկայն.— «Խ· Միութեան Արտաքին նախարար Կրոմիքօ կ'ըսէ այն՝ ինչ որ մենք կը թելադրենք որ ը – սկ .... եթէ այդպէս չընէ՝ զինքը կը ճամբենք եւ կը փոխարինենք ուրիշով մը, որ մեր ըսածը պիտի ընէ » աւելցուցած է Խրուշչեւ :

Վարչապետին սպառնալիքները հետզհետէ աւելի բուռն կը դառնան : Իր Արտաքին նախարարին մասին այդ ձեւի արտայայտութիւն մը ունենալէ ետք, կ'ը – սկ .— Եթէ Միացեալ Նահանդները լուծում մը չդտնեն Պերլինի հարցին՝ ես անձամբ վերջ պիտի դնեմ Արեւմտեաններու ունեցած իրաւունքներուն :

Ի մեծ անակնկալ Արեւմուտքի եւ մասնաւորապէս Ամերիկայի քաղաքական պա – բազլուխներուն՝ Խրուշչեւ կը չարունակէ իր սպառնալիքները, չարունակ աւելի ուժդին եւ ինքնավստահ չեչտով մը . — «Ձեր զօրավարները կ'ըսեն թէ պինու ուժով պիտի պահեն ձեր դիրքերը՝ Պերլինի մէջ, կ'աւելցնէ կարմիր Վարչապետը : Անոնց ըրածը պլըֆ է : Եթէ Պերլին հրապայլեր դրկէք՝ պիտի այրե՛նք ա – նոնք : Եթէ պատերազմ կ'ուզէք՝ կրնաք ունենալ, բայց մի մոռնաք որ ձե՛ր պատերազմը պիտի ըլլայ ան : Մեր հրթիռները ինքնաբերաբար պիտի թռչին » :

Հակառակ այս բոլորին, Խրուշչեւ կ'ըսէ նաեւ թէ՝ Արեւմտեան Պերլինը դրաւելու նպատակ չունի· «Ի՞նչ արժէք ունին երկու միլիոն մարդիկ, երբ 900 միլիոնոց իմպրակցութիւն մը կը կազմենք : Կը նախընտրենք որ դուք կ'երակրէք զանոնք » :

Կրեմլինի ղեկավարը աւելցուցած է, թէ որոշ ժամանակի համար պիտի ձդէ որ արեւմտեան ուժերը Պերլին մնան, բայց պիտի չընդունի որ դրաման այս վիճակը չարունակուի : Դրաման ժամանակը վերջացած է այլեւս :

Խրուշչեւ խօսած է նաեւ այլ հարցերու մասին· «Եթէ Ռուղվէլթ ապրէր՝ Խ· Միութեան եւ Միացեալ Նահանդներու յարաբերութիւնները տարբեր կ'ըլլային» :

Իսկ առեւտրական մարդի մէջ՝ Խ· Միութեան հետ փոխանակութեանց արդելք հանդիսանալու ամերիկեան քաղաքակա – նութիւնը ձախողած է, ըստ նոյն յայտարարութեանց :

Միջին Արեւելքն ալ օրակարդէ դուրս չէ ձղուած : Ցիչելով Ամերիկացիներու այն մեղադրանքները՝ թէ Մոսկուա արաբական երկիրները դրաւելու կը ձդտի, Խրուշչեւ ըսած է· «Միջին Արեւելքը ի՞նչ կ'արտադրէ որ Խ· Միութիւնը կարիք ունենայ : Մենք լաւադոյն բամպակը ունինք : Քարի՞ւղը : Խ· Միութիւնը պէտք եղածէն աւելի քարիւղ ունի· կ'ուզէ՞ք որ ձեղի ծախենք » :

Այս յայտարարութիւնները անտարբեր – րութեամբ դիմաւորուած են Միացեալ Նահանդներու կողմէ, թէեւ մեծ յուզում պատճառած՝ որովհետեւ մեծերու հանդիպումի մը պատրաստութիւնները սկսած էին արդէն :

Ամերիկեան քաղաքական չրջանակները կը յայտարարեն թէ Հաւիմըն Մոսկուայի մէջ դեսպան եղած է եւ չատ լաւ կը ճանչնայ խորհրդային ղեկավարներու հոդեբանութիւնը · պիտէ, թէ ինչ ձեւով կը խօսին անոնք : Բայց, կը չեչտեն Ուա – չինկթընի պատասխանատուները, պէտք չեն մոռնալ թէ Նախագահ Այղընհաուըր եւ Արտաքին նախարար Հերթըր սպառնալիքի տակ ժողովի չեն նստած եւ չեն ալ նստիր : Անդամ մը եւս կը չեչտուի, թէ Այղընհաուըր մեծերու ժողովի մը պիտի չերթայ՝ այնքան ատեն որ Ժընեւի մէջ համաձայնութիւն մը չէ դոյացած :

Կ'ըսեն նաեւ, թէ դէշ պիտի չըլլար Խրուշչեւը Միացեալ Նահանդներ հրաւիրել, որպէսզի իր աչքերով տեսնէ թէ ի՛նչ կը ներկայացնէ Ամերիկան :

Խրուշչեւի յայտարարութիւնները անակնկալի բերած են նաեւ դեմոկրատ պարագլուխ Հաւիմընը, որ չէչտելէ ետք թէ պէտք չէ թերագնահատել խորհրդային վարչապետին յայտարարութիւնները , կ'աւելցնէ .— Այդ յայտարարութիւնները ապիտութեան արդիւնք են : Մեծերու ժողով մը պէտք է դումարել, որպէսզի Խ· Միութիւնը տեսնէ Արեւմուտքի ուժը : Խրուշչեւի աչքերը պէտք է բանալ եւ ցոյց տալ թէ Միացեալ Նահանդները ի՛նչ ուժ կը ներկայացնեն :

Միւս կողմէ, Խրուշչեւ յայտարարած է թէ համայնավար Զինաստանի մեծ թիւով հրթիռներ տրուած են· այդ հրթիռները, աւելցուցած է, բաւական են Ֆորմոզան քարուքանդ ընելու եւ ամերիկեան 7րդ նաւատորմիղը խորտակելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԻՒՍԼԼՏՈՐՖի մէջ մեծ դայթակղութիւն մը մէջտեղ ելաւ : Հիւանդանոցէ մը պաշտօնանկ եղաւ նշանաւոր փրոֆէսէօր մը՝ Վ.Կոնէո Ֆորման, որ բժշկական Նոպէլեան մրցանակաւոր է :Բժիշկը պաշտօնանկ եղած է իբրեւ անկարող զործօղութիւններ կատարելու : Դէպքը աննախընթաց կը նկատուի Գերմանիոյ բժշկական աշխարհին մէջ : Փրոֆէսէօրը կը յայտարարէ թէ դաւադրութեան զոհ է :

ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ Ռոպեր Քէմփի յուղարկաւորութիւն կատարուեցաւ երեքշաբթի առտու : Փէռ – Լաչէզի զերեզմանատան մէջ ուր պիտի հանդչի մեծ քննադատին մարմինը, յաջորդաբար խօսք առին՝ Ժեռար Պաուէր յանուն զրական քննադատներուն, ապա Էմոն Սէ եւ Էմիլ Անրիօ որ իր դամբանականը վերջացուց ըսելով· — «Դուն, Ռոպէր, մեր հին բարեկամը , դիտցիր, ինչպէս դիտէիր երբ ողջ էիր.— Ակադեմիան ,համբաւաւորը ,մեզ բոլորովին չես լքած , միայն բարեկամ մըն ես որ կը ճամբորդէ, միայն բացակայ մը» :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ սահմանափակութեան ամերիկացի դիւանադէտներու տեղափոխութիւնները : Կառավարութիւնը այս որոչումը հաղորդելով ամերիկեան դեսպանատան ըսաւ որ «վարչաձեւին պաշտպանութեան համար է » :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի ձայնասփիւռի կայանէն Փրոֆ· Կոլկոռի Խրուշչով խօսելով խորհրդային վերջին փորձին մասին (երկու չունի եւ մէկ ճաղարի ճամբորդութիւնը, երթուդարձ, միջոցին մէկ) ըսած է թէ՝ մեծ յառաջդիմութիւն մըն է եւ ի մտօղ կարելի պիտի ըլլայ նոյնիսկ մարդ մը դրկել դէպի միջոց :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Պէն Կուրիոն արձակուրդի մեկնեցաւ, կառավարական տադնապին լուծումը ձդելով իր վերադարձին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆի մէջ խռովութիւններ պատահած են Յունիս 26ին, համաձայն լատեղեակ աղբիւրներու : Քսան հոդի ձերբակալուած են :

ԼՈՆՏՈՆի թերթերը միչտ չհրատարակուելու վտանդին տակ են, մելանին պատճառով : Նախատեսուած էր որ կիրակիի թերթերը պիտի դադրէին , բայց կայսրանի մը պահեստանոցին մէջ մոռցուած մելան դտնուեցաւ ինչ որ թոյլ տուաւ որ այս չաբաթ ալ թերթերը հրատարակուին :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի Վարչապետ Նեհրու յայտարարեց թէ «ինչ որ ալ ըլլայ մեր յարդանքը՝ հանդէպ Տալայի Լամայի եւ Թիպէթի ղէպքերուն, մենք չենք կրնար մեր երկրին մէջ Թիպէթեան կառավարութիւն մը ճանչնալ » :

ՊԱՏՔՍՏԱԼի մէջ (Միացեալ Նահանդներ) չրածին ռումբեր փոխադրող ամերիկեան օդանաւ մը չախչախուեցաւ առջի օր : Եօթը օդաչուները հիւանդանոց փոխադրուեցան :Ապահովութեան երիդով մը չրջապատուեցաւ արկածին վայրը՝ որ պէտզի հիւլէական ճառադայթները ժողովուրդին չվնասեն : Մասնադէտները յայտարարեցին թէ վտանդ չկայ :

ԹԱՆԱՆԱՐԻՒի մէջ երեքշաբթի օր տեղի ունեցած է հասարակապետութեան Գործադիր Խորհուրդի ժողովը՝ Տը Կոլի նախագահութեամբ : Օրակարդի նիւթ եղած է Ֆրանսայի տեսակէտը՝ միջազգային քաղաքականութեան եւ մասնաւորապէս Պերլինի հարցին չուրջ :

ԱԻՍՏՐԻՈՅ մէջ ժողովրդական կուսակցութեան նախագահը Ռաապ, որուն յանձնուած էր նոր դահլիճին կազմութիւնը, հրաժարեցաւ այդ պաշտօնէն : Նշանակուած վարչապետը ստիպուեցաւ այս որոչումը տալ, որովհետեւ եօթը չաթաթէ ի վեր իր կատարած բանակցութիւնները՝ ժողովրդականներու եւ Ընկերվարական – ներու միջեւ՝ ձախողեցան :

ԳՐԱԿԱՆ "ՋԵՐՄԱԶԱՓ"

Հանրային ճաշակը, ընդհանուր առ – մամբ, տեսակ մը « ջերմաչափ » է : Գրականութեան, ինչպէս կեանքի մէջ, ամէն չարժում — վերելք կամ վայրէջք — հանրային ճաշակի ճնշումին տակ կը կատարուի :

Հանրային ճաշակն է, որ հանրային կարծիքը կը ստեղծէ, եւ ոչ թէ հանրային կարծիքը կը ստեղծէ հանրային ճաշակ :

Ճաշակը, ինչպէս կարծիքը, կը փոխուի երկրէ երկիր, դարաշրջանէ դարաշրջան, անձէ անձ : Գրական սեռերը խստօրէն ենթակայ են հանրային ճաշակին :

Այսպէս՝ դիւցազներգութիւնը, որ առեղծ մը, « ի հնումն » մանաւանդ, գրականութեան գլխաւոր սեռերէն մէկը կը կազմէր, հիմա գրեթէ «անկեալ վէհապանծութիւն» մըն է : Սիմանթօն, մեր մէջ, վերջամնացներէն էր գրական այս սեռին : Մատամբ նաեւ Վարուժանը :

Ինչո՞ւ այսպէս է : Կը կարծենք՝ պատճառն այն է, որ մեր դարուն դիւցազնը ոչ թէ մարդն է, այլ մեքենան է :

Սակայն « մեքենայի դիւցազներգութիւն » մը չստեղծուեցաւ : Մեքենայի մասին կարելի է վէպ գրել, բայց կարելի չէ բանաստեղծութիւն գրել : Գոնէ առայժմ : Կրնայ ըլլալ, որ մեզմէ քառորդ կամ կէս դար ետք, հանրային ճաշակը ստեղծէ « մեքենայի գրականութիւն» մը ինչպէս Տրովադան Հոմերոս մը ստեղծեց :

Մեր կարծիքով՝ գրական միակ սեռը, որ չի հինար, քնարերգութիւնն է : Քանի մարդեր կ'ապրին այս մոլորակին վրայ, պիտի ապրի նաեւ քնարերգութիւնը :

Գրական այս սեռը կերպով մը մարդկային հոգիին պատմութիւնն է : Աւելի ճիշդ կ'ըլլար թերեւս ըսել՝ քնարերգութիւնը հոգերգութիւն է :

Ամէնէն նիւթապաշտ դարուն եւ ամէնէն նիւթապաշտ երկրին մէջ իսկ քնարերգութիւնը « գործող հրաբուխ » մըն է եւ ոչ թէ «մարած հրաբուխ » մը :

Եթէ օր մը կարելի ըլլայ հոգին ալ փոխարինել մեքենայով, այդ օրը հաւանաբար ոչ քնարերգութիւն պիտի ունենանք այլեւս, ոչ քնարերգուներ :

Կարելի՞ է այս « եղափոխութիւն»ը. կը կարծենք՝ ոչ, կարելի չէ :

Հանրային ճաշակը, ինչ որ ալ ըլլայ իր կողմնացոյցը, չի կրնար անտեսել հոգին, որ աստուածային մասն է մեր էութեան, Աստուծոյ չունչն իսկ է :

Այս «չունչ»ը կար ասկէ առաջ, եւ պիտի ըլլայ ասկէ ետքն ալ :

Վերջին կէս դարու ընթացքին՝ հանրային ճաշակը վերելքներ ունեցաւ : Երբեմն աջ, երբեմն ձախ հակեցաւ : Մերթ հառաչեց, մերթ խնդաց :

Այս պահուն ձեռքի տակ ունինք չափանիշ մը, որ ցոյց կու տայ, թէ, օրինակ, Ֆրանսայի մէջ ինչ կը գրէին երէկ եւ ինչ կը գրեն այսօր : Ինչ կը կարդային երէկ եւ ինչ կը կարդան այսօր :

Ֆրանսերէն թերթ մը հետաքրքրուած է այս հարցով եւ հրատարակած է վիճակագրական տախտակ մը կէս դարու ընթացքին Ֆրանսայի մէջ լոյս տեսած գիրքերու մասին :

Ահա այդ «տախտակ»ը .

Ա) 1875ին՝ լոյս տեսած են 680 ոտանաւոր եւ 707 վէպ :

Բ) 1913ին՝ 395 ոտանաւոր եւ 860 վէպ :

Գ) 1922ին՝ 286 ոտանաւոր եւ 1009 վէպ :

Դ) 1924ին՝ 258 ոտանաւոր եւ 1148 վէպ :

Ճշդենք անցողակի.— Ոտանաւորը անպատճառ բանաստեղծութիւն չէ, ինչպէս բանաստեղծութիւնը անպատճառ ոտանաւոր չէ :

Օրինակ մը տուած ըլլալու համար բ – աենք.— Տիկին Զապէլ Ասատուր (Սիպիլ) ոտանաւոր, երբեմն նոյնիսկ չատ ազուր ոտանաւորներ գրեց, բայց Մեծարենցը միայն կրցաւ բանաստեղծութիւն գրել :

Այս օրինակը կրնանք ընդհանրացնել ամբողջ շրջանին համար :

Հիմա ալ ոտանաւորներ չատ կը գրուին, բայց չատ քիչ՝ բանաստեղծութիւններ :

Ֆրանսերէն թերթին հրատարակած վիճակագրութիւնը խօսուն է իր համրութեան մէջ իսկ :

Այսպէս՝ 1875էն մինչեւ 1924, այսինքն՝ կէս դարու ընթացքին գրուած — չենք ըսեր՝ կարդացուած, այլ միայն գրուած— ոտանաւորներուն թիւը 680էն իջած է 258ի, իսկ վէպերուն 707էն բարձրացած է 1148ի : Մօտաւորապէս մէկ երրորդի նուազում՝ ոտանաւորի մէջ, եւ մօտաւորապէս կրկինէն քիչ մը պակաս յաւելում՝ վէպի մէջ :

Այս չի նշանակեր անշուշտ, որ բանաստեղծութիւնը մեռաւ, այլ կը նշանակէ, որ հոն փոխեց, այսինքն՝ ոտանաւորէն անցաւ արձակին :

Արդարեւ, այսօր չատ աւելի բանաստեղծութիւն կայ արձակի մէջ, քան կար երէկ ոտանաւորի մէջ :

Դարձեալ օրինակ մը տուած ըլլալու համար՝ ըսենք.— Ռուբէն Զարդարեանի արձակին մէջ չատ աւելի բանաստեղծութիւն կայ, քան Զապէլ Ասատուրի ոտանաւորներուն մէջ :

Ճի՞շդ է, որ հիմա աւելի չատ վէպ կը գրուի (Ֆրանսայի մէջ) եւ աւելի չատ վէպ կը կարդացուի : Այո, ճիշդ է . մեր առաջ բերած վիճակագրական թիւերը այդ կ'ապացուցանեն :

Զարմանալի է, բայց իրողութիւն է, որ Ֆրանսացի պատական դէմքերէն Ա – րիսթիտ Պրիան տասը անթիմնոց ոստիկանական վէպեր կը կարդար : Ինքն իսկ կը խոստովանի տեղ մը, թէ նման վէպեր կարդալով բոլորովին կը մոռնար իր առօրեայ հոգերը :

Պիզմարքի կենսագիրները կը վկայեն, թէ անոր նախասիրած հեղինակն էր Ֆբրանսացի արկածագիր Էմիլ Կաստրիոն, որուն « Պարոն Լըքոզ» վէպը մեծ չափտակութեամբ կը կարդայ եղեր երկաթէ վարչապետը՝ Սատովայի ճակատամարտի օրերուն :

Նախագահ Ռուզվելթ իր յաճախակի ճամբորդութիւններու ընթացքին ժամանակ կը գտնէր կարդալու ոստիկանական վէպեր, ինչպէս կը վկայէ իր զաւակը :

Տարիներ առաջ, Ֆրանսացի վիպագիր մը՝ Քլօտ Ասըլին դասախօսութիւն մը ըրաւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, «Ոստիկանական վէպը գրական սե՞ռ մըն է»նիւթին չուրջ եւ ջանաց ապացուցանել, թէ այո, գրական սեռ մըն է նաեւ ոստիկանական վէպը :

Դեռ մինչեւ վերջերս, ոստիկանական վէպին նախահայրը կը համարուէր Վոլթեռ, որուն մէկ պատմուածքը կը լրացնէր սեռին բոլոր պահանջները : Քլօտ Ասըլին ժխտեց այս կարծիքը եւ հաստատեց, թէ գրական այդ սեռին նախահայրը ոչ թէ Վոլթեռն է, այլ... Հոմերոսը :

Արդարեւ, ըստ Ֆրանսացի վիպագրին, չատ հին է ոստիկանական վէպին ծագումը : Ողիսեւս զաղտնի ոստիկանի կատարեալ նախատիպ մըն է իր հնարամտութիւններով, խորամանկութիւններով եւ Տրովադայի մէջ չահած վերջնական յաղթանակով :

« Ողիսեական»ը, դարձեալ Քլօտ Ասըլինի կարծիքով, ոստիկանական վէպի իրական նմոյշ մը կրնայ համարուիլ իր կարգ մը դրուագներուն մէջ :

Այս ձեւով ոստիկանական վէպին արժէքը կը բարձրանայ գրական հրապարակին վրայ, եւ կրնանք դիրքերու պատմութեան մէջ անցընել անունք, որ ոստիկանական վէպեր միայն գրեցին, բայց մնացին գրականութեան դարպասին մէջ :

Մեզի կը թուի, թէ գրական սեռերու ցանկին մէջ սկսած է պատուոյ տեղը գրաւել ուղեգրութիւնը, պայմանով սակայն, որ գրողը միայն ուղեգիր չըլլայ, այլ ըլլայ նաեւ, ըլլայ մանաւանդ գրագէտ :

Ուղեգրութիւնը կը մատնակցէին աշխարհի պեղեցկութեան յօրինումին թէ խորունկ կապ մը ունէին իրենք ամբողջին հետ, համայն տիեզերքին հետ : Այս ներդաշնակութիւնը իմատան իսկ էր իրենց կեանքին » :

Այս եւ վերեւի միւս մէջբերումները, կը յուսամ թէ մօտաւոր գաղափար մը կու տան այլեւս, վէպին ընդհանուր իմաստին մասին : Ուստի այլեւս ըմբռնելի կը դառնայ նաեւ թէ ինչու այնքան խիստ քննադատութիւններու եւ հալածանքներու ենթարկուեցաւ Պորիս Փասթերնաք, համայնավար իշխանութեանց կողմէ : Կարելի չէր այսպիսի միտքեր հրամցնել խորհրդային քաղաքացիներուն :

Պէտք չէ կարծել թէ վերեւի մէջբերումները մասնաւոր դիտաւորութեամբ մը գտնուած ու բերուած են այստեղ : Փասթերնաքի վէպին մէջ, մէկ ծայրէն միւսը նմանօրինակ խորհրդածութիւններ կան : Կարելի չէ ուստի ասկէ անկէ որոշ հատուածներ յաղաւելով, փոխել գործին ոգին :

« Տոքթ. Ժիվակոյի » ընդհանուր չունչն է այդ ,որ կը լեցնէ բոլոր էջերը առաջինէն մինչեւ վերջինը : Միւս կողմէ, պէտք չէ նաեւ կարծել թէ հակահամայնավար գրուածք մըն է «Տոքթ. Ժիվակօ»ն : Ոչ :

Ոչ, համայնավարութեան հետ է եւ ոչ ալ հակառակ : Առանց վարանելու կրնանք ըսել թէ , իր ընդհանուր ձգտումին մէջ, Ներբմպերկի գատաւարութեան օրերուն, Ֆրանսերէն թերթ մը գրեց, թէ Հուտոլֆ Հես ուղեգրութիւններ կը կարդար նախընտրաբար :

Կրնանք ըսել, թէ հանրային ճաշակը օրօնումի մէջ է, ինչպէս օրօնումի մէջ ենք մենք՝ ընթերցողներս ալ :

Գրական սեռերէն որո՞ւնն է ապագան : Ահա չահեկան հարց մը :

Գրական ի՞նչ նոր սեռեր պիտի ստեղծուին վաղը : Ահա նոյնքան չահեկան հարց մը եւս :

Ի՞նչ կարծիք ունին մեր գրագէտներն ու գրական քննադատները այս եւ նման հարցերու մասին :

Այս հարցումն ալ կրնայ... չահեկան թուիլ :

Խմբագրական՝ ՅՈՒՍՍԱԲԵՐԻ

ՅԱՐՆ ՈՒ ՈՐԴԻՆ

Հակայ, յաղթանդամ Պետրոս Մեծի անդրանիկ զաւակը, Ալեքսիս, տխեղծ էր, ոչ բարձր իմացականութիւն մը ունէր, ոչ ուժեղ անհատականութիւն : Մայրական գուրգուրանք չվայելեց, որովհետեւ Պետրոս վանքի մը մէջ բանտարկեց ցարուհին : Մօրը ընտանիքը բաբեպաշտ, աւելորդապաշտ էր. տղուն սովրեցուց կոյր յարգանք կղերին հանդէմ : Պետրոս չկրցաւ զբաղիլ զաւակին կրթութեամբ, հայրական հոգածութիւն չունեցաւ Ալեքսիսի հանդէպ : Արդիւնած էր հաղորդակցութեան մտնել զահաժառանգին հետ՝ մինչեւ որ տասնեւվեցնդ տարեկան ըլլար :

Պատանութեան սեմին վրայ երիտասարդական գուարճութեանց հաեւէ է Ալեքսիս, ծոյլ է, ալքոլամոլ եւ չուայտ : Դրանիկներ կը չոյեն իր տկարութիւնները, կը ներշնչեն ատելութիւն ամէն նորութեան դէմ : Հայրը կը սպասնայ. «եթէ չհնազանդիս հօրդ, պիտի աղօթեմ Աստուծոյ որ քեզ պատժէ, թէ հոս եւ թէ երկինքը» : Ալեքսիս կը խոստանայ աչխատիլ, ապագայ պաշտօնին պատրաստուիլ, կ'արտասուէ, որդիական սէրը կ'արտայայտէ, կը կեղծէ : Երջապատին ազդեցութիւնը զօրաւոր է կամազուրկ իշխանին վրայ : Ալեքսիս փոխերու հաստատիմ ծառան է, յետադիմականներու կուռքն է :

Պետրոսի կասկածները կ'աւելնան տղուն զգացումներուն խկութեան մասին, երբ կը լսէ, թէ զաղտնաբար վանք գացած է մայրը տեսնելու : Ալեքսիս կը մերժէ հօրը ընկերանալ Փոլթաւայի պաշտպանութեան երթալու, առարկելով՝ թէ անհանգիստ է : Հայրը կը հրամայէ, որ Տրիէզտա երթայ 1710 Մարտին : Ալեքսիս կ'ուզէ, որ քահանայ մը ընկերանայ իրեն, կ'ուզէ թղթակցիլ մօրը հետ, մայրական մեծ հօրը հետ : Պետրոս կը մերժէ խնդրանքները :

Ալեքսիս կը պատկուի հօրը հրամանով դերման ազնուական ընտանիքի մը աղջիկան հետ : Անտարբեր է կնոջ հանդէպ, կը խմէ, կը զուարճանայ, ալքոլի մէջ կը խեղդուի : Կինը զոհ մըն է հայրական խրատուներուն, պետական չահերու : Մանկամարդ կինը կը գրէ զառնութեամբ իր պատուական մօրը. « Կը մեռնիմ յամր մահով մը, ամուսնացայ առանց առաւելութիւն մը ունենալու, խեղճ զոհն եմ մեր Տան» : Մահը փրկութիւն մը պիտի ըլլայ խեղճ կնոջ համար, պիտի մահանայ քանըմէկ տարեկանին :

Ցարը մտահոգ է, որ՞ պիտի թողու կայսրութիւնը : Անարժան զաւակը կարող չէ հօրը գործը շարունակելու : Ռուսիա պէտք է ծաւալի, քաղաքակրթուի, եւրոպականանայ : «Ի՞նչ պիտի պատահի, երբ ես այլ եւս այս աչխարհէն չըլլամ : Երկրիս եւ ժողովուրդիս համար անդուլ կ'աչխատիմ, պատրաստ եմ ամէն զոհողութեանց, այս ոչնչութիւնը պիտի քանդէ ամէն բան : Գարկեչա օտարական մը նախընտրելի է այս ոչնչութենէն» : Այս պէս կ'արտայայտուի Ռուսերու հզօր Ցարը ղրանիկներուն : Որդիին ընթացքը ցաւ մըն է իրեն համար. յոռետես է ապագայի մասին :

Ալեքսիս կը խոստովանի թէ անկարող է հօրը յաջորդելու, կը փափաքի , որ տարեթուակ մը յատկացուի իրեն, կը խոստանայ հրաժարիլ գահաժառանգութենէ : Պետրոս կը զայրանայ, կը սպառնայ վանքի մը մէջ բանտարկել զինք : Կը մերժէ վանք մտնել, հրաժարիլ ախտաւոր կենցաղէն : 26 Սեպտեմբեր 1716ին կը փախի Փեթերսպուրկէն, կողմնակի ճամբաներով կը հասնի Վիէննա, պաշտպանութեան երթալու, առարկելով՝ թէ անհանգիստ է : Հայրը կը հրամայէ, որ Տրիէզտա երթայ 1710 Մարտին : Ալեքսիս կ'ուզէ, որ քահանայ մը ընկերանայ իրեն, կ'ուզէ թղթակցիլ մօրը հետ, մայրական մեծ հօրը հետ : Պետրոս կը

Նիւրըմպերկի գատաւարութեան օրերուն, Ֆրանսերէն թերթ մը գրեց, թէ Հուտոլֆ Հես ուղեգրութիւններ կը կարդար նախընտրաբար :

Կրնանք ըսել, թէ հանրային ճաշակը օրօնումի մէջ է, ինչպէս օրօնումի մէջ ենք մենք՝ ընթերցողներս ալ :

Գրական սեռերէն որո՞ւնն է ապագան : Ահա չահեկան հարց մը :

Գրական ի՞նչ նոր սեռեր պիտի ստեղծուին վաղը : Ահա նոյնքան չահեկան հարց մը եւս :

Ի՞նչ կարծիք ունին մեր գրագէտներն ու գրական քննադատները այս եւ նման հարցերու մասին :

Այս հարցումն ալ կրնայ... չահեկան թուիլ :

Խմբագրական՝ ՅՈՒՍՍԱԲԵՐԻ

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

ՄԱՐԴԸ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ ԵՒ ԻՐ ՎԷՊԸ՝ ՏՈՔԹ. ԺԻՎԱԿՕ

Ինչ հրաչալի սիրոյ պահեր ճանչցած էին անոնք, ազատ, հազուագիւտ, անբաղդատելի : Մտածած էին անոնք այնպէս, ինչպէս ուրիշներ կ'երգեն : Անոնք զիրար կը սիրէին ոչ թէ որովհետեւ չէին կրնար չսիրել, ոչ թէ որովհետեւ «այրած էին սիրով», ինչպէս կ'ըսուի, սխալ կերպով նկարագրելով սէրը : Անոնք զիրար կը սիրէին , որովհետեւ իրենց չուրջ գտնուող ամէն ինչ այդպէս կ'ուզէր, հոգը՝ իրենց ոտքերուն տակ, երկինքը՝ իրենց գլուխ – ներուն վերեւ, ամպերը, ծառերը : Իրենց սէրը հաճելի էր իրենց մօտիկներուն ա – ւելի քան իրենց, փողոցէն անցնող անծանօթներուն, հեռակայ մարդոց, որոնք մէկդի կը քաչուէին իրենց անցքին , հաճելի էր սենեակներուն, ուր իրարու կը հանդիպէին, իրարու կը միանային :

Եւ այս էր էականը, այս էր որ գիրենք իրարու կը մօտեցնէր, իրարու կը միացնէր : Երբեք, նոյնիսկ ամէնէն խանդոտ, ամէնէն խենթ երջանկութեան մէջ, անոնք չէին մոռցած իրենց ամէնէն բարձր, ա – մէնէն յուզիչ զգացումը : Այն երջանկաբեր, երանաւէտ զգացումը թէ՝ իրենք ալ մերժէ խնդրանքները :

Ալեքսիս կը պատկուի հօրը հրամանով դերման ազնուական ընտանիքի մը աղջիկան հետ : Անտարբեր է կնոջ հանդէպ, կը խմէ, կը զուարճանայ, ալքոլի մէջ կը խեղդուի : Կինը զոհ մըն է հայրական խրատուներուն, պետական չահերու : Մանկամարդ կինը կը գրէ զառնութեամբ իր պատուական մօրը. « Կը մեռնիմ յամր մահով մը, ամուսնացայ առանց առաւելութիւն մը ունենալու, խեղճ զոհն եմ մեր Տան» : Մահը փրկութիւն մը պիտի ըլլայ խեղճ կնոջ համար, պիտի մահանայ քանըմէկ տարեկանին :

Ցարը մտահոգ է, որո՞ւ պիտի թողու կայսրութիւնը : Անարժան զաւակը կարող չէ հօրը գործը շարունակելու : Ռուսիա պէտք է ծաւալի, քաղաքակրթուի, եւրոպականանայ : «Ի՞նչ պիտի պատահի, երբ ես այլ եւս այս աչխարհէն չըլլամ : Երկրիս եւ ժողովուրդիս համար անդուլ կ'աչխատիմ, պատրաստ եմ ամէն զոհողութեանց, այս ոչնչութիւնը պիտի քանդէ ամէն բան : Գարկեչա օտարական մը նախընտրելի է այս ոչնչութենէն» : Այս պէս կ'արտայայտուի Ռուսերու հզօր Ցարը ղրանիկներուն : Որդիին ընթացքը ցաւ մըն է իրեն համար. յոռետես է ապագայի մասին :

Ալեքսիս կը խոստովանի թէ անկարող է հօրը յաջորդելու, կը փափաքի , որ տարեթուակ մը յատկացուի իրեն, կը խոստանայ հրաժարիլ գահաժառանգութենէ : Պետրոս կը զայրանայ, կը սպառնայ վանքի մը մէջ բանտարկել զինք : Կը մերժէ վանք մտնել, հրաժարիլ ախտաւոր կենցաղէն : 26 Սեպտեմբեր 1716ին կը փախի Փեթերսպուրկէն, կողմնակի ճամբաներով կը հասնի Վիէննա, պաշտպանութեան երթալու, առարկելով՝ թէ անհանգիստ է : Հայրը կը հրամայէ, որ Տրիէզտա երթայ 1710 Մարտին : Ալեքսիս կ'ուզէ, որ քահանայ մը ընկերանայ իրեն, կ'ուզէ թղթակցիլ մօրը հետ, մայրական մեծ հօրը հետ : Պետրոս կը

քաղաքական վէպ մը չէ «Տոքթ. Ժիվակօ»ն , եւ հոգ է անոր մեծագոյն արժէքը :

Ինծի համար, օրինակ , աւելի համակրանք արթնցուց, քան ատելութիւն : Որովհետեւ կ'երեւակայէինք թէ մարդկային մեծ չարժում մը, ինչպիսին համայնավարութիւնն էր, չէր կրնար կերտուած ըլլալ մի միայն պարկեչտ մարդոց, մի միայն հերոսներու եւ սուրբերու կողմէ : Մարդկային արարք մըն էր, իր լուսաւոր եւ մթին զոյգ երեսներով ,ինչպէս ամէն տեղ եղած է, ամէն ատեն : Զայն ներկայացնել այնպէս ինչպէս իրապէս տեղի ունեցած էր, ոչ միայն քաջութիւն մըն էր, այլեւ կը կարծենք թէ նպաստ մըն էր եւ մարդկային պատմութեան եւ թէ համայնավար վարդապետութեան :

Ճշմարտութիւնը միշտ սիրելի է, միշտ աւելի նպաստաւոր, նոյնիսկ եթէ տեղի ունեցած արարքները չունին ձեր համակրութիւնը :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(13 Շար.)

Պաշտօնեան դողդողալով կը մտնէ տնօրէնին սենեակը եւ կ'ըսէ .

— Ներողութիւն, Պ. Տնօրէն , Տիկինս ըսաւ որ ձեզմէ խնդրեմ պզտիկ յաւելում մը ընել ամսականիս վրայ :

— Լա՛ւ : Տիկինիս հարցեմ եւ կը պատասխանեմ, կը յարէ տնօրէնը :

ՀԱՅԿ ՋՈՒՆՑԸ

Թ.

— Մի ասիր, Նատաշա ձեզ տեսա՝ ամուսնացած էիր, բայց Ստեփան, բայց եթե օձիքը, եւ եթե օձիքն էլ ես տեսել մեր ընկերոջ, ես էլ ասելու չեմ։

Ծիծաղ։

— Ախաա՛, ես էլ ասում եմ՝ ինչ է նշանակում այդ ամբողջ ժամանակ ինձ հետ ման գալը, ինչ է նշանակում ծաղիկներ բերելը, ինչ է նշանակում ամբողջ երեկոն ինձ հետ պարելը։ Ես էլ մտած

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Հայաստան Հիթաքոմիտէի կողմէ :

Այս Կիրակի ամբողջ օրը ՍԷն ժիւսք , Ավընիւ Քոռօ, Պատ տիւ Շալէի պարտէզին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Կ. ՃԱՆԻԿԵԱՆ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Խօսք՝ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչի կողմէ : Խօսնակ ընկ. Կ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , հայերէն եւ ֆրանսերէն սալեր :

Պար Ռատիօ ՍԷն ժաճ ԷՕՐՏԷԿԵԱՆ :

Զովացուցիչ ըմպելի :

Պուլի մրցում : Կարելի է ճաշը միասին բերել, չամփուրով խորոված :

Ծանօթ.— Առնել Գաճրպիէրէն 53 թիւ հաճրակառը եւ իջնել ճիշդ հաճդիսա - վայրը :

Այրի Տիկին Ժ. Շահինեան եւ Օր. Անի Շահինեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՋԱՐԵՀ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Ցուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, Հինգշաբթի (Յուլիս 9) ժամը 8·45ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս նկատել իբրեւ այդ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Խարբերդ· Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Բէնի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ. Հայկազ Զուխուրեանի օգտասէր եւ ըն - դարձակ ագարակը, Սէն Լու Կրան Բէն : *Կը բանախօսէ Փրոֆ· ԽԱՅԻԿԵԱՆ :*

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ՍՐԲՈՒԿ ՄԱՄԱՑԻ ԱՂՋԻԿԸ կամ ՓԱՐԻԶԻՆԸ»

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

ՌԱՏԻՕ Ա.ԼՔԱԶ իր նոր սալերով եւ գործիքներով հանդիսին փայլը պիտի աւելցնէ :

Ճոխ պիւֆէ եւ չամփուրով խորոված մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրացի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 19ին :

Société France-Cameroun

ԽԱՐԲՈՒԹԼԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

24, RUE D'ENGHIEN

Կը փնտռեն

Հայ կարող և զարգացած երիտասարդմը, ամուրի եւ ղերծ զինուորական պարտականութենէ, իրրեւ աժան Քամբրունի, իրենց ֆօնթուարներուն :

Դիմել անձամբ կամ գրաւոր :

PRO· 82-38

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զօրի Հայր· Միութեան, ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զօրի հերոսներու :

12 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի ծանօթ պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին կը մասնակցին Փրատոյի եկեղեցւոյ դպրոցի աշակերտները, ղեկավարութեամբ ուսուց - չուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ հայկական տարազով պարեր, կը ներկայացուի նաեւ յուղիչ տրամ մը «ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ» :

Առատօրէն տեղի պիտի ունենայ պուլի մրցում, կը խնդրուի պուլերը միասին բերել :

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար Փլաս տ'Իքսէն առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆՆԵՏԻԿ

ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՒՄԲ

Ս· ՂԱԶԱՐ, ՎԵՆՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

Մեկնումը՝ Օգոստոս 8 :

Վերադարձ՝ Օգոստոս 31 :

Ճամբորդներու թիւը սահմանափակ է : Արձանագրուիլ մինչեւ Յուլիս 15 :

Պ· ՉՊՈՒԿՃԵԱՆ

7, Rue de la Grange Batelière, Paris - 9· Tél. PRO. 56-31

Պ· ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, Paris 19 - métro Pré-St-Gervais

Յ· ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, Arnouville-les-Gonesses (S. et O.)

ԺԱՆԹԻՑԻ հայկ· դպրոցի նուիրա - տուութեան մասնակցողներուն ցանկը : ցանկը :

Պ· Պ· Տէր Յակոբեան, Գ·Վարդանեան, Գ· Մուրատեան, Խ· Պալեան, Երեմեան, Սապոնճեան, Մարգարեան, Տորդու - թեան, Յակոբեան, Գ· Վանլեան, Անդ - րաձեան, Պամմաճեան, Սոխիկեան, Էլմասեան, Աբրահամեան, Հազարեան Ֆրանք, Տէր Յովհաննէսեան երկու հա - զար, Գէորգեան, Պաղալեան, Մարզար - եան Հազարեան, Էլմասեան 500 Ֆրանք, Թորոսեան Հազար, Մ· Մխիթարեան հա - զար, Գ· Յովհաննէսեան երկու հազար, Ֆրկաթեան 500, Գ· Վարդանեան երկու հազար, Սամարճեան հինգ հարիւր, Կէնճ - եան, Ազաճանեան, Ս· Տէր Պալեան հա - զարական, Չալաճեան հինգ հարիւր, Յ· Մարգարեան հինգ հարիւր, Գինլիսէրեան հազար, Էմիրեան 500, Ֆրանսացի մը 1500, Քոստանեան 500, Քէպապճեան հա - զար, Բ· Մուրատեան հազար, ոմն 500, Թաղեցի մը 500, Տ· Վարդանեան հազար, Օր· Էլմասեան 200, Բերբէրեան 500, երկրորդ ոմն երեք հարիւր, Ա· Յովհան - նէս, Ս· Վարդանեան, Լ· Վարդանեան, Խ· Պալեան, հազարական, Ս· Տէր Պալ - եան 1000, Գ· Վարդանեան հազար, Գ· Յովհաննէսեան երկու հազար, Գ· Վար - դանեան երկու հազար, Տիկին Էլմասեան հազար, Դաւիթեան հազար, Քէպապճեան հինգ հարիւր ֆրանք, դումար 52·500 ֆրանք :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

TRILPORT

Փարիզի Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին, դաշտագնացութիւն մը դէպի Թրիլփոր չոգեկառքով :

Կը հրաւիրուին Փարիզի չրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ վափաքողները :

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ, Հօլ Պանլիէօ :

Երթուղարձ 550 ֆրանք :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· կապ· Խաչի 30ամեակի առթիւ, կազմակերպուած Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, 12 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ջրանցքին ափը, կապիտանի սրճարանին պեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԻՍԼԵԱՆ :

Ճոխ պիւֆէ, սիրուն անակնկալները, հաճելի ժամանց : Կը հրաւիրուի Տէսինի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անձրեւի պարագային՝ ապահով վայր :

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 - 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտուհիները կը պատրաստէ պրեվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, հայերէնի, ղրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ- տիւ Նօր, Լը Բէնսի : Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ա· Քիւֆճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վ. Օրմանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հ· Կոթողեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա· Գասապեան կը ծանուցանեն որ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ՝

ԳՐԻԳՈՐ ՔԻՒՖՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

(Մեռած Մայիս 28ին Քոլմարի հիւանդանոցին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան) :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սիրանոյշ Վարեէմէզեան, Գուրպանեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակներով, փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններով, վշտակցեցան եւ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն, փեսին եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԵԷՄԷԶԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ, (մահկանացուն կնքեց 77 տարեկան հասակին, անոր կարճատեւ հիւանդութեամբ մը) :

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Պոմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ, ուրկէ հանդուցեալին դագաղը փոխադրուեցաւ տեղւոյն Սէն Թիւլիէնի գերեզմանատունը :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջաններու ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Փոթորիկ խումբի դասախօսական ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկերական ընդհանուր ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Ցոյներու սրահը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Տիկին Երմոնէ Պէրպէրեանի մահուան առթիւ Հայկազեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ալիս Տէյիր - մէնճեանէ երեք հազար ֆրանք, Օր· Եր - մոնէ Ճիվէլէկեանէ երկու հազար Ֆր· :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ստեփան Ա.Էմեան եւ ընտանիքը իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ, հեռագրով չնորհաւորեցին իրենց պատկին ժիրայրի ամուսնութիւնը Օր· Մարի - Ռոզի Խաչերեանի հետ, կնքահայրութեամբ՝ Պ· Վազգէն Ազնաւուրեանի (28 Յունիս 1959) : Շնորհակալութիւն կը յայտնեն նաեւ Պ· Ռուբէն Տէր Խաչատուրեանի նորապսակ ամոլին իր խրատականին համար :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 - 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, զրաւոր կամ հեռախօսով, ամէն օր :

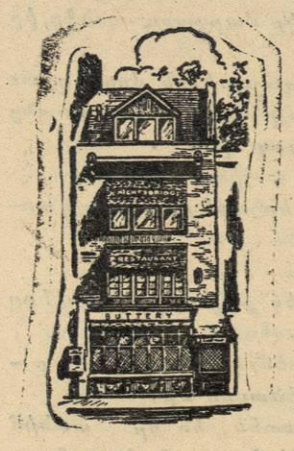
26, RUE TROYON, SEVRES
TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

ԾԱԽՈՒ Է

BOBINOIR LÈBOSSÉ
12 broches, bon état
Tél. MIC 20-60

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

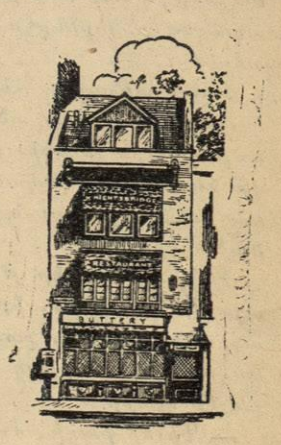
ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)

Knigthsbridge Buttery 26, Knigthsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ

RAKI DUZE
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆԱԽՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
10
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
10 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8440 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4341

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՒ ԿԷՏԸ

Տարի մը առաջ այս եղանակին Մերձաւոր Արեւելքի ղէպքերը կը զբաղէին մի-ջազգային մամուլի առաջին էջերը, մե-ծատառ վերնագիրներով :

Առաջին ահազանգը հնչած էր Լիբանա-նէն, ուր իրարու դէմ ճակատ յարդարած էին նախագահ Շամունի կուսակիցներն ու հակառակորդները :

1958 Մայիս 8ին անծանօթի մը կողմէ կը սպաննուէր ընդդիմադիր թելեկրաֆ Թերքի անօրէն Նէսիմ Մէքնի :

Սովորական ժամանակներու մէջ այս ղէպքը կրնար նկատուիլ պարզ «ոճիր - արկած» մը : Սակայն այդ օրերուն մթ-նոլորտը ելեկտրականացած էր : Ներսէն ու դուրսէն մամուլով ու ձայնասփիւռով կատարուած քարոզութիւնները խոր չեր - տաւորում առաջ բերած էին ընդհանրա - պէս խաղաղ այդ երկրի համերաշխասէր քնակչութեան մէջ :

Մայիս ութին սկսած խռովութիւնները տեւեցին գրեթէ վեց ամիս, տակնուվրայ ընելով Լիբանանի ներքին խաղաղութիւնը եւ քայքայելով անտեսական - առեւտրա-կան կեանքը :

Գերազանցապէս իր առեւտուրով եւ զբօսաշրջիկներով ապրող երկիրը, Լիբա-նան զրկուեցաւ այս վերջիններէն՝ բուն եղանակին սկիզբէն մինչեւ վերջը : Ամէն տարի Պարսից ծոցի չրջակայ էշխանա - պետութիւններէն, Սէուտի Արաբիայէն, Իրաքէն, Եգիպտոսէն եւ արաբական աշ-խարհի միւս երկիրներէն հազարաւոր հա-րուստ եւ բարեկեցիկ ընտանիքներ լիբա-նանեան լեռներուն մէջ կուգային անցընել իրենց արձակուրդի ամիսները :

Բայի առեւտրականներէն, անզործու - թեան դատապարտուեցան նաեւ արհես - տաւորները — որոնց չարքին տասնեակ հազարաւոր Հայեր :

Միայն նիւթական չէր վնասը : Եղբայ-րասպան կռիւները անհամար զոհեր խլե - ցին երկուստեք :

Նախագահին անձը պատրուակ մըն էր : Բուն խնդիրը քաղաքական էր :

Դէպքէն երեք ամիս առաջ, 1958 Փետր-ուար մէկին Սուրիան միացած էր Ե - գիպտոսի հետ, կազմելով Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը : Իրրեւ զրացի եւ բախտակից երկիր, տարակոյս չկար, որ Լիբանան եւս ազդուէր քաղա - քական այս մեծ փոփոխութենէն :

Միացման եւ անկախութեան կողմնա - կներուն միջեւ էր բուն պայքարը :

Շամուն կանգնած էր անկախութեան դիրքերուն վրայ եւ տեղի չտուաւ ըս - պառնալիքներու առջեւ :

Ի վերջոյ յաղթեց իր տեսակէտը : Լի - բանան անկախ է այսօր : Երկու ճակատ - ները համերաշխած են այս գետնի վրայ եւ կազմած միացեալ կառավարութիւն մը :

Երկիրը խաղաղած է եւ վերստացած իր նախկին բնականոն վիճակը : Զբօսաշրջի-կները բան առաջնոյն խաղաղ անկիւն մը կը գտնեն Լիբանանի զովասուն եւ ջրառատ դիւղերուն մէջ :

Տխուր յիշատակներ կան դժբախտաբար անցեալ տարուան խռովայոյզ վիճակէն :

« Ցառաջդիմական » եւ « Հայաստանա-սէր» տարբեր ամիսներու ընթացքին իրենց թերթերով եւ ընդդիմադիրներու դաշնի ձայնասփիւռով գրգռութիւն եւ տեւութիւն սերմանելէ վերջ հայութեան մէջ, դէնքի դիմեցին՝ օր ցերեկով սպան-նելով անմեղ հայ երիտասարդներ :

Պզտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու մաս - նագէտներ, առիթը չհապտրծեցին՝ իրենց ոճրածին ծրագիրները իրագործելու համար :

Սեւ կէտ մըն է այս Լիբանանի աչխա-տասէր ու հայրենասէր հայութեան պատ-մութեան մէջ : ՀՐԱՆՏ-ՈՍՄՈՒԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ ԽՐՈՒՇՉԷՒԻ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐՈՒՆ

★

ԽՐՈՒՇՉԷՒ ԿԸ ՓԱՓԱՁԻ ԱՄԵՐԻԿԱ ԱՅՑԵԼԵԼ

★

Նախագահ Այզընհաուըր Զօրեքչաբթի օրուան մամուլի իր ասուլիսին մէջ ան - դրադարձաւ Խրուչչեւի ըրած սպառնա - լիքներուն : Նախագահը վճռական էր իր յայտարարութեանց մէջ .— «Չեմ կրնար ըմբռնել, ըսաւ ան, որ տրամաբանութիւն ունեցող մարդ մը, նոյնիսկ հեռուէն, կր-նայ խօսիլ սպառնական լեզուով մը եւ վերջնագրի ձեւով :

Ինչպէս գրած էինք, Հառիմըն կ'առա - ջարկէ Ա. Միութեան Վարչապետը Միաց-եալ Նահանգներ հրաւիրել, որպէսզի կր-թուի ... : Նախագահ Այզընհաուըր հա - մաձայն չէ .— Ամերիկա մաս կը կազմէ խումբ մը ազգերու՝ որոնք միասին կ'աչ-խատին խաղաղութեան եւ ապահովու - թեան պահպանման համար : Եթէ այդ կա-ռավարութիւններէն մէկը առանձին հա - մաձայնութիւն մը կնքէ կամ նոյնիսկ՝ խորհրդակցի, կրնայ սխալ մեկնարան - ուել : Խրուչչեւը հրաւիրելով զէշ տպաւո-րութիւն մը կրնանք ձգել Արեւելեան եւ - րոպայի ժողովուրդներուն վրայ :

Ամէն պարագայի մէջ, Խրուչչեւ ան - պաշտօն այցելութիւն մը կրնայ տալ Մի - ացեալ Նահանգները, ըսաւ Այզընհաուըր :

Ռուսեւամերիկեան բարեկամութեան հարցը մեծապէս կը հետաքրքրէ միջազ - գային չրջանակները : Հարցազրուցելով կողովի հետ ունեցած խօսակցութիւննե-րուն մասին, Նախագահը ըսաւ .— «Ամե-րիկացի եւ ռուս ժողովուրդներու միջեւ սկզբունքի բարեկամութիւն մը գոյութիւն ունի . երկու կողմերէն ալ չհապաղուում - թիւն կայ այդ ուղղութեամբ : Խորքին մէջ, Ամերիկացիները շատ կը սիրեն ռուս մարդիկը » :

Այզընհաուըր խօսած է նաեւ հիւլէա - կան պատերազմի մասին, միշտ անդրա - դառնալով Խրուչչեւի սպառնալիքներուն . — Բոլոր գործակիցները կը մտածեն այդ մասին ... մեր պաշտպանութեան ծրա - գրները պատրաստած ենք : Մեր ճակտի քրտինքով հսկայական ծախքեր ըրինք .. Բովանդակ աչխարհը կը գտնուի այս կա-ցութեան մէջ : Ի՞նչ հսկայական կո - րուստ ... :

Նախագահը յիչեց նաեւ որ ամերիկեան օրէնքով իրեն կը պատկանի հիւլէական ռումբերու գործածութեան որոչումը տալ : Հիւանդութեան մը պարագային՝ փոխ նախագահ Նիքսընի վրայ կ'իյնայ այդ պարտականութիւնը :

Անկախ այս բոլորէն, Այզընհաուըր միշտ պատրաստ է Ց. Կոլի հետ հանդի - պում մը ունենալ եւ խօսիլ երկու երկիր-ներու միջեւ տակաւին մնացած հարցերու չուրջ : Երկու նախագահներու հանդի - պումը տեղի պիտի ունենայ, բայց թուա-կան մը որոչուած չէ :

Ժընեւի յառաջիկայ ժողովին՝ Ամերիկա ոչ մէկ փոփոխութիւն պիտի ընէ իր դիր-քին մէջ, որ բազմաթիւ առիթներով ճչդուեցաւ . — Արեւմուտքը Պերլինի իր իրաւունքները պիտի պահէ եւ դաչնակից զօրքերը պիտի մնան այնտեղ՝ այնքան ա - տեն որ երկու Գերմանիաները չեն միա - ցած :

Մինչ այս մինչ այն, կրեմլինի մէջ Միացեալ Նահանգներու եօթը կառավա - րիչները ընդունելով, Խրուչչեւ կարդ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, այս անգամ՝ մեղմ լեզու մը գործածելով .— Շատ պի-տի ուզէինք որ ձեր Նախագահը այցելու - թիւն մը տայ Ս. Միութիւն, ըսած է կրեմլինի մենատէրը, աւելցնելով .« Ես ալ կ'ուզէի Միացեալ Նահանգներ այցելել , որովհետեւ օգտակար կրնայ ըլլալ » :

Ուչադրաւ է նաեւ այն յայտարարու - թիւնը, թէ «Ս. Միութիւնը կ'ուզէ խա - ղաղ ապրիլ բոլոր ազգերուն, եւ առաջին կարգին՝ ամէնէն մեծ եւ ամէնէն զօրա-ւոր երկրին, Միացեալ Նահանգներու հետ : Եթէ բարեկամութիւն մը գոյութիւն ունի մեր միջեւ՝ պատերազմը տեղի չի կրնար ունենալ . իսկ եթէ ուրիչ ազգեր պատերազմ ուզեն՝ մեր երկու երկիրները կրնան արգիլել զայն » :

Գալով հիւլէական փորձերը արգիլելու հարցին, Խրուչչեւ այնպէս կը մտածէ թէ կարելի պիտի ըլայ համաձայնութիւն մը գոյացնել :

Թէեւ նոր առաջարկ մը կամ զիջում մը չբերաւ Պերլինի հարցին մէջ, բայց խօսե-լով Յուլիս 13ի Արեւելքի նախարարներու ժողովին մասին, խորհրդային Վարչա - պետը ըսաւ թէ «անկեղծօրէն կ'ուզէ որ համաձայնութիւն մը գոյանայ եւ ամէն տեսակի զէնքերը փճացուին» : Ցմոռցաւ յիչել՝ թէ Գերմանիոյ հետ հաչտութեան դաչնագիր մը պէտք է ստորագրել :

Խրուչչեւ կը մտածէ թէ Ամերիկացինե-րու եւ Ռուսերու արտասանած խօսքերը թեթեւօրէն պէտք չէ առնել , որովհետեւ «մեծ պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ մեր վրայ » :

Հետզհետէ աւելի մեղմանալով, կարմիր Վարչապետը բարեկամութիւն կ'ուզ .— « Միացեալ Նահանգներն ու Ս. Միու - թիւնը պէտք է վերադառնան Բ. աչխար-համարտի ընթացքին իրենց հաստատած բարեկամութեան : Այնատեն մեծ յար - դանք մը ունէի Այզընհաուըրի հանդէպ : Իրապէս ճենթլմէն մըն էր : Այնատեն տարակարծութիւններ չունէինք : Բայց հիմա մեր յարաբերութիւնները զէշ են . պէտք է վերադառնանք հին օրերուն » :

Տնտեսական մարզի մէջ .— «Միացեալ Նահանգները հարուստ են, բայց մենք չենք նախանձիր : Կ'ուզենք ձեզի հասնիլ : Կը փորձենք ձեզի պէս ըլալ՝ բայց ա - ռանց որեւէ վնաս պատճառելու : Կ'ուզէ-ինք գործակից ձեզի հետ՝ միջազգային քաղաքականութեան մարզին մէջ, ինչպէս նաեւ տնտեսական եւ թերաճ երկիրներու օգնելու մարզերուն մէջ» :

Եզրակացնելով, Խրուչչեւ ըսաւ թէ Ս. Միութիւնը մեծ թիւով միջերկրային հր-թիռներ ունի եւ տակաւին կը չարունակէ արտադրել :

Ամերիկայի եւ Ս. Միութեան զայքա - րին մէջեւ, Մեծն Բրիտանիա կ'աչխատի ճկուն քաղաքականութիւն մը վարել : Արտաքին նախարար Սելուին Լոյտ , Լոնտոնի կառավարութեան կարծիքը յայտնելով ըսաւ թէ ամէն գնով պիտի աչխատին համաձայնութիւն մը գոյացնել ժընեւի մէջ, նոյնիսկ «սահմանափակ համաձայնութիւն» մը, որպէսզի կարելի ըլայ մեծերու ժողով գումարել :

Անգլիոյ Արտաքին նախարարը այն հա - մոզումը ունի, թէ ներկայիս իրար հաս - կընալու հաւանականութիւնները աւել - ցած են :

Հառիմընի ըրած սպառնալիքներէն յե - տոյ՝ Խրուչչեւի «բարեկամական» խօս - քերը, Նախագահ Այզընհաուըրի վճռա - կան դիրքը եւ Անգլիոյ Արտաքին նախա-րարին համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար թափած ճիգերը՝ որոչ յոյսեր ներչնչած են Միացեալ Նահանգներու Ա-տաքին նախարարին : Արդարեւ, Նիւ Եորք Թայմզ օրաթերթը կը հաղորդէ , թէ մօտ ատենէն Հերթերը Կրեմլիոյ պիտի առա - ջարկէ որ եա առնէ իր վերջնագիրը, որ - պէսզի ժողովը տեղի ունենայ : Ամերիկա սպառնալիքներու տակ ժողովի չերթալ կ'ըսէ Հերթերը, բառ առ բառ կրկնելով օր մը առաջ Այզընհաուըրի ըրած յայտա-րարութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը հա - կազդելու համար հունգարական որոչու - մին ամերիկացի դիւանագէտներու եւ - զափոխման առթիւ, իր կարգին արգիլեց հունգար դիւանագէտներուն որ ուչադին-թընէն աւելի քան 40 քիլոմեթր երթան :

ԱՆԳԼԻՈՑ կառավարութիւնը բողոքեց Փրակայի կառավարութեան որ արգիլած է բրիտանացի դիւանագէտներուն Սլով-քիոյ սահմանին մօտերը երթալ :

ԻՐԱՔի վարչապետը՝ Զօր. Քասըմ յայտարարած է որ պատերազմական զէն-քի պաչար մը ունին որ ոչ ոքի մտքէն չանցնիր :

ՖՐԱՆՍԱ. Գ-ՏՆՈՒՈՂ ամերիկեան հա - լածիչ — ռմբակոծիչներու երեք օդատար-միղներ մօտ ատենէն պիտի փոխադրուին Անգլիա կամ Գերմանիա :

ՅՕՐՀՐԴԱՅԻՆ երկու զինուորական օ - դանաւեր 17·000 քիլոմեթր կտրած են մէկ չունչով : Մամուլի «Թաս» գործակալու - թիւնը չէ ճչդած թէ ինչ տեսակի կը պատկանին այս օդանաւերը բայց չեշ - տած՝ թէ օտար ոչ մէկ զինուորական օ - դանաւ կտրած է նման մրցանիշ մը :

ԼԵՀԱՍՏԱՆի մէջ զէպքեր պատահած են Յունիս 26ին, կը հաղորդէին երէկ : Կը ճչդուի թէ ոստիկանութիւնը միջամը-տած է եւ զէնք պարպած ցուցարարներու վրայ Քարանիք Ֆապրիցպէլ զիւղին մէջ որովհետեւ ժողովուրդը կը բողոքէր իշ - խանութեանց դէմ որոնք արգիլած էին կաթողիկէ մատուռի մը կառուցումը : 20 ձերբակալուածներէն զատ, կան 12 վիրա-ւորներ :

ԱՆԳԼԻՈՑ թագուհին Լոնտոն հրաւի - րած է Զօր. Տը Կոլը եւ կինը յառաջիկայ տարուան համար : Էլիզէի պալատէն կը հաղորդեն որ հրաւէրը ընդունուած է :

ԶՕՐ. ԱՑՏՈՒՒ ՍԱՑՍԱՐ ՍՍՀՄ-Ի, Զօր. Քասըմի զարմիկը Մոսկուա մեկնեցաւ , պաչտօնական այցելութեամբ :

ՊԱՂՏԱՏԻ Ուխտին անտեսական փոր - ձագէտները կարեւոր ժողով մը ունե - ցած են Անդարայի մէջ : Քառասուն հոգի կը մասնակցին այս ժողովին, որուն կը նախագահէ Փաքիստանի պատուիրակը : Այս առթիւ, ամերիկեան պատուիրակը անդամ մը եւս չեչտեց այն կարեւորու - թիւնը զոր Ամերիկացիք կուտան Պաղ - տատի Ուխտին անտեսական գործունէու-թեան :

ԿԻՊՐՈՍի առժամեայ կառավարութիւ - նը որոչեց սեպտեմբերի չրջափեցին մէկ մը - նալ :

ԼՈՆՏՈՆի մէջ 22 միլիոնի ծախուեցան ձիովանոի Պէլմինէն երեք փոքր գծա - գրութիւններ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ քաղաքա - կան չրջանակները Խրուչչեւ վերջին ըս - պառնալիքներուն մասին արտայայտուե - լով, կը մերժեն կարեւորութիւն մը ըն - ծայել . «Խրուչչեւի գործելակերպին վար-ժուած ենք այլեւս, կ'ըսեն անոնք . օր մը չաքար կը հրամցնէ մեզի՝ յաջորդ օրը մարակով մը կը սպառնայ » :

ԱՆԳԼԻՈՑ եւ Դանիոյ ներկայացուցիչ - ները, երկարատեւ խորհրդակցութիւննե-րէ ետք, տնտեսական կարեւոր համաձայ-նութիւն մը կնքեցին Լոնտոնի մէջ :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՁԻՆԱՑՏԱՆի տերը - ուած խորհրդային հրթիռներու մասին հարցապնդուելով , Նախագահ Այզընհա-ուըր յայտարարեց թէ լուր չունի : Ինչ - պէս ծանօթ է, Խրուչչեւ ըսած էր թէ այդ հրթիռները բաւական են Ֆորմոզան քարուքանդ ընելու եւ ամերիկեան 7րդ նաւատորմիղը խորտակելու համար :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ 1959ի ընթացքին 19·645 ապստամբներ սպաննուած կամ գերի ին-կած են, իսկ բանակը տուած է 1·043 զոհ : 1349 ըմբոստներ մեռցած են Ֆը - րանսական բանակին, Գրաւուած են 10·666 զանազան տեսակի զէնքեր :

ՁՄԵՌԸ ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ

Մեր քաղաքին(*) մէջ ձմեռը առանձին հրապոյր մը ունէր:

Նոյեմբերէն սկսած կճող եւ երկարատեւ քամիներ կ'անցնէին անոր վրայէն: Հիւսիսէն փչող սառնամանիքներու կրկնամանիքներու կրկնամանիքներու կրկ

կը դրէ ։—

« Կը խօսէր այնպէս, ինչպէս կը գրէր, իր իւրաքանչիւր բառին հետ բարձրա – նալով անդիտակից յիշատակներու ոս – կեզօծ փուչին, արտասանելով քառեակ մը, պատճելով անէքթոտ մը եւ երգելով ծանօթ եղանակ մը։ Զմայլելի պատրաս– տարան մըն էր, նման Կիկերոնի մաղ – թանքին, որ կը պնդէր թէ պատրաստա – բանութիւնը երկար համբերութիւն մըն է եւ որ ամենայանկարծական չրջան մը նոյնիսկ իր արմատները կը մխրճէ մշա– կոյթի խորութեան մէջ»։

«ՌՈՄՊԱ»։— « ... Կը պահեմ յիշա – տակը այն բազմաթիւ երեկոներուն, ուր բոլոր միջնարարներուն կը բարձրանար իր հնչեղ ձայնը ։ Ներկայացուած երկը կրնար դէշ ըլլալ։ Մենք մեր ժամանակը չէինք կորսնցներ, երբ մտիկ կ'ընէինք Ռոպեր Քեմփը քառորդ ժամ, ուր ան ի – բարու կը խառնէր իր յուշերն ու տպա – ւորութիւնները, եւ կը սառանայինք այն ատ ու հացը որ մեզի կ'ընծայէր անոս – պատ մաքի մը առատաձեռնութիւնը ։

Աստուա՛ծ իմ, ի՛նչ յանկարծակի պա – րապութիւն մեր չուրջը։ Ի՛նչ սուզ մեզի համար»։

«ՓԱՒԻ – ԺՈՒՌՆԱԼ»։— «Քառասուն տարիէ ի վեր Թատերական քննադատու – թենէն կ'անցնէր գրական քննադատու – թեան այնպիսի համարձակութեամբ մը որ Փարիզը չէր կրած Ժիւլ Լըմէթրէն և Ֆրանսիսք Սարսէյն ի վեր։ Ունէր բազ– մաթիւ բարեկամներ եւ թշնամիներ ։ Բայց բոլորն ալ կ'ներդուէին թէ ճշմարիտ իմաթիսք մըն էր ան։ Քալ լատինագէտ կը խօսէր յունարէնը «ինչպէս Ֆրանսայի մարդ »։

«ՕՌՈՒ»ի մէջ Ֆրանսական Ակադեմիէն Ժիւլ Ռոմէն կը գրէ ։—

« Շատեր մոռցած են, օրինակի հա – մար, եւ թերեւս երբեք ալ չեն գիտցած որ զմայլելի թատերական եւ գրական քննադատ մը ըլլալէ առաջ, Ռոպեր Քեմփ ուրիչ անունի մը տակ, եղած է նոյնքան զմայլելի երաժշտական քննադատ մը, որ– քան իր ցուցմունքներով , նոյնքան եւ իր պատշաճ դատողութիւններով եւ ուսում– նասիրութիւններով ։

« Իմ երիտասարդ եւ խանդավառ երա– ժիշտի հաւատքս բազմաթիւ անդամներ ամբաստնուած, մխիթարուած ու չորոմ– ուած է այն փոքրիկ յօդուածներով, զորս « Լիպէրթէ»ի մէջ կը ստորագրէր մի ոմն Ռոպեր Տեղարնօ։ Ուրիչ մէկը իր տեղը, այդ յօդուածները պիտի հաւաքէր հա – տոր մը կազմելու եւ ցոյց տալու համար որ բոլորէն աւելի ինք էր որ ճիշդ էր տե– սած։ Սակայն Ռոպեր Քեմփ բոլորէն նր– ւազ անապաչա էր։ Եւ տոր համար ալ յիսուն տարուան իր աշխատանքէն միայն երեք հատոր էր կազմած »։

Օտար մամուլը նոյնպէս մեծ գովեստով եւ հիացումով խօսած է Ռոպեր Քեմփի մասին ։

Կուտանք «Նիւ – Եորք Հերըլտ Թրի – պիւնի» հետեւեալ տողերը ։—

« ... Հրաշալի աշխատող մըն էր եւ կը համարուէր մէկը՝ որ օրական յօդուած մըն է գրած, որ ներկայ էր դռնուած եօ– թը հազար ներկայացումներու եւ որ կարդացած էր չաբաթական հինգէն վեց հատորներ... »։

Ռոպեր Քեմփի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երեքշաբթի 7 Յուլիս, Սէն Ժան տը Մոնմարթրի եկեղեցիին մէջ։

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

ԿՐՆՈՊԼԸ, (Յառաջ).— Վերջին տա – սը տարիներու ընթացքին Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան Կրընոպլի կոմիտէն զբա – ղաքութիւնն ունեցաւ իր չարքերնէ կորսնցնելու եօթը հաւատաւոր ընկերներ։ Բոլորն ալ տոպրուած ազգային գաղա – փարներով, կանուխէն մտած էին Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերը հայ ժողովուր– դի ծառայելու հաստատ կամքով ։

1949 Օգոստոս 2ին երկարատեւ հիւան– դութենէ մը եւս հոգին կ'աւանդէր ընկեր Աւետիս Թորոսեան։ Քանիցս եղած է կո– միտէի անդամ։ Յաջորդ օրը, Օգոստոս երեքին, մեզմէ առ յաւէտ կը բաժանուէր Տարօնի արժանաւոր զաւակ ընկեր Աբ – գար Պաչատուրեան, որ 1900էն մինչեւ 1908 եղած է Հերայրի, Անդրանիկի եւ Գէ– որգ Զավուշին Սուրհանդակ, չարժական խումբերու առաջնորդ։ Մասնակցած է Սասնոյ վերջին ապստամբութեան (1894) եւ Առաքելոց վանքի (1901) կռիւներուն։

1955 Յունուար 17ին, գործօղութեան մը հետեւանքով իր աչքերը կը փակէր ընկեր Արմենակ Թումաեան, բնիկ Տա – րօնցի, Հայաստանի Հանրապետութեան պինուորներէն, որ չորս տարի անընդհատ կռուեցաւ եռագոյն դրօշի հովանիին տակ հայրենիքի եւ հայ ժողովուրդի ազատու– թեան համար։ Նոյն տարուան Յուլիս 8– ին դաժան հիւանդութեան մը ճիրաններ – րուն մէջ կը մեռնէր ընկեր Յարութիւն Օնպաչեան, հայրենասէր եւ թրծուած Դաշնակցական մը։

Ընկեր Օնպաչեան ծնած էր Իզմիրի չըր– ջանը եւ ճաշակած դառնութեան բաժա – կը։ Քեմալական չարժումէն յետոյ կը գաղթէ Յունաստան, ապա Ֆրանսա, եւ կը հաստատուի Կրընոպլը՝ ուր կը գրա – զէր առեւտուրով։ Ընկերուհի Վ. Օնպաչ– եան իր ամուսնոյն յիշատակը վառ պա – հելու համար, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան անհատներէն մէկուն ծախքը ընդու– նած է՝ զայն նուիրելով Նոր Սերունդին։

1957 Յուլիսի վերջերը երկար եւ անո – ղոք հիւանդութենէ մը եւս չիջեցաւ նա– եւ ընկեր Անթուան Օհանեան, «Յառաջ»ի տարիներու թղթակիցը՝ Անթօ տորա – դրութեամբ ։

Ընկեր Օհանեան ծնած էր Բաղէշ, եւ կանուխէն մտած էր Հ. Ց. Դաշնակցու– թեան չարքերը ։ Գացած էր Հայաստան եւ մասնակցած Մայիս 28ի եւ Փետրուար 18ի կռիւներուն։ Մասնակցած է մեր զե– բադոյն ժողովներուն ։

1958 Մարտ մէկին յանկարծամահ եղաւ ընկեր Յովհաննէս Արապեան։ Իր անա – կընկալ մահը մեծ ցաւ պատճառեց մեր գաղութին։

Ահա վերջինը՝ ընկեր Նշան Մուրատ – եան, որ յանկարծամահ եղաւ (Յունիս 21ին։ Խարբերդի Փսրիկ գիւղէր էր, ծը – նած 1906 Փետրուար 18ին։ Հազիւ ինը տարեկան, վրայ կը հասնի 1915ի ընդհա– նուր եղեռնը։ Զարչարանքի եւ տառա – պանքի բովէն անցնելէ յետոյ, մայրը գինք կը փոխադրէ Հալէպ, ապա Ֆրան – սա։ Վեց տարի Ռընաժ բնակելէ եւք հաստատուեցաւ Կրընոպլը ։

1929ին մտած էր Հ. Ց. Դ. չարքերը ։ Մինչեւ իր մահը մնաց հաւատարիմ հայ– կական դատին։ Անձնուէր Դաշնակցական եւ ջերմ հայրենասէր մըն էր։

Թաղումը տեղի ունեցաւ Յունիս 23ին, հոծ բազմութեան մը ներկայութեամբ ։

Դագաղը ծածկուած էր բազմաթիւ թարմ ծաղկեպսակներով։ Կարճ դամբա – նական մը եւ սգաւոր ընկերները բաժնուեցան Մուրատեանի հոգեյոյզէն։

Վ. Ի.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՈՒՈՐՐԹԱՈՒՆԻ (Ամերիկա) հայ կա– թողիկէ համայնքը յարգանքի ճաշ մը կազմակերպած էր, Յունիս 13ին, ի պա – տիւ Կարդինալ Քուչինքի։ Ներկայ եղած են աւելի քան հինգ հարիւր հոգի ։ Յար– գանքի խօսք արտասանած է հայր Ղու – կաս Առաքելեան որ չէչուած է գլխաւո – րապէս կարդինալին համակրական զգա– ցումները հայ ժողովուրդին հանդէպ ։ Իր կարգին Կարդինալ Քուչինկ խօսք առ– նելով գոված է հայ ժողովուրդը որ ա – մէնէն հին ու հաւատաւոր ժողովուրդնե– րէն է եւ Ա. քրիստոնեայ ազգը։ Կար – դինալը իր համակրանքը յայտնած է նա– եւ Կարդինալ Ագաջանեանի, Պաթանեան եւ Կոզեան արք.երուն։ Ես, ըսած է Կարդինալ Քուչինկ, մեծապէս ազդուած եմ Կարդինալ Ագաջանեանէն որ բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ իմ բարեկամներուս չարքին ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Նշան Փալանճեան ճե – մարանի (Պէյրութ) ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցած է Յունիս 27ին, ճեմա – րանի պարտէզին մէջ։ Այս տարի 13 հոգի վկայական ստացած են, չորս աղջիկ եւ ինը մանչ ։

ՊԻՑՐՈՒԹի մէջ երկարատեւ հիւան – դութենէ մը եւս մեռած է վաստակաւոր ուսուցիչ ընկեր Միհրան Գալիկեան։ Ու– սուցչական պաշտօններ վարած էր Յու – նաստանի եւ Հալէպի մէջ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հրատարակչական ընկե – րութեան մը կողմէ չուտով լոյս պիտի տեսնէ Տոքթ. Ս. Աբելեանի «Անտիոքա – յին» գիրքը, որուն մասին ընկերութեան խմբագրական կազմը հետեւեալ ձեւով կ'արտայայտուի.— « Յուզիչ եւ խորա – պէս ապրուած պատմական վէպ մըն է, որ լայն պատառաներով կը ներկայացնէ Թուրք բռնակալներու կողմէ հալածուած Հայերու կեանքը, Հայոց պայքարը՝ խա – ղաղութեան եւ արդարութեան համար ։ Սովորականէն տարբեր պատմութիւն մը՝ դունապել ու եղերական »։

ՊՈԼՍԷՆ Պէյրութ գացած է Առաքիկ քհնյ. Գրիգճեան եւ մօտ երկու ամիսէ ի վեր Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի հիւրն է, Անթիլիասի մէջ։ Տէր Առաքիկ քհնյ. նա – մակ մը գրած է Թուրքիոյ Հայոց Պատ– րիարքին յայտնելով թէ Միացեալ Նա – հանգներ պիտի մեկնի ։

ՊԻՑՐՈՒԹի Սաքթր տ'Էթիւտ Սիւփէ – րիէօրի սրահին մէջ ցուցահանդէս մը տը– ւած է երիտասարդ նկարիչ Փօլ Կիրակոս– եան, մեծապէս գնահատուելով արուես – տագէտ շրջանակներէ ։ Ցուցադրուած գործերուն մէջ այցելուներու ուշադրու – թիւնը գրաւած են մեծածաւալ երկու նը– կարներ՝ «Մահը» եւ «Ամուսնութիւնը »։

ՆԻՒ ԵՈՐՔի երգնկացիներու Հայրե – նակցական միութիւնը տօնած է իր հիմ – նարկութեան 50րդ տարեդարձը՝ փայլուն հանդիսութեամբ ։

ՎԻԵՆՆԱՅի Մխիթարեանց Վանքը Ա – ւրսարիացիներէ բաղկացած երգչախումբ մը ունի, որ երեկոյթի մը ընթացքին բա– ցառիկ յաջողութեամբ երգած է հայ ժո– ղովրդական երգեր։ Խմբավարն է Հ. Մ. Սրապեան, որ շատ լաւ սորվեցուցած է երգերը ։

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

Ցանուն Պետական նախարարութեան, Պ. ԶԱՐԵՀ ՍՐԱՊԵԱՆ՝ փաստաբան Փա – րիզի Վերաքննիչ Ատեանի, իր զինուորա– կան եւ արուեստագիտական ծառայու – թեանց համար ստացած է Պատուոյ Լե – գէոնի Ասպետի խաչը ։

Երկու գիւեմոլներ կը խօսին ։

— Սխալչելի գիւնի մը գտայ, կ'ըսէ ա– ռաջինը։

— Իրա՞ւ, կը գոչէ ընկերը։

— Այո՛, իրաւ կ'ըսեմ։ Երբ այդ գիւնին կը խմեմ, կիսս Սոֆիա Լորէնը կը թուի ինծի ։

×

Հայրը՝ տղուն ։

— Մարդ որքան շատ բան սորվի, այն– քան աւելի կը զգայ թէ բան մը չի գի – տեր։

— Այն ատեն ինչո՞ւ գիս դպրոց կը դր– կէիր, կը հարցնէ տղեկը ։

ԼՌԱԾ ԶՐԱՊԱՑԸ

Ի.

Կէրթրուտի չրթունքներէն մրմունջ մը թռաւ, կէս մը ուրախութիւն, կէս մը տրտունջ, վայրկեան մը յետոյ, իր մար– մինը, դեռնէն վեր վերցուած, տարած – ուած էր Ժանի բազուկներուն մէջ ։

Կէրթրուտ խորունկ հառաչանք մը ար– ձակեց , եւ, աչքերը փակելով, գլուխը կռթնցուց անոր երեսին, կուրծքը կուրծ– քին։ մազերը ալիքի մը պէս առուահո – սեցան Ժանի պարանոցին վրայ ,եւ իր դաղջ չունչը կը չոյէր անոր դէմքը ։

Անիկա աւելի մօտիկէն կը սեղմէր իր կուրծքին այդ դողդղացող մարմինը ։

Ցառաջ, յառաջ, միշտ աւելի հեռուն , եթէ նոյն իսկ իր ուժերը սպառէին։ յա– ռաջ, մինչեւ աշխարհի ծայրը... յան – կարծական ցաւեր կը զգար կողին վրայ, կարմրորակ քօղ մը կը տարածուէր իր աչքերուն առջեւ, իրեն կը թուէր թէ դե– տին պիտի իյնայ եւ հոգին պիտի տայ ։ Բայց ինչ կարեւորութիւն ունի ... աւելի հեռուն, միշտ աւելի հեռուն ։

Վարը, դետը գինքը կը կանչէր, ջըր– վէժը կը մռնչէր խուլ մը՝ լուռ գիշերին մէջէն եւ ցայտող կաթիլները կը փայլը– լային լուսնի ճառագայթներուն դիմաց ։

Կէրթրուտ գլուխը նորէն հեռւ, Ժանի թեւին վրայ ձգեց։ ցաւագին եւ յափըշ – տակուած ժպիտ մը կը թափառէր իր կի– սաբաց բերնին վրայ։ բացաւ աչքերը եւ անոնց մութ բիբերուն մէջ լուսինը կ'ար– տացոլար ։

— Ո՞ւր ենք , մրմնջեց անիկա ,

— Ջուրին եզերքը, ըսաւ Ժան, չնչաս– պառ ։

— Գետին դիր զիս։

— Չեմ ուզեր ... չեմ կրնար ...

Ձիշդ գետեզերքը, գետին դրաւ գայն , յետոյ իր ամբողջ հասակով, ձեռքը սր– տին վրայ դրաւ եւ ճիգ ըրաւ չունչ առ – նելու համար։ Իր քունքերը կը բարա – խէին, գիտակցութիւնը կորսընցնելու վր– բայ էր... Բայց կը չակուի ուժգին ճի – գով մը, մարմնին վերի մասը կը հակէ հոսանքին վրայ եւ ափերով ջուր առնե – լով, կը լուայ ճակատը ։

Այս զովացումը սթափեցուց գինքը։ Դարձաւ դէպի Կէրթրուտը, որ դէմքը ձեռքերուն մէջ պահած, մեղմօրէն կը հե– ծչէր ։

— Շա՞տ կը տառապիս, հարցուց Ժան։

— Ոտքս կ'այրի ։

— Ոտքդ ջուրին մէջ դիր, կը զովա – նայ ։

Ձեռքերը վար առաւ երեսէն եւ զար – մանքով դիտեց զայն ։

— Ջուրը աղէկ եկաւ ինծի, ըսաւ ան , յոյց տալով ճակատը՝ ուրկէ ջուրին կա – թիլները կը հոսէին դեռ ։

Կէրթրուտ դէպի առաջ ծռեցաւ իր կօ– շիկները հանելու համար, բայց ձեռքը կը դողդղար ։ յողնած կէցաւ ։

— Թող որ օգնեմ քեզի, ըսաւ Ժան ։

Ինտ չարժում մը, եւ կօշիկը մէկ կողմ թռաւ, գուլպան կօշիկին յաջորդեց, եւ, մինչեւ ջուրին եզերքը քաշկռտուե – լով, մինչեւ կոճղերը մերկ ոտքը մխըր– ձեց, հոսանքին զովութեանը մէջ։

— Օ, որքան լաւ է, մրմնջեց ան, խո– րապէս շնչելով ։

Ցետոյ, աջ ու ձախ դառնալով, յենա – րան մը փնտռեց իր մարմինին համար ։

— Ինծի կռթնէ , ըսաւ Ժան ։

Եւ Կէրթրուտ գլուխը դրաւ Ժանի ու – սին։ Սարսուռ մը անցաւ իր բազուկէն , բայց չհամարձակեցաւ զրկել անոր հա – սակը։ հազիւ համարձակեցաւ չարժում մը ընել։ դժուարութեամբ կը շնչէր։ սե– ւեռուն աչքով մը կը դիտէր թափանցիկ ջուրը որուն մէջ Կէրթրուտի ճերմակ ոտ– քը կը պսպղար սառուցեայ խեցիի մը նը– ման որ յատակին վրայ կը հանգչէր ։

Իրարու քով, անոնք նստած կը մնան լուռ ու մունջ։ Անոնց առջեւ , սահանքին մէջ, ջուրերը կը մռնչէին եւ կը պտուտ – կէին, փրփուրը արծաթեայ կամուրջի մը պէս կը տարածուէր դետին վրայ, եւ յոր– ձանքը խաղաղած կը հոսէր իրենց ոտքե– րուն վրայ ։ Աստեն առեն, դիչերուան մեղմ հովը իրենց կը բերէր երաժշտու – թեան մարած արձագանգը։ Թմրուկի մի– օրինակ որոտին կը խառնուէր ուրուրի խուլ ճիչը ։

Յանկարծ, Կէրթրուտ սարսռաց ։

— Ի՞նչ ունիս ։

— Կը մսխմ ։

— Անմիջապէս դուրս հանէ ոտքդ ջու– րէն։

Գործադրեց ինչ որ Ժան ըսաւ իրեն եւ դրպանէն նրբահիւս թաչկինակ մը հանեց զոր պարահանդէսէն բերած էր իրեն հետ ։

— Մեծ բանի մը չի ծառայեր , ըսաւ Ժան, եւ, առաւ իր խոշոր թաչկինակը ։ Թող որ ես սրբեմ ոտքդ ։

Լուռ, վարանոտ եւ աղաչաւոր նայ – ուածքով մը Կէրթրուտ թոյլ տուաւ որ սրբէ իր ոտքերը, եւ, երբ Ժան իր ձեռ – քերուն մէջ զգաց այս քաղցր եւ թարմ ոտ– քը, խելապտոյտ մը ունեցաւ։ խենթ եւ բուռն, վար ծռեցաւ , եւ անոր վրայ դը– րաւ իր այրող ճակատը ։

— Ի՞նչ կ'ընես, գոչեց Կէրթրուտ ։

Ժան չհկուեցաւ ։ իրենց ակնարկները դիւրաւ կարեցին, գինովութեամբ լեցուն, եւ մոլեգին ճիչ մը արձակելով ինկան ի – բարու թեւերու մէջ։

Հ. ՋՈՒՏԻՐՄԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզի ձայնասփիւռէն (Ֆրանս 3, *նախկին* ազգային) *Յուլիս* 15ին *ժամը* 14·30ին

ԴՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

կը նուագէ Շօփէնէն կտորներ :

ՆՈՐԵՐՈՒ ԾԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Զարմայը Ալէքսանեան *որդին՝ Պ. Լէմոն Ալիքսանեան՝ պա-քալորէայի երկրորդ եւ վերջին մասի քննութիւնները յաջողապէս անցուցած ըլլալով, նախորդ տարիներուն նման արժանացած է «պատուոյ մրցանակին»* :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Հայաստան էնթակոմիտէի կողմէ :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէն Ժիւսթ, Ավընիւ Բօռօ, Պառ տիւ Շալէի *պարտէզին մէջ* :

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Կ. ՃԱՆԻԿԵԱՆ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Խօսք՝ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցչի կողմէ : Խօսնակ ընկ. Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, հայերէն եւ ֆրանսերէն սալեր :

Պար Ռատիօ Սէն Ժան ԷՕՐՏԷԿԵԱՆ :

Զովացուցիչ ըմպելի :

Պուլի մրցում : կարելի է ճաշը միասին բերել, չամփուրով խորոված :

Ծանօթ.— *Առնել Գանըպիէրէն 53 թիւ հանրակառքը եւ իջնել ճիշդ հանդիսա-վայրը* :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Խարբերդ· Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Բէնի քոյր մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ. Հայկազ Զուճուրեանի օդասուն եւ ընդարձակ ագարակը, Սէն Լու Կրան Բէն : Կը բանախօսէ Փրոֆ· ԽԱՃԻԿԵԱՆ :

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ՍՐԲՈՒԿ ՄԱՄԱՑԻ ԱՂՋԻԿԸ կամ ՓԱՐԻՋԻՆԸ»

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

ՌԱՏԻՕ ԱԼԻՔԱՋ իր նոր սալերով եւ զարթիքներով հանդէսին փայլը պիտի աւելցնէ :

Ճոխ պիւֆէ եւ չամփուրով խորոված մսաչէլի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

Արձակուրդի առթիւ յաճախեցէք
Մարսիլիոյ ծանօթ ճաշարանը՝

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ - ՈՐԴԻ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորապէս՝

ՏԷՕՆԷՐ – ՔԷՊԱՓ
Եւ արեւելեան զանազան
խմորեղէններ

Restaurant J. DJOCHGOUN
4, Rue de la Butte, Marseille (2·)
(Place Jules Guesde)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է դրաւոր դիմեն վարչութեան : Փոխելի Թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր Ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե-րուն զոհացում պիտի չտրուի· նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ-նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս-տեղծել :

Մեր հատաղնորդ ընթերցողներուն հա-մար, արձակուրդի բացառիկ միմսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր. :

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնե-լու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը ծօնուի կրօնական մշջ Յուլիս 19ին, Շարօ տը Պորըկարի մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրացի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 19ին :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր· Միութեան, ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զորի հերոսներու :

12 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անտրէի ծանօթ պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Փրատոյի եկեղեցւոյ դպրոցի աշակերտները ; ղեկավարութեամբ ուսուց-չուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ հայկական տարազով պարեր, կը ներկայացուի նաեւ յուզիչ տրամ մը «ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ» :

Առաւօտեան տեղի պիտի ունենայ պուլի մրցում, կը խնդրուի պուլերը միասին բերել :

Ծանօթ.— *Հանդիսավայրը երթալու համար Փլաս տ'Էքսէն առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան* :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

TRILPORT

Փարիզի Նոր Սէրունդի «Ակարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին, զբօսատնայութիւն մը դէպի Թրիլփոր չորեկառքով :

Կը հրաւիրուին Փարիզի չրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ փափաքողները :

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ, Հօլ Պանլիէօ :

Երթուդարձ 550 Ֆրանք :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կապ· Խաչի 30ամեակի առթիւ, կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, 12 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Ջրանցքին ա-փը, Կապիյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԻՍԼԵԱՆ :

Ճոխ պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ, հաճելի ժամանց : *Կը հրաւիրուի Տէսինի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անձրեւի պարագային՝ ապահով վայր* :

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : *Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան* :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտուհիները կը պատրաստէ պրէվիի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, հայերէնի, գրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի :
Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ա. Քիւրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վ. Օրմանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հ. Կոթոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Գասապեան կը ծանուցանեն որ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ՝

ԳՐԻԳՈՐ ՔԻՒՐՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

(Մեռած Մայիս 28ին Քոլմարի հիւանդանոցին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան) :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանակներու ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է* :

ԼԻՈՆ.— *Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը* :

ՎԱԼԱՆՍ.— *Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ակարոնեան ակումբը : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է* :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— *Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ պիչեր, դպրոցի սրահին մէջ ժամը 21ին : Ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ* :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, գրաւոր կամ հեռաձայով, ամէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'ապահովուին պզտիկ դիտութիւնները եւ Ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին ԵՐՄՈՆԻ Պէրպէրեանի յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի, Արմենակ Քէչիեան կը նուիրէ երկու հազար Ֆր. Ֆ. կապոյտ Խաչին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կնոջ շրմիզիէի համար (ֆռնփէֆսիոն) *լաւ մասնագէտ գործաւորուհիներ, տունը կամ ախտանոցը աշխատելու դիւրութեամբ : Լաւ վճարում, մնայուն գործ* :
Ներկայանալ.—

ANNY, 43 Rue Thubanneau
Marseille

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի
ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)
Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԻՆԹԵԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու, գեղարուեստական պատի թուղթերու, ԼԻՆՈԼԷՈՄներու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼներու տեսակները, նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12·)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20·)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14·)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՒՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 11 ՅՈՒԼԻՍ

SAMEDI 11 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8441 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4342

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԺԱՆ ԺՕՐԷՍ

Ո՞վ չէ լսած այս անունը :

Փարիզէն ու արուարձաններէն սկսեալ Ֆրանսայի բոլոր մեծ ու փոքր քաղաքները, նոյնիսկ ամենայեռին գիւղերը պողոտայ, փողոց կամ հրապարակ մը նուիրած են այս արտակարգ մարդուն, որուն հմայքն ա՛յնքան մեծ էր եղած ի կենդանութեան եւ որ անմահ յիշատակ է ձգած յետ մահու :

Իր համբաւը չսահմանց ելած անցած է Ֆրանսայի սահմանները, զայն դարձնելով իսկապէս միջազգային առաջնակարգ դէմք մը :

Իսկ Հայերուս համար չատ սիրելի ա – նուն մըն է եղած անիկա՝ անցեալ դարու վերջին տարիներէն սկսեալ, երբ 1895–96ի հայկական ջարդերը խոր արձագանգ գըտան Եւրոպայի մէջ :

Իր անունը սերտօրէն կապուած է Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան պատմութեան հետ :

Ջերմ հաւատացեալ ժողովրդավարական սկզբունքներու, ճարտասան հռետորի իր ուժեղ եւ հմայիչ ձայնն ու անվեհեր հրապարակագրի իր խայթող գրիչը առաջին օրէն իսկ ի սպաս դրած էր բոլոր ճնշուած ու կեղեքուած մարդոց եւ ազդերու արդար դատի պաշտպանութեան :

Իր սիրտը կը բաբախէր ամբողջ աշխարհի տառապող եւ հարստահարուած մարդոց համար : Մարդկութեան խիղճն էր : Կը ծառանար ու կ'ընդվզէր ամէն կարգի բռնակալութեանց եւ անարդարութեանց դէմ :

Տրէյֆիւսի ծանօթ դատին առեն առաջին դիծին վրայ էր Էմիլ Զոլայի, Քլէմանսոյի, Փրէսանսէի եւ ընկերներու կողքին՝ արդարութիւնը պաշտպանելու համար ընդդէմ ցեղային առեղծութեանց եւ նախապաշարումներու :

Ջերմ պաշտպան հայկական արդար դատին, ինքն էր, որ առաջին անգամ Ֆրանսայի երեսփոխանական ժողովի բեմէն իր բողոքի ձայնը բարձրացուց կարմիր սուլթանի ոճիրներուն դէմ :

Անմոռանալի պիտի մնայ 1896 Նոյեմբեր 3ին իր արտասանած ճառը խորհրդարանին առջեւ .

« Ի՞նչ, բոլոր այս թափուած արիւնին առջեւ, այս ոճրագործութեանց եւ վայրենութեանց առջեւ, Ֆրանսայի խօսքին եւ մարդկային լրատուց այս բռնաբարութիւնին առջեւ ո՛չ մէկ ցնչ ելաւ ձեր խղճէն : Եւ դո՛ւք լուռ ականատես , ուստի եւ մեղսակից եղաք հայ ժողովուրդի կատարեալ բնաջնջումին ... » :

Մեղադրանքն ուղղուած էր մասնաւորաբար Ֆրանսայի արտաքին նախարար Գաբրիէլ Հանօթոյի դէմ, որ թրքասէր քաղաքականութիւն կը վարէր :

Ցիշենք այս առթիւ նաեւ ճառը ուրիշ ականաւոր ընկերվարական երեսփոխանի մը՝ Մարսէլ Սանգայի, որ հայասպան – պան իր խօսքերուն վրայ կ'աւելցնէր հետեւեալը.

« Թերեւս իմ երակներուս մէջ ալ կը հոսի այս ազնիւ ազգին արիւնը » :

(Սանգայի հայերէն դասական տառապարձութիւնն է Սմբատ) :

Ժօրէս եղաւ անկեղծ եւ անչահախնդիր բարեկամ մը հայ ժողովուրդին, մինչեւ իր եղերական մահը :

1900ին, երբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ա. բեմական Բիւրոյի նախաձեռնութեամբ կը հիմնուէր Ֆրանսերէն «Փրօ Արմենիա» կիսամսեայ հանդէսը, Ժօրէս եւս մաս կազմեց խմբագրական մարմնին եւ իր դործօն համակրութիւնը բերաւ հայկական դատին :

Նոյն խմբագրական կազմին մէջ էին՝ Ժորժ Քլէմանսօ, Անաթոլ Ֆրանս, Վիկտոր Պէռար, Ֆրանսիս դը Փրէսանսէ,

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ՄԵԿՆԵՑԱԻ ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐԷՆ

★

Հինգշաբթի առաւօտ Նախագահ Տը Կոլ Թանանարիւէն մեկնեցաւ Մատակասքարի Նախագահ Ցիրանանայի եւ վարչապետ Տըպրէյի ընկերակցութեամբ :

Հասարակապետութեան 11 պետութեանց վարչապետները կը դանուէին Մատակասքար, ուր Զօր. Տը Կոլ խօսեցաւ իր վերջին ճառը (Մատակասքարի հողին վրայ) :

Նախ [illegible] իր ճառը սկսաւ արաբերէն նախադ[illegible]ըմբ. սալամ ալէյքում ... (բարեւ ձեզ) : Այնուհետեւ ծանրացաւ Հասարակապետութեան անհրաժեշտութեան վրայ՝ որպէսզի կարելի ըլլայ եղբայրութիւնը սերտացնել եւ անդամ ըն – կերներու յառաջդիմութիւնը իրականացնել :

Զօր. Տը Կոլի խօսքերը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին ժողովուրդին մէջ : Արաբերէն նախադասութեամբ մը սկսած ճառը վերջացաւ արաբերէնով, արդարեւ, Նախագահը տեղական լեզուով ըսաւ . վելումա Մատակասքար (ցտեսութիւն, Մատակասքար) :

Ժամը 11·20ին Տը Կոլ, Վարչապետ Տըպրէյի ընկերակցութեամբ Մատակասքարէն բաժնուեցաւ եւ մեկնեցաւ Մորոնի, ուր դիմաւորուեցաւ Ժազ Սուաֆելի եւ տեղական քաղաքական դէմքերու կողմէ :

Նոյն օրը ժողովուրդին ճառ մը խօսելէ ետք, Նախագահը ուղղակի մեկնեցաւ Բէյնիոնի կողմը :

Մինչ կողմէ, Փարիզի մէջ, Վերսալոյը երկար վիճաբանութիւններէ ետք առաւոտուան ժամը չորսին երկրագործական սարքաւորման շուրջկառավարութեան առաջարկած օրէնք – ծրագիրին դէմ քուէարկեց : Անկախ եւ կոլկան 99 ձերակուտականները թեր քուէարկեցին, իսկ մը – նացեալ 132 ձերակուտականները՝ դէմ :

է· տը Ռոպէրթի եւ անդամ փիէր Քիւռառը : Խմբագրութեան քարտուղարն էր կարլ Մարքսի թոռը՝ Ժան Լոնկէ, որ մինչեւ իր արկածալի մահը, յաճախ կը խօսէր մեր հանդիսներուն մէջ :

1914 Յունուար 7ին մեզմէ անդարձ կը բաժնուէր Փրէսանսէ , «Փրօ Արմենիա»յի անդուլական տնօրէնը :

Ժօրէս անոր դաղափին առջեւ, ի ներկայութեան 300 Հայերու — որոնց չարքին Հ· Ց· Դաշնակցութեան վարիչները , — կ'արտասանէր հոյակապ դամբանական մը, չեշտելով ընկերվարութեան վերապահած կարեւոր դերը՝ մարդոց եւ ազդերու ազատութեան եւ եղբայրութեան իրականացման համար :

Քանի մը ամիս վերջ, 1914 Յուլիս 31ին, ինք ալ դոհ պիտի երթար յետաչրջական մոլեռանդի մը դնդակին, Փարիզի Բրուսան փողոցի ծանօթ սրճարանին մէջ, առաջին աշխարհամարտի նախօրեակին :

Իր աճիւնները կը հանդչին Փարիզի Պանթէոնին մէջ, ուր այսօր՝ չարաթ՝ կէս օրէ վերջ ընկերվարական կուսակցութիւնը հանդիսաւոր արարողութեամբ մը կ'ոգեկոչէ Մեծ Մարդուն ծննդեան հարիւրամեակն ու եղերական մահուան 45րդ տարելիցը :

Հայ ժողովուրդը միշտ երախտադիտութեամբ պիտի յիշէ իր արդար դատի անվեհեր պաշտպան Ժան Ժօրէսի պանծալի անունը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

Ճիշդ այն պահուն երբ յաղթականները նորէն ժողովի նստած են Փարիզի մէջ , նոր պատերազմի մը հաշուեյարդարը կատարելու համար, կը լրանայ Ժօրէսի սպանութեան տարեդարձը (1914 Յուլիս 31) :

Անհրաժեշտ դէմք մը՝ եթէ այս բառը կը պահէ իր ուժը : (Ո՞րքան լեցունկեկ բառեր մաշեցան, գործածուելով տեղի – անտեղի , — չճնաղ, փառաւոր, հոյակապ, եւայլն) :

Արդարեւ , անհրաժեշտ էր ընկերվարութեան այս առաքեալը, եւ իր անսպառ տաղանդով եւ մղած խիզախ պայքարներով :

Տեսաբան էր, բայց նաեւ՝ տրիբուն :

Ականատեսներ կը պատմեն թէ երբ կը – րակոտ ճառ մը կը խօսէր խաղաքական կամ գաղափարական պայքարի մը առ – թիւ, յանախ աչ ձեռին թեւնոցը կը թոէր, տենդին ուժգնութենէն :

Այս չի նշանակեր թէ ամբոխավար մըն էր : Խառն իսկ նախատիճ մը պիտի ըլլար իր պայծառ անունին համար : Հռետոր, բայց նաեւ գիտուն : Գիտէր շարժման մէջ դնել հազարաւոր բազմութիւններ, հրա – հրել անոնց ոգին, բայց նաեւ սնուցանել :

Շատ ի՛չեր կրցած են իրեն պէս «մանրել» ընկերվարութեան բարդ գիտելիք – ները : Գրած թէ խօսած ատեն, պայծառ էին իր միտքերը : Մատչելի՝ ամէնէն համբակին, ինչպէս իր յաջորդներուն համար, որոնք մինչեւ այսօր ալ կը պար – ծենան իրրեւ իր աշակերտները :

Խօսքեր, բացատրութիւններ ունի ո – րոնք առածի կարգ անցած են, եւ իբրեւ նշանաբան կը գործածուին : Միտքեր՝ ո – րոնք մինչեւ այսօր ալ իբրեւ ուղեցոյց կը ծառայեն : Պատգամներ որոնց առջեւ հա – մայնավարներն անգամ կը խոնարհէին : *Իմանիթէն* մինչեւ այսօր ալ Ժօրէսով կ'երդնուի ; անոր անունը պահելով թեր – թին նակատը :

Ինչպէս ուրիշ ականաւոր դէմքեր, Ժօ – րէսն ալ դարձած էր նշանակէտ անհոգնի գրպարտութեանց, գրգռիչ սուտերու եւ խեղաթիւրումներու : Խուժանավարութեան դրօշը պարգած էր Շարլ Մօռասի թերթը, որ Ժօրէսը կ'ամբաստաներ իր – րեւ գործակալ Գերմանիոյ : — « Ամէն մարդ գիտէ որ Ժօրէս կը նշանակէ Գեր – մանիա » :

Թշնամիները յաջողեցան թանձրացնել , թուխնալ մթնոլորտը, եւ ի վերջոյ Ժօրէսի գլուխն ուտել խելագարի մը ձեռ – քով :

Ինչո՞ւ այդքան ատելութիւն, ընկեր – վարական առաջնորդին դէմ :

Պարզապէս անոր համար որ Ժօրէս կը նգնէր ամէն գնով պահպանել խաղաղութիւնը : Անխնայ մերկացումներ կը կատարէր : Կը պարզէր միջազգային աշ – խարհակալութեան դաւերն ու կեղծիքները : Եւ այս ամէնը՝ առանց վնասելու իր հայրենիքին կենսական շահերուն :

Եւ երբ աշխարհ բռնկեցաւ 1914 Օգոստոսին, արեան գետեր հոսեցնելու համար լման չորս տարի, այն ատեն էր որ մարդիկ հասկցան թէ որքան իրաւունք ու – նէր : Բայց ուշ էր այլեւս :

Իր սրատեսութեան եւ արդարադատութեան ապաւինած էին բոլոր դժբախտ եւ հալածական ժողովուրդները : Եւ Ժօրէս չխնայեց իր խօսքին եւ գրչին ուժը, իր տիեզերական հմայքը, սփոփելու համար անոնց տառապանքը :

Իր սիրտը նոյն եղբայրական ջերմութիւնը պահեց միշտ հայ ժողովուրդին համար : Կը խօսէր, կը գրէր, բողոքի բանաձեւեր կը ստորագրէր, եւ իր թան – կագին հովանիին կը տարածէր Փրօ – Արմենիայի վրայ : Ջկար հայանպաստ ձեռ – նարկ մը որմէ բացակայ մնար :

Այդ օրերուն, 1904էն մինչեւ 1914, երէ Փարիզը տեսակ մը հայկական վառարան դարձած էր, մեծ մասով կը պարտիճ Ժօրէսի եւ ընկերներուն : Իր սպանութե – նէն վերջն ալ, իր ոգին էր որ շարժման մէջ կը դնէր յաջորդները :

Ո՛ւր էր որ միշտ յիշէին իր պատմական նշանախօսքը :

— « Ո՞րն է բաղութիւնը, — նշմար – տութիւնը փնտռել եւ ըսել» :

Այդ բաղութեան, – նշմարտութեան , արդարութեան եւ ազատութեան դատին համար էր որ գոհուեցաւ Ժօրէս :

Որքա՜ն կարօտ ենք այսօր Ժօրէսներու հզօր ձայնին, պատ մը արդարութիւն շահելու համար ...

31 Յուլիս, 1946 Շ·

ՀԵՐԹԸՐ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

★

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Հերթըը մամուլի ասուլիս մը տըւաւ, անդրադառնալով հրատապ հարցերու :

Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի տարակարծութիւնը՝ Ֆրանսական հողամասին վրայ զօնուող հիւլէական ռումբի պահեստներու մասին՝ ընտանեկան պարզ բանավէճ մըն է, ըսաւ Հերթըը, աւելցնելով թէ չուտով պիտի լուծուի ան :

Արտաքին նախարարը ըսաւ թէ Ա· Մ· ութիւնը պիտի փորձէ օգտագործել այդ պարագան՝ Ատլանտեան Ուխտը կազմալուծելու նպատակով, բայց այդ փորձերը ապարդիւն պիտի ըլլան, քանի որ Ամերիկացիներու, Ֆրանսացիներու, Անգլիացիներու միջեւ տեսակէտի մեծ տարբերութիւններ չկան :

Հերթըը ըսաւ նաեւ, թէ Նախագահ Տը Կոլ եւ Այզընհաուըր մօտ ատենէն առիթ մը պիտի ունենի՝ իրարու հանդիպելու եւ խորհրդակցելու համար :

Գալով Ժընեւի հարցին, Արտաքին նախարարը որոշ վերապահութիւն մը ցոյց տուաւ, բայց յայտարարեց .– Կը կարծեմ թէ Ռուսաստան կ'աշխատի Պերլինի

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ 51րդ համագումարին մէջ բազմաթիւ քննադատութիւններ եղան կառավարութեան տնտեսական, ելմտական ,ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան դէմ : Ուշագրաւ է նաեւ այլ պարագայ մը· ինչպէս ծանօթ է՝ ցարդ ընկերվարականները Զօր· Տը Կոլի հետ էին եւ Վարչապետ Տըպրէյի դէմ· Ներկայիս՝ կը պահանջեն որ կուսակցութիւնը իր դիրքը ճշդէ նաեւ Նախագահ Տը Կոլի հանդէպ, քանի որ Տը Կոլի եւ Տըպրէյի քաղաքականութիւնը նոյնն է : Ոչ մէկ տարբերութիւն կարելի է դնել՝ Նախագահին ծրագրին եւ Վարչապետին դործադրութեան միջեւ :

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Արեւմտեան Եւրոպայի կեդրոնական կոմիտէն եղբայրական ողջոյնի հեռագիր մը ուղղեց Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան՝ յաջողութիւն մաղթելով 51րդ համագումարի աշխատանքներուն :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ընդհ· քարտուղար Սփաք յայտարարեց թէ Ֆրանսա կրնար դեր մը կը խաղայ եւ պէտք է միանայ Ուխտին զինուորական համաշխարհային ծրագրին· այսուհանդերձ, Սփաք դէմ է «եռակի դեկավարութեան» , նկատելով որ այդ պարագային մեծ դժուարութիւններ պիտի ստեղծուին :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԻԱԳԵԱՆ

—o—

Հին ու վաստակաւոր դէմք մըն ալ հեռացաւ հայ ղրականութեան արդէն իսկ նօսրացած չարքերէն :

Յովհաննէս Աւագեան, ուսուցիչ, ղրող, ղրաղատ եւ հրապարակագիր, աւանդած է իր հոգին, բարի հոգին, ու հեռացած այս մեղաւոր աշխարհէն, ինչպէս իր հարազատներէն մէկը հեռաճայնով ու լացով հաղորդեց մեզի :

Երկար ամիսներէ ի վեր հիւանդ էր ան, կաթուածահար, կորնցնելով ամէն հետաքրքրութիւն՝ կեանքին, ղրականութեան ու բնութեան հանդէպ, ինչպէս կը վկայէին իր մտերիմները :

Սակայն, ահա, այն օրերուն, երբ մարելու վրայ եղող կեանքի իր ճրագը նորէն պլպլալու, բոցավառելու յոյսը կը ներշնչէր իրեն ու իր բարեկամներուն, ճիշդ այդ օրերուն, յանկարծ, կը մարի ան, անողոք մահուան չունչին դէմ. լը – ռութեան մէջ :

Դեռ քանի մը օր առաջ, կաղդուրուած մասամբ, հրապարակային «Շնորհակալիք» մը ղրկած էր այս թերթին, շնորհակալութիւն յայտնելու համար բոլոր անոնց, որոնք իր հիւանդութեան ամիսներուն, նամակներով ու այցելութիւններով, սփոփած էին զինք, մաղթանքներ ըրած եւ արտասղած :

Ու իր շնորհակալութեան խօսքին մէջ, այնքան արտաբուխ ու յուզիչ, յոյս կը յայտնէր ան, թէ չուտով պիտի կազդուրուէր բոլորովին : Տարակոյս չկայ, որ կարօտով կը սպասէր ան, կը յուսար միամտօրէն, թէ պիտի կրնար վերադառնալ իր սիրած զբաղումներուն, իր խմբագրական սեղանին, թուղթերուն ու թերթերուն, նորէն լծուելու համար իր աշխատանքին, հոգ չէ թէ վերջալոյսի օրեր ըլլային : Պիտի վերադառնար ծառայութեան՝ իր ժողովուրդին, անոր գրքին ու մշակոյթին :

Կ'ըսենք ծառայութիւն, որովհետեւ իր կեանքը, ամբողջութեամբ, ծառայութիւն մը եղած է, իր երիտասարդ տարիներէն :

Ակնոյ ստեղծարար չրջանէն էր ան : Բինկեանէն, այսինքն՝ այն դիւղէն, որ Մեծարենցը նուիրած է հայ ղրականութեան, իր այդիներուն, պաղպաղուն ջուրերուն ու սքանչելի վերջալոյսներուն ու կապուտակ երկինքին դեղեցկութիւնովը հրաչալիօրառած բանաստեղծը :

Աւագեան, չատ կանուխէն որբ մնացած, անցած է Սեբաստիա, Զուիցերիա – կան որբանոցը ուրկէ ելլելէ ետք, եղած է ուսուցիչ տեղւոյն վրայ, յետոյ Մարզուան եւ վերջապէս Վան, իրրեւ դաստիարակ հայերէնի ու ղրականութեան :

Վանի ազգային մթնոլորտին մէջ, իր ղրական ու հրապարակագրական առաջին փորձը ըրած է «Վանտոսպ» թերթին հրատարակութեամբ : Վանէն Կովկաս փոխադրուած է հայ ժողովուրդին հետ նահանջելով, ու անկէց ալ Ամերիկա, ուր մը – տած է լրագրական ասպարէզ, իրրեւ խմբագիր, նախ՝ «Ազգ»ի եւ ապա «Հայաստանի կոչնակ»ի, որուն մէջ աշխատեցաւ մինչեւ իր մահը, 1919էն ի վեր :

Աշխատակցած է նաեւատեն մը, պարբերաբար, «Հայրենիք» օրաթերթին, ազդային ու ղրական հարցերու շուրջ ղրելով :

Պարզ, խաղաղ կեանք մը ունեցած է եւ լուռ դործունէութիւն մը, մասնաւորապէս վերջին քառասնամեակին :

Աւագեան սակայն, միայն լրագրական «խոհանոց»ով, առօրեայ սովորական դործերով ու ղրութիւններով չէ զբաղած : Լայն ընթերցող մը եւ նուիրեալ մը հայ ղրականութեան, մշակած է մասնաւորաբար ղրական քննագատութեան դաշտը, հետզհետէ լոյս ընծայելով ուշադրաւ դործեր եւ ուսումնասիրութիւններ : Իր դործերը, քանի մը հատոր, «Գոհարներ հայ ղրականութենէն», « Գրական դէմքեր», «Նշանաւոր օփերաներ», «Աւետիս Ահարոնեան», «Այսպէս ապրեցանք » եւայլն, միշտ ղրական մթնոլորտով չրջապատուած են :

Կը հաւատայի թէ ունի ղրական դէմքերու նոր չարք մը՝ որ կը մնայ անտիպ :

Ուսուցանդքով ուսումնասիրող էր, հայ ղրականութեան ու ղրողներու հանդէպ դուրդուրանքի չերմ ղգացումով :

Բարեխիղճ ու փափկանկատ, կը փնտրէր մանաւորաբար դեղեցկութիւնը, ուր որ ալ գտնէր զայն, ըլլայ ղրականութեան, երաժշտութեան թէ նկարչութեան կալուածին մէջ, ատկէ՝ օփերաներու եւ արուեստի մասին իր բազմաթիւ դրութիւնները :

Իր դիտողութեան, որոնումի դաշտը՝ առաւելապէս ղրական քննագատութիւնն է եղած : Քննագատութիւն մը սակայն, որ ոչ թէ խորտակելու, ժխտելու ու կործանելու ճիդը ունի, այլ դրքի մը, դրողի մը կեանքին, զգացումներուն եւ ստեղծագործութիւններուն մէջ եղած ու ծածկուած դեղեցկութիւնները ի յայտ բերելու ձգտումը :

Կ'աշխատէր ոչ թէ վերիպումները, ձախողութիւնները արձանագրել, այլ յաջողութիւնները մատնանշել, ներողամտութեամբ կանդ առնելով տաւտերներու առջեւ :

Բարի ու բարեմիտ քննագատ մըն էր, զգոյշ ու պարկեշտ բառերով, որովհետեւ դիտէր թէ որքան ամայացած էր հայ ղրականութեան դաշտը :

Երկարատեւ վաստակ ունեցաւ ան մեր օրագրութեան ու ղրականութեան մէջ, ներկայացնելով մեր ժողովուրդին կեանքն ու վիշտը, տարագրութեան տագնապը, որբութեան անմոռանալի թախիծը :

Տրամութեան հով մը կ'անցնի իր ղրականութեան վրայէն, ապրելով յուշքը հին օրերուն : Սակայն, հակառակ այդ բոլորին, քրիստոնէական ոգիով մը հանդուրժելով այս ամէնուն, Աւագեան հաւատացած է եւ մինչեւ իր վերջին չունչը հաւատաց հայ գրին ու մշակոյթին, հայ ժողովուրդին ու անոր առաքինութիւններուն, եւ ունէր այն հաւատքը, թէ Հայը արժէք մըն է, ինչպէս իր մշակոյթը : Այս ղգացումով տոդորուած էր :

Երէք տարի առաջ, իր 50ամեակի տօնախմբութեան ընթացքին, Նիւ Եորքի մէջ, խորապէս յուզուած իրեն հանդէպ չհայլուած դովասանքներէն, խոնարհութեամբ եւ անկեղծութեամբ կը յայտարարէր ան. «Փա՞ռք կուտամ Աստուծոյ, որ հայ ծնած եմ» :

Այս յայտարարութիւնը պարզ, աւուր պատշաճի խօսք մը չէր, այլ իրական ապրում մը : Հայ էր հոգիով եւ իր բոլոր ջիղերով, պարկեշտ ու ղրպէտ հայ մը, որ աւելի քան կէս դար աշխատած էր հայկականութեան համար, այդ ոգին տարածած լեզուով ու ղգացումներով, Ամերիկահայ ղաղութին եւ յատկապէս իր չրջանակին մէջ :

Հեռու մնաց հանրային պայքարներէն, բայց , տարակոյս չկայ, որ հեռու չէր հոգեկան տագնապներէ :

Նուիրուած էր հայ ղրականութեան ու դեղեցկութիւններու փնտռտուքին մոնալով տզեղութիւնները :

Իր յոբելեանին տօնակատարութեան , խօսք արուեցաւ որ պիտի ամփոփուէին իր դործերը :

Ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ իսկապէս ամփոփուէին եւ լոյս ընծայուէին յատկապէս այն ղրութիւնները, որոնք կամ անտիպ մնացած են կամ ցրուած թերթերու մէջ :

Աւագեան արժանի է ղրական յիշատակարանի մը, որ կրնայ ըլլալ իր լաւագոյն դործերուն հրատարակութեամբ :

Իր մահը մեծ վիշտ մըն է իր հարազատներուն ու բարեկամներուն համար , սակայն նոյնքան խոր ցաւ մըն է ան հայ ղրականութեան ու մշակոյթին համար , ինչպէս նաեւ հայ լեզուին համար, որուն հաւատաւոր պաշտպաններէն էր :

Ցարդա՞նք իր յիշատակին :

Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏԱՐԻՆ

●

ՄՄԲ.— Գաղթականներու Միջազգային տարուան յայտարարութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց ազատ աշխարհի երկիրներուն մէջ : Աթէնքի Քաթիմերինի մեծ օրաթերթը վերի խորագրին տակ գրած է յօդուած մը, անդրադառնալով նաեւ Յունաստանի հայ գաղթականներուն. ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը. —

Յունիս 28ին, արեւմտեան դրեթէ բոլոր երկիրներուն մէջ, բացուեցաւ « Գաղթականներու միջազգային տարի»ն : Ասիկա, ՄԱԿի հովանաւորութեան տակ, մարդասիրական խաչակրութիւն մըն է, որուն նպատակն է դրամ հաւաքել՝ գաղթականներու դեղեցման ծախքերը հոգալու եւ, միաժամանակ , նաեւ հանրային կարծիքին ուշադրութիւնը հրաւիրելու պատերազմին զոհ գաղթականներու հարցին վրայ :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն ետք, նոր դասակարգ մը կազմեցին համայնավար աշխարհէն ինքնակամ կերպով հեռացած կամ արտաքսուած գաղթականները :

Հազարաւոր մարդիկ, առանց դրամի եւ, ընդհանրապէս, առանց ստացուածքի ապաւինեցան Արեւմուտքի իրենց եղբայրակիցներու օժանդակութեան :

ՄԱԿի (1950 Դեկտեմբեր) Ընդհանուր Ժողովի ընթացքին որոշուեցաւ հին գաղթականներուն օդնութիւն ընծայել : Այս նպատակով հիմնուեցան Գաղթականներու Բարձր. Յանձնաժողովը եւ միջազգային յատուկ անտուկ մը, որուն օժանդակեցին ՄԱԿի անդամ – պետութիւնները : Յանձնաժողովը պարտականութիւն ստանձնեց, պանդան երկիրներու ներկայացուցիչներուն հետ, ծրագիրներ պատրաստել՝ ամէն երկրի մէջ գաղթականներ զետղելու համար :

×

« Գաղթականներու միջազգային տարի»ին կազմակերպումը որոշուեցաւ անցեալ Նոյեմբերին, ՄԱԿի Ընդհ. Ժողովին մէջ :

Անցեալ ամառան մէկին, Յունաստանի մէջ ՄԱԿի հովանաւորութեան տակ գտնուող գաղթականներու թիւը 15·718 էր : Արեւելեան երկիրներէն գաղթականները սկսան զալ Յունաստան 1944ին եւ դեռ կուզան : 1950ին, մեծ թիւով գաղթականներ եկան Ռումանիայէն, 1956 – 57ին ալ՝ Ռուսիայէն : Վերոյիշեալ գաղթականներէն 658 հոգի մնայուն կերպով Յունաստան պիտի չհաստատուին, իսկ ուրիշ 4732 գաղթականներ Բարձր. Յանձնաժողովի ցանկին մէջ չեն մտներ, կամ իրենց եկամուտին եւ կամ բարեսիրական զանազան կազմակերպութիւններէ օդնութիւն ստացած ըլլալուն պատճառով : Գիտենք դետեղուին միայն 10·328 գաղթականներ կամ 3873 ընտանիքներ : Ասոնցմէ՝ 1109 հոգին դետեղուած են արդէն եւ 1180 հոգին ալ պիտի դետեղուի մօտ ատենէն : Գործադրութեան դրուած ծրագրին շնորհիւ, մինչեւ տարեվերջ , պիտի տեղա –

հին օրերուն : Սակայն, հակառակ այդ բոլորին, քրիստոնէական ոգիով մը հանդուրժելով այս ամէնուն, Աւագեան հաւատացած է եւ մինչեւ իր վերջին չունչը հաւատաց հայ գրին ու մշակոյթին, հայ ժողովուրդին ու անոր առաքինութիւններուն, եւ ունէր այն հաւատքը, թէ Հայը արժէք մըն է, ինչպէս իր մշակոյթը : Այս ղգացումով տոդորուած էր :

Երէք տարի առաջ, իր 50ամեակի տօնախմբութեան ընթացքին, Նիւ Եորքի մէջ, խորապէս յուզուած իրեն հանդէպ չհայլուած դովասանքներէն, խոնարհութեամբ եւ անկեղծութեամբ կը յայտարարէր ան. «Փա՞ռք կուտամ Աստուծոյ, որ հայ ծնած եմ» :

Այս յայտարարութիւնը պարզ, աւուր պատշաճի խօսք մը չէր, այլ իրական ապրում մը : Հայ էր հոգիով եւ իր բոլոր ջիղերով, պարկեշտ ու ղրպէտ հայ մը, որ աւելի քան կէս դար աշխատած էր հայկականութեան համար, այդ ոգին տարածած լեզուով ու ղգացումներով, Ամերիկահայ ղաղութին եւ յատկապէս իր չրջանակին մէջ :

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕՍԹԼԷՐ

ՄԱՇՏՈՑ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԸ

★

Ժամանակակից մեծագոյն ղրպէտներէն մէկն է Արթիւր Քէօսթլէր : Կենաց ու մահու պայքարը տուած է իր դործերուն մէջ՝ արդի խմաւոով : Իր հերոսները համայնավարներ ու հակահամայնավար – ներ են : Ըմբոստներ ու յեղափոխական – ներ : Աղգայնականներ ու միջազգայնականներ :

Իր կեանքը... բայց Քէօսթլէրի ոդի – սականը նոյնքան հետաքրքրական է՝ որքան իր վէպերը : Ինք ներկայ է այդ վէպերուն մէջ՝ իր յոյզերով ու խէնալով :

Մարդ մը՝ որ հետաքրքրած է ու կը չարունակէ հետաքրքրել իր ժամանակակիցները : Փարիզեան կարեւորագոյն օրաթերթերէն Փարի – Փրէս իր աշխատակիցը ղրկած է Անգլիա, որպէսզի տեսակցութիւն մը ունենայ Քէօսթլէրի հետ :

Արթիւր Քէօսթլէրի ոդիսականը սկսաւ Սպանիոյ մէջ :

Հունգարացի, ծագումով հրեայ, անդլիական Նիուզ Քրոնիքըլ թերթին կողմէ դրկուած էր Սպանիա :

Լրագրող էր եւ վախնալու պատճառ չունէր : Բայց Քէօսթլէր կը վախնար : Անդամ էր համայնավար կուսակցութեան եւ քաղաքացիական կռիւներու մասին տեղեկութիւններ քաղելու պաշտօն յանձնուած էր իրեն :

Իրիկուն մը՝ երբ ելեկտրական լոյսերը կարուած էին եւ սարսափը կ'իշխէր Մալակայի խաւարակուռ փողոցներուն վրայ, Քէօսթլէր զնաց անգլիացի իր բարեկամին տունը : Սըր Փիթըր 73 տարեկան էր եւ զայն կը սպասէր իր զրասենեակին մէջ՝ քարիւղի լամբարի մը ազօտ լոյսին տակ .

— Կը տեսնէ՞ք , ըսաւ սըր Փիթըր , հոս կը մնամ : Մալակա 200·000 բնակիչ ունի : Բոլոր հիւպատոսները մեկնած են արդէն : Միակ օտարականն եմ : Ըմբոստները կրնան ամէն բան ընել անչուշտ , բայց եթէ պիտանան որ ես հոս եմ՝ թերեւս դնդակահարեն ...

Քէօսթլէր կը ծխէր ու կ'երազէր : Ին – չո՞ւ ... ինչո՞ւ եկած էր : Լրագրող· բայց ինք միւս լրագրողներուն պէս չէր : Երբ քաղաքացիական կռիւները սկսան , օգտուելով Հունգարացի ըլլալու իր հանդամանքէն՝ ընդունուած էր ազգայնական ուժերու կեդրոնատեղին : Որովհետեւ Հունգարիա այն առեն Ֆրանքոյի չար – ժումին կողմնակից էր :

Նիքոլա Ֆրանքօ եւ աջակողմեան պարագլուխ Ռոպլէս , որոնց վստահութիւնը չարաչար դործածած էր , յանձնարարած – կան նամակներ տուած էին իրեն : Մտածելով թէ ֆաչական լրագրողի մը հետ դործ ունի՝ զօրավար Տը Լանօ տեսակցութիւն մը չնորհած էր, որմէ բաւական օդուտ քաղեց Քէօսթլէր՝ ի չահ իր «դործ»ին :

Մինչ կողմէ , իր ճամբորդութիւնը վճարած էր Կոմինտերնի կողմէ ,— 200 սթերլին : Քէօսթլէր փաստեր պէտք է տանէր՝ որ զերմանական եւ իտալական օժանդակութիւն կ'ըլլայ «ճերմակ»նե – րուն :

Սեւիլլայի մէջ , սակայն , Քէօսթլէր դիմակազերծ եղած էր զերմանացի լրագրողի մը կողմէ : Փրկութիւնը փախուստի մէջ էր ...

Հիմա , Սըր Փիթըր կը խօսէր· ճերմակ դինիի տեղ ճիճը սեղան դրուած էր : Սըր Փիթըր կը խօսէր , կը խօսէր չարունակ եւ Քէօսթլէր ինքն իրեն հարց կուտար .

— Ինչո՞ւ :

Հազարումէկ հարցումներ կը չարչրկէին իր միտքը· անպատասխան , տագտկալի հարցումներ :

Ինչո՞ւ :

Սըր Փիթըր իրեն տուաւ սրուակ մը.— Եթէ ձերբակալուիք՝ ասիկա կրնայ փրկել ձեզ չարչարանքէ· կրնայ փրկել չարչարանքէ . եւ Քէօսթլէր ձերբակալուեցաւ :

— Այս իրիկուն քեզ Մոսկուա պիտի ղրկենք ... Դժո՛խք պիտի ղրկենք :

Զայն բանտարկեցին : Տաք էր : Պատուհանէն կը լսուէր քաղաքին սարսափազդու ձայնը :

Փողոցին դուռը բացուեցաւ եւ երիտասարդ մը ներս ինկաւ հեւասպառ : Կը չնչէր արագ եւ ուժգին՝ ինչպէս սարսափահար անասուն մը : Ձեռքէն մռնելով քաչեցին դրասեղանին առջեւ : Խեղճը կը հեկեկար .

— Մի ծեծէք ... եթէ կը հաճիք այլեւս մի ծեծէք զիս :

— Ոչ ... ոչ, պիտի չծեծենք, — կ'ըսէին իր պահակները :

Բայց դուռը փակուեցաւ եւ կիցերու , բռունցքի հարուածներու սարսափելի ձայներ սկսան լսուիլ :

Արթիւր Քէօսթլէր ձեռքը տարաւ դըրպանը եւ մատներուն ծայրով դպաւ ասեղը պարունակող սրուակին : Վերջնական փրկութիւնը հոն էր, ապահան մը՝ ո – րուն դէմ ոչ ոք կրնար բան մը ընել : « Մէկ անդամը բաւական է» ըսած էր Սըր Փիթըր :

Խնդրեց որ զինքը արտաքնոց տանին , որովհետեւ գործողութեան համար ջուրը անհրաժեշտ էր : Բայց , սպանական արտաքնոցին մէջ ջուր կարելի չէր գտնել : Գետինը ապտոտ ջուր կար : Քէօսթլէր սկսաւ իր սրուակը լեցնել : Բայց ... յանկարծ հրաժարեցաւ :

(1 Շար.)

ԼՈՒՅՍ ՀԱՍՆՈՒՑԸ

Ի

Իր ամբողջ էության մեջ Ալեքսանդրն ինչ-որ անբացատրելի կերպով զգում էր, որ ինքն այլևս չի կարող հետ դառնալ։ Ինչ-որ ուժ, որի մասին նա ոչինչ չգիտեր, ինչ-որ անհայտ ճակատագիր, որ ինքն էր ստեղծել իր համար, ուժեղ էր նրա կամքից։ Նա գիտեր, որ ինքն էր ընտրել այդ ճանապարհը, որ ինքն էր ուզում գնալ դրանով, որ ինքն էր ցանկանում հասնել վերջին նպատակին։ Ինչ-որ մեկը նրա փոխարեն որոշել էր, որ ինքը պետք է գնա այդ ճանապարհով, որ ինքը պետք է հասնի այդ նպատակին։ Ինչ-որ մեկը նրա փոխարեն որոշել էր, որ ինքը պետք է գնա այդ ճանապարհով, որ ինքը պետք է հասնի այդ նպատակին։

խնդրին լուծում մը գտնել :

Համաձայնութիւն մը կարելի է դույ – ցնել՝ եթէ Ռուսերը հրաժարին իրենց վերջնագիրէն, աւելցուց Հերթըը :

Ամերիկեան ծերակոյտին մէջ դեմոկ – րատ ազդեցիկ պարագլուխներէն Հըմ – ֆրէյ յայտարարեց.— «Հանդիպումի մը ժամը հնչած է : Կ'առաջարկեմ որ Միաց – եալ Նահանգներու Նախագահը առնէ նա – խաձեռնութիւնը եւ Նախագահ Տը Կոլը Ուշինկթըն հրաւիրէ : Երբ Զօր. Տը Կոլ Միացեալ Նահանգներ գայ՝ ապատ աչ – խարհի գերքը աւելի պիտի զօրանայ » :

ՆՈՐԵՐՈՒ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Միշէլ Դաղանճեան յաջողած է պաճա – լորէայի երկրորդ բաժինը (փորձառական դիտութիւններ) մանաւանդ յիշատակու – թեամբ, իսկ լիսէ ժաղ Տրքուրի տարե – շրջանը աւարտած է Փրի տ'Էֆէյեանով և մանաւանդ արձանագրութեամբ Պատուոյ Տախտակին վրայ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Մարտիրոս Մուրաթեան կը նը – ւիրէ երկու հազար ֆրանք Մշակոյթի Տան, Սիրուն Բադուճեանի մահուան առ – թիւ, փոխան ծաղկեպսակի : (Ստանալ («Ցառաջ»էն) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկեր Գ. Բալայեանի նոր հասցէն՝

17 Rue Bleue, Paris 9ème.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի շրջան, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ (9), ամէն Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը 3·30էն 6:

Մարսէյլի շրջան,

Jean Kazarian, voyagence
31 La Canebière, Marseille

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Հայաստան Էնթակոմիտէի կողմէ :

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Սէն Ժիւսթ, Ավընիւ Քոռօ, Պառ տիւ Շալէի պարտէ – զին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մար – սէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Կ. ՃԱՆԻԿԵԱՆ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Խօսք՝ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչի կողմէ : Խօսնակ ընկ. Կ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ – ԵԱՆ :

ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Սալնոյ Զօ – րի Հայր. Միութեան, ի յիշատակ Տարօն Սալնոյ Զօրի հերոսներու :

12 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անարէի Ծանօթ պարտէզին մէջ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է գրաւոր դիմեն վարչու – թեան :Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլ – լան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրու – թիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե – րուն գոհացում պիտի չտրուի. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս – տեղծել :

Մեր հատազնորդ ընթերցողներուն հա – մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.:

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատ – տարիմ բաժանորդներէն որ փութան կա – տարել իրենց վճարումները, դիւրացնե – լու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա – կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու – թեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Մինեւեր Աթ – թարեանի մահուան առթիւ, հայերէն դասընթացքին ի նպաստ, 500 ֆրանք Պ. Ա. Տերոյեան, 1500 ֆր. Տէր եւ Տիկին Ա. Աթթարեան եւ զաւակունք (Թուլօն), հազարական ֆրանք Տիկին Քէչիչեան (Կրընոպլը), Պ. Մելքի Պէրպէրեան եւ Տէր եւ Տիկին Զ. Ալէքսանեան :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա – Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Բէնի գոյք մասնաճիւղերու :

Կիրակի, 12 Յուլիս ամբողջ օրը Պ. Հայկազ Զուճուրեանի օգաւտւն եւ ըն – դարձակ ագարակը, Սէն Լու Կրան Բէն : Կը բանախօսէ Փրոֆ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ :

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսում – նասիրաց Տէսնի մասնաճիւղին գաշտա – հանդէսը՝ Յուլիս 19ին :

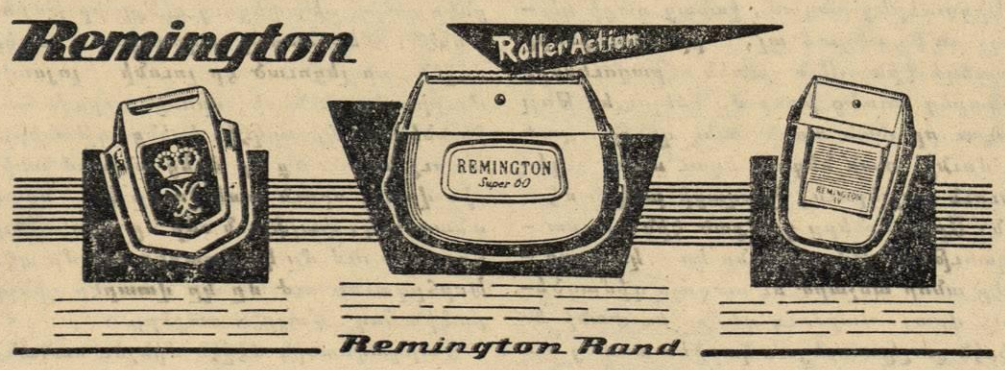
Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կնոջ շրմիզնէի համար (fոնիֆէքսիոն) լաւ մասնագէտ գործաւորուհիներ, տունը կամ ախտանոցը աշխատելու դիւրու – թեամբ : Լաւ վճարում, մնայուն գործ :

Ներկայանալ.—

ANNY, 43 Rue Thubanneau
Marseille

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԱՄԵԼԻՆԵՐ

REMINGTON "Princess"
— Մասնաւորաբար —
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
պատրաստուած մօտէլը

REMINGTON "Super 60"
— Ամէնէ —
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾՔ
Super-confort du rasage électrique

REMINGTON IV
Բոլոր պիւտճէներուն մատչելի ՄՕՏԷԼ մը
ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՑԱԶՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Services Commerciaux Rasoirs Electriques
12 Rue Edouard VII Paris-9e

ԴԱՇՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

TRILPORT

Փարիզի Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է 12 Յուլիսին, գաշտանդաստութիւն մը դէպի Թրիլփոր Հովեկառքով :

Կը հրաւիրուին Փարիզի շրջանի բոլոր Նոր Սերնդականները եւ փափաքողները :

Ժամադրութիւն՝ ժամը 9ին կառ տը լ'Էսթ, Հօլ Պաթլիէօ :

Երթուդարձ 550 ֆրանք :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. կապ. Խաչի 30ամեակի առթիւ, կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսնի մասնաճիւղի կողմէ, 12 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ջրանցքին ա – փը, կապիյոնի սրճարանին դէպատեսիլ պարտէզին մէջ :

Կը բանախօսէ՝ ընկերուհի ԱՐՇԱԼՈՑՍ ՍԻՍԼԵԱՆ :

Ճոխ պիւֆէ, սիրուն անակնկալներ, հաճելի ժամանց : Կը հրաւիրուի Տէսնի եւ Լիոնի Հայութիւնը անխտիր անձրեւի պարագային՝ ապահով վայր :

ԶՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :

J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրա – հին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, մէթրօ Քաստէ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Բո – լոր ընկերներուն ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայր – եանի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ դիշեր, դպրոցի սրահին մէջ ժամը 21ին : Ընկեր – ներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը տօնուի Կրը – նոպլի մէջ Յուլիս 19ին, Շաբթ տը Պո – րըկարի մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

×

ՏԷՍՒՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

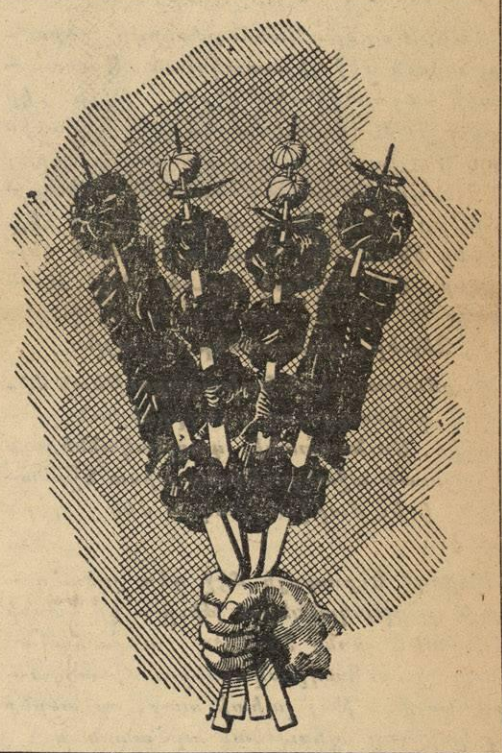
Ֆրանսական – Հայկական եւ Կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

ԽՆՋՈՑՔ **Château du Bois** ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ

ՊԱՐ

PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)
ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

ՀԱՆԳԻՍՏ

Auberge "Les Castors" et Annexe

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԺԱՊ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՕՐԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Բացում 1 Յուլիս 1959
Բաց է ամբողջ տարին

ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՁԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE

ՍՓՈՓՈՒԹԻՒՆ

Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ

BAL
R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING
Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին

JEUX

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Համը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
12
ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE
12 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8442 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4343

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՁԵՄԱՐԱՆԸ

—o—

Երեսուն տարի առաջ, 1929ի Մարտի սկիզբը, վաստակաւոր երկու կրթական մշակներ, նուիրեալ առաքեալներ՝ Լեւոն Շանթ եւ Նիկոլ Ադալեան՝ Մինչերկրականի զեղածիծաղ ափերուն, Լիբանանի մայրաքաղաքի հիւրընկալ հողին վրայ հիմը կը դնէին ձեմարանի մը, որ կոչուած էր բարերար դեր մը կատարելու Մերձաւոր Արեւելքի հայկական գաղութներու մշակութային կեանքին մէջ :

Հազիւ ութ ամիս առաջ, 1928 Մայիս 28ին, Հայաստանի անկախութեան տասնամեակին առթիւ խումբ մը հայրենասէր մտաւորականներ Եղիպտոսի մէջ հիմը դրեր էին Համազգային կրթական ու հրատարակչական ընկերութեան, նպատակ ունենալով զպրոցներ բանալ եւ դիւրամատչելի հրատարակութիւններով տալածել հայ գիրն ու գրականութիւնը :

Պէյրութի ձեմարանը առաջին ձեռնարկն էր նորակազմ ընկերութեան, որուն համեստ հիմնադրամը հայթայթած էին— անհուն զոհաբերութեամբ — իր բուռ մը մտաւորական հիմնադիրները : Հայ ժողովուրդն էր իրենց ամբողջ յոյսը, կարեւոր գլուխ հանելու համար ծրագրուած գործերը :

Ու ժողովուրդը յուսախաբ չըրաւ զիրենք :

Վարձու անշուք չէնքի մը մէջ նախապատրաստական դասարանով մը բացուած ձեմարանը, այսօր սեփականատէր է զարձած ընդարձակ կալուածի մը, որուն գեղատեսիլ պարտէզին մէջ կը բարձրանան երեք մեծ չէնքեր, օժտուած ցերեկեայ եւ գիշերօթիկ երկսեռ աշակերտութեան համար ամէն յարմարութիւններով :

Այս արդիւնքին կարելի եղաւ հասնիլ գլխաւորաբար շնորհիւ Փաստանճեան քոյրերու նուիրատուութեան (20·000 եգիպտական) եւ գոյղ Ամերիկաներու հայ պատգութի առատաձեռնութեան : Ձեմարանը վերջերս ունեցաւ նաեւ հայ արժէքներու նուիրուած Ճորճ Մարտիկեան Թանգարանը :

Քառորդ զարէ ի վեր աւելի քան երկու հարիւր հայ պատանիներ եւ աղջիկներ աւարտած են ձեմարանը, ներշնչուած հայրենասիրական ոգիով : Շատեր նը-ւիրուած են կրթական ու հանրային գործերու, ուրիշներ համալսարաններու մէջ չարունակած են իրենց ուսումը եւ մասնագիտութիւն ձեռք բերած : Բոլորն ալ դիրքերու տիրացած են եւ օգտակար տարր դարձած հայութեան համար :

Լիբանանի անցեալ տարուան քաղաքական տագնապը մեծապէս ազդած էր ճեմարանին վրայ : Նոյեմբերի սկիզբը խաղաղութիւնը վերահաստատուած ըլլալով, 1958—59ի տարեշրջանը բացուած է բնականոն պայմաններու մէջ եւ չարունակած ութ ամիս բեղմնաւոր արդիւնքով :

Ցունիսի վերջը տեղի ունեցած է աւարտական հանդէսը : Վկայական ստացած են 13 հոգի, 4 աղջիկ, 9 տղայ : Երկու ազատ ունկնդիր աղջիկներու ալ մատնաւոր վկայագիրը տրուած է :

Տնօրէն Սիմոն Վրացեանի տեղեկագրին համաձայն, ճեմարանն ունի չուրջ 500 աշակերտ : ՀՕՄի Մանկապարտէզն ունի 64 հարիւր փոքրիկներ՝ երեք դասարաններով : 34 հոգի վկայական ստացած են : Նախակրթարանը (6 դասարան)՝ 190 աշակերտ : Միջին կարգերը՝ 130, Բարձրագոյն կարգերը՝ 64 աշակերտ : Վերի դասարաններն ունեցեր են տասը ազատ ունկնդիրներ :

Աշակերտներէն 389ը Լիբանանէն եղած են, 38ը Սուրիայէն, 18ը Իրանէն, հինգը Իրաքէն, 13ը Յորդանանէն, երեքը Եգիպտոսէն, հինգը Ցունաստանէն, երկուքը Մ. Նահանգներէն, երկուքը Անգլիայէն, հինգը Թուրքիայէն, 14ը այլ երկիրներէ : Գումար 494 : Մանչերու եւ աղջիկներու համեմատութիւնը գրեթէ կէս առ կէս է :

Գիշերօթիկներու թիւը, որ նախորդ շրջանին 73 էր, անցեալ տարուան քաղաքական դէպքերուն պատճառով իջած է 45ի, 16 աղջիկ, 29 տղայ :

Երեսուներեք ուսուցիչներէն 31ը հայ են, երկուքը տեղացի՝ կառավարութեան կողմէ ղրկուած՝ արաբերէնի համար :

Տարեկան ելեւմուտքն է մօտ 150·000 լիբանանեան ոսկի (չուրջ 24միլիոն Ֆր·), առանց հաշուելու գիշերօթիկի բաժինը : Աշակերտական թոշակներէն կը գոյանայ այս գումարին երկու հինգերորդը միայն : Մնացեալը կը հոգան Համազգայինի կեդր· վարչութիւնն ու գանազան կրթական եւ հայրենակցական միութիւններ : Քալիֆորնիոյ կրթական հիմնարկութիւնը օժանդակած է 3500 տոլարով : Ֆրանս· կրթական առաքելութիւնը տուած է 6000 լիբ· ոսկի : Սան պահող կազմակերպութիւնները՝ 12·000 լիբ· ոսկի : ՀՕՄը (Հիւս· եւ Հար· Ամերիկա) կը պահէ 32 սան :

Ահա՛ կրթական հիմնարկութիւն մը, որ անգնահատելի գործ կը կատարէ ազգապահպանման մարդին մէջ :

Ո՞ր օրուան կը սպասէ Ֆրանսահայ գաղութը՝ օրինակ առնելու համար Մեր ճաւոր Արեւելքի մեր հայրենակիցներէն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

★

Իսկ Լէ Մուլինոյի մէջ կը չարունակուի ընկերվարական համագումարը : Պատգամաւորները եւ պարզ չարքայինները չեն կրնար յստակ դիրք մը ճշդել Ալժերիոյ քաղաքականութեան շուրջ : Զեն ուզեր պատասխանատու Տը Կոլը ինչպէս կը պատասխանեն Տրպրէյն, բայց նախկին նախարար կազմելէն անտրամաբանական կը նկատէ պատրաստել Տը Կոլի եւ Տրպրէյի քաղաքականութիւնը եւ կ'աւելցնէ :— « Ոչ արդար է, ոչ ալ ճիշդ՝ ըսել թէ միայն Տը Կոլ կրնայ լուծել ալժերիական հարցը : Ինչ որ պէտք է հաշուի առնել Ալժերիոյ ապագային համար, Հանրապետութեան Նախագահին ուզածը չէ, այլ կրցածը, եւ մենք հարկ եղած չափով ինքնավարութիւն ցոյց չենք տար հանրապետութեան Նախագահին հանդէպ, մինչ ալ հոսանքը իր ամբողջ ուժը կը բանեցնէ եւ նոյնիսկ կը յայտարարէ թէ բաներ կան՝ որոնց չի կրնար հանդուրժել» :

Մօրիս Տէքսոն խօսեցաւ կրթական բարեփոխման մասին : Պէտք է ապրողացնել ուսումը :

Ապա խօսք կ'առնէ ընդդիմադիր մը՝ Թանկի – Փրիժան :— « Այս համագումարը թոյլ պիտի չտայ որ ընկերվարական կուսակցութիւնը պատասխանատուի դան – պաղ կամ առանց փառքի մահուան մը » :

Ըստ իրեն կացութիւնը տարի մըն է ծանրացած է : «Սահմանադրութիւնը բռլորովին հակաժողովրդավարական է, եթէ Տը Կոլ, որ Ֆաշական մը չէ, անհետանայ՝ սահմանադրութեան հիման վրայ կրնայ մկկը իշխանութեան գլուխ պալ եւ մենաշնորհական վարչակարգ հաստատել Ֆրանսայի մէջ» :

Թանկի – Փրիժան կ'աւելցնէ . — « Պէտք է փոխել մարդիկը որպէսզի աշխատաւորները չվախնան թէ կուսակցութիւնը կրնայ նոր թերացումներ ունենալ, ուրիշներուն պէտք է ձգել հիմա պարծուած սխալները զարմանալու պաշտօնը (անշուշտ կի Մոլէի կ'ակնարկէ)» :

Կասթոն Տէֆֆըր կը ծանրանայ գլխաւորաբար կազմիչի ըսածներուն վրայ : « Ը –

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ

●

ԵՐԵՔ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ

Ժընեւի Արտաքին նախարարներու ժողովը կը վերսկսի երկուշաբթի, Յուլիս 13ին : Իսկ արեւմտեան երեք նախարարները, զերմանացի եւ իտալացի իրենց պաշտօնակիցներուն հետ այսօր իսկ հաւաքուած են Ժընեւ՝ խորհրդակցելու համար :

Երկուշաբթի կէսօրէ հետ ժամը 3·30ին Հերթըը, կրոմիքօ, Քուվ Տը Միւրվիլ եւ Լոյտ պիտի չարունակեն իրենց բանակցութիւնները, որոնք Յունիս 20ին ընդհատած էին որպէսզի կողմերը կարենան իրենց կառավարութեանց կարծիքը առնել :

Այսուհանդերձ, այնպէս կը թուի թէ երեք չարթուան դադարէ մը հետ՝ մասնաւոր փոփոխութիւն չկայ կողմերու միջեւ :

Ներկայիս կացութիւնը կը ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը .

Արեւմուտք :— Ոչ մէկ նորութիւն :

Քանի մը օր առաջ Ուշինկթընի մէջ տուած իր մամուլի ասուլիսին ընթացքին՝ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Հերթըը պարզապէս կրկնեց Փարիզի, Պոնի եւ ամերիկեան կառավարութեան ծանօթ տեսակէտները .— Մեծերու հանդիպում տեղի չունենար՝ այն – քան ատեն որ յառաջդիմութիւն մը չկայ Ժընեւի մէջ :

Բրիտանական կարծիքը տարբեր է .— Անգլիոյ Արտաքին նախարար Լոյտ ուրբաթ օր յայտարարեց թէ Ժընեւի մէջ համաձայնութիւն չի գոյանար՝ եթէ նախապէս չճշդուի թէ Մեծերու հանդիպում մը տեղի պիտի ունենայ : Այսինքն՝ Մեծերու ժողովը ամէն գնով պէտք է դումարել : Ա· Միութիւնը ոչ մէկ պիղծում պիտի ընէ՝ եթէ Այզընհաուըր, Խրուշչեւ, Մաքմիլըն եւ Տը Կոլ ժողով մը չդումարեն :

Հակառակ կարծիքի այս տարբերութեան՝ Պերլինի հարցին չուրջ արեւմտեան բոլոր երկիրներու միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ : Այնքան ատեն որ Գերմանիոյ վերամիացումը չէ իրականացած՝ Արեւմտեանները իրենց իրաւունքները պիտի պահեն նախկին մայրաքաղաքին մէջ :

Թերեւս կարելի ըլլայ Մեծերու ժողով մը դումարել՝ երբ Արտաքին նախարարները իրարու լեզու չհասկնան, սակայն Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ Պերլինի հարցը կը մնայ պլխաւոր կոտրանգամը :

Արեւելք :— Երկու տարբեր յայտարարութիւններ եղան՝ Կրոմիքոյի եւ Խրուշչեւի կողմէ :

Խորհրդային Արտաքին նախարարը մեղմ քաղաքականութիւն մը կը վարէ եւ յայտարարեց թէ Ժընեւի բանակցութեանց ձախողութեան պարագային՝ փոխանակ Արեւելեան Գերմանիոյ հետ հաշտութեան առանձին դաշնագիր մը ստորագրելու, կարելի էր սպասել եւ նոր ժողով մը դումարել :

Ընդհակառակն, Խրուշչեւ բազմաթիւ առիթներով չեզոքեց թէ եթէ Արեւմտեանները յամառին Պերլին մնալ՝ Մոսկուա ամէն միջոցի պիտի դիմէ զանոնք ճամբու դնելու համար :

Ներկայիս, Արտաքին նախարարներու ժողովի նախօրեակին, միջազգային մամուլը հարց կուտայ թէ որո՞ւ պէտք է հաւատալ· Խրուշչեւի՞ թէ Կրոմիքոյի··· :

ԱՌԱՒՕՏ

★

Այսօր դու բաղցր ես նայում, առաւօ՛տ,
Եւ դիւթական է համբոյրը քո զով,
Եւ լայն է բացուած հեռուն արեւոտ,
Ու գիւղով եմ ես մի նոր երազով ···

Ելնել ճանապարհ, խնդում հեռանալ,
Ջուարթ եւ թեթեւ թափառել ազատ,
Եւ ոչ հայրենիք, ոչ տուն ունենալ,
Ոչ անուն, ոչ գէ՛նք, ոչ փառք, ոչ արծաթ···

Սիրել ու կրկին սիրել խնդագին,
Փայփայել ճնճուղ, լինել հարազատ,
Հեռանա՛լ, դառնա՛լ կրկին ու կրկին,
Անհուն աշխարհում բաց սիրտ եւ ազատ:

Ողջունել սիրով անց ու դարձողին,
Օրհներգել կեանքը, աշխարհին ժպտալ,
Հարազատ լինել ջրին ու հողին
Եւ անհուն սիրով սիրել ու գթալ ···

Մուր յաւերժութեան դառնութիւն զգալ,—
Եւ թախծել անհուն եւ անջատ լինել,—
Մեռնող մանկան մօտ դառը հեկեկալ,
Բաց շիրմի առաջ ողջ կեանքը օրհնել···

Մեռնել անտրտունջ հնազանդութեան
Մեղմագին երգով, ժպիտով ճնճուղ .—
Զգալ, որ ողջը հէքեաթ է միայն,
Ցնորք է անվերջ, երազ է անուշ ···

Վ.ԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախագահը Շաբաթ օր վերադարձաւ Փարիզ, Հնդկաց ովկիանոս կատարած պաշտօնական այցելութենէն ետք : Այս ճամբորդութեան հաշուեկշիռը ընդհանրապէս դրական կը համարուի : Իր ճամբորդութեան վերջին ճառը խօսեցաւ Րէյունիոնի մէջ, ուր խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացած էր :

ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՆ բանբերը յայտարարեց թէ Նախագահ Այզընհաուըր ծրագրած է Զօր· Տը Կոլի հետ հանդիպում մը ունենալ՝ առաջին անգամ որ յարմար առիթը ներկայանայ :

ԱԹԷՆՔԻ մէջ սկսաւ յոյն լրտես կլե – պոսի դատավարութիւնը· այս առիթով մատնչել Վորոշիլով հեռագիր մը ղրկած է, որպէսզի ներում չնորհուի անոր : Հելլէն մամուլը խօսօրէն կը բողոքէ «Ա· Միութեան անընդունելի այս միջամտութեան դէմ » :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ աղգայնականներու եւ համայնավարներու բախումները յաճախադէպ կը դառնան· վերջին օրերու ընթացքին քսան հոգի սպաննուած են : Այս առիթով Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ Իրաքի համայնավարները վերջին ճիգ մը եւս կ'ընեն՝ մինչեւ Յուլիս 14 իշխանութեան տիրանալու համար :

ՀԱՑՖԱՑԻ մէջ ծանր միջադէպեր պատահած են Հիւս· Ափրիկէէն ներգաղթած Հրեաներու եւ տեղացի Հրեաներու միջեւ· 15 հոգի վիրաւորուած են :

ՖՐԱՆՔՖՈՒՃԱՓՈՆԱԿԱՆ առեւտրական համաձայնագիր մը ստորագրուեցաւ : Ասոր իրրեւ հետեւանք Ֆրանսա պիտի նեբածուին ճափոնական 80 տեսակ առարկաներ (նախապէս 50) ցած դիներով :

ՓՈԼԻՈՄԻԷԼԻԹի համաճարակ մը ծայր առած ըլլալով Ֆրանսայի մէջ, առողջապահական նախարարութիւնը կը թելադրէ որ ղգուշութեան բոլոր նախամիջոցները ձեռք առնեն :

ՎԻԵՆՆԱՑԻՆ կը հաղորդեն թէ Ռատիօ երկրորդ անգամ ըլլալով ընդունեցաւ դահլիճը կազմել :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

"ՈՒՄ,, ՈՒ "ԿՈՐ,,
ՀԱՅԵՑԻ ԵՒ ՀԱՐԱՋԱՏ

Է.

Մանենք մատենագրութեան մէջ, որո – նելով ՈՒՄ.

1.— *Նախ, թէեւ վէճէն դուրս, իր սկզբնական գործածութեան ձեւին մէջ, իբրեւ ներգոյական հոլովակերպ, որ «խոր հնութիւն ունի», ինչպէս կը գրէ Ա. Աբրահամեան: Վկայութիւնը՝ Խորենա – ցիէն. «Եւ յայմէ ջուրց հոսանաց ի բա – ձրաւանդակՈՒՄ (կայ նաեւ գրուած՝ բարձրաւանդակՈՒՄՆ) կուռ կալով ի տեղւոջ...» (Հրատ. Վենետիկ, 1881, էջ 53):*

2.— *Ցետոյ դերբայի վերջածանց գործած, պահելով միշտ ներգոյականի իմաստը: Վկայութիւն՝ Սեբէոսէն. «Այլ ի տեսանելումն տեսանէին զանտեսանելին. զի ի տեսանելումն հայրենի բնութիւնն ստուածային եւ մայրենի բնութիւնն մարդկային» (Հրատ. Ս. Մալխասեանց, Երեւան, 1939, էջ 127):*

Այստեղ դեռ անորոշ դերբայ մըն է ՈՒՄ ներգոյական վերջածանցով, — ձեւ մը որ «աստիճանաբար դուրս է մնում կիրառութիւնից՝ իր տեղը զիջելով ՄԻՋ կապով կառուցուածքին» (Վ. Առաքել – եան): Ցետագային, անորոշ դերբային ներգոյական այս հոլովաձեւէն ծագում կ'առնէ անկատար դերբայը՝ ուղղակի բայարմատին վրայ նոյն ՈՒՄ վերջածանցին յաւելմամբ:

Վկայութիւն Վարդան Մեծէն(*). «Ասէ թէ զինչ քրիստոնեայ կայ եւ արքա – եւն ընդ ծով եւ ընդ ցամաք, ամինոյ սիրտ հետ քեզ լաւ է եւ քեզ աղօթք են առնում»:

Վկայութիւն Մխիթար Հերացիէն. «Ապա թէ հիւանդին թպտիրն մաշում լինի, կերակուր չոր չէ պատեհ» (Ջերմանց մը – խիթարուրիւն, տպ. Վենետիկ, էջ 61):

Եւ վերջապէս Հ. Ղեւոնդ Ցովհաննեան կը գրէ. «Թարգմանչաց ժամանակէն բա – ւական ետքը, առաւելապէս նախնեաց ոմանց օրէնքին գրութեամբ յերեւան ելլե – լուն մօտաւոր առեններէն, կը գտնենք քա – նի մը չատ գործածական բայերուն այս կամ այն ժամանակին մէջ՝ գրաւորի սովորական հին կազմակերպութենէն օտար ձեւեր», ինչպէս «մտնում, տեսնում» ձեւերը (Հետազօտութիւնք, էջ 6):

Իսկ երբ միջին հայերէնը քաղաքացիութիւն կը ստանայ, ծաղիկ կը բանայ ՈՒՄը եւ կը զարդարէ մասնաւորաբար գուսանական ստեղծագործութիւնը.

Գիր էի գրում fn անուանն,
Միտք էի անում fn սիրոյ բանն,
Եզրակացութիւն՝ հնագոյն ներգոյական հոլովակերպ ՈՒՄն է, որ ժամանակի զգալիարով՝ ներկայութեան մէջ կը զետեղէ բային գործողութիւնը: Երբ կ'ըսենք. «Ես տեսնում եմ, իսկապէս նչանակում է ես տեսնելու մէջ եմ» (Պալասանեան, Քերականութիւն մայրենի լեզուի, տպ. Թիֆլիս, էջ 142):

Տարբեր է Թուրքերէնի պարագան. — կիտիյորում = կիտիյորըմ, որու վերջին վանկը, Մ տառով իմաստաւորուած, յաստուկ չէ Թուրքերէնի, — զոյն կը զոր – ծածէն արիական բոլոր լեզուները, ո – րոնցմէ փոխ առած է Թուրքերէնը:

Կարճ.— Թուրքերէնը ՈՒՄ չունի այն իմաստը զոր հայերէնը ունի: Կիտիյո – րում կամ կիտիյորըմ կ'ըլլայ կիտիյոր – սուն կամ կիտիյորսըն, գործածելով Մ տառը (առաջին դէմք՝ ինչպէս մեր ԵՄին մէջ) եւ Ս տառը (երկրորդ դէմք՝ ինչպէս մեր ԵՍին մէջ), կը կրկնեմ՝ փոխառու – թեամբ, մինչդեռ հայերէնի մէջ՝ ՈՒՄ կապ չունի դէմք չինելու գործողութեան հետ եւ տառը համար միաժամանակ կը գործածէ ԵՄին կամ ԵՍին հետ, դէմք տալու համար բային:

Կարծեմ հարցը պարզ է այլեւս:

Թէ ՈՒՄը հարազատ է եւ հայերէն, փաստն այն է, նախ, որ ՈՒՄ մասնիկով ներգոյական հոլով կազմող բարբառներն են միայն, որ կը գործածեն ՈՒՄ մաս – նիկով անկատար դերբայ: Արդարեւ, ա – րեւմտահայերէնը, որ չունի ՈՒՄ մաս – նիկով ներգոյական հոլով, չի գործածեր ՈՒՄ մասնիկով անկատար դերբայ, թէեւ աւելի մօտ ապրած ըլլայ Թուրքերուն: Եթէ ՈՒՄը Թուրքերէն ըլլար եւ արեւե – լահայերէնը Թուրքերէնէն առած ըլլար, արեւմտահայերէնն ալ կ'առնէր, «ըստ իրացն բերման»:

Ներգոյական հոլովի մէկ –երկու օրի – նակ՝ ժողովրդական ասացուածքներու մէջ՝

Ձեռը ծոցում, մուրազը փորում:
Լեզուումն էլ կայ, կոնուումն էլ:
Անուռը կայ, ամանումը չկայ:

Այստեղ ՈՒՄ մասնիկը կը փոխարինէ ՄԻՋ կապը, այդ պատճառով՝ կարելի է ըսել.

Նրա գլխումը խելք չկայ:
Բայց կարելի չէ ըսել.
Նրա գլխումը գլխարկ չկայ:

Այս վերջին պարագային՝ գլուխը տրա – կան հոլով կ'առնէ, որովհետեւ ՄԻՋը (= ՈՒՄ) աւելորդ:

Ահա թէ ինչո՛ւ սխալ է Թումանեանի ո – տանաւորը.

Ու թարմ, ցօղապատ լեռների լանջում,
Սո՛ւս, ակաս արա, հովիւն է կանչում:

Թումանեան այս սխալը գործած է դի – տակցաբար, չանդ չինելու համար միայն, այլապէս պիտի ըսէր լանջին:

Այժմ դերբայական օրինակներ՝ միշտ ներգոյական իմաստով.—

Նախ անորոշ դերբայով.— «Քառա – սունքի մէջ մեքենաբար նորընծան սկիզբ բռնելում եւ «խաղաղութիւն» տալում վարժուեց՝ այնուհետեւ տէրտէր է որ կայ» (Պօշեանց):

Արեւելահայերէնին զարդը իր անկա – տար դերբայն է, ներկայ վէճին առար – կան: Ահաւասիկ օրինակներ.—

Միմեանց շապիկ են հագցնում,
Պատարագին կանգնեցնում,
Դասն ծնծղայիւ շախշախցնում,
Հէնց էն որ գայլ խաղացնում,
Ձանգակ ածելով ծիծաղում,
Ոտերն էլ վեր – վեր բաղում:

Թարգմանեցէք Թուրքերէնի, կը տես – նէք մեր ՈՒՄին տարբերութիւնը, հեռա – ւորութիւնը, աղնուութիւնը:

Թէ ՈՒՄը հարազատ է եւ հայերէն, փաս – տըն այն է, երկրորդ, որ ունինք ՈՒՄի բարբառային ձեւերը, ոմանք նոր, ոմանք հին, ինչպէս ԱՄ, ԻՄ, նոյնիսկ ՄԱՆ, Թուրքերէնին անծանօթ: Վերջին ձեւը լը – սելու հաճոյքն ունեցայ Ջուղայի մէջ,— վախնամ ամ = վախում եմ — վախենում եմ, պակասմանն = պակասում է:

Արդ, սաքսէյին անդամ Ք. Պատկանեանն էր, որ փորձեց ներկայացնել այս ՄԱՆ մասնիկին տուղաբանութիւնը՝ ծագումը որոնելով... սանսկրիտերէնի մէջ: Իր կարգին՝ Կարսո(**) ծագումը փնտռեց.. պարսկերէնի մէջ: Ընդհակառակն, Այ – տընեան կը գրէ (Քնն. Քերականութիւն, էջ 75). «Ման ներբայն որչափ պարսկա – ձեւ ալ երեւայ, աւելի հաւանական կը համարինք անոր ծագումն աննախընթր ներգոյականէ հանել. այսպէս՝ կ'ըսուի թաղման կայ փոխանակ ի թաղման կայ ըսելու»: Այտընեանի այս միջամտութե – նէն ետք, Պատկանեան փոխեց իր կար – ծիքը եւ գրեց. «Ջուղայի բարբառում ՄԱՆով ձեւը նոյնպէս կազմուած է հին ներգոյականից, ի նախդիրի անկումով»:

Պէտք է ըսել թէ ՄԱՆ ձեւը յատուկ չէ Ջուղայեցիներուն(***): Այտընեան զայն կը գտնէ Ցովհան Մամիկոնեանի մօտ (է. դար), իսկ Աբրահամեան՝ Անանիա Շի – րակացիի մօտ (է. դար), Շապուհ Բա – գրատունիի մօտ (Ժ. դար), նաեւ միջին հայերէնի մէջ:

Հետաքրքրականն այն է որ «ՄԱՆ դեր – բային մասնիկը ՈՒՄՆ մասնիկին թեքուած ձեւն է», ինչպէս կը հաստատէ Աբրահամեան:

Զարթուեցա՛ւ դեռ տոպրակս: Նաբու – դոդոնոսորեան այս տաքերուն՝ հարկ է բեռս նետել ու թեթեւնալ... զովանալու համար, որ ընդհուպ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Վարդան Մեծի այս վկայութիւնը առաջին վկայութիւնն է զոր մատնանշած են բանասէրները՝ *ումով* բայածեւի կազմութեան պատմութեան համար, բայց տարբեր՝ բանասէրէ բանասէր:

Վարդան Մեծ, ծանօթ նաեւ Արեւելցի, նաեւ Բարձրբերդցի, նոյնիսկ Գանձակեցի անունով (շփոթութիւն՝ այս ամէնը), արժէքաւոր պատմիչ մըն է (ԺԳ. դար): Լեզուական տեսակէտով՝ կարեւոր է իր – մէ *ֆաղուած* հատուածը (ինչպէս այլ հատուածներ): Դժբախտաբար խաթար – ուած:

Ունինք երկու հրատարակութիւն. է – միենան (Մոսկուա, 1861) եւ Մխիթար – եան (Վենետիկ, 1862): Այս հրատարա – կութիւնները, (ինչպէս խորագիրները) կը տարբերին մէկը միւսէն: Մ. Աբեղ – եան, խոհեմութեամբ, կ'առնէ միայն մեզ հետաքրքրող մասը: Հ. Ղեւոնդ Ցով – հաննեան եւ Գր. Վանցեան կը հետեւին Վենետիկեան օրինակին, այս վերջինը՝ փոքրիկ սրբագրութիւն մը կատարելով: Ամբրահամեան եւ Ղազարեան կը հետե – ւին Մոսկուայի օրինակի՞ն միայն, ինչ – պէս կը յիշեն, թէ այլ աղբիւր մըն ալ ունին,—չեմ գիտեր: Վրիպակ մըն է ան – շուշտ տպագրութեան թուականը, զոր ցոյց կուտայ Աբրահամեան:

(**) Այս մեծաձուռ հայագէտին Կիլիկ – եան հայերէնի բառարանը կը մնայ տա – կաւին ... ձեռագիր: Այս ի՞նչ անաստ – ուածութիւն է: Ալ մեծ Հայ չմնա՞ց աշ – խարհի վրայ որ հրատարակէր: Վախնամ կորսուի ձեռագիրը:

(***) *Ման* վերջաւորութեամբ դերբա – յը Հաճընի բարբառին մէջ կուտայ կրա – ւորական իմաստ, — իխմօն = եփուած, *սիրմօն* = սիրուած:

Այս ձեւը, մանաւանդ *վաման* բառը, Վ. Տէրեան տարաւ բանաստեղծութեան, իսկ Զարեհ վերածեց գրական *թիքի*:

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

Սուրէն Պարթեւեանի նուիրած յօդուա – ծաշարքին առաջին մասին մէջ կը գր – րէի.— «Չեմ գիտեր թէ իրմէն ունի՞նք յուշագրութիւններ եւ նամակներ, որոնք լիովին պիտի բացատրէին գրագէտին ապրումները, տաղնապները, ուրախ եւ տխուր պահերը»:

Բարեբախտաբար Նուպարեան Մատե – նադարանին մէջ գտայ թղթածրար մը, որ կը պարունակէր «Կիլիկեան Արհաւիր – ք»ի հեղինակին 17 նամակները, որոնք ուղղուած են Արամ Անտոնեանի, որ զա – նոնք զուրգուրանքով պահած ու դատա – ւորած է ինչպէս բազմաթիւ ուրիշներու հետ ունեցած թղթակցութիւնները:

Այս նամակներէն քանի մը հատը կարե – ւոր են գրագէտին անհատական եւ միւս – նոյն ատեն այդ ժամանակաշրջանին հայ կեանքին հետ կապուած իրենց տեղեկու – թիւններով:

Միւսներն ընդհանրապէս կը չօշափեն Սուրէն Պարթեւեանի լոյս ընծայելիք հա –

նաեւ Բարձրբերդցի, նոյնիսկ Գանձակեցի անունով (շփոթութիւն՝ այս ամէնը), արժէքաւոր պատմիչ մըն է (ԺԳ. դար): Լեզուական տեսակէտով՝ կարեւոր է իր – մէ ֆաղուած հատուածը (ինչպէս այլ հատուածներ): Դժբախտաբար խաթար – ուած:

Ունինք երկու հրատարակութիւն. է – միենան (Մոսկուա, 1861) եւ Մխիթար – եան (Վենետիկ, 1862): Այս հրատարա – կութիւնները, (ինչպէս խորագիրները) կը տարբերին մէկը միւսէն: Մ. Աբեղ – եան, խոհեմութեամբ, կ'առնէ միայն մեզ հետաքրքրող մասը: Հ. Ղեւոնդ Ցով – հաննեան եւ Գր. Վանցեան կը հետեւին Վենետիկեան օրինակին, այս վերջինը՝ փոքրիկ սրբագրութիւն մը կատարելով: Ամբրահամեան եւ Ղազարեան կը հետե – ւին Մոսկուայի օրինակի՞ն միայն, ինչ – պէս կը յիշեն, թէ այլ աղբիւր մըն ալ ունին,—չեմ գիտեր: Վրիպակ մըն է ան – շուշտ տպագրութեան թուականը, զոր ցոյց կուտայ Աբրահամեան:

(**) Այս մեծաձուռ հայագէտին Կիլիկ – եան հայերէնի բառարանը կը մնայ տա – կաւին ... ձեռագիր: Այս ի՞նչ անաստ – ուածութիւն է: Ալ մեծ Հայ չմնա՞ց աշ – խարհի վրայ որ հրատարակէր: Վախնամ կորսուի ձեռագիրը:

(***) Ման վերջաւորութեամբ դերբա – յը Հաճընի բարբառին մէջ կուտայ կրա – ւորական իմաստ, — իխմօն = եփուած, սիրմօն = սիրուած:

Այս ձեւը, մանաւանդ վաման բառը, Վ. Տէրեան տարաւ բանաստեղծութեան, իսկ Զարեհ վերածեց գրական թիքի:

"ԱԻԵԼԻ ՏԽՄԱՐ,,

(Ուկրայնական հէքեաթ)

— *Ա՛խ, մայրի՛կ, մայրի՛կ, ո՛րքան դժբախտ եմ ծներ: Աչխարհի վրայ ինձմէ աւելի դժբախտը կա՞յ մի՞թէ:*

— *Ի՞նչ է պատահեր քեզի, զաւա՛կս:*

— *Ա՛խ, Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ո՛րքան դժբախտ ծներ եմ, կը կրկնէր Անուշկա լալով ողբալով:*

— *Աղաւնեա՛կս, իմ հոգեհատո՛րս, ըսէ ինծի, ըսէ՛ բազմաչարչար մայրիկիդ թէ ի՛նչ է պատահեր քեզի:*

— *Ա՛խ, Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ո՛րքան դժբախտ ծնեմ եմ: Ման կուգա – յի զետակին եղերքը, տեսայ բախտագու – շակ կին մը, որ կարդաց ձեռքիս մէջ եւ բսաւ: Ա՛խ, մայրի՛կ, որքան դժբախտ ծներ եմ: Ըսաւ թէ պիտի ամուսնանամ ի մօտոյ, թէ զաւակ մը պիտի ունենամ, թէ պիտի բնակիմ զետակին միւս ափը, թէ զաւակս իր մեծ – մայրը տեսնելու պիտի գայ, թէ ջուրը պիտի խլնայ եւ խեղդուի՝ զետակէն անցնելու ժամանակ: Ա՛խ, մայրի՛կ, մայրի՛կ, ո՛րքան դժբախտ ծներ եմ...*

— *Ա՛խ, Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, անդին հոգեհատո՛րս իմ, ի՛նչ մեծ դժբախտութիւն:*

Եւ մայր եւ աղջիկ մտան իրենց հիւղա – կը՝ առատ արցունք թափելով իրենց զոդ – նոցին մէջ:

Լսեց հեծկլտուքը եւ վազեց եկաւ Ա – նուշկայի քոյրը:

— *Աստուա՛ծ իմ, ի՞նչ է պատահեր:*

— *Ա՛խ, զաւա՛կս, պատասխանեց մայ – րը, չա՛տ դժբախտ ենք չա՛տ: Ֆոյրդ պը – տոյտի զացեր է զետակին եղերքը, հան – դիպեր է բախտագուշակ կինոջ մը, որ կարդացեր է քրոջդ ձեռքին մէջ եւ ը – սեր...: Ա՛խ, Աստուած իմ, ի՛նչ մեծ դժբախտութիւն: Ըսեր է թէ քոյրդ պիտի ամուսնանայ ի մօտոյ, թէ զաւակ մը պի – տի ունենայ, թէ պիտի բնակին զետակին միւս ափը, թէ տղան մեծ – մայրիկը տեսնելու պիտի գայ, թէ ջուրը պիտի խլնայ եւ խեղդուի՝ զետակէն անցնելու ժամանակ:*

Եւ երեքը միասին սկսան ողբուկոծ ար – ձակել, դժբախտութենէն ցնցուած:

Եղոր, անդրանիկ զաւակը, այդ պա – հուն տուն վերադարձաւ դաշտէն:

— *Ի՞նչ կայ, ի՞նչ է պատահեր, հար – ցուց:*

Երեքը միասին ըսին.

— *Ա՛խ, Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ի՛նչ մեծ դժբախտութիւն:*

Ցետոյ մայրը պատմեց հեծկլտալով.

— *Ֆոյրդ պտոյտի զացեր է զետակին եղերքը, հանդիպեր է բախտագուշակ կինոջ մը, որ կարդացեր է քրոջդ ձեռքին մէջ եւ ըսեր ...: Ա՛խ, Աստուած իմ, ի՛նչ մեծ դժբախտութիւն: Ըսեր է թէ քոյրդ պիտի ամուսնանայ ի մօտոյ, թէ զաւակ մը պի – տի ունենայ, թէ պիտի բնակին զետակին միւս ափը, թէ տղան մեծ – մայրիկը տեսնելու պիտի գայ, թէ ջուրը պիտի խլնայ եւ խեղդուի՝ զետակէն անցնելու ժամանակ:*

Եւ եղբայրն ալ սկսաւ լալ: Եղան չորս հոգի, որ կուլային ու կ'ողբային:

Տուն հասաւ հայրը:

— *Ի՞նչ կայ, ի՞նչ է պատահեր, հար – ցուց:*

— *Դժբախտութի՛ւն, հայրի՛կ, մե՛ծ դժբախտութիւն:*

Եւ չորսը միաբերան սկսան պատմել Անուշկայի պատահարը:

Զայրացա՛ւ հայրը, բարկացաւ սաս – տիկ, մոլեգնօրէն, կատաղօրէն:

— *Այսքան ալ տխմա՛ր: Պատաւի մը դուշակութիւններուն պատճառով լալ ու ողբա՛լ: Զորսդ միասին պիտի փակեմ մարագին մէջ եւ ազատ պիտի արձակեմ այն օրը միայն՝ երբ հանդիպիմ մէկու մը, որ աւելի տխմար ըլլայ քան դուք:*

Այդպէս ալ ըրաւ, դանդաղ փակեց մա – րագին մէջ, բանալին դրաւ գրպանը եւ ճամբայ ելաւ «աւելի տխմարը» փնտռե – լու:

×

Շատ գնաց, քիչ գնաց, իրողութիւնն այն է որ հասաւ հոն ուր մեհեանը տուն մը կար, դաշտի մը ճիշդ մէջտեղը, իսկ կտուրին վրայ՝ մուժիկ մը, որ իր բոլոր ուժովը կը քաշէր չուան մը:

Իվան Ալեքսանդրովիչ,— այսպէս կը կոչուէր Անուշկայի հայրը, — կը զար – նայ տունին չորս բոլորտիքը՝ տեսնելու համար թէ ի՛նչ բան էր որ չուանով վեր կը քաշէր մուժիկը: Ի՞նչ տեսնէ, — փա – նայ եւ խեղդուի՝ զետակէն անցնելու ժա – մանակ:

Եւ եղբայրն ալ սկսաւ լալ: Եղան չորս հոգի, որ կուլային ու կ'ողբային:

Տուն հասաւ հայրը:

— *Ի՞նչ կայ, ի՞նչ է պատահեր, հար – ցուց:*

— *Դժբախտութի՛ւն, հայրի՛կ, մե՛ծ դժբախտութիւն:*

Եւ չորսը միաբերան սկսան պատմել Անուշկայի պատահարը:

Զայրացա՛ւ հայրը, բարկացաւ սաս – տիկ, մոլեգնօրէն, կատաղօրէն:

— *Այսքան ալ տխմա՛ր: Պատաւի մը դուշակութիւններուն պատճառով լալ ու ողբա՛լ: Զորսդ միասին պիտի փակեմ մարագին մէջ եւ ազատ պիտի արձակեմ այն օրը միայն՝ երբ հանդիպիմ մէկու մը, որ աւելի տխմար ըլլայ քան դուք:*

Այդպէս ալ ըրաւ, դանդաղ փակեց մա – րագին մէջ, բանալին դրաւ գրպանը եւ ճամբայ ելաւ «աւելի տխմարը» փնտռե – լու:

×

Շատ գնաց, քիչ գնաց, իրողութիւնն այն է որ հասաւ հոն ուր մեհեանը տուն մը կար, դաշտի մը ճիշդ մէջտեղը, իսկ կտուրին վրայ՝ մուժիկ մը, որ իր բոլոր ուժովը կը քաշէր չուան մը:

Իվան Ալեքսանդրովիչ,— այսպէս կը կոչուէր Անուշկայի հայրը, — կը զար – նայ տունին չորս բոլորտիքը՝ տեսնելու համար թէ ի՛նչ բան էր որ չուանով վեր կը քաշէր մուժիկը: Ի՞նչ տեսնէ, — փա –

— Ես ինչ գիտեմ, ասում են, թե ինչ-որ բան կա, ինչ-որ բան կա, ես էլ չգիտեմ, ինչ-որ բան կա, ասում են

սին թէ պէտք չէ տարբերութիւն դնել Տը Կոլի եւ Տըպրէի քաղաքականութեան մէջ։ Ես, համոզուած կը մնամ որ մեզի Տը Կոլ ունի տարի եղած հեղինակութիւնը՝ բանակին եւ հանրային կարծիքին վրայ, որպէսզի քաղաքական լուծում մը պարտադրէ Ալժերիոյ մէջ։ Հակառակ պարագային ե. Հանրապետութիւնը կը մեռնի »։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկեր Գ. Բալայեանի նոր հասցէն՝

17 Rue Bleue, Paris 9ème.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի շրջան, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ (9), ամէն Շաբաթ կէս օրէ հետ ժամը 3·30էն 6։

Մարսէյլի շրջան,

Jean Kazarian, voyagence

31 La Canebière, Marseille

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար ։

Իրենց զաւակները արձանագրել փափագող ծնողքները փութան դիմել տեղւոյն, զրաւոր կամ հեռախօսով, ամէն օր ։

26, RUE TROYON, SEVRES

TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը ։

Imprimerie Spéciale

du Journal « Haratch »

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը առնել թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան։ Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը ։

Այս պայմանները չկատարող դիմումներն ընդունուիլ պիտի չտրուին. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած յաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել ։

Մեր հատուցնող ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.։

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատուցող բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը։

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հատատութեան Տնօրէնութեան ։

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտուհիները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, հայերէնի, դրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի դասընթացքներով ։

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Րէնսի ։
Հեռաձայն՝ Լը Րէնսի 172։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը տօնուի կրկը – նոպլի մէջ Յուլիս 19ին, Շաբօ տը Պօ – րըկարի մէջ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին։

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուազն Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոր Օժանդակ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց՝ որոնք Յուլիս 5ին ղազուազնացութեան, բարոյապէս թէ նիւթապէս, ինչպէս նաեւ վիճակահանութեան համար իրենց նուիրատուութիւններով օժանդակեցին յաջողութեան։ Պ. Պ. Փիրայր Ունճեան եւ Մէքայէլ Հուպուեան իրենց նուագով եւ երգերով ոգեւորութիւն ստեղծեցին ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՒՄԲ

Ս· ՂԱԶԱՐ, ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

Մեկնումը՝ Օգոստոս 8։

Վերադարձ՝ Օգոստոս 31։

Ճամբորդներու թիւը սահմանափակ է։

Արձանագրուիլ մինչեւ Յուլիս 15 ։

Պ. ՉՊՈՒՒՔՃԵԱՆ

7, Rue de la Grange Batelière, Paris - 9· Tél. PRO. 56-31

Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, Paris 19 - métro Pré-St-Gervais

Յ· ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, Arnouville-les-Gonesses (S. et O.)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեբաստիոյ Նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրաց Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 19ին։

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերաճորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի

ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԷՆԹԻՓԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու, դեղարուեստական պատի թուղթերու, ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12e)

64, Boulevard de Belleville - Paris (20e)

166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)

4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)

18, Rue Brézin (Paris (14e)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e

Chèque Postal : Paris 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, *Ս· ՎՐԱՑԵԱՆ*
Նոր տպագրութիւն, Պէյրութ, պատկերազարդ մեծադիր 684 էջ, կազմ· 4·000 ֆր·

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, *Կ· ԳԷՈՐԳԵԱՆ*
Զ· տարի, Պէյրութ, 1959, 640 էջ 1·400 ֆր·

ԱՒ· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ,
Գահիրէ, 1959, 169 էջ, պատկերազարդ 350 ֆր·

ՅՈՎԱԶԱՁՈՐԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, *Վ· ԱՆԱՆԵԱՆ*
Գահիրէ, 1959, 568 էջ 850 ֆր·

ԼՈՌԵԴԱՆ, *Ա· ԴԱՇՏԵՆՑ*: Գահիրէ, 700 ֆր·

ԵՐԳՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ, *Ճ· ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ*
Պէյրութ, 436 էջ, կազմուած 1·000 ֆր·

ԴՐՕՇԱԿ, օրգան Հ· Յ· Դ·, Ա· հատոր 1890–97,
Բ· հատոր, 1898–1901, կազմուած, հատորը 2·400 ֆր·

Le Chant du Pain, Daniel Varoujan
Paris, 1959 630 Frs.

ԱՌԱՔՄԱՆ ԾԱԽՔԸ ԳՆՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

ՈՒՐԱԽԱՑՈՒՑԷ՛Ք խորհրդային Միութեան մէջ ապրող ձեր ազգականներն ու բարեկամները, ԾՐԱՐՆԵՐ ՆՈՒԻՐԵԼՈՎ։

Ձեր առաքումներուն համար ունինք առաջնորդակ ապրանքներ, ամէնէն ընտիր գիներով· *Ձուկ բուրդէ կերպասներ, ճերմակեղէն, կօշիկ, զուլպայ, ժամացոյց*, եւայլն ···

Մասնաւոր, ապահովագրութեամբ, ծրարումի եւ որեւէ ուրիշ ծախք նշանակած գիներուն մէջ են ։

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ԶՈՒՆԻ։

ԱՌԱՔՈՒՄ· մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարներուն համար՝ 2·500 ֆրանք ։

ՑԱՆՁՆՈՒՄ· երեք հոգի չորս շաբաթէն ծրարները, ապահով, իրենց տէրերուն ձեռքը կը հասնին ։

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ԶՐԻ ՅՈՒՅԱԿ

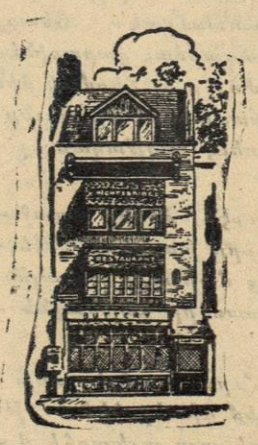
SICOMEX

20, Rue Royale,
Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8e Métro : Madeleine

ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ ԱՊՐԱՆՔ ՓՆՏՐԵԼԻ ԱՌԱՔ, ՄԵՋԻ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ՏԵՍԷՔ ՄԵՐ ԳԻՆԵՐԸ ։

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

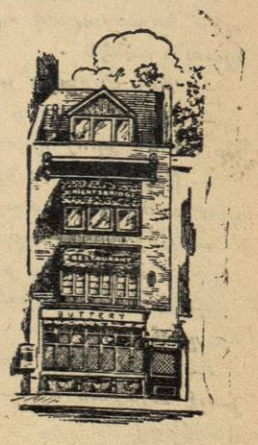
ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
(HYDE PARK)

Knightsbridge Buttery 26, Knightsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՂԻՆ

RAKI DUZE

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է՚Ն ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
14
ՅՈՒԼԻՍ
MARDI
14 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8443 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4344

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութենէն հարիւր եօթանասուն տարի վերջն ալ տակաւին ազատութիւնը երազ մըն է, ան նուաճ զաղափարական մը՝ հարիւր մի լիոնաւոր մարդոց համար, Եւրոպայի սրտէն սկսեալ մինչեւ Ասիա ու Աֆրիկէ :

Ազատութիւնը բնաւորը պարզեւ մըն է, երկնային չնորհ մը՝ արարչին կողմէ արուած չնչաւոր ամէն էակի, առանց թէ անասուն :

Երկնքի թռչունները, անտառի հազարումէկ կենդանիներն ու ջուրերու մէջ լողացող ձուկերը կը չնչեն ու կ'ապրին ազատ :

Մարդ արարածն է, որ աշխարհի ըստեղծումէն ի վեր հետեւելով «իրաւունքը զօրաւորինն է» յաւիտենական սկզբունքին, կը կեղեքէ ու կը չահագործէ իրմէ տկարը :

Անհատէն անցնելով պետութեան, նոյն երեւոյթն է, որ տեղի կ'ունենայ աւելի լայն աստիճանաչափի վրայ :

Ֆրանսական միապետութիւնը իր կարուսարքով կապուած էր ժողովուրդին ապատութիւնը :

Արքայական զերդաստանը, կրթնած ազնուական դասակարգին եւ բարձրաստիճան կղերականութեան վրայ, չբեղ պալատներու մէջ կը յղփանար :

Առանձնաշնորհեալ երկու դասակարգերն ալ կը կեղեքէին ու կը կողոպտէին խեղճ ժողովուրդը, մանաւանդ գիւղացիները իրրեւ ճորտ չահագործելով զանոնք :

Ազատութեան զաղափարի սերմնացաններն եղան ԺԸ. դարու ընտրանի մտաւորականները, Վոլթէր, Մոնթէսքիէօ, Ժան Ժաք Ռուսօ, ա'Ալանպէր եւ ընկերները, բոլորն ալ «համայնագէտ» կոչուած գրագէտներ, փիլիսոփաներ ու պիտնականներ :

Հողը պատրաստուած էր չատոնց : Բայց ժակը յորդած էր արդէն, երբ 1789 Յուլիս 14ին Փարիզի ազատասէնչ բնակիչները տարերային պոռթկումով մը յարձակեան բռնապետութեան միջնաբերդին՝ Պաստիլի վրայ ու քար ու քանդ ըրին զայն :

Պաստիլը խորհրդանչան մըն էր : Քանի' քանի քաղաքական յանցաւորներ բանտարկուած էին անոր նկուղներուն մէջ, իրրեւ զոհ թագաւորներու կամ մեծատուններու քմահաճոյքին :

Հայոց Աւետիք պատրիարքն անգամ՝ ամբաստանուած իրրեւ հալածիչ կաթոլիկներու՝ 1708ին առեւանգուած էր Պոլսոյ Ֆրանսական դեսպան Ֆէրիոլի կարգադրութեամբ : Գահ մը Մոն Սէն Միշէլի մէջ արգելափակուելէ եառ, Փարիզ բերուելով բանտարկուած՝ Պաստիլի մէջ ԺԸ. դարուն սկիզբը (18 Դեկտ. 1709 – 22 Սեպտեմբեր 1710) :

Ահռելագործ Պաստիլը եւ անոր հետ նաեւ միապետական – բռնակալական ամբողջ վարչաձեւն ու կարգուսարքը — հին ռէժիմը : Անոնց փլատակներուն տակէն ծնունդ առաւ նոր վարչաձեւը, ժողովրդավարական սկզբունքներով, խտացուած երեք բառերու մէջ, որոնք մինչեւ այսօր ալ կը կազմեն այս երկրին նշանաբանը եւ կը զարգարեն բոլոր պաշտօնատան ճակատը :— Ազատութիւն, Հաւասարութիւն, Եղբայրութիւն :

1908ին Օսմանեան կայսրութեան մէջ ալ տեղի ունեցաւ յեղափոխութիւն մը՝ նոյն վսեմ կարգախօսերով : Սակայն կեղծիքը չուշացաւ իր գլուխը ցցել եւ ամէն նէն աւելի տուժեցին անոնք, որ միւս բոլոր տարրերէն աւելի անկեղծօրէն հաւատք էին ընծայած Սահմանադրութեան եւ անոր քարոզած սուտ սկզբունքներուն :

1956ի աշնան Հունգարիոյ մայրաքաղաքին մէջ ալ ազատասէնչ մարդիկ տարբերային պոռթկումով խոյացան Սթալինի պղնձէ արձանին վրայ, տապալեցին զայն եւ չուաններով քաշկռտելէ վերջ կըտոր կտոր ըրին :

Պաստիլի կործանումը յաղթանակով վերջացած էր եւ ժողովուրդը ազատագրուած :

Փեչթայի հայրենասէրները կարմիր բռնակալութեան հրասայլերուն եւ թնդանօթներուն դէմ զացին : Ու իրենց ազատութեան ճիչը խեղդուեցաւ իրենց կոկորդին մէջ :

Կարմիր Պաստիլը չկործտակուեցաւ :

Հարիւր միլիոնաւոր մարդիկ անզօր կատաղութեամբ գլուխ ծռած «զօրաւոր»ին՝ անճկուղին կը սպասեն այն երջանիկ օրուան, երբ պիտի քակուին զիրենք կաշկանդող չղթաները եւ վերջապէ՛ս պիտի վայելեն աստուածատուրզեւ ազատութիւնը :

Յուլիս 14ի առթիւ, մեր լաւագոյն մաղթանքը պիտի ըլլայ, այն, որ Հայաստանեայց եկեղեցին կ'երգէ ամէն պատարագի .

Ազատութի՛ւն եղբարց մերոց գերելոց:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

14ՐԴ ԱՆԳԱՄ ԸՆԼԱԼՈՎ՝

ԿԻ ՄՈԼԷ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱԻ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 51րդ համագումարը վերջացաւ կիրակի իրիկուն : Վերջին օրը համագումարին կը մասնակցէր նաեւ Մատակասքարի Նախագահ Ցիրանանա :

Քուէարկուեցան բազմաթիւ բանաձեւեր, որոնց գլխաւորները՝ Ալժերիոյ մասին :

Ընկերվարականները անգամ մը եւս չեշտեցին զինադադարի անհրաժեշտութիւնը, որմէ առաջ տեղի պիտի ունենան բանակցութիւններ՝ «մնացեալը կարգադրելու համար» : Բանակցութեանց պէտք է մասնակցին Ալժերիոյ բոլոր ներկայացուցիչները, ինչպէս՝ վերջերս ընտրուած երեսփոխանները, բանուորական կազմակերպութեանց, Ազատագր. Ճակատի եւ Ազգ. Շարժումի պատասխանատուները :

Ալժերիոյ բանաձեւը անցաւ 269ի դէմ 3358 քուէով եւ 92 ձեռնպահութեամբ : Բանկի – Փրիժան առաջարկեց որ «Ալժերիոյ ժողովուրդին անկախութեան իրաւունքը» նախադասութիւնը տեղ գտնէ բանաձեւին մէջ՝ բայց մերժուեցաւ :

Աշխարհականութեան բանաձեւը, որ կը չեշտէ խղճի ազատութեան սկզբունքները, միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ : Համագումարը պահանջեց նաեւ որ Լափէ հրաժարի զպրոցական հարցերու քննութեան յանձնախումբի նախագահութենէն :

Նախորդ օրը, կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար կի Մոլէ, երեք ժամ չարունակ մանրամասն քննութեան են թարկած էր Ընկերվարականները հետաքրքրող կարեւոր հարցերը :

Նախկին վարչապետը, բազմաթիւ այլ խնդիրներու կարգին, մասնաւորապէս չեշտեց .—

— Մուէդ. «եթէ մենք չըլլայինք՝ Իսրայէլ պիտի վտանգուէր » :

— Ժողովրդավարութեան հիմնական սկզբունքները պահպանուեցան :

— Այսօր կ'ապրինք 1938ի օրերը : Այն ատեն կ'ըսէին՝ «Տանցիկի համար պէտք

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱԼԷՖԵՆԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ՄԵՐԺՈՒԵՑԱՒ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ԿՈՂՄԷ

★

Ինչպէս զրած էինք, Խ. Միութիւնը ծրագիր մը ներկայացուցած էր՝ պալքանները ապահովելական չրջան մը զարձնելու համար : Ֆրանսա, Միացեալ Նահանգները եւ Իտալիա վճռապէս մերժեցին այս առաջարկը :

Այս ուղղութեամբ Ֆրանսական կառավարութեան հրապարակած յայտարարութիւնը կը չեշտէ «թէ այս առաջարկը չատ կը նմանի Խ. Միութեան կամ իր դաչնակիցներուն կողմէ եղած այլ առաջարկներու՝ որոնց նպատակն է աշխարհի զանազան չրջաններու եւ մանաւանդ Եւրոպայի մէջ չրջաններ ստեղծել՝ առանց հիւլէական զէնքերու եւ հրթիռներու : Ֆրանսական կառավարութիւնը առիթը ունեցած է արդէն այդ ծրագիրներուն չուրջ արտայայտուելու. անոնց տեսական եւ սահմանափակ բնոյթը չի նպաստեր հիւլէական զինաթափութեան եւ ապահովութեան ընդհանուր խնդիրներու լուծման » :

Փարիզի կարծիքը այն է թէ խորհրդային առաջարկը զինաթափութեան լուրջ տուեալներ չունի, քանի որ կարելի չէ հսկողութիւն ընել խորհրդային չրջապիտի մէջ զանուող երկիրներու զործունէութեան վրայ : Շրջանի մը մասնակի չէզոքացումը քաղաքական հետեւանքներ կրնայ ունենալ եւ Խ. Միութեան հետապնդած նպատակն ալ ուրիչ բան չէ արդէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԸՆԵՒԻ մէջ վերաբացուեցաւ Արտաքին չորս նախարարներու ժողովը : Հերթը, Քուվ Տը Միւրվիլ եւ Լօյտ Նախագահ Խորհրդակցեցան Փեզլայի եւ Ֆոն Պրենթանոյի հետ, վերջնապէս ճշդելով իրենց դիրքը : Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարը ժողովի նստելէ առաջ յայտարարեց թէ «սահմանափակ համաձայնութիւն մը հաւանական է » :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլի «Թաս» զօրակցութիւնը պաշտօնական հաղորդագրութեան մը մէջ կը չեշտէ թէ Մոսկուայի Արտաքին Նախարարութիւնը կ'աշխատի խափանել ռուսեւամերիկեան առեւտրական զործակցութիւնը :

ԵԹՕՎՊԻՈՑ կայսեր է պատիւ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին, Խրուչչեւ յայտարարեց թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը տնտեսական օժանդակութիւն պիտի ընէ Եթովպիոյ : Միւս կողմէ խորհրդային կառավարութիւնը երկշաբաթ իվ – 14 օգոստոս մը նուիրած է Հայլէ Սէլասիէի : Երկու չաբթուան այցելութենէ մը եառ կայսրը չաբաթ օր մեկնեցաւ Խ. Միութենէն :

ԺՕՐԺՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Շաբաթ կէսօրէ վերջ Պանթէոնի մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի հանդիսաւոր հանդէս մը՝ Ժան Ժօրէսի ծննդեան հարիւրամեակին եւ մահուան 45րդ տարելիցին առթիւ :

Ընկերվարական կուսակցութեան վերաններսը, վարիչ մարմինը, չրջանի կազմակերպութիւններն ու 51րդ համագումարի պատգամաւորները ծաղկեպսակներով եւ զրօշակներով եկած էին յարգելու մեծ արիւնքին յիշատակը :

Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ եւս ներկայ էր պատուիրակութիւն մը :

Ճառեր խօսեցան Նովինա, Կի Մոլէ, Փօլ Ռընթուր եւ Տիկին Սիւզան Լաքոր :

ՅՈՒԼԻՍ 14ի առթիւ «Յառաջ» լոյս չի տեսներ Զորեքշաբթի օր :

ՕՐԱԳԻՐ

★

14 Յուլիս, 1941 :

Երկրորդ տարին է որ Ֆրանսա չի կատարեր իր ազգ. տօնը, համաձայն Մառեշալին յայտարարութեան : Օրուան նշանախօսքը՝ ինքնամփոփուիլ եւ խոկալ : « Մտածել մեր մեռելներուն, մեր գերիներուն, մեր աւերակներուն եւ յոյսերուն մասին» :

Մտածենք մե՛նք ալ, մեր մեռելներուն, « եղբարց մերոց գերելոց» եւ այն սեւ ամպերուն մասին, որ կը կուտակուին մեր ժողովուրդին գլխուն, Սուրիայէն մինչեւ Կովկաս : Շատ ալ մեծ չէ տարբերութիւնը երկու պատերազմներուն միջեւ, հայկական տեսակէտով :

(ՄՄԲ.— Այժմ յիշեցէք այն մեծ զոհաբերութիւնները, որոնք պատահեցան Եաքէն, եւ որոնց մարզարէական նախատեսութիւնը կը կազմեն ողբացեալ խմբագրապետին այս տողերը) :

15 Յուլիս

Ինչպէս անցեալ տարի, այս անգամ ալ ցոյցեր տեղի ունեցած են Շան գ'ելիզէի կողմը եւ այլուր, Յուլիս 14ի առթիւ: Ֆրանսական դրօշ կանացի հագուստի ձեւով կամ իբրեւ զարդանիշ :«Կեցցէ»ներ եւ « անկցի »ներ, այլաբանական եւայլն : Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ Յաղթական կամարին առջեւ: Կոխ Ռըշիլիէօ Տրուօ փողոցներուն մէջ, ուր գերմանի զինուորներ ուժգնօրէն կը թօթուեն ցուցարարները :

Ակնարկելով այս դէպքերուն, թերթերը այն տպաւորութիւնը կ'ուզեն ձգել թէ ցուցարարները գլխաւորաբար օտարականներ են, մեծ մասով Հրեաներ : Այս առթիւ կը յիշեն նաեւ վեց Հայերու անունները :

Չեմ ճանչնար այս տղաքը: Ծանօթներ կ'ըսեն թէ Ս. Միշէլի կողմերէն են: Կը թուի թէ Ռիվ Կոշ գրատան առջեւէն աւցած ատեն ձերբակալուեր են կասկածով, (չէ՞ որ այս գրատան ապակիները խորտակուած էին մէկ օր առաջ) : Եւ կամ եթէ իրապէս Շան գ'ելիզէի ցոյցին մասնակցողներ են, ապահովաբար կը պատրաստին այն խմբակին, որ պատիւ կը սեպէր անարգել հայկական դրօշը, իսկ հիմա կ'ուզէ հայրենասիրութեան դաս տալ Ֆրանսացիներուն, ինչպէս կը հեգնեն տեղական թերթերը :

(ՄՄԲ.— Օրագրին մէջ յիշատակութիւն չկայ 1942 Յուլիս 14ին, ինչպէս եւ 1943 Յուլիս 14ին, — արձանագրութիւններ հայ գերիներէ, երիտասարդներէ, պանդխտական ճակատներէ եւ զաղութներէ հասած նամակներու: Երկու տող միայն՝ 1943 Յուլիս 14ին, ատրճ.) :

14 Յուլիս, 1943

Այս առտու ռմբակոծուեցան Վիլլա Քուպլէ, Փրթի Բլամար եւ Պուրժէ: Կարեւոր վնասներ եւ բազմաթիւ զոհեր: Սթեֆան Լօզան կ'առաջարկէ ջնջել Յուլիս 14ի ազգ. տօնը, խեղկատակութիւն համարելով Պասթիլի առումը, եւ անոր տեղ հաստատելով Ժան տ'Արթի տօնը, Մայիսին, միացնելով աշխատանքի տօնին :

ՄՄԲ.— Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, մեր փոքրիկ ժողովուրդն ալ ունէր իր Սթեֆան Լօզանները (Զօպանեան եւ ընկ.), որոնք կը թելադրէին ջնջել Մայիս 28ի տօնը, — մեծերն ալ տեսնելէ եառ՝ չատ չեսնենք ուրեմն մեր փոքրերը իրենց փոքրութեան մէջ) :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԸ ԵՒ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ՝ երկուշաբթի՝ Համպուրկ մեկնեցաւ ընկեր Հրանտ – Սամուէլ, յանուն Հ. Ց. Դաշնակցութեան մասնակցելու Համար Ընկերվարական Միջազգայինի վեցերորդ համագումարին, որուն բացումը մը տեղի կ'ունենայ այսօր, 14 Յուլիս :

ՖՐԱՆՍԱ

ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

Երկրորդ աշխարհամարտը հազիւ վերջացած՝ անհամաձայնութիւնը ծայր տուաւ յաղթական Մեծերու միջեւ :

Պատերազմի տաղնապալի չրջանին, համարակից թշնամի ուժերուն դէմ առեղծուած միացեալ ճակատը՝ չդիմացաւ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար սկսած պայքարին :

Ա. Միութիւնը, զինուած Ցալթայի եւ Փոցտամի մէջ ձեռք բերած յաջողութիւններէն, ժամանակը եկած նկատեց իր ազդեցութեան տակ առնելու նաեւ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան, իջնելու Միջերկրականի, և ապահով նոր ճամբաներ բանալու տարածուելու համար Ափրիկէի եւ Միջին Արեւելքի երկիրները :

Իր ահաւոր իրաւակարգին ենթարկելով արեւելեան Եւրոպայի ազատ երկիրները, եւ ամուր հպատատուած կեդրոն. Եւրոպայի ռազմագիտական կէտերուն վրայ, կը ձգտէր առաջին իսկ պատեհութեամբ իջնել Ատլանտեանի արեւելեան եզերքը :

Պատերազմական արհաւիրքներէն յոգնած եւ ուժասպառ Արեւմտեան Եւրոպայի ժողովրդավար երկիրները, անկարող էին դէմ դնելու իրենց սպառնացող « կարմիր » վտանգին :

Միացեալ Նահանգները՝ որ իրենց նիւթական եւ զինական անսահման հնարաւորութիւններով ի վիճակի էին դէմ դնելու Ա. Միութեան ոտնձգութիւններուն, համեմատաբար աննշան ուժեր միայն ձգած էին Եւրոպայի մէջ :

Այս վտանգաւոր պայմաններուն մէջ է որ՝ 1948ի Մարտին, Չեխոսլովաքիայի փոքրաթիւ համամտավար կուսակցութիւնը կրճնած Ա. Միութեան անվերապահ օժանդակութեան, յաջողեցաւ խորտակել երկրի ժողովրդավար իրաւակարգը՝ փոխարէնը պարտադրելով խորհրդային բռնատիրական կարգեր :

Ա. Միութեան նոր յարձակողականի գործնական ապացոյցը տրուած էր այլեւս : Չեխոսլովաքիոյ մէջ կատարուած դէպքերը՝ ցնցեցին բովանդակ ազատ աշխարհը, մանաւորաբար վտանգին անմիջական ենթակայ պետութիւնները :

Միացեալ Նահանգներու եւ Արեւմտեան Եւրոպայի կառավարութիւններու մէջ սկսած բանակցութիւնները հաւաքական ուժերով ապահովելու համար ժողովրդավար Եւրոպայի ազատութիւնը մտան իրենց գործնական փուլին մէջ :

1949ի Ապրիլ 4ին, Ուաշինկթընի մէջ, ստորագրուեցաւ Ատլանտեան Ուխտը, 12 պետութիւններու (յետագային բարձրացած 15ի) արտաքին գործերու նախարարներու կողմէ :

Ստորագրուած այս նոր դաշնագիրը, կ'ընդգրկէր իւրաքանչիւր անդամակից պետութեան ազգային հողը Եւրոպայի եւ Հիւս. Ամերիկայի մէջ. Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ այն մասերը որ կը գտնուէին Արեւմտեան պետութեանց գրաւման տակ, Ալժերիան եւ անդամակից երկիրներու կղզիները մէջն ընդգրկելով Կրօքլանտան եւ Ասորեան կղզեխումբը :

Այս պատմական որոշումը առաջին գործնական քայլն էր ի խնդիր Եւրոպայի պաշտպանութեան : Կը մնար կարեւորը — ստեղծել պաշտպանութեան համար պահանջուած անհրաժեշտ ուժը :

Ա. Միութիւնը իր 175 զօրաբաժիններէ բէն երեսունը կեդրոնացուցած էր Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ : Ունէր քսան հազար օդանաւ, քսան յածանաւ եւ երեք հարիւր ընդծովեայ : Նոր թափ մը տուած ռազմարդիւնաբերութեան, ան՝ դիւրութեամբ կը գոհացնէր իր ռազմական պահանջները : Այս հսկայական ուժէն զատ, արբանեակ երկիրները իրենց կարգին ոտքի հանած էին վաթսուն զօրաբաժին :

Այս բոլորին դէմ, Եւրոպայի մէջ դաշնակիցները հազիւ թէ մարդուած եւ սպառազինուած 15 զօրաբաժիններ ունէին, եւ հազար օդանաւեր :

Հակառակորդի վիթխարի ուժին դէմ Ատլանտեան երկիրներու ունեցածը՝ շատ աննշան էր, չըսելու համար ոչինչ :

Ուրիշ աննպաստ պարագայ մը եւս :

Քորէայի պատերազմը Ամերիկան են թարկած էր մարդկային եւ նիւթական ծանր կորուստներու : Այս իրողութեան հետեւանքով, Ամերիկայի մէջ դժգոհութեան ձայներ կը բարձրանային նոր ուժերու Եւրոպա առաքումին դէմ : Իսկ առանց այս ուժերուն եւ մանաւանդ նիւթական եւ բարոյական լայն օժանդակութեան՝ անկարելի էր իրականացնել Atlանտեան բանակի կազմութիւնը :

Ֆրանսան իր կարգին, Հնդկաչինի մէջ կը պայքարէր բոլշեւիկեան նախայարձակումներու դէմ : Այս կռիւները կուլ կուտային Ֆրանսական զինուորական հնարաւորութիւններու խիստ կարեւոր մաս մը :

Այս բոլորին դէմ, Եւրոպայի մէջ դաշնակիցները՝ չհանդարտեցին ակսուած գործը :

1952ին, Atlանտեան Ուխտի երրորդ տարեդարձին, ստեղծուած էր արդէն պաշտպանողական ուժ մը, ընդունակ՝ ճակատելու ապառնացող վտանգին :

Աւելի վերջը, Atlանտեան Ուխտի առաջին տասնամեակի երկրորդ կէսին, ստեղծուած այս ուժը՝ ամբողջացած նոր զօրամասերով եւ օժտուած արդիական ամէն կարգի զէնքերով, ի վիճակի էր այլեւս, ոչ միայն դէմ դնելու արտաքին յարձակումներու, այլ եւ հակայարձակողականի անցնիլ ի հարկին :

Այսպիսով, Խորհրդային խմբակի զինական ուժերու զերազանցութիւնը կը կորսնցնէր իր այժմէականութիւնը : Եւ հետեւաբար, «տաք» պատերազմի հաւանականութիւնը, կը դառնար աւելի քան հեռաւոր :

Ամերիկայի մէջ, Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ այն մասերը որ կը գտնուէին Արեւմտեան պետութեանց գրաւման տակ, Ալժերիան եւ անդամակից երկիրներու կղզիները մէջն ընդգրկելով Կրօքլանտան եւ Ասորեան կղզեխումբը :

Այս պատմական որոշումը առաջին գործնական քայլն էր ի խնդիր Եւրոպայի պաշտպանութեան : Կը մնար կարեւորը — ստեղծել պաշտպանութեան համար պահանջուած անհրաժեշտ ուժը :

Ա. Միութիւնը իր 175 զօրաբաժիններէ բէն երեսունը կեդրոնացուցած էր Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ : Ունէր քսան հազար օդանաւ, քսան յածանաւ եւ երեք հարիւր ընդծովեայ : Նոր թափ մը տուած ռազմարդիւնաբերութեան, ան՝ դիւրութեամբ կը գոհացնէր իր ռազմական պահանջները : Այս հսկայական ուժէն զատ, արբանեակ երկիրները իրենց կարգին ոտքի հանած էին վաթսուն զօրաբաժին :

Այս բոլորին դէմ, Եւրոպայի մէջ դաշնակիցները հազիւ թէ մարդուած եւ սպառազինուած 15 զօրաբաժիններ ունէին, եւ հազար օդանաւեր :

Հակառակորդի վիթխարի ուժին դէմ Atlանտեան երկիրներու ունեցածը՝ շատ աննշան էր, չըսելու համար ոչինչ :

Ուրիշ աննպաստ պարագայ մը եւս :

Քորէայի պատերազմը Ամերիկան են թարկած էր մարդկային եւ նիւթական ծանր կորուստներու : Այս իրողութեան հետեւանքով, Ամերիկայի մէջ դժգոհութեան ձայներ կը բարձրանային նոր ուժերու Եւրոպա առաքումին դէմ : Իսկ առանց այս ուժերուն եւ մանաւանդ նիւթական եւ բարոյական լայն օժանդակութեան՝ անկարելի էր իրականացնել Atlանտեան բանակի կազմութիւնը :

Ֆրանսան իր կարգին, Հնդկաչինի մէջ կը պայքարէր բոլշեւիկեան նախայարձակումներու դէմ : Այս կռիւները կուլ կուտային Ֆրանսական զինուորական հնարաւորութիւններու խիստ կարեւոր մաս մը :

Այս բոլորին դէմ, Եւրոպայի մէջ դաշնակիցները՝ չհանդարտեցին ակսուած գործը :

1952ին, Atlանտեան Ուխտի երրորդ տարեդարձին, ստեղծուած էր արդէն պաշտպանողական ուժ մը, ընդունակ՝ ճակատելու ապառնացող վտանգին :

Աւելի վերջը, Atlանտեան Ուխտի առաջին տասնամեակի երկրորդ կէսին, ստեղծուած այս ուժը՝ ամբողջացած նոր զօրամասերով եւ օժտուած արդիական ամէն կարգի զէնքերով, ի վիճակի էր այլեւս, ոչ միայն դէմ դնելու արտաքին յարձակումներու, այլ եւ հակայարձակողականի անցնիլ ի հարկին :

Այսպիսով, Խորհրդային խմբակի զինական ուժերու զերազանցութիւնը կը կորսնցնէր իր այժմէականութիւնը : Եւ հետեւաբար, «տաք» պատերազմի հաւանականութիւնը, կը դառնար աւելի քան

ԿԱՐՕՏ

Պոլսոյ մեծ ջարդերու օրերէն վերջ, մենք ամբողջ ընտանիքով թողուցինք Պոլիսը եւ մեկնեցանք Փրնեւ :

Փրնեւի մէջ պանդխտութեան առաջին ամիսներն էին : Բոլորը մեղի մատով ցոյց տալով՝ «Լէ գ'էթրանժէ» կ'ըսէին :

Սարսափելի կերպով Պոլիսը կ'երազէինք, եւ յատուկ ժամեր ունէինք — ամէնէն երջանիկները — երբ բոլորս հաւաքուած, Պոլսոյ մասին, մանաւորապէս Սկիւտարի մասին կը խօսէինք ...

Եւ երբեմն կը գոցէինք մեր աչքերը, ազէկ մը պատկերացնելու համար դանդաղ վայրեր, փողոցները, օրուան պահերը, եւ երեւակայութեամբ լսելու համար աքլորներու երկար չառաջուն կուկուլիկները, ամառը, տաք ճաշերը, երբ ճերմակ թանձր փուչի մը կ'ըլլար ճամբաներուն վրայ, եւ ճնշող արեւ մը, տուներէն ներս ...

Դեռ բոլորս ալ տղայ էինք, բայց կարօտը տարօրինակ կերպով տիրած էր մեր աչքերուն, եւ կը մաշեցնէր մեր փոքրիկ սիրտերը ...

Թաղային վարժարան մը կը յաճախէինք, մեր փանսիոնին մօտիկը : Բարձր դասարան մը գրած էին վրս : Ֆրանսերէնն էինք պիտեր բնաւ, եւ դասարանին մէջ անցած գարձածէն բան չէր հասկնար : Անոր համար, ամբողջ օրը, վարժուհին, անհասանական :

Արեւմտեան Եւրոպայի վրայ իր տիրակալութիւնը պարտադրելու երազները ժամանակաւորապէս մէկ կողմ ձգած Ա. Միութիւնը սկսաւ նոր յարձակողական մը Եւրոպային դուրս, տարբեր ճակատներու վրայ, եւ տարբեր զէնքերով : Ան իր գործունէութեան ծանրութեան կեդրոնը փոխադրեց Ասիական եւ Ափրիկեան երկիրները : Տնտեսական եւ ռազմական, անսահման հնարաւորութիւններ տուաւ Թերաճ երկիրներու :

Այս նոր պարագան տեղ գտած չըլլալով իր նախնական ծրագրին մէջ, Atlանտեան կազմակերպութիւնը . հաւաքականօրէն պատրաստ չէր դիմադրելու Մոսկուայի նոր յարձակողականին :

Մնաց որ, Միացեալ Նահանգներն ու Անգլիան — առանձին . քէ հաւաքարար — ղէմ էին ընդարձակելու Atlանտեան կազմակերպութեան գործունէութեան սահմանները եւ գործակցելու դաշնակից միւս երկիրներու հետ :

Երկու դաշնակից մեծերու այս կեցուածքը եւ անջատ գործունէութիւնը — անկախ հիմնական չարժառիթներէն եւ բացատրութիւններէն — ցնցող տպաւորութիւն մը յառաջ բերաւ Atlանտեան զանազան երկիրներու, բայց մասնաւորապէս Ֆրանսայի մէջ :

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

(1 Շար.)

Ի՛նձի ընդօրինակել կուտաք, քերականութեան գիրքէն, իբրեւ վարժութիւն տրուած կտորները : Ամբողջ օրը, գլուխս կախած, եւ շատ տխուր, կը գրէի բաներ, որոնք զարձեալ չէի հասկնար :

Զորս կողմս ժողովուրդի աղջիկներ, կապոյտ հատ գողնոցներով եւ սարսափելի կօշիկներով : Երբ քալէին, զօրանոցի աղմուկով մը կը թնդար գպրոցը...

Անոնք բոլորն ալ գիտէին, որ ես տխուր էի եւ հպարտ, բայց ոչ իրենք, ոչ ալ ես կը հասկնայինք, թէ ի՞նչպէս ի՛նձ մէջ կը գտնուէի ես... եւ չորս բոլորս կը հաւաքուէին, եւ ինձի կը նայէին հետաքրքրութեամբ : Ես ալ անոնց կը նայէի եւ կը խորհէի որ, ինչպէս կրնային ապրիլ այդ տեսակ ղողնոցներով եւ կօշիկներով ...

×

Սաստիկ ձմեռ օր մըն էր : Փրնեւի պիզ հովը, մասնաւոր կերպով կը փչէր դասարանէն ներս քովի պատուհանէն, ու կը սառեցնէր գլուխս, հակած ընդօրինակած վարժութեանս վրայ :

Քովիս աղջկան ձեռքերը, գուրգէն ուռած եւ կապարմիր, չարունակ կ'երթային կուգային աչքերուս առջեւ : Հանքածուխի սեւ վառարանը խնդիերու պէս կը վառէր : Բոլոր կօշիկները, թրջած կաշիի հոտով մը լեցուցած էին դասարանը, եւ կը չորնային, մթնոլորտը գոլորշիով ա-ղուտած ...

Ահա գպրոց մը, ուրիկ պէտք է փախչէի, ինչպէս ըրած էի Սկիւտարի գըպրոցներէս... բայց Սկիւտարի Ամերիկեան մանկապարտէզին Սեւ – Լեռնցի դռնապանին ճանկը, ուրիկ փախչիլ փորձած էի տաք կէս օրէ վերջ մը, դեռ կը գգայի թեւիս վրայ, եւ որ խելօքութեան դրոշմ մը տուած էր ինձի ...

Այդ պահուն էր, որ քովս տեսայ Եւրոպայի քարէտէս մը : Ազատ աշխարհը վերադտած տպաւորութիւն մը ըրաւ ինձի այդ քարէտէսը :

Անդին հրեայ ընդօրինակած վարժութիւնս, եւ քովէս քարէտէսը առջեւս քաշած, սկսայ անյագօրէն փնտռել եւ գտնել այն կէտը, ուր ծովերուն տիրին նշանակուած էր՝ մեր վաղեմի Սկիւտարը ... Եւ դասարանին սառն մթնոլորտին մէջ, մտքիս առջեւէն եկաւ ու անցաւ Սկիւտարի ամերիկեան վարժարանին ազուոր պարտէզը, դարնան սկիզբին, երբ խոտերը կը բարձրանային, եւ գալոցին երկու ճերմակ խոշոր ձիերը կը պտկէին անոնց մէջ : Ու ես, իմ մուլիճիէ դպրոցոցս հազած, կը պտըտէի հոն, եւ կը փափաքէի ձի ըլլալ, դասարան չերթալ, եւ այդ աքանչելի խոտերուն մէջ պառկիլ, ձիերուն պէս հանգիստ եւ ազատ ...

Ցեսոյ, իմ բարեկամ ազատներս ...

Եւ այն դանդաղ ամառուան կէսօրերէն վերջերը, աքլորներու երկար կանչերով ... Եւ ան թանձր ճերմակ փուչին, Սկիւտարի լայն ճամբաներուն վրայ, որոնք մեզ կը տանէին դէպի Համլճայի բլուրը-

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕՍԹԼԷՐ

ՄԱՀԱՊԱՐՏ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԸ

★

Աղտոտ հեղո՞ւկն էր պատճառը, թէ յուսալու կամքը ...:

Ժամը 22ին ենթասպայ մը եւ հինգ հոգի, զինուած, ներս մտան : Քէօսթլէր դրուեցաւ բեռնակառք մը, որ երկար ատեն դարձաւ մութ փողոցներու մէջ, ուր կը տեսնուէին փաղանգաւորները, ազգայնական զինուորները ...:

« Վերջացա՛ւ» կը մտածէր ան : Կը ծրխէր անգլիական վերջին ղլանիկը :

Կը մտաբէր որ «չուտ ըլլար, առանց չարաչարանքի : Ինչպէ՞ս պիտի ընեն : Փա-րոսի լոյսերուն տա՞կ պիտի դնեն : Եռաէյս աստիճանա՞կ մը պիտի պարպեն ...»:

Անտարբերութեամբ հարցուց .

— Ո՞ւր կ'երթանք. ներեցմա՞ն :

Զինուորը, որ քովն էր, խնդաց .

— Չէ՛ ... նախ բանտ, բա՛նտ :

Եւ դառնալով իր ընկերոջ՝ աւելցուց .— Եղեգը կը կարծէ թէ չուտով պիտի գընդակահարենք զինքը :

Դարձեալ բանս, ուր իր անունին քով արձանագրեցին .— «Լրտես »:

Զինուորական Ատեանը մահուան դատապարտեց զայն եւ Արթիւր Քէօսթլէր սկսաւ սպասել իր գնդակահարման :

Առաջին օրն էր : Բայց 102 օր պիտի մնար՝ ժամէ ժամ սպասելով որ գնդակահարուի :

22 տարի անցած է այն օրէն : Մահապարտ լրագրողը աշխարհահռչակ գրագէտ մը դարձած է այսօր եւ բրիտանական հպատակութիւն ստացած :

Լոնտոնէն յիսուն քիլոմեթր հեռու ագարակ մը ունի ,ուր կը բնակի խաղաղութեան մէջ : Ինչպէ՞ս սակայն պզտիկ պարտէզի մը մէջ կրնար ապրիլ խռովայոյզ անցեալով այս մարդը .

— Խաղաղութեան համար : Առաջին անգամ երբ Անգլիա եկայ՝ կուսակցական էի եւ բազմաթիւ բարեկամներ ունէի : Համամտավար կուսակցութիւնը այն ատեն 65·000 անդամ ունէր, բայց բոլորն ալ տարօրինակ մարդիկ էին : Արդէն, Լենին հասկցած էր անգլիացի համամտավարները :Օր մը, Լենինի ցոյց տուած էին թերթի կտրօն մը, որ կը խօսէր գործադուլի մը մասին : Բանթողները, առթէն օգտուելով ոստիկաններուն հետ ... Փութպոլի մրցում մը ունեցած էին : Հակառակ անոր որ յաղթանակը բանթողներու կողմն էր, Լենին յայտարարած է . — « Այդ մարդիկը՝ երբեք յեղափոխութիւն պիտի չընեն» : Այնուհետեւ, անգլիացի համամտավարներուն եղած նիւթական օգնութիւնը դադրեցուց : Նոյնիսկ Մարքսի ուշադրութիւնը գրաւած էր մարդկայնական այս մթնոլորտը :

... Եւ այսօր, Քէօսթլէր խաղաղութիւնը գտած է Անգլիոյ մէջ.— Ահա թէ ինչու խնդրեցի եւ անգլիական հպատակութիւն ստացայ : Ահա թէ ինչու Պատն երրորդ տունն է որ գնեցի Անգլիոյ մէջ :

Գլանիկ մը կը վառէ ու կ'աւելցնէ .

— Կը պաշտեմ տուն գնել : Երեք տարի առաջ առած եմ ասիկա անգլիացի գրագէտ մը՝ Նիքոլսըն. երկդ ծախեցի : Նոր մը չինել կուտամ Աւստրիոյ մէջ. ամառները հոն պիտի անցընեմ . ձմեռը՝ Լոնտոն : Մայրս աւստրիացի էր եւ ես ուսումս առած եմ Վիէննայի մէջ :

— Ուրեմն բարեկամներ ունիք հոն :

— Ոչ : Առաջ ունէի : Բայց հիմա... Պատերազմը անցաւ : Հիթլեր : Սթալին : Ամէն անդամ երբ Վիէննայէն կ'անցնէի՝ բազմաթիւ մարդիկ կը տեսնէի. այսօր , անոնցմէ միայն երկու հոգի կը մնան :

Մայրս Լոնտոն կ'ապրի. 84 տարեկան է : Բայց մայրս յաջողեցաւ ապրիլ իր զէշնկարագրին համար : Պատերազմի ատեն, մօրաքոյրս՝ Ռոզ, Չեխոսլովաքիա գնաց իր աղջկան եւ երկու թոռնիկներուն հետ : Ապրուստը աւելի լաւ էր հոն : Իր մօտ հրաւիրեց նաեւ մայրս. բայց մայրս իր զէշ նկարագրին համար կռուած է իր քրոջ հետ եւ պլխարկը առնելով

մեկնած : Յաջորդ օրը ոստիկանութիւնը տուն երթալով մօրաքոյրս, իր աղջիկը եւ երկու թոռնիկները տարած է դէպի կազի սենեակը ... :

Եւ հիմա, այդ մեռելներու տուներուն պինքը կը հետապնդեն : Ֆաշիզմի զոհերը, համայնավարութեան զոհերը, պատերազմին բուն այս անվերջանալի պատերազմին զոհերը, հիւանդ Եւրոպայի զոհերը ... :

Քէօսթլէր ամէն անգամ որ իր մկկ բնակարանը կ'իյնէ, կ'աւելցնէ .— Սպանիոյ կռիւներուն ընթացքին սպաննուեցաւ ,դերմանական կայաններու մէջ մեռաւ, ռուսական նկուղներու մէջ մեռաւ ...:

Արթիւր Քէօսթլէր քանի մը անգամ փորձած է անճնասպան ըլլալ.— Փորձեցի, բայց հաճելի չէր եւ ... հրաժարեցայ : 1934ին հրաշք մը վրս ազատեց :

Փարիզ, Պելվիլի պանդոկներէն մէկուն մէջ կը բնակէի : Եւ կ'ապրէի գործի մը չնորհիւ : Այր եւ կին կ'աշխատէին առ-րոջ օրը : Ես իրենց անային գործերը կ'ընէի. պնակները կը լուայի, կեռակուր կը պատրաստէի ... անօթութենէ չմեռնելու համար՝ միակ միջոցս էր ան : Երբեմն հինգ ֆրանքնոց մը կուտային՝ օճառ եւ ծխախոտ գնելու համար : Աղտոտ բան է. 29 տարեկանին՝ մինչեւ հոն իջնել ...

(2 Շար.)

ՔԱՂՔ ՋՐԱՊՆԱՑԸ

Գ.

Եղբա՛ր տեղեկագիր տալու համար ինձ ոչինչ կա։ Ամսագրում ես միայն ինքս եմ գրում, ինքս էլ կարդում եմ։ Ուրեմն ինչո՞ւ պիտի ամաչեմ։ Ես ինքս ինձ համար եմ գրում։ Ինչո՞ւ պիտի ամաչեմ ինքս ինձանից։ Ես ինքս ինձ համար գրում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չխաբի։ Ես ինքս ինձ համար եմ գրում, որ ինքս

չէ մեռնիլ ... այսօր կը լսենք ։— Պերլեի համար պէտք չէ մեռնիլ »։

Կի Մոլէ համաձայն չէ Տը Կոլի քաղաքականութեան, մասնաւորապէս երկու հարցերու մէջ ։— Ատլանտեան քաղաքականութիւն եւ Եւրոպական համագործակցութիւն ։ Ամերիկացիները պէտք չէ հեռանան Եւրոպայէն ։

Ալժերիա ։— Ազատագր· ճակատը Տիէն Պիէն Ֆու մը պէտք չէ յուսայ ։ բայց ամէն բան պէտք է կարգադրուի ազատ բանակցութիւններով եւ Ալժերիոյ ժողովուրդին բոլոր խաւերու ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ ։

Վերջապէս տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը ։ 14րդ անգամ ըլլալով Կի Մոլէ կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար ընտրուեցաւ ։ Անհատական յաղթութիւն մը անշուշտ, բայց մասնաւորապէս որոշ քաղաքականութեան մը յաղթութիւնը կը համարուի այս ընտրութիւնը ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզի ձայնափուխէն (Ֆրանս 3, նախկին ազգային) Յուլիս 15ին ժամը 14·20ին

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

կը նուագէ Շոփէնէն կտորներ ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկեր Գ· Բալայեանի նոր հասցէն՝

17 Rue Bleue, Paris 9ème.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէնի Կ· Ֆայէի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ ընկերուհի Ս· Ա – ւոյեան ընտանիքէն (Վիէն) երկու հազար ֆրանք իրենց հօրեղբօր կնոջ (Մար – սէյլ) կսկծալի մահուան առթիւ ։ Այս մեխուր առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Զեռնարկուները երախայի հիւսուածեղէնի համար, մեծ քանակութիւն ։ Դիմել՝

La Maille Parisienne
19 Rue Du Caire, Paris
CEN. 10-84

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է գրաւոր դիմեն վարչութեան ։ Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը ։

Այս պայմանները չկատարող դիմումներ ոեւէ ուշացում պիտի չտրուի · նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել ։

Մեր հատազնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր· ։

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը ։

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑ· ՏԻՐՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են ։ Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան ։

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտուհիները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայերի դաստիարակութիւն, հայերէնի, գրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով ։

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի ։
Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172 ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար ։

Իրենց զաւակները արձանագրել փափագող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, գրաւոր կամ հեռախօսով, ամէն օր ։

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL· OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային գիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը ։

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի առթիւ կը տօնուի՝ ընտանեկան զաւտահանդէսով ։

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ ։

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս, , կի · րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի հաւի զովասուն պուրակին մէջ ։ Ճոխ պիւֆէ, մաուչելի գինիով ։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ ։ Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր ։

Այս կիրակի ամբողջ օրը «Սթրապլէնի» պաղ ջուրին եղերքը ։

Անձրեւի պարագային յաղորդ կիրակի, 26 Յուլիս ։

Կը խօսի ընկեր Ա· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ ։

Մարզական խաղեր ։

Ճոխ պիւֆէ, չանփուրով խորոված, չատ մաուչելի գիներով ։

Հանրակառքի ժամերը ։— Առաւօտեան ժամը 11ին կ'մօրէ վերջ ժամը 22ին, երեկոյեան վերադարձ ժամը 8·30 ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գիւրջողլեան եւ Պ· Մաքսուտ Պէրպէրեան, իրենց սիրեցեալ մօր եւ զոքանչ մօր՝ Այրի Տիկին Հերմոնէ Պէրպէրեանի մահուան առթիւ կը նուիրեն չորս հազար ֆրանք Մոմորանսիի հանգստարանին, չորս հազար ֆր· Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ· յանձնախումբին եւ երկու հազար ֆր· «Յառաջ»ի բարգաւաճման Ֆոնտին ։

Մտանալ «Յառաջ»էն ։

×

Ողբացեալ Պ· Կարապետ Հանէսեանի մահուան տխուր առթիւ Զօտեան ընտանիքի կողմէ կը նուիրուի հազար ֆրանք «Յառաջ»ի եւ հազար ֆրանք «Հայ – ւոյժ»ի տարածման ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի չրջան, 17 Բիւ Պէօ, Փարիզ (9), ամէն Շաբաթ կէս օրէ հետ ժամը 3·30էն 6 ։

Մարսէյլի շրջան,

Jean Kazarian, voyagence
31 La Canebière, Marseille

Հ· Յ· Դ·

ՓԱՐԻԶ ։— Հ· Ց· Դ· «Ալբիւր Սերոբ – Մ· Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հատաքաւայրը ։ Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ։ Կարեւոր օրկարգ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը տօնուի կրկնոպլի մէջ Յուլիս 19ին, Շաբթ տը Պօ – բըկարի մէջ ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին ։

ԵՂԱՆԱԿԻ Ա· ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՍԷՆ–ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Վահրուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Վարդդէս» խումբին ։

26 Յուլիս, կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ ուշ գիշեր, Փոն Անթէնի (Վարիզէ) Օ Պեռժ տը Սօլ զովասուն պարտէզին մէջ ։

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա· ԳՈՒՄՈՒՇԵԱՆի ։

Կը խօսի ընկ· Մ· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ ։

Կը հրաւիրուինկեդր· Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները ։

Ուտելիքներ հետերնին բերել, բացի խմիչքէն ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ
ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՒՄԲ
Ս· ՂԱԶԱՐ, ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

Մեկնումը՝ Օգոստոս 8 ։
Վերադարձ՝ Օգոստոս 31 ։
Ճամբորդներու թիւը սահմանափակ է ։
Արձանագրուիլ մինչեւ Յուլիս 15 ։

Պ· ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ
7, Rue de la Grange Batelière, Paris - 9· Tél. PRO. 56-31
Պ· ԹԱՐՈՆ
58, Bd. Serrurier, Paris 19 - métro Pré-St-Gervais
Յ· ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ
11, Ave. Béranger, Arnouville-les-Gonesses (S. et O.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ· Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հինգ հարիւր ֆրանք Պ· Է· Խըրըեան, Տիկին Պէրպէրեանի մահուան առթիւ ։

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի
ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC
16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)
Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԻՆԹԻԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻԹ նորոյթ իւղաներկներու, գեղարուեստական պատի թուղթերու, ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻՒՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ ։

ՄԱՍՆԱՃԻԻՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12·)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20·)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14·)

ՀԱՐՄԱՆԻՔ

ԹՆՋՈՑՔ Château du Bois ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ

ՊԱՐ

PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)

ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

ՀԱՂ

Auberge "Les Castors" et Annexe

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ԺԱԳ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ
Բացում 1 Յուլիս 1959
Բաց է ամբողջ տարին

ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ

R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING
Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՆ

ՁՄԵՌՈՑՔ

BAL JEUX

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար 4000 ֆր. վեց 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒԼԻՍ

JEUDI 16 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8444 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4345

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՏԻՒԸ

ՏԱՐԻ ՄԸ ՎԵՐՋ

«Յուլիս 14»ը 1958ին պատմութեան մէջ արձանագրեց նոր յեղափոխութիւն մը :

Բուռ մը զինուորականներ, առանց փողի ու թմբուկի, քանի մը ժամուան մէջ հաշուելյարդարի ենթարկեցին հաշեմական թագաւորութիւնը, որ առաջին աշխարհամարտէն վերջ Անգլիոյ կողմէ պարտադրուած էր Իրաքի :

Երիտասարդ թագաւորը Ֆէյսալ Բ., գահաժառանգ Ապտիւլիլահ եւ «յաւիտենական վարչապետ» Նուրի Սայիտ փայլ գործան քաւութեան նոխազը զինուորականներուն այս յեղափոխութեան, որ անցաւ խաղաղ, առանց արիւնահեղութեան եւ առանց եղբայրասպան կռիւներու :

Արքայական չրջանի կարգ մը վարիչ դէմքերէն զատ յեղափոխութեան զլխաւոր դերակատարներէն զօրավար Արէֆ մահուան դատապարտուեցաւ : Սակայն մահավճիռը ցարդ չէ գործադրուած, քաղաքական նկատումներով :

Նախ քան յեղափոխութիւնը, զինուորականներն ու երիտասարդ տարրերը, մասնաւորաբար համալսարանի ուսանողները թունդ ազգայնական գաղափարներ լոյ տոգորուած՝ գաղնօրէն կը համակրէին զնդապետ Նասրի համարարական ծրագրին : Ու չերմ կուսակիցներ էին իրաքն ալ կապելու Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան :

Յեղափոխութեան վարիչ զօրավար Արէֆ քաստէլ Քասըմ խանդավառ ցոյցերով դիմաւորուեցաւ Իրաքցիներուն կողմէ, որոնք զղուած էին Նուրի Սայիտի հաստատած վարչակարգէն :

Մեծ եղաւ քաղաքական աչխարհի զարմանքը, երբ Անգլիա առաջինն ըլլալով ճանչցաւ Քասըմի կառավարութիւնը, Յուլիս 14ի վաղորդայնին : Ուրիչ պետութիւններ հետեւեցան անոր օրինակին :

Ներքին եւ արտաքին ճակատներուն վրայ ձեռք բերած դիւրին յաղթանակներէն զինուորացած՝ զօրավարը հրաժարեցաւ իր եւ ընկերներուն նախնական ծրագրէն ու կանգնեցաւ Իրաքի անկախութեան սկզբունքին վրայ :

Իր քաղաքական այս նոր ուղեգծին համար Ապտէլ Քասըմ նոր աչակիցներ գտաւ յանձին «յառաջդիմական» տարրերուն, որոնք հետեւելով «վերէն», արտաքին ուժերու կողմէ թելադրուած կարգախօսերու՝ խուլ պայքար էին բացած արաբ միացեալ հանրապետութեան դէմ : Մանաւանդ 1958ի տարեվերջէն սկսեալ, երբ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ մէջ բանտերը լեցուեցան համայնավարներով :

Յեղափոխութեան յաջորդող օրերուն թաքստոցներէն դուրս եկան «Խաղաղութեան կոմիտականիքները»ու միութիւնը, «կանացի իրաւունքներու Լիկան» : Սուրիայէն համայնավար Խալէտ Պէքթաշ, Իրանէն Թուտէհ կուսակցութեան կարգ մը վարիչները, Քիւրտ Շէյխ Պարզանի եւ այլ տարրեր պաղտատ գացին՝ օգտուելով կառավարութեան թոյլտու քաղաքականութենէն :

Մուսուլի ապստամբական փորձը ճախողութեան ենթարկուեցաւ : «Յառաջդիմական »վարիչ հայազգի Գաղանճըն զբաղեցաւ զոհն եղաւ զնդապետ Շաուաֆի ազգայնական չարժումին : Գաղանճըի մարմինը պաղտատ փոխադրուելով՝ հարիւր հազարաւորներու թափօրով մը հանդիսաւորապէս թաղուեցաւ Հայոց զերեզմանատան մէջ :

Այս չարժումէն վերջ կազմուեցան «ժողովրդական Դիմադրութեան Ուժեր» անունէն տակ ոչ – զինուորական «քաղաքապահ դունդեր», բաղկացած համայնավարներէ :

Այս վերջիններէն ծրագրած էին նաեւ կազմել Ազգային ձակատ մը, ճախակողմեան ուրիշ կազմակերպութեանց մասնակցութեամբ : Միւս կողմէ իրենց թերթերը կը պահանջէին դահլիճին մէջ առնել համայնավար նախարարներ :

Զօրավար Քասըմ ո՛չ միայն հետեւանք չտուաւ այս վերջին պահանջին, այլ մէկ կողմէ արգիլեց Ազգային ձակատի կազմութիւնը, միւս կողմէ բանակի հակակշիռին ենթարկեց «ժողովրդական Դիմադրութեան Ուժեր»ը, որոնք ինքնագլուխ կը գործէին ցարդ :

Զօրավարը ձայնասփիւռ ճառով մը ազդարարեց բոլոր կուսակցութեանց, որ ներկայ փոխանցման չրջանին պէտք չէ դրսէն քաղաքական դործերով :

Ազգային Դեմոկրատ կուսակցութիւնը ընդ առաջ երթալով Ապտէլ Քասըմի կոչին, որուն քաղաքական ո՛չ մէկ դործունէութիւն ունենալ եւ մերժեց Ազգային ձակատ կազմել համայնավարներուն հետ :

Յեղափոխութենէն տարի մը վերջ, փոխանցման չրջանի յաւուրց անխուսափելի փուլերէ անցնելէ ետք, Իրաքի նոր վարչակարգ սկսած է ամրապնդել իր դիրքերը : Բանակն ու ժողովուրդը կանգնած են կառավարութեան կողքին : Ան հետացած է համայնավարական վտանգը : Եւ ապահովուած՝ երկրի անկախութիւնը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

ԿՐՈՄԻՒԿՈՅԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Ժընեւի Արտաքին նախարարներու ժողովը իր աշխատանքները վերսկսաւ : Երկուչաբթի օր գումարուեցաւ 19րդ նիստը, որ ամէնէն երկարն էր : Բոլոր պատուիրակութեանց դեկավարները, ինչպէս նաեւ երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչները խօսք առին : Արեւմտեանները բանակցութիւններու պատմականը ըրին. ոչ մէկ նոր առաջարկ : Սելվին Լօյտ ամէնէն լաւատեսն էր. արդարեւ, Անգլիոյ Արտաքին նախարարը իր չեչոը դրաւ խորհրդային եւ արեւմտեան ծրագիրներուն մէջ գոյութիւն ունեցող հասարակաց կէտերուն վրայ.— Մենք դիչումներ չենք ըներ սկզբունքի հարցերուն մէջ, ինչպէս, օրինակ, Արեւմտեան Պերլինի բնակչութեան ապատութիւնը, ըսաւ Սելվին Լօյտ, աւելցնելով.— Այս վերապահութեամբ՝ համաձայնութիւն մը պիտի փնտռենք եւ պիտի փորձենք մեր դերը խաղալ՝ նման կարզադրութեան մը համար :

Մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուէր Կրոմիքոյի խօսքերուն : Խորհրդային նախարարը չափաւոր լեզու մը գործածեց եւ Պերլինի մէջ տեղի ունեցած Գերմանիոյ Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութեան չանդրադարձաւ, ինչպէս կը սպասուէր :

Կրոմիքօ խօսեցաւ համագերմանական կոմիտէի մը ունենալիք գործունէութեան չուրջ, մասնաւորապէս՝ հաշտութեան դաշնագրի մը ստորագրութեան համար : Գործածեց նաեւ հետեւեալը նախադասութիւնը .— «Եթէ համագերմանական կոմիտէն համաձայնութեան մը չյանգի՝ հաշտութեան դաշնագրի մը ստորագրութիւնը, որ միչտ կը պահէ իր արժէքը, աւելի անհրաժեշտ պիտի ըլլայ » : Կը նչանակէ՝ թէ Մոսկուա միչտ կը մտածէ Փանքովի կառավարութեան հետ հաշտութիւն մը կազմել Ազգային ձակատ մը, ճախակողմեան ուրիշ կազմակերպութեանց մասնակցութեամբ : Միւս կողմէ իրենց թերթերը կը պահանջէին դահլիճին մէջ առնել համայնավար նախարարներ :

Զօրավար Քասըմ ո՛չ միայն հետեւանք չտուաւ այս վերջին պահանջին, այլ մէկ կողմէ արգիլեց Ազգային ձակատի կազմութիւնը, միւս կողմէ բանակի հակակշիռին ենթարկեց «Ժողովրդական Դիմադրութեան Ուժեր»ը, որոնք ինքնագլուխ կը գործէին ցարդ :

Զօրավարը ձայնասփիւռ ճառով մը ազդարարեց բոլոր կուսակցութեանց, որ ներկայ փոխանցման չրջանին պէտք չէ դրսէն քաղաքական դործերով :

Ազգային Դեմոկրատ կուսակցութիւնը ընդ առաջ երթալով Ապտէլ Քասըմի կոչին, որուն քաղաքական ո՛չ մէկ դործունէութիւն ունենալ եւ մերժեց Ազգային ձակատ կազմել համայնավարներուն հետ :

Յեղափոխութենէն տարի մը վերջ, փոխանցման չրջանի յաւուրց անխուսափելի փուլերէ անցնելէ ետք, Իրաքի նոր վարչակարգ սկսած է ամրապնդել իր դիրքերը : Բանակն ու ժողովուրդը կանգնած են կառավարութեան կողքին : Ան հետացած է համայնավարական վտանգը : Եւ ապահովուած՝ երկրի անկախութիւնը :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. Մ Ի Ո Ի Թ Ե Ա Ն վոխ վարչապետ կոզ – լով Մոսկուա վերադարձաւ. Նիւ Եորքէն օդանաւ առնելէ առաջ յայտարարեց. «Ամերիկացի եւ ռուս ժողովուրդները կ'աչխատին մնայուն խաղաղութիւն մը հաստատել երկու երկիրներու միջեւ » :

400·000 ՀՈԳԻ զիմաւորեցին Խրուչչեւը' վարչատայի մէջ : Բարիզցւոյ իր ճառին մէջ կոմունիզմ մաղթելէ ետք որ դերմանական հարցը արագ լուծում մը դտնէ, աւելցուց.— «Լեհեւխորհրդային բարեկամութիւնը կ'ապահովէ Լեհաստանի սահմաններուն ամրողջութիւնը » : Պատասխանելով՝ Խրուչեւ ըսաւ. «մեր երկու ժողովուրդները հասարակաց նոյն նպատակը ունին. համայնավարութիւն» :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ զիտուններ, տասը օրուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով հրթիռ մը արձակեցին՝ երկու չուներով : Միայարկ հրթիռը կարելի եղած է երկիր վերադարձնել. երկու չուները ողջ առողջ են :

ՀԵՆԴԿԱՍՏԱՆ առաջարկեց որ ՄԱԿի յառաջիկայ ընդհանուր ժողովի օրակարգին վրայ արձանագրուի Համայնավար Չինաստանը ընդունելու հարցը :

ԻՐԱՔի յեղափոխութեան տարեդարձը տօնուեցաւ առանց բացառիկ դէպքերու տեղի տալու, հակառակ կարգ մը նախատեսութեանց : Հանդիսութիւնները պիտի տեւեն եօթը օր : Ցիսուն երկիրներ մասնակցեցան տաղանդքին : Խ. Միութիւնը կարեւոր պատուիրակութիւն մը դրկած էր, բայց հակառակ եղած հրաւէրին Ա. Միացեալ Հանրապետութիւնը մարդ չէր դրկած : Ֆրանսան չէր հրաւիրուած :Զօր. Քասըմ եօթը նոր նախարարներ տուաւ դահլիճին մէջ :Անոնց մէջ քանի մը հատը ձախ հակում ունին :

ԱՏՐՊԷՃՃԱՆի կուսակցական Ա. քարտուղարը պաչտօնանկ եղաւ «անկարողութեան» համար : « Փրաւտա» կը դրէ թէ Մուսթաֆայէվ ի վիճակի չէր իր պաչտօնը վարելու :

ՆԵԱՆԱՒՈՐ Հալիա՝Կրօք, մեռաւ առջի օր, 79 տարեկանին :

ԺԸՆԵՒԻ մէջ Թուրքիոյ Արտաքին նախարար Զօրլու կարճատեւ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Քուվ Տը Միւրվիլի հետ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ կառավարութիւնը կազմուեցաւ՝ վարչապետ Թաապի ղլխաւորութեամբ. կառավարութեան 16 անդամներուն ութ հատը ժողովրդական են, ութը ալ բնակրմարական :

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ ռուս առաջնորդ Արքե – պիսկոպոսը ամրաստանուած է որ կանոնոց մը կը պահէ եւ մեծ դումարներ կը մսխէ իր տարփուհիներուն հետ. նախկին կղերական մը՝ Սփասքի, երեւան հանած է այս դայթակղութիւնը «Խորհրդային Ռուսաստան» թերթին մէջ բաց նամակ մը հրատարակելով Սփասքի կը դրէ թէ Սերժ եպիսկոպոս իր «զարմուհիները» ըսելով կիներ կը պահէ, որոնցմէ մէկին երկու զաւակներ ունեցած է...:

ԿԱԶԱԽՈ հասած բնակութեամբ նաեւ մը վրայէն ոսոխականութիւնը դտաւ 15 քիլօ հնդկական հաչիչ, աւելի քան 28 միլիոն ֆրանք արժէքով : Երկրորդ անգամն է որ այս նաեւն վրայ հաչիչ կը գտնուի :

ԱՆԳԼԻՈՑ տպագրիչներու գործադուլին հետեւանքով , Զօր Տը Կոլի յուշերուն երկրորդ հատորը որ լոյս պիտի տեսնէր Յուլիս 14ին, լոյս չտեսաւ :

ՇԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ Հըմֆրէյ պաչտօնակէս իր թեկնածութիւնը դրաւ Ամերիկայի նախագահական ընտրութեանց , յանուն ժողովրդավար կուսակցութեան :

ՀԱՄՊՈՒՐԿի մէջ բացուեցաւ Միջազգային վեցերորդ համագումարը : Աւստրիական ընկերվարական թերթին՝ Առպայթըր Յայթունկի խմբագրապետը խօսք առնելով խստօրէն քննադատեց կի

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

★

ՏԸ ԿՈԼ – ՎԻՆՕԿՐԱՏՈՎ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

Պաղթիյի պրաման տարեդարձը բացառիկ բնոյթ մը ունէր այս տարի : Արդարեւ Ե. Հանրապետութեան եւ Ֆրանսական Հասարակապետութեան առաջին « Յուլիս 14»ն էր :

Նախագահը նոր կը վերագառնար Հասարակապետութեան անդամ երկիրներէն :

Երեքչաբթի առաւօտ Քոնքորտի հրապարակը բացառիկ փայլ մը ունէր : Պատուոյ բեմը— պաչտօնական հիւրերուն եւ բարձրաստիճան անձնաւորութեանց համար — որ ընդհանրապէս Շան զ'Էլիզէի վրայ է, զետեղուած էր Օպելիսքին առջեւ : Առաջին արարողութիւնը զրօչակներու յանձնումն էր : Զօր. Տը Կոլ յանուն Ֆրանսայի Հանրապետութեան մասնաւոր հանդիսութեամբ մը Հասարակապետութեան 13 անդամ պետութեանց վարչապետներուն յանձնեց 13 զրօչակները : Նոր ութիւն մը եւս, այս տարի, զինուորական տողանցքէն առաջ, վեց հարիւր ե – րաժիչներ եւ երգիչներ յեղափոխական երկեր նուագեցին եւ երգեցին :

1959 Յուլիս 14ը պատրաստողը՝ նախաբար Անդրէ Մալրօն էր, որ արտակարգ փայլ մը ուղած էր տալ աւանդական տօնակատարութեան :

14·000 հոգի մասնակցեցան զինուորականներուն տողանցքին : Ներդաչնակ եւ դեղեցիկ, տողանցքը կը չարունակուի մինչեւ ցերեկ, մինչ օդանաւերը իրենց կարգին կը մասնակցին հանդիսութեանց :

Արարողութիւններէն յետոյ, Զօր. Տը Կոլ ընդունելութիւն մը տուաւ 1500 հո – գիի Էլիզէի պալատին մէջ ուր անսովոր եւ անակնկալ դէպք մը պատահեցաւ :

Երբ Տը Կոլ կը խօսէր Հասարակապետութեան մէկ վարչապետին հետ, խոր – հրդային դեսպանը՝ Վինոկրատով ըսաւ որ կ'ուզէ առանձին տեսակցութիւն մը ունենալ նախագահին հետ : Տը Կոլ զարմացաւ քանի որ նման խօսակցութիւն մը նախատեսուած չէր եւ նոյնիսկ խոտոր կը համեմատէր փրօթոքոլին հետ, բայց ընդունեցաւ եւ մօտ 40 վայրկեան դլուխ – դլխի խօսակցութիւն մը ունեցան Տը Կոլ եւ խորհրդային դեսպանը :

Յարդ յայտնի չէ թէ ինչ նիւթի չուրջ եղած է խօսակցութիւնը : Ոմանց կարծիքով Վինոկրատով Խրուչչեւի պատասխանը յայտնած է Տը Կոլի, այս վերջինին մէկ դիմումին առթիւ : Ֆրանսա խորհրդային Միութեան հաւանութիւնը խնդրած է որպէսզի անդամակցի Հիւսիսատլանտեան ակումբին : Նոյն կիսապաչտօնական աղբիւրներու համաձայն Խ. Միութիւնը որոչած է պաչտպանել Ֆրանսայի թեկնածութիւնը :

Յուլիս 14ը նոյն խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ ինչպէս նաեւ արտասահմանի ֆրանսական դաղութներուն կողմէ :

Մոլէի քաղաքականութիւնը, մասնաւորաբար Ալժերիոյ նկատմամբ :

ՅՈՒԼԻՍ 15ին չրջադայութեան եղան Ֆրանսայի մէջ նոր թղթադրամները : Անոնք պարզապէս հիներն են, որոնց վրայ կարմիր դոյնով տպուած է նոր արժէքը : Այսինքն հազարնոցին վրայ՝ 10, հինդ հարիւրնոցին վրայ 5 եւայլն :

ԹՈՒՆՈՒԶի եւ Եգիպտոսի յարաբերութիւնները վերսկսան կը յայտարարէ Գահիրէի ձայնասփիւռը : Երկու երկիրներու դեսպանները հանդիպում մը պիտի ունենան ճշդելու համար իրենց մերձեցման մանրամասնութիւնները :

ՖՐԱՆՍԱ
ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

Ֆրանսական հանրային կարծիքը, երկրի կենսական չահերու եւ հեղինակու–թեան դէմ, ոչ բարեկամական նոր եւ ապառնական քայլ մը նկատեց իր գործակից երկու մեծերու այս կեցուածքը :

Այս եւ նման այլազան արտայայտու–թիւններով, անգամ մը եւս արծարծուեցաւ Ատլանտեան Կազմակերպութեան եւ–րոպական մեծերուն վերապահուած դեկավա–րութեան մէջ, Ֆրանսայի տրուած ան–հաւասար եւ «ստորադաս» դիրքի՝ հին եւ «անլուծելի»ի վէճը :

Ինչպէս միշտ ոչինչ փոխուեղաւ : Ֆը–րանսայի ձայնը մնաց անլսելի : Իր երկու մեծ դաշնակիցները, բայց մանաւանդ Միացեալ Նահանգները, պահեցին իրենց դերակշռող դիրքը : Ատլանտեան կազ–մակերպութեան գործունէութիւնը պահե–լով միշտ նախապէս ճշդուած չրջանակին մէջ, անոնք անչատաբար չարունակեցին իրենց համաչխարհային քաղաքականու–թիւնը :

Ուոլթըր Լիփման, նիւ Եորք Հերըլտի համբաւաւոր մեկնաբանը, դեռ քանի մը չաբաթ առաջ, Զօր· Տը Կոլի յարուցած խնդիրներու կապակցութեամբ քննելով Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի յարաբերու–թիւնները մէջ յառաջ եկած դժուարու–թիւնները, կը յայտնէր հետեւեալ յատ–կանչական մտքերը ։—

« Պատերազմի վերջաճալէն ի վեր (15 տարի առաջ) ֆրանճեւամերիկեան յարա–բերութիւնները , հիմնուած են սկզբուն–քի մը վրայ, որ երբեք բացէ ի բաց ճանչցուած չէ, բայց որ ընդունուած էփա–քիզի եւ Ուշինկթընի մէջ: Այս սկզբ–բունքին համաձայն, Ֆրանսան գտնուե–լով հանդերձ յաղթական պետութեանց շարքին, իրականին մէջ պարտուած եր–կիր մըն էր : Իր գաղութները կազմալուծ–ուելու վրայ էին եւ իսկ առաջնակարգ պետութիւն մը չէր այլեւս : Ֆրանսական յետ պատերազմական դահլիճներու տե–ւական անկայունթիւնը, ելեւմտացոյցի եւ դրամական անկարգ վիճակը կը հաս–տատէին իրերը այս ձեւով դիտելու եղա–ճակը : Ամերիկեան կառավարութիւնը այլ եւս սովորութիւն ըրած էր ոչ միայն կա–ճռճուտրապէս եւ անկեղծօրէն չխորհր–դակցիլ Ֆրանսայի հետ, այլ եւ նուազ վստահութիւն ցոյց կուտար անոր հան–դէպ հան Անգլիոյ եւ նոյնիսկ Արեւմտ–եան Գերմանիոյ : Վերջերս, երկու խըմ–բերու մէջ, որոնք կրճայիճ պատե–բազմ յառաջ բերել եւ որուն պիտի մաս–նակցէր Ֆրանսան — Լիբանանի եւ Ռէ–մոյի խնդիրները — Ամերիկան ըստ էու–թեան չխորհրդակցեցաւ Ֆրանսայի հետ»։

(Լը Ֆիկարօ, 19 Յունիս)։

Զորրորդ Հանրապետութեան յաջոր–դական կառավարութիւնները, հակառակ իրենց բոլոր ճիգերուն, անկարող եղան չէզոքացնելու Ֆրանսայի վարկին, հեղի–նակութեան եւ մէկ խօսքով ընդհանուր տարացման՝ հիմնական պատճառները :

Այս աննպաստ պայմաններուն մէջ է որ Զօր· Տը Կոլ վերստին իշխանութեան գը–լուխ անցաւ :

1958 Յունիսէն ի վեր, կատարուած արմատական փոփոխութիւնները եւ Զօ–լավարին անվիճելի հեղինակութիւնը՝ երկրին ներս թէ արտաքին աչխարհին մէջ, Ֆրանսան դուրս բերած են այլեւս իր ստորադաս վիճակէն :

Ստեղծուած այս նոր պայմաններուն մէջ է որ Զօր· Տը Կոլ կը փորձէ բոլոր վիճելի խնդիրներու չուրջ հասկացողու–թեան մը գալ Միացեալ Նահանգներու եւ Անգլիոյ հետ :

Այդընհատուրբի եւ Մաքմիլընի ուղղած՝ անցած Սեպտեմբեր 23ի յուչագրով, Ֆը–րանսայի Նախագահը ձեւակերպած է ընդհանրապէս Ատլանտեան կազմակեր–պութեան վերակազմութեան համար Ֆը–րանսայի տարբեր պահանջները : Մէկ կողմ ձգելով այս վաւերաթուղթի չուրջ թեր ու դէմ մեկնութիւնները, փորձենք ընդհանուր գծերով ծանօթանալ այդ վա–ւերաթուղթով ներկայացուած առաջար–կութիւններուն :

Ինչպէս տեսանք այս յօդուածի առա–ջին մասերուն մէկ, Ատլանտեան Կազմա–կերպութիւնը տեղական բնոյթ կը կրէր, եւ հետեւաբար իր գործունէութեան չր–ջանակը կը մնար սահմանափակուած ա–պատ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար ճշդուած գօտիին մէջ: Զօր· Տը Կոլ, իր յուչագրով կ'առաջարկէ Ատլանտեան կազմակերպութիւնը դուրս հանել իր սահմանափակ չրջանակէն :

Ինչո՞ւ : Պատասխանը պարզ է :

Ատլանտեան կազմակերպութիւնը ըս–տեղծուած էր եւրոպական ժողովրդավար երկիրները պաշտպանելու համար բոլչե–վիկեան իրական սպառնալիքներուն դէմ :

Այս նախնական նպատակը, ինչպէս տեսանք, իրականացած է : Ատլանտեան ապահովութեան ուժերը յաջողեցան ի դերեւ հանել Մոսկուայի երազները :

Նկատի ունենալով ուրեմն, ստեղծուած այս նոր վիճակը, եւ մանաւանդ, վերջին մէկ քանի տարիներուն, Մայրաղոյն եւ Միջին Արեւելքի մէջ Ա· Միութեան յա–րձակուն դաւերու հետեւանքով յառաջ ե–կած բարդութիւնները, Զօր· Տը Կոլ ան–հրաժեչտ կը նկատէ Ատլանտեան կազմա–կերպութիւնը վերածել «համաչխարհային չափանիչով համաձայնութեան մը» :

Այս նոր կազմակերպութեան մէջ «ե–րեք մեծերը՝ Ֆրանսան, Միացեալ Նա–հանգները եւ Անգլիան պիտի հետապըն–դեն միեւնոյն քաղաքականութիւնը եւ գործադրեն նոյն ռազմավարութիւնը , Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ»։ :

(2 Շար·) Ս· ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷ
(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ)

Խոպան եւ ընդարձակ հողաչերտ մը , ճահճային ՝որուն վրայ տարտղնուած է–ին կոտրուած ծառի ճիւղեր: Մէկ քովէն կը հոսէր մեծ կոյուղին ,իր հետ տանելով Մէնիլմոնթանէն մինչեւ Փարիզ հասնող աղտեղութիւնները: Հարաւէն, հողաչերտ կը ցցուէր դէպի Սէն գետը: Արեւմուտ–քէն՝ կը կթնէր բլրակի մը, որ ծած–կուած էր Ռովըէյի հինաւուրց անտառէն մնացած ծառերով: Աւելի վերը՝ քառուղի մը, որ արդէն կը կրէր «էթուալ» անու–նը :

Ահա բովանդակ համայնապատկերը որ կը պարզուէր իր աչքերուն, երբ երեք դար առաջ, Լուդովիկոս ԺԴ· Թիւյլըրի իր պալատէն դուրս կը նայէր :

Այդ օրէն, Արեւ Արքան, իր չինարար ոգիին հունաւորը ցանեց, որմնցմէ ծլեցաւ ու ծաղկեցաւ այսօրուան Շան գ'Էլիզէն՝ Փարիզի ամենագեղեցիկ պողոտան :

1667ին, արքունի ճարտարապետ Լը Նոթրը, որ պատրաստած էր Թիւյլըրիի պալատին պարտէզներուն յատակագիծը, հրաման կը ստանայ պալատին երկաթա–փեղկերէն դուրս ալ չարունակել իր աչ–խատանքը :

Լը Նոթրը, կեդրոնական ծառուղիէն ճեղքուածք մը բանալով կը յառաջանայ դէպի խոպան հողաչերտը, իր ճամբուն վրայ, երկու կողմերը տնկելով զոյգ չար–քերով կնճնիներ: Անկասկած, որ հան–ճարեղ ճարտարապետը ներշնչուած էր այն աչխատանքներէն զորս իրմէ 50 տարիներ առաջ կատարել տուած էր Մա–ռի Մեծիչխ Թագուհին :

Արդարեւ, Մայր Թագուհին, որ երբեք չէր կրցած մոռնալ իր Ֆիրենցկական ե–րիտասարդութիւնը եւ այն երկար պը–տոյտները զորս կատարած էր Արնոյի ա–փերուն վրայ, Սէնի եզերքին, Թիւյլըրիի կողքին բանալ տուած էր երեք ծառուղի–ներ եւ զանոնք օժտած էր կնճնիներով , անոնց ընդմէջէն իր փառաւոր կառքովը անցնելու համար, երեկոյեան ճաչերէն ետք, զով օդին: Ճիշդ էնվալիտի դիմաց կար ընդարձակ հրապարակ մը, ուր կը–նային չատ դիւրութեամբ երթեւեկել հարիւրէ աւելի կառքեր: Այս վայրը կը կոչուէր «Թագուհիին Բակը», որ չատ համբաւաւոր էր դարձած: Գեղեցիկ ե–ղանակին, փարիզեան բարձր դասուն պատկանողներու կառքերը խուռներամ կը դիմէին հոն: Գիչերուան խաւարին մէջ այդ կառքերը կը չրջապատէին ջա–հերով :

Տարիներու թաւալումով աճեցաւ նաեւ համբաւը «Թագուհիին Բակին » : Երբ , 1678ին Արքունիքը հաստատուեցաւ Վեր–սայլի մէջ, այն ժամանակ այդ վայրը դարձաւ աւելի բանուկ ճամբայ մը, ուր–կէ կառքերը չարունակ կ'անցնէին երթա–լու համար դէպի Վերսայլ, ուր մեծա–մեծները պարտաւոր էին իրենց դարպա–սը մատուցանել Արեւ – Արքային :

Լը Նոթրի սկսած աչխատանքը, սա – կայն, փայլուն ապագայ մը ունենալէ հեռու էր: Միայն քանի մը պարտիզպան–ներ հետաքրքրուեցան դէպի ճահճային հողամասը երկարող այս պողոտայով, ո–րուն ընթացքը կը խափանուէր կոյուղիին անցքով: Ժողովուրդը չէր հետաքրքրուէր նոր պողոտայով: Նոյնիսկ, երբ 1710ին, Անթէնի դուքսը կամուրջ մը նետեց կո–յուղիին վրայէն, եւ պողոտան երկարե–ցաւ մինչեւ բլրակին կատարը, դարձեալ մարդ չհետաքրքրուեցաւ անով: Տարին մէկ օր միայն, Օգոստոսի վերջի առաջին կիրակին, քիչ մը կը խլրտար պողոտան, որուն վրայէն կ'անցնէին ուրախ զոյգեր, ուղղուելով դէպի Բրթի - Պըզոնի տօնա–վաճառը՝ որուն տաղաւարները ցցուած էին բլրակի գագաթին:

Եթէ օր մը, Փարիզը գտաւ իր Շան գ'Էլիզէն, տակիկա պատահեցաւ չնորհիւ մենաստանի մը: 1255ին ի վեր Լոնչանի անտառին ցանցառուտը իր մէջ կը պա–րունակէր կիներու մենաստան մը՝ հիմ–նուած Սուրբ Լուդովիկոսի քրոջ՝ Իզա–պել տը Ֆրանսի կողմէ:

Դարերու ընթացքին կարգապահութիւ–նը անհետացած էր այդ մենաստանէն եւ փոխանակ քրիստոնէական առաքինի ա–րարքերու, այդ վայրին մենակեացները հաճոյքի պահեր կ'անցընէին: Այսուհան–դերձ բազմաթիւ ուխտաւորներ խուռնե–րամ կը դիմէին մենաստան: Հետզհետէ , համբաւաւոր դարձաւ այս վայրը, եւ այդ համբաւը կրկնապատկուեցաւ երբ 1727ին, Օրիորդ Լը Մոր, Օփերայի երգ–չուհի մը, աչխարհէն զզուած ուզեց մայ–րապետական քողը առնել: Եւ հոն, մայ–րապետը սկսաւ իր բիւրեղեայ ձայնը հնչեցնել, որուն համբոյրն տարուած ամ–բողջ Փարիզը կը վազէր մենաստան, դե–ղանի երգչուհին ունկնդրելու, ճիշդ այն–պէս՝ ինչպէս պիտի չտապէին ներկայ դասնուիլ նուագահանդէսի մը :

Փարիզի արքեպիսկոպոսը գայթակղու–թեան առաջքն առնելու միտումով, հան–րութեան մուտքը արգիլեց սրբավայրէն ներս : Այլեւս բազմութիւնը, բոլորովին ձերբազատուած կրօնական որեւէ պար–տաւորութենէ, ուրախ զոյգեր կազմած, կը դիմէր դէպի մենաստանին արտաքին պատերուն առջեւ, եւ հոն հեթանոսական թափօր կազմած կ'երգէին ու կը պարէին ամէն աւուր չորեքչաբթի, հինգչաբթի եւ ուրբաթ օրերը:

Արդ, Լոնչան հասնելու համար այս բազմութիւնը կ'անցնէր Շան գ'Էլիզէէն , որ տարուան մէջ երեք օր կը դառնար վայր ցնծութեան :

Հետզհետէ , «Թագուհիին Բակը» կոր–սընցուց իր այժէութիւնը եւ մարդիկ սկսան Շան գ'Էլիզէն նախընտրել: Մեծա–մեծներու կառքերը Վերսայլ երթալու ի–րենց ճամբուն ընթացքին, կը լքէին Մա–ռի – Մեհիչխի «բակ»ը եւ ուղղակի կեդրոնական ծառուղիէն կ'անցնէին: Այն

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕԹԼԷՐ
ՄԱՇԱՊԱՐՏ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԸ

★

— Այդ միջոցին վէպ մը գրած էի· բայց կուսակցութիւնը արգիլեց անոր հրատա–րակութիւնը: Օր մը, այլեւս չկրցայ դի–մանալ: Դրան եւ պատուհանին եզերքը թուղթ փակցուցի եւ կապի ծորակը բացի ... անկողինիս մօտեցայ, ուր տեսայ ո–ջիլի արեան բիծեր... վէչ եղայ : Վերջն դիրք մը լնկաւ քթիս վրայ: Հակաֆա–չական քարոզչութեան ծառայող դիրք մըն էր ան, որուն խմբագրութեան օժան–դակած էի :

Ա՛ղմ յեղափոխական, որ կը լքէի պայքար մը՝ որուն համար կը մտածէի « ամէն բան տալ»: Ցանկարծ ոտքի ելայ, փակեցի ծորակը եւ թուղթերը եւ տա–նեցի :

Արթիւր Քէօսթլէր ունեցած է նաեւ ա–նակնկալներ: Աւելի լաւ է որ ինք պատ–մէ ։—

1944ին էր: Լիվըրփուլէն Պաղեստին կ'երթայի՝ նաւով: Լոնտոնի Համալսա–րանի դասախօսներէն Փրոֆ· Իսահակ Մօ–տեցաւ ինծի եւ տարօրինակ ժպիտով մը ըսաւ· «կարդացէք »: Գիրք մըն էր ինծի տուածը: Ֆրանսերէն ոստիկանական վէպ մը :

Նիւթը ։— Երիտասարդ մը կը վերա–դառնայ իր պանդոկը, օթել Հելվեսի, Թուրնոն փողոցի մէջ, թիւ 23 կամ 26:

Ինչ զուգադիպութիւն, կ'ըսեմ ես ինձ: Հետաքրքրական է· քանի մը տարի ա–ռաջ ես ալ կը բնակէի այդ պանդոկին մէջ:

Ուրեմն, երիտասարդը կը մտնէ պան–դոկ, կ'առնէ բանալին եւ կ'ելլէ իր սեն–եակը որ 16 թիւը կը կրէ :

Ցանկարծ ոտքի ելայ· իմ սենեակիս թիւն էր:

Երիտասարդը ներս կը մտնէ, վերար–կուն կը հանէ եւ... ինչ որ կարդացի՝ մազերս ցցուեցան: Վիպասանը կը նկա–րագրէր ։— Երիտասարդը իր թեւերուն մէջ առաւ Արքիւր Քէօսլէրի դիակը , սարսափելի կերպով անդամահատ–ուած ... :

Տասը անգամ կարդացի, տեսնելու հա–մար թէ չէ՞մ երազեր արդեօք: Երազ չէր սակայն· գրուած էր:

Անշուչտ այս պատմութիւնը կարելի է բացատրել: Հաւանաբար վիպասանը ինճ–մէ յետոյ բնակած է նոյն պանդոկին մէջ: Իր վէպի հերոսներուն անուններ դնելու համար կ'ենթադրեմ թէ աչքէ անցուցած է պանդոկ մտած ու ելած յա–ճախորդներուն անուանացանկը: Օտար անուն մը կ'ուզէր, իմս հաճելի թուեցաւ իրեն եւ նկատելով որ այն ատեն անունս ծանօթ չէր, առաւ եւ իր հերոսը դար–ձուց զայն :

Այդ վէպը նաւուն վրայ մոռցուած էր Ֆրանսացի ճամբորդի մը կողմէ ... :

Ի՞ՆՉՊԻՍ ՓՐԿՈՒԵՑԱԻ
« ԶԵՐՕՆ ԵՒ ԱՆՀՈՒՆԸ»

1940ի Մարտին Քէօսթլէր վերջացուցած էր վէպ մը, որուն խորագիրը մը կը փընտուէր: Իրեն համար՝ կարեւոր գործ մըն էր ան· իր կեանքի կարեւորագոյն եօթը տարիներուն եզրակացութիւնը եւ հրա–ժեչտ՝ համայնավարութեան :

Արդարեւ, 1938ին երբ սկսած էր գրել այդ վէպը, տակաւին չէր ճշդած հերոս–ներու գործունէութեան վայրը : Բուխա–րեսթեան երկիր մը պիտի ըլլար ան: Սա–կայն, հետզհետէ, անծանօթ երկիրը սկը–սաւ կազմաւորուիլ, ձեւ ու անուն ստա–նալ· անիկա Ա· Միութիւնն էր, Սթալինի Ռուսաստանը , մաքրագործումներու , դատավարութեանց Ռուսաստանը :

Վէպը կը սկսէր հերոսին ձերբակալու–թեամբ · յեղափոխական Սալմոնովիչ կը ձերբակալուէր եւ բանտի մը մէջ կը դն–դակահարուէր (վէպին վերջաւորութիւ–նը): Մարտիրոսի մը պատմութիւնը : Հին համայնավարի մը մաքրագործումը՝ Սթալինի կողմէ եւ բացատրութիւն մը ։— Այս հին յեղափոխականները մեղադր–ուած էին համայնավար կուսակցութեան դէմ դաւադրութեան յանցանքով, թէեւ նման վատութիւն չէին գործած: Քէօսթ–լէր կը փորձէր բացատրել այս երեւոյթը:

Ուրեմն 1940 Մարտին վէպը պատ–րաստ էր: Նախ գրուած էր գերմաներէն եւ յետոյ՝ անգլերէնի թարգմանուած : Գերմաներէն բնագիրը դարակի մը վրայ կը գտնուէր, իսկ անգլերէն թարգմանու–թիւնը՝ հեղինակին աչխատած սեղանին վրայ: Առտուան ժամը եօթին՝ ոստիկա–նութիւնը կը բախէր Քէօսթլէրի դուռը , Փարիզ, 15րդ թաղամասին մէջ:

— Ոստիկանութիւն· բացէ՛ք:

Խուզարկութիւն :

Ոստիկանները կը սկսին գրաւել հակա–գերմանական քանի մը հատորներ եւ պրակներ, Քէօսթլէրի յօդուածներու հա–ւաքածօն, ճամբու նօթերը եւ վերջապէս վէպին գերմաներէն բնագիրը :

Ընդհակառակն, անգլերէն թարգմա–նութիւնը, որ սեղանին վրայ կը գըտ–նուէր, ոստիկաններու ուչադրութենէն վրիպած էր: Այնուհետեւ, ձեռագիրը կը դրկուէր Անգլիա, ուր հրատարակուելով մեծ յաջողութեան մը կ'արժանանար :

Այսուհանդերձ, Քէօսթլէր կը խոստո–վանի թէ «Զերօն եւ Անհունը» վէպին յա–ջողութիւնը մեծ մասով կը պարտի Ֆը–րանսայի, ուր հրատարակուեցաւ ան , 1946ին, համայնավար կուսակցութեան «Փառքի օրերուն»:

(3 Շար·)

Լիպս

Զրպարտչի

Բոլորին ոչինչ անում այս բոլորն։ Իր մարդկային էությունը տանջում էր նրան, եւ նա մտածում էր, որ ինչ-որ բան պիտի անի։ Ամենից առաջ նա որոշեց ազատվել Լիպսից։ Նա գիտեր, որ Լիպսը ոչ մի կերպ չի հանդուրժի իր հեռանալը։ Ուրեմն պիտի ստիպել նրան, որ ինքը հեռանա։ Եվ նա սկսեց մտածել, թե ինչպես կարելի է դա անել։

Ամենից առաջ նա որոշեց ամեն կերպ խուսափել Լիպսից։ Նա գիտեր, որ Լիպսը ամեն օր գալիս է իր մոտ, եւ որ նրա հետ հանդիպելը անհնարին է։ Ուրեմն նա պիտի գնար Լիպսի մոտ։ Եվ նա գնաց։

Լիպսը նրան ընդունեց շատ ուրախությամբ։ Նա ասաց, որ շատ ուրախ է, որ նա եկել է, եւ որ ինքն էլ ուզում էր գալ նրա մոտ, բայց չէր համարձակվում։ Նա ասաց, որ ինքը շատ է սիրում նրան, եւ որ նա չի կարող ապրել առանց նրա։ Նա ասաց, որ ինքը պատրաստ է ամեն ինչ անել նրա համար։

Լիպսը խոսում էր շատ ջերմեռանդությամբ, եւ նրա խոսքերը խորը տպավորություն թողեցին նրա վրա։ Նա զգաց, որ Լիպսը իրեն շատ է սիրում, եւ որ նա չի կարող ապրել առանց իրեն։ Նա զգաց, որ Լիպսը իրեն շատ է սիրում, եւ որ նա չի կարող ապրել առանց իրեն

թեան դաշնագիր մը կնքելու մասին, բայց անգամ մը եւս չհլոեց կրամիքօ թէ պայմանաժամ մը ճշդելու դաղափարէն չեն հրաժարած, քանի որ այդ պարագային Ա. Միութիւնը ընդունած պիտի ըլլայ ներկայ վարչակարգը մնայուն դարձնելու ծրագիրը :

Այսուհանդերձ Ա. Միութեան նախարարին ամէնէն ուշագրաւ առաջարկը այն էր՝ որ երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչները մասնակցին բոլոր նիստերուն :

Այս պարագան Արեւմտեաններու կողմէ ուսումնասիրուելէ առ երեքշաբթի օր, քանի որ յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենար նոր չորեքշաբթի :

Տակաւին յայտնի չէ թէ Քուվ Տը Միւրվիլ, Սելվին Լօյտ եւ Հերթըը ի՞նչ պատասխան պիտի տան կրամիքոյի : Բայց կը կարծուի էթ Մոսկուայի առաջարկը պիտի մերժուի : Փանքովի ներկայացուցիչին բոլոր նիստերուն մասնակցութեան դէմ է մասնաւորապէս Պոնի կառավարութիւնը, որովհետեւ այդ ձեւով Արեւմուտքը ակամայ ընդունած եւ ճանչցած պիտի ըլլայ Արեւելեան Գերմանիան :

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Քալիֆորնիայէն Տէր եւ Տիկին Ցով – հաննէսեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն Պ. Ցովակիմ Քոլոլոզեանի (Ֆը – րէզնօ), եւ հինգ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման, իրենց այցելութեան առթիւ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի շրջան, 17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ (9), *ամէն Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը* 3·30էն 6 :

Մարսէյլի շրջան,

Jean Kazarian, voyagence
31 La Canebière, Marseille

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի *դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնու – թեան :*

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայերէի դասախարակութիւն, հայերէնի, աշխարհագրութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի : *Հեռաձայն՝* Լը Բէնսի 172 :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, զբաղած կամ հեռախօսով, ամէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL· OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ատենալ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան :Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարողները դիմումնե – րուն զոհացում պիտի չտրուի· նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալները ըս – տեղծել :

Մեր հատաղնորդ ընթերցողներուն հա – մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան դինն է 600 ֆր· :

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւա – տարիմ բաժանորդներէն որ փութան կա – տարել իրենց վճարումները, դիւրացնե – լու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա – կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու – թեան : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Ծաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ադիւթ Քիւրտեանէ երկու հազար ֆրանք Սիրուն Բապուճեանի մահուան առթիւ :

×

Վ. – Ան – Վըլէն·— Այրի Տիկին Սեր – վարդ Մխրաքեան, Պ. Աբրահամ Մխրաք – եան, Այրի Տիկին Ալթուն Մխրաքեան, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Մխրաքեան, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Մխրաքեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մխրաքեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Տրդատ Զաքոյեան (Լիոն), Պ. Մինաս Մկրտիչեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Յակտուր Ղարիպեան (Լիոն), իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, մասնաւորապէս Տէսինի հայրենակիցներուն, որոնք նա – մակով կամ ծաղկեպսակով մասնակից ե – ղան իրենց սուգին, իրենց ամուսնոյն, եղբօր, եղբօրորդւոյն եւ ազգականին՝

ՋԱԻԷՆ ՄԻՐԱՔԵԱՆԻ

37 տարեկան, արկածալի մահուան առ – թիւ :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Տիկին Բերուզ Ճընկըլար – եան (Լիոն) հարիւր հազար ֆրանք, Պ.Պ. Նափոլէոն Պիւլիւքեան եւ Յովհաննէս – եան (Լիոն) չորսուն հազարական ֆրանք : Պահատուրեան (Լիոն) քսան հազար, Տի – կին Ե. Պալեան (Փարիզ) քսան հազար, Յակոբ Եպլուպեան (Լիոն) տասը հազար, Տիկին Միւշկինազ Գըլըճեան (Ֆրէզնօ) 15 տոլար : Հ. Գըրըճեան (Վերտէօն) հինգ հազար, Տէր եւ Տիկին Զ. Մու – թաֆեան հինգ հազար ֆրանք փոխան ծաղիկի ողբացեալ Տօքթ. Վաղարշ Պո – ղոսեանի յիշատակին : Տէր եւ Տիկին Մի – նասեան երեք հազար ֆրանք : Տիկին Լիւ – սի Սալմասեան 15 քիլօ բրինձ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ան կո – միտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Այս կիրակի ամբողջ օրը «Սթրապլէնի» պաղ ջուրին եզերքը :

Անձրեւի պարագային յաջորդ կիրակի, 26 Յուլիս :

Կը խօսի ընկեր Ա. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Մարզական խաղեր :

Ճոխ պիւֆէ, չանփուրով խորոված, չատ մատչելի դիներով :

Հանրակառքի ժամերը·— Առաւօտեան ժամը 11ին կէսօրէ վերջ ժամը 22ին, երեկոյեան վերադարձ ժամը 8·30 :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը տօնուի՝ ընտանեկան զաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս, , կի· – րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Քաֆէ Լամարկի եռեւի զովասուն պուրակին մէջ : Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալ – ներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հա – յութիւնը անխտիր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Թագուհի Նալպանտեան եւ զաւակունք եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին նչորհակալութիւնները կը յայտ – նեն ամէն անոնց որոնք մասնակցեցան ի – րենց սուգին, իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ, որ տեղի ու – նեցաւ, 6 Յուլիս 1959ին, Վալանսի մէջ, 16 Բիւ Շօֆուր :

Արձակուրդի առթիւ յաճախեցէք
Մարսիլիոյ ծանօթ ճաշարանը՝

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ - ՈՐԴԻ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համա – դամ կերակուրներ եւ մասնաւորա – բար՝

ՏԷՕՆԵՐ – ՔԷՊԱՊ
եւ արեւելեան զանազան խմորեղէններ

Restaurant J. DJOCHGOUN
4, Rue de la Butte, Marseille (2·)
(Place Jules Guesde)

Հ. Յ. Դ.

*ՓԱՐԻԶ·— Հ. Ց. Դ. «Ազբիւր Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը*20·30– *ին, սովորական հաւաքավայրը : Պարտա – ւորիչ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւ – նը : Կարեւոր օրկարգ :*

ՓԱՐԻԶ·— Հ. Ց. Դ. Շրջ· Կոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, 17 Բիւ Պլէօ, Մէթրօ Քաաէ, այս երեքշաբթի ժամը 20·30ին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

ԵՂԱՆԱԿԻ Ա· ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՍԷՆ–ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ
ՅԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վա – րուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբին :

26 Յուլիս, Կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ ուշ գիշեր, Փոն Անթէնի (Վարիզէլ) Օ Պեռժ տը Սօլ զովասուն պարտէզին մէջ :

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա. ԴՈՒ – ՅՈՒՄՃԵԱՆի :

Կը խօսի ընկ· Ս· Ընտրիկեան :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :

Կը հրաւիրուինկեդր· Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները :

Ուտելիքներ հետերնին բերել, բայց խմիչքէն :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարսանճապի Հայր· Միութեան, Լիոնի եւ Պոմոնի քոյր մասնաճիւղերը իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հայրենակից Այրի Տիկին Սիրվարդ Մխրաքեանի եւ իր զաւակներուն, Աբրա – համ Մխրաքեանի, Տօքթ· Ժաք Պօղի եւ իր տիկնոջ հայրենակից Այրի Տիկին Ալթուն Մխրաքեանի եւ իր զաւակներուն, համայն Մխրաքեան գերդաստանին բոլոր պարագաներուն ու ազգականներուն, իրենց սիրելի ամուսնոյն եղբօր, եղբօր – որդւոյն, աներձագին եւ ազգականին՝

ՋԱԻԷՆ ՄԻՐԱՔԵԱՆԻ

(37 տարեկան, Ջարսանճապի Ծօչողճուղ գիւղէն) արկածալի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

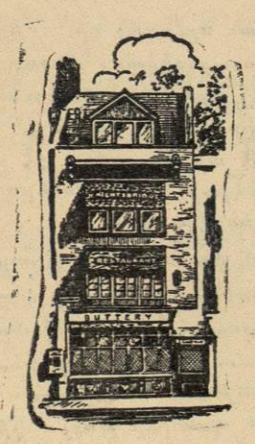
ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 9·30ին, Սէնթ-Լուսի 10·45ին Րիւ Թէմափ :

Կը խօսի ՊԱՏ· ՄԻՍԻՐԵԱՆ :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆԸ

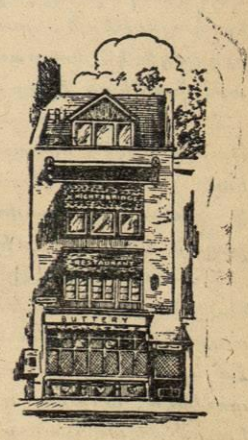
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)

Knightsbridge Buttery 26, Knightsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ՅՕՂԻՆ

RAKI DUZE

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆԱԽՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանգ: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
17
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
17 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8445 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4346

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Յուլիս 14ին Համպուրկի մէջ բացուեցաւ Ընկերվարական Միջազգայինի վեցերորդ համագումարը :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ ինչպէս միշտ (1907էն ի վեր), այս համագումարին եւս կը բերէ իր մասնակցութիւնը :

Վերջինը տեղի ունեցած էր երկու տարի առաջ Վիէննայի մէջ (2 – 6 Յուլիս 1957) :

Քարտուղար Ալպէրթ Քարթի ժողովին ներկայացուց Միջազգայինի մօտ երկու տարուան գործունէութեան տեղեկագիրը (7 Յուլիս 1957 – 1 Յունիս 1959) :

Տարուէ տարի նոր նուաճումներ կ'արձանագրեն ընկերվարական կուսակցութիւնները ամէն կողմ, Եւրոպայէն մին-չեւ Ասիա ու Ծայրագոյն Արեւելք եւ մինչեւ Հարաւային Ամերիկա :

Ասիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնները կեանքի կոչուեցան երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ եւ հեղհեղուկ կ'ընդարձակեն իրենց գործունէութեան շրջանակը : Վերջին անդամ, 1958 Մարտին Քաամանտուի (Նէփալ) մէջ տեղի ունեցաւ իրենց խորհրդաժողովը, ուր որոշուեցաւ քննիչ մարմին մը ղրկել Մերձաւոր Արեւելք՝ տեղւոյն ընկերվարական ուժերուն ճշդրիտ պատկերը հասկնալու համար :

Ընկերվարական Միջազգայինին կ'անդամակցին 39 կուսակցութիւններ : Անոնց պատմներու ընդհանուր թիւն է 10·702·476 (նախապէս 10·465·965 էր, որով 36·511 անդամներ աւելցած են երկու տարուան մէջ) :

Միջազգայինի մաս կը կազմեն Սոցիալ Դեմոկրատ Կանոնց Միջազգային Նոր-Հուրգն ու Լատին Ամերիկայի քարտուղարութիւնը :

Վերջին ընտրութիւններու ընթացքին, զանազան երկիրներու ընկերվարական կուսակցութիւնները չհած են համագումար 64·118·880 քուէ : (Նախորդ չրջանին տուած էին 57·333·144 ձայն) :

Նորվեկիոյ, Շուէտի, Իսլանտայի, Նոր Զելանտայի եւ Ճամայիքայի մէջ կառավարութիւնը ամբողջովին ընկերվարականներու ձեռքն է : Աւստրիոյ, Դանիոյ եւ Իսրայէլի մէջ ընկերվարականները կուսակցութիւններն են, որ կլխաւոր դերը կը կատարեն կառավարութեան մէջ :

Արժանթինի ընտրութեանց մէջ ընկերվարականները ի յայտ եկած են իրեւ երրորդ զօրաւոր կուսակցութիւնը :

Աւստրիոյ մէջ առաջին կարգի վրայ են :

Պելճիոյ մէջ չորս տարի Ազատականներու հետ «կոալիսիոն» դահլիճ կազմելէ եաք, այժմ ընդդիմադիրը են դարձած :

Ֆրանսայի մէջ 1956էն ի վեր առաջնակարգ դիրք էին գրաւած՝ երկար տաեն իրենց ձեռքին մէջ պահելով կառավարութեան գլուխը : Սակայն անցեալ տարուան ընտրութեանց մէջ պարտուեցան Ապր. Ժողովի նախորդ 88 աթոռին տեղ այժմ ունին 43 միայն. իսկ ծերակուտականներու թիւն ալ 53էն իջած է 48ի :

Գերմանիոյ խորհրդարանին մէջ սոցիալ-դեմոկրատները չհած են 169 աթոռ (նախկին 151ին դէմ), մէկուկէս միլիոն ձայնի յաւելումով : Արեւմտեան Պերլինի մէջ տարած են չախչախիչ յաղթանակ, առանալով ձայներու 52·1 առ հարիւրը եւ 78 աթոռ :

Իտալիոյ մէջ երեսփոխաններու թիւը 19էն 23ի, ծերակուտականներունը 4էն 5ի բարձրացած է, 129·000 ձայնի յաւելումով :

Ճափոնի մէջ ութ աթոռ չհած են, երկու միլիոն քուէի յաւելումով :

Հոլանտայի մէջ, ուր 1945էն ի վեր մաս կը կազմէին կառավարութեան, 150ի վրայ 48 աթոռ չհած են : Ներկայիս ընդդիմադիր են :

Մեծ յաղթանակ տարած են Նորվեկիոյ մէջ, ուր խորհրդարանի 150 աթոռներէն 78ը գրաւած են ընկերվարականները :

Շուէտի մէջ 106ի տեղ 112 աթոռ չհած են, 50·000 քուէի յաւելումով :

Ընկերվարութիւնը հետզհետէ կ'ամրապնդէ իր դիրքերը, այն խոր հաւատքով որ փայլուն ապագայ մը վերապահուած է իրեն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՀԵՐԹԸՐ.— ԿԷՏ ԱՌ ԿԷՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵՆՔ ՄԵՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ոչ մէկ յառաջդիմութիւն ժրնեւի մէջ, Ընդհակառակն. ծանօթ դժուարութեանց վրայ կ'աւելնայ նաեւ ուրիշ մը՝ խորհրդային ծրագրին մերժումով :

Ազգերու Պալատին մէջ տեղի ունեցած 20րդ նիստին՝ Ֆրանսայի Արտաքին Նախարար Քուվ Տը Միւրվիլ երկու կարեւոր հարցումներ ըրաւ Կրոմիքոյի :—

1.— Ի՞նչ պատճառով խորհրդային պատուիրակութիւնը կը փորձէ իրարմէ տարբեր հարցեր իրարու կապել՝ բանակցութեանց ապագան խնդրոյ առարկայ դարձնելով : Այդ երկու հարցերն են՝ Արեւմտեան Պերլինի առժամեայ դրայվի-ճակը եւ համագերմանական կոմիտէի մը կազմութիւնը՝ Գերմանիոյ վերամիաց-ման եւ հաշտութեան դաշնագրի կարգադրութիւնները ընելու համար :

2.— Եթէ այս ձեւով մօտենաք խնդրին՝ բանակցե՞ք մը դուռ պիտի չբանա՞ք արդեօք, ինչ որ ժողովի առաջին մասին մէջ անելի մը վերածուած էր արդէն :

Այս հարցումներուն կրոմիքօ խուսափողական պատասխաններ տուաւ, պնդելով իր ըսածներուն վրայ :

Ըստ խորհրդային ներկայացուցիչին՝ համագերմանական կոմիտէի մը ստեղծման եւ Արեւմտեան Պերլինի ներկայ դրայվիճակին միջեւ սերտ կապեր կան : Նման կոմիտէ մը ստեղծելով՝ գերմանացիները կարգը իր ամբողջութեան մէջ արծարծած չենք ըլլար, կ'ըսէ խորհրդային Արտաքին Նախարարը, այլ յարմար պայմաններ կը ստեղծուին Գերմանիոյ վերամիացման եւ հաշտութեան դաշնագրի աշխատանքներուն համար :

Կրոմիքօ աւելցուց նաեւ, որ երբ կոմիտէն ստեղծուի՝ այս ժողովը այլեւս այդ խնդիրով զբաղելու կարիք չունի-նար :

Եթէ խորհրդային առաջարկը այս ձեւով ընդունուէր՝ Արեւմուտքը ինքնաբե-րաբար հաստատած պիտի ըլլար խորհրդային տեսակէտը՝ հրատապ հարցերու լուծման համար :

Գերմանիոյ վերամիացումը Մոսկուայի ուղածին պէս չի կրնար ըլլալ. ահաւասիկ այն բացատրութիւնը՝ որ տուաւ Քուվ Տը Միւրվիլ :

Այնուհետեւ սկսան ամուլ վիճաբանութիւնները :

Կրոմիքօ զարմանք յայտնեց, որ իր պաշտօնակիցները զերման ժողովուրդին ազատութեան մասին կը խօսին եւ միաժամանակ կ'ուզեն արգելք հանդիսանալ Գերմանացիներուն՝ որ իրենց ճակատագիրը որոշեն իրենց հասկցած ձեւով (համագերմանական կոմիտէ) :

Անգլիոյ Արտաքին Նախարար Լօյտ պատասխանեց թէ Արեւմտեանները երբեք չեն փորձած արգելք հանդիսանալ Գերմանացիներու ինքնորոշման իրաւունքին. ընդհակառակն, առաջարկած են ազատ ընտրութիւններ ընել, բայց Ռուսերը չեն ուզած :

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարար Հերթըը միջամտութիւն մը ըրաւ, վերջ դնելով ամուլ վիճաբանութիւններու : Արդարեւ, ամերիկեան ներկայացուցիչը առաջարկեց որ խորհրդ. եւ ամերիկեան ծրագիրները կէտ առ կէտ ուսումնասիրուին հասարակաց կէտերը գտնելու դատելու համար : Կրոմիքօ ընդունեցաւ այս առաջարկը, աւելցնելով թէ համագերմանական կոմիտէի մը ստեղծման առաջարկը վերջնապէս զրուած է Մ. Միութեան կողմէ :

ՀԱՍԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵՐԱԿՈՅՏԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

«Լիւքսանպուր»ի պալատին մէջ, Զօրեքշաբթի օր, Հանրապետութեան և Հասարակապետութեան նախագահը՝ Զօր. Տը Կոլ, պաշտօն. բացումը կատարեց Հասարակապետութեան Մերակոյտին. իր ճառին մէջ, Տը Կոլ չխշտեց մանաւանդ այն ազատութիւնը որով նախկին պառլեմանական մեծամասնութիւնը (մերժողը կինէ) : Ապա Տը Կոլ բացատրեց կը յայտարարէ նատաշրջանը եւ կը հրաւիրէ երիցագոյնը նախագահական աթոռին եւ կ'աւելցնէ.— «Ճանուն 82 միլիոն հոգիի, պարտն ձեզ բակուտականներ՛ը, պատիւ ունիմ ձեզ յայտնելու իմ վստահութիւնս եւ ողջոյնս » :

Առաջին տասիւ երկու խմբակներ կազմուեցան Ծերակոյտին մէջ : Մէկը՝ «ընկերվարական ժողովրդավարութեան» խմբակը որուն առժամեայ նախագահութիւնը կը ստանձնէ՝ Կասթոն Տէֆէռ : Այս խմբակը, կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը, «բաց է այն բոլոր ծերակուտականներուն առջեւ որոնք առանձին կամ հաւաքարար ժողովրդավարութեան կամ ընկերվարական գաղափարականին համակիր են» :

Այս խումբին անդամակցեցան.— Մալկաչ ընկերային ժողովրդավար կուսակցութեան անդամները, ընկերվարականները եւ ծերակուտականները անհատապէս :

Այս խմբակցութիւնը փափաք յայտնեց նաեւ որ հասարակապետութեան ծերակոյտին նախագահ ընտրուի Ֆրանսայէն տարբեր պետութեան մը ներկայացուցիչը :

Երկրորդ խմբակն է՝ «Միութիւն Հասարակապետութեան համար» որուն առժամեայ նախագահութիւնը ստանձնած է Կոլեան Երեսփոխան՝ Քառուս :

Ասոնք կը մտածեն թէ փափաքելի չէ որ ծերակոյտին ներս պոյութիւն ունենան խմբակցութիւններ որոնք քաղաքական մտահոգութիւններ ունենան :

ՈՒՈՇԻՆԿԻՆԻ մէջ 500·000 մեռա – պատրածական բանուորները գործադուլը սկսան : Վերջին գործադուլը տեղի ու-նեցաւ 1956ին : Մամուլի տասուիսի մը ընթացքին Այզընհաուըը առաջարկեց որ ընկերակցութիւնները եւ գործատէրերը բանակցին : Հետաքրքրական չէ որ նախագահը հետեւի Թրումընի օրինակին որ 1950ին պարտադիր աշխատանքի ենթարկեց բանթողները ինչպէս Թաֆթ –Հարթլի օրէնքը թոյլ կուտայ կառավարութեան, հա-մաձայն այդ օրէնքին կառավարութիւնը կրնայ ութսուն օրուան համար ընդհատել գործադուլը :

ՈՒՈՇԻՆԿԻՆԻ մէջ 300·000 մեռա – պատրածական բանուորները գործադուլը սկսան : Վերջին գործադուլը տեղի ու-նեցաւ 1956ին : Մամուլի տասուիսի մը ընթացքին Այզընհաուըը առաջարկեց որ ընկերակցութիւնները եւ գործատէրերը բանակցին : Հետաքրքրական չէ որ նախագահը հետեւի Թրումընի օրինակին որ 1950ին պարտադիր աշխատանքի ենթարկեց բանթողները ինչպէս Թաֆթ –Հարթլի օրէնքը թոյլ կուտայ կառավարութեան, համաձայն այդ օրէնքին կառավարութիւնը կրնայ ութսուն օրուան համար ընդհատել գործադուլը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պոնի մէջ վարչապետ Աթընաուըը եւ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ տեսակցութիւն մը ունեցան, ճշդելու համար Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութեան հիմնական կէտերը :

Ուոշինկթընի մէջ մամուլի տասուիսի մը տալով, Նախագահ Այզընհաուըը յայտարարեց թէ Մեծերու ժողովի մը գումարման նուազագոյն պայմանը պէտք է նկատել Արեւմտեան Պերլինի մէջ դաշնակիցներու իրաւասութեանց ճանաչումը : Նախագահը աւելցուց նաեւ թէ Միացեալ Նահանգները ոչ մէկ ձեւով պիտի ճանչնան Արեւելեան Գերմանիան :

Իրաքի մէջ ազատ ընտրութիւններ պիտի ըլլան յառաջիկայ տարի, յայտարարեց Վարչապետ Քասըմ, աւելցնելով թէ նոր Սահմանադրութիւն մը պիտի պատրաստուի եւ հանրաքուէի դրուի :

Սպանիոյ մէջ Յուլիս 10 – 14 բանակոծ ռազմափորձեր ըրաւ, որմէ եաք Զօր. Ֆրանքօ յայտարարեց թէ վտանգի մը պարագային՝ Սպանիա առանց երկընտրանքի Արեւմուտքի կողքին պիտի ըլլայ :

Հայաստանի Ընկերվարական Միջազգայինի ժողովին մէջ Անգլիոյ ներկայացուցիչ Կէյթքըլ քննադատեց Ֆրանսան՝ որ կ'աշխատի հիւլէական ուժ դառնալ :

Հունգարիայի մէջ բանակը ճզմեց ա-ջակողմեան յեղափոխութիւն մը, որու ընթացքին հարիւր հոգի սպաննուեցաւ եւ 700 հոգի դերի բնկաւ :

Իսրայէլի նախկին վարչապետ Պէն Կուրիոն, որ տասը օր առաջ հրաժարած էր իր պաշտօնէն, տասի օր ընդունեցաւ նոր կառավարութիւնը կազմել :

Նահապետ Նասր տեսակցութիւն մը ընորհելով ամերիկեան «Լայֆ» շաբաթաթերթին, անդամ մը եւս չեշտած է թէ իր քաղաքականութիւնը հիմնուած է բացարձակ չէզոքութեան վրայ : Ա. Մ. Հանրապետութեան Նախագահը աւելցուցած է.— «Արաբ ազգայնական մըն եմ բայց ոչ մոլեռանդ մը : Արաբ ազգայնականութեան հիմնական նպատակներէն մէկն է՝ որոշումներու ազատութիւն եւ անկախութիւն : Մինչեւ Արեւելքի եւ մասնաւորաբար Իրաքի համայնավարութեան ծաւալման պատասխանատու են՝ արեւմտեան տէրութիւնները, որոնք թեւ թի-կունք կանգնելով ազգայնական շարժումներու ընդդիմադիր Նուրի Սայիտի նման վկավարներու, զործունէութեան բեղուն պահին մը պատրաստեցին համայնավարութեան » :

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ պահանջած հիւլէական զործակցութեան զոհացում տալու մի-տումով, Միացեալ Նահանգները Ֆրանսայի պիտի հաղորդեն հիւլէական տեղեկութիւնները, կը դրէ ամերիկեան «Թայմ» շաբաթաթերթը :

Սէն է Մաւրնի ծերակուտական Անդրէ Պուէնի, 54 տարեկան, յանկարծամահ եղած է :

Հոլանտայի համայնավար կուսակցութեան այն անդամները որ կախակայուած էին 1958ի ապրիլին, յայտարարեցին թէ նոր կուսակցութիւն մը կազմած են.— « Ընկերվարական Բանուորական կուսակցութիւը» – հիմնուած «պիտի կանընկերվարութեան սկզբունքին » վրայ :

Լոնտոն դատարանած պետպիտական վիրաբուժութեան միջազգային համաժողովին մէջ, Քանատացի առաջնորդ մը՝ Լէդլի, յայտարարեց թէ յաջողութեամբ կատարած է մարդկային առաջին մը առաջին պատուաստը : 11 տարեկան աղջկան մը առանձնարման իր ամբողջական պատեանովը հանած եւ պատուաստած է 22 տարեկան եղբօրը : Աղջնակը յաւելուածական արմատ մը ունէր իր վերին ծնօտին մէջ, որմէ կը տառապէր, իսկ եղբօրը հերձատամ մը կը պակսէր :

ՎԱՐԴԱՆ ՇԱՀՊԱԶ

Ալեհեր, հինաւուրց ուխտաւոր մըն ալ յաւէտ բաժնուեցաւ մեզմէ Պէյօղլուի մէջ, Յունիս 10ին:

Վարդան Շահպազ, համեստ, լռակեաց, զգաստ եւ բազմավաստակ հայդուկ մըն էր: Յեղափոխական չարժումներու հնոցին մէջ թրծուած, լուռ ու անազմուկ կը գործէր եւ կը ծածկուէր միշտ ալ մութին մէջ: Ան մասնակցած էր մեր ազատագրական պայքարի, գրեթէ բոլոր կարեւոր գրուագներուն, մերթ պատասխանատու, մերթ համեստ գերքերուն վրայ, որովհետեւ ինք տիպար համեստ մըն էր՝ համեստներուն մէջ:

Անձնուիրութեան, զոհողութեան եւ գաղափարական նուիրումի փոթորկալից կեանք մը ունեցաւ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը, ուր Հայութեան այլազան հատուածները մարտագաշտ նետուած էին մեր գարաւոր թշնամիներուն դէմ, յանուն ազգային իրաւունքներու պաշտպանութեան:

Գործակցած էր մեր բոլոր հիասքանչ ռամիկներուն ու զեկավարներուն հետ, — Վարդգէս, Արմէն Գարօ, Վարդան, Իշխան Արղութեան, Նիկոլ – Դուման, Անդրանիկ, Մուրատ, Սեւ Քարեցի Սաքօ, Կոմս, Արամ, Իշխան, Ռուբէն եւ ուրիշներ, Պանք Օթոմանէն Խանասոր, Խանասորէն Կարս, Վասպուրական, Լեռնապար, Տարօն, Կարին, Երզնկա, Սեբաստիա, Կովկաս, Ղարաբաղ եւ Կիլիկիա:

×

Ծնած էր Սեբաստիոյ Տիվրիկ գաւառակի Օտուռ գիւղը, շուրջ 1870ին: Աւազանի անունն էր Մինաս Տօնիկեան: Ընդարձակ լեռնաշաւիղի մը քղանցքին կըպած, պղտատու ծառերով ու պարտէզներով չրջապատուած Օտուռ գիւղը, դրացի էր հիւսիս – արեւելքէն Զիմարայի ու Բինկեանի, եւ միւս կողմէ խումբ մը հայ գիւղերու՝ Այուշէնի, Կուռասինի, Առմութաղի, Բարզամի եւ Ս. Յակոբի կեդրոնն էր: Պետական խճուղին կ'անցնէր գիւղին մէջէն եւ առեւտրական մեծ դիւրութիւններ կ'ընծայէր:

Վարդան Շահպազ, ամուսնութենէն քանի մը ամիս եաքը, չառերուն պէս, կը մեկնի պանդուխտ եւ 1890ին կը հասնի Պոլիս: Հոն կը դտնէ իր համագիւղացի – ներն ու մտերիմ ընկերները: Ինչպէս կ'ըսէ իր «Ցուչեր»ուն մէջ, իր մօտիկ ընկեր Սարգիս Զօփուրեանի միջոցաւ կը ծանօթանայ ազգասէրներուն հետ: Աւելի ճիշդ, յեղափոխականներուն հետ: Սա – մաթիա, տունի մը մէջ կը ներկայանայ հանրածանօթ Վարդգէսին (Զարմայր) եւ ինքզինք կը տրամադրէ անոնց հետապնդած դատին: Վարդգէս, 1893ին, կէտիկ-փաշայի Ս. Մեսրոպեան վարժարանի տեսուչ կարգուած էր եւ միաժամանակ դարձած էր նոր սերունդի մարտական առաջնորդը:

1896ին, Վարդան Շահպազ, խանգաւառ երիտասարդ, իր չորս հայրենակիցներով կը մասնակցի Պանք Օթոմանի գրաւման դէպքին, Բարգէն Սիւնիի, Ար – մէն Գարոյի եւ Հրաչի կողքին: Ապա ա – նոնց հետ միասին կուգայ Մարսէյլ, այնտեղէն ալ Պունէոս – Այրէս, յետոյ Լոնտոն եւ Պուլկարիա: Երկար չի մնար հոն եւ կ'անցնի Պարսկաստան: 1897ին կը մասնակցի Խանասորի արշաւախումբին, Իշխանի, Վարդանի, Նիկոլ – Դումանի եւ ուրիշներու հետ: Պարսկաստանի մէջ գործունէութիւն կը սորվի եւ իրրեւ փորձառու գինագործ կը գրկուի Կարսի յեղափոխական հնոցը: Տարիներ չարունակ կ'աշխատի Հ. Ց. Դաշնակցութեան գինագործարանին մէջ, զէնք հայթայթելու համար երկրի հայդուկներուն: Մեր Գեբաղոյն Մարմնի կողմէն կազմակերպչական աշխատանքներու համար կը գրկուի Վասպուրական: Այլեւս իր երազներու աշխարհին մէջն էր: Լեռնապարի առաջին գործիչներէն մէկը կը գառնայ եւ հռչակ կը հանէ իրր «Ղասապ Վարդան» ...

1908ին, Օսմանեան Սահմանադրութեան յայտարարութենէն վերջ, ան ալ կը վերադառնայ իր ծննդավայրը: Օտուռէն յաճախ կուգար Կովսուն գիւղը, մեծ – նուն ռազմիկը՝ Մուրատը տեսնելու համար:

Դպրոցական անյայտ պատանիներ էինք, երբ զարմանքով ու հիացումով կը դիտէինք Մուրատի զէնքի ընկերները՝ կայծակ Առաքել, Եղօ, Բիձա, Պարմախսրդ Կարօ եւ ուրիշներ, յետամնաց Կովսուն գիւղին մէջ: Այս հայդուկներէն եւ ոչ մէկը կը հաւատար Թրքական Սահմանադրութեան «խոստումներուն»:

1909ի Ապանայի ջարդէն վերջ, ուր «գաղատութեան» բանակն ալ բերած էր իր մասնակցութիւնը, աւելի յստակ կը գարձընէր Իթթիհատի գաւազրական նպատակը: Մոայլ ամպեր կը դիզուէին նաեւ Սեբաստիոյ բազմահազար Հայութեան գլխին: Մուրատ, քաղաքի վտանգուած թաղերու պաշտպանութեան համար, գինուորական մարմին մը կը կազմէր Վարդան Շահպազի մասնակցութեամբ եւ զէնքեր բաժնել կուտար, ի հարկին ինքնապաշտպանութեան դիմելու համար:

1915ի Մեծ Եղեռնի օրերուն, Վարդան Շահպազ, Մուրատին պէս Մուսմմէկի թակարդը չէր ինկած եւ փոքրաթիւ խմբով մը քաշուած էր Տիվրիկի լեռները, հետեւելով իր քայլն եւս: Ամիսներով Թուրքերուն դէմ անհաւասար պայքար մղելով, լեռներն ու ժայռերը մպլցնելով, հասած էր Երզնկա, Տէրսիմի վրայով եւ միացած Մուրատի եւ Կայծակ Առաքելի: Իր ողնասկանը, այլապէս հետաքրքրական ու սրատաղծով, ծերունազարդ հայդուկը, հաւանօրէն, գրի առնելու ատեն ալ չէր ունեցած եւ ուզած էր մատնել անյայտութեան:

1918ի ռուսական բանակներու «դէպի տուն» նահանջի բախտորոշ օրերուն, Մուրատի անբաժան զործակիցն էր Երզնկայի մէջ, Բժ. Աբշակ Պօղոսեանի եւ ուրիշներու հետ: Մէկ Հայ, մէկ ռուսկի Քոնսի հիմնադիրներէն մէկն ալ Վարդան Շահպազն էր, որ Տէրսիմի Քիւրտերուն քով ապաստանած բազմաթիւ Հայերու փրկութեան պատճառ գարձած էր:

Ռուսական բանակներու նահանջով, ուժերու հաւասարակշռութիւնը խախտած էր: Ցնորք էր հայկական փոքրաթիւ ուժերով, Կովկասեան բանակի գրաւած հայկական երկրամասերը պաշտպանել: Եւ սկսաւ 1918ի Փետրուարեան ապիտահար նահանջը, Վէհիպ փաշայի հրամանին տակ:

Ի՜նչ ահաւոր օրեր էին: Հայկական բարձրաւանդակի խաստաբեր ցուրան ու բուք – բորանը նոյնքան զոհեր խլեցին մեզմէ, որքան մեր գարաւոր ոսոխին գազանները: Սառած ձեռքեր ու ոտքեր, չուշանդամ կարաւաններ եւ սպան – նուածներ ...

Սանասարի դժոխային ձորին մէջ, հայկական փոքրաթիւ ուժեր, Քիւրտերէ պաշարուած էին, ի չարս այլոց մեր խմբակն եւս, որ կը գտնուէր Զորս Կայանին մէջ: Մուրատի Երզնկայի նահանջն էր, որ կարողացաւ փրկել բոլորը, հեռու թէ մօտ:

Մամախաթուն, տակաւին աչքիս առջեւն են Վարդան Շահպազն ու մեր վաստակաւոր Բժ. Աբշակ Պօղոսեանը, իրենց ծակոտած թաղիքէ մոյկերով (վալինկա), ուր ջուրն ու ցեխը ազատ ելեւմուտք ունէին ...

Մուճապահար բազմութիւններ կարաւան առ կարաւան կը դիմէին դէպի Կարին, Հասան – Գալէ, Սարիղամիշ, Կարս եւ Ալեքսանդրապոլ ...

Մուրատ եւ Սեպուհ կը մեկնին Թիֆլիս: Կովկասեան Սէյմը կ'ապրէր իր վերջին օրերը: Դէպքերը աստիճանաբար ծանրակշիռ հանգամանք կը ստանային: Վարդան Շահպազ, Մուրատ – Սեպուհի հեծելազունդին հետ կ'անցնի Ղարաբաղ, Անդրանիկին միանալու:

Մայիս 24էն 28, տեղի կ'ունենան Սարդարապատ, Ղարաքլիսէի եւ Բաշ – Ապարանի ճակատագրական կռիւները: Հայ ժողովուրդի գոյութեան օրհասական կռիւներու տաեն, երկու մեծ հերոսները՝ Մուրատ եւ Սեպուհ, մասնուած էին անել վիճակի մը:

Սեպուհ իր «Ցուչեր»ուն մէջ հետեւեալ ձեւով կը նկարագրէ իրենց մեկուսացումն ու մեկնումը բազուկ.

« ... Գացինք տեսնելու Ապպային Բիւրոյի քանի մը անդամները, որ յիսուն ձիեր եւ զէնք պատմպրեն մեզի, որպէսզի ճակատ մեկնինք լեռնային ուղիներով (դէպի Ալեքսանդրապոլ): Դժբախտաբար մեր բոլոր դիմումներն ապարդիւն անցան ... Իսկ մենք առանց զէնքի եւ ձիերու չէինք կրնար քայլ մը առնել: Երկաթուղով ճամբորդելը նոյնպէս բաւական դժուար էր, որովհետեւ Բորչալուի թուրքերը երթեւեկով գնացքները կը կանգնեցնէին, վագոններէն վար կ'առնէին աչքի ընկնող մարդիկը եւ կը կոտորէին: Ցոյսերնիս կապելով Ապպային Բիւրոյին, դիմեցինք Արեւմտահայ Կոորդինէյշընին, որուն կարեւոր անդամներէն մին էր Վահան Փափազեան (Կոմս): Սա եւս պատասխանեց թէ ոչ փող կայ եւ ոչ ալ զէնք: Մեր պահանջը բնդամէնը յիսուն հատ ռուբլի եւ յիսուն հրացան էր...»: Եւ զէպքերու բերումով, հար – կադրուած կը մեկնին Բաքու, ուր օրհասական կռիւներ տեղի կ'ունենային, նամնապէս: Սակայն, չեմ ուզեր կրկին յա – մենալ այս զէպքերուն վրայ, որոնց մասին չատ է գրուած: Արդ, գառնանք մեր նիւթին:

Երբ Անդրանիկի զօրամասը 1918ի վերջերը էջմիածին հասնելով ցրուեցաւ, Վարդան Շահպազ եւս անցաւ Պոլիս եւ այնտեղէն Կիլիկիա: Մասնակցեցաւ Մարաշի հերոսամարտին Մուրատի գինուորներէն չատերու հետ:

1920ին, Մարաշի Փետրուարեան նահանջէն վերջ, կրկին եկաւ Պոլիս եւ այնտեղէն անցաւ Պուլկարիա մինչեւ 1923 թուականը:

Քրտական մեծ ապստամբութեան ժամանակ հրաւիրուեցաւ Սուրիա, հայեւ – քիւրտ գործակցութեան հարցով: Անտարակոյս մեծ աշխատանք է կատարած այդ ուղղութեամբ եւս:

Ի վերջոյ, հաստատուած էր Պէյրութ եւ կ'ապրէր Հ. Ց. Դ. Ժողովրդային Տան մէջ: Հակառակ իր յառաջացած տարիքին եւ աչքերու ապօտ լոյսին, իր ձեռքով պատրաստած էր Հ. Ց. Դ.ին նուիրուած չքեղ ալպոմ մը, որ կը պահուի Փարիզի Դաշնակցութեան թանգարանին մէջ:

Ցարգանք յիշատակիդ, բազմավաստակ եւ վեթերան հայդուկ, որ ամբողջ կեանքդ ի սպաս դրիր հայ ժողովրդի ազատագրութեան դատին:

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕՍԹԼԷՐ

ՄԱՇԱՊԱՐՏ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐԸ

★

Ինչպէս ծանօթ է, այն օրերուն համայնավարներու ազդեցութեան տակ կը գտնուէին դատարանները, մամուլը, ձայնասփիւռը, շարժանկարը եւ մաքրագործումները իրարու կը յաջորդէին:

Ահուսարսափի այդ մթնոլորտին մէջ, համայնավարներու ըրած մաքրագործումներուն մասին դրուած վէպ մը խորհրդանշան իմաստ կը ստանար: Քանասյի համայնավար կուսակցութիւնը անմիջապէս անդրադարձաւ վտանգին: Նախ փորձեց ճնշումի բանեցնել հրատարակիչներու վրայ՝ որ մերժեն վէպին հրատարակութիւնը: Ցետոյ, փորձեց չանդրադառնալ եւ Քէօսթլէրի գործը մահուան դատապարտել՝ լռութեամբ, մին – չեւ իսկ գրատուներէն հարարուր օրինակներ գնելով եւ այրելով: Անկարելի էր սակայն. տպագրական մեքենաները դժուարաւ կը հասնէին ընթերցողներու պահանջներուն:

Վէպը կը ծախուէր նաեւ սեւ չուկայի վրայ՝ հնդապատիկ գնով: Երբ 250·000 օրինակ ծախուած էր արդէն, համայնավարները իրենց գործելակերպը փոխեցին: Հրապարակային հանդիսութեանց ըն – թացքին սկսան յարձակումներ գործել Քէօսթլէրի եւ իր վէպին վրայ:

Կացութիւնը այնքան լուրջ էր, որ Քէօսթլէր իր բարեկամները կորսընցուց նաեւ Ֆրանսայի մէջ: Ֆրանսացի բարեկամներ ... Սարթրը, օրինակ:

— Այո, Սարթրը: Սարթրը չատ կը սիրեմ: Սքանչելի բարեկամ մըն է: Բայց... խոստացէք, որ պիտի զրէք ճիշդ այն – պէս՝ ինչպէս պիտի պատմեմ: Ո՛չ մէկ բառ աւելի, ոչ մէկ բառ պակաս: Լա՞ւ: Աղէկ ուրեմն:

Ֆրանսա վերադարձած էի: Մէկ կամ երկու օր ետք, պատելու ատեն հանդիպեցայ Սարթրի եւ Սիմոն տը Պովուարի: Իրենց մօտ վազեցի.

— Բարեւ:

— Բարե՛ւ:

— Ինչպէ՞ս էք:

— Լա՛ւ:

— Ե՞րբ միասին պիտի ճաշենք:

Բայց Սիմոն տը Պովուար չոր պատասխան մը կուտայ.

— Քէօսթլէր, անկեղծօրէն, հարկ չէ կայ:

Վայրկեան մը լռութիւն: Սարթրը դուխ կը հակէ. Սիմոն կը շարունակէ.

— Կը կարծեմ թէ այլեւս իրարու բանելիք չունինք, Քէօսթլէր: Այլեւս նոյն լեզուն չենք խօսիր:

Բամնուեցանք: Շատ ցաւեցայ Սարթրը կորսնցնելուս համար: Համակրելի մարդ մըն էր:

Ինչո՞ւ սակայն այս բոլորը:

— « Զերօն եւ Անհունը » վէպին եւ ուրիշ բաներու համար: Խիստ յօդուած մը գրած էի Ֆրանսացի ձախակողմեան դըրոցներուն դէմ, որոնք երբեք համայնավար կուսակցութեան մաս. չկազմեցին, բայց կուսակցութիւնը ճիպ չէր խնայեր գանոնք սիրաչահելու համար:

Քէօսթլէր կը խօսի ու կը լռէ, վերյիշելով իր ընկերները, սպաննուած կամ կորսուած, իր փախուստը.— Պերլին, Փեչտա, Վիէննա, Փրակա, Փարիզ:

Հալածուեցաւ մինչեւ Ալանտեանի ափերը եւ 1940 Յունիսի վերջերը, կէսօրուան մը մօտ, Պայեոն փողոցին վրայ ատիպուեցաւ կանգ առնել: Սիրտը կը տրոփէր: Ֆրանսական բանակի համազգեստ մունէր եւ Ալպեր Տիւպէր անունով անձագիր մը. զուիցերիացի՝ հինգ տարուան համար մտած Էէժիոն էթրանժէրի մէջ: Բայց, ներքին ձայն մը, հակառակ այս բոլորին, կ'ըսէր թէ ամէն ինչ վերջացած է այլեւս ...

Գերմանական հրաձգչները կ'անցնէին, կրկէզ արեւին տակ: Պատի մը կոթնած՝ Քէօսթլէր ելք մը կը մտածէր: Առջեւը՝ ծովը: Ետեւն ու վերը՝ օդին մէջ, գերմանական ուժերը: Ու եթէ ուրիշներ Սպանիա կ'ապաստանէին, իրեն համար այդ դուռն ալ փակուած էր: Կը սկսի քալել: Յաջորդ օրը՝ ազատ գօտիի մէջ էր: Փախուստը կը վերսկսի, երկրէ երկիր: Ոչ ոք կ'ուզէր զինքը, ոչ իսկ ձախակողմեան Ֆրանսացիները, հակառակ իրենց ազատականութեան եւ հին բարեկամութեան:

(4 Շար.)

ՇԱՆ ՋՒԷԼԻՋԷ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ)

Դարձեալ Շան դ'Էլիզէի վրայէն էր որ, Լուդովիկոս ԺԶ., որ իր ժողովուրդին կալանաւորն էր, տղանոց կառարեց Փարիզի Ազգային Պահակախումբին առջեւէն :

Այնուհետեւ, թագաւորը ընտանեօք խոյս տուաւ, սակայն Վարէնի մէջ փախստականը երեւան հանուեցաւ : 25 Յունիս 1791ին, տեղի ունեցաւ Վեհապետին Վարէնէն փոխադրութիւնը : Ամբողջ պատրաստի երկայնքին, ուրկէ բաց կառքով պիտի անցնէր վեհապետը իր ընտանեօք, ծառերէն կախուած էին ցուցատախտակներ, որոնց վրայ արձանագրուած էր հետեւեալը.— «Այն որ պիտի ծափահարէ թագաւորը, պիտի քանակոծուի. իսկ այն որ՝ պիտի անարգէ զայն՝ պիտի կախուի...» :

Ծանր կառքը, որ կը փոխադրէր թագաւորն ու ընտանիքը, կ'անցնի Ազգային պահակախումբի դիմաւորներուն ընդմէջէն, որոնց կը հրամայէին յեղափոխականները՝ Պարնաւ եւ Փեթիոն :

Վրայ կը հասնի Ռոպեսպիէրի Ահաբեկումի չրջանը : Օրուան դեկավարները ամէն օր Շան դ'Էլիզէ են : Կերուխում, զբաղմութիւն եւ խրախճանք :

Պաղոտային մերձ Պերլի փողոցին անկիւնը բացուած էր նոր դարեջրատուն մը, որուն ակռը ոսկի կը դիզէր իր օրըստօրէ աճող յաճախորդներուն շնորհիւ : Ռոպեսպիէրը, ամենօրեայ յաճախորդ մըն էր, եւ իր մահուընէն երեք օր առաջ հոն ճաշած էր իր բարեկամին՝ Լբատուայէնի հետ...

Ահաբեկումի չրջանն ալ վերջ կը գտնէ : Այդ զեհենէն խուսափողները ուրիշ մը՝ տահոգութիւն չեն ունենար, այլ միայն կ'ուզեն զուարճութեան եւ ուրախութեան մէջ անցընել հրաչքով վերազտած իրենց կեանքը :

Շան դ'Էլիզէի վրայ սկսած է երեւիլ արտակարգ զեկեցկութեամբ օժտուած կին մը՝ Տիկին Թալիէն, որ Թէրմիտորեան ըմբոստութեան պարագլուխներէն՝ Թալիէնի կինն է : Ժողովուրդը զայն կ'անուանէ « Թէրմիտորի հերոսուհին» : Անիկա իր եռեւէն կը քաշէ խելագարութեան հասած ամբոխ մը, երիտասարդ, ծեր, կին, տղամարդ, որոնք բոլորն ալ կը խուժեն Շան դ'Էլիզէ՝ մօտէն տեսնելու համար Տիկին Թալիէնը նախկին օրիորդ Թէրէզա Քապարիւս, որ հիմա ազգային հերոսուհի մը համբաւը կը վայելէ :

Կը թաւալին տարիները, հետզհետէ կը չքեղանայ պաղոտան : Նոր զէպքեր ու անցքեր տեղի կ'ունենան անոր ընդարձակ տարածութեան վրայ :

Նափոլէոն Պոնափարթ չաւազոյն վայրը կը համարի Շան դ'Էլիզէն, վայր մը՝ համապատասխան իր յաղթական բանակներու տաղանդին :

1806ին, կ'ընարէ պաղոտային վերին բարձրութեան վրայ գտնուող վայրը, իր բանակներուն փառքը ներկայացնող կոթող մը կանգնելու համար : Եւ նոյն տարւոյն Օգոստոս 15ին, կը զետեղէ առաջին քարը Յաղթութեան Կամարին :

Երկար կը տեւեն կամարին կառուցման աշխատանքները : Տակաւին կիսաւարտ, 1810ին կայսրը իր երիտասարդը կինը՝ Մարի – Լուիզ կայսրուհին մեծ շուքով կ'առաջնորդէ հոն :

Փառքի ու ցնծութեան օրեր չատ է տեսած Շան դ'Էլիզէն : Եւ սակայն, տեսած է նաեւ տխրութեան եւ մռայլ օրեր եւ անցուցած դժնդակ պահեր :

Յաղթութեան Կամարը տակաւին միայն քանի մէթր բարձրացած էր, երբ օր մը, տխուր օր մը, ճոխ կառքերու մռայլ կարաւան մը կ'անցնի պաղոտային, տանելով իր հետ կայսրուհին եւ զահաժառանգը՝ Հռոմի Թագաւորը :

Յաջորդ օրը, դարձեալ դժխեմ օր մը, պաշնակից բանակները կը տողանգեն պաղոտային վրայ :

Կոզակները չրջապատ պարտէզներուն մէջ կը տնկեն իրենց վրանները : Իրենց կը յաջորդեն Վաթերլոյի մէջ յաղթական անգլիական բանակները :

Ժողովուրդը, անդիտակից ու անհոգ, դարձեալ կը չրջապատի անցեալի երանելի օրերը յիշեցնող նոյն վայրերուն վրայ եւ հետզհետէ դաժան գրաւումը նոյն այդ ժողովուրդի համար կը դառնայ տօնավաճառի մը օրը :

Ինչպէս քիչ վերը ըսած էինք, հակառակ իր հետզհետէ աճող ու զարգացող պեղեցկութեան, Շան դ'Էլիզէն միշտ ալ կը մնար ազատ ու զարչահոտ վայր մը : Զայն հիմնովին մաքրազարդելը չատ սուղի պիտի նստեր պետական պիւտճէին : Ճիշդ այդ պատճառով ալ, 1828ին, կառավարութիւնը պաղոտային հողատարածութիւնը կը յանձնէ Փարիզի Քաղաքապետարանական Մարմնուղղին :

Ճարտարապետ Զիթթորֆ նոր չատ կապիծներ կը պատրաստէ եւ միեւնոյն ժամանակ պաղոտան կ'օժտէ, երկու կողմէն ժողովուրդին չատկացուած սալայատակներով, եւ կը զետեղէ 1200 լամբի ճոպեր, որոնք գիշերը պիտի լուսաւորէին պաղոտան : Կը չինէ նոյնպէս ցայտաղբիւրներ, որոնցմէ մէկը կը հաստատէ պաղոտային վարի ծայրը՝ Ռոն – Փուէնի վրայ, եւ ուրիշներ՝ չարակից պարտէզներուն մէջ :

1836ին տեղի կ'ունենայ Յաղթութեան կամարին բացման արարողութիւնը :

29 Յուլիսին, Քոնքորտէն մինչեւ Է – թուալ, ամբողջ պաղոտայի երկայնքին, բոլոր տուները, հաստատութիւններն ու խանութները դրօշազարդուած են :

Էթուալի հրապարակին վրայ, կամարը ծածկուած է հսկայ ծածկոցով մը :

Եւեր, պաղոտային վրայ, ժողովրդային խանդավառութիւնը կը չարունակուի օրերէ ի վեր : Արշալոյսէն ի վեր, թնդանօթաձգութիւնները արթնցուցած էին Փարիզցիները :

Ազգային Պահակախումբը կը տողանգէ :

Կամարին ծածկոցը զանդազօրէն կը սահի վար եւ հսկայ կոթողը չանկարծ իր ճերմակ ստուերով կը չրջանուի չքնաղ չաւերժահարսի մը հանդոյն : Կամարին ալ կողմին վրայ գտնուող կամաւորներու չաստուածուհիին արձանը կարծես կը պատրաստուի անջատուիլ իր քարէ մարմնէն եւ գոռալ «Մարսէյեզ»ը :

Եւ չանկարծակի, միանուագ ազդակ մը կը պոռթկայ հազարաւոր կուրծքերէ. — « Կեցցէ՛ կայսրը...» :

Սխալանքներու, չուսախաբութեանց, պարտութիւններու ճամբուն ընթացքին, Արծիւին չիշատակը վերապրած էր ...

Եւ, արդարեւ, Վիքթոր Հիւկօ կը գրէ. — « Վեհապետ, պիտի վերադառնաք ձեր մայրաքաղաքը ,

«Առանց ահազանգի, առանց պատերազմի, առանց պայքարի եւ առանց կատաղութեան,

« Ուրախ ժողովրդներ պիտի բերեն ձեզ Յաղթութեան Կամարին տակ,

« Ձղեցած՝ կայսերական պատմուճան ...» :

Եւ երբ, կը վերադառնայ ան, 15 Դեկտեմբեր 1840ին, մեռելական կառքի մը վրայ զետեղուած, ոսկեզօծ պատուճանիքներ կրող ձիերով լծուած :

Թմբուկները կը հնչեն ահազնադղրդիչ : Սաստիկ ցուրտ է : Դագաղը կը հանդչէ ցնեն ոսկեայ վահանի մը վրայ, Կամարին ներքեւ :

Թնդանօթները կը գոռան : Մռայլ է դարս կուգայ սեւ ամպերէն :

Կը չարժի թափօրը, որուն կը հետեւի բանակ մը ուրուականներու՝ մնացորդ – ները մեծ կայսեր երբեմնի չաղթական բանակներուն :

Այդ բոլոր նախկին հուսահարները, տրտունները, զրահապատները, բոլորն ալ ցնցոտիապատ են հիմա, եւ սակայն թրթուններու բոմբիւնին եւ պանդակներու դոզանջին ընդմէջէն, անոնց զէմքերը կարծես կը վերստանան իրենց անցեալի վեհութիւնը ...

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդով)

Ո՞Վ Է "ՅՈՒԴԱՅԻԱՒԻՄԸ,, ՀԱՅՏԷ ՍԵԼԱՍԻԷ

•

Եթէ ճիշդ է որ իշխանութիւնը կ'արդարանայ ոչ թէ անոր ձեռք ձգուելուն, այլ կիրարկման եղանակովը՝ քիչ է թիւը այն վհատականերուն՝ որոնք քիչ մը առելի իրաւունք ունին իրենց ժողովուրդի սիրոյն : Լաւագոյն օրինակը՝ Հայլէ Սելասիէն է՝ Եթովպիոյ կայսրը :

Այս սէրը, ան չէ խնդրած : Ոչ մէկ հետապնդում ժողովրդականութիւն չահելու եւ ոչ մէկ խուժանավարութիւն իր կողմէ :

Բայց Փաչական ներխուժման մռայլ օրերուն, իր երկրի ընդդիմութեան ոգին ըլլալով, իր ճակատագիրը նոյնացած է Եթովպիոյ ճակատագրին հետ :

Տասը տարուան ընթացքին, դաղթաբարութեան դէմ անողոք պայքար մը մղեց : Այլապան պատահարները պայքարի մը՝ որ չարունակուեցաւ լեռնէ լեռ, առանէ առան, ապա աքսորը՝ որ նուաստացումներու եւ զրկանքներու ենթարկեց զինք, ազգային վերածնունդի խորհրդանշանի մը վերածեցին իր վերապարծը :

1935ին, կայսրը պարտաւորուեցաւ առղի տալ արշաւողներու մեքենադէն զէնքերու վիթխարի ուժին եւ օդային ամեհի յարձակումներու ճնշման ներքեւ :

Արդիական պատերազմի մը մէջ, հերոսական եւ հնաւուրց ազգի մը ժամանակավրկպ միջոցները ի՞նչ կրնային ընել :

Կայսրը գիտէր որ ներխուժողներու ձեռքէն խուսափելով, վերահաստատման մը կարելիութիւնը կ'ապահովէր իր երկրին : Պահպանելով իր անձը, կ'ապահովէր իր Հայրենիքին տեւականութիւնը, եւ Արփրիկէի քարտէսէն չափչփուած եւ ջնջուած հողամասի մը բարոյական եւ իրաւական ինքնութիւնը : Ան Ազգ մը եւ կառավարութիւն մը կը մարմնացնէր, ապագան կը վերապահէր, եւ յետագայ վերականգնումները կը պատրաստէր :

Տեսնուեցաւ Մեծ Աքսորականին ժրնեւի ճամբան բռնելը, անոր Ազգերու Դաշնակցութեան ամպիոնը բարձրանալը, բողոքելու համար յարձակման մը դէմ՝ զոր անխմանագիր կարծած էին Ի.զարուն մէջ : երկինքը , եւ սակայն, յանկարծ, արեւը

Երբոպա յարդանքով ունկնդրեց զինք, բայց իրական ոչ մէկ ոգեւորութիւն ըն – ձեռնց իրեն :

Փրոֆէսօր Ժէզի ճառերը եւ յաղթականութիւնը՝ որ նախագահ է – րիոյի կողմէ Նեկիւսին վերապահուեցաւ Լիոնի մէջ, գարզացած մաքերու եթովպիոյ հանդէպ համակրանքէն, Փաչական ներխուժման դէմ անոնց առելութիւնը կը փաստէին :

Ցեւոյ եկան աքսորի տարիները՝ ո – րոնք անվերջանալի թուեցան :

Պատկերազարդ թերթերը կը հրատարակէին երբեմն Նեկիւսի նկարը սեւ վերարկուով մը, պաշտպանուած անձրեւ – արդելով մը, զատորոշուելով, նիհար եւ մռայլ՝ անգլիական զաշտավայրի միջտ – ման երկինքին ներքեւ :

Այս կենդանի մեղադրանքը պարկեչտ հոդիները կը յուզէր, բայց վարչապետ – ատրանները անատրեր կը թողուր : Հա – մաչխարհային խիղճը յուզուեցաւ Հա – մաչխարհային երկրորդ պատերազմին վերջերը միայն : Այսուհետեւ, եթովպիոյ վերահաստատումը կրնար յարմարիլ Ա – nաtigfի տիրապետութեան քայքայման հետ : Փաչականութեան դիրքերը վտան – գի տակ էին Ափրիկէի մէջ, եւ իրենց դինեալ ուժերը դէշ պարենաւորուած էին : Այդ պատճէն է որ զաշնակիցները վերյի – չեցին լռակեաց Աքսորականը՝ որուն յաճախակի դժբախտութիւնները չէին կրցած ընկճել անոր դիմադրութիւնը եւ ոչ ալ տառերել անայլայլ արժանաւորութիւնը : Արտօնութիւն տրուեցաւ Նեկիւսին՝ Վերին Սուտանի մէջ, իր կայսրութեան տահմաններուն վրայ, կազմակերպելու ազատագրութեան յարձակողականը : Մարշրդաւոր պատգամներ, փոխանցուած տափաստաններու եւ անտառներու ընդմէջէն, յայտնեցին ցեղատոհմերուն՝ թէ Կայսրը տահմանագլուխը կը գտնուէր :

Մէկ անգամէն, ազգային հոկայական ըմբոստութիւն մը պայթեցաւ ամէնուրեք, միաժամանակ : Սեւ չապկաւորները չուարճմի մատնուեցան, չէին կրնար դիմակալել միանգամայն, ներքին ծուռակները եւ դաշտավայրը գտնուող ազատագրական բանակը :

Կուքսաները եւ այլ դաւաճանները՝ ո – րոնք գրաւման որպէս պատրուակ կը ծառայէին, լքեցին պաշտօնները զորս յափչտակած էին տեղական վարչութեան մէջ, տարատփհար բախտի մէկ դարձուածքէն՝ ուր կը տեսնէին աստուածային վրէժ՝ տուութեան մէկ նշանը :

Կայսեր վերադարձը կը նշանակէր վերածնունդը Ափրիկեան միակ պետութեան՝ որ պատմութեան ընթացքին, օտար գրաւման մը ենթարկուած չէր երբեք :

Այսանքի մէջ է, որ իր հաւատարիմ հպատակները կ'երդէին «Յուդայի Առիւծ»ին յաղթական վերադարձը՝ իր մայրաքաղաք Ատիս Ապեպայի մէջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (43)

ԼՌԱԾ ԶՐԱՊԱՑԸ

ԻԳ.

Պաղատութիւն մը զոր ունեցած էր վերջին իր փնտռտուքներու ընթացքին, հարկադրեց զինքը անկողնի մէջ մնալ : Եւ երկու մահացու չարաքներ, կէս – Թրուա նստած մնաց իր սնարին վերեւ, գիշեր եւ ցորեկ անոր զառանցանքին բանդագուշանքներէն չարչարուած, ուր իր երկու եղբայրները, մեռեալն ու կեն – դանին, իր չուրջը կը թռչկոտէին, երբեմն որոշ, երբեմն ձիւտային մէկ հակի մը մէջ իրար խառնուած տեսակ մը երկու դէմքով ուրուական :

Անմիջապէս որ քիչ մը ապաղինեցաւ, պատրաստել տուաւ կառքը :

Պէտք էր անպատճառ գտնել ...

ԻԴ.

Եւ արդարեւ, գտաւ զայն :

Իրիկուն մը, չատ ուշ ատեն, Սեպ – տեմբերի սկիզբը, իր փնտռտուքները պինդը առաջնորդեցին Մառինֆիլտէն եր – կու մղոն դէպի հիւսիս հաստատուած Պ..

գիւղը : Կապէլայի փակ փեղկերու մէջէն, չիմթ ապմուկ մը հասաւ իր ականջին .— դռիւնններ, ճիչեր եւ գինովի երգեր :

Ծանրօրէն իջաւ կառքէն եւ ձին բակի դրանը կապեց : Լապտերի պղտոր բոցը կը դողդղար գիշերուան հովէն : Անձրեւի խոշոր կաթիլներ գետինը կը ծեծէին :

Դռնփակը ճռնչեց իր ձեռքին մէջ, հրեց դուռը որ լայնօրէն բացուեցաւ :

Մխախոտի կապտորակ թանձր ծուխեր փչեցին երեսին, հասած զարեջուրներու եւ դէշ խմիչքներու խոնաւութեան հետ խառնուած :

Եւ այնտեղ, երկար ու խարխուլ սեղանին ծայրը, երեսները ուռած, աչքերը կարմիր չրջապատով եւ պղպղուն՝ գինովներու յատուկ ապակիի փայլով, մազերը իրար անցած, ազատատ չապիկով եւ թաւթափած հագուստներով, յարդի չիւղերով ցանցնուած , — անչուչտ մնացորդը իր վերջին բնակութեան ,— այն կանխահաս անատակութեան եւ անդարմանելի անձ – կութեան տիպարը, – ահա ինչ որ կը մնար իրեն այն պաշտեցեալ եղբօրմէն որ ամէն բան էր իրեն համար ...

— Ժան , գոչեց ան, — եւ կառքի խարազանը զոր ձեռքը բռնած էր, չառաչիւնով գետին ինկաւ :

Մահաչունչ լռութիւն մը տիրապետեց բազմութեամբ լեցուն սրահին մէջ, եւ խմողները սկսան բերանաբաց դիտել ուրախութիւն խանգարողը :

Դժբախտը ելաւ իր նստարանէն, դէմքը քարացած անանուն անձկութեամբ մը. անոր կուրծքէն չչնջալով դուրս կուգար տեսակ մը խուլ հռնդիւն. յուսահատ ոստումով մը անիկա ցատկեց սեղանին վրայ, եւ երկրորդ ոստումով մը ջանաց դուրս նետուիլ իր քով գտնուողներու գլխուն վրայէն :

Անօգուտ է. Մառթէնի երկաթէ ձեռքը անոր օձիքէն բռնեց .

— Հոս կեցիր, որոտաց իր ականջին խուլ ձայն մը .

Եւ, միեւնոյն ատեն, զգաց որ սոսկալի ուժէ մը մղուեցաւ անկիւնը, ուր խոր – տակուած ինկաւ .

Մառթէն, սակայն, հրեց դուռը այնքան ուժգին որքան կրնար բացուիլ ան. յետոյ իր խարազանին կոթովը ցոյց տալով դուրսի խաւարը, տնկուեցաւ սրահին մէջտեղը .

— Օն, դուրս, պոռաց ան այնպիսի ձայնով մը որ դողացուց սեղանին վրայի դաւաթները .

Խմողները , մեծ մասով դեռահաս բատահականեր , առնելով իրենց դլխարկները հեռացան, վախու մէջ. հազիւ հոս – հոն բազմութեան մէջ խեղդուկ մրմունջ մը կը լսուէր :

— Օն, դուրս , պոռաց ան երկրորդ անգամ , այնպիսի չարժուձեւով մը, որով կարծես կ'ուզէր առաջին բողոքողին կոկորդը ցատկել :

Հ. ԶՈՒՏԷՐՄԱՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ — ԽԱՆԱՍՈՐԻ 62ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը, ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , չամփուրով խորոված , պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանագրուիլ մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս , 300 ֆրանք երթուղարձի համար : Ա. ՔԷՕ — սէյեանին (Փլաս տ'Էքս) : «Յառաջ»ի հաւատարմատար Պ. Մերիկեանին , (Տոմի — նիքէն) , մասնաճառ Ա. Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարի) :

Ծ'Օթոբառը Փլաս տ'Էքսէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին :

ՊՈՄՈՆԷն հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերներ Նշան Դարբինեանի , Յակոբ Տօլպաշեանի , Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօղեանի մօտ :

ՆՈՐԵՐՈՒ ՑԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տիկին Ալիս Վերնէ (Ծնեալ Տէր Մարտիրոսեան) չընծանաւարտ եղած է Փարիզի գեղարուեստական համալսարանէն :

Ա Զ Դ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի «Ահարոնեան» գրադարանի վարչութիւնը ստացած է Պ. Կ. Փօլատեանի կողմէ նուիրուած հետեւեալ գիրքերը.— 1· Արծիւները ա — ճապատիճ մէջ , 2·— Արեւելքի տզաբը (վէպ) , 3·— Կը հրաժարիմ հայութենէ , 4·— Զրոյց , 5·— Վերադարձ :

Նոյնպէս Պէյրութէն ընկեր Կարօ Գէ — որգեանէն 1959ի Ամէնուն տարեգիրքը :

Այս առթիւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որ կը մասնեն գրադարանիս ճոխացման , որ բաց է ամէն կիրակի ժամը 10էն 12 :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի շրջան , 17 Րիւ Պլէօ , Փարիզ (9) , ամէն Շաբաթ կէս օրէ ետք ժամը 3·30էն 6 :

Մարսէյլի շրջան,

Jean Kazarian, voyagence
31 La Canebière, Marseille

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 — 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել , պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին , այսինքն պաքալօրէայի քննութիւններուն , տալով նաեւ անոնց հայերէնի դասախօսութիւն , հայերէնի , գրականութեան , պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվար տիւ Նօր , Լը Րէնսի :
Հեռաձայն՝ Լը Րէնսի 172 :

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ ԵԻ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ
1959 — Զ· ՏԱՐԻ

640 մեծադիր էջերով , 300 հին ու նոր նկարներով եւ բազմատեսակ նիւթերու կարգին նաեւ Ֆրանսահայ գաղութին վերաբերեալ ընդարձակ բաժինով (170 էջ) :

«Ամէնուն Տարեգիրքը» հետաքրքրական հրատարակութիւն մըն է ամէնուն համար :

Հատորը կ'արժէ՝ լաթակազմը 1700 ֆրանք եւ թղթակազմը՝ 1400 ֆր· :
Դիմել՝ Փարիզի մէջ Հ· Սամուէլ , Մ· Պարսամեան եւ Հ· Բալուեան գրատուներուն եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը , իսկ գաւառներու մէջ՝ Տարեգրքի ներկայացուցիչներուն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս , նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է գրաւոր դիմեն վարչութեան : Փոխելի թուականէն զատ երկու օր առաջ , պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ , վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումներուն զոհացում պիտի չտրուի · նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները , որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել :

Մեր հատազնորդ ընթերցողներուն համար , արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր· :

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները , դիւրացնելու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 — 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան , գրաւոր կամ հեռախօսով , ամէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին աղղային գիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը , մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի , մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Այս կիրակի ամբողջ օրը «Սթրասպուէնի» պաղ ջուրին եղերքը :

Անձրեւի պարագային յաջորդ կիրակի , 26 Յուլիս :

Կը խօսի ընկեր Ա· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Մարզական խաղեր :

Ճոխ պիւֆէ , չամփուրով խորոված , չատ մատչելի գիներով :

Հանրակառքի ժամերը.— Առաւօտեան ժամը 11ին կ'մօրէ վերջ ժամը 22ին , երեկոյեան վերադարձ ժամը 8·30 :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը տօնուի՝ ընտանեկան զաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս , , կի · րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ , Քաֆէ Լամարկի հանդէպ զովասուն պուրակին մէջ : Ճոխ պիւֆէ , մատչելի գիներով :

Գեղարուեստական բաժին , անակնկալներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի , մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Խանասորի տարեդարձը : Այս կիրակի , Շաթօ տը Պօրըկարի ծառաստանին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Բարձրախօսով հայերէն եւ ֆրանսերէն սալեր :

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ.— Շրմէն տը լա Բլէն ժամը 8·30ին , Պիսթիւիթըրիի աշտեւէն ժամը 8·40ին , Դպրոցի աշտեւէն ժամը 8·45ին , Փլաս Վէրտէօնէն ժամը 8·50ին , Սինեմա Փաթէն ժամը 9ին :

Կը խնդրուի ժամանակացոյցը յարգել :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Պ· Նշան Մուրատեանի մահուան տխուր առիթով , հանգուցեալին փափաքին համաձայն փոխան ծաղկեպսակի Կրընոպլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի վարչութիւնը հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան : Ստանալ «Յառաջ»էն :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը , տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով , կեանքը կը վերաճորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի
ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
Նոր կենսունակութիւն առանալու համար

PEINTURES THOMLAC
16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)
Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ Սինթէթիք եւ Վինիլիք նորոյթ իւղաներկներու , գեղարուեստական պատի թուղթերու , Լինոլէումներու եւ Միւնեվիլներու տեսակները , նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի , ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝
52, Rue de Chalon - Paris (12·)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20·)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14·)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Հ· Ց· Դ· «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ· Միսաքեան» խումբի ընկերները այս Ե — րեքշաբթի , ժամը 21ին , Մշակոյթի Տան սրահին մէջ , 17 Րիւ Պլէօ , մէթրօ Փա — տէ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Ազբիւր Սերոբ — Մ· Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 20·30— ին , սովորական հաւաքավայրը : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԵԼՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս Շաբաթ ժամը 21ին , սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Արտութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին , սովորական հաւաքատեղին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅՈՒՐԲ· Մխիթեան ընդհ· ան — դամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին , 7 Պուլվար տ'Աթէն , Պար տիւ Կոպի սրահը : Վարչութիւնս կը փափաքի որ բոլոր անդամները ներկայ գտնուին այս կարեւոր ժողովին :

ԵՂԱՆԱԿԻ Ա· ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՍԷՆ—ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆԴԻ ԱՌԻԹԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Վա — րուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբին :

26 Յուլիս , կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ ուշ գիշեր , Փոն Անթէնի (Վարիզէլ) Օ Պեռժ տը Սօլ զովասուն պարտէզին մէջ :

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա· ԳՈՒ — ՅՈՒՄՃԵԱՆԻ :

Կը խօսի ընկ· Ս· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :

Կը հրաւիրուին կեդր· Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները :

Ուտելիքներ հետերնին բերել , բացի խմիչքէն :

ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ· ԵԿԵՂԵՑԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 9·30ին , Սէնժերոմ : 10·45ին Րիւ ժէմափ :

Կը խօսի ՊԱՏ· ՄԻՍԻՐԵԱՆ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
18
ՅՈՒԼԻՍ
SAMEDI
18 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8446 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4347

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՈՅՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընկերվարական Միջազգայինը 1951ին Ֆրանքֆորթի համագումարին մէջ վերակազմուելէ վերջ, մեծապէս ընդարձակեց իր գործունէութեան շրջանակը :

Անիկա այլեւս միայն Եւրոպայի ընկերվարական կուսակցութեանց համախումբ մը չէ :

Բացի Սոցիալ Դեմոկրատ Կանանց Մի – ջազգային Ծործուրդէն եւ Լատին Ամե – րիկայի քարտուղարութենէն, որոնք իր բազկացուցիչ մասը կը կազմեն, Միջազ – գայինը հետեւելով ապակեդրոնացման սկզբունքին, սերտ կապեր կը պահէ չորք մը միջազգային ընկերվարական կազմա – կերպութեանց հետ, որոնք ինքնավար գործունէութիւն ունին :

Ասոնք են.— Ասիական ընկերվարական խորհրդաժողովը, կեդրոնական եւ արե – ւելեան Եւրոպայի ընկերվարական Միու – թիւնը, Ընկերվարական Երիտասարդու – թեան Միջազգային Միութիւնը, Եւրո – պական խորհրդարանականներու ընկերվարա – կան խմբակցութիւնները, Սոցիալ – Դե – մոկրատ Ուսուցիչներու Միջազգայինը Մի – ութիւնը եւ Ընկերվարական ու Դեմոկ – րատ Մամուլի Միջազգային Դաշնակցու – թիւնը :

Ընկերվարական Միջազգայինը նոյնպէս պաշտօնապէս կը ճանչնայ եւ կապ կը պահէ հետեւեալ «տարադիր» ընկերվա – րական կուսակցութեանց հետ.—

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն, Վրաստանի եւ Ռուսիոյ (*Մենշեւիկ*), Ռումանիոյ *սոցիալ – դեմոկրատ* եւ Ուկ – րայինայի ընկերվարական կուսակցու – թիւն :

Այս բոլոր կազմակերպութիւնները հա – ւաքաբար մաս կը կազմեն միջազգային ընկերվարական մեծ ընտանիքին :

« Ասիոյ Ընկերվարական Ծորհրդաժո – ղով»ին կ'անդամակցին՝ Պիրմանիոյ, Հնդկաստանի, Ինտոնեզիոյ, Իսրայէլի (*Մափայ*), Ճափոնի, Մալայայի, Փաքիս – տանի, Սէյլանի, Հարաւային Վիէթնամի. Նեփալի *ընկերվարական կուսակցութիւն* – ներն ու Լիբանանի Յառաջդիմական ըն – կերվարական *կուսակցութիւնը* :

Ասիական կազմակերպութեան հետ «եղ – բայրական » կապեր կը պահեն՝ Ընկեր – վարական Երիտասարդութեան Միջազ – գային Միութիւնը, Եուկոսլաւիոյ Հա – մայնավարներու Լիկան, Սուրիոյ եւ Յորդանանի ընկերվարական վերածնունդի կուսակցութիւնները եւ Իրաքի ազգայ – նական դեմոկրատ կուսակցութիւնը :

Ընկերվարական Միջազգայինն ու Ասիա – կան Ծորհրդաժողովը ամէն տարի Հոկտ. 30ին միասին կը տօնեն անդաստ ազգե – րու « Ազատագրութեան Օր»ը եւ Մայիս մէկին միացեալ կոչ մը կը հրատարակեն : *Նոյնպէս երկու կազմերու վարիչ դէմքերը պարբերական այցելութիւններ կը կատա – րեն Եւրոպայէն Ասիա եւ փոխադարձա – բար :*

Կեդրոնական – Արեւելեան Եւրոպայի Ընկերվարական Միութեան *մաս կը կազ – մեն* Պուլկարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Ես – թոնիոյ, Լատվիոյ, Հունգարիոյ, Լիթ – ուանիոյ, Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Ուկ – րայինայի եւ Եուկոսլաւիոյ *տարագիր ընկերվարական կուսակցութիւնները* : Ա – սոնք Լոնտոնի մէջ լոյս կ'ընծայեն անդ – լերէն տեղեկատու թերթիկ մը եւ պար – բերական ժողովներ կը գումարեն :

Ընկերվարական երիտասարդութեան միջազգային Միութեան կ'անդամակցին 38 երկիրներու 65 *երիտասարդական* եւ *Ուսանողական Միութիւններ* : Անդամնե – րուն ընդհանուր թիւն է 500·000 հոգի :

Եւրոպայի խորհրդարանական երեք մի – ջազգային կազմակերպութեանց *մէջ* ըն – կերվարական անդամներուն թիւն է 84 :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ

ՀԵՐԹԸՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նա – խարար Հերթըր կէտ առ կէտ ներկայա – ցուց Յունիս 16ին Արեւմտեաններու ա – ռաջարկած ծրագիրը Պերլինի մասին : Յաւ յայտնեց որ խորհրդային պատուի – րակութեան կողմէ մերժուած է ան եւ հետեւեալ ձեւով ամփոփեց Արեւմուտքի առաջարկները :—

1·— *Պատրաստ են Պերլինի իրենց ու – ժերը սահմանափակել եւ պահել 11·000 հոգի՝ միայն զասական զէնքերով զին – ուած : Եթէ կացութիւնը թոյլ տայ, Ա. – րեւմուտքը պիտի ուսումնասիրէ նաեւ այդ թիւն ալ պակսեցնելու կարելիու – թիւնները : Արտաքին նախարարը աւել – ցուց թէ զաշնակից ուժերը, «չրջապատ – ուած 30 – 40 անգամ աւելի թիւ մը ներ – կայացնող համայնավար զօրքերով» խոր – հրդանչական իմաստ մը կը տանան :*

2·— *Արեւմտեան երկիրները առաջար – կեցին պահել Պերլին ազատ մուտքի ի – րենց իրաւունքները : Ծ. Միութիւնը հա – մաձայն զտնուեցաւ այս կէտին չուրջ, Յունիս 19ին. երկու կողմերն ալ համա – կարծիք են, որ Զորսերու յանձնա – խումբ մը ստեղծուի՝ երթեւեկի դժուա – րութիւնները քննելու համար :*

3·— *Հիմնական ազատութիւնները պահպանելու նպատակով՝ Արեւմուտքը կարգ մը առաջարկներ ըրաւ, Պերլինի երկու զօտիներուն մէջ կարգը խանգա – րելու կոչուած խլրտումներու առաջքն առնելու համար : Հերթըր չեշտեց թէ « Արեւելեան Պերլին յեռաչրջական զոր – ծունէութեանց բոյն մըն է», ահա՛ թէ ինչո՞ւ երկու չրջաններու մէջ ալ հարկ եղած միջոցները ձեռք պէտք է առնել :*

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նա – խարարը յայտարարեց թէ որեւէ ձեւով պէտք չէ մտածել թէ Արեւմուտքը կրնայ առանձին դիջումներ ընել : Առաջարկեց նաեւ որ ՄԱԿին վստահին Պերլինի մէջ հսկողութիւն կատարելու պարտականու – թիւնը : Արեւմտեան նոր առաջարկ մը :

4·— *Պերլինի մասին եղած կարգա – դրութիւնները ի զօրու պէտք է մնան՝ մինչեւ Գերմանիոյ վերամիացումը : Այս կէտն ալ ընդունուած էր Կրոմիքոյի կող – մէ, բայց յետոյ փոփոխութեան ենթար – կուեցաւ Ծ. Միութեան դիրքը, Յունիս 9ի եւ 19ի ծրագիրներով :*

Արտաքին նախարարը յոյս յայտնեց որ Կրոմիքօ պիտի ուզէ «լրջօրէն խօսիլ այս կէտերուն մասին » :

Ամբողջ խօսք առաւ Կրոմիքօ եւ երկար բացատրութիւններ տուաւ, մաս – նաւորապէս ծանրանալով համագերմա – նական կոմիտէ մը կազմելու իր առա – ջարկին վրայ :

Խօսքը ուղղելով Հերթըրի, Ծ. Միու – թեան Արտաքին նախարարը ըսաւ թէ ինք համաձայն չէ որ Պերլինի երկու զօտի – ներուն վրայ հսկողութիւն կատարելու առաքելութիւն մը վստահուի ՄԱԿին . « Երբ ՄԱԿի մասին մտածեցինք, ասիկ – ցուց ան, Պերլինի չուրջ համաձայնու – թիւն մը զոյացնելու համար էր : Բայց ՄԱԿին վստահիլ այն գործը՝ որ դուք կ'առաջարկէք, պիտի նշանակէր այդ կազմակերպութեան առաջարկել որ Գեր – մանիոյ պատերազմական օտար խորհուրդ – ներու մասին տեղեկագիր մը պատրաս – տէ » :

21րդ նիստը վերջացաւ այս ձեւով :

Ուրբաթ կէսօրին Կրոմիքօ, Հերթըր եւ Լօյտ ճաշի հրաւիրուած էին Քուվ Տը Միւրվիլի կողմէ : Գաղտնի խօսակցու – թիւնները չարունակուեցան ճաշի ըն – թացքին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պոնի մէջ երեւան եկած զաղտնի տե – ղեկագրէ մը կը յայտնուի թէ Արեւմուտ – քը միայն 700·000 զինուոր կրնայ տրա – մադրել արեւելեան ճակատի մէկ միլիոն 200·000ին դէմ :

Ծ. Միութենէն մէջ կրօնական ազան – դի մը ծանրակչիռ խնդիր մը մէջտեղ ե – լաւ : Կամսոմոլսկայա Փրաւտա (*երիտա – սարդ համայնավարներու պաշտօնաթեր – թը*) *կը յայտնէ թէ եհովայի վկաներէն չորս հոգի դատարան քաչուած են Ուկ – րանիոյ մէջ :*

ՀԱՄՊՈՒՐԳի մէջ կը չարունակուի Մի – ջազգայինի համագումարը : Անգլիոյ աչ – խատաւորական կուսակցութեան պարա – գլուխը կէսգիշեր եւ Դաշնակցային Գերմա – նիոյ Սոցիալ – Դեմոկրատ պարագլուխ՝ Օլընհաուըը խօսք առին առաջարկելու համար Ժընեւ հաւաքուած արտաքին չորս նախարարներուն որ աւելի «իրատես ա – ռաջարկներ» ընեն : Համաձայն կէսգիշերի կրոմիքոյի միջամտութիւնները կրնան իրենց հիմ ծառայել չարունակելու հա – մար Ժընեւի խօսակցութիւնները : Պերլի – նի հարցին լուծումին համար, Բրիտա – նացի պարագլուխը քանի մը հանդրուան կը նախատեսէ.— Ա) Եւրոպական ապա – հովութեան դաշնագիր մը որ ընդգրկէ արեւելեան ճակատի կարգ մը երկիրներ ինչպէս՝ Զեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Հունգարիա : Բ) Հեռացումը՝ բոլոր օ – տար բանակներու Գերմանիայէն : Գ) Ա – զատ ընտրութիւններ բովանդակ Գեր – մանիոյ մէջ :

ԴՐՕՇԻ ՅԱԿ պիտի կանչուին Հոկտեմ – բեր մէկէն սկսեալ 1946 – 1949/1 դասու պահեստի սպաները :

ՆՈՒՊԱՐ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ անգլիական ձայնասփիւռէն խօսած է իր հօրը մա – սին : Ըսած է որ սխալ է թէ հայրը՝ Գա – լուստ Կիւլպէնկեանը միայն հինգ առ հա – րիւր կը տանար Մինչի Արեւելքի քա – րիւղի ընկերութիւններէն : Ընդհանուր ձեւով մինչեւ քառասուն առ հարիւր կ'առնէր , Պրիթիշ Փէթրոլիըմ, Շել եւ այլ ընկերութիւններէ բայց մասը կը ծախէր իր բաժիններէն եւ ի վերջոյ հինգ առ հարիւր կը պահէր միայն : « Հայրս , հայ նահապետ մըն էր, եւ պէտք չէ մո – նալ որ հայ ընտանիք մըն ենք» աւելցու – ցած է Նուպար Կիւլպէնկեան :

ՔԱՓ ՔԱՆԱՎԵՐԱԼԷՆ , Ամերիկացիք նոր երեք փորձեր ըրին հրթիռներ դէպ – կելու : Բոլորն ալ ձախողեցան :

ՁԱՓՈՆի վարչապետը՝ Քիչի Պոն հա – սաւ. պիտի տեսնուի Ատրնաուըրի հետ :

ԵՒՈՎՊԻՈՑ կայսրը պաշտօնական այ – ցելութիւն մը կատարէ Ֆրանսայի : Փարիզ կը հասնի Յուլիս 20ին :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ.- "ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՊԻՏԻ ՉԸՆԵՆՔ ,,

Ծ· Միութեան Վարչապետ Խրուշչեւ Սիլեզիոյ մէջ (Լեհաստան) ներկայ եղաւ միջազգային հանքագործներու համագու – մարի մը եւ մօտ մէկ ժամ խօսեցաւ, մասնաւորապէս չեչտելով.— «Ընկերնե՛ր, հանդիսաւորապէս կը խոստանանք ձեզի, որ երբեք, երբեք, երբե՛ք պատերազմ մը պիտի չհրթռայարձակենք ոեւէ մէկուն դէմ »:

Քաղքենիներուն ուղղելով իր խօսքը , խորհրդային վարչապետը աւելցուց .— Կ'ըսէք թէ Ատոմոյ կը հաւատաք: Բայց եթէ Ատոմած մը գոյութիւն ունե – նար ու եթէ կարենար՝ աւել մը պիտի առնէր եւ ձեզ մաքրէր : Եթէ մեզ կը զա – տապարեն յեղափոխական մեր գործու – նէութեան համար, աւելցուց Խրուշչեւ, ես կրնամ Աւետարանը բանալ եւ յիշեցնել որ Յիսուս տաճարէն արտաքսեց լումա – յափոխները» :

Խրուշչեւ ըսաւ նաեւ, թէ պիտի գայ օր մը՝ երբ քաղքենիները պիտի վախնան որ իրենց քաղաքացիները Ծ· Միութիւն պի – տի ապաստանին· «Կը հաւատամ որ քաղ – քենիները պիտի անհետանան, ինչպէս կը հաւատամ՝ որ վաղը արեւը պիտի ծագի» :

Անդրադառնալով զործադուլի հարցին, ըսաւ.— Ցաճախ մեղի կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ զործադուլ չկայ Ծ· Միութեան մէջ: Բայց, ինչո՞ւ պիտի ըլլար : Միայն ամուսիններ կան որոնք զործադուլ ընե – լու մասին կը մտածեն, ան ալ՝ երբ դժ – պոհ են իրենց··· կինոջէն : Յետոյ, սա – կայն, աւելի մեծ ախորժակով կ'ուտեն··:

Խորհրդային Վարչապետը յիշեց թէ ինք ալ աշխատած է քաղքենիներու հանքե – րուն մէջ եւ շատ լաւ գիտէ թէ այդ հան – քագործները որքան ծանր պայմաններու մէջ կը զտնուին :

Ժրնեւի Արտաքին նախարարներու ժո – ղովին մասին չխօսեցաւ, բայց արտա – յայտուեցաւ 1939ին Սթալինի եւ Հիթլե – րի կնքած ոչ – յարձակողական դաշնա – գրին մասին եւ··· պաշտպանեց զայն :

Սթալին լաւ ըրա՞ւ Հիթլերի հետ դա – շինք մը կնքելով,— հարց տուաւ Խրուշ – չեւ եւ պատասխանեց .— Այո՛, լաւ ըրաւ, որովհետեւ այն ատեն Արեւմտեան քաղքենիները կը մտածէին իրենց զէնքե – րը ուղղել ընկերվարական միակ երկրին դէմ :

«Այդ օրերուն Սթալին ինձ ըսաւ.— Պէտք է կռուինք Հիթլերի դէմ : Հիթլեր երբեք պիտի չզոհանայ Արեւմուտքի դէմ պատերազմելով : Հետեւաբար՝ դաշինք մը պէտք է կնքենք, ժամանակ չահելու համար» :

Նոյն օրը տարբեր չրջանի մը մէջ խո – սելով, Խրուշչեւ զարձեալ անդրադար – ձաւ ռուսեւզերման զործակցութեան, այս անգամ՝ յիշելով նաեւ Արեւմտեան Գեր – մանիոյ ներկայ Վարչապետը.— «Այնպէս կը թուի թէ Վարչապետ Ատընաուըր մոռցած է այն դասը՝ որ սորվեցուցինք Հիթլերի, եւրոպական ռազմադաշտերու վրայ : Պատերազմի արկածախնդիրները չատ ուշադիր պէտք է ըլլան··· Հաշուի պէտք է առնեն ընկերվարութեան ուժե – րը՝ որոնք աւելի քան երբեք զօրաւոր են» :

ՊԱՊԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ հաւանական նախագահ կը նկատուի իշխան Լուի Տը Պրէյ որ պիտի յաջորդէ Նչանաւոր դէմ – տուն՝ Հայր Ակոսթինո ձէմէլլիի : Այս ա – կադեմիան գոյութիւն ունի ժ· դարէն ի վեր· մաս կրնան կազմել աշխարհի բոլոր դիտուները նոյնիսկ ոչ կաթողիկէ կամ քրիստոնեայ եթէ միայն Աստուծոյ հաւատան :

ՖՐԱՆՍԱ
ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

(Գ· եւ վերջին մաս)

Մեկնելով այս ընդհանուր սկզբունքներէն, Զօր· Տը Կոլ կ'առաջարկէ ստեղծել երեք մեծերու միջեւ բազմապատկական եւ ռազմագիտական սերտ գործակցութիւն մը:

Զգրկնելու համար առաջին հարցին շուրջ (քաղաքական) ասկէ առաջ մէջ բերուած ընդհանուր դիտողութիւնները, քանի մը խօսքով պարզենք Ֆրանսայի առաջարկները ռազմագիտական եւ այս առընչութեամբ հիւլէական ակումբի շուրջ:

Ցայտնի է թէ՝ Ատլանտեան պաշտպանութեան ամերիկեան հրամանատարութիւնը իրեն վերապահած է Եւրոպայի, որով նաեւ Ֆրանսայի մէջ կեդրոնացուած հիւլէական հալածիչ եւ ռմբակոծիչ օդանաւերու, ռումբերու եւ հրթիռարձակ կայաններու հաստատման եւ գործածութեան իրաւունքը:

Հասկնալի է որ ստեղծուած այս կարգով, Ֆրանսան ոչ մէկ խօսք եւ իրաւունք ունի իր հողամասերուն վրայ հաստատուած հիւլէական զէնքերու գործածութեան մէջ:

Զօր· Տը Կոլ իշխանութեան գլուխ գալէ առաջ, Ազգ· Ժողովը բուռն արտայայտութիւններով՝ դատապարտեց այս երոգութիւնը: Ֆրանսայի վեհապետութեան եւ ընդհանուր շահերուն դէմ գտնելով Ատլանտեանի ամերիկեան հրամանատարութեան այս դիրքը, Ազգային Ժողովը կ'առաջարկէր արագութեամբ վերջ տալ ստեղծուած այս անբնականոն վիճակին:

Բայց նման կարգադրութեան մը համար վերջին խօսքը կը պատկանէր Ատլանտեանի Ամերիկեան հրամանատարութեան, վերջին հաշուով Ուաշինկթընին:

Ցիշեցինք ասկէ առաջ Միացեալ Նահանգներու վերաբերմունքը Ֆրանսայի հանդէպ: Երբեք խնդրոյ առարկայ չգարձնելով այս երկու երկիրներու միջեւ հնուց ի վեր գոյութիւն ունեցող բարեկամական յարաբերութիւնները եւ ամրապնդման անհրաժեշտութիւնը, Ամերիկան Ֆրանսան կը դասէր ոչ իբրեւ յաղթական մեծերէն մէկը, այլ պարտուած եւ իր անցեալի մեծութիւնը կորսնցուցած երկիր մը:

Այս ըմբռնումով ալ, Ամերիկան վարանոտ վերաբերմունք մը ունեցաւ՝ Ֆրանսայի կողմէ ներկայացուած զանազան պահանջներու վերաբերմամբ:

Ցիշեցինք նաեւ այն իրողութիւնը որ, իբրեւ հետեւանք Զօր· Տը Կոլի հաստատած նոր կարգերու՝ խախտուեցան Ուաշինկթընի որդեդրած վերաբերմունքի հիմերը:

Ֆրանսան, այսօր աւելի քան երբեւէ, որոշած է վերականգնել իր խարխլած դիրքերը, եւ վերադարձնել իր կեանքին մէջ, պատմականօրէն իրեն սահմանուած դիրքն ու տեղը: Կոթնած առաւելաբար իր սեփական հնարաւորութիւններու, եւ ի նպաստ երկրի վերականգնումին գործ դրուած զերազանց ճիդերուն եւ զոհողութիւններուն, Ֆրանսան չհանդուրժեց մնալ պարզ դիտորդ մը դերին մէջ:

Ան կը պահանջէ իր գործօն մասնակցութիւնը բերելու «այն բոլոր որոշումներուն, որոնք կապ ունին իր հողամասին վրայ գտնուող օդանաւերը եւ ռազմամբերքը գործածելու համար»:

Անցողակի յիշենք թէ այս խնամատով համաձայնութիւն մը գոյութիւն ունի Միացեալ Նահանգներու եւ Անգլիոյ միջեւ: Ակէ ալ Անգլիոյ վայելած առանձնաշնորհեալ դիրքը՝ Ատլանտեան հրամանատարութեան մօտ:

Հակառակ այս իրողութեան, Միացեալ Նահանգները ցարդ անկարելի գտան ընթացք տալ Ֆրանսայի «բանաւոր» եւ «արդար» պահանջներուն:

Ֆրանսական հողամասի վրայ խարբսխած հիւլէական հալածիչ – ռմբակոծող օդանաւերը Անգլիա եւ Արեւմտ. Գերմանիա փոխադրելու որոշումը, որ յայտարարուեցաւ չաբաթ մը առաջ, կը հաստատէ երկու երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութեան լերջութիւնը:

Ֆրանսայի հանդէպ այս վերաբերմունքը, ոմանց կողմէ կը բացատրուի այն պատճառով, որ Ֆրանսա տակաւին մաս չի կազմեր «հիւլէական ակումբ»ին:

Այս իրականութիւնը պատճառ մը չէ սակայն, որ Ֆրանսան տեւապէս դուրս մնայ այս նշանաւոր «ակումբ»էն:

Արդարեւ, վերջին քանի մը տարիներուն, մասնաւորաբար Զօր· Տը Կոլի իշխանութեան շրջանին, Ֆրանսացի դիտուններն ու մասնագէտները, արտակարգ ճիգ կը սպառեն մէջտեղ բերելու Ֆրանսական հիւլէական ռումբերը: Կառավարութիւնը իր կարգին կանգ չառներ նիւթական անհաշուելի զոհողութիւններու առջեւ:

Այս զոհողութիւնները կրնային սահմանափակուիլ, եթէ Ուաշինկթընի կառավարութեան արգիլուած չըլլար՝ Մաք Մահոնի ծանօթ օրէնքով, հիւլէական գաղտնիքները հաղորդելու Փարիզին: :

Իրողութիւնը այն է սակայն, որ Ֆրանսան մօտ աւելնէն պիտի փորձէ իր հիւլէական ռումբը:

Այս արդիւնքը, վերջին հաշուով, սահմանուած է ուժ տալու Զօր· Տը Կոլի Ատլանտեան կազմակերպութեան շուրջ ձեւակերպած այն հիմնական պահանջներուն, որոնց մասին խօսեցանք ասկէ առաջ:

Ֆրանսային այն համոզումին եկած է թէ՝ առանց հիւլէական զէնքերու անհնար է մեծ պետութիւն մը դառնալ: Մեծութիւնը՝ այս պարագային «հիւանդագին» հոգեբանութեան մը արդիւնք չէ, այլ բացարձակ անհրաժեշտութիւն Ատլանտեան Ուխտին ներս, իր երկու մեծ զօրութիւններէն մէկը ըլլալու համար:

Ֆրանսան կը հաւատայ որ Մալրոյի հետ հանդիպում մը ունենան, Գուլոնեի, եւ մեկնեցանք: Մեղի հետ էին Քամիւ, Սարթր եւ ուրիշներ: Խօսակցութեանց սկսելէ քառորդ ժամ առաջ մեկը արտասանեց «բանաւոր» բառը: Մալրօ անմիջապէս պատասխանեց·— «Բացատրեցէ՛ք այդ բառը, եթէ կը հաճիք»: Սարթր մէջը մտաւ եւ բանակցութեան փորձը չատ կարճ տեւեց:

— Մալրօն լաւ կը ճանչնա՞ք:

— Պատերազմէն առաջ հանդիպած էի իրեն: 1934ին կ'աշխատէի Ֆաշիզմի Ու – սումնասիրութեան Հաստատութեան մէջ, որ կը գտնուէր 25, բիւ Պիւքըն եւ կուսակցութեան բազմաթիւ հաստատութիւններէն մէկն էր, թէեւ համայնավար անունը երբեք չէր տեսնուեր այնտեղ: Ազատական թերթերու համար փաստաթուղթեր կը հայթայթէինք: Եթէ անուն տրուէր՝ այդ թերթերը պիտի զգուշանային համայնավարական յօդուածներէ: Բայց քանի որ մեր պատրաստածները հակաֆաշական զրուածքներ էին, սիրով կ'ընդունուէին: Օրինակի համար «Լ'Էնթրանսիժան» իմ 6 յօդուածներս հրատարակեց «ատորերկրեայ Գերմանիոյ մասին, առանց անդրադառնալու թէ այդ ձեւով համայնավար քարոզչութեան կը նպաստէր:

Լրագրողի աշխատանքէս զատ՝ տեւտրական վարիչի պաշտօն ալ ունէի: Այսինքն՝ պիտի երթայի դուռնէ դուռ, նըկեանքին մէջ, պատմականօրէն իրեն սահմանուած դիրքն ու տեղը: Կոթնած առաւելաբար իր սեփական հնարաւորութիւններու, եւ ի նպաստ երկրի վերականգնումին գործ դրուած զերազանց ճիդերուն եւ զոհողութիւններուն, Ֆրանսան չհանդուրժեց մնալ պարզ դիտորդ մը դերին մէջ:

Ան կը պահանջէ իր գործօն մասնակցութիւնը բերելու «այն բոլոր որոշումներուն, որոնք կապ ունին իր հողամասին վրայ գտնուող օդանաւերը եւ ռազմամբերքը գործածելու համար»:

Անցողակի յիշենք թէ այս խնամատով համաձայնութիւն մը գոյութիւն ունի Միացեալ Նահանգներու եւ Անգլիոյ միջեւ: Ակէ ալ Անգլիոյ վայելած առանձնաշնորհեալ դիրքը՝ Ատլանտեան հրամանատարութեան մօտ:

Հակառակ այս իրողութեան, Միացեալ Նահանգները ցարդ անկարելի գտան ընթացք տալ Ֆրանսայի «բանաւոր» եւ «արդար» պահանջներուն:

Ֆրանսական հողամասի վրայ խարբսխած հիւլէական հալածիչ – ռմբակոծող օդանաւերը Անգլիա եւ Արեւմտ. Գերմանիա փոխադրելու որոշումը, որ յայտարարուեցաւ չաբաթ մը առաջ, կը հաստատէ երկու երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութեան լերջութիւնը:

Ֆրանսայի հանդէպ այս վերաբերմունքը, ոմանց կողմէ կը բացատրուի այն պատճառով, որ Ֆրանսա տակաւին մաս չի կազմեր «հիւլէական ակումբ»ին:

Այս իրականութիւնը պատճառ մը չէ սակայն, որ Ֆրանսան տեւապէս դուրս մնայ այս նշանաւոր «ակումբ»էն:

Արդարեւ, վերջին քանի մը տարիներուն, մասնաւորաբար Զօր· Տը Կոլի իշխանութեան շրջանին, Ֆրանսացի դիտուններն ու մասնագէտները, արտակարգ ճիգ կը սպառեն մէջտեղ բերելու Ֆրանսական հիւլէական ռումբերը: Կառավարութիւնը իր կարգին կանգ չառներ նիւթական անհաշուելի զոհողութիւններու առջեւ:

Այս զոհողութիւնները կրնային սահմանափակուիլ, եթէ Ուաշինկթընի կառավարութեան արգիլուած չըլլար՝ Մաք Մահոնի ծանօթ օրէնքով, հիւլէական գաղտնիքները հաղորդելու Փարիզին: :

Իրողութիւնը այն է սակայն, որ Ֆրանսան մօտ աւելնէն պիտի փորձէ իր հիւլէական ռումբը:

Այս արդիւնքը, վերջին հաշուով, սահմանուած է ուժ տալու Զօր· Տը Կոլի Ատլանտեան կազմակերպութեան շուրջ ձեւակերպած այն հիմնական պահանջներուն, որոնց մասին խօսեցանք ասկէ առաջ:

Ֆրանսային այն համոզումին եկած է թէ՝ առանց հիւլէական զէնքերու անհնար է մեծ պետութիւն մը դառնալ: Մեծութիւնը՝ այս պարագային «հիւանդագին» հոգեբանութեան մը արդիւնք չէ, այլ բացարձակ անհրաժեշտութիւն Ատլանտեան Ուխտին ներս, իր երկու մեծ զօրութիւններէն մէկն ըլլալու համար:

ՇԱՆ ԶՒԷԼԻԶԷ
(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ)

(Գ· եւ վերջին մաս)

15 Օգոստոս 1869ին, պողոտան դիւշաղարդուած է դարձեալ:

Նափոլէոն Ա.ի ծննդեան հարիւրամեակի տօնակատարութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ:

Մինչ բոլոր Փարիզցիները լուսազարդած քաղաքը դիտելով կը զմայլին, անդին՝ Ցաղթութեան Կամարին կատարին վրայ կը փայլի Նափոլէոնի անունը՝ բոցեղէն գիրերով:

Կայսերական վերջին տօնակատարութիւնն է ...

Տարի մը ետք, 1870ին, տխուր կարաւան մը դժուարութեամբ կ'ինչէ պողոտան ի վար:

Մարդ, կին, երախայ, իրենց եւեւէն քաշ կուտան սայլակներ, ուր դետեղուած են այն քանի մը պէտքական իրերը, զոր կարողացած են իրենց հետ առնել:

Ասոնք, չրջակայքի գիւղացիներն են որոնք խոյս կուտան արշաւող բանակներու առջեւէն:

Եւ ահա, բրուսական զօրքը կը մտնէ Փարիզ:

Առաւօտեան ժամը ութին, թշնամի առաջին դինուորները կ'երեւին Էթուալի հրապարակին վրայ, որոնք բարձրահասակ կը թնդացնեն Շուպերի մէկ քայլերգը:

Աճապարանքով պատնէշ մըն են կանգնած Փարիզցիները, արգիլելու համար կամարին տակէն թշնամիին անցքը:

Գերմանացի սպայ մը հակառակ արգելքին կը յամառի անցնիլ: Կը մարակէ ձին, եւ սակայն խելացի կենդանին նահազգալով կարծես թէ սրբապղծութիւն մը պիտի գործէր, կը վարանի ...

Եւ Փարիզցիները հեղնական ժպիտով կը դիտեն տեսարանը ...

Սպան ստիպուած կ'ըլլայ հրաժարիլ իր յամառութենէն, եւ փոխանակ կամարին տակէն անցնելու, անոր երկար չրջանը ընելու կը յօժարի ...

Ախո՜ս ... քանի մը օր ետք Ցաղթութեան կամարը նոյնիսկ Ֆրանսական թնդանօթներու կողմէ է որ կը ստանայ իր կրակի մկրտութիւնը ...

Կամարի գաղաթին հաստատուած կոմունարներու հրետանիին կը պատասխանեն Վալերիէն լերան թնդանօթները ...

Վրայ կը հասնի հաշտութիւնը: Վիրաւորուած են ոչ միայն կամարը, այլ եւ Շան զ'Էլիզէն:

Կը սկսին դարմանումի աշխատանքները: Վերստին կը տնկուին այն բոլոր ծառերը, որոնք արմատախիլ էին եղած Փարիզի պաշարման չրջանին:

Եւ ահա կայսերապետութեան խրախճանքներուն կը յաջորդեն Հանրապետական տօնակատարութիւնները:

Անոնցմէ առաջինը տեղի կ'ունենայ 1873ին, Էթուալի հրապարակին վրայ, երբ Իրանի Շահը կ'այցելէ Փարիզ:

Անգամ մը եւս, երանելի օրերուն կը յաջորդեն դժնդակ պահեր:

1914ին, Շան զ'Էլիզէն դարձեալ կը խրոխտուղուի մռայլ ու թախծոտ մթնոլորտի մը մէջ, մինչեւ հրաշագեղ յարութիւնը 1919 Յուլիս 14ին:

1885 Յունիս 1ին Վիքթոր Հիւկոյի մարմինը մեծ չուքով անցած է կամարին տակէն, երթալ հանգչելու համար Պանթէոնին դողը:

Այդ թուականէն ետք, երկրորդ անմահը որ կ'անցնի կամարին տակէն, կ'ըլլայ Անծանօթ Զինուորը, սա տարբերութեամբ սակայն, որ ան յաւիտենապէս կը հանգչի կամարին յաղթական հովանիին ներքեւ:

Անկէ ետք, Ժոֆրի եւ Ֆոշի մարմինները, նոյն փառքով ու նոյն պատուով կ'անցնին հոսկէ:

1947ին ամբողջ Փարիզը իրարանցումի մէջ էր: Բոլորը կը վազէին դէպի Ցաղթութեան Կամարը, ծաղկազարդելու համար նոր հերոսի մը՝ զօրավար Լըքլէրի դագաղը, որ դրուած էր փառքի վայրը:

Չէ՞ որ երեք տարի առաջ, Ազատագրութեան վաղորդայնին, երիտասարդ հերոսին յաղթական ու զրահապատ բանակները մեծ չուքով անցած էին չքեղ պողոտայէն, հետեւելով Զօր· Տը Կոլին եւ բոլոր յաղթանակը դարբնողներուն:

Պողոտային անուան ստուգաբանութեան առթիւ, յիշենք որ Շան զ'Էլիզէն (Եղիսեան Դաշտեր) բատ հելլէն դիցաբանութեան, նկատուած է վայր մը՝ ուր կը բնակէին հերոսներն ու բոլոր առաքինի մարդիկ, իրենց մահէն ետք, եւ ուր կ'անցընէին հանդստաւէտ կեանք մը բատ Հոմերոսի, Վիրգիլիոսի եւ Պղուտարքոսի՝ Եղիսեան Դաշտերը կը գտնուէին ճիշդ երկրի կեդրոնը, իսկ Պղատոն կը կարծէր թէ Եղիսեան Դաշտերը կը գտնուէին ոչ թէ երկրի կեդրոնը, այլ ընդհակառակն անոր բոլորովին հակառնայ մէկ կողմը:

Այսօր, Շան զ'Էլիզէն միայն պատմական յուշերու ժամադրավայր մը չէ: Անիկա դարձած է հիմա նոյնպէս գործի կեդրոն մը, որուն համբաւը տարածուած է Ֆրանսայի սահմաններէն ալ անդին:

250 չքեղ վաճառատուներ, հինգ դրամատուն եւ բազմաթիւ ու այլազան ընկերութիւններ Ֆրանսայի վաճառականութիւնը կը վարեն, աշխարհի չորս ծայրերէն աշխատիլ: Նախ՝ ձեռքով կը գրէ· կը սրբագրէ, կը մեքենագրէ: Բայց միայն երրորդ սրբագրութենէն յետոյ է որ գոհ կը մնայ իր գրածէն:

— Գրելու ոչ մէկ դիւրութիւն ունիմ, բանաստեղծական եւ գրական ոչ մէկ տպանդ: Արդիւնքի մը կը հասնիմ՝ միշտ սրբագրելով եւ բարեփոխելով: Կը տրքնիմ իւրաքանչիւր բառին, իւրաքանչիւր նախադասութեան վրայ:

«Գրագէտ – բանաւոր»ի իր օրը կը վերջանայ ժամը 18ին: Ուիսքիի ժամը՝ բազկաթոռի մը մէջ:

Ո՛ւր մնացին այն օրերը, երբ Պելվիլի պանդոկին վարձքը չէր կրնար վճարել, աւելի քան եօթը քիլոմեթր կը քալէր՝ չոգեկառքի դրամը խնայելով իր աշխատած հատուածը հասնելու համար, ուր կը մնար մինչեւ ժամը 19 և 30 սանթիմի հաց կը դնէր, քալելով վերադառնալու համար իր տեղը ...:

— Բայց այդ թշուառութիւնը, որոչ չափով, կամաւոր չէ՞ր:

— Որոչ չափով, այո: Երբ 1931 Դեկտ· 31ին համայնավար կուսակցութեան մէջ մտայ, 26 տարեկան էի եւ, ինչպէս կ'ըսեն, «հասած» լրագրող մը: Հինգ տարիէ իվեր կ'աշխատէի Եւրոպայի, եւ թերեւս աշխարհի մամուլի մեծագոյն թրբսբ-ին մէջ:

(5 Շար·)

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕՍԹԼԷՐ
ՄԱՇԱՊԱՐՏ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԸ

★

— Երբ համայնավար էի, կ'աւելցնէ Քէօսթլէր, չրջապատուած էի յառաջդիմականներով, որոնք համայնավարութիւնը չէին սիրեր, բայց համոզումներս կը կրկնէին: Երբ համայնավարութենէ հեռացայ, նոյն այդ մարդիկը արգահատանքով վարուեցան ինձ հետ:

Հոչակաւոր գրագէտը կը խօսի ընկերվարութեան եւ համայնավարութեան մասին: Ամէն դար իր հաւատամքը ունի: Բայց համայնավար վարչակարգին ներ քեւ, աշխարհի մէկ երրորդ հոգամասին վրայ, պատմութեան ամէնէն անմարդկային կառավարութիւնը հաստատած է ու կը դործէ: Կը գործէ ու կը հնձէ: Մարդկային արարածը երբեք չէր ապրած նման սպառնալիքի մը տակ:

— Բայց երբեք չփորձեցի՞ք դեր մը խաղալ Ֆրանսայի ձախակողմեանններու չրջանակին մէջ:

— Դեր մը... 1946ին «յառաջդիմական» կարգ մը բարեկամներուս խորհուրդ տըրած էի որ Տը Կոլին օգնեն: Տը Կոլ առանձին չատ սիրելի չէր անոնց: «Բայց իր չրջանակը կայ ...» կ ըսէր Սարթր: Կը պատասխանէի· «ճիշդ ատոր համար...»: Վերջապէս յաջողեցայ ընդունիլ որ Մալրոյի հետ հանդիպում մը ունենան, Գուլոնեի, եւ մեկնեցանք: Մեղի հետ էին Քամիւ, Սարթր եւ ուրիշներ: Խօսակցութեանց սկսելէ քառորդ ժամ առաջ մեկը արտասանեց «բանաւոր» բառը: Մալրօ անմիջապէս պատասխանեց·— «Բացատրեցէ՛ք այդ բառը, եթէ կը հաճիք»: Սարթր մէջը մտաւ եւ բանակցութեան փորձը չատ կարճ տեւեց:

— Մալրօն լաւ կը ճանչնա՞ք:

— Պատերազմէն առաջ հանդիպած էի իրեն: 1934ին կ'աշխատէի Ֆաշիզմի Ուսումնասիրութեան Հաստատութեան մէջ, որ կը գտնուէր 25, բիւ Պիւքըն եւ կուսակցութեան բազմաթիւ հաստատութիւններէն մէկն էր, թէեւ համայնավար անունը երբեք չէր տեսնուեր այնտեղ: Ազատական թերթերու համար փաստաթուղթեր կը հայթայթէինք: Եթէ անուն տրուէր՝ այդ թերթերը պիտի զգուշանային համայնավարական յօդուածներէ: Բայց քանի որ մեր պատրաստածները հակաֆաշական զրուածքներ էին, սիրով կ'ընդունուէին: Օրինակի համար «Լ'Էնթրանսիժան» իմ 6 յօդուածներս հրատարակեց «ատորերկրեայ Գերմանիոյ մասին, առանց անդրադառնալու թէ այդ ձեւով համայնավար քարոզչութեան կը նպաստէր:

Լրագրողի աշխատանքէս զատ՝ տեւտրական վարիչի պաշտօն ալ ունէի: Այսինքն՝ պիտի երթայի դուռնէ դուռ, նըկերներ հաւաքելու համար: Այս ձեւով է որ ճանչցայ Անտրէ Մալրօն: Այցելեցի կալիմատի իր գրասենեակը· զիս պարտէզ տարաւ:

Պարտէզին լայնքին ու երկայնքին քալելով՝ իրեն կը բացատրէի Հաստատութեան ծրագիրներն ու կարիքները: Զիս մտիկ ըրաւ մինչեւ վերջ, յետոյ՝ պատի մը կոթնցնելով, սպառնական չեչտով մը ըսաւ·— «Այո՛, այո, սիրելիս բայց.... ի՞նչ կը մտածէք Ցայտնութեան մասին»:

500 Ֆրանք տուաւ եւ մեկնեցաւ:

Քէօսթլէր դիմած է նաեւ ուրիշներու, ինչպէս՝ Ժոլիո – Քիւրի, Արակոն եւն·, որոնք լաւ խորհուրդներ տուած են, բայց ոչ իսկ մէկ սու ...:

Անցած են թշուառութեան եւ զգաստարական պայքարի այդ օրերը, երբ Քէօսթլէր չապրիլ մը ունէր միայն: Հիմա՝ իր փառաւոր ապարանքին մէջ նստած, ուիսքիի գաւաթներուն առջեւ, կը վերյիշէ Թափառաշրջիկի իր կեանքը եւ կը պատասխանէ Ֆրանսայի լրագրողին հարցումներուն: Համբաւի տիրացած մարդ մըն է, հետեւաբար՝ հետաքրքրական կը դառնայ նաեւ իր ապրելակերպը, յետին մանրամասնութիւններով:

Առտուան ժամը 7·30ին կ'արթննայ եւ պզտիկ չուրի լոգանք մը կ'առնէ, ամառ թէ ձմեռ: Ժամը 8·30ին կը սկսի աշխատիլ: Նախ՝ ձեռքով կը գրէ· կը սրբագրէ, կը մեքենագրէ: Բայց միայն երրորդ սրբագրութենէն յետոյ է որ գոհ կը մնայ իր գրածէն:

— Գրելու ոչ մէկ դիւրութիւն ունիմ, բանաստեղծական եւ գրական ոչ մէկ տպանդ: Արդիւնքի մը կը հասնիմ՝ միշտ սրբագրելով եւ բարեփոխելով: Կը տրքնիմ իւրաքանչիւր բառին, իւրաքանչիւր նախադասութեան վրայ:

«Գրագէտ – բանաւոր»ի իր օրը կը վերջանայ ժամը 18ին: Ուիսքիի ժամը՝ բազկաթոռի մը մէջ:

Ո՛ւր մնացին այն օրերը, երբ Պելվիլի պանդոկին վարձքը չէր կրնար վճարել, աւելի քան եօթը քիլոմեթր կը քալէր՝ չոգեկառքի դրամը խնայելով իր աշխատած հատուածը հասնելու համար, ուր կը մնար մինչեւ ժամը 19 և 30 սանթիմի հաց կը դնէր, քալելով վերադառնալու համար իր տեղը ...:

— Բայց այդ թշուառութիւնը, որոչ չափով, կամաւոր չէ՞ր:

— Որոչ չափով, այո: Երբ 1931 Դեկտ· 31ին համայնավար կուսակցութեան մէջ մտայ, 26 տարեկան էի եւ, ինչպէս կ'ըսեն, «հասած» լրագրող մը: Հինգ տարիէ իվեր կ'աշխատէի Եւրոպայի, եւ թերեւս աշխարհի մամուլի մեծագոյն թրբսբ-ին մէջ:

(5 Շար·)

ՀՈՒՆ ՋՈՒՆԱԿԸ

Իրիս տեսիլքի պես, աչքիս առջև, ալեկոծուած ծովի մը պէս, ոտքերս ելան .... մրմունջ, որուն մէջ ես չէի լսեր ոչինչ, բայց որուն մէջ կը զգայի ամբողջ էութիւնս ինքնաբերաբար ենթարկուած ներքին ուժի մը, որ կը տիրապետէր ինծի, ինծմէ աւելի, ինծմէ անկախ, ինծմէ դուրս, ինծմէ վեր, ինծմէ ներս, ինծմէ ներքեւ, ինծմէ ամէն կողմ, ինծմէ ամէն տեղ, ինծմէ ամէն ինչ, ինծմէ ամէն ոչինչ, ինծմէ ամէն ինչ եւ ոչինչ, ինծմէ ամէն ինչ եւ ոչինչ, ինծմէ ամէն ինչ եւ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ Փարիզեան շրջանի բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Անձրեւի պարագային ապահովուած է հագաբապետարանին սրահը :

Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :

Հասոյթը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆոնվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին,* Պուլվ. Քառնոյէն :
Ապահովեցէք ձեր տոմսակները : Գինը՝ 400 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱՂԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

կը խօսի ընկ. Ա. ՔԻՕՍԷՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , չամփուրով խորոված , պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանագրուիլ մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս , 300 ֆրանք երթուղարձի համար : Ա. Քէօսէեանին (Փլաս տ'Էքս) : «Յառաջ»ի հատուածաս Պ. Ծերիկեանին, (Տոմի – նիքէն), մասնաճաս Ա. Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարթ) :
Ծ'Օթոքառը Փլաս տ'Էքսէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին :

ՊՈՄՈՆԷՆ հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերներ Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլպաշեանի , Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօղեանի մօտ :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ազի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Այս կիրակի ամբողջ օրը «Սթրապլէնի» պաղ ջուրին եզերքը :

Անձրեւի պարագային յաջորդ կիրակի, 26 Յուլիս :

Կը խօսի ընկերը Ա. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Մարզական խաղեր :

Ճոխ պիւֆէ , չանփուրով խորոված , շատ մատչելի գիներով :

Հանրակառքի ժամերը.— Առաւօտեան ժամը 11ին կէսօրէ վերջ ժամը 22ին , երեկոյեան վերադարձ ժամը 8·30 :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի «Ազատ» ենթակոմիտէին եւ Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբին :

26 Յուլիս, կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ 22, Փոն Անթէնի (Վարիզէլ) Ո Պեռժ տը Սօլ զովասուն պարտէզին մէջ :

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆԻ :

Կը խօսի ընկ. Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :

Մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին :

Կը հրաւիրուինկեղ. Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները :

Ուտելիքներ հետերնին բերել , բացի խմիչքէն :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը տօնուի՝ ընտանեկան զաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս , , կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ , Քաֆէ Լամարկի եռեւի զովասուն պուրակին մէջ : Ճոխ պիւֆէ , մատչելի գիներով :

Գեղարուեստական բաժին , անակնկալներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի, մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Խանասորի տարեդարձը : Այս կիրակի, Շաթօ տը Պօրըկարի ծառաստանին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Բարձրախօսով հայերէն եւ ֆրանսերէն սալեր :

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ.— Շըմէն տը լա Բլէյն ժամը 8·30ին, Պիսթիւիթըրիի աշջեւէն ժամը 8·40ին, Դպրոցի առջեւէն ժամը 8·45ին, Փլաս Վէրտէօնէն ժամը 8·50ին, Սիւեմա Փաֆէն ժամը 9ին:
Կը խնդրուի ժամանակացոյցը յարգել :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ. Միսաքեան» խումբի ընկերները այս ե – րեքշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պէօ, մէթրօ Քա – տէ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ալբիւր Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը20·30– ին, սովորական հաւաքավայրը : Պարտաւորիչ է բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը : կարեւոր օրակարգ :

ՊԵԼՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը՝ այս Շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արշութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅՕՐԲ. Մխիթեան ընդհ. ան – դամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Պուլվար տ'Աքէն, Պար տիւ կլոպի սրահը : Վարչութիւնս կը փափաքի որ բոլոր անդամները ներկայ գտնուին այս կարեւոր ժողովին :

ԴՊՐՈՑ. ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, այս – կերտուհիները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն , տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն , հայերէնի, գրականութեան, պատմու – թեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Րէնսի : *Հեռաձայն՝* Լը Րէնսի 172:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղերը խիստ սահմանափակ ըլլալով աճապարեցէք շուտ արձանագրուիլ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Դիմել՝ Փարիզի շրջան, 17 Րիւ Պէօ , Փարիզ (9), *ամէն Շաբաթ կէս օրէ առաջ ժամը* 3·30էն 6:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ատենալ թերթը պէտք է ղրկուի ղիմեն վարչութեան : Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարող ղիմումները չեն կրնար անունի եւ հասցէի սխալները ուղղել :

Մեր հաստատուն ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր. :

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաստատուն բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները , դիւրացնելու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Յուլիս 26ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաղող ծնողքները փութան դիմել տես – չութեան , գրաւոր կամ հեռաձայնով , ա – մէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES
TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին մասը :

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 9·30ին, Սէնթ-Էթիէնի 10·45ին Րիւ Թէմափ :

Կը խօսի ՊԱՏ. ՄԻՍԻՐԵԱՆ :

Մարսէյլի շրջան,
Jean Kazarian, voyagence
31 La Canebière, Marseille

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԹՆՋՈՑՔ **Château du Bois** ՀԱՑԿԵՐՈՑՔ

ՊԱՐ

PAR ENTRAINS-SUR-NOHAIN (NIÈVRE)

ՓԱՐԻԶԷՆ 200 ԿԻԼՈՄԵԹՐ ՓԱՐԻԶԷՆ

Auberge "Les Castors" et Annexe

ՀԱՅ ՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԹԱԴ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

35 ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

Բացում 1 Յուլիս 1959

Բաց է ամբողջ տարին

ՏԵՂԱԿԱՆ – ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ – ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԱՇԵՐ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

PENSION, DEMI-PENSION ET LOCATION MEUBLÉE

Հաղորդակցութեան բազմաթիւ միջոցներ

R. N. 6 & 7 - CHEMIN DE FER - CARS
GARAGE - ESSENCE - PARKING

Մանրամասնութեանց համար գրել Տնօրէնին

ՊԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ Է ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՋԵՐՄԱՈՒԹԻՒՆ

BAL

JEUX

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանգ: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
19
ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE
19 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8447 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4348

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՂԵՌՆԱՊԱՏՈՒՄ

Քառասուն տարիէ ի վեր մեր մամու – լին մէջ քանիցս արծարծուած է հայկա – կան մեծ եղեռնին ամբողջական եւ վա – ւերական պատմութիւնը հրատարակելու կարեւոր հարցը :

Ո՛չ ոք հակառակ կարծիք է յայտնած : Նոյնիսկ մասնակի ձեռնարկներ ալ փոր – ձուած են քանի մը անգամ՝ առանց ղրա – կան ու չօչափելի արդիւնքի մը յանգելու :

Ինչո՞ւ այս ձախողութիւնը :

Պարզ այն պատճառաւ, որ դժբախտա – բար ցարդ չէր գոյացած հրատարակչա – կան մեծ կազմակերպութիւն մը, կամ ազգային հաստատուն հիմնարկութիւն մը, որ ստանձնէր այսպիսի լուրջ ձեռ – նարկի մը հետ անհրաժեշտօրէն կապ – ուած խմբագրական բարդ ու դժուարին աշխատանքներէն զատ նաեւ նիւթական մեծ ծախքերը :

Անհատական նախաձեռնութիւններ մասամբ լրացուցած են այս պակասը : Զորս տասնեակ տարիներէ ի վեր բազ – մաթիւ վերապրողներ ղրկի առած եւ հր – րատարակած են իրենց տեսածներն ու լսածները՝ թերթերու մէջ կամ ղրքի ձե – ւով :

Զանազան Հայրենակցական Միութիւն – ներ ալ իրենց ծննդավայրի պատմագր – քին մէջ մասնաւոր տեղ յատկացուցած են 1915ի եւ յաջորդ տարիներու դէպքե – րուն :

Այս բոլորը գովելի բաներ են անշուշտ : Սակայն չեն կազմեր իսկական եղեռնա – պատում մը, որ չէրնան տա չէրնան, պա – տասխանած ձեւով , մեկի տար Սարսա – փի սեւ օրերուն պատկերը, հիմնուած ականատեսի վկայութեանց եւ ազգային ու օտար վաւերաթուղթերու վրայ :

Ուրախ ենք, այժմ որ վերջապէ՛ս պա – տնուած է հիմնարկութիւն մը, որ սիրա – յօժար կը ստանձնէ իրագործել , այնքան տարիներէ ի վեր սպասուած եւ բաղձա – ւած ծրագիրը մը :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարա – նէն է այդ, որուն այս մասին Հանդի – ման ուղղած Կոչը հրատարակեցինք Յառաջի մէջ (11 Յուլիս) :

Կաթողիկոսարանը իր առաջադրած նը – պատակը գլուխ հանելու համար կը կա – րօտի աջակցութեանը բոլոր անոնց , ո – րոնք բան մը պիտան :

Դժբախտաբար տարիներու հոլովոյթով բան մը պիտացողներու թիւը կը նօսրանայ հետզհետէ : Եթէ քիչ մըն ալ անոնանք , եղեռնի սերունդէն մարդ պիտի չմնայ :

Ժամանակ է չարժելու :

Կաթողիկոսարանը խօսքէն անմիջապէս գործի անցնելով , ծրագրած է յառաջիկայ Հոկտեմբերէն սկսեալ իրեն հասած գրու – թիւնները պրակ առ պրակ հրատարակել՝ «յետագային դանոնք որպէս առաձգ գործածելու համար » :

Ծանր աշխատանքի մըն է , որ կը ձեռ – նարկէ Անթիլիասի վանքը, որուն մայր տաճարին կողքին կը բարձրանայ Ապրել – եան Նահատակներուն նուիրուած կոթող մատուռը : Տէր Զօրէն եւ Իրաքի անա – պատներէն բարեպաշտօրէն հաւաքուած պանկեր ու ոսկորներ սուրբ մասունքի պէս պահուած են այդ սրբավայրին մէջ յաւիտենօրէն յիշեցնելու համար հայ թէ օտար բոլոր այցելուներուն՝ թէ չենք մոռցած եւ պիտի չմոռնանք երբե՛ք գոր – ծուած Մեծ Ոճիրը հայ ազնիւ ժողովուր – դին դէմ : Եւ թէ պիտի չարունակենք մեր բողոքի ձայնը բարձրացնել՝ մինչեւ որ վերջապէ՛ս Արդարութիւնը յաղթանակէ :

Մինչ այդ, պիտի պաշտենք մեր նա – հատակները եւ պիտի յաւերժացնենք ա – նոնց յիշատակը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՈՒՊԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՖԻՏԷԼ ԳԱՍՔՐՕ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

Քուպայի յեղափոխութեան ղեկավար Ֆիտէլ Գասթրօ հրաժարեցաւ Վարչապե – տի իր պաշտօնէն, կը հաղորդէ «Ճեղա – փոխութիւն» թերթը, որ իր հիմնած կազ – մակերպութեան պաշտօնաթերթն է : Լու – րը անակնկալ մըն էր եւ մեծ յուզում պատճառեց Քուպայի մէջ :

Գասթրօ, «օրուսաւոր յեղափոխակա – ն»ը, տակաւին ոչ մէկ յայտարարութիւն ըրաւ այս ուղղութեամբ : Պաթիսթայի բռնատիրութեան տապալումէն ի վեր ա – մէնէն կարեւոր դէպքը կը նկատուի ա – սիկա :

Գասթրոյի հրաժարման պարագաներուն չուրջ զանազան զրոյցներ շրջան կ'ընեն : Գլխաւորները հետեւեալները կարելի է նկատել .—

1.— Գասթրօ կը մտածէ վերակազմա – կերպել իր կառավարութիւնը, միաժա – մանակ ստանձնելով Արտաքին նախարարի պաշտօնը, որպէսզի կարենայ մասնակցիլ 21 երկիրներու Արտաքին նախարարնե – րու ժողովին՝ յառաջիկայ ամիս, Սան – թիակօ Տի Չիլիի մէջ: Այս ժողովը պի – տի զբաղուի քննելու համար այն մե – ղադրանքները՝ որոնց համաձայն Գասթրօ օգնած է յեղափոխականներու՝ Տոմինիկ – եան Հանրապետութեան, ինչպէս նաեւ Գարայիպեան եւ Կեդրոնական Ամերիկա – յի կարգ մը այլ երկիրներուն մէջ, օրի – նաւոր իշխանութեանց դէմ :

2.— Գասթրօ կը փափաքի կառավա – րութենէն բաժնուիլ՝ «Գարայիպեաններու ապատարաբ»ի ամէնէն կարեւոր դերը կարենալ խաղալու համար· այս գործին համար կը մտածէ յեղափոխական ուժե – րու գլուխն անցնիլ՝ ընդդէմ Տոմինիկեան Հանրապետութեան, Նիքարակուայի եւ այլ երկիրներու իշխանութեանց , որոնք Քուպայի յեղափոխականներուն կողմէ կը կոչուին «ժողովուրդի թշնամիներ» :

3.— Գասթրօ կը հրաժարի՝ ժողովր – դական խաւերուն մէջ ազդեցութիւն մը գործելու եւ կրկին իշխանութեան գլուխ վերադառնալու համար՝ իբրեւ Քուպայի դեկավար :

Ամէն պարագայի մէջ, տակաւին յստակ բան մը կարելի չէ ըսել : Մօտերս կա – րելի պիտի ըլլայ բացատրութիւն մը տալ այս հրաժարականին մասին :

Քուպայի կառավարութիւնն ու բան – ւորական կազմակերպութիւնները կոչ մը ըրին ժողովուրդին՝ որ հանդարտ մնայ : Միաժամանակ բանակի դեկավար – ներն ալ կոչ մը ըրին՝ որ ժողովուրդը պահէ «քաղաքացիական իր հպարտու – թիւնն ու հանդարտութիւնը » :

Պէտք է չեշտել այն պարագան, որ երկրին մէջ խռովարարական որեւէ շար – ժում չէ եղած :

Գասթրոյի մասին չատ խօսուեցաւ Քու – պայի յեղափոխութեան ընթացքին : Ե – րիտասարդ փաստաբան մըն է ան, ծնած՝ 1926ին, սպանցի հօրմէ եւ քուպացի մօրմէ :

1953 Յուլիս 26ին , 200 պիննալ մարդոց գլուխն անցած յարձակում գործեց զո – րանոցներու վրայ· իր կամաւորներուն կէսէն աւելին սպաննուեցաւ : Ան տաճն հիմնեց «Յուլիս 26ի Շարժում», Պա – թիսթան տապալելու համար :

Ձերբակալուեցաւ եւ 15 տարուան բան – տարկութեան դատապարտուեցաւ, բայց երկու տարի ետք ազատ արձակուելով աքսորուեցաւ : 1956ին զաղանի մտաւ Քուպա եւ վերսկսաւ յեղափոխական գոր – ծունէութիւնը : Պայքարը չարունակեց մինչեւ 1959 Յունուար, երբ յաջողեցաւ Պաթիսթան տապալել եւ իշխանութեան գլուխ անցնիլ ։

Օր ը Օրթ ը

ՔՈ ՀՈԳՈՒՆ ՂՈՒԿՊԱՆ ...

— Պարոն խմբագիր , կ'առաջարկեմ որ ձեր թերթին մէջ *պրիճի* եւ ճատրակի հա – մար մասնաւոր բաժին մը յատկացնէք... Շատ կարեւոր է... Սակայն , առաջին է – ջին վրայ , օրական մէկ սիւնակ ... Մեր ազգը ա՛լ ծանծրացաւ սա կուսակցական վէճերէն ... Աւելի լաւ է որ խելքը *պրի* – ճի եւ *փոքէր*ի տայ եան բամբասանքի եւ գրպարտութեան : Աս ի՞նչ վիճակ է, եղ – բայր... Իրարու առնել տալէն զատ բան չկայ մեր լրագիրներուն մէջ... Դուք իմ խօսքս մտիկ ըրէք ... Թէ ազգերնիս կ'օգտուի եւ թէ լրագրին տէրը ... Եթէ առաջարկս ընդունիք, ես ձեզի, առ – նուազն, տասը , հատ նոր բաժանորդ կը գտնեմ ...

×

— Պարոն խմբագիր , կ'առաջարկեմ որ ձեր թերթին մէջ խոհարարական բաժին մը ունենաք : Սանկ, առաջին էջին վրայ , օրական մէկ սիւնակ... Ասիկա կ'ըսեմ անոր համար որ մեր տանտիկիններէն շատերը կերակուր եփել չեն գիտեր ... Պիտի հարցնէք, ի հարկէ, թէ ինչո՞ւ չեն գիտեր... Բացատրեմ... Որովհետեւ ի – րենց խելքը միտը ազգին գործերուն տուած են եւ տնական գործերը երեսի վրայ ձգած են... Ընկերուհիներէս մէկը մածուն շինել չի գիտեր... Ուրիշ մը , փիլաւ եփել չի գիտեր... Բայց, երկուքն ալ բեմ ելլել ու ճառ խօսիլ գիտեն ... Մեր ազգը անանկ վիճակի մը հասեր է որ իր ուտելիքին կարեւորութիւն տալու է, որովհետեւ եթէ շնորհիով բաներ չու – տես, շնորհիով բաներ ալ չես կրնար ը – սել... Միտս ձեզ վիրաւորել չէ, ան – շուշտ, բայց բանի որ խօսքը կերակուրի մասին է, շիտակս ըսեմ— եթէ մեր ազ – գին գրել – կարդալ գիտցողները բիչ մը աւելի լաւ բաներ ուտէին, ասանկ , ի – բարու գլուխ չէին ուտեր... Նայեցէք , հարուստները իրարու դէմ բաներ կը գրե՞ն... Ձե՞ն գրեր... ինչո՞ւ... Որով – հետեւ փորը կուշտ մարդը ուրիշ փորը կուշտ մարդու մը եռեւէն իյնալու պէտք չունի ... Ըսելս ան է որ եթէ մեր ազգը լաւ ուտէ , աս կռիւները վերջ կը գտ – նեն... Դուք իմ խօսքս մտիկ ըրէք եւ խոհարարական սիւնակ մը բացէք առա – ջին էջին վրայ ...

×

— Պարոն խմբագիր , կ'առաջարկեմ որ ձեր թերթին մէջ պատկերներ հրատարա – կէք... Պատկեր որ կ'ըսեմ, հերոսներու, ազգային մեծ դէմքերու պատկերներ ըսել չեմ ուզեր ... կ'ելլէք խրիմեան Հայրի – կին կամ Անդրանիկին , կամ Տիգրան թագաւորին, կամ Սանդուխտ կոյսին պատկերը կը դնէք ... Ատոնք կարեւոր չեն ... Ձեզի բան մը հարցնեմ — դրամ վաստկիլ կ'ուզե՞ք... հարկաւ կ'ուզէք... է՞հ բանի որ դրամ վաստկիլ կ'ուզէք, ա՛լ ի՞նչ կը տնտնաք, պատկերներով չլեցը – նէ՞ք ձեր լրագիրը: Աղջիկներու պատ – կերներ, կնիկներու պատկերներ, հարս – փեսայի պատկերներ, հարուստին երա – խաներուն պատկերները... Աղքատին ե – րախաներուն պատկերները դնելու պէտք չունիք, որովհետեւ աղքատէն հաց չել – լեր... Հարուստին ճորածին երախայրի պատկերը դրէք, ճայեցէք ի՛նչ տոլարներ կը վճարեն... Աղքա՞տը ինչ ունի որ ձե – զի տայ : Ըսելս ան է որ եթէ իմ ըսած պատկերներես բիչ մը «բաց» ըլլան, ա՛լ ա – ւելի կ'օգտուիք... Մէկը ես եմ — ամէն շաբթու գիտէ՞ք պատկերազարդներուն համար ինչ կուտամ — էն բիչը տոլար մը... Որովհետեւ երբ անոնց պատկեր – ները տեսնեմ, սիրտս կը զովանայ ... Ուրեմն, խօսքս մտիկ ըրէք եւ ..

×

— Պարոն խմբագիր — ես հոգուս դուրպան, ինչո՞ւ ես թերթի մէջ մեր հե – րոսների նկարները չես տպի ամէն օր... Հայոց թե՞րբ կը լինի առանց էդ նկար – ներին — մեր Զաւուշ , մեր Սերոբ, մեր Մուրատ, մեր Նիկոլ, մեր Քեռի... Մէկ էլ մեր թագաւորներ, մեր «Հայրիկ»ներ ... Փո՞ղ չունես ... Դե՛հ լա՛ւ, ես էեզ կ'ուղարկեմ, հիմի, մի յիծծուն դալեր էդ նկարների հաշուոյն... Տպիր էլի, տը – պիր որ տեսնենք էդ Մեծեր ու խաչ հա – նենք... Եւ չմոռանանք մեր սուրբ ազգ, մեր սուրբ հայրենիք ....

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԸՆԵՒԻ Արտաքին նախարարները պաղտնի խորհրդակցութիւններ ունեցան Քուվ Տը Միւրվիլի ապարանքին մէջ , բայց ոչ մէկ համաձայնութիւն գոյացաւ : Երկուշաբթի օր չորսերը դարձեալ միա – սին պիտի ճաչեն, այս անգամ Անգլիոյ Արտաքին նախարար Սելուին Լօյտի ապա – րանքին մէջ : Միւս կողմէ, կարգ մը ըր – րոյցներու համաձայն, Միացեալ Նա – հանգներու փոխ նախագահ Նիքսըն ժա – նեւ պիտի երթայ՝ Հերթըրի հետ կարճ խորհրդակցութիւն մը ունենալու համար :

ՊԻՆ ԿՈՒՐԻՈՆ մեկնիլ կազմել Իսրա – յէլի նոր կառավարութիւնը՝ որովհետեւ պահպանողական կուսակցութիւնը գոբա – վիդ չի կանգնիր իրեն :

ՍՊԱՆԻԱ. չուտով մաս պիտի կազմէ Եւ – րոպայի Տնտեսական Համագործակցու – թեան կազմակերպութեան, 18րդ անդամը ըլլալով : 200 – 400 միլիոն տոլարի օժան – դակութիւն մը պիտի ըլլայ Մատրիտի կառավարութեան :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մեռտա – գործներու գործադուլին երրորդ օրը՝ 100 միլիոն տոլարի վնաս մը կար ար – դէն. օրական 300·000 թոն պղպատի արտադրութիւնը դադրած է· այս ձեւով , չարաթական երեք հարիւր միլիոն տոլա – րի վնաս մը պիտի ըլլայ , որուն 70 մի – լիոնը՝ 500·000 բանթողներու աշխատա – վարձքն է :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հեռատեսիլի եւ ձայնա – փնւոի պաշտօնեաները անգամ մը եւս գործադուլի դիմած են Շաբաթ ցերեկէն կիրակի գիշեր, ցարդ իրենց պահանջնե – րու գոհացում արուած չըլլալով :

ՀԱՄԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ծերակոյտին նախագահ ընտրուեցաւ Կաթոն Մօներ – վիլ, առաջին քուէարկութեամբ : Մօներ – վիլ նախագահն է նաեւ Ֆրանս. Հանրա – պետութեան Ծերակոյտին :

ՄՐՈՒՇԶԵԻ կը չարունակէ իր ճամբոր – դութիւնը Լեհաստանի մէջ : Ցեցեսլոկի մէջ, Խ. Միութեան վարչապետը յայտա – րարեց թէ Գերմանացիները չեն օգտուած հին դասերէն եւ աւելցուց.— «Պոնի մէջ, ոմանք կ'ուզեն որ կոտանոքը դարձեալ Տանցիկ կոչուի, Վրոքլավը՝ Պրեսլաու , Ցեցեսլոկը՝ Շեֆեին : Բայց անոնք որ նը – ման սեւ ծրագիրները կ'որոճան, պէտք է լաւ գիտնան որ այսօրուան Լեհաստանը, 1939ի Լեհաստանը չէ» : Մրուշչեւ ըսաւ նաեւ.— « Ընկերվարական երկիրներու արեւմտեան սահմանը երկու Գերմանիա – ները բաժնող սահմանն է : Մեզի համար այդ սահմանը, հասարակաց սահման մը կը նկատենք, որ կը բաժնէ դրամատիրա – կան աշխարհը բնկերավարական աշխար – հէն» : Առաջին անգամն է որ Մրուշչեւ այսքան յստակ ձեւով յայտնած է թէ դէմ է Գերմանիոյ վերամիացման :

ԱՆՐԻ ՓՈՒՒՈ, ծանօթ դրագէտը մե – ռաւ առջի օր, 72 տարեկանին : Պատմա – դէտ եւ աշխարհագրագէտ, Փուռա կը թողու ճոխ գործ մը :

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

“ԿԱՊՈՅՏ ԼՈՅՏ„

★

Հեղինակ՝ Յ. ՄՆՃՈՒՐԻ, Իսթանպուլ 1958
(Հրատ. Էսաեան Սաճուց
Միութեան, թիւ 4)

Պատմուածքներու այն հատորը, որ Իսթանպուլ լոյս տեսած է, բանաստեղծական խորագիրը մը ունի, « Կապոյտ Լոյս», բայց բովանդակութիւնը բանաստեղծական չէ:

Հեղինակը անծանօթ մը չէ մեր գրականութեան մէջ: Գիւղական կեանքէ առնուած իր պատմուածքներուն աւելի կանուխէն ծանօթացած էինք: Եթէ չեմ սխալիր անոնք առաջին անգամ լոյս տեսան ողբացեալ Շ. Մխսքեանի «Ազդակ» շաբաթաթերթին մէջ: Ուրեմն յիսնամեակի մը վաստակն է:

Յ. Մնձուրի Պզիկ Արմտանէն է, որ Ակնայ գաւառին գիւղերէն է, առատ պտղաբերութիւն ունեցող գիւղ մը, որ իր անունն առեր է արտադրած արմտիքներէն: Գիւղը կը գտնուի Եփրատի ձախ ափին վրայ: Լեռնային շրջան մըն է: Բուն լեռը Կապոյտ Լոյս կը կոչուի : Ինչպէս շատ մը գիւղեր, անկիւններ ու շրջաններ, որոնք հայկական անուանակոչումներ ունին եւ առով իսկ Յ. Մնձուրի գիւղագրութիւնը կը զանազանուի մեր միւս գիւղագիրներէն: Ուրիշ բանով ալ կը զանազանուի ան: Յ. Մնձուրի իր գիւղը, դաշտանկարները կը պատմէ: Իր անձերը իր գիւղացիներն են, ու քիչ մըն ալ հարեւան Քիւրտերուն կեանքն ու կենցաղը կ'ունենայ, որովհետեւ քառասուն եւ ինը կտորներէն տասնեւհինգը քրտական կեանքէն են: Համաձայն ենք անշուշտ, որ այդ կեանքը եւ մարդոց ապրելակերպը որեւէ տարբերութիւն չունին հայկականէն: Մեծ մասով իրավ է պէր, բայց հէգեաթիներն իսկ գիւղի հարազատ ապրումներէն ու փորձառութիւններէն կազմած է: Ցաւալի մեզ կ'առաջնորդէ մինչեւ Ակնայ ձորը և հարուստ ու ջրաբեր պտղաստանները: Այսպէս ուրեմն Յ. Մնձուրիի գրական հորիզոնն ու աշխարհագրութիւնը կը սահմանուին առաջին պատմուածքներուն մէջ իսկ, իրրեւ իր ծննդավայրը: Ան հաւատարիմ է արուեստի եւ գրականութեան հետեւեալ բանաձեւին, որուն համաձայն, հայ արուեստը եւ գրականութիւնը, որպէս զի կարենան ցեղին հոգին ցոլացնել, իւրայատուկ գեղեցկութիւնները երեւան հանել, բնագաւառէն ներշնչուելու է, անկէ առնելու է իր աւիշը, անոր հողէն ծծելու է, այդպիսով միայն կենսունակ, բարձրարուն, ինքնատիպ նոյն ատեն խորապէս մարդկային դառնալու համար: Եւ ատոր համար պէտք է դիմել բուն իսկ ակին, առաւելապէս գիւղին, ապրիլ հոն, ճանչնալ ու սիրել զայն :

Ահաւասիկ արուեստի հիմնական սկզբունքով ու տարրերով մշակած է Յ. Մնձուրի իր գրականութիւնը :

Ցաւալի հետեւած էինք իր գրականութեան: Բայց եւ այնպէս մեր զզացած տրտպաւորութիւնները անցողակի եւ ժամանակաւոր եղած էին: Հիմա որ ձեռքի տակ ունինք « Կապոյտ Լոյսը», որ տասը պատմութիւն մը, երկար տարիներու վաստակ մը կը ներկայացնէ, այս կերպով կը հետեւինք հեղինակին մտայնութեան, արուեստին ու գրականութեան :

Իր գրականութեան տեղագրութիւնը Ակնայ գաւառին, հետեւաբար իր ծննդավայրին հարազատ պատկերն է: Լեռներու, հողի, այդիներու եւ պարտէզներու, ինչպէս նաեւ մարդկային էակներու, միշտ համեստ, տիպարները գիւղական աշխարհէն են: Սովորական պատմուածքներ չեն անոնք, բարքեր ու սովորութիւններ, պղպեղրական հարուստ նիւթեր աւելի հաճելի կը դարձնեն զանոնք:

Հեղինակին նպատակը պղպեղրութիւն ընել չէ, որ ընթերցողին համար նուազ տանելի պիտի ըլլար : Ցիշուած բոլոր այս տարրերը փնտռուած չեն, այլ անոնք կը կազմեն հոգին ու մարմինը այդ պատմուածքներուն, որոնք երբեք չեն վերջանար ողբերգութիւններով: Եւ այն պահուն որ ընթերցողը կը սպասէ ընտանեկան, եղբայրական , ընկերական տռամի մը, հեղինակը վերջակէտը կը դնէ, ձգելով որ ընթերցողի մտքին մէջ չարունակուի պատմուածքը: Նոյն ձեւովամբողջ հատորը «Կապոյտ Լոյս»ին, որուն էջերը յաճախ պարզ, մարդկային եւ նահապետական ներքին կեանքի մը հետ կապուած տռամներ են :

Իրրեւ գիւղագիր, Յ. Մնձուրի բոլորովին տարբեր է մեր միւս գիւղագիրներէն, թէ՛ խորքով եւ թէ արուեստով, թէ՛ լեզուով եւ թէ ոճով: Մեր միւս գիւղագիրները քիչ մը շատ արուեստ ու մշակում կը դնեն իրենց նիւթին մէջ: Յ. Մնձուրի իր տիպարներուն հոգիին պէս պարզ ու միամիտ է, արուեստակութիւն չունի : Երբ կը նկարագրէ ընդհանրապէս գիւղերու ապրելակերպը, նոյնքան բնական է երբ կը ներկայացնէ Ուտեձոր եօթը տուներով գիւղին բազմանդամ դերդաստանին թամար Ֆաթունը, հազար բարիքով տուն ու տեղը, որուն ամուսինն ու երկու տղաքերը Թումանիոյ մէջ սրճագործներ են :

«Գարնան ճամբով» պատմուածքին մէջ Վահանին եւ կնոջը Նանոյին խօսակցութիւնը կայ, երբ որթատունկերուն տակը բահելու կ'երթան, յանկարծ Վահանին մէջ կ'արթննայ սէրը, կը ցանկայ կնոջը, բայց Նանօ չհասկնալ կը ձեւացնէ: Նոյնը նաեւ «Համբ» պատմուածքին ձանճանը կը տեսնէ Ապլայենց Արութին կինը, Սեւ Գարուն որ առանց հանուելու կը քնանար, եւ ցանկութիւն կ'արթնցնէ իր մէջ, հեշտանքներ «անոր բարակ շրթներուն , ու ծիրով շրջանակուած աչքերուն նայելուն, անոր փէշերուն քով կենալուն մէջ անգամ վայելք մը » կը զգար :

Գիւղական աշխարհին մէջն ալ մարդիկ ենթակայ են սրտի բաբախումներու : Ընտանեկան ողբերգութիւնները կը պատմէ սովորական բառերով ու չէչտով: Բայց կը մատնէ ներքին տագնապը :

« Հարսիկը » պատմուածքին մէջ մօր մը անհաւատարմութիւնը կը պատկերացնէ: Հարսնութիւնը մունջ կենալու , խոնարհութեան, հնազանդութեան, աշխատանքի եւ համեստութեան խորհրդանիշ է :

Կամ «Երէկ ուր էիր» գրուածքին մէջ ուրիշ ընտանեկան ողբերգութիւն մը կը պատմուի , երբ երկու երիտասարդներ չինծու պատմութենէն փխրուն կածներ կ'ունենայ իր անմեղ կնոջ անհաւատարմութեան մասին: «Քէնը» պզտիկ պատմուածք մըն է: Վարդանի մեծհոգութիւնը, արհամարհանքը ցոյց կուտայ գիւղին մեծ ազաներուն հանդէպ , « Ցուսիկ» այս էջն ալ առանց հաղորդութեան մեռնողի մը ներքին տագնապը կը ներկայացնէ :

Գրեթէ ամէն մէկ պատմուածք գիւղական հին, բարի սովորութիւն մը կը յիշեցնէ մեզի: Հէգեաթեասց Նուռ մամը կայ, երբեմնի հարսներուն մունջ կենալը իրենց կեսուրներուն առջեւ: Հարսնիքի ձէնող կուլիկի տիպարը: « Հայց ուզելու պէս» գրուածքին մէջ Թորոսին խռովքը մեզ ալ կը խռովէ, երբ կը հանդիպի լեռան մը կողին զեղեցիկ Ֆասին, բայց չի համարձակիր անոր առաջարկութիւն մը ընել նոյնիսկ «հայ ուզելու պէս»:

Տակաւին ուրիշ մանրավէպեր ալ: «Քեռիին տունը», դաս մը բոլոր անոնց, որ ընդհակ դիչեր ցերեկ իրենց երիտասարդ հարսէն չեն կշտանար, եւ կը հիւանդանան, ոտքերը չեն բռներ, հետեւաբար Քեռիին տունը կը քերեն երիտասարդը, որպէս զի հարսին երեսը չտեսնէ, քանի որ ոսկորներուն ծուծերը քամուեր են արդէն ...:

Բազմաթիւ են այն էջերը, որոնց մէջ Յ. Մնձուրի սիրահար հոգիներու ողբերգութիւնը կը ներկայացնէ: Հատորին լաւագոյն պատմուածքն է «Սիրահարութիւն մը» խորագրով գրուածքը, ուր ոչ միայն գիւղական կեանքի աշխատանքները այնքան բնականօրէն նկարագրուած են, այլեւ Նարոյին եւ երիտասարդի մը փոխադարձ սէրը կը ներկայացուի, բայց եւ այնպէս Նարօն ուրիշի մը հետ կ'ամուսնանայ :

Մանկական աշխարհն ալ զեղեցիկ էջեր ստորագրել տուած է հեղինակին, ինչպէս «Կարմիր, կանաչ ապրչում », «Նոր բէն նուռ մամը» եւայլն:

Կարգ մը պատմուածքներ ալ կը ներկայանան իրրեւ յուշեր, ինչպէս՝ «Տուրսուն էֆէնտին» կամ «Անոան» եւ «Տզաքը» հատուածները:

Ազգագրական նիւթերու ակնարկութիւնը կ'ընէի, օրինակ, ինչպէս Ակնայ մէջ սովորութիւն էր. Մայրը ներքնակին վրայ դրաւ երախան, օճախին թաղարով տաք աւազ բերաւ, պարին հետ խառնեց, տաքցուց, տարածեց օրոցքին մէջ, վրան բարակ շոր մը փռեց ու պառկեցուց: Ցետոյ ալ վերմակով գոգեց, վրայ – քաշիկով ու քամարով կապեց, երեսծածուկը երեսին ձգեց»:

Հիւանդութիւններէ ազատելու համար, քանի որ կը հաւատան թէ աչքի կուգան անոնք, հիւանդը ո՞ր օրը որո՞ւ հանդիպած է, ո՞վ իրեն աչք ըրած է, անոր տանը չեմէն կը տաչեն, կամ առանց դիտցնելու հագածներէն մէկ երկու թել կը փրցնեն, այրելով մուխը հիւանդին կուտան, որ չնչէ եւ ազէկնայ: Ուրիշ հաւատալիք մը. հիւանդութենէ մը ազատելու համար «երդիքը հանէ, Մրզայ լերան դիմացը թող երեք անգամ պարէ, ցաւը կ'երթայ վրայէն:

×

Յ. Մնձուրիի գրականութեան մէջ յաճախ կը հանդիպինք Թուրքերէն բառերու: Մանաւանդ քրտական բովանդակութիւն ունեցող պատմուածքներուն մէջ: Բարեբախտաբար հայերէն բառարանը նոյնքան հարուստ է, բառեր որոնք մեր բառարաններուն մէջ առնուած չեն, եւ որոնք ունին իրենց յատկանշական իմաստները: Քանի մը տասնեակներու կը հասնին անոնք: Օրինակ՝ կոտմ, լօշիկ , կոնտ, կորճայ (վայրի սխտոր), Թրխիլ, հալիսկ, խողիթ, գաբիկ, եղուշիկ, չեմտուկ, եւայլն:

Հետաքրքրական է նաեւ Յ. Մնձուրիի

ՔԱՋՆ ՌԱԻՍԼԱՆ

(Ռուսական Հէքեաթ)

●

ՏՈՒԹ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻՆ
Եղբայրական սիրով ու կարօտով

Ա.

— *Արեւշատութի՛ւն եւ աստուածային մխիթարութիւն ցարին ...*

Կուլա՛յ կիեւ, կուլան եկեղեցականները, կուլան պալատականները, կուլայ ժողովուրդը ,— առաւօտ – երեկոյ կ'աղօթեն Տասանորդաց Տաճարին մէջ :

— *Անհետացա՛ծ է ցարին դուստրը , իշխանուհի Օլգա , Օլգա գեղանին :*

Ու սո՛ւտ է մտեր սուրբ քաղաքը: Ոչ ոք գիտէ թէ ի՛նչպէս անյայտացած է Օլգա, — առեւանգա՞ծ են, սպանա՞ծ են : Սո՛ւրբ Վլադիմիր, դո՛ւ մի՛ջամտես :

— *Ո՛վ որ հետքը գտնէ ...*

Ինչէ՛ր կը խոստանայ ցար Իվան իր մտնետիկին բերնով, մինչ կուլան լողները, կուլան իշխանները, կուլան մանաւանդ երեք ասպետները, որոնք թեկնածու կը համարուէին անյայտացած իշխանուհիին հետ ամուսնութեան :

Կապար կը թափի կարծես կիեւի երկինքէն, ու մեռելաքաղաք դարձած է Դնեբրի մատին այս գոհարը, ուր, էր երբեմն, նոյնքան թանկագին գոհար մը կը համարուէր Օլգան, իշխանուհիներուն մէջ ամէնէն սիրուածը, կիեւի աղջիկներուն մէջ ամէնէն գեղեցիկը, այն՝ որ բարի էր այնքան որ «Աստուծոյ հրեշտակը» կ'անուանէին զայն եկեղեցւոյ հայրերը :

Առաւօտ մը, ցար Իվան իր մօտ հրաւիրեց երեք ասպետները եւ ըսաւ. —Կանչեցի ձեզ, որովհետեւ գիտեմ թէ կը սիրէք աղջիկս: Վերջապէս տեղեկացայ թէ ի՛նչ է պատահած եւ ո՛ւր կը գտնուի հիմա սիրեցեալ աղջիկս :

— *Ըսէ՛ք, Տէր , ըսէ՛ք, ուր կը գտնուի իշխանուհի Օլգան, պատրաստ ենք դէժո՛ք մտնելու՝ ազատելու համար զայն:*

— *Աւա՛ղ, Զեռնոմոր առեւանգած է զայն ու տարած Անիծեալ լեռը: Կրնաք երեւակայել այժմ թէ ո՛րքան կը տառապիմ՝ խորհելով որ դժբախտ աղջիկս պիտի ենթարկուի այն փորձութեան, որուն դատապարտուած են բոլոր այն աղջիկները, զորս առեւանգած է Զեռնոմոր : Պալատին դուշակուհին, եօթը օր աղօթելէ ետք, երեւան հանեց ինչ որ պատահած է եւ ինչ որ պիտի պատահի: Զեռնոմոր կը բնակի Անիծեալ լերան վրայ, ունի դղեակ մը՝ որ շրջապատուած է խորհանի , ուր կը վխտան վիշապներ ու դազաններ: Ահա այդ դղեակին մէջ կը գտնուի իմ սիրեցեալ ու դժբախտ աղջիկս: Զեռնոմոր վհուկ մըն է, որ կախարդած է աղջիկս ու տարած մինչեւ իր դժոխային պալատը, իր կինը դարձնելու համար զայն: Կը ճանչնամ աղջիկս, վրատահօրէն գիտեմ թէ իշխանուհի Օլգա, ամէն տառապանք , նոյնիսկ մահը յանձն առած՝ մերժած է կին դառնալ Զեռնոմորի: Այնպէս որ այս պահուս կը կրէ այն դատապարտութիւնը, որու ենթակայ են բոլոր այն աղջիկները, որոնք մերժած են կին դառնալ Զեռնոմորի՝ իրենց առեւանգումէն ետքը:*

— *Զեռնոմոր ի՞նչ դատապարտութեան կ'ենթարկէ իր գոհերը, հարցուցին ասպետները՝ զարհուրանքէն իրենց չունչը բռնած :*

— *Զեռնոմոր, ինչպէս ըսի, վհուկ մըն է, իր գօտիէն կախուած է մոգական ուռկանը զոհին վրայ, զոհը կը կերպարանափոխուի կը դառնայ ձուկ: Զեռնոմորի ձուկերուն մէջ դղեակին աւազանը լեցուած է այսպիսի ձուկերով, բոլորը կախարդուած աղջիկներ: Վախնամ հիմա աղջիկս ալ դարձած է ոսկի ձուկ մը, հրէշին փորձաքենց զոհ :*

Ձայնը դողդողաց այտերէ եւ ցարը լռեց՝ իր վիշտին մէջ խորասոյզ: Լռեցին ասպետները եւս՝ իրենց զարհուրանքէն պապանձած:

Ի վերջոյ ըսին.

— *Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ չարժինք, Տէ՛ր, հրամայեցէք եւ պիտի գործադրենք ձեր հրամանը ամենայն անձնազոհութեամբ :*

— *Գացէք Անիծեալ դղեակ , լուծեցէք վրէժս կամ մեռէք այնտեղ :*

Առաջինը խօսեցաւ Ռուսլան, ասպետ քաջասիրտ, ասպետ իմաստուն, եւ ըսաւ.

— *Տէ՛ր, պիտի երթամ պիտ լուծեմ ձեր վրէժը, կա՛մ պիտի ազատեմ իշխանուհին, կա՛մ պիտի մեռնիմ այնտեղ :*

Ցետոյ խօսեցաւ Ռատմիր, ասպետ ե – րազկոտ, ասպետ մտամոլոր, եւ ըսաւ.

— *Պիտի լուծենք վրէժը կամ պիտի մեռնինք :*

Ամէնէն ետքը խօսեցաւ Ֆարլաւ, ասպետ անարի, ասպետ վատասիրտ, եւ ըսաւ .

— *Պիտի լուծենք վրէժը կամ պիտի մեռնինք :*

Ըսաւ բայց հազիւ կրցաւ ծածկել իր ներքին խռովքը՝ միշտ մտածելով այն ահաւոր վտանգին մասին, որու պիտի են թարկուէր Անիծեալ լերան վրայ, Անիծեալ դղեակին առջեւ :

Բ.

Առաջին մեկնողն էր Ռատմիր, ասպետ երագի, ասպետ բանաստեղծութեան :

Հարիւր քայլ դեռ չհեռացած քաղաքին դռներէն՝ հանդիպեցաւ հովիւ աղջկան մը, աչքերը ծովի գոյն, մազերը դեղձի, մորթը չուշանի, որ ոչխար կ'արածէր դաշտերուն մէջ՝ Դնեբրի գետին եղերքը: Տեսաւ ու սիրահարեցաւ, վար ցատկեց ձիէն, մօտեցաւ աղջկան, բարբառեցաւ մուսան ,տաղեր հիւսեց եւ քերթողական անուշ խօսքերու պսակներ կախեց հովիւ աղջկան վիզէն :

Իշխանուհի Օլգա, վրէժ ու երդում ,— մնացէք բարով :

Երազկոտ Ռատմիրը, մտամոլոր Ռատմիրը մոռցա՛ւ ամէն բան :

Երկրորդ մեկնողն էր Ֆարլաւ, ասպետ անարի, ասպետ վատասիրտ, որ արագ ոտտումներով հասաւ մինչեւ կոյս անտառ, բայց անտառին մտայլ պատը տեսաւ չտեսաւ՝ փախա՛ւ ետ դարձաւ :

Իսկ քաջասիրտ Ռուսլան չմեկնեցա՛ւ, չշարժեցաւ տեղէն անգամ : Ընդհակառակը, փակուեցաւ իր ապարանքին մէջ , խոհաց մտածեց ժամերով, յետոյ ապրուստ հոգուստներ, բերել տուաւ հագուպիտոյ պահարեղէններ եւ ագամանդներ, հրամայեց պատրաստել անուշահոտ օծանելիքներ ու վարդի փոշի : Հագուեցաւ ինչպէս բամբիշ մը, օծուեցաւ ինչպէս պերճախիհ մը, ժամերով օրօրուեցաւ հայելիին առջեւ, ծփանք տուաւ իր չարժումներուն, իմաստ եւ հրայրք՝ իր պարերուն, քաղցրութիւն ու կախարդանք՝ իր ձայնին :

Ռուսլան, արիասիրտ ու կարիճ ասպե–

— Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, հայրիկ, ես չեմ կարող ասել, թե ինչո՞ւ, բայց ես ուզում եմ, որ նա ողջ մնա, ես ուզում եմ, որ նա ողջ մնա, ես ուզում եմ, որ նա ողջ մնա,

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· ԱՐՂՈՒ ԹԵՒԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ Փարիզեան չրջանի բոլոր խումբերուն :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Անձրեւի պարագային ապահովուած է հաղաթապետարանին սրահը :

Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :

Հասցէը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին,* Պուլվ· Քառնոյէն :
Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները : Գինը՝ 400 *ֆրանք :*

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ· Յ· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կը նախագահէ՝ ԸՆԿ· Յ· ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

կը խօսի ընկ· Ա· ՔԼՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , չամփուրով խորոված, պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանա – դրուիլ մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս, 300 ֆրանք երթուդարձի համար: Ա· Քէօ – սէյեանին (Փլաս տ'Իթալ): «Յառաջ»ի հատաւաճառ Պ· Ծերիկեանին, (Տոմի – նիքէն), մասաւաճառ Ա· Պետրոսեանին (*Քըթիթ Մարի*):
*Ծ*օթոքառը Փլաս տ'Իթալէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին:

ՊՈՄՈՆԷՆ հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերներ Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլպաշեանի , Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօղեանի մօտ :

ՇԱԻԻԼ

Շաւիլի Հայոց Եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ Յուլիս 26–ին կիրակի առաւօտ պիտի կատարուի պատարագը :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ չրջակայքի Հայց· Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ· 1959, ժամը երեքին:
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :
Մանրամասնութիւնները յետագային :
Նկատի ունենալ այս թուականը :

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

ՈՒՐԱԽԱՑՈՒՅՑ'Ք խորհրդային Միութեան մէջ ապրող ձեր ազգականներն ու բարեկամները , ԾՐԱՐՆԵՐ ՆՈՒԻՐԵԼՈՎ:

Ձեր առաքումներուն համար ունինք առաջնորդակ ապրանքներ, ամէնէն նըպաստաւոր գիներով· Զուտ բուրդէ կերպասներ, ճերմակեղէն, կօշիկ, դուլպայ, ժամացոյց , եւայլն ...

Մասխի, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ որեւէ ուրիշ ծախք նշանակուած գիներուն մէջ են :

ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ԶՈՒՆԻ:

ԱՌԱՔՈՒՄ· մինչեւ 20 քիլօ կշռող ծրարներուն համար՝ 2·500 ֆրանք :

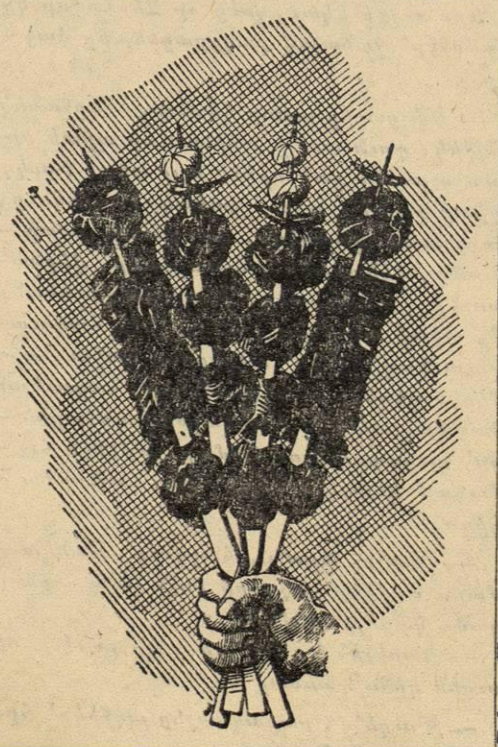
ՑԱՆՁՆՈՒՄ· երեք չորս չաբաթէն ծրարները , ապահով , իրենց տէրերուն ձեռքը կը հասնին :

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՒ ԶՐԻ ՑՈՒՑԱԿ

SICOMEX

20, Rue Royale,
Tél. : OPE. 67-77 PARIS 8· Métro : Madeleine

ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ ԱՊՐԱՆՔ ՓՆՏՌԵԼԷ ԱՌԱՋ , ՄԵՋԻ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ՏԵՍԷՔ ՄԵՐ ԳԻՆԵՐԸ :

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ , «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ատիպողարար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Հ· Յ· Դ· «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ· Մխաքեան» խումբի ընկերները այս և – րեքշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քա – տէ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս , նոր հասցէի մը ատանալ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան :Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չգրացնող դիմումներուն գոհացում պիտի չտրուի· Նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել :

Մեր հատաւնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր·:

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաստատուն բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները , դիւրացնելու համար վարչութեան գործը:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· «Վահրուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի «Անտոք» ենթակոմիտէին և Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբին :

26 Յուլիս, կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ 22, Փոն Անթիէնի (Վարիզել) Ո Պեռժ տը Սօլ գովասուն պարտէզին մէջ:

Նախագահութեամբ՝ ընկերը Ա· ԳՈՒՑՄԱՃԵԱՆի:

Կը խօսի ընկ· Ս· ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ:
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :
Մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին :
Կը հրաւիրուինկղզ· Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները:
Ուտելիքներ հեռերնին բերել , բացի խմիչքէն :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

★

Ֆրանսոյի արշաւանքի առիթով կը տօնուի՝ ընտանեկան զաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս, , կէ· րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ , Քաֆէ Լամարկի եռեւի զովասուն պուրակին մէջ: Ճոխ պիւֆէ , մաուչելի գիներով :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ: Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Ֆօթ տ'Ազիւրի վրայ վարձու է եւ անմիջապէս տրամադրելի ամէն յարմարութիւններով օժտուած յարկաբաժին մը, (մեծ սթանտինկ), Թուլօն Սիւր Մեռ: Կահաւորուած չորս հոգիի համար: Դիմել՝

Mme. Danglard
9 Rue Mazagran, Paris

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ· 01·69 (դրասենեակի ժամերուն) :

ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՆՑՈՒՑԷՔ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր երկրորդ մեկնումին մասնակցողներուն կը հաղորդենք թէ մեկնումը տեղի կ'ունենայ

ՅՈՒԼԻՍ 28 ԺԱՄԸ 23ԻՆ

PARIS - GARE DU NORD

Փոխանակ Օպոստոս մէկի, ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր, հիւպատոսարանի ձեւակերպութեանց պատճառներով :

Կը խնդրենք որ մեր յաճախորդները ներոպամիտ ըլլան, կամքէ անկախ, այս փոփոխութեան համար :

Մեր երրորդ մեկնումը՝

ՕԳՈՍՏՈՍ 14ԻՆ

Միայն ֆանի մը տեղեր կը մնան տրամադրելի :

Անմիջապէս արձանագրուեցէք (Յուլիս 28էն առաջ)

Մեր գրասենեակը բաց է ամէն օր բացի կիրակիէն, ժամը 9 – 12 եւ 14էն 18·30

★

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Tourist Romea France

10, RUE PASQUIER, PARIS - 8e
Métro : Madeleine
Tél. : ANJ· 48-47, 41-83, 47-05

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
21
ՅՈՒԼԻՍ
MARDI
21 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8448 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4349

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՏՔԸ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿԸ

Պերլին: Ա՛յս է անունը Խորհրդային Միութեան բեմադրած քաղաքական նոր թատերախաղին:

Քանի՞ արարով պիտի վերջանայ:

Գուցէ անոր հեղինակը՝ Կրեմլինն իսկ չի կրնար այլեւս պատասխանել հարցումին, որովհետեւ իր յղացած խաղը նախատեսած ձեւով ու թափով չընթանար, չնորհիւ արեւմտեաններու մինչեւ այսօր ցոյց տուած հաստատ կամքին:

Երեք ամիս առաջ, երբ արտաքին չորս նախարարները ժողովի նստան Ժընեւի մէջ, ոչ ոք պատրանքն ունէր որ ժողովը պիտի ըլլար կարճատեւ եւ արդիւնքը՝ դրական: Այդպէս կրնար ըլլալ սակայն, եթէ Խորհրդային Միութիւնը, որ նախաոաջարկելով, ապա պահանջելով եւ մինչեւ իսկ սպառնալով՝ նախաձեռնարկ եղած էր ժողովին, Ժընեւ եկած ըլլար արեւմտեաններուն պէս խաղաղասէր եւ հաշտարար ոգիով, փոխանակ վրան բոց յետին մաքով մը:

Արեւմտեանները եւ իրենց հետ աշխարհի բոլոր պետութիւնները պիտեն այսօր որ Պերլինը պատրուակ մըն է Ռուսերուն համար: Այդ անունով եւ առիթով խոր հրղային գիւանագիտութեան հետապնդած եւ ամէն գինով գործադրել ուզածը Գերմանիոյ՝ միացեալ Գերմանիոյ մը խորհրդայնացումն է:

Այդ նպատակին հասնելու համար է որ Ռուսերը առաջին մէկ օրէն, ամէն բանէ առաջ, փորձեցին Արեւմտեաններուն պարտադրել Արեւելեան Գերմանիոյ ինքնավար եւ անկախ պետութեան մը հանդամանքը: Ա՛յս էր Ռուսերուն յետին միտքը եւ եթէ փորձը յաջողէր, անոր յաջորդող խորհրդային երկրորդ պահանջը պիտի ըլլար հրաւիրել եւ ձգել որ երկու Գերմանիաները, դլուխ դլխի, համաձայնին իրենց միութեան ժամուն եւ ձեւին վրայ: Բնականաբար այն թաքուն յոյսով եւ դուցէ վստահութեամբ որ տարկացած արեւելեան Գերմանիոյ միջոցով, Խ. Միութիւնը պիտի հասնէր իր քաղաքական նպատակին:

Այս բոլորը յայտնի եղաւ Ժընեւի առաջին արարին: Մայիս 18էն մինչեւ Յունիս 20, կրմիջոցի ըրած սկզբնական առաջարկն ու յետադայ փոփոխակները լայ նօրէն փաստերին վերի մեկնութիւնը:

Ամէս մը վիճաբանելէ ետք ոչ մէկ համաձայնութիւն դոյացաւ Ջորաերու մէջ, ընդհակառակն, այնքան խոր էր երկու կողմերու տարակարծութիւնը որ եւ ըեք չաբթուան միջնարար մը անհրաժեշտ նկատուեցաւ:

Յուլիս 13էն ի վեր սկսած է Ժընեւի երկրորդ արարը: Ըստ երեւոյթներուն, Արեւմտեանները պատրաստ են աւելի ճկուն դիրք մը բռնելու Պերլինի միացում մի վէճին մէջ, եթէ Խորհրդային Միութիւնը՝ իր կարդին, դիջումներ կատարէ Գերմանիոյ միացման համար:

Իրականին մէջ, Խ. Միութիւնը հակառակ չի կրնար ըլլալ միացեալ եւ զօրաւոր Գերմանիոյ մը: Պատմութեան ընթացքին երկու երկիրներուն չահերը սակայ նոյնացած են:

Ռուսատանն ու Գերմանիան դաշնակցութեան եւ դինակցութեան երկար անցեալ մը ունին: Խ. Միութիւնն ալ միշտ ուզած է, մինչեւ իսկ հիթլերական վարչաձեւին առեն, ուժեղ Գերմանիա մը, Եւրոպայի սիրտին վրայ, պայմանաւ որ, կամայ թէ ակամայ, ան ենթարկուած ըլլայ Մոսկուայի քաղաքականութեան: Խ. Միութեան համար, նման Գերմանիա մը Եւրոպական Ջինատան մը կրնայ ըլլալ: Եւ այդպէսով, Ասիային ետք, Մոսկուա կրնայ հզօր չենարան մը ունենալ՝ Արեւմուտքի եւ աշխարհի դէմ իր տարած

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁՈՀԵՐ

ՔԱՍԸՄ.— ԱՆԿԱՃՕՐԷՆ ՊԻՏԻ ՎԱՐ – ՈՒԻՆՔ ԱՆՈՆՑ ՀԵՏ

★

Պէյրութի եւ Գահիրէի թերթերը գրած էին, թէ խռովութիւններ ծագած են Քերքիւքի մէջ (Հիւս. Իրաք): Ներկայիս Պաղտատի ձայնասփիւռը կուգայ հաստատել թէ բանակն ու համայնավարները բուռն բախումներ ունեցած են:

Պաղտատի ձայնասփիւռը սխալեց բանակի պաշտօնական դեկոյց մը, ուր կը չեշտուի, — «Ազահութիւնն ու կարպատպահութիւնը վտանգող միջադէպը պատահեցան Քերքիւքի մէջ, վերջին օրերու ընթացքին: Յարձակումները գործուեցան բանակին դէմ եւ բազմաթիւ հաստատութիւնները վնասուեցան:

« Կը ցաւինք որ նման դէպքեր պատահեցան. կը յայտարարենք սակայն, թէ կացութիւնը հանդարտած է այլեւս Քերքիւքի մէջ: Մանաւանդ յանձնախումբ մը դրկուեցաւ հոն՝ պարադլուխները երեւան հանելու եւ օրէնքին համաձայն դատելու համար»:

Այս հրամանագիրը ստորագրուած է Իրաքի դինուորական կառավարիչ՝ Զօր. Ահմէտ Սալեհ Ապտիլ կողմէ:

Ամերիկեան ձայնասփիւռի Ազգային կայանի Պաղտատի թղթակիցին համաձայն կռիւներու ընթացքին 90 հոգի սպաննուած են: Բախումներ եղած են նաեւ Պասրայի եւ Եփրատի շրջանին մէջ, իսկ Քերքիւքի մէկ մեկուսացած ըմբոստներ տակաւին կը չարունակեն կրակել: Նոյն թղթակիցը յայտնած է նաեւ տեսակցութիւն մը ունենալ Զօրավար Քասըմ Սրմի հետ, որ յայտարարած է թէ եղածը «պարզ թիւրիմացութիւն մըն է»:

Այսուհանդերձ, Վարչապետ Քասըմ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Պաղտատի մէջ, հաստատելով թէ խռովութիւններ եղած են Քերքիւքի եւ իրաքեան այլ քաղաքներու եւ դիւղերու մէջ.— «Խստօրէն պիտի պատժեմ բոլոր անոնք, որոնք ապստամբութիւնը վտանգեցին» յայտարարեց ան, առանց յիշատակելու համայնավարներու անունը. բայց հետեւեալ խօսքերը յստակօրէն ցոյց կուտան թէ որո՛նց ուղղուած էր վարչապետին ատսոր.— «Մարդկէկ կան՝ որ կ'ուզեն թէ ժողովուրդի թշնամիներուն ապստամբութիւն պէտք չէ տալ:

պայքարին համար:

Կրմիջօ կ'ուզէ համալեռման կոմիտէ մը ստեղծել (արեւելեան եւ արեւմտեան Գերմանիա) որ քննէ դերմանական հարցը եւ պատրաստէ հաշտութեան դաշնադիրը: Արեւմուտքը կը պատասխանէ՝ Պոնի կառավարութեան ներշնչումով, որ այդ կոմիտէին պէտք է մաս կազմեն նաեւ Ջորաերու պատուիրակները: Նման կոմիտէ մը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Ժընեւի ժողովին չարունակութիւնը:

Եթէ Խ. Միութիւնը ընդունի այս առաջարկը, թատերախաղը պիտի չարունակուի երրորդ արարով մը:

Անհրաժեշտ է որ չուտով լուծուի Պերլինի Գորղեան հանդոյցը, Ջորաերու խելքով, եւ ոչ թէ սուրով:

Ձիշդ քսան տարի առաջ, Տանցիկի պատրուակը պատճառ եղաւ Բ. աշխարհամարտին:

Անորակելի ոճիր մը պիտի ըլլար մարդկութեան դէմ, եթէ վարը Ժընեւի ձախողութեամբ, նոր աշխարհամարտի մը առաջնորդէր Պերլինի պատրուակը:

« ՅԱՌԱՋ »

Բայց ես կը պատասխանեմ՝ թէ միայն իշխանութիւնն ու օրէնքը իրաւունք ունին ճշդելու՝ թէ որո՛նք են ժողովուրդի թշնամիները: Ես պիտի պաշտպանեմ բովանդակ ժողովուրդը: Ես կը պաշտպանեմ ժողովուրդը եւ բանակը պատրաստ է ճգմելու ժողովուրդին թշնամիները: Բանակէն, — սպայ, ենթասպայ եւ զինուոր, — կը խնդրեմ որ հետեւին միայն սպայակոյտին կողմէ տրուած հրահանգներուն» ըսաւ Քասըմ, դգուշացնելով զանոնք «այն մարդոց դէմ՝ որոնք կը փորձեն բանակը խարել»:

Ուշագրաւ է նաեւ Վարչապետին հեռաձեւալ յայտարարութիւնը.— « Մեր երկիրը ձերբազատուեցաւ օտար լուծէն եւ հիմա ժամանակն է որ վերջ դնենք մեղմէ չատերուն սորկութեան: Այսօր ուրնէ սկսեալ, բոլորին կ'ըսեմ որ ապրին խաղաղութեան մէջ»:

Դամասկոսի թերթերէն մէկուն համաձայն «տասնեակ մը մեռելներ կան մէջն» Քերքիւքի մէջ: Քասըմի դլխաւոր դործակիցներէն մէկը, գնդապետ Շամսեարին Ապտալա, Պաղտատի դինուորական Ա. Առէնի նախադահը յարձակման են թարկուած է համայնավարներու կողմէ եւ հիւանդանոցին մէջ մեռած՝ իր ստացած վէրքերուն հետեւանքով: Համայնավար – ները գնդապետ Շամսեարինը կը նկատէին գլխաւոր պատասխանատուն այն որոշումին՝ որ Զօր. Քասըմ տուաւ.— Զախաքոյմհանականներու հակակշռին ենթակայ ժողովրդական դիմադրական կազմակեր – պութեանց դինաթափում:

Գահիրէ հաստած արեւմտեան լրագրողներու համաձայն՝ Պաղտատի մէջ ալ մի-ջադէպեր պատահած են Յուլիս 14ի տօնակատարութեանց ընթացքին:

Ամէն պարագայի մէջ, իրաքեան դրա-քննութիւնը արդիւնած է օտար լրագրողներուն՝ որ դէպքերը հաղորդեն իրենց թերթերուն:

Միւս կողմէ, իրաքեան ահ/ման պիւ-դերուն մէջ բնակող 83 Քիւրտեր Թուր-քիա ապաստանեցան եւ քաղաքական տարադրի իրաւունք ուղեցին:

Արեւմտեան մամուլը արձագանգ կը հանդիսանայ այս դէպքերուն, միաձայն նուիթեամբ յայտարարելով թէ Մուսուլի յեղափոխութենէն ի վեր Իրաքի մէջ պատահած ամէնէն ծանր դէպքերն են այս վերջիններըը:

Միջին Արեւելքի մամուլի դործակալութիւնը, որ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան կիսապաշտօնական բերանն է, կը հաղորդէ թէ կռիւները կը չարունակուին եւ Քերքիւքի մէկ մասը տակաւին համայնավար ըմբոստներու ձեռքը կը դտնուի: Կարդ մը խռովարարներ ձերկալուած եւ կախուած են արդէն:

Ապստամբութեան սկիզբը խումբ մը դինուորականներ անցած են համայնավարներու կողմը:

Ներկայիս, կը պրէ Գահիրէի «Ալ Կումհուրիէ» թերթը, Իրաք կը դտնուի քաղաքացիական կռիւներու սպառնալիքին ներքեւ: Մօտ հարիւր հոդի սպաննուած են Յուլիս 14էն ի վեր տեղի ունեցող կռիւներու ընթացքին:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՑԻ ընդհանուր քարտուղար Հասունա Գահիրէէն Ամման դրնաց, ուր դիմաւորուեցաւ Յորդանանի Վարչապետ Մաժալիի կողմէ: Հասունա Ամման գացած է, որպէսզի Յորդանանի եւ Ա. Մ. Հանրապետութեան միջեւ դործութիւն ունեցող վէճը լուծէ:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ կէս միլիոն մեռելագործներու գործադուլը կը չարունակուի մէկ չաբաթէ ի վեր. ոչ բանուորական կազմակերպութիւնները եւ ոչ ալ դործատէրերը դիջումներ ընելու տրամադրութիւն ունին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ժընեւի մէջ արտաքին նախարարները իրարու այցելութեան գացին Շաբաթ եւ Կիրակի: Կրմիջօ, իր 50րդ տարեդարձը – ձին առթիւ բազմաթիւ շնորհաւորութիւններ ստացաւ, ինչպէս նաեւ ծաղիկներ Ֆոն Պրենթանոյէն եւ ջերմ տողեր՝ Սել-վին Լօյտէն:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլի «Թաս» դործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ ամերիկացի մը, Ռիչարտսօ Ռիչէյսարեւելի «երկար մտածելէ ետք որոչեց Միացեալ Նահանդներէ հեռանալ եւ հաստատուիլ Խ. Միութիւն՝ իր ընտանիքին հետ, հակառակ անոր որ համայնավար չէ»:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆ 58րդ տարին ըլլալով «լուրջ ապդարարութիւն» մը ըրաւ Միացեալ Նահանդներու, բողոքելով որ ամերիկեան ռազմանաւեր անցած են չինական ջուրերէն:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ նախագահը Շաբաթ օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հռոմի մէջ, Նախագահ Ճիովաննի Կրոնքիի հետ. կը կարծուի թէ Հապիպ Պուրկիպա ծրագիր մը ներկայացուցած էկրոնքիի, Ալժերիոյ մասին ուր կ'առաջարկէ որ Ֆրանսան ներքին ինքնավարութիւն տայ Ալժերիոյ համար տասը տարուան համար, որմէ յետոյ ժողովուրդը արտայայտուի հանրաքուէով: Պուրկիպա տեսակցութիւն մը տուած է նաեւ իլ Թէմփօ չաբաթաթերթին որ դպրոցական, դինուորական, ազդայնականութեան դէմ արտայայտուած: Կիրակի առաւ Ճովհաննէս ԻԳ. ընդունեցաւ Թունուզի նախագահը:

ՖԻՏԻԼ ԳԱՍԹՐՕ կը մերժէ եւս առնել իր հրաժարականը. հակառակորդ նախարարները ծունկի եկած՝ աղաչած են: Միւս կողմէ ոչ մէկ հետք կայ Գասթրոյի հրաժարականին: Վերջին լուրերու համաձայն Գասթրօ աւելի ամրապնդած է իր դիրքը եւ նախագահ Ռուութիա քաջուած իր պաշտօնէն:

ՍՊԱՆԻՈՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ արժեզրկեց փեսեթան, այս ձեւով ան պիտի արժէ ութ ֆրանք քան փոխանակ 12·03ի եւ Սպանիա պիտի կարենայ փոխառութիւններ ընել:

ԼԻՄԻի մէջ Պրատոյր. ճակատի անդամները փորձեցին օդը հանել բնական կազի գործարանը: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ճիշդ ժամանակին միջամտել. 15 հոդի ձերբակալուեցան, որոնց մէջ կայ կին մը: Ահաբեկչական չարժումի սկիզբէն ի վեր Ֆրանսական ոստիկանութեան ամէնէն մեծ գործը կը նկատուի ասիկա:

ՊԵԼՃԻԱԿԱՆ ԿՈՆԿՈՑԻ մէջ մթնոլորտը միշտ լարուած է եւ բոլոր Եւրոպացիները միացած են՝ Պրիւքսէլի քաղաքականութեան դէմ բողոքելու համար:

ՏԱՔԵՐՈՒ հետեւանքով բազմաթիւ հրդեհներ պատահած են, մասնաւորապէս Մարթիկի շրջանը (Հարաւային Ֆրանսա), նիւթական մեծ վնասներ պատճառելով:

ԻՏԱԼԻՈՑ նաւաշներու գործադուլը վերջացաւ 42 օր տեւելէ յետոյ:

ՍԻՆ ՏՐՆԻի (Փարիզ) մէջ Ֆրանսացի ոստիկան մը յարձակման ենթարկուեցաւ Ալժերիացի երկու ահաբեկիչներու կողմէ եւ ծանրապէս վիրաւորուելով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ: Ոճրագործները փախած են:

ԼՈՆՏՈՆի «Տէյլի Էքսփրէս» կարեւոր թերթին համաձայն՝ բրիտանական ջրածին ռումբերու պահեստը պիտի կրկնապատկուի:

ՄՈՆԹՐԻՕՑԻ մէջ (Զուիցերիա) Մարոքի թագաւորը, արքայորդին եւ վարչապետը քաղաքական խօսակցութիւններ կ'ունենան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ հեծանիւով վերջացաւ Շաբաթ օր սպանացի Պահամոն – Թէսի յաղթանակով:

ԱՐՁԱԿ ԽՈՍՔԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՀԱՆԴԻՍԻՑ

*

Մեր ցանցը ոչնչ չունի օրագրի՝ համաշխարհային, ամբողջ աշխարհի մասին, սակայն մենք ունենք մեր տարածքը, մեր հայրենիքը, մեր ազգը, հետաքրքրվում ենք նրանով, ինչ կատարվում է մեր շրջակայքում, մեր գյուղում, մեր տանը, մեր ընտանիքում, մեր ընկերների շրջանում, մեր հարևանների մոտ, մեր ծանոթների մոտ, մեր ծանոթների ծանոթների մոտ, մեր ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների ազգակիցների մոտ, մեր ազգակիցների

ԼՈՒՅՍ ՋՈՒՆՔԸ

Իվ.

— Ուրե՞մ հասել եմ ձեզ մոտ, տիկին Ա., եթե ոչ, ներողություն կխնդրեմ ուշ ժամի համար:

Մարդը փնտրում էր ինձ, ես՝ նրան, ինչպես ասում են, ոչ մի տեղից: Ես նրան չէի ճանաչում, նա՝ ինձ: Ես նրան առաջին անգամ էի տեսնում, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի լսել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի սպասում, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող պատկերացնել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ակնկալել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող երազել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող մտածել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող հավատալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող հասկանալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ընդունել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ներել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող մոռանալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող սիրել, նա՝ ինձ:

Մարդը փնտրում էր ինձ, ես՝ նրան, ինչպես ասում են, ոչ մի տեղից: Ես նրան չէի ճանաչում, նա՝ ինձ: Ես նրան առաջին անգամ էի տեսնում, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի լսել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի սպասում, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող պատկերացնել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ակնկալել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող երազել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող մտածել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող հավատալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող հասկանալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ընդունել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող ներել, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող մոռանալ, նա՝ ինձ: Ես նրան երբեք չէի կարող սիրել, նա՝ ինձ:

— Ներեցեք, տիկին Ա., ես ձեզ ոչ մի չարիք չեմ ուզում հասցնել, ոչ մի վատ բան չեմ ուզում անել, ոչ մի վնաս չեմ ուզում պատճառել, ոչ մի ցավ չեմ ուզում տալ, ոչ մի վիշտ չեմ ուզում պարգևել, ոչ մի արցունք չեմ ուզում հանել, ոչ մի հոգոց չեմ ուզում լսել, ոչ մի կսկիծ չեմ ուզում զգալ, ոչ մի տանջանք չեմ ուզում կրել, ոչ մի չարչարանք չեմ ուզում տանել, ոչ մի տառապանք չեմ ուզում քաշել

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐՔ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ « Զաւարեան » կոմիտէի, «Ս. Մինասեան», »Արծիւ», «Վարդան», «Արամ » ենթակոմիտէներու եւ «Փոթորիկ», «Րաֆֆի»,«Ռոստոմ», «Քրիստափոր», «Աղրիւր Սերոբ – Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան», «Շ. Միսաքեան» խումբերուն :

Կը խօսին ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԵՐԱԶԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ ՀՐԱԶ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

Ժամը 15ին յարդանքի այց Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արղուբեանցի, եւ բժ. Յովսէփ Տէր–Դաւթեանի հիւիմներուն : *Կը խօսի Շաւիլի քաղաքապետ՝ ՕՍԷՖ*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : *Կը մասնակցին՝ Տիկին Շաֆէ Գալայճեան, Օր. Շաֆէ Յովհաննէսեան, Աստղիկ Քէօսէեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան :* Անձրեւի պարագային ապահովուած է խաղահապետարանին սրահը :

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ : *Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :*

Հասոյթը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալիֆոլվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին, Պուլվ. Քառնոյէն Իսկ Փորթ ա'Իթալիէն ժամը 8·30ին Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները : Գինը՝ 400 ֆրանք :*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը, ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում, չամփուրով խորոված, պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանա – գրութիւն մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս, 300 ֆրանք երթուղարձի համար : Ա. Քէօ – աչեանին (Փլաս տ'Էքս) : «Ցառաջ»ի հատուածառ Պ. Մերիկեանին, (Տոմի – նիքէն), մասուածառ Ա. Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարի) :

Օթոբուսը Փլաս տ'Էքսէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին :

ՊՈՄՈՆԷԻ հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրութիւն ընկերներ Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլպաշեանի, Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօղեանի մօտ :

ՇԱԽԻԼ

Շաւիլի Հայոց եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ Յուլիս 26–ին կիրակի առաւօտ պիտի կատարուի պատարագը :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ չրջակայից Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ. 1959, ժամը երեքին :

Սորպոնի մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

Նկատի ունենալ այս թուականը :

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի

ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ Սինթէթիք եւ վինիլիք նորոյթ իւղաներկներու, գեղարուեստական պատի թուղթերու, լինոլէումներու եւ միւնեվիլներու տեսակները, նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12e)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20e)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14e)

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի «Աստղ» ենթակոմիտէին և Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբին :

26 Յուլիս, կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ 22, Փոն Անթիէնի (Վարիզէլ) Ո Պեուժ տը Սօլ զովասուն պարտէզին մէջ :

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա. ԴՈՒ – ՅՈՒՄՃԵԱՆի :

Կը խօսի ընկ. Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :

Մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին :

Կը հրաւիրուինկեդր. Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները :

Ուտելիքներ հեռերնին բերել, բացի խմիչքէն :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

★

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը ծօնուի՝ ընտանեկան զաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս, , կէ· րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ , Քաֆէ րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Ջրանցքին ափին, «Քաֆէ Կապիյօն»ի բակին մէջ : Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված, մատչելի գիներով :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալ – ներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար, 1) *Նախապատրաստական 8–7րդ դասարաններուն համար իբրեւ ուսուց – չուհի հայ օրիորդ մը, որ Ֆրանսական բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ըլլայ · ի հարկին պէշերօթիկ :*

2) *Աչխատող կին մը, իբրեւ օգնական խոհարարուհի :*

Դիմել վարժարան, պրաւոր կերպով, տալով անուն, տարիք եւ հասցէ :

1 Bld. du Nord - Le Raincy
Seine-et-Oise

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն տեղեկացնել ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շ. Միսաքեան» խումբի ընկերները այս Երեքշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քառտէ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿԱՐԵՒՈՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Վերջին կարզադրութիւններուն համաձայն, բանակումի բոլոր մասնակցողները տեղեկացուած կը հրաւիրուին այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահը, 17 Րիւ Պլէօ, իւրաքանչիւր մասնակցողը այդ օրը պէտք է վճարէ հինգ հազար ֆրանք որպէս կանխավճար եւ հինգ հազար ֆրանք հասարակական տոմսին համար :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը տանիլ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան : Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումներուն զոհացում պիտի չտրուի. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըլլալ :

Մեր հատազնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր. :

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատասարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ՝ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զաւրեան խումբը կը յայտարարէ թէ բացուած է Նիսի իր գըրադարանը՝ «Իշխան Արղութեան մատենադարան» :

Հասցէ՝ 49, Րիւ Լամարթին, Նիս :

Վարիչ՝ Ընկ. ՍՈՒՐԷՆ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ :

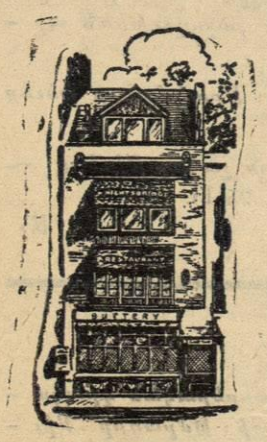
Մատենադարանի վարչութիւնը կը խնդրէ ընթերցողներէն՝ որ հաճին հատարար ֆրանք պահ դնել դումարը պիտի վերադարձուի՝ երբ գիրքը ստացուի :

Իբրեւ վարձք՝ 50 ֆրանք գիրք գլուխ :

Մատենադարանը ճոխ է հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերով :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՁԱԹԱՐԱՆԸ

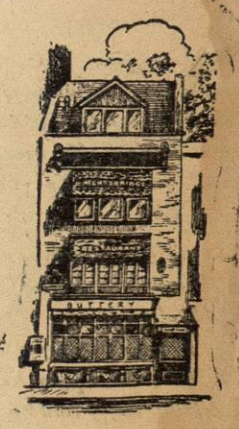

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)

Knightsbridge Buttery 26, Knightsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՃՕՂԻՆ

RAKI DUZE
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆԱՒԱՕՏԵԱՆ 2

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՅՈՒԼԻՍ
MERCREDI
22 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 8449 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4350

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐեՒՄՏԵԱՆ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ԺՐՆԵՒԻ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՄԵՐԺՈՒԵՑԱՒ

★

Արեւմտեանները մերժեցին համաձայնիլ մանաւանդ կոմիտէ մը ստեղծելու խոր հրդային առաջարկը, որուն փոխարէն նոր հակառաջարկ մը ըրին :

Արեւմուտքը կրամիքոյի կ'առաջարկէ Արտաքին նախարարներու ժողովը մնայուն դարձնել՝ գերմանական հարցին քննութիւնը, իր ամբողջութեան մէջ, չբունակելու համար : Արտաքին նախարարները յաճախակի հանդիպումներ պիտի ունենան՝ երկու Գերմանիաներու յարաբերութիւնները սերտացնելու կարելիութիւնները ուսումնասիրելու համար :

Ա. Միութեան ներկայացուցիչը, իր կարգին, մերժեց նաեւ այս առաջարկը :

Աղբի օրուան խօսակցութեանց ժխտական այս արդիւնքը անակնկալ մը չեղաւ ժրնեւի մէջ :

Այսուհանդերձ, կ'արժէ մանրամասնօրէն ներկայացնել բանակցութեանց պատկերը :

Արտաքին չորս նախարարները ժողովի նստելէ առաջ միասին ճաշած էին Սելվին Լօյտի մօտ :

Արեւմտեաններու կողմէ խօսեցաւ Մի. ացեսոլ Նահանգներու Արտաքին նախարար Հերթըը ,որ բացատրելէ ետք թէ համագերմանական կոմիտէի մը կազմութիւնը « Գերմանիոյ բաժանումը մնայուն պիտի դարձնէ՝ փոխանակ անոր վերամիացումը իրականացնելու », իր ընկերները անունով վճռական մերժում մը բանաձեւեց :

Ամերիկացի դիւանագէտին պատճառաբանութիւնները հետեւեալներն էին .—

1.— Ապահովաբար այդ կոմիտէն չուտով ճախողութեան պիտի մատնուի :

2.— Պիտի չկարենայ ազատ ընտրութիւններ ընել՝ որպէսզի բովանդակ Գերմանիան միակ կառավարութիւն մը ունենայ :

3.— Յորհրդային առաջարկը կը նչանակէ թէ չորս մեծերը կը հրաժարին համաձայնութեամբ իրենց պատասխանատուութենէն՝ որ ունին գերմանական հարցին լուծման համար :

4.— Կը պարտադրէ որ ճանչցուի Արեւելեան Գերմանիոյ ներկայ կառավարութիւնը :

Կրամիքօ որեւէ նոր ծրագիր քննելու պատրաստակամութիւն յայտնեց, որմէ ետք Հերթըը կարդաց իր առաջարկը .—

« Արտաքին նախարարներու ժողովի, իր ներկայ կազմով, պիտի չարունակուի՝ գերմանական հարցը իր ամբողջութեան մէջ քննելու համար : Ան պէտք է ուսումնասիրէ նաեւ Գերմանիոյ երկու բաժիններուն միջեւ յարաբերութեանց սերտացման եւ զարգացման հարցը : Այս նպատակով, ժողովը մերթ ընդ մերթ պիտի դումարուի՝ որոշ կազմով եւ որոշ վայրի մը մէջ, հասարակաց համաձայնութեամբ » :

Հերթըը աւելցուց թէ Դաշնակցային Գերմանիոյ կառավարութիւնը արեւմտեան նոր առաջարկը ընդունելու պատրաստ է :

Քուվ տը Միւրվիլ եւ Սելվին Լօյտ պաշտպանեցին ամերիկացի իրենց պաշտօնակիցին ներկայացուցած ծրագիրը : Ասոնք առին նաեւ գերմանացի երկու խորհրդականները, որմէ ետք կրամիքօ ըսաւ թէ արեւմտեան եւ խորհրդային առաջարկները իրարու հակադիր են եւ ինք չի կրնար ընդունիլ նման ծրագիր մը :

Այս ձեւով, խօսակցութիւնները չատ ձգուեցան Շաբաթ երեկոյեան :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՆԴԱՐՏԱԾ Է ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Հակատական լուրերէ ետք, կը թուի թէ ամէն ինչ հանդարտած է Իրաքի մէջ եւ Զօր. Քասըմ տէրն է կացութեան :

Ճատկանչական է յիշել թէ Զօր. Քասըմ իր ճառը խօսած է Մ. Ճովսէփ կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, Քաղդէական, Առօր եւ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կրօնաւորներէ բուն առջեւ, ինչպէս կը յիշեն տեղական թերթերը :

Իրաքի մէջ պատահած դէպքերուն առջին անգամ արձագանգ տուած էր լիբանանեան ընկերվարական Պաաթ կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ «Սահափա» որ կը գրէր, Յուլիս 17ին, թէ խռովութիւնները պատահած են Պաղտատ, Քէրքիւք, Զօպէյր, Տամատի եւ 27 մեռեալներ եւ 254 վիրաւորներ կային :

Զօր. Քասըմ քանի մը օր յետոյ իր ճառով կը հաստատէր այս լուրը : Համաձայն Պաղտատի բրիտանական դեսպանատան դիւանագէտներու հաղորդած լուրերուն հանդարտութիւնը վերահաստատուած է եւ Քասըմ աւելի զօրաւոր է քան առաջ : Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը յիսուն կը հաշուէ սպաններ եւ թիւը՝ Քիւրտերու եւ Թիւրքմէններու միջեւ պատահած բախումներու ընթացքին : Միչտ համաձայն Լոնտոնի, Քէրքիւքի մէջ ալ կացութիւնը հանդարտած է եւ ոչ մէկ վնաս հասած է Իրաքի Անգլիացիներուն :

Ընդհանրապէս զժուար է ստոյգ լուրեր ստանալ Պաղտատէն, սակայն կարգ մը տեղեկութիւններ հասած են Պէյրութ կը ուիներու մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները տալով :

Փողոցներու մէջ կռիւները սկսած են երեքշաբթի գիշեր (Յուլիս 14) : Քիւրտ փոքրամասնութիւնը ղրդուած համայնավարներէն դատապարտած է Թիւրքմէն համայնքը որ հարկ եղած խանդավառութեամբ չի տօներ Յուլիս 14ի տարեդարձը : Թիւրքմէնները ըսած են թէ այդ թուականը կը համապատասխանէ տասնօր եայ սուլթին, զոր մահմետականները կը բռնեն Մոհամէտի թոռան մարտիրոսութեան համար :

Պէյրութ հասած ուրիշ լուրերու համաձայն խռովութիւնները սկսած են երբ Բ. զօրաբաժնին երկրորդական սպաները միացած են համայնավարներուն բողոքելու համար Զօր. Ճննապիի չնորհազրկումին համար : Ամէն պարագայի մէջ որոշ է թէ Յուլիս 14էն 15ի գիշերը Բ. զօրաբաժինը քալեց Քէրքիւքի վրայ :

Քաղաքական դէպերու համաձայն Քասըմ կը կարծէ որ պիտի կարենար համաձայնիլ համայնավարներուն հետ , բայց երբ ասոնք բանակին մէջ սկսած են տեղ գրաւել, այն ժամանակ Քասըմ ուզած է հակազդել :

Միւս կողմէ, Գահիրէի Ալ Կումհուրիա եւ Ալ Շաապ թերթերու համաձայն կացութիւնը հանդարտած չէ եւ կռիւները կը չարունակուին : Նոյն աղբիւրին համաձայն Քէրքիւքի որոշ չրջանները համայնավարներուն ձեռքն են :

Մէկ բան յստակ է, որ կարելի չէ պնտնալ Իրաքի ներկայ կացութիւնը :

ԵՊՈՎՊՈՑ կայսր Հայլէ Սելասիէ Օրլիի օդակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ Նախագահ Տը Կոլլ, Վարչապետ Տըպրէյի, ինչպէս նաեւ բարձրաստիճան բազմաթիւ նախարարներու կողմէ : Կարճ ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ օդակայանին մէջ, որմէ ետք «Արքայից Արքան» առաջնորդուեցաւ Էլիզէի պալատը : Առաջին առթիւ կայսրն ու նախագահը պլուպլլի խօսակցութիւն մը ունեցան. իրիկուան մօտ Հայլէ Սելասիէ ծաղկեպատկ մը դրաւ Անծանօթ Զինուորի յուշարձանին վրայ :

Օր ը Օրէն

ԼԵԶՈՒ ՈՒՆԵՆԱՐ ՈՒ ...

— Թուրքիայէն ի՞նչ տպաւորութիւն կրած էք ...

— *Օ՛*, սքանչելի երկիր մըն է: Ժողովուրդն ալ այնքա՜ն սիրալիր, մարդու մօտիկ, հիւրասէր ...

Հարցումին տէրը՝ Ամերիկացի բդպա – կից մը: Պատասխանին տէրը՝ Օրխոդ Քէբրին էտըմզ անունով 82 տարեկան Ա– մերիկուհի մը, որ 1918էն մինչեւ 1936 , անգլերէն սորվեցուցեր է՝ Պոլսոյ Առնա– ւուտ Քէօյի Ամերիկեան Աղջկանց վար – ժարանին աշակերտուհիներուն :

Թղթակիցը չըսեր թէ համեստափայլն Օրխոդ էտըմզ, ինչ ձեւով օգտակար է – ղեր է «հիւրասէր» թուրք ժողովուրդին , 1936էն 1959: Բայց, լաւ կուտայ թէ համեստափայլը իր հայրենիքը վերադար– ձեր է, կարծեմ, վերջերս, երբ կորսնցու– ցեր է իր հայրն ու մայրը :

Օրխոդ էտըմզ կը ներկայացնէ Թուր – քիան՝ իր դրացիներուն եւ թղթակցին :

— Երբ ես այնտեղ էի — Թուրքիոյ հանրապետութեան հռչակումէն ալ առաջ — Թրքուհիները փողոցը կը տեսնուէին, բայց իրենք այրերու հետ չէին «տեսը – ւեր»... Արգիլուած էր... Հիմա«կը տես– նուին»...

Յետոյ .

— Անգամ մը, տեսայ որ բեռնակիր մը իր շալակը առած էր դաշնակ մը ... Տե– սած եմ ուրիշներ, որոնք իրենց գլխուն վրայ կը տանէին բուրդ, կողովներով ... Կամ բանի մը իրարու կապուած աթոռ...

Օրխոդ էտըմզ կ'իմացնէ թէ, առաջ, թուրքերէնը կը գրէին աջէն ձախ, հիմա կը գրեն ձախէն աջ :

Յետոյ կը պատմէ թէ՝

— Ժամանակին, երբ Թրքուհի մը դուրս ելէր Թուրք երիտասարդի մը հետ, իրեն կ'րնկերանայինն, իբրեւ պահակ, իր հայրն ու մայրը կամ ազգականներ եւ նոյնիսկ բանի մը զինուոր ու նաւազ՝ Օսմանեան բանակէն եւ նաւատորմէն...

Ուրի՞շ ...

Ուրիշ բան չըսեր մեր համեստափայլը, որ, ինչպէս կ'երեւայ, երեսուն, քառասուն տարի ապրեր է Թուրքերուն հետ :

Թղթակիցն է մեր վկան թէ Օրխոդը համալսարանական մէկն է եղեր եւ մաս – նագէտ իր մայրենի լեզուին :

Համալսարանական կոչուած արարա – ծը, կարծեմ, աւելի շատ «աչէ» եւ « ա – կանջ» կ'ունենայ, քան ո՛չ – համալսա – րանականը: Այսինքն, աւելի շատ բան «կը տեսնէ» եւ աւելի շատ բան «կը լսէ»:

Զորս անգամ տասը տարի Թուրքերուն հետ ֆիթ ֆիթի ապրիլ ու քառասուերորդ տարին միայն ա'յսքան տեղեկութիւն տալ Թուրք ժողովուրդին՝ մտայնութեան, քա– ղաքակրթութեան, պատմութեան եւ ա – նոր կատարած «քաջագործութեանց » մասին, իսկապէս ապշեցուցիչ երեւոյթ է :

Ուշադրութիւն ըրա՞ծ էք որ Արեւ – մուտքցիները — ամէն մէկուն ազգութիւ– նը ճշդելու պէտք չկայ — կ'ելլեն Ափրիկէ կ'երթան՝ արձակուրդով: Կամ ճնճղական պտոյտով: Քանի մը ամիս կը թափառին ասդին, անդին, կը «տեսնուին» տեղացի– ներուն հետ, կը տեսնեն անոնց տունն ու տեղը, անոնց ապրելակերպը ու իրենց վերադարձին «պիւպիւլ» կը կտրին : Ա՛ հինչե՛ր, ինչե՛ր չեն գիտեր Ափրիկեան ցա– մաքամասին երկոտանիներուն եւ չորքո– տանիներուն մասին: Եւ ինչպէ՛ս վար կը գարնեն երկու խումբերն ալ :

Այս միեւնոյն մարդիկը թող երթան Թուրքիա ու թող այնտեղ մնան քանի մը ամիս, քանի մը տարի :

Ի՞նչ կը «տեսնեն»: Ոչի՛նչ: Ի՞նչ կը պատմեն իրենց վերադարձին :

— Հրաշալի՛ երկիր մը... Ազնուական, հիւրասէր ու բարեհամբոյր ժողովուրդ մը... Հայրենասէր ու բաց... Խելացի ու աշխատող... Արեւմտեան քաղաքակր– թութեան, ազատութեան ու ժողովրդա – վարութեան ախոյեանն ու պաշտպանը՝ Արեւելքի մէջ ...

Ինչո՞ւ այս զգուելի դիւանագիտութիւ – նը :

Մուհալլէպին — իր բոլոր տեսակներով — լեզու ունենա՛ր ու պատասխանէր ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վարչապետը անակնկալօրէն հրաժարեցաւ իր համրօղու – թենէն՝ Դանիա, Նորվեկիա , Շուէտ եւ Ֆինլանտա: Խրուչչեւ հրաժարած է պաշ– տօնական այցելութիւն մը տալու իր ծը – րադրէն՝ որովհետեւ խորհրդային կառա– վարութիւնը տեղեկացած է թէ վերջերս անթարեկամական արտայայտութիւններ եղած են մասնաւորապէս Շուէտի մէջ Ա. Միութեան եւ Խրուչչեւի դէմ: Սթոքհոլմ յանձնուած խորհրդային յուշագրին մէջ կ'ըսուի նաեւ թէ չուէտական կառավա – րութեան Արտաքին նախարար Օհլին , բարձրաստիճան այլ անձնաւորութեանց հետ, կը պնդուի այն մարդոց կարգին՝ ո– րոնք Խրուչչեւի դէմ ցոյցեր կը պատ – րաստեն: Այս լուրը «ռումր»ի մը տպա – ւորութիւնը գործեց սկանտինաւեան եր – կիրներու մէջ :

ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ վիպագիր՝ Թիպոր Տէրիի վիճակը ծանրացած է, համաձայն Փարիզ հասած լուրերուն: Ծանօթ է որ գրադէտը ինը տարուան բանտարկութեան դատա – պարտուած էր 1956ի դէպքերու վաղոր – դայնին եւ մինչ արդելափակուած է :

Ա. ՄԻԱՅԵԱԼ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ 1959ի եղմատցոյցը մասնաւոր վարկեր նախատեսած է Այժերիացի ըմբոստներուն համար: Սուրիական նահանգին բաժինը՝ երկու միլիոն սուրիական ոսկի է, իսկ ե– գիպտական նահանգինը՝ մէկ միլիոն 700 հազար եգիպտական ոսկի :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ արտաքսուած է էշօշիէ– թըսն Փրէսի թղթակիցը: Վարչապետի հա– մայնավար պաշտօնաթերթը՝ Թոխպուճա Լուտու կը պատասխատէ ամերիկացի թղ– թակիցը որ իր յօդուածներով փորձած է վնասել Ֆրանքեւլեհական յարաբերու – թեանց :

ՍՊԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը Իպապէլ կաթողիկէի մեծ խաչը շնորհեց Ֆրանսա– յի եղմատական նախարար Անթուանփինէի:

ՎԱՐՇԱՒՈՑ ԱՏԼՆԱՒԻՐԸ ծաղկեպատկ մը դրաւ՝ Հիթլերի դէմ եղած մահափոր– ձէն ետք դնդակահարուած զինուորական– ներու եւ քաղաքացիներու յիշատակին : Դաշնակցային Հանրապետութեան սահ – մանէն ի վեր առաջին անգամն է որ կա– ռավարութեան դեկավար մը պաշտօնա – պէս ներկայ կը գտնուի նացիներու զոհե– րուն յիշատակին եղած արարողութեան մը :

ԻՍՐԱՑԷԼի մէջ վերջին տասը օրերու ընթացքին երկրորդ անգամ ըլլալով ա – րաբական բախումներ պատահեցան Հրեա– ներու միջեւ. ներգաղթողները դժգոհ են, որ հարկ եղած օգնութիւնը չէ եղած ի – րենց :

ԺՐՆԵՒԻ հիւլէական ժողովին մէջ Անգ– լիացիներն ու Ամերիկացիները ծրագիր մը ներկայացուցին հսկողութեան կայան– ներու մասնաղէտներու կազմութեան չուրջ. հսկիչներու մէկ երրորդը պիտի ըլ– լայ այն երկրէն՝ ուր կը գտնուի կայանը, մէկ երրորդը՝ հակառակորդ ճակատէն եւ մէկ երրորդն ալ չեզոք երկրէ մը:

ՄՐՃԱԿԻՐ ՀԱՎԱՔԻ

ՍԱՀԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՄ ՏԱՐԱԾՔԻ

*

Ֆիօնթկէի դիւրութեան համար նկատի առնելով իմաստնի վերադարձը Թուրքիա, տնտեսական ընկերութիւնը որոշեց ամբողջ գործունէութիւնը փոխադրել Պոլիս։ Ֆիօնթկէն ինքնին ալ ուզած էր ետ դառնալ հայրենի հողը, ուր ամէն ինչ ծանօթ էր իրեն։

— Իմացիր, իշ՞նչ կրնայ ըսել հոն։ Ան, իշ՞նչ որ ինձմէ հոն։ Հաշտարար։ Ես ալ ուզեցի փոխել միջավայրը, որ ոչ մէկ ազդեցութիւն ունենայ վրաս։ Ես ալ ուզեցի ինքնուրոյն ըլլալ։ Ես ալ ուզեցի ինքնուրոյն ըլլալ։ Ես ալ ուզեցի ինքնուրոյն ըլլալ

ՈՐՈՆՔ ԱԻԵԼԻ ԵՐԿԱՐ Կ'ԱՊՐԻՆ

★

ԱՄՈՒՐԻՆԵՐԸ ԹԷ ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԱԼՆԵՐԸ

Անոնք, որ ամերիկեան ընտանեկան կեանքը լաւապէս չեն ըմբռնած, չեն կրնար հասկնալ, թէ ի՞նչ կը նշանակէ «միասնութիւն» բառը Ամերիկացիին համար :

Անորոշ եւ կամ անպտղաբեր բառեր գործածած չենք ըլլար, եթէ դէպքերուն նայինք առաջիկայականօրէն, եթէ մեր ըսածները հիմնենք փաստարկուած համոզումներու վրայ, եթէ թիւերը նկատի առնենք :

Հետեւաբար, թիւերը կ'ըսեն, թէ այսօր Ամերիկայի ընտանեկան կեանքը ոչ մէկ առեն այսքան հաստատուն եղած է : Ընտանիքներու թիւը մեծ տոկոսով աւելցած է : 1940 Յուլիսի հարիւր ընտանիքին վրայ, այսօր կան 135 ընտանիք, այսինքն՝ քսան տարուան մէջ ընտանիքներու թիւը աւելցած է աւելի քան մէկ երրորդով : Եւ սակայն, ընտանիքներուն թիւին այս յաւելումը ոչ մէկ առնչու-թիւն ունի բնակչութեան աճման տոկոսին հետ :

Ընկերային ապահովութեան պարագան մեծապէս նպաստեց ընտանիքներու թիւի յաւելումին, կեանքի տեւողութեան չըքսանը երկարելու, ծեր-փեսաներու «հրեւոյթը» պատմութեան անցած է այլեւս : Տակաւին երկոտասնեակ մը տարիներ առաջ, շատ քիչ բախտաւորներու վիճակուած էր ոսկեայ յորելեանները : Այսօր, սակայն, թերթերու սիւնակները լեցուած են ալեհեր ծնողքներու նկարներով, որոնք, չրքսապատուած իրենց զաւակներով եւ թոռներով, երբեմն նաեւ իրենց զաւակներուն

րուն եւ ազգային դիմագիծի անաղարտ պահպանման :

Միշտ ջատագովը եղանք արաբ ժողովուրդին հետ սերտ ու եղբայրական գործակցութեան : Վճռած ենք անչեղօրէն չարունակել այս ուղին, եւ մեր անվերապահ ու ամբողջական աջակցութիւնը բերել արաբ ազգայնականութեան գործօնին :

Ամբողջ 13 տարի այս թերթը ծառայեց ազատատենչ հայութեան զաղափարաբանութեան : Անցած 13 տարիներուն ընթացքին ամբողջական նուիրումով ծառայեցինք հայ ժողովուրդին, այդպէս պիտի ընենք նաեւ ապէ՛ք եղբ :

Մեր ներընչումին աղբիւրը եղաւ ու կը մնայ մեր ժողովուրդի փառաւոր անցեալը, մեր ցեղային որոնումներուն ու ձգտումներուն նչանակէտը՝ պայծառ ապագան, որուն կը հաւատանք հոգիով եւ որուն համար պատրաստ ենք յանձն առնել ամէն զոհողութիւն այնպէս, ինչպէս երբեմն մեր նախորդները, կախարդուած նոյն երազէն եւ ի խնդիր նոյն իտէալի իրականացման :

«ԱՐԵՒԵԼՔ»

Թոռնիկներով, կը զարդարեն թերթերու սիւնակները :

Աւելին. պաշտօնական վիճակագրու-թեանց համաձայն, ամուսնացեալները շատ աւելի երկար կ'ապրին, քան ամուրիները :

Այսօր ամուսնացողներուն մեծ մասը պատանիներ են, որքան կը հանդիպինք շատ երիտասարդ հարսերու եւ փեսաներու : Աւելի երեւոյթ մըն է, որ «հրաչք»ներէն մէկը կը կազմէ ճարտարար ուսեստանօրէն յառաջդիմած երկիրներն-րուն. փոքր տարիքէն ամուսնանալու մրցարչաւ մը կայ այսօր Ամերիկայի մէջ :

Ասոնք թիւերով, զորս քաղած ենք պետական պատասխանատու սպասարկու-թեանց, եկեղեցիներու, ինչպէս նաեւ ապահովագրական ընկերութեանց վիճակագրութիւններէն :

1940ին ամուսնացող Ամերիկացիին միջին տարիքը 22 էր, իսկ այսօր այդ միջինը քսան է. ամուսնացող աղջիկներու միջին տարիքը 23 է : Աւելորդ չէ այս առթիւ նչել, թէ համաչխարհային առաջին մարտնութեան միջին տարիքը՝ այրերուն 27, իսկ կիներուն՝ 24 է :

Երիտասարդ այս սերունդը ինչո՞ւ կանուխ ամուսնանալու կը մղուի : Պատճառներէն մէկը, անչուշտ, տնտեսական է : Նոր ընտանիքներու տոկոսին աճման առաջին բացատրիչը անտեսական առաջին պահովութիւնն է, անկասկած, երբ երկիր մը կը սկսի բարգաւաճիլ, նոյն համեմատութեամբ կը բազմանան ամուսնութիւնները : Իր ապրուստի մասին մտահոգ այրը մտքէն կ'անցընէ՞ ընտանիք կազմել : Ընտանիքներու թիւին աճումը տնտեսական բարգաւաճումին հետ կապուած է :

Երբ պատանին կամ երիտասարդը անհոգ է «զործ փնտռել»ու մասին, երբ ան կրնայ հիմնել տնտեսապէս անկախ ընտանիք եւ իր ծնողաց վրայ « բեռ » չի դառնար, կը մտածէ ամուսնանալու մասին : Վերջին վիճակագրութեանց համաձայն, ամուսնացեալ զոյգերուն միայն երեք առ հարիւրը կ'ապրի ծնողքներուն հետ : Այս առթիւ ալ մեծ թիւ կը կազմեն «մէկ հատիկ» տղաքն ու աղջիկները, նաեւ վարժարան յաճախող երիտասարդ ներուն մէջ ամուսնացողները այսօր մեծ թիւ կը կազմեն : Երիտասարդ ամուսնացողներու պարագան մտածել կուտայ ծնողքներուն, դաստիարակիներուն եւ եկեղեցականներուն :

Ոմանք կանուխ ամուսնանալ կը փափաքին, ազատելու համար ծնողքներու «այս մի ըներ, այնտեղ մի երթար»ի պատմութիւններէն, որոնք միշտ ժխտական են եղած, սակայն մեծ է թիւը ասոնց, կանուխ կ'ամուսնանան տարբեր մտահոգութիւններու :

Տակաւին սերունդ մը առաջ, ամուսնացեալ ուսանողի մը հանդիպիլը հազուադէպ պարագայ էր : Այսօր, սակայն, ամուսնացեալ ուսանողները բարձրագոյն վարժարաններու եւ համալսարաններու

ԱԼՖՈՐՏԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

Փարիզի Եկեղեցւոյ Դրթ. Մարմնի հովանաւորութիւնը վայելող տեղւոյս հայերէն դասընթացքի տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ, Շաբաթ 4 Յուլիս, ժամը 21·30ին, քաղաքապետական սրահին մէջ :

Հակառակ տաքին՝ բազմաթիւ հանդիսականներ ներկայ էին :

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով և «Մտիկիր ազատ իմ հայրենիք»ով :

Հոգաբարձութեան եռանդուն անդամ-ներէն, Պ. Յար. Մալճեան իր զուարթ բառերով, խօսնակի պարտականութիւնը կատարեց հաճելի ներդաշնակութեամբ :

Նախ խօսք առաւ քարտուղար Պ. Զ. Մուրատեան, որ իր խնամուած դրաւոր ճառով, ազգապահպանման կենսական հարցին վրայ հանգամանօրէն ծանրանալէ վերջ, չմոռցաւ իր յարգանքն ու գնահատանքը յայտնել նախկին հոգաբարձուներուն : — « Յառաջիկայ շրջաններուն, պզալի յաջողութիւն ձեռք բերելու համար, ակեղ. Հոգաբարձութեան եւ Երիտ. Միութեան հետ համերաչխ գործակցութեամբ, առանց ընկրկելու, պիտի ջանանք աւելի շատ թուով աշակերտ ունենալ, որուն համար մեր կազմը տասնի բարձրացուցինք փորձառու, աշխոյժ եւ թարմ ուժեր աւելցնելով : »

Վարժարանի ուսուցչուհի Տիկին Է. Ձիհանեան մասնաւորապէս ըսաւ. — « Դպրոց եւ եկեղեցի անբաժանելի զոյգ-ղակներ են, որոնց չնորհիւ Հայը կարողացած է իր գոյութիւնը պահել մինչեւ մեր օրերը, մինչդեռ շատ մը հին ազգեր ձուլուած եւ ի սպառ անհետացած են : Կարդաց Սիլվա Կապուտիկեանի « Ծօսք իմ որդուն» քերթուածին վերջին տունը, յուզելով բոլոր ներկաները :

Քաղաքապետ Պ. Պլէօզ նախ իր շնորհակալութիւնները յայտնեց տեղւոյս Հայերուն իրեն հանդէպ ունեցած յարգանքին համար. յետոյ դրաւիչ խրատա-կաններով քաջալերեց հայ մանուկները իրենց աշխատասիրութեան համար :

— Կրթ .Մարմնի ներկայացուցիչ Պ. Յով. Պօղոսեան Ֆրանսերէն չնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Պլէօզի, որ միշտ օգտակար հանդիսացած է դաղութիս :

Խօսեցաւ նաեւ հայերէն :

մէջ փոքր թիւ մը չեն կազմեր : Երկու տարի առաջ կատարուած վիճակագրութեան մը համաձայն, ուսանողներուն 29 առ հարիւրը եւ ուսանողուհիներու տասը առ հարիւրը ամուսնացածներէ բաղկացած էր : Եթէ նկատի առնենք թերաւարտները, տոկոսը կը բարձրանայ եւ կ'ըլլայ,— մանչ՝ 41 առ հարիւր, աղջիկ՝ 18 առ հարիւր : Բազմաթիւ անգամներ տեսած ենք, որ տիկինը կ'աշխատի եւ չահած դրամով ղպրոց կը ղրկէ ամուսինը :

ՃՈՆ ՔԵՐԻԿԸՆ

Նախկին ուսուցչուհի Օր. Ա. Ղազարեանի սիրայօժար ղեկավարութեամբ ա-չակերտները ներդաշնակօրէն երգեցին :

Հոգաբարձութեան նախագահ Պ. Ոսկեան Գալայճեան կոչ ըրաւ բոլորին՝ որ իրենց նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը բերեն .— «Մեր պարտականութիւնը լիուլի կատարելու համար, տուէք ձեր լումաները անվերապահօրէն ու մեզմէ պահանջեցէք համապատասխան արդիւնքներ » :

Բոլոր աշակերտները իրենց կարողութեան համեմատ յաջող արտասանութիւններ ըրին : Մանաւանդ փոքրիկներ Ալէն Աւետիքեանի եւ Օր. Գալուստեանի «Շաքարավաճառ» տրամախօսութիւնը խիստ յաջող էր :

Կարճ դադարէ մը յետոյ սկսան նուիրատուութիւնները, զոհացուցիչ արդիւնքի մը հասնելով :

Իւրաքանչիւր աշակերտ ստացաւ հայերէն գրքեր :

Օդափոխութեան պատճառով բացակայ եղողները վերամուտին պիտի ստանան իրենց նուէրները :

Կէս գիչերին, նախագահը բոլորին չնորհակալութիւն յայտնելով հանդէսը վերջացած յայտարարեց :

Ներկաները մեկնեցան զոհ ապաւորութեամբ :

Կ.Մ.

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԳԱՐԱՒՈՒՄԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

★

Ինչպէս գրած էինք Երեւանի հայկական պարի եւ երգի խումբը գացած էր Նիւ Եորք, խորհրդային ցուցահանդէսին առթիւ :

«Հայրենիք»ի աշխատակիցը՝ Լեւոն Քէշիշեան հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ .—

Յուլիս եօթը երեքչաբթի գիչեր, Մէտիսըն Սիուէր Կարտընի մէջ բացումը կատարուեցաւ Ռուսական պարի եւ երաժչտութեան փառատօնին, որուն կը մասնակցի հայկական պարախումբ մըն ալ :

Ընդարձակ սրահը, բերնէ բերան լեցուն էր : Ներկաները հիացումով դիտեցին հայկական պարերը :

Հայկական յայտագրին մաս կը կազմէին երկու պարեր. առաջին՝ « Բերդի պարը», յղացում Վարդգէս Բաչառեանի եւ երկրորդ՝ ժողովրդական պար Շալախօ :

Մեր խումբը ունի 16 անդամ եւ երաժչտական երեք գործիք մէկ դհոլ եւ երկու զուռնայ : Միայն մէկ պարուհի, օրիորդ Անժելա Շահնազարեան : Խումբին վարիչն է Վարդգէս Բաչառեան :

Փառատօնին կը մասնակցին երկու հարիւր հոգի : Ընդհանուր տնօրէնն է հայ մը, — Զաւէն Վարդանեան :

Ուրախութեամբ կը լսենք, որ, 1960ին, Նիւ Եորք պիտի պայ ութսուն հոգինոց հայկական պարախումբ մը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

ԼՌԱԾ ՋՐԱՂԱՑԸ

ԻԳ.

— Մնաք բարով, եղբայր,— ըսաւ ան Մարթէնի մտահոգուած որ անչարժ նստած էր,— երջանիկ եղիր եւ առողջ :

Բայց, յանկարծ, իր մէջ զգաց քաղցր ջերմութեան մը առաւհոտումը...Իր ուղեղին մէջէն պատկերներու մրրիկ մը անցաւ նոյն վայրկեանին : Տեսաւ ինք-զինքը, դեռ մանուկ, պաշտպանուած եւ չփացած իր եղբօր կողմէ, տեսաւ ինքզինքը, երիտասարդ, հպարտօրէն քալելով անոր թեւ տուած, տեսաւ ինքզինք, անոր հետ ոտքի կեցած իրենց ծերունի ծնողքին մահուան անկողնին մօտ, ինքզինք տեսաւ անոնց հետ, այն հանդիսաւոր վայրկեանին մէջ, ուր անոնք ձեռք ձեռքի տուած իրարու խօսք տուին երբեք չդաժնուիլ իրարմէ եւ երբեք թոյլ չտալ որ ոեւէ ոնձ իրենց մէջը մտնէ : ...

Եւ ա՛յժմ ... ա՛յժմ ...

— Եղբայր, գոչեց ան :

Եւ աղմկալից հեծկլտանքով մը անոր ոտքն ինկաւ :

— Պզտիկս, սիրելի պզտիկս .

Եւ Մարթէն իր արցունքներու մէջէն ուրախութեան ճիչեր արձակեց եւ գրկեց զայն, սեղմեց իր կուրծքին, կարծես երբեք չէր ուզեր զայն թողուլ որ երթայ. վերջապէս գտայ քեզ.— Օ, աստուած իմ ... վերջապէս քեզ կը գտնեմ նորէն. այժմ ամէն բան լաւ պիտի ըլլայ ... այնպէս չէ՞. ըսէ ... այս բոլորը դուա երեւակայութիւն, յիմարութիւն չէի՞ն . չես պիտեր թէ ինչ ըրիր ; այնպէս չէ. այլեւս բան մը չես յիչեր, այնպէս չէ՞. պրաւ կուգամ որ ամէնսիրոջը գազափարն իսկ չունիս, չէ՞ : Կ'արթննաս, այնպէս չէ՞. Կ'արթննաս :

Ժան սխրօրէն, սեղմեց ակռաները եւ դէմքը կոթնցուց իր եղբօր կուրծքին : Բայց, յանկարծ, մտածում մը ունեցաւ ու ճնշեց սիրտը եւ բղղաց իր ականջնեբրուն, մտածում մը նման պաղ եւ կպչուն կղզիկի մը որ կը թեւաբախէր իր շուրջ.—այս բազուկներուն մէջ, այսօր իսկ, կէրթրուտ անճնաուուր եղած էր, այսօր իսկ :

Եւ, յանկարծ, ոտքի ցատկեց : Պէտք էր մեկնիլ այս սրահէն, պէտք չէր այլեւս ընչեր այս օդը, հակառակ պարագային պիտի խեղդարէր :

Ցատկեց դէպի դուռը ... նիզի աղմուկ

մը, ծխնիներու ճռնչիւն մը... եւ անհետացաւ :

Ապշահար եւ անչարժ, Մարթէն աչքերովը հետեւեցաւ վայրկեան մը անոր, յետոյ ինքզինքին ըսաւ, կարծես վանելու համար իր մէջ բարձրացող մտահոգութիւնը :

— Զափազանց յուզուած էր, պէտք ունէր թարմ օդ չնչելու, չուտով պիտի դայ :

Ակնարկը ինկաւ պատին վրայի ձորձակարին. ժպտեցաւ, բոլորովին վստահ էր այլեւս.— Ժան զլխարկը հոն թողած էր ... դուրսը կ'անձրեւէր, հովը կը զովացընէ ... պիտի դայ :

Ասոր վրայ, Մարթէն կանչեց պանդոկապետը, ձին սխրօր քաշել տուաւ եւ պատուիրեց տաք փօնչ եւ անկողին մը պատրաստել եղբօրը համար.— որովհետեւ, ըսաւ ան զոհունակ ժպիտով մը, հիմակ պիտի դայ անիկա ...

Եւ երբ ամէն բան պատրաստուեցաւ, նստաւ եւ խորասուզուեցաւ իր խոհումներուն մէջ : Մերթ ընդ մերթ կը մրմնջէր, կարծես ոգեւորելու համար իր քաջութիւնը որ կը նուաղէր :

— Պիտի վերադառնայ :

Դուրսը անձրեւը կը ծեծէր պատուհանի փեղկերը. աշնանային հովը կը փչէր պանդոկին եռանկիւնի կատարին վրայ, եւ անձրեւի իւրաքանչիւր կաթիլ, հովի իւրաքանչիւր սուլոում կը ծանուցանէր —

պիտի վերադառնայ, պիտի վերադառնայ .

Ժամերը անցան, կանթեղը մարեցաւ, Մարթէն քնացաւ իր սպասումին մէջ եւ երազեց իր եղբօր վերադարձը ...

Յաջորդ առաւօտ, արթնցուցին զայն : Սարսափահար եւ դողդող, իր շուրջ նայեցաւ : Իր աչքերը ինկան դատարկ անկողնին վրայ, ուր պէտք էր քնացած իր եղբայրը .— իր առաջին անկողինը՝ վեց չաբաթներէ ի վեր : Տխրօրէն, հոն մնաց, ոտքի, եւ սեւեռուն աչքերով սկսաւ դիտել զայն :

Ցետոյ լծել տուաւ իր կառքը եւ գնաց :

ԻԵ.

Այն առեն աչունը շատ կանուխ եկաւ : Ութ օրէ ի վեր հիւսիս – արեւմտեան հովմը կը փչէր, սուր եւ թափանցող, կարծես թէ Նոյեմբերի մէջ ըլլար : Անձրեւին տարափները կը չաչէին ապակիներուն դէմ, եւ արդէն գետինը կը տարածուէր թմբեի դորշ դեղնորակ տերեւներու խաւ մը, որ զով խոնաւութիւնը խմորի վերածած էր :

Եւ որքան չուտ կը հասնի դիչերը : Հացադործի խանութին մէջ, կախ լապտերակալը կը վառէր ընթրիքի ժամէն շատ կանուխ :

Հ. ՋՈՒՏԻՐՄԱՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ « Զաւարեան » կոմիտէի, «Ս· Մինասեան», »Արծիւ», «Վարդան», «Արամ » ենթակոմիտէներու եւ «Փոթորիկ», «Րաֆֆի»,«Ռոստոմ», «Քրխտափոր», «Աղբիւր Սերոբ – Մկրտիչ Եօթնեղբայր – րեան», «Շ· Մխաքեան» խումբերուն :

կը խօսին ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ժամը 15ին յարգանքի այց Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արղուբեանցի, եւ բժ· Յովսէփ Տէր–Դաւթեանի հիւրմներուն : *Կը խօսի Շաւիլի քաղաքապետ՝ ՕՍԷՌ*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : *Կը մասնակցին՝ Տիկին Շահէ Գալայճեան, Օր· Շահէ Յովհաննէսեան, Ասողիկ*

Քէօսէեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան : Անձրեւի պարագային ապահովուած է խաղասպետարանին սրահը :

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ : Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :

Հասոյթը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին,* Պուլվ· Քառնոյէն *Իսկ Փորթ տ'Իթալիէն ժամը 8·30ին*
Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները: Գինն՝ 400 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ· Ց· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ· Ց· ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրգում , չամփուրով խորոված , պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանագրութիւնները կը մնան մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս , 300 ֆրանք երթուղարձի համար: Ա· Քէօսէեանին (Փլաս տ'Իթք): «Ցառայ»ի հաւատաւճառ Պ· Մերիկեանին, (Տոմբ – Նիքէն), մասնաճառ Ա· Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարի):

Օթոքառը Փլաս տ'Իթքէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին:

ՊՈՄՈՆԷն Հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերներ Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլապչեանի , Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Դոճակէօղեանի մօտ :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

★

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը տօնուի՝ ընտանեկան դաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս , , կի · բակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ , Քաֆէ բակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ջրանցքին

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալ – ներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :

Լիոնի հանրակառքը կը մեկնի Փլաս Կիշառէն ժամը 10ին :

ՇԱԻԻԼ

ափին, «Քաֆէ Կապիյօն»ի բակին մէջ : Ճոխ պիւֆէ , չամփուրով խորոված, մատչելի գիներով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շ· Միսաճեան խումբին :

Մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· Կոմիտէի եւ Կեդր· Քրանսայի քոյր մասնաճիւղերու :

Այս Կիրակի ամբողջ օրը Սէն Փէրէի դովասան անտառին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Առատ կեր ու խում չամփուրով խորոված :

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանները բոլ հայրենակիցները անխտիր :

Այրի Տիկին Անուշ Եղիշէեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եղիա Եղիշէեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Վարդան Եղիշէեան եւ զաւակները(Լիոն), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Յովհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թորոս Շատեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկ· Պետրոս Վարդանեան եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Թադեւոր Գաբրիէլեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), եւ Պ· Մանուկ Թադեւոսեան (Լիոն), ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր, մօրեղբօր, հօրեղբօր զաւկին եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՂԻՇԷԵԱՆԻ

կսկծալի մահը (Պօլուկի):

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 23ին, Հինգշաբթի առաւօտ, ժամը 9ին, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն դերեզմանատունը :

Հաւաքուիլ՝ եկեղեցին :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՇԱԻԻԼ

Շաւիլի Հայոց եկեղեցիին հողաբարձութիւնը կը յայտարարէ թէ Յուլիս 26–ին կիրակի առաւօտ պիտի կատարուի պատարագը :

Արձակուրդի առթիւ յաճախեցէք
Մարսիլիոյ ծանօթ ճաշարանը՝

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ · ՈՐԴԻ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորապար՝

ՏԷՕՆԷՐ – ՔԷՊԱՊ
Եւ արեւելեան զանազան
խմորեղէններ

Restaurant J. DJOCHGOUN

4, Rue de la Butte, Marseille (2·)
(Place Jules Guesde)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները փութան դիմել տեսչութեան, գրաւոր կամ հեռախօսով, ամէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES

TEL· OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին ազգային դիտութիւնները եւ Քրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծրագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Եփրեմ Տօնիկեան իրենց երկրորդ թոռնուհիի ծննդեան ուրախ առթիւ Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կը նուիրեն հազար Քրանք եւ Օզափոխութեան կայանին երկու հազար :

Ֆ· Կապոյտ Խաչի Կեդր· վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ս· Զրուանդեանէ երկու հազար Քր· կայանի չէնքին ի նպաստ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջակայքի Հայց· Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ· 1959, ժամը երեքին :

Սորպոնի մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

Նկատի ունենալ այս թուականը :

ԴՊՐՈՑ· ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, աշակերտները կը պատրաստէ պրէվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն , տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն , հայերէնի, գրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Րէնսի : Հեռաձայն՝ Լը Րէնսի 172:

ՏԱՐՕՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐՔԸ

Ամէնուն ծանօթ է որ Տարօնի Պատմութեան գիրքը կարօ Սասունի խմբագրութեամբ եւ Տարօն – Տուրուբերանի Ամերիկայի Կեդրոն· վարչութեան ծախքով լոյս տեսաւ 1956ին, Պէյրութ «Սեւան» տպարանին :

Ֆրանսա տպրողներուս համար բաժին ինկած էր հարիւր օրինակ՝ անմիջապէս տպառած : Մարսէյլէն եւ ուրիշներէն պահանջներ եւ բողոքներ լսեցինք: Հարկադրուեցանք խնդրել Կեդր· վարչութենէն որ մեզ յատկացնէ մաս մը եւս, եւ գոհացում ստացանք: Այժմ տրամադրելի ունինք սակաւաթիւ օրինակներ: Բայց մաքսատուրքի բերմամբ հարկադրուած ենք գանձել 750 Ֆրանք աւելի :Դիմել Լ· Տօնիկեանին, 52 Րիւ Կիւսթավ – Քուրպէ, Պանեէօ (Սէն):

ԿԱՐԵՒՈՐ

Հ. Ց. Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Վերջին կարզադրութիւններուն համար, բանակումի բոլոր մասնակցողները սոսկզաբար կը հրաւիրուին այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահը, 17 Րիւ Պլէօ, իւրաքանչիւր մասնակցողը այդ օրը պէտք է վճարէ հինգ հազար Ֆրանք որպէս կանխավճար եւ հինգ հազար Ֆրանք հաւաքական տոմսին համար :

ՍԻՓԱՆ · ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբի տարեվերջի պտոյտը Փիֆ – Նիֆի ձեւին տակ :
Կիրակի 26 Յուլիս :

SAINTRY - Auberge du

'' Père TICHIT ,, *ի գետեզերքը*

Ժամադրութիւն կառ տը Լիոն, դուրսի մեծ ժամացոյցին տակ, ժամը 8·30ին :

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ բարեկամները :

Անձնական կառքով գալ փափաքողնե – րէն կը խնդրուի հետեւիլ նոյն ժամադրութեան :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս , նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է գրաւոր դիմեն վարչութեան :Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր Ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը :

Այս պայմանները չկատարողներուն համար չենք կրնար պիտի չարուի· նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին մեզի հեռագրով նոր կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալները ուղղել :

Մեր հաստատուն ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 Ֆր·:

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաստատում բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները , դիւրացնելու համար վարչութեան գործը :

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան : ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար, 1) *Նախապատրաստական 8–7րդ դասարաններուն համար լրջեւ ուսուցչուհի հայ օրիորդ մը, որ Քրանսական բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ըլլայ · ի հարկին պիշերօթիկ :*

2) *Աշխատող կին մը, լրջեւ օդնական խոհարարուհի :*

Դիմել վարժարան , գրաւոր , տալով անուն, տարիք եւ հասցէ :

1 Bld. du Nord - Le Raincy

Seine-et-Oise

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՀԱՅԱԾԱՅՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23
ՑՈՒԼԻՍ
JEUDI
23 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8450 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4351

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՈՒՂԻՂ ՃԱՄԲԱՆ

Իրաքի յեղափոխութեան առաջին տարեդարձի նախօրեակին Զօրավար Ապտէլ Քասըմ կարգ մը վճռական միջոցներ ձեռք առած էր՝ նոր վարչաձեւը աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար:

Մութ ուժեր, համայնավարական քայքայութիւններէ տարուած, ուզած էին տիրական դեր մը խաղալ Իրաքի մէջ, չէզոքացնելով ազգայնական տարրերը, որոնք ղեկավար օժանդակներն էին եղած երիտասարդ պինդուորականներու յեղափոխական չարժումին:

«Ժողովրդական դիմադրութեան ուժեր»ը կը ձգտէին «պետութեան մէջ պետութիւն» կազմել: Անկախ պետական օրինաւոր բանակէն եւ ոստիկանութենէն, ճախակողմեան այդ կազմակերպութեան պինդ ուժերը գրեթէ անիշխանական վիճակ մըն էին ստեղծած երկրին մէջ, վտանգելով ներքին խաղաղութիւնը:

Համայնավարական այս չարժման ծաւալումը արգիլելու եւ անպատասխանատու մարդոց չհատուցութեանց վերջ դնելու նպատակով էր, որ զօրավար Ապտէլ Քասըմ բանակի հակակշռին ենթար-կեց «Ժողովրդական Դիմադրութեան Ուժեր» անունը կրող ոչ-պինուորական «քաղաքապահ դունդեր»ը եւ արգիլեց «Ազգային ճակատ»ի կազմութիւնը, ճակատման տարրերու մասնակցութեամբ:

Իրաքի նոր տէրը կը դարձ, որ համայնավարները օրէ օր աստիճան մը աւելի կ'ուղէին զգալի դարձնել իրենց մասնակցութիւնը երկրի ներքին գործերուն: Ճակատման թերթերը կը պահանջէին գահլիճին մէջ առնել համայնավար նախարարներ:

Դժգոհութեանց առաջքն առնելու եւ բոլշեւիկեան դաւադրութիւն մը իր ոտքին մէջ խեղդելու համար էր, որ զօրավարը իր գահլիճին մէջ առաւ չորս նոր նախարարներ, երեքը ճակատման:

Առնցմէ առաջինն էր Տիկին Նազիհա Տուլայիմի, անդամ «Յեղափոխութեան կողմնակիցներու չարժում»ին եւ նախագահուհի «կանանց պաշտպան Լիկա»յի: Միւս երկուքը՝ Ամին Եուսուֆ եւ Փրոֆ. Ֆէյսալ Սամիր՝ ծանօթ են իրենց համայնավարական ձգտումներով: Զորրորդ նոր նախարարն է Ապտէլլաթիֆ Շաուաֆ, ազգային Մուսուլի մարտ ութի ապստամբութեան վարիչին:

Լիբանանեան թերթերը օրեր առաջ կը գրէին թէ Իրաքի համայնավարները կարեւոր քանակութեամբ զէնքեր ստացած են եւ կը պատրաստուին խռովութիւններ յարուցանել Ցուլիս 14ի տարեդարձի հանդիսութեանց առթիւ, «Ժողովրդական Դիմադրութեան Ուժեր»ու ակնկալութեամբ:

Այժմ պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ համայնավարները փորձած են խռովութիւններ յարուցանել Պաղտատի, Քէրքիւքի, Զոպէյրի եւ Ռամատիի մէջ:

Արիւնալի դէպքերու թատր դարձած է մանաւորապէս Քէրքիւքը, որ Իրաքի Քարիւղի ընկերութեան կեդրոնն է եւ ուր կը բնակին մեծ թիւով Քիւրտեր:

Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր Մոսկուայի գործակալները համայնավարական բուռն քարոզութիւններ կը կատարեն քրտաբնակ չրջաններու մէջ եւ անկախ Քիւրտիստանի մը հեռանկարով կ'ուղեն խաբել զանոնք:

Քէրքիւքի բնական հարստութիւններուն այժ մնկած են Կրէմլինի վարիչները, որոնք «Պաղտատի Ուխտ»ին դէմ հակազդելու համար ծրագրած են բերդը ներսէն գրաւել:

Զօրավար Քասըմ իր հետ ունենալով բանակը, այս անգամ եւս յաղողած է պարել խռովարարական չարժումները:

Անցեալ Մարտին Շաուաֆ Մուսուլի մէջ ապստամբութեան դրօշ պարզած էր՝ բողոքելու համար զօրավար Քասըմի համայնավարամէտ քաղաքականութեան դէմ:

Դերերը չրջուած են հիմա: Համայնավար տարրերն են, որ այս անգամ կ'ըմբոստանան՝ բողոքելու համար զօրավարին նոր քաղաքականութեան դէմ:

Իրաք հետզհետէ կը մտնէ ուղիղ ճամբու մէջ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ԿՐՕՄԻՔՈՅԻ ՁԵՌՔՆ Է

★

ՀԵՐԹԸՐ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ՄԵԿՆԻԼ

★

Արտաքին չորս նախարարները միասին ճաչեցին Գրոմիքոյի ապարանքին մէջ, միաժամանակ չարունակելով իրենց աչխատանքը:

Սակայն, «ոչ մէկ յառաջդիմութիւն» դարձնալ, ինչպէս յայտարարեց ամերիկեան պատուիրակութեան բանբերը:

Ճաշի ընթացքին Ֆ. Միութեան Արտաքին նախարարը Գերմանիոյ վերամիաց-ման հարցը արծարծելէ խուսափեցաւ: Ընդհանրապէս պատասխանները լակոնական էին:

Մինչ արեւմտեան երեք նախարարները յաճախակի հարցումներ կ'ընէին, խօսելու համար միաժամանակ Գերմանիոյ վերամիացման եւ հաշտութեան դաշնագրի մասին, Կրոմիքօ կը գոհանար «այո» կամ «ոչ» պատասխանելով:

Մթնոլորտը դարձեալ տաքցաւ եւ պահ մը կը կարծուէր թէ Արտաքին չորս նախարարները ըսելիք չունին այլեւս. «խուլերու խօսակցութիւն», ինչպէս դիտել կուտան կարգ մը թերթեր:

Արեւմուտքը վճռապէս կը յայտարարէ թէ համագերմանական կոմիտէի մը կազմութիւնը չընդունիր: Կրոմիքօ կը պնդէ՝ որ իր առաջարկը ընդունուի:

Այսուհանդերձ, կարգ մը չրջանակներ-ու կարծիքը այն է, թէ վերջ ի վերջոյ Կրոմիքօ պիտի ստիպուի փոփոխութեան ենթարկել իր ծրագիրը:

Խորհրդային ներկայացուցիչները յատկապէս կը խուսափին արտայայտուելէ որեւէ հարցի մասին՝ երբ կասկածին թէ Արեւմուտքի մտադրութիւնն է նոր մէջ. «Արեւմուտքի չութակին նուազով պիտի չպարենք» ըսաւ Կրոմիքոյի դռ-ծակիցներէն մէկը, անդրադառնալով Արտաքին նախարարներու ժողովը մնայուն դարձնելու արեւմտեան ծրագրին:

Ժողովին ճակատագիրը ներկայիս կը դնուի Կրոմիքոյի ձեռքը. աչքի առջեւ ունենալով կողմերու ծրագիրներն ու անդիջող դիրքը՝ տարբեր եղրակացութեան մը կարելի չէ հասնիլ:

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Հերթըր Կրոմիքոյի ըսաւ՝ թէ եթէ չարունակէ պնդել համագերմանական կոմիտէի մը կազմութեան վրայ՝ պէտք է պիտնայ թէ ժողովին վախճանը մօտեցած է: Հերթըր կը սպառնայ մեկնիլ՝ երբ Կրոմիքօ չուզէ համաձայնութիւն մը գոյացնել, սովորական իր ձգձգումներով:

Մինչեւ Շարաթ թէեւ Արտաքին նախարարները միասին ճաչելու ծրագիր մը չունին, բայց երկու – երեք ժողովներ նախատեսուած են, որոնց ընթացքին հանդարտ կացութիւնը պարզուի:

ՔԱՍԸՄ ՄՈՍԿՈՒԱ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.—900 ՄԵՌԵԱԼ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

★

Ոչ – պաշտօնական աղբիւրներէ, Դամասկոսի մէջ կը յայտարարուի թէ Իրաքի դէպքերուն հետեւանքով վեց օրուան ընթացքին 900 հոգի մեռած են: Նոյն աղբիւրներու համաձայն կռիւները կը չարունակուին մանաւանդ Քէրքիւքի չրջանը:

Մամուլի տեղական դործակալութիւնները կը հաղորդեն թէ երկու օր առաջ ծանր միջադէպեր պատահած են համայնավարներու եւ ոչ – համայնավարներու միջեւ թաղրուքի չրջանը:

Մամուլի Միջին – Արեւելք դործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ օդանաւերը ռմբակոծած են Քէրքիւքի ըմբոստական չրջանները: Կ'ըսուի նաեւ թէ երեքշի 80 օդաներ ձերբակալուած են եւ պահեստի 400 սպաներ արձակուած:

Միշտ նոյն դործակալութեան համաձայն խռովութիւնները չեն դադրած երկրին մէջ եւ նոյնիսկ համայնավարները կը չարունակեն ժողովուրդը դրդռել: Պաղտատի մէջ համայնավար բանուորները փողոց նետած են ծխախոտի դործարանի մը աչխատաւորները որոնք, Քասըմի իսկ հրամանով, կրկին դործի առնուած էին:

Պաղտատի ձայնասփիւռը հաղորդեց առջի օր թէ Ֆ. Միութեան Արտաքին փոխ –նախարար՝ Վասիլի Քուզնեցով, որ խորհրդային պատուիրակութեան դլուխը կը գտնուէր Իրաքի Ցուլիս 14ի առթիւ կազմակերպուած տօնակատարութեանց, Քասըմի փոդանցած է իր կառավարութեան պաշտօնական հրաւէրը: Քուզնեցով, Պաղտատի խորհրդային դեսպանատան մէջ տուած մամուլի իր ասուլիսի ընթացքին յայտնած է թէ Մոսկուա երթալու այդ հրաւէրը պաշտօնական նամակով մը Խրուչչեւ յայտնած է Քասըմի: Խորհրդային նախարարը մերժած է սակայն ըսել թէ Ֆ. Միութիւնը հիւլէական դէնքեր պիտ տա՞յ Իրաքի եթէ այս վերջինը նման դիմում մը ընէ: Ցիչած է պարզապէս թէ Խորհրդային Միութեան քաղաքական սկզբունքն է հիւլէական դէնքերու չչխումը:

ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՄԷՋ

Ցուլիս ութէն ի վեր զանազան միջադէպեր պատահած են Իսրայէլի մէջ Հրեայ հիւսիսային – Ափրիկեցի ներգաղթողներու եւ ոստիկանութեան միջեւ: Ըստ երեւոյթին հասած լուրերու դէպքերը տարբեր բնոյթ ունին զանազան չրջաններու մէջ:

Վասի – Սալիպի աղքատ բնակչութիւնը յարձակումներ գործած է զանազան հաստատութեանց վրայ եւ կողոպտած: Թչուառներու ըմբոստութիւն մը տեղի ունեցած է նաեւ Նազարէթի մօտ՝ Միքսալ – Հէմէք դիւղաքաղաքը:

Միւս կողմէ Պէն Կուրիոն որոշած է կառավարութեան դլուխը մնալ մինչեւ յառաջիկայ ընտրութիւնները (Նոյեմբեր), յայտնած է նաեւ Հանրապետու-թեան Նախագահին թէ ձախողած է նոր գահլիճ մը կազմելու իր պաշտօնին մէջ:

ԾՈՎԱԿԱԼ ԼԻՃ, ամերիկեան նախկին դեսպանը Վիչիի կառավարութեան մօտ մեռաւ 84 տարեկանին, ուղեղային ա-րիւնախտառմի մը հետեւանքով: Լիհէ, նախագահ Ռուզվելթի անձնական ատենապետն էր, ամէնէն հին սպան էր ամերիկեան բանակի, բարձրագոյն աստիճանով:

ՔՈՄԱՆ ՄԻԼԻՈՆ դբօսաչրջիկներ Իտալիա պիտի այցելեն այս տարի: Անցեալ տարի միայն 15 միլիոն էր անոնց թիւը: Զբօսաչրջիկներու նախընտրած չրջաններն են՝ Քալապրիա եւ Սիկիլիա:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՒՎ

Միացեալ Նահանգներուն փոխ նախագահ Նիքսըն այսօր Մոսկուա կը մեկնի, ուր ամերիկեան ցուցահանդէսին բացումը պիտի կատարէ: Այսուհանդերձ, սխալ հաչիւ մը եղած է, որովհետեւ Նիքսընի Մոսկուա այցելութիւնը նախատեսուած էր Ժընեւի Արտաքին նախարարներու ժողովին փակման եւ մեծերու ժողովին բացման թուականին միջեւ՝ Խրուչչեւի հետ որոչ խօսակցութիւններ ունենալու համար: Մինչդեռ այսօր Ժընեւի «համաձայնութեան յոյն» անդամ ջուրը ինկած կը նկատուի: Մոսկուայի ամերիկեան ցուցահանդէսը պիտի բացուի ուրբաթ օր, այս առիթով խորհրդային մամուլը քաղաքագիները կը զգուչացնէ որ... փորձութեան չենթարկուին:

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ Խրուչչեւ մամուլի ասուլիս մը տուաւ, ուր խօսելով Մեծերու հանդիպումի մը մասին, ըսաւ.— Մեծերու ժողովը տեղի պիտի ունենայ չուտով, նոյնիսկ՝ եթէ ժողովականները Մաքմիլլընն ու ես ըլլանք, բայց... Վարչապետ Ատենաւուրը չուզեր որ տեղի ունենայ այդ հանդիպումը: Իսկ պատասխանելով այն հարցումին՝ թէ ինչո՞ւ հրաժարեցաւ Սկանտինաւիա երթալէ, Խրուչչեւ ըսաւ.— Ինչո՞ւ պիտի երթամ, երբ հրաւիրելէ ետք երեսիս կը թքնեն...:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ քարիւղի արտադրութիւնը 1959 Յունիսին 272·012 թոն էր, անցեալ տարուան նոյն ժամանակաչրջանի 199·989 թոնի դիմաց, այսինքն՝ մէկ տարուան ընթացքին 36 առ հարիւրի յաւելում մը կայ:

ՔԱՓ ՔԱՆԱՎԵՐԱԼԻ փորձադաչտէն ամերիկացի զինուորականները արձակեցին մինչերկրային «Ատլաս» հրթիռ մը, որ յաջողեցաւ, 9000 քիլոմէթր ճամբայ կտրելով: Բայց «Թոր» հրթիռի փորձ մը ձախողեցաւ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ներկայացուցիչները արձակեցին չրածին ուժով գործող առաջին բեռնատար/նաւը՝ «Սաւանա», որ երեքուկէս տարի կրնայ մնալ ծովուն վրայ 57 քիլոմ իւրաքիմ գործածելով:

ԳԱՀԻՐԻ մէջ ցուցադրուեցաւ արաբական առաջին կառքը՝ «Համոէս», որ երկու հոդիի համար է, ժամական արագութիւնը՝ 80 քիլոմէթր եւ 100 քիլոմէթրին կը սպառէ հազիւ 16 լիտր հրանիւթ: «Ալ Ահրամ» թերթը կը հաղորդէ թէ 1960 ին 1200 կառքեր պիտի չինուին՝ արաբական չուկաներու համար:

ՃՈՓՈՆԻ վարչապետ Քիչի Քարիզ հաւաւ եւ առաջին առթիւ տեսակցեցաւ Տըլըրէի հետ, որմէ ետք ընդունուեցաւ Նախագահ Տը Կոլի կողմէ:

ԱՐՃԱՆԹինի մէջ երեք մահափորձեր եղան, որոնք նիւթական վնասներ պատճառեցին միայն. ոչ մէկ զոհ կայ:

ԱՐԱԲԻՈՑ Սէուտ թագաւորը Գերմանիա դնաց, հանդստանալու համար:

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համըր-չոլտ Գահիրէ, Քրնեւ եւ Մալմօ այցելելէ ետք՝ Նիւ Եորք վերադարձաւ:

ՅՈՐԴԱՆԱՆ եւ Ա. Միացեալ Հանրապետութիւնը մէկ ամիսէն պիտի վերսկսին դիւանագիտական իրենց յարաբերութիւնները. Սուրիա պիտի բանայ Յորդանանի իր սահմանները եւ երկու երկիրներու մամուլը վերջ պիտի դնէ բացուած պայքարին:

ԱՆԳԼԻՈՑ խորհրդարանը արձակուրդ կը ստանայ Ցուլիս 30ին:

ՈՒՇԻՆԿԹընի մերձակայքը հինդ հնդիկներ զոհ գացած են ցեղային կռիւներու:

ՍՔՈՒՀՈԼՄԻ մէջ եօթը երկիրներու (Աւստրիա, Դանիա, Անգլիա, Նորվեկիա, Փորթուկալ, Շուէտ, Զուիցերիա) ներկայացուցիչները համաձայնեցան ազատ փոխանակութեան եւրոպական չուկայի մը չուրջ: «Եօթներու Եւրոպա» մը «Վեցերու Եւրոպային» դէմ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Այս օրերին, Քէ՛ Մայր Հայրենիքում եւ Քէ՛ Սփիւռքի տարածքի վրայ, համազային արժանավայել հանդիսութեամբ եւ երախտագիտական անվերապահ զգացմունքով նշում է հայ ժողովրդի տաղանդաւոր զաւակ, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի արժանաւոր միաբան, հայ երաժշտական ղէմքերից մեծագոյն եւ սիրելագոյն ղէմքերից մէկի,, Կոմիտաս վարդապետի ծննդեան 90ամեակը :

Կոմիտաս վարդապետը իր երաժշտական մեծարժէք եւ անկրկնելի վաստակով, ամուր կերպով կանգնել է մեր մշակոյթի պատմութեան անմահ փառքերի լուսահոյլին մէջ : Ցաւէտ վաղ ու կենդանի կը մնայ տարաբախտ վարդապետի խնկաբոյր յիշատակը հայ սերունդների երախտապէտ սրտերում :

Կոմիտաս վարդապետի պայծառ անունը՝ որպէս հայկական երաժշտութեան ռահվիրայի՝ եւ մեծ գործը՝ որպէս հայ երաժշտական մշակոյթի ինքնօրոշման սեռաբանի եւ հայկական ինքնուրոյն եւ դասական դպրոցի հիմնադրի՝ չատ թանկագին ու նուիրական են իւրաքանչիւր հայ մարդու համար : Կոմիտաս վարդապետի կեանքն ու գործունէութիւնը ուսանելի են եւ մոնումենտալ՝ իրենց ազգ պրաւչութեան, պարզութեան եւ վեհութեան մէջ : Կոմիտաս վարդապետը միաժամանակ սուրբ է եւ նահատակ : Նա 1915 թուականին, հաւասար չափով ապրեց իր ժողովրդի զոզոթան, բաժանեց մտքի, զբչի, արուեստի իր ընկերների արիւնոտ ճակատագիրը եւ թէեւ հրաշքով ազատուած վերադարձաւ ազգորի ճանապարհից փչրուած խմացակա նութեամբ եւ ալեկոծ հոգով, սակայն մինչեւ 1935 թուականը ապրեց որպէս ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԵՌԵԼ՝ որպէս ԲՈՂՈՔ՝ հայ ժողովրդի, նրա մշակոյթի եւ արուեստի դէմ կատարուած անլուր դաղանութեանց :

Կոմիտաս վարդապետը, որպէս հայրենասէր ու ազնիւ մարդ, որպէս երաժիշտ ու մանկավարժ, հմուտ ազգագրագէտ, խմբավար եւ երգիչ, ֆր. դարի վերջին չքջանի մեր հասարակական եւ մշակու թային զարթօնքի ամենէն ինքնատիպ եւ անկրկնելի մեծութիւններից մէկն է : « Մահկանացու ծնեալ՝ անմահ գիւրն յիշատակ եթող» (Խորենացի) :

Կոմիտաս վարդապետը անուել ու կըր թուել է Մայր Աթոռի սրբազան կամարների տակ, Ս. Էջմիածնի մթնոլորտում : Նա իր երաժշտական առաջին կրթութիւնը ստանում է Մայր Աթոռում, որպէս ձայնեղ եւ երաժշտական ընդունակու թիւններով օժտուած չնորհալի պատանի, Ղեւոնդ եպիսկոպոսի հմուտ ղեկավարութեան տակ, իսկ Սահակ վարդապետ Ամատունուց սովորում է հայկական ձայնանիշերի ուսմունքը եւ ութ ձայն չարականների երգեցողութիւնը : Ճեմարանի ուսանողութեան տարիներին, պատանի խոստմնալից Սողոմոնը, ապագայ Կոմիտաս վարդապետը, առատօրէն սնունդ է քաղում մեր հոգեւոր երգերից եւ ժողովրդական երաժշտութեան գանձերից, իր հոգու եւ մտքի բազում թելերով կապուում մեր աւանդութիւններին, Մայրենի հողին, ջրին, աշխատանքին եւ բնութեանը : 1893 թուականին նա սարկաւագ է ձեռնադրուում եւ ընդմիշտ իր անունն ու կեանքը անխզելիօրէն կապում Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հետ, եւ Մայր Աթոռում ծաւալում երաժշտական ընդարձակ գործունէութիւն բազմազան ուղղութեամբ, որպէս Գէորգեան ճեմարանի երաժշտութեան դասախօս, որպէս երգչախումբի ղեկավար, երգահան, ազգագրագէտ, երաժշտութեան տեսաբան : Մայր Աթոռը եւ Հոգեւոր ճեմարանը Կոմիտաս վարդապետի համար հանդիսացել են իւրայատուկ ստեղծագործական մի աշխատանոց : Հայկական չնչով եւ ղազանութեամբ հարուստ այդ հոգեւոր՝ խմացա կան հասատատութեան մէջ Կոմիտաս վարդապետը ոչ միայն վայելում է երաժշտատէր Գէորգ Դ. կաթողիկոսի եւ ապա Երմեան Հայրիկի հայրական հոգատարութիւնը, պաշտպանութիւնն ու սէրը, այլ նաեւ անմիջականօրէն չփուում դիւղական ժողովրդական չրջապատի հետ, եւ ժողովրդական ստեղծագործութեան աղբիւրից քաղում հայ երգի համն ու հոտը, քարմութիւնն ու պարզութիւնը : 1893 – 1910 թուականներին, 17 տարի անընդհատ, Կոմիտաս վարդապետը իր ձեռքի տակ է ունեցել Գէորգեան ճեմարանի երգչախումբը եւ ուսանողութիւնը, իր երաժշտական գործունէութեան եւ ազգագրական ուսումնասիրութիւնների համար : Ճամախ նա ճեմարանցիների բերած ժողովրդական երաժշտական գանձերից էր քաղում իրեն անհրաժեշտ երաժշտական նիւթերը եւ աշխատում նրանց վրայ : Ապա ինքը անձամբ ման էր դասլիս, մանում ամէն տուն ու երդիկ, ազատօրէն ներկայ լինում դեղջկական հարսանիքների, կրօնական ուխտադնդութեանց, արտի ու կալի դաշտային աշխատանքների, եւ օժտուած խորաթափանց մտքով ու դինուած խուզարկու մէթուններով, որոսում, քաղում մեր ազգային երաժշտութեան բարձրագոյն ձեւերը, ժողովրդական երգերն ու պարերը

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՑ ԱՐՏԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

« Բնաւ չնչին քան մի գողնար » վերնագիրը կրող չարժանկարը բացառիկ ցուցադրութիւն մըն է, հիմնուած է «Սատանային եղջիւրէ ծխամորճը» խաղարկութեան վրայ, զոր հեղինակած են Ռուբէն Մամուլեան եւ Մաքսուէլ Անտերսըն :

Այս խաղը Մամուլեանի սկզբնական ջանքերուն արդիւնքն է : Իրրեւ նիւթ կը հանդիսանայ, եղանակի ամէնէն հաճելի եւ դունաւոր չարժանկարը, որ երաժշտական երդիծանք մըն է, աշխատաւորական կեանքի, կաշառակերութեան եւ սրճանկութեան մասին : Ճէյմս Քէկնի իր առաջնակարդ դերով կը մարմնացնէ իր սիրած ջրեզերեայ ահաբեկիչի մը կեանքը, ժպտուն դէմքով, երգի եւ պարի սիրահար, ինքն եւս երգող ու պարող մը :

Քէկնի ասկէ առաջ ալ ստանձնած է նման տիպարներու դերեր : Մինչ իրական կեանքի մէջ, պժգանք ունի հանրային կեանքի զեղծարարներուն հանդէպ : Անիկա այնքան լաւ ու կատարեալ կը տանի իր դերը, որ մարդ կը տարուի մտածելու թէ այս մարդոց կեանքն ալ արդարացում մը եւ խմաստ մը ունենալու է, որ խաղը կը դարձնէ հաճոյալի : Եւ ինչպէս ինքը

եւ մեր հոգեւոր երգերի՝ չարականների, տաղերի, մեղեդիների, դանձերի՝ նախնական հարազատ եղանակները եւ ապա այդ բոլորը, Մայր Աթոռում ենթարկում դիտական, երաժշտական ստեղծագործ ուսումնասիրութեան :

Ո՞րքան է Կոմիտաս վարդապետի մեծութեան դաղանիքը, նրա անուան ու գործի հմայքը, քաղցրութիւնը : — Դէպի հայ ժողովուրդը եւ նրա հոգեւոր մշակոյթը ունեցած նրա խորունկ սիրոյ եւ պաշտամունքի մէջ : «Ժողովուրդն է ամենամեծ ստեղծագործողը, գնացէ՛ք եւ սովորեցէք նրանից» : Եւ Կոմիտաս վարդապետը, մեծ արուեստագէտի խորաթափանցութեամբ, գնաց ժողովրդական ճշմարիտ արուեստի ճանապարհով : Նա ապրեց ժողովրդի մէջ, եւ ստեղծագործեց ժողովրդի համար :

Կոմիտաս վարդապետը մեծ է որպէս երաժիշտ եւ որպէս Հայ Եկեղեցու վարդապետ, ինչպիսին էին Ս. Մեսրոպը, Ստեփանոս Սիւնեցին, Նարեկացին, Շնորհալին, Տարօնացին եւ ուրիշներ : Նա արժանաւոր յաջորդն էր մեր եռամեծ հոգեւորականների, որոնք միաժամանակ եղել են մեծ արուեստագէտներ, երաժիշտներ ու փիլիսոփաներ, բանաստեղծներ ու երգիչներ :

Խմբագրական ԷՋՄԻԱԾՆԻ
(Մնացեալը յաջորդով)

կը բնորոշէ · « Ես միշտ ալ պնդած եմ թէ պատճառ մը կայ որ անոնք դառնան վատ նկարագրի տէր անհատներ : Ես աշխատած եմ, այս տիպարները տալ, այնպէս մը, որ խաղարկութեան ընթացքին հայթայթեմ մէկ քանի խնդալիք, զուարճանալիք միջադէպեր » :

×

Սոյն խաղարկութեան մէջ երկրորդ կարեւոր դերը կը տանի Շերլի Ճոնս, որ կը խաղայ ամուսնացած զեղեցիկ կնոջ դերը : Քէկնի կը սիրահարուի անոր ու կ'ուզէ իր ամուսինէն խլել զայն :

Շերլի կ'երգէ խիստ զուարթ երգ մը՝ «Հպարտանալիք ոչինչ ունիմ» : Ու կը հագուի պատուհանի վարագոյրներ, սեղանի ծածկոցներ, ու կը պճնուի պարահանդէսի զացող զեղուհիի մը նման : Լապտերի հովանին կը զործածէ որպէս գլխարկ, փաթթելով զայն բարձի ծածկոցով մը, ու կը յաջողի առաջինն, ցուցադրելու ինքնայատուկ բեմադրութիւն մը, զոր երբեք տեսած ըլլաք որեւէ տեղ, որեւէ չարժանկարի պատմութեան մէջ :

Ռոպերթ Միչըմ ստացն է «Զայրացած բլուրները» չարժանկարին, որուն մէջ կը կատարէ ամերիկեան թղթակիցի մը դերը Ցունաստանի պատերազմին ընթացքին : Ա.Ի.Պկզդէրիւէս ,յոյն ու հայ ծնողքի մը զաւակը, հեղինակն է սոյն թատերգութեան : Ի դէպ այս երիտասարդը ժամանակ մը աշխատակցած է «Հայրենիք» չաբաթաթերթին ինքնայատուկ պատմուածքներով :—

Հոլիվուտի սինեմայի դերասան Եդուարդ Գալֆեան, որ երեւցաւ զանազան պատկերներու մէջ, ուրիչ հայ դերասանի մը՝ Մայքըլ Քոնըրսի հետ զանազան խաղարկութիւններու մէջ, ներկայիս կ'աշխատակցի չարժանկարի պարբերական ներուն : Հոլիվուտի միակ թղթակիցն էր, որ առանց թարգմանի մը , օգնութեան Անաստաս Միկոյեանի հետ տեսակցեցաւ այս վերջինին Ամերիկա այցելութեան առեն եւ ունեցաւ տասը վայրկեանէ աւելի խօսակցութիւն մը՝ հայերէնով : Մինչ սուրիչ թերթերու թղթակիցները անհամբերութեամբ կը հարցնէին թէ ի՛նչ լեզուով տեղի կ'ունենար խօսակցութիւնը եւ ի՞նչ էր խօսակցութեան նիւթը , Գալֆեան սրամտորէն կը պատասխանէ .— « Նախաբարը կ'ըսէ որ «Ռուսերը մասնաւորապէս կը սիրեն ամերիկեան Քաուպոյեր ու երաժշտական ֆիլմերը, ինչպէս նաեւ ամերիկեան ճչդը — որ մեծ թիւով հետեւորդներ ունի Խորհրդային Միութեան մէջ» :

— Ուրիչ ի՞նչ կը հարցնեն թղթակիցները : « Ի հարկէ է, կ'ըսէ Գալֆեան , Պ. Միկոյեան ինծի առաջարկեց պաշտօն

ԱՐԹԻՒՐ ՔԷՕՍԹԼԷՐ

ՄԱՀԱՊԱՐՏ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐԸ

★

Ահաբեկիչները կառքով կ'անցնէին նախպէս ճչդուած սրճարանի մը առջեւէն , զնդացիրի կը բռնէին իրենց հետապնդած անձերը եւ փախուստ կուտային :

— Իմ ֆիաթ կառքս, կարմիր ներկուած , շատ քիչ յարմարութիւններ ունէր նման գործերու համար, կ'ըսէ Քէօսթլէր : Բայց ես միակն էի որ կառք ունէի : Ժամանակիս կէսը կ'անցընէի շարժարութեամբ, թուղթիկները, պրակներ ապազրական փոքր մեքենայ մը փոխադրելով · օր մը, մինչեւ իսկ ահաբեկիչ – ներ տարի : Ետեւս՝ կը լսէի անոնց տարճանակներուն պատրաստութիւնը : Կ'ըսէին որ կանդ առնեմ եւ կը սպասէինք մութի մէջ, երբեմն ժամերով :

— Դուք կրակա՞ծ էք, Պ. Քէօսթլէր :

— Ոչ : Երբեք :

— Երբեք չկասկածեցա՞ք, այն առեն, թէ ի՞նչ ծուղակի մէջ ինկած էիք :

— Ոչ : Մարքսեան վարդապետութիւնը զօրաւոր թմրեցուցիչ մըն է : Քիչ մը քաւական է որ զրգռիչ ազդեցութիւն դործէ : Աւելի չատը՝ կ'անզամալուծէ : Մարքսեան վարդապետութիւնը նոր բաբեխոսմունքներ չընդունիր իր մէջ : Կը կայնհարէ բոլոր տեսակի քննադատները : Բոլոր զգացումներս, զրականութեան , արուեստի հանդէպ ունեցած հետաքրքրութիւնս, նոյնիսկ մարդկային յարաբերութիւններս փոխուեցան : Բառամթերքս, քերականութիւնս, ոճս փոխուեցան : Կերպարանափոխուեցան ճաչակներս :

Բան մը կայ, որ չատ քիչերը դիտեն , թէեւ եօթը տարի համայնավար եղայ , բայց անտեսական կացութիւնս միչտ կը նեղէր զիս : Սկիզբը՝ ուզեցի զրել նոր « Երգ Երգոց » մը, ուր ընտրեալը պիտի ըլլար ... Հնդամեայ Ծրագիրը : Այս տեսակ բան մը :—

« Սիրելիիս աչքերը կը փայլին՝ ինչպէս բոցավառ հնոցները անծայրածիր տափաստաններու,

« Անոր շրթները ճերմակ ծովու ջրանցքին կրքոտ զիծերը ունին,

« Անոր ուսերը Տնյեպրի ամբարտակին ճկուն կորութիւնն ունին,

« Անոր ոդնաչարը երկար եւ ուղիղ է , ինչպէս երկաթուղին՝ Թիւրքեստանէն Սիպերիա ...» :

Սակայն չատ զէչ կերպով ընդունուեցաւ այս բանաստեղծութիւնը : Հասկցայ եւ այնուհետեւ անհատական զրոչմ դնելէ խուսափեցայ : Սկսայ զործածել բարբառոս այն բառամթերքը՝ որ ինքնին ցոյց կուտայ արդէն թէ ինչ կուսակցութեան կը պատկանիս :

Քէօսթլէր կը խօսի նաեւ անարդարութիւններու մասին, որմէ եառ ֆրանսացի լրագրողին հետ ճաչելու կ'երթայ : Պատասխանելով լրագրողին հարցումին, ըրագէտը կ'ըսէ թէ Ֆրանսա չէ հաստատուած, որովհետեւ ... դժուար է Ֆրանսերէնը սորվիլ : Անզլերէնը աւելի դիւրին է, իրրեւ խօսակցական լեզու :

— Իսկ Սպանիա վերադարձա՞ծ էք :

— Ոչ :

— Կրնա՞ք :

— Անչուչա · Հիմինկուէյ իրաւունք ըստացաւ երթալու :

— Ուրե՞մն · չէի՞ք ուզեր վերստին տեսնել այդ երկիրը եւ դատել քաղաքական կուսակցութիւններէն քան տարի յետոյ ..

— Անչուչա · բայց կը վախնամ որ դաւաթ մը աւելի խմեմ եւ սկսիմ յանդիմանել ...

— Բայց դուք որ ռուսական համայնավարութիւնը կոչեցիք «մարդկութեան ըստացող ամէնէն ծանր վտանգը», երբեք չմտածեցի՞ք թէ ինչ պիտի ըլար եթոպան, եթէ ձեր խմբակը յաղթէր քաղաքական կուսակցութեան ընթացքին ... ժողովրդավար հանրապետութիւն մը պիտի հաստատուէր այնտեղ :

— Անչուչա , անչուչա : Դժուար է նախատեսել զործի մը հետեւանքները : Ֆրանքոյի վարչակարգն ալ փոխուեցաւ , ներկայիս՝ այլեւս չեն ապաններ Սպանիոյ մէջ : Մինչդեռ միւսները ... Բայց , աւելի լաւ է որ քաղաքականութեան մասին չխօսինք :

— Այլեւս քաղաքականութեամբ չէ՞ք զբաղիր :

— Ամէն բան ըսած ըլլալու յաւակնութիւնը չունիմ, բայց համայնավարութեան, եւրոպայի մասին ըսելիքս ըսի , այլեւս չեմ ուզեր չարունակել : 1950ին քաղաքական վերջին յօդուածներս զրեցի :

— Երբ մտածէք ձեր անցուցած վտանգներուն մասին, ամէնէն առաջ ի՞նչ բան կը յիշէք ·

— Նախ Սպանիոյ խցիկս , յետոյ Ֆրանսան՝ 1940ին : Զեզի պատմեմ : Շիչ մը Քուրտպիէն փրկեց իմ կեանքս 1940 Ցունիսին :

Ձերբակալուած էր իր տան մէջ, 10, Րիւ տը Տոմպալ :

Գերմանական բանակները կը յառաջանային դէպի Փարիզ · «բանտի մը մէջ պիտի մտցուինք» կ'ըսէր Քէօսթլէր, ինքն իրեն : Ինչպէս Սպանիոյ իր խցիկին մէջ՝ վախը սկսած էր զարճեալ, որուն դէմ մէկ զէնք ունէր միայն · ալքոլը : Ոստիկաններուն հետեւելէ առաջ չիշ մը քունեաք սահեցուցած էր պայուսակին մէջ :

Ոստիկանատան մէջ խմած էր եւ լաւտեսութեամբ կը բարձրանար բանտարկեալներու կառքը :

— Ո՞ւր կ'երթանք :

— Եւ · չուտով պիտի տեսնես :

— Բայց ո՞ւր կ'երթանք :

— Պիւֆալօ · հոգ մի ըներ, այնտեղ բաններ կան : Պոչերու հասնելէն առաջ քեզ պատի մը կը փակցնենք :

Պատուհանէն կը դիտէր Փարիզը, ամառնային Փարիզը, թեթեւ հագուած կիները, սրճարանները՝ մարդերով լեցուն · վերջնականապէս հրաժեչտ պիտի տա՞լ այս բոլորին, կեանքին ... :

Պիւֆալոյի մէջ, ուր համախմբուած էին «թշնամի հպատակները», Քէօսթլէր տեսաւ թէ սպայ մը իր անցագիրը կը քննէր անակնկալի եկած մէկու մը պէս : Ետեւը, հասկցաւ · այդ անցագրին մէջ հունդարացի արձանագրուած էր ինք, այսինքն՝ «չէզոք» : Ալքոլը արթնցուցած էր Քէօսթլէրը, որ անմիջապէս պատրաստեց իր պատասխանը ·

(8 Շար ·)

Վ. ԲՐԻՒՍՈՎԻ ԴԻՒԱՆԷՆ

●

Հայաստանի գրականագէտներէն Գ. Թաթոսեան Գիտութիւններու ակադեմիա-յի տեղեկագրի այս տարուան 5րդ թիւին մէջ հրատարակած է Վալերի Բրիւսովի եւ Ցովհ. Ցովհաննիսեանի քանի մը ան-տիպ նամակները, որոնք կը վկայեն թէ ռուս գրողը սերտ կապեր ունէր հայ գրա-գէտներու հետ :

1915 – 1916ին, երբ Բրիւսով գրաված էր « Հայկական բանաստեղծութեան » ժողովածուի նիւթերուն թարգմանու-թեամբ եւ խմբագրութեամբ, կ'երթայ Հայաստան, որպէսզի աւելի մօտէն ծանո-թանայ ժողովուրդին : Կ'այցելէ Բաքու, Թիֆլիս, Երեւան եւ Էջմիածին, կը ծա-նօթանայ շարք մը գրողներու հետ : Բրիւ-սովի վրայ մանաւորապէս մեծ ազդե-ցութիւն ձգած են Ցովհ. Թումանեան եւ Ցովհ. Ցովհաննիսեան : Ցարդ չէր լուսա-բանուած Բրիւսովի եւ Ցովհաննիսեանի նամակագրութիւնը :

Երկու գրողները իրենց փոխանակած նամակներուն մէջ գնահատութեամբ կ'արտայայտուին իրարու մասին, չէշ-տելով նաեւ իրարու հանդէպ իրենց ու-նեցած բարեկամական ջերմ զգացումնե-րը : Ցովհաննիսեան մանաւորապէս կը շնորհաւորէ Բրիւսովը՝ որ հայ բանաս-տեղծութիւնը կը ծանօթացնէ ռուս ըն-թերցողներու :

Գ. Թաթոսեան կը հաղորդէ նաեւ որ Բրիւսովի դիւանին մէջ կը գտնուի ան-յայտ փաստաթուղթ մը, որ կը պարզէ ռուս գրողին չիրականացած մէկ ծրա-գիրը :— Հայ բանաստեղծութեան ժող-վածուն հրատարակելէ ետք, Վ. Բրիւսով կը մտածէր « Հայաստան » խորագրով հայ արձակի ժողովածու մը հրատարա-կել : Պատրաստած է նաեւ ժողովածուին ծրագիրը :

Գ. Թաթոսեան յայտնաբերած է նաեւ Բրիւսովի չարք մը անտիպ թարգմանու-թիւնները՝ Ց. Երզնկացիէ, Ն. Քուչակէ եւ Պ. Դուրեանէ :

ԿՈՉ ՆԱՄԱԿ ՃԻՊԷՅԼԻ ՈՐԲԱՆՈՑԻ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

—o—

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 20 Յունիս.— Նիւթը Իսթ Բրլիճֆիլ Ճիպէյլի – Լիբանան – Որբանոցի աշակերտութեան դպրոցական ապրումն ու զարգացումը, իր ընդհանուր գծերով, կ'ուզենք Յուշամատեանի ճեւով հրատա-րակութեամբ մը յաւերժացնել :

Այդ քանի մը տարուան դպրոցական կեանքը բացառիկ նշանակութիւն ունեցաւ բոլորիս համար, այն իմաստով, որ մեզ-մէ ամէն մէկը իր ապագայ կեանքի հիմը դրաւ ու կազմաւորեց այդ ժամանակա-միջոցին : Այդ իսկ պատճառաւ այդ շրջա-նը եղաւ եւ մնաց մեր կեանքի յիշատակ-ներէն ամէնէն երջանիկը եւ անմոռանա-լին :

Այս նպատակը իրագործելու համար կազմուեցաւ Ճիպէյլի որբանոցի յուշա-մատեանի հրատարակութեան յանձնա-խումբ մը : Այս յանձնախումբը անմիջա-պէս գործի լծուելով, ատորագրեց այս տողերը այն մեծ ցանկութեամբ ու յոյ-սով, որ իրականութիւն դառնայ առաջա-դրուած ծրագիրը : Առ այդ, սրտանց կոչ կ'ընենք բոլոր անոնց, որոնք Որբանոցի կազմութիւնէն սկսեալ եղած են այդ հաստատութեան մէկ անդամը, աշա-կերտ, ուսուցիչ, անօրէն, խնամակալ, դաստիօս, բժիշկ, հիւանդապահ, սպա-սարկող մայրիկ եւ այլն եւ գտնուած են, Հալէպ, Այնթապ, Պէյրութ եւ մեր վեր-ջին ապաստանարանը, Ճիպէյլ : Սիրով կը հրաւիրենք զիրենք, որ աշակցին մեզի հետեւեալ տեղեկագրութիւններով ու նիւթերով.—

Ա.— Ցուշագրութիւն, որբանոցին մէջ եւ անոր հետ կապուած առօրեայ կեանքի ու կարեւոր դէպքերու մասին :

Բ.— Դասարանային բաժանմունք, դա-սաւանդութիւններ, մարմնամարզական շարժում սկաուտական մարզանք, ճաշա-բանի եւ նկարչական կարգ ու կանոն եւն. :

Գ.— Աշակերտութեան, ուսուցչութեան ու խնամակալութեան անուանացանկ, նը-կարներ ու կենսագրականներ :

Դ.— Հաստատութենէն հեռանալու պարագաներն ու թուականը :

Ե.— Որբանոցէն դուրս, կեանքի մա-րտի մտնելու թուականէն մինչեւ ներ-կայ օրերու ապրումներու համառօտ նկա-գրագրութիւններ, ընտանեկան անդամնե-րու անուններն ու զբաղումնէութիւնը, խմ-բանկարներ, այլեւայլ ապարէգի մէջ տի-րացած իր դիրքին, զբաղումին նկատ-մամբ մանրամասնութիւններ, անուն, հասցէ եւայլն :

Զ.— Մահացուներու վերաբերմամբ մանաւոր տեղեկութիւններ, կենսագրա-կաններ, թուականն ու վայրը եւայլն :

Վերջապէս, մեր որբերուս տունն ու պզտրոցը այդ որբանոց հաստատութեան պատմականը ամբողջացնող նիւթեր ղրկել յանձնախումբի քարտուղար, Պ. Խաչա-տուր Ն. Մակարեանի հետեւեալ հաս-ցէով : Պ. Խաչատուր Ն. Մակարեան,

114 First Street Yonkers, New-York

Կը խնդրենք, որ այս կոչը ստացողնե-րը հաղորդեն զայն իրենց ծանօթ եղ-բայրակիցներուն ու տարածեն ամէն կողմ եւ թղթակցութեամբ յարաբերութեան մէջ մտնեն մեզի հետ անմիջապէս :

Յուշամատեանի Հրատարակութեան Յանձնախումբի ատենապետ՝
ՊՕՂՈՍ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԵՒ ՊԱԹՈՒՄԻ ՄԷՋ ՌԱՏԱՐԻ ՉՕՐԱՒՈՐ ԿԱՅԱՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԵՆ

—o—

Իմիրէն հասած լուրերու համաձայն, խորհրդային սահմանին վրայ օ-դային հսկայ ծուղակ մը լարուած է : Ե-րեւանի եւ Պաթումի մէջ հաստատուած են ռատարի զօրաւոր կայաններ, որոնք Թուրքիոյ վերեւ թռիչք կատարող օդա-նաւերը կը հրաւիրեն խորհրդային հող-մասին վրայ :

Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս ամերիկեան փոխադրական օդանաւ մը ռուսական հա-լածիչներու կողմէ վար առնուեցաւ : Ա-մերիկեան այդ օդանաւը, Առանայէն ճամբայ ելած էր՝ իր մեկնած վայրը վերադառնալու համար, սակայն Երեւա-նի եւ Պաթումի զօրաւոր ռատարները խորհրդային սահմանը քաշած են զայն եւ վար առած :

Նոյն ծուղակը լարուած է նաեւ անգ-լիական օդանաւի մը՝ որ հիւլէական յա-տակագիծեր կը փոխադրէր Աւստրալիա : Ներկայիս կը հաստատուի թէ ան ալ ռա-տարներէն խարուելով ճամբան չուարած եւ լերան մը վրայ չախչախուած է :

Դարձեալ Թուրքիայէն հասած լուրերու համաձայն, Պաթումի ռատարները կը խանգարեն Տրապիզոնի եւ Առանայի մի-ջեւ զոյութիւն ունեցող ռատարի հա-ղորդակցութիւնը, իսկ Երեւանի կայան-ները կ'ապդեն Թրապիզոն – Վան ռատա-րի ցանցին վրայ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

★

ՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հին հայերէնի հոլովման սիստեմը եւ նրա ծագումը.— Հեղինակ՝ բանասիրա-կան գիտութիւններու տոքթոր Գ. Ջա-հուկեան :

Այս գրքին մէջ հեղինակը ուսում-նասիրուած են հոլովման համեմատական սիստեմը եւ անուանական հոլովման հետ կապուած հարցեր : Ինչպէս հեղինակը կը դրէ, այս աշխատութեան մէջ ինք « փորձ է արել ամփոփել հին հայերէնի հոլո-վական սիստեմի ուսումնասիրութեան ուղղութեամբ կատարուած աշխատանքը եւ չլուծուած կամ վիճելի մի շարք հար-ցերի վերաբերեալ արտայայտել իր սե-փական կարծիքը » :

Աշխատութիւնը բաղկացած է հետեւ-եալ գլուխներէ .— « Հարցի պատմութիւ-նը », « Հնդեւրոպական ձեւաբանական սի-պը եւ նրա ձեւաբանութիւնը հայերէ-նում », « Հին հայերէնի հոլովման սիս-տեմը », « Հոլովման կատեգորիաների ծա-գումը », « Հոլովման միջոցների ծագու-մը » եւ « Հոլովման հիմքերի ծագու-մը » :

Հայ ժողովրդի մտաւոր մշակոյթի զարգացման պատմութիւնը : Հեղինակ՝ Փրոֆ. Առաքել Առաքելեան :

Գիտական երկարամեայ աշխատանքի արդիւնք ծաւալուն գործ մը՝ որ կ'ամ-փոփէ հայ ժողովուրդի 1500 տարուան հոգեւոր մշակոյթի պատմութիւնը, ընդ-գրկելով Ք. Ա. առաջին դարէն մինչեւ միջնադար (14րդ դար) ընկած ժամանա-կաշրջանը :

Ուսումնասիրութեան Ա. մասին մէջ հեղինակը կը խօսի հայ ժողովուրդի պատմութեան մասին : Ա. Առաքելեան եր-կու բաժիններով կուտայ Հայաստանի Մշակոյթի պատմութիւնը. « Սարկաւա-գութեան դարաշրջան » եւ « Ֆէոտալիզմի դարաշրջան » :

Մշակոյթի պատմութիւնը կապուած է հայ ժողովուրդի պատմութեան հետ . Ա-ռաքելեան անդրադարձած է նաեւ հայ պատմիչներու, բանաստեղծներու, մա-տենագիրներու, փիլիսոփաներու եւ գիտ-նականներու գործերուն եւ գաղափարնե-րուն :

Բժիշկը դեղագիրը կուտայ հիւանդին եւ կ'ըսէ .

— Գրած եմ ամսական դեղահատներս ձեր ստամոքսին համար եմ, սեւերը՝ ձեր երի-կամուխներուն, իսկ հեղուկը՝ ձեր ջիղե-րուն համար :

— Բայց տոքթոր, դեղերը ես պիտի առնեմ, ամօթ ի՞նչպէս պիտի գիտնան թէ ո՞ւր պիտի երթաս, կը հարցնէ միամիտ յաճախորդը :

մը խորհրդային ֆիլմի հասատութեան մէջ » :

Մայքըլ Քոնըրս երեւցաւ —« Եղեմի մէջ մերկ» խաղարկութեան մէջ, բեմադրու-թեամբ ճէյմս Թէրրիի եւ դեկավարու-թեամբ ճէյմս Պոլիերի, Հոլիվուտիմքու-տիս թատրոնին մէջ : Թէեւ այս թատեր-դութիւնը նկատուած է տկար գործ մը, սակայն արտադրութիւնն ու դերախա-տարները (բոլորն ալ դասական ֆիլմի խաղացողներ եւ յայտնի) բարձրօրէն գը-նահատուած են :

« Հուի – ափ» երաժշտական կատակեր-գութեան, դերախատարներուն մէջ կայ հայ դերասան մը՝ Մայքըլ Քիմոյեան, որ կը խաղայ կարեւոր դեր մը : Կարելի է տեսնել Պրոտուէյի Շուպերթ թատրոնին մէջ :

Ուլեմ Սարոյեանի « Կեանքիդ ժամա-նակաշրջանը » ներկայացուեցաւ ճէյքի Կլիրնի դիմաւոր դերակատարութեամբ : Այս թատերախաղը ընտրուած է տարուան լաւագոյնը իր հետատեսիլի յայտարով : Այս ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան տարին անդամ մը, ամերիկեան օրաթեր-թերու արուեստագէտներու եւ հետաք-րիր քննադատներուն մասնակցութեամբ : Կլիրնը յայտարարեց որ մէկ ժամ տեւո-ղութեամբ խաղ մը եւս պիտի ներկայա-ցնէ . հետատեսիլի համար : Բնագիրը գրած է Սարոյեան : « Կրնայ նոյն պատի-րին արժանանալ », յայտարարեց կատա-կերգակ դերասանը :

ՓԻԹԸՐ ԲԻԹԼԻՍԵԱՆ

Թարգմ. ՂԱԶԱՐ ՄԵՐԿԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (47)

ԼՌԱԾ ԶՐԱՂԱՑԸ

ԻԳ.

Լուսամփոփին տակ, Ֆրանց Մաաս նստած էր հաշիւներ նայելով զբաղած : Իր առջեւ, սեղանին վրայ, ուր սովորա-բար կարդ կանոնով չարուած կ'ըլլային ճերմակ, կլոր, ձուաբոլ ալիւրի փոքրիկ դէզեր, այսօր, ճերմակ եւ կլոր կը փայ-լէին արծաթի դրամներու փոքրիկ դէզեր եւ պոեցելներու (տեսակ մը կարծր խմո-րեղէն) ձայնին տեղ, կը լսուէր թղթա-դրամներու ճմռթկումի ձայնը :

Աթիկա այն գանձն էր, զոր Մառթէն իրեն յանձնած էր, անցեալ կիրակի, ժա-նի յանձնելու համար : Միեւնոյն առեն նամակ մըն ալ յանձնած էր ուր ժառան-գութեան հաշիւը արձանագրուած էր մինչեւ վերջին ֆէնիկը : Եւ անկէ ի վեր, ամէն կէսօրէ ետք, կուգար դուռը դար-նելու միշտ միեւնոյն հարցումով. « Եւ-կա՞ւ »եւ, Ֆրանցի մէկ ժխտական նշա-նին վրայ, վերստին կը մեկնէր, առանց բան մը ըսելու : Այս գանձը շատ կը ճնշէր հերհատարդ հոգատարծին վրայ : Ամէն իրիկուն անիկա կը հաշուէր գումարը սե-ղանին վրայ, վստահ ըլլալու համար թէ ոչինչ չէ՞ անյայտացած օրուան ընթաց-քին :

Անիկա ճիշդ այս զբաղումին սկսած էր : Օրը՝ ուրբաթ էր եւ ժան պէտք է դար եթէ կ'ուզէր ճիշդ առենին հասնիլ Պոմմի չողենաւին :

Ժան անչշուկ բացաւ դուռը եւ կեցաւ հոգատարծին ետեւը, երբ անիկա զբամի կլոր չարքերը կ'ուզէր զարանին մէջ դնել եւ բանալիով փակել :

— Այս ամէնը լինձի համա՞ր է, հար-ցուց անիկա ձեռքը անոր ուսին դնելով :

— Փառք Աստուծոյ, վերջապէս եկար, ղուէնց Ֆրանց ուրախ յուզումով մը :

Ցետոյ, ակնարկով մը, քննեց իր բարե-կամը գլուխէն մինչեւ ոտքերը : Մառթէն չափազանցած ըլլալու էր երբ իրեն կը ծանուցանէր, արտաստուալից, թէ Ժան թշուառական եւ լինլած մէկու մը երե-ւոյթն ունի :

Ժան Ֆէլշհամէր շատ պատշաճ եւ խը-նամուած արտաքին մը ունէր. մեծ ու նոր կրկնոց մը ունէր, որ թեթեւակի կիսա-բաց ըլլալով, ցոյց կուտար սիրուն զոյշ հագուստ մը. իր մազերը լաւ մը սան-տրուած, իր վիզին վրայ կ'իյնային. նոյնիսկ ածիլուած էր ... Բայց ճիշդն ը-սելով, իր խռովայոյզ աչքերը՝ որոնց մէջէն մտահոգիչ լոյսեր կ'անցնին, աչ-քերու տակը գտնուղ այն խորշոմները, երեսներու այն սոսկալի կարմրութիւնը, ախուր ախտանշաններ են դէմքի մը վը-րայ, որ դեռ շատ տուեն չըներ երիտա-սարդութեամբ կը ճառագայթէր :

Եւ այն տուեն, Ֆրանց գնաց բռնեց ա-նոր երկու ձեռքերը .

— Ժան, Ժան, ի՞նչ պատահեցաւ քեզի .

— Համբերութիւն, ամէն բան պիտի ի-մանաս, պատասխանեց Ժան : Անհրա-ժեշտ է որ մարդկային ուժէ էակի խոս-տովանիմ զայն, միայն մէկ հոգիի ... հակառակ պարագային ասիկա պիտի խեղդէ զիս .

— Այսպէս, լո՞ւրջ է, կ'ուզես ...

— Այս պիշեր, կը մեկնիմ ճեպընթա-ցով ... իմ տեղս վերապահուա՞ծ է ... Քովդ պալէ առաջ, վերջին անգամ մըն ալ անցայ պիւղիս մէջէն : Մութ էր արդէն. կրնայի վտանգի ենթարկել մեկնումս, եւ հրաժեշտ առի բոլորէն : Գացի մինչեւ մեր ծերունի ծնողքին զերեզմանը . եկեղե-ցիին դրան առջեւը ... եւ նաեւ պանդոկ, որովհետեւ դեռ պարտական էի տիրոջը ..

— Եւ ջրապա՞ցը . մոռցա՞ր .

Ժան խածաւ շրթունքները, ծամածռեց իր պեխերը եւ մրմնջեց .

— Աստր կարդը պիտի գայ .

— Օ՛, որքան ուրախ պիտի ըլլայ Մառ-թէն, գոչեց Ֆրանց Մաաս, ինքն ալ գո-հունակութենէն կատկարմիր :

— Ըսի՞ որ պիտի երթամ Մառթէնը տեսնելու ... հարցուց Ժան, ակռանե-րուն մէջէն :

Եւ իր կուրծքը ուռեցաւ կարծես թէ թեւնալու համար այն ահաւոր բեռէն որ կը ճնշէր իր վրայ .

— Ինչ, խուսափուկ կերպով, զոլի մը պէս. առանց ոեւէ մէկէ նշմարուելո՞ւ է որ պիտի երթաս քու մօրդ տունէն ներս սպրդելու :

— Ոչ. հրաժեշտ պիտի առնեմ ... Բայց ոչ Մառթէնէն .

— Եւ որմէ՞ ուրեմն, դժբախտ տղայ, որմէ՞ հապա, գոչեց Ֆրանց Մաաս, ո-րուն մէջ կ'արթննար սարսափելի կասկած մը .

— Փակէ դրան նիպը եւ նստէ հոդ, ը-սաւ Ժան, ամէն բան պիտի պատմեմ :

Ժամերը կ'անցնէին. փոթորիկը կը ցըն-ցէ փեղկերը, իւղը կը ճարճատի կանթե-ղին մէջ որ կը ծխայ : Գլուխ գլխի, եր-կու բարեկամները նստած են նայուածք-ները իրարու մէջ խորասուզուած : Ժան կը խոստովանի. ոչինչ կը պահէ, կէր-թրուտի հետ իր առաջին հանդիպումէն սկսած մինչեւ այն վայրկեանը, ուր սոս-կումի սարսուռ մը զինք նետեց Մառթէնի բազուկներուն մէջ, այն անձրեւոտ գի-շերը :

Հ. ԶՈՒՏԻՐՄԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի աճտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ « Զաւարեան » կոմիտէի, «Ս. Մինասեան», »Արծիւ», «Վարդան», «Արամ » ենթակոմիտէներու եւ «Փոթորիկ», «Րաֆֆի»,«Ռոստոմ», «Քրիստափոր», «Ազդիւր Սերոբ – Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան», «Շ. Միսաքեան» խումբերուն :

Կը խօսին ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԵՐԱՅԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ժամը 15ին յարկանքի այց Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արզուբեանցի, եւ բժ. Յովսէփ Տէր-Դաւթեանի չիրիմներուն :

Կը խօսի Շաւիլի քաղաքապետ՝ ՕՍԷՒ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : *Կը մասնակցին՝ Տիկին Շաֆէ Գալայճեան, Օր. Շաֆէ Յովհաննէսեան, Աստղիկ Քէօսէեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան :* *Անձրեւի պարագային ապահովուած է խաղաֆապետարանին սրահը :*

Ճոխ եւ առատ պուֆէ : *Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :*

Հասցէն՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն օթօֆառերը կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին, Պուլվ. Քառնոյէն իսկ փորթ մ'Իթալիէն ժամը 8·30ին Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները : Գինն՝ 400 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Ց. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , չամփուրով խորոված, պուֆէ :

ՄԱՐՍԻԼՅԻ քաղաքի համար արձանագրուիլ կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերները Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլպաչեանի , Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօզեանի մօտ :

Ուղեւորները կրնան առտուընէ սկսեալ ճաշակել Մարսէյլի ծանօթ ձուկերէն պատրաստուած ճաշերը :

Ճաշի համար սեղանները կանխաւ պէտք է պատուիրուին :

*Ուղեւորները կրնան ճաշել նաեւ նաւուն վրայ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
24
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
24 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8451 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4352

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին անգամը չէր, որ Համպուրկի մէկ տեղի կ'ունենար Ընկերվարական Մի-ջազգայինի համագումարը:

Գերմանական այդ մեծ ուտանին մէջ էր, որ 1923ին, Հ. Յ. Դաշնակցութեան երեք պատգամաւորներու մասնակցու-թեամբ, վերակազմուած էր երկրորդ Միջազգայինը, կոչուելով Բանուորական Միջազգային (Ինթէրնասիոնալ Ուվրիէր):

Ինչպէս որ 1870 – 71ի Ֆրանքօ-Պրուսական պատերազմը քանդած էր 1866ին կազմ Մարքսի կողմէ Հիմնուած Առաջին – Մի-ջազգայինը, այնպէս ալ առաջին աշխար-համարտը քայքայեց երկրորդ Միջազգա-յինը (հիմնուած 1904ին Ամստէրտամի մէջ):

1914 Յուլիս 31ին Ժօրէսի դլխուն ար-ձակուած դնդակը ցնցած էր Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը:

Գերմանական Ռայխսթակի ընկերվա-րական երեսփոխանները՝ հակառակ ի-րենց խոստումին եւ ի հեճուկս ընկերվա-րական սկզբունքներու՝ քուէարկելով պինուրական վարկերը եւ վաւերացնելով Վիլհելմ կայսեր պատերազմասէր քաղա-քականութիւնը՝ մահացու հարուածը տա-ւին Բ. Միջազգայինին:

Զինադադարէն հինդ տարի վերջ 1923-ին՝ Համպուրկի մէջ կեանքի կոչուած Բանուորական Միջազգայինն ալ պատ-մութեան դիրկն անցաւ 1940ի գարնան, երբ Հիթլերի բանակները դրաւեցին Պել-ժիան ու Ֆրանսան:

Այնուհետեւ հարկ եղաւ սպասել մինչեւ 1951ի Յուլիսը, երբ Ֆրանքֆորթի մէջ կազմուեցաւ ներկայ Ընկերվարական Մի-ջազգայինը:

Ութ տարուան ընթացքին այս վերջ-րորդ համագումարն է, որ տեղի ունեցաւ Համպուրկի մէջ, մասնակցութեամբ չոր-նեակ մը երկիրներու աւելի քան 150 պատգամաւորներուն:

Ժողովին բացումը կը դուգադիպէր «Յուլիս 14»ին, որուն խորհրդանշած ան-մահ նշանաբանները այսօր ալ կը կազ-մեն ընկերվարութեան հիմնական սկզբ-բունքները:

Ֆրանքֆորթի մէջ հիմը դրուած էր ժողովրդավարական ընկերվարութեան: Եւ Ընկերվարական Միջազգայինը կը դե-կավարուի այնտեղ հանդիսաւորապէս հո-չակուած «Յայտարարութեան» նշանա-խօսքերով:

«Ժողովրդավարական» մակդիրը ան-հրաժեշտ նկատուած էր աւելցնել «ըն-կերվարութեան» վրայ, զայն բացորո-շակէս պանպանելու համար միւս չակեր-տաւոր «ընկերվարութիւններէն», որուն մե-նաշնորհն իւրացուցած է Խորհրդային Միութիւնը՝ եղծանելով անոր բուն իմաս-տը եւ ոտքի տակ առնելով ժողովրդավա-րական սկզբունքները:

«Ընկերվարութեան» անունով երդ-ուընցող կարմիր վարշաձեւը պարզապէս ուրացումն է ժողովրդավարութեան:

Իսկական ընկերվարութիւնը, որուն չուրջ համախմբուած են ազատ աշխարհի ընկերվարական կուսակցութիւնները, բուն պայքար կը մղէ համայնավարու-թեան դէմ, մերկացնելով անոր բռնապե-տական ու աշխարհակալական ձգտում-ները:

Համպուրկի մէկ ամբողջ մէկ չաբաթ քննութեան առնուեցան միջազգային քա-ղաքականութեան վերաբերեալ այժմէա-կան բոլոր հարցերը: Ժրնեւի խորհրդա-ժողովը, Պերլինի ու Գերմանիոյ հարցը, խորհրդային սիրապետութեան ենթակայ երկիրները, Մէյին ու Մերձաւոր Արեւել-քը, հիւլէական զէնքերը, զինաթափու-թիւնը թերաճ երկիրներուն կատար-ուելիք օժանդակութիւնը եւ աշխարհի խաղաղութեան հետ կապ ունեցող բոլոր խնդիրները մանրամասնօրէն ուսումնա-սիրուեցան:

Թերուղեմ կարծիքները լսելէ վերջ քուէարկուեցաւ Միջազգայինի ընդհա-նուր քաղաքականութիւնը դծող բանաձեւ մը, որուն դործադրութեան պիտի հսկէ վարիչ մարմինը:

Ընկերվարութեան դլխաւոր սկզբունք-ներէն մէկն ալ ապակեդրոնացումն էր-լով, զանազան երկիրներու ընկերվարա-կան կուսակցութիւնները կատարեալ ա-զատութիւն պիտի ունենան իրենց ժողով-ներուն մէջ քննութեան ենթարկելու տըր-ուած որոշումները եւ թելադրութիւններ ընելու կեդրոնին:

Համպուրկի համագումարը կարեւոր քայլ մը առաւ դէպի աշխարհի խաղաղու-թեան ամրապնդումը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԹԷ ԿՐՈՄԻՒՕ ԻՐ ԴԻՐՔԸ ՉՓՈԽԷ՝

ԺԸՆԵՒԻ ՁԱԽՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ Է

★

Արտաքին նախարարներու ժընեւի ժո-ղովին 23րդ նիստն ալ դումարուեցաւ, առանց արդիւնք մը տալու: Կրոմիքօ միասին բերած էր իրմէ սպասուած պա-տասխանները, որոնք աւելի քան վճռա-կան բնոյթ ունէին, մինչդեռ կը կար-ծուէր թէ Ֆ. Միւնհեան Արտաքին նա-խարարը «բաց դուռ» մը պիտի ձգէր:

Ի՞նչ պատասխան կը բերէր սակայն Կրոմիքօ:

Արեւմտեանները հարց տուած էին իրեն.

— Կ'առաջարկէք որ Պերլինի ներկայ դո-յավիճակը պիտի պահէք 18 ամիս: Բայց կրնա՞ք մեզի ապահովցնել թէ այդ 18 ա-միսներու ընթացքին Ֆ. Միւնհեանը ինք-նագլուխ պիտի չյարձի, յայտարարե-լով թէ Արեւմտեաններու իրաւասու-թեանց ժամանակը վերջացած է Պերլինի մէջ:

Խորհրդային նախարարը պատասխա-նեց.— Պերլինի մէջ առանձին պիտի չյարժինք երբեք, ոչ առժամեայ ժամա-նակաշրջանի ընթացքին եւ ոչ ալ 18 ա-միս յետոյ տեղի ունենալիք ժողովին մէջ. այս ժողովը պիտի դումարուի՝ եթէ մինչ այդ գերմանական հարցը լուծուած չըլլայ:

Արեւմուտքը հարցուցած էր նաեւ՝ թէ համապերմանական կոմիտէի իր ուա-ջարկին մէջ կրոմիքօ պայմաններ ունի՞:

— Պայման չեմ դներ: Կ'ուզեմ որ եր-կու հարցերը միասին քննուին, որովհե-տեւ կը մտածեմ թէ անոնք անքակտելիօ-րէն իրարու կապուած են,— պատասխա-նեց Մոսկուայի ներկայացուցիչը:

— Ի՞նչ կը մտածէք Արտաքին նախա-րարներու ժողովը մնայուն դարձնելու եւ գերմանական հարցին չուրջ չարունակ խորհրդակցելու մեր առաջարկին մասին:

Կրոմիքօ.— Լաւ բան չեմ մտածեր: Այդ պարագային երկու Գերմանիաներու միջեւ քաղաքական հաղորդակցութիւն պիտի չըլլայ, ինչ որ անհրաժեշտ կը նը-կատեմ եւ կը պահանջեմ: Փորձենք ու-րիշ լուծում մը դտնել:

Կրոմիքօյի այս պատասխաններէն ետք, Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նա-խարար Հերթըր խիստ ճառ մը խօսեցաւ, անակնկալի բերելով կարդ մը չրջանակ-ներ: Դուրս ելլելով օրուան նիստին սահ-մանները՝ Հերթըր խստօրէն քննադատեց խորհրդային դիւանագիտութեան օգտա-գործած մեթոտները, որոնք, բաւ ան, հիմնուած են դժուարութիւններ յարու-ցանելու սկզբունքին վրայ:

« Ուրեմն կ'ուզէք մեզ առաջնորդել ճամբու մը մէջ՝ որուն վախճանը պիտի ըլլայ Արեւմտեան Պերլինի երկու միլիոն Գերմանացիներու ազատութեանց կաչ-կանդումը, յայտարարեց Հերթըր, խօսքը ուղղելով Կրոմիքօյի, եւ աւելցնելով.— Պերլինի հարցին առժամեայ լուծում մը դտնելու եւ համապերմանական կոմիտէ մը առաջադրելու ձեր հնարաւորութիւնները ուրիշ բանի չեն ձգտիր: Զենք ընդունիր»:

Նոյնքան խիստ էր նաեւ Ֆրանսայի Ար-տաքին նախարար Քուվ Տը Միւրվիլի պատասխանը.— Վատահութիւն չէք ներ-շնչեր ինձ:

Սելվին Լօյտ պոհացաւ յայտարարելով թէ յաջորդ օրը պիտի խօսի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լիմոնիէն հասած լուրերու համա-ձայն՝ Արուչհեւ Սկանտինաւիա երթալէ հրաժարած է, որովհետեւ Օպոտոսի ա-ռաջին չարթուան ընթացքին Մոսկուայէ մէջ տեղի պիտի ունենայ Վարշաւայի Դաշնակցութեան անդամ երկիրներու Մե-ծերու ժողով մը: Կը կարծուի թէ այս ժողովը պիտի բացուի Օպոտոս 3ին:

Միացեալ Նահանգներուն եւ Ֆ. Մի-ւնհեան Գիտութեանց Ակադեմիաները կը հաղորդեն թէ պիտական լուրերու փոխա-նակութեան երկու տարուան համաձայ-նագիր մը ստորագրած են: Գիտնական-ներն ալ պիտի կարենան երթալ մէկ երկ-րէն միւսը՝ ուսումնասիրութիւններ ըն-լու եւ խորհրդակցութիւններ ունենալու համար:

Ամստրիոյ մէջ տեղատարափ անձրեւ-ներու հետեւանքով ողողումներ եղած են՝ հինդ հոդիի մահուան պատճառ դառնա-լով. հարիւրաւոր տուներ ջուրերու տակ մնացած են, ճամբաներ ու երկաթուղի-ներ փակուած եւ բազմաթիւ կամուրջներ քանդուած են: Նիւթական վնասները մի-լիոններու կը հասնին:

Աթինքի Զինուորական Առեանը հինդ տարի բանտարկութեան դատապարտեց եւ 8տարուան համար զրկեց իր քաղաքացի-կան իրաւունքներէն՝ Մաուլիս Կլեզօս, դի-մադրութեան պարագլուխներէն մին նա-ցիական դրաւման չրջանին, որ ամբաս-տանուած էր բիբեւ լրտես:

Պէյրութի մէջ կը բացուի արաբ վեց երկիրներու եւ դաշնակցային Գերմանիոյ ներկայացուցիչներու ժողովը, որուն նը-պատակն է քննել արաբական աշխարհի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական եւ առեւտրական յարաբերութիւնները:

Քէյրքիւքի (Իրաք) մէջ կռիւները կը չարունակուին համառ ձայն Գահիրէի թեր-թերուն: Ալ Ախպար կը դրէ թէ Քասըմ հրամայած է որ պինաթոփ ընեն պատա-տի զօրաբաժինները, որպէսզի չկարենան կառավարութեան դէմ ըմբոստական չար-ժում մը պիկաիարել:

Պէյրութի մէջ խումբ մը համայնա-վարներ յայտ մը ըրին Ա. Մ. Հանրապե-տութեան դեսպանատան առջեւ բողոք-լու համար Ֆառճալլա Հէյլուի ձերբակա-լութեան դէմ: Հէյլուի ընդհանուր քար-տուղարն է Լիբանանի համայնավար կու-սակցութեան եւ վերջերս ձերբակալուած է սուբիական իշխանութեան կողմէ: Ոս-տիկանութիւնը ցրուեց ցուցարարները, բայց 25 հոգի ձերբակալեց:

ՆԱՍՐ եղիպտական յեղափոխութեան եօթներորդ տարեդարձին առթիւ խօսք առնելով յայտարարեց թէ 1952ին եղած պետական հարուած մը չէր այլ իսկական յեղափոխութիւն մը:

ԱՅԶԸՆՇԱՈՒԵՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

★

«ՆԻՔՍԸՆ ԽՐՈՒՇՉեԻ ՀԵՏ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԽՕՍԻԼ ...»

★

Ինչպէս գրած էինք, Միացեալ Նա-հանգներու փոխ նախագահ Նիքսըն Մոս-կուա գնաց, ուր ամերիկեան ցուցահան-դէսին բացումը պիտի կատարէ: Նախա-գահ Այզընհաուըը մամուլի իր ասուլիսին ընթացքին հրապարակաւ արտայայտուե-ցաւ Նիքսընի առաքելութեան մասին:

Ասուլիսէն քանի մը ժամ առաջ Այ-զընհաուըը խօսակցութիւն մը ունեցած էր Նիքսընի հետ, որ քիչ եռք պիտի մեկնէր Ֆ. Միւնհեան:

Այզընհաուըը յայտարարեց թէ Նիքսըն մաս չի կազմեր ամերիկեան կառավարութեան դիւանագիտական ըս-պասարկութենէն, հետեւաբար՝ Խրուշ-չեւի հետ չի կրնար խօսիլ Միացեալ Նահանգներու եւ Ֆ. Միւնհեան յարա-բերութենէն չուրջ:

Անդրադառնալով Ժրնեւի ժողովին, Ամերիկայի Նախագահը յայտարարեց թէ այդ բանակցութենէն յաջողութեան վրայ յոյս չունի, ինչպէս յոյս չունի որ մեծե-րու հանդիպում մը տեղի ունենայ:

Այսուհանդերձ, Նիքսընի Մոսկուա ճամբորդութիւնը կը նշանակէ թէ Միաց-եալ Նահանգները վերջնականապէս ժխ-տական դիրք մը չեն որդեդրած տակա-ւին:

Նիքսըն մեկնելէ առաջ մօտ մէկ ժամ խորհրդակցած էր Այզընհաուըրի եւ Ար-տաքին փոխ նախարար Տալլընի հետ, որմէ ետք յայտարարեց թէ թէեւ Նախագահը Խրուշչեւի հետ բանակցելու իրաւասու-թիւն չէր տուած իրեն, բայց խօսակցու-թիւններու ընթացքին ճիշ պիտի չխնայէ՝ քաղաքական մթնոլորտին մեղմացման նպաստելու համար:

ԽՐՈՒՇՉԵԻ ՄՈՍԿՈՒԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Խրուշչեւ եւ Կոմուլքայի խօսակցու-թիւններէն ետք լենինխորհրդային զեկոյց մը հրապարակուեցաւ, որ կը բաղկանայ քսան երկար էջերէ եւ խիստ ոճ մը ունի:

Սկանտինաւիայէն մինչեւ Ֆորմոզա՝ ոչ մէկ երկիր մոռցած է զեկոյցին մէջ եւ իւրաքանչիւր հարցին քով՝ առաջարկ մը, ահաւասիկ քանի մը հատը.—

Պալթիկ՝ խաղաղութեան ծով:

Կեդրոնական Եւրոպա, Սկանտինաւիա եւ Պալքանները՝ զինաթափ գօտիներ:

Ֆորմոզան՝ Զինուսաստանին:

Համայնավար Զինաստան՝ ՄԱԿի մէջ:

Գերմանական հարց.— Ընկերվարական երկիրները հաշուեթեան դաշնագիր մը պիտի ստորագրեն Դաշնակցային Գերմա-նիոյ հետ՝ եթէ Արեւմտեանները «ակա-նատեսներ խաղաղ լուծում մը գտնելու բա-լոր միջոցները»:

Վերջապէս՝ երկու երկիրները թիկունք կը կանգնին Արեւելեան Գերմանիոյ, որ-պէսզի աշխատի այլեւս վերջ տալ անրնա-կան այս կացութեան՝ իր իրաւասութեան սահմաններուն մէջ եւ այն բոլոր միջոց-ներով՝ որոնք անհրաժեշտ կը նկատէ Փանքովի կառավարութիւնը:

Վերջին օրը զինուորական մեծ տո-պանք մը տեղի ունեցաւ Վարշաւայի մէջ, որուն ներկայ եղաւ Խրուշչեւ՝ կո-մունքայի եւ Լենինականի Պատերազմա-կան նախարար Զօր. Սիմիչալքիի կող-քին:

Վարշապետ Խրուշչեւ եւ խորհրդային պատուիրակութեան անդամները հինդ-չաբթի առաւօտ Մոսկուա վերադարձան:

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆԱԳՈՒՅՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Ի. Եր վերջին տող)

— Ո՞ր ձերբակալութեանց, հարցուց ոստիկանը:

— Տիգրան որբացրնկը, Փոխարէն մեզ, Փոխարէն Տիրան մեր տղայ: Պատասխանեց Հայը:

— Իմչո՞ւ :

— Հայաբնակ ձերբակալուած մեր Հայաբնակ, Ընդհակառակն որ ասիկա Ընդհակառակն մեզ: Փոխարէն մեզ, ձեր իրեն Հայ մեր Հայ, Ոստիկանը ձեր Հայ մեր Հայ, Ոստիկանը ձեր Հայ մեր Հայ, Ոստիկանը ձեր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

ԻԹ.

— Ինչ որ պատահեցավ, ասաց մայրը, ես չգիտեմ, միայն գիտեմ որ հիմա դուք ազատ էք, ձեզնով, ասկէ յետոյ էք որ կրնաք ապրիլ ձեր կամքովը, ձեր ուզածին պէս, ձեր ուզածին պէս ապրելու համար ձեզի պէտք եղած ամէն բանը ունիք ձեր ձեռքը։ Ես ձեզի ոչ մէկ խրատ պիտի տամ, ոչ ալ ձեզ պիտի հարցնեմ թէ ինչ պիտի ընէք ձեր ապագային մէջ։ Ես ձեզ կը ճանչնամ, գիտեմ որ ձեր ամէն մէկուն մէջ ալ ազնիւ սիրտ մը կայ, ձեր ամէն մէկուն մէջ ալ ազնիւ զգացումներ կան, ձեր ամէն մէկուն մէջ ալ ազնիւ ձգտումներ կան

ՀԵԹՈՄՆԵԹՈՒԻ ՕՐԸ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի անտառին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ
եւ մասնակցութեամբ « Զաւարեան » կոմիտէի, «Ս. Մինասեան», »Արծիւ», «Վարդան», «Արամ »
ենթակոմիտէներու եւ «Փոթորիկ», «Րաֆֆի»,«Ռոստոմ», «Քրխտապիսը», «Ա.ղբիւր Սերոբ – Մկրտիչ Եօթնեղբայ – բեան», «Շ. Միսաքեան» խումբերուն :

կը խօսին ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԵՐԱՄԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ եւ ՀՐԱԶ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

ժամը 15ին յարգանքի այց Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արղուբեանցի, եւ բժ. Յովսէփ Տէր–Գաւրեանի չիրմներուն :

Կը խօսի Շաւիլի քաղաքապետ՝ ՕՍԼՈ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : *Կը մասնակցին՝ Տիկին Շաէէ Գալայճեան, Օր. Շաէէ Յովհաննէսեան, Աստղիկ*

Քէօսէեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան : Անձրեւի պարագային ապահովուած է հաղաֆապետարանին սրահը :

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ : Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :

Հասոյթը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին,* Պուլվ. Քառնոյէն *իսկ փորթ մ'Իթալիէն ժամը 8·30ին*
Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները: Գինը՝ 400 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԼՕՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , համփուրով խորոված, պիւֆէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաքի համար արձանագրութիւնները մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս, 300 ֆրանք երթուղարձի համար: Ա. Քէօշկեանին (Փլաս ա'Իքս): «Յառաջ»ի հատուածառ Պ. Մերիկեանին, (Տոմսերը), մասուճառ Ա. Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարսէյ) :

Օթոքարը Փլաս ա'Իքսէն նոյն օրը առաւօտ ժամը եօթին :

ՊՈՄՈՆԷՆ հանրակառքը կը մեկնի ժամը 7·30ին :

Արձանագրուիլ ընկերներ Նշան Դարբինեանի, Յակոբ Տօլպաշեանի, Սերժ Սարգիսեանի եւ Յովսէփ Գոճակէօղեանի մօտ :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

★

Խանասորի արշաւանքի առիթով կը ծօնուի՝ ընտանեկան դաշտահանդէսով :

Կազմակերպուած՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ :

Տեղի պիտի ունենայ 26 Յուլիս, , կէ · րակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ջրանցքին ափին, «Քաֆէ Կապիյօն»ի բակին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալ – ներ : Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ Տէսինի Հայութիւնը անխտիր :
Ճոխ պիւֆէ, համփուրով խորոված, մատչելի դիներով :

Լիոնի հանրակառքը կը մեկնի Փլաս Կիշառէն ժամը 10ին :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վա – րուժան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի «Անտոք» ենթակոմիտէին և Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբին :

26 Յուլիս, կիրակի առաւօտեան ժամը տասնէն մինչեւ 22, Փոն Անթէնի (Վարիգէլ) Օ Պեռժ տը Սօլ *զովասուն պարտէզին մէջ :*

Նախագահութեամբ՝ ընկեր Ա. ԳՈՒ – ՅՈՒՄՃԵԱՆի :

Կը խօսի ընկ. Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ այլ անակնկալներ :

Մասնակցութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին :

Կը հրաւիրուինկեղր. Ֆրանսայի բոլոր քոյր կազմակերպութիւնները:

Ուտելիքներ հետերնին բերել , բացի խմիչքէն :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շ. Միսաճեան խումբին :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇրՋ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ կեդր. Ֆրանսայի քոյր մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէն Փէրէի զովասուն անտառին մէջ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Հայկական եւ ևրոպական պարեր :

Առատ կեր ու խում չամփուրով խորոված :

Կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանին – րու հայրենակիցները անխտիր :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Ազատուհի Մկրտիչեան եւ զաւակները՝ Զօնիկ, Վազգէն, Ժորժիկ, ու Տէր եւ Տիկին Միհրան Մկրտիչեան եւ զաւակը՝ Գուրգէն կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ , Փրատոյի Ս. Սահակ –Մեսրոպ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ողբացեալներ՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի
եւ
ՎԱՐԴԱՆՈՒՇ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի

(Վանեցի) ,մահերուն առաջին տարելիցին առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար, 1) Նախապատրաստական 8–7րդ դասարաններուն համար երբեւ ուսուց – չուհի հայ օրիորդ մը, որ Ֆրանսական բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ըլլայ · ի հարկին պիչերօթիկ :

2) Աչխատող կին մը, երբեւ օդնական խոհարարուհի:

Դիմել վարժարան, պրաւոր , տալով ա – նուն, տարիք եւ հասցէ :

1 Bld. du Nord - Le Raincy
Seine-et-Oise

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԿԱՐԵՒՈՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Վերջին կարզադրութիւններուն հա – մար, բանակումի բոլոր մասնակցողները ստիպողաբար կը հրաւիրուին այս Շա – բաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան սրահը, 17 Րիւ Պլէօ, իւրաքանչիւր մասնակցողը այդ օրը պէտք է վճարէ հինգ հազար ֆրանք որպէս կանխավճար եւ հինգ հազար ֆրանք հասարական տոմ– սին համար :

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբի տարեվերջի պատյոր փիֆ – նիֆի ձեւին տակ :
Կիրակի 26 Յուլիս :

SAINTRY - Auberge du
'' Père TICHIT ,, ի դէտեվերքը

Ժամադրութիւն կառ տը Լիոն, դուբսի մէջ ժամացոյցին տակ, ժամը 8·30ին :

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ բարեկամները :

Անձնական կառքով գալ փափաքողնե – րէն կը խնդրուի հետեւիլ նոյն ժամա – գրութեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կաթ. Խաչի Կրպնոպլի մասնաճիւղը ջերմօրէն շնորհակալութիւն կը յայտնէ, գալուխիս բոլոր սրտցաւ հայրենակից – ներուն, որոնք այս տարի եւս սիրով մասնակցեցան «Մայրերու Օրին» առի – թով, ի նպաստ կազմակերպութեանս հո– վանաւորած գալրոցին՝ եղած հանդանա – կութեան :—

Բ. ՅԱՆԿ

Վ. Փափազեան երեք հարիւր, Պ. Օ. Փափազեան երեք հարիւր, Տիկին Ազատի ձերմակեան, Տէր եւ Տիկին Գօճակէօղ – լան, Տէր եւ Տիկին Արսէնեան, Տէր եւ Տիկին Փիլաճեան, Տէր եւ Տիկին Մխը– ճեան հինգ հարիւրական ֆրանք , Պ. Սմբատ Քէհեաեան 1500, Պ. Պ. Աբգար– եան հինգ հարիւր : Գլճեան հազար, Տէր եւ Տիկին Գլճեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Յ. Ղարիպեան երեք հարիւր , Տէր եւ Տիկին Սինանեան հազար, Տէր եւ Տի– կին Բարախեան հազար ֆրանք , Պ. Ահարոն Փունարճեան հինգ հարիւր, Տիկին Ընձայ հարիւր , Տէր եւ Տիկին Այվազեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Սիսլեան հազար, Տէր եւ Տիկին Ուզուր– եան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Գա – ւապեան երկու հարիւր, Տէր եւ Տիկին Սիւսլեան 120, Տիկիններ Ինճէեան 500, Աթոյեան երեք հարիւր ,Աբրահամեան 320, Կ. Թորոսեան երկու հարիւր , Չէր– քէզեան 150 :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՈՍԱԿԻ

Սէվրանի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ստացաւ Տիկին Շաթէէ Մարիէն հազար Ֆրանք (պէյրութ)Տիկին Ազատի Խաչեր– եանի մահուան տխուր առիթով :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մէթրօ Փորթ Մայօ կամ Շամփէրէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45, կը խօսի Պատուելի ԴԱՅԱՅԵԱՆ (Ճունայ – տանէն) :

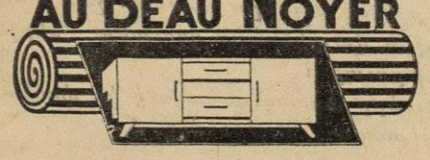
×

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Ժամը 9·30ին Սէն Ժերոմ, 10·45ին Րիւ Ժէմափ :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

Այրի Տիկին Գ. Գապամաճեան, Պ. Կարպիս Գապամաճեան, Օր. Մարգիթ Գապամաճեան եւ Նշանածը՝ Պ. Գրիգոր Արէլեան, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանե – կան պարագաները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ պապականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱՊԱՄԱՃԵԱՆի

յանկարծական մահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 22ին, Օ Փնլաներ (Լուտեի նա – հանդ) :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Ուրբաթ Յուլիս 24, ժամը 16ին , Սէն – Շամոնի պերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ այդ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նուարդ Բապուճեան եւ զաւակները իրենց պղրացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԻՐՈՒՆ ԲԱՊՈՒՃԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհան– գստեան արարողութիւնկատարել կուտան Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ : այս կիրակի առաւօտ : Հանդուցեա– լին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

×

Տիկին Եսթեր Արիմեանի (ծնեալ Սաչ – եան) մահուան քառասունքին առթիւ այս կիրակի Լիոնի Հայ.եկեղեցիին մէջ հոգե– հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յաւարտ Ս. պատարագի, համաձայն Աբ– րահամ Արիմեանի եւ զաւակներուն փա – փաքին : Հանդուցեալին յիշատակը յար – գողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերաճորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի
ՆՈՐ ԳՈՅՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ԶԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC
16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)
Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ Սէն– թիթիք եւ վինիլիք նորոյթ իւղաներկներու, գեղարուեստական պատի թուղթերու, լինոլէումներու եւ մոմնեվիլներու տեսակները, նաեւ ձեր բը– նակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝
52, Rue de Chalon - Paris (12e)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20e)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
25
ՅՈՒԼԻՍ
SAMEDI
25 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8452 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4353

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐ,,Ը

Ամառասրէն աւելի քան կէս դար վերջ, ազատասիրեալ Հայութիւնը հայրենիքէն հեռու՝ օտար ափերու տակ վառ ու կենդանի կը պահէ յիշատակը այն անհամար անուանի ու անանուն հերոսներուն, որոնք իրենց կարմիր արիւնը Թափեցին ազատութեան ճանապարհին վրայ :

Հայե՛ր, յիշէ՛ք, մի՛ մոռնաք այս օրը, Յուլիս ամսոյ Էսանիֆիգին կատարեցէ՛ք մեր ոճիր :

Հաւատարիմ այս կտակին, ամէն տարի այս եղանակին սրտառուչ ջերմեռանդու – թեամբ կ'ոգեկոչենք ո՛չ միայն Ամասիոյ երկու հարիւր յիսուն Ֆետայիները, այլ բոլոր այն միւսները, որոնք Սարգիս Կու – կունեանի 1890ի մեծ արշաւախումբէն սկսեալ մինչեւ 1918 Մայիս 28 եւ մինչեւ 1921 Փետրուար 18 երեք տասնեակ տա – րիներու ընթացքին ողջակիզուեցան ան – կախ Հայրենիքի սեղանին վրայ :

Յուզումով կը խոնարհինք յիշատակին առջեւ բոլոր այն քաջերուն, որոնք Զէյ – թունի, Սասունի եւ Ղարաբաղի լեռնե – րուն վրայ, Պանք Օթոմանի եւ Սամա – թիոյ, Կովկասի եւ Կիլիկիոյ, Տարօնի ու Վասպուրականի, Մուսա Տաղի, Եղե – սիոյ ու Շապին Գարահիսարի, Ազատագի եւ Քրնարճագի, Մարաշի եւ Այնթապի մէջ եւ այլուր հերոսաբար կուրծք տուին անարդ թշնամիի ոտնարկի յարձակումնե – րուն, փրկելով Հայուն պատիւը :

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐ

Տարակոյր Հայութեան ազգային ոճռե – րուն վրայ աւելցած է նաեւ այս մէկը, որ աւանդաբար կը ոճռուի բացօթեայ հանդիսութիւններով :

Փարիզեան արուարձան Շաւիլի վերեպ – ոտնատան մէջ կը հանդիսին Իշխան Ցոլ – ակի Արդութեան եւ Իշխանուհի Սաթե – նիկ : Նաեւ՝ բժիշկ Յովսէփ Տէր – Դաւթեան :

Իշխան Արդութեան մէկն էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն, կու – կունեանի խորհրդականը և հրամանատար Ամասիոյ արշաւախումբին :

Աջից Վարդանը, ձախից Իշխանը ...

Բժիշկ Տէր – Դաւթեան հաւատարիմ գործիչ՝ եղած է խիղճը Հ. Յ. Դաշնակ – ցութեան :

Անոնց դամբարանը զարճած է ուխտա – ւելի, ուր ամէն տարի «Հերոսներու Օր»ուան առթիւ այցի կ'երթան ազատասէր ու հայրենասէր հայորդիներ՝ հարգա – նուելու անոնց հոգիներուն հետ եւ նոր – ընտելու անոնց գաղափարականով :

Այդ վիրիմներուն մէջէն մեր մտածում – ները կ'երթան բոլոր անոնց, որոնք ինկան հայաշխարհի լեռներուն ու ձորերուն մէջ, առանց դամբարանի ու տապանաքարի, առանց խունկի ու մոմի եւ առանց հոգ – ւոյի :

Երախտապէտ հայ ժողովուրդը իր սիր – ուր դամբարան զարճուցած իր թանկագին զաւակներուն՝ ազգային, ժողովրդական երկերու մէջ անմահացուցած է անոնց անմոռանալի քաջութիւնն ու սխրագոր – ծութիւնները :

Աղբանիկ, Սեբոր, Քեռի, Մուրատ, Գէորգ Զաւուշ, Հրայր, Նիկոլ Դուման, Դրօ, Վարդան, Իշխան, Սաքօ, Արմէն Գարօ, Բաթիկէն Սիւնի, Սեպուհ եւ զինա – կից բնկերները սիրելի եւ անմոռանալի անուններ են բոլորին :

Մեր անձնուրաց հայդուկներու թափած արիւնը արդասաւորելով՝ 1918ին Ա. – բտրատեան դաշտին մէջ կեանքի կոչեց ազատ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

Հայ ժողովուրդը կորիզ հայրենիք մը ունի այսօր՝ չնորհիւ իր հերոս զաւակ – ներու դիւցազնական մարտնչումներուն :

«Հերոսներու Օր»ը պանծացումն է ա – նոնց խնկելի յիշատակին :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁ ՄԸ ԵԻՍ՝ ԺՈՂՈՎԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

★

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ
ԵՐԻԿ ՄԻԱՍԻՆ ՃԱՇԵՑԻՆ

★

Անգլիոյ Արտաքին նախարար Սելուին Լօյտ վերջին փորձ մը եւս կ'ընէ ժընեւի մէջ՝ խղումի մը առաջքն առնելու հա – մար : Լօյտ ամէն բան կ'ընէ՝ որպէսզի Անգլիոյ հանրային կարծիքը եւ մամուլը – մասնիր Աչխատաւորականները չկարենան քննադատել գինքը. ինչպէս ծանօթ է, չուտով ընտրութիւններ պիտի ըլլան Մեծն Բրիտանիոյ մէջ եւ հանրային ան – նպատ կարծիք մը ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ ...:

Այսուհանդերձ, Լօյտ յաջողութիւնը չի փնտռեր՝ միակողմանի զոհողութեանց գնով : Մտահոգուած է ժողովին ձախո – ղութեամբ եւ չուզեր որ վերջնական խր – զուամի մը պատասխանատուութիւնը իյ – նայ ընդհանրապէս Արեւմուտքի եւ մաս – նաւորապէս Անգլիոյ վրայ :

Ճկուն դիւանագէտ՝ Լօյտ կրոմիքոյի ներկայացուց արեւմտեան առաջարկները, մնալ լեզու մը գործածելով : Պերլինի մէջ՝ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ամերիկա պի – տի պահեն իրենց իրաւունքները : Կաչ բ – րաւ՝ որ կրոմիքօ առայժմ ընդունի բա – նակցիլ Պերլինի հետ կապուած հարցերու շուրջ, մնացեալները ձգելով ուրիչ ժողո – վի մը (Մեծերու հանդիպում) : Վերջա – պէս պաշտպանել Արտաքին նախարարնե – րու ժողովը մնայուն դարձնելու արեւ – մտեան առաջարկը, քանի որ այդ ձեւով կարելի պիտի ըլլար խորհրդակցիլ այն – քան առնն՝ որ անհրաժեշտ կը նկատուի կարծիքներու փոխանակութիւնը :

Լօյտ կը գործէ նաեւ ժողովատրահէն դուրս. ինքն էր որ կազմակերպեց չորսե – րու նոր ճաշ մը, ուրբաթ օր, Հերթըրի ապարանքին մէջ :

Ֆրանսայի Արտաքին նախարար Քուվ Տը Միւրվիլ ամերիկացի իր պաշտօնա – կիցին հետ համաձայն է այն կէտին չուրջ՝ թէ ապատ ընտրութիւնները ան – հրաժեշտ են Գերմանիոյ մէջ :

Քուվ Տը Միւրվիլ յայտարարեց .— Ընտրութիւնը պարզ է : Հարկ է վճռել թէ վերամիացումը պիտի փատահուի ար – դէն իսկ ցոյութիւն ունեցող զերման ե – կու կառավարութեա՞նց թէ զերման ժո – ղովուրդին՝ ազատ ընտրութիւններու մի – ջոցով : Խորհրդային պատուիրակութիւնը մեզի կ'առաջարկէ առաջինը : Մենք միշտ բաած ենք թէ միայն երկրորդը կրնանք ընդունիլ :

Կրոմիքօ յարձակողական լեզու զոր – ծածեց՝ Ֆրանսայի Արտաքին նախարա – րին պատասխաննելով, բայց ոչ մէկ նո – րութիւն բսաւ : Սակայն իր ճառին վեր – ջաւորութեան յայտարարեց .— «Բանակ – ցութիւնները կրնանք չարունակել՝ պեր – լինի մասին լուծում մը գտնելու համար, միաժամանակ չարունակելով կարծիքի փոխանակութիւնները՝ համապերմանա – կան կոմիտէի մը կազմութեան չուրջ» :

Այս պայմաններու մէջ՝ Արեւմտեաննե – րը պիտի հարցնեն Կրոմիքոյի 'թէ վերջ ի վերջոյ ի՞նչ կը մտածէ եղած առա – ջարկներուն մասին. հարցերը առանձի՞ն պիտի ուզէ ուսումնասիրել թէ պիտի յա – մառի ամէն խնդիր իրարու կապել, յայ – տարարելով թէ «անոնք միշտ կապ ունին իրարու հետ ...» :

Ապահովաբար ժողովը մտեցած է իր վախճանին : Կը մնայ դիտնալ՝ թէ ի՞նչ ձեւով պիտի վերջանան խօսակցութիւն – ները :

ՆԻՔՍԸՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Միացեալ Նահանգներու փոխ նախա – գահ Նիքսըն իր կնոջ ընկերակցութեամբ հասաւ Մոսկուա : Ճամբորդութիւնը չատ լաւ կազմակերպուած էր. ամերիկեան փիւլիսիքէի արուեստը իր գործը տե – սած էր նաեւ այստեղ : Տիկին Նիքսըն՝ չատ վայելուչ կերպով հագուած իր ա – մուսնին թեւը առած էր, երբ օդանաւէն դուրս եկան, բայց այս բոլորը ... ան – տարբեր ձգեցին Մոսկուացիները :

Ա. Միւոյեան Ա. փոխ վարչապետ կողմով օդակայան զացած էր դիմաւորե – լու Ամերիկայի փոխ նախագահը : Ինչպէս դրած էինք, Կողմով քանի մը օր առաջ վերադարձած էր Միացեալ Նահանգնե – րէն :

Խրուչչեւ օդակայան չէր զացած, բայց, ինչպէս կը գրեն թերթերը, պատ – ճառ մը ունէր. նոր վերադարձած էր Լե – հաստանէն : Ուշադրաւ էր սակայն Ա. Միկոյեանի բացակայութիւնը :

Կողմով բարիդալուստի ճառ մը խօսե – ցաւ, յիշելով երեն եղած ջերմ ընդունե – լութիւնը՝ Ամերիկայի մէջ : Բայց նոյն ընդունելութիւնը չէր վերապահուած Նիքսընի՝ Մոսկուայի մէջ : Ժողովուրդ չկար : Քանի մը դրօշներ միայն : Այսու – հանդերձ, Նիքսըն ըսաւ.— Դուք մեզմէ լաւ էք ...:

Նիքսըն կը յուսայ Մոսկուայի մէջ փր – կել ժընեւի ժողովին ձախողութիւնը : Ըն – դունելով հանդերձ թէ ծանր տարակար – ծութիւններ կան որոնք «կրնան վտանգել խաղաղութիւնը » Նիքսըն ըսաւ օդակա – յանը դնուողներուն .— Ձեզի կը բերեմ ամերիկացի ժողովուրդին բարեկամու – թեան եւ խաղաղութեան լաւագոյն մաղ – թանքները » :

« Տուժպա, տուժպա» պատասխանեց ժողովուրդը (բարեկամութիւն) :

Օդակայանէն մինչեւ ամերիկեան դես – պանատուն՝ մօտ 30 քիլոմեթր, փողոցնե – րու մէջ պատահական անցորդներ միայն կանգ կ'առնէին դիտելու համար ամերի – կացի հիւրերը : Այս առթիւ կը յիշուի թէ Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլըն տար – բեր ընդունելութեան մը արժանացած էր :

Տէր եւ Տիկին Նիքսըն պատեցան Մոս – կուայի փողոցներուն մէջ՝ առանց ճանչ – ցուելու :

Ուրբաթ օրուան յայտագիրը «լուրջ» էր սակայն : Նախ՝ այցելութիւն ամերիկեան ցուցահանդէսին՝ Խրուչչեւի ընկերակցու – թեամբ : Իրիկունը՝ նոյն ցուցահանդէսին պաշտօնական բացումը : Ճաշ՝ Կրեմլինի մէջ, ինչպէս նաեւ՝ «կարեւոր խօսակցու – թիւններ» :

Ամերիկեան թերթերու 100 թղթակից – ներ լեցուցած էին Ուկրանիա պանդոկը եւ կը մտածէին թէ ինչպէ՞ս պիտի կա – րենան հետաքննել իրենց թերթերուն ...:

Այն ժամանակ երբ Նիքսըն Մոսկուա կը հասնէր, Խրուչչեւ նոր վերադարձած վարչատէնէն «Մարզական պալատին» մէջ ներկայ կ'ըլլար խորհրդային եւ լեհ րա – ւեկամութիւնը պանծացնող հաւաքոյթի մը :

Խրուչչեւ ծանր յարձակումներ գործեց ամերիկեան քաղաքականութեան վրայ եւ չնչաց .—

«Մէկ կողմէն մեզի յայտնի պեկավար – ներ կը զրկեն, ցուցահանդէս մը կը կազ – մակերպեն զոր իրենց փոխ – նախագահը պիտի բանայ, միւս կողմէ Ամերիկայի մէջ « զերի ազգերու չարաթ» մը կը յայ – տարարեն : Թող Պ. Նիքսընը գայ եւ տես – նէ «զերի» ազգերը : Ամերիկացիները կը կարծեն որ բաւական է իրենց համար մեր ժողովուրդին մէկ պարզ անդամին հետ խօսիլը որպէսզի ան ընդունի թէ ընկեր – վարութիւնը պէշ է եւ զրամատիրութիւ – նը՝ երջանկութիւն : Ազատ կը թողունք Պ. Նիքսընը որ ուզած մարդուն հետ խօ – սի » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մակի ընդհանուր քարտուղար Համըը – չոլտ մամուլի ասուլիս մը տալով յայ – տարարեց թէ պարտատ է Մակի դէտեր դրկել Պերլին՝ եթէ «չորս»երը առաջար – կեն :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ Ալի Քիլանի մահուան դատապարտեցաւ՝ Զօր. Քասըմի վար – չակարգը տապալելու իր փորձին համար : Նախկին Ալի Քիլանի, որ հեղինակն էր Ի – րաքի նացիական պետական հարուածին, անցեալ Դեկտեմբեր 8ին նոր յեղափո – խութիւն մը պիտի ընէր Իրաքի մէջ՝ երբ ձերբակալուեցաւ : Դատավճիռը ձղձղ – ուած էր, քանի որ արաբական կարգ մը երկիրներ մատ ունէին դատաղրութեան մէջ : Նախկին նացի պարագլուխը պիտի կախուի :

ԻՏԱԼԻՈՑ առեւտրական նաւերու անձ – նակազմին զործադուլը վերջացաւ. նա – ւաղները 9 առ հարիւրի յաւելում մը ըս – տացան աշխատավարձերու վրայ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ, մանաւանդ Փարիզ, ռատիկ տաքերը կը չարունակուին : Կարգ մը չրջաններու մէջ ալ միչտ հրդեհներ կը պատահին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան զեսպան Պրիւս կը մտածէ հրաժարիլ իր պաշտօնէն՝ մասնակցելու համար նախա – գահական ընտրութեանց. Պրիւս զեմոկ – րատ կուսակցութեան կը պատկանի :

Ա. ՄԻՈՒՅԵԱՆ Արտաքին փոխ նախա – բար նշանակուեցաւ Ալեքսանդր Օբլով :

ՀԱՄԲՐՇՈՒՄ Յուլիս 31ին Փարիզ պիտի գայ՝ Նախագահ Տը Կոլի հետ տեսնուելու համար :

ԹՈՒՆՈՒՉԻ կառավարութեան եւ Ալժե – րիոյ Ազատագր. Ճակատին մէջեւ ծանր տարակարծութիւններ ծագեցան. Պուրկի – պա այս առթիւ յայտարարեց .— Ալժե – րիացիներու առաջին պարտականութիւնն է՝ Թունուզի պերիչխանութիւնը չարչել :

Միւս կողմէ կռիւներ պատահած են Թունուզի մէջ եւ բազմաթիւ ալժերիացի ըմբոստներ ձերբակալուած են տեղական իչխանութեանց կողմէ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը ո – րոչեց աւելցնել պինուորական իր օժան – դակութիւնը Ֆրանսայի : Միւս կողմէ Զօր. Նորսթատ յայտարարեց թէ Ֆրան – սան այսօր չատ աւելի զօրաւոր դաչնա – կից մըն է քան տարի մը առաջ :

ՓԵՔինի կառավարութիւնը լուծեց Թի – պեթի կառավարութիւնը : Բայց չինական տոլարէն Թիպեթի դրամը այլեւս արժէք չունի եւ քաչուած է հրապարակէն :

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹի ռակարանին մէջ արժէ – թուղթերու կարեւոր արժէզրկում մը տեղի ունեցաւ որուն պատճառը կը նը – կատուի Ժընեւի ժողովին ձախողութիւ – նը :

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏԸՊՐԻ յայտարարեց թէ վերջնական լուծում մը պիտի ներկայա – նայ մինչեւ տարւոյն վերջը. Ազգ. Ժողո – վին կրթական հարցին չուրջ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ մէջ չուրերը սկսան իջնել բայց միլիոններու կը հասնին վնասները : Քանի մը չաբաթէն միայն կարելի պիտի ըլլայ երկաթուղին գործերը եւ ճամբա – նները զործածութեան դնել :

ՖԻՏԵԼ ԳԱՍԹՐՕ, Քուպայի հրաժար – նալ վարչապետը ձայնասփիւռ երկար ճառ մը խօսեցաւ առջի օր : Յայտարարեց թէ 500·000 Քուպացիներուն կը թողու որոչել թէ պէտք է մնայ կառավարու – թեան գլուխը թէ ոչ : Կիրակի օր մեծ չու – քով պիտի ոճռուի յեղափոխութեան վե – ցերորդ տարեդարձը եւ Գասթրօ կը ոպասէ որ այդ օրը ժողովուրդը արուա – յատուի : Ծանօթ է որ Ֆիտէլ Գասթրոյի յեղափոխական չարժումին անունն է « Յուլիս 26ի չարժում» :

ՕԳՈՒՍՏՈՍԻ ՊԱՏԳԱՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅԵՏԱՔՐՔԻՐ ՈՍՏԿՈՍԿԻ

ՊՈՂՈՍԵՑԻ

Հետաքրքիր է նաև Ստեփանոս Ալեքսանդրացու վերաբերմունքը Աստվածաշնչի նկատմամբ։ Ստեփանոսը ոչ միայն ընդունում է Աստվածաշնչի հեղինակությունը, այլև ամենայն մանրամասնությամբ ուսումնասիրում է նրա տեքստը։ Նա ուշադրություն է դարձնում Աստվածաշնչի տարբեր ձեռագրերի միջև եղած տարբերություններին, համեմատում է դրանք, ընտրում ամենահավաստի ընթերցումները։ Ստեփանոսի այս աշխատանքը մեծ նշանակություն ունեցավ Աստվածաշնչի հետագա քննադատության համար։

Ստեփանոսի մեկնությունները ուշագրավ են նաև նրանով, որ նա հաճախ է անդրադառնում հունական հեթանոսական փիլիսոփայության հարցերին։ Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես պետք է քրիստոնյան վերաբերվի հեթանոսական փիլիսոփայությանը, ինչ չափով կարելի է օգտագործել այն քրիստոնեական վարդապետությունը պաշտպանելու համար։

Ստեփանոսի մեկնությունները մեծ ազդեցություն են ունեցել հետագա հայ մեկնիչների վրա։ Նրանք հաճախ օգտագործել են նրա մեկնությունները, հղվել են նրա կարծիքներին։ Ստեփանոսի ազդեցությունը զգացվում է նաև Մովսես Խորենացու պատմության մեջ։

Ստեփանոսի մեկնությունները հրատարակվել են 1896թ. Վենետիկում։ Դրանք կազմում են 280 տպագիր էջ։ Ստեփանոսի մեկնությունները հայ գրականության մեջ առաջին փորձն են հունական փիլիսոփայության և քրիստոնեական վարդապետության հարաբերությունները լուսաբանելու։

Ստեփանոսի մեկնությունները հայ մշակույթի պատմության մեջ մեծ նշանակություն ունեցան։ Նրանք հայ միջնադարյան մտածողության զարգացման կարևոր աղբյուրներից են

Կամ ջրամբա՞ր

Երիտասարդ հոգեբույժ Հասմիկ Ալեքսանյանը հրավիրված էր Ավետարանոցի հիվանդանոցներից մեկում դասախոսություն կարդալու։ Ներկա էին հիվանդանոցի բոլոր բժիշկները, ինչպես նաև հիվանդանոցի հոգեբանական ծառայության աշխատակիցները։ Դասախոսությունը հետաքրքրական էր, բայց ոչ ոքի չէր զարմացնում այն փաստը, որ հոգեբույժ Հասմիկ Ալեքսանյանը ամուսնացած է հայտնի գրող Արամ Ալեքսանյանի հետ։ Ամուսնությունը երկար չէր տևել, ընդամենը մի քանի տարի, բայց ամուսինները մինչև հիմա էլ լավ ընկերներ էին մնացել։

Դասախոսությունից հետո հյուրերը հավաքվեցին հանգստյան սենյակում, որտեղ սուրճ էին խմում։ Ներկաներից մեկը՝ հոգեբան Ռուզան Ղազարյանը, հարցրեց Հասմիկին, թե ինչ է կարծում նա ամուսնության մասին։

— Ամուսնությունը, ինչպես ամեն ինչ աշխարհում, ունի իր լավ ու վատ կողմերը,— պատասխանեց Հասմիկը։— Ես, օրինակ, ամուսնությունը նման եմ ջրամբարի։ Ամեն ամուսնություն ունի իր ջրամբարը։ Ոմանց ջրամբարը լիքն է, ոմանց՝ կիսով չափ, ոմանց էլ՝ դատարկ։ Ես ինքս ունեմ ջրամբար, որը լիքն է։ Ես ինձ համարում եմ երջանիկ կին։

— Ինչո՞ւ ուրեմն ամուսնալուծվեցիք,— հարցրեց Ռուզանը։

— Ես ասացի, որ ունեմ ջրամբար, բայց չասացի, որ ես ինքս եմ ջրամբարը։

Ներկաները ծիծաղեցին։

— Ինչո՞ւ եք ինքներդ ձեզ ջրամբար համարում,— հարցրեց Ռուզանը։

— Որովհետև ես ինձ համար ապրում եմ, ոչ թե ուրիշների համար։ Ես ինձ համար եմ ապրում, ինձ համար եմ աշխատում, ինձ համար եմ ամեն ինչ անում։ Ես ինձ համար եմ ջրամբարում։ Ես ինձ համար եմ ջրամբար։

— Ինչո՞ւ եք ինքներդ ձեզ համար ջրամբար համարում,— հարցրեց Ռուզանը։

— Որովհետև ես ինձ համար ապրում եմ, ոչ թե ուրիշների համար։ Ես ինձ համար եմ ապրում, ինձ համար եմ աշխատում, ինձ համար եմ ամեն ինչ անում։ Ես ինձ համար եմ ջրամբարում։ Ես ինձ համար եմ ջրամբար։

— Ինչո՞ւ եք ինքներդ ձեզ

ՀԵՐՈՄՆԵՐՈՒ ՕՐՔ

ՇԱԽԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Յուլիս 26 , առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, Շաւիլի աւետարին մէջ, գերեզմանատան մօտ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· ԱՂՈՒԹԵԱՆ խումբին, հովանաւորութեամբ Փարիզի ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ եւ մասնակցութեամբ « Զաւարեան » կոմիտէի, «Ս· Մինասեան», »Արծիւ», «Վարդան», «Արամ » ընթակոմիտէներու եւ «Փոթորիկ», «Րաֆֆի» ,«Ռոստոմ», «Քրիստափոր», «Ա.զրիւր Սերոբ – Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան», «Շ· Մխսքեան» խումբերուն :

կը խօսին ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԵՐԱՅԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ եւ ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ

Ժամը 15ին յարգանքի այց Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արդուքեանցի, եւ բժ· Յովսէփ Տէր–Դաւթեանի հիւրմներուն :

կը խօսի Շաւիլի քաղաքապետ՝ ՕՍԷՒ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

կը մասնակցին՝ Տիկին Շաէէ Գալայճեան, Օր· Շաէէ Յովհաննիսեան, Աստղիկ Քէօսէեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան : Անձրեւի պարագային ապահովուած է հաղաֆապետարանին սրահը :

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ : *Մասնաւոր տեղ կառքերու համար :*

Հասոյթը՝ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ալֆորվիլէն օթօֆառերը *կը մեկնին առաւօտեան ժամը ութին,* Պուլվ· Քառնոյէն *իսկ փորթ մ'Իթալիէն ժամը 8·30ին*
Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները: Գինը՝ 400 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Յուլիս 26, ամբողջ օրը , ՎԱԼԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ· Յ· Դ· ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ· Յ· ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին— Հայկական պարեր Սէն Լուի Նոր Սերունդի պարախումբին կողմէ : Պուլի մրցում , չամփուրով խորոված, պիւֆէ :

ՄԱՐՍԻԼՅԻ քաղաքի համար արձանա – գրուիլ մինչեւ Ուրբաթ 24 Յուլիս, 300 ֆրանք երթուղարձի համար: Ա· Քէօ – սէյեանին (Փլաս ա'Էքս): «Յառաջ»ի հատուածառ Պ· Ծերվիկեանին, (Տոմի – նիքէն), մասուածառ Ա· Պետրոսեանին (Փըթիթ Մարսի):

Ծ'Օթոքառը Փլաս ա'Էքսէն նոյն օրը առա– ւօտեան ժամը 6·30ին :

*Գումար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
26
ՅՈՒԼԻՍ
DIMANCHE
26 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8453 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4354

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ

Այս տարի եւս բացուած են Հայաստանի դուռները՝ հայրենադարձ դբօսաշրջիկներ ընդունելու համար արտասահմանէն, կարճ ժամանակով, — 10 - 15 օր միայն:

Այն օրէն ի վեր, երբ տապարձղէն խպտռ հեռացան վրացի երկու բռնակալները — Սթալին եւ Բերիա —, բոլշեւիկեան դաժան ու դժխեմ վարչակարգը ո - րոշ մեղմացում արձանագրեց երթեւեկի մարզին մէջ:

Փոքրիկ ճեղք մը, դռնակ մը բացուեցաւ երկաթեայ վարագոյրին վրայ, հնարաւորութիւն տալով հայրենիքէն ներս ոտք կոխելու այն Հայերուն, որոնք «պոլիտիական» բլլալէ դադրած կամ հիւանդոյն մը քաղաքացի են դարձած:

Հայկականէն վերջ օտար հիմնարկութիւններ եւս դբօսաշրջիկներու յատուկ սպասարկութիւն են սարքած այս ամառ՝ ծովի եւ ցամաքի գոյդ ճամբաներով:

Կարաւաններ ճամբայ ելած են արդէն Ֆրանսայէն եւ Ամերիկայէն դէպի երկիր:

Մեծ թիւ մը չեն կազմեր դբօսաշրջիկները: Պատճառն այն է, որ բացի հայատակութեան խնդրէն՝ մեծ դժուարներու կը կարօտի ճամբորդութիւնը: Համեստ նիւթականի տէր մարդիկ չեն կրնար օգտուիլ ներկայացած այս բացառիկ առիթէն: Բախտէն նպաստաւորուածներն են միայն, որ հաճոյքը կ'ունենան ոտքնուիլ Արարատոր, համբուրելու հայրենի հողը եւ երկար տարիներու կարօտն առնելու իրենց սիրելիներուն:

Աշխարհի բոլոր անկիւններէն հազարաւոր Հայեր պիտի բազմային իրենց ամառուան արձակուրդի օրերը անցընել հայրենի հողին վրայ, եթէ անցագրային դժուարութիւնները վերնային, երթեւեկի ծախքերը կրճատուէին, ու մանաւանդ՝ եթէ ժամանակի խիստ սահմանափակում չբլլար:

Ամառնային արձակուրդը բնական պահանջ մըն է ամէն մարդու համար: Արեւմուտքի ժողովրդավար երկիրներուն մէջ աշխատաւորները — պաշտօնեայ թէ բանուոր — վճարովի արձակուրդի իրաւունք ունին: Ներկայիս ամէնէն համեստ մարդին անդամ կ'օգտուին այդ իրաւունքէն:

Նիւթական հնարաւորութիւններ ունցող Հայեր օտար երկիրներ կ'երթան յաճախ: Քանի քանիներ պիտի նախընտրէին երթալ Հայաստան՝ եթէ հնարաւորութիւն տրուէր իրենց մնալու ո՛չ թէ մէկ կամ երկու շաբաթ, այլ մէկ կամ երկու ամիս, եթէ ոչ աւելի:

Հայրենիքի հետ կենդանի կապը կրնայ ծառայել իրրեւ ազդակ մը հայապահպանման, եթէ անիկա դրուի զուտ ազգային, հայրենասիրական գետնի վրայ, զերծ քաղաքական նկատումներէ:

Արտասահմանէն Հայաստան գացող այցելուները մօտէն կը ծանօթանան ժողովուրդի կեանքին, ապրուստի պայմաններուն եւ խորհրդային վարչաձեւի մեթոտներուն, որոնք հիմնովին կը տարբերին մերիններէն:

Վերադարձող սրտցաւ հայրենակիցնե - րու մեզի բերած առարկայական տեղեկութիւնները երկրի մէջ տիրող մտայնութեան մասին՝ արտասովիչ են: Բոլշեւիկեան վարչաձեւը ոչ մէկ կերպով կրցեր է խախտել մեր ժողովուրդի հայրենասիրական զգացումները:

Մեծ հաճոյք է մեզի համար արձանագրել, որ Հայկական Դատը նոյնքան սիրելի է երկրի մեր հայրենակիցներուն համար:

Երկու տարիէ ի վեր Հայաստանէն ալ առանձնաշնորհեալ մարդիկ — մտաւո - րական պիտնականներ — կուգան արտասահման եւ չափազանց քիչ կ'ունենան Սփիւռքի Հայութեան հետ: Ու մեծ կ'ըլլայ իրենց զարմանքը՝ երբ կը տեսնեն թէ ազգային զգացումը ա՛յնքան վառ ու կենդանի է մեր մէջ: Կը զարմանան մանաւանդ, երբ կը տեսնեն, որ օտար երկրի մէջ ծնած ու մեծցած տղաք ու աղջիկներ հայերէն կը խօսին:

«Դէպի՛ երկիր» նշանաբանը հայրենադարձ Հայերու վերադարձի բազմանքն է: Դէպի՛ ազատ ու ժողովրդավար հայրենիք:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ - ՆԻՔՍԸՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

★

ԽՐՈՒՇՉԵՒ.— ՈՒՐԱԽ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆՔ ԵԹԷ ԱՑԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ՄՈՍԿՈՒԱ ԳԱՑ

ԱՑԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ .— ՕՐ ՄԸ ԿՈՒԳԱՄ

Մոսկուայի մէջ կարեւոր խօսակցութիւններ սկսան Միացեալ Նահանգներու փոխ նախագահին եւ Խ. Միութեան վարչապետին միջեւ:

Ուրբաթ առաւօտ Նիքսըն քաղաքավարական այցելութիւններ տուաւ մասնաւորապէս Վորոշիլովի եւ Խրուշչեւի, որմէ յետոյ կրեմլին դնաց՝ ճաշի: Նոյն օրը կէսօրէ ետք, ամերիկեան ցուցահանդէսի պաշտօնական բացման առիթով Նիքսըն ճառ մը խօսեցաւ, որուն պատասխանեց Խրուշչեւ:

Նիքսըն.— Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնն ու ժողովուրդը կատարելապէս համաձայն են իրարու հետ՝ խաղաղութեան պահպանման համար: Բայց խաղաղութեան, բարեկամեցողութեան եւ մարդկային եղբայրութեան այս արամադրութիւնը որեւէ առիթով պէտք չէ բացատրուի իբրեւ տկարութեան կամ վախի նշան:

Այն խաղաղութիւնը, որ մենք կ'ուզենք եւ անհրաժեշտ է աշխարհի համար՝ զբաղման համաձայն մը չէ՝ հիմնուած հիմնուի արդարութեան վրայ: Վերջնագիր - ներով ձեռք ձգուած խաղաղութիւն մը պէտք չէ բլլայ ան, այլ՝ բանակցութիւնէ հաստատուած խաղաղութիւն մը:

Ա. Միկոյեան եւ Ֆրոլ Կոզլով խորհրդային ժողովուրդին բացատրած էին՝ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը չի բաժներ իր ժողովուրդին խաղաղութեան բաղձանքը. այս ուղղութեամբ Նիքսըն ըսաւ.— Անոնք որ կը մտածեն թէ Միացեալ Նահանգներու քաղաքականութիւնը ամերիկացի ժողովուրդին բաղձանքները չի ներկայացներ եւ հանրային կարծիքին օժանդակութիւնը չունի՝ հիմնական եւ նոյնքան վտանգաւոր սխալի մը զոհերը կրնան բլլալ:

Փոխ նախագահը բացատրեց թէ ամերիկեան ժողովրդավարութիւնը կառավարութիւնը կը ստիպէ որ իր քաղաքականութիւնը ճշդէ հանրային կարծիքին կողմէ ընդունուած սկզբունքներու վրայ, այլապէս՝ կրնայ տապալիլ: Անդրադառնալով Ուոշինկթընի եւ Մոսկուայի յարաբերութեանց՝ ըսաւ որ հարկ է համաձայնութեան լեզու մը գտնել եւ ամէն գնով առաջն առնել աշխարհաւեր պատերազմի.— Աշխարհի պատմութեան այն կէտին հասած ենք՝ ուր պէտք է նկատի առնել Աւետարանի աղդարարութիւնը. «Եթէ ոք սրով սպանանէ սրով սպանցի»: Այն ազգը որ պատերազմ պիտի չզթայաղերծէ, ներկայ պայմաններու մէջ, իր իսկ կործանումը պիտի որոշէ: Ոչ մէկ ազգ այսօր այնքան զօրաւոր է՝ կարենալ վերջնագիր մը տալու համար, այլապէս՝ իր կործանումը աչքի առջեւ պէտք է ունենայ:

Նիքսըն խօսեցաւ նաեւ Ամերիկայի ընկերային յառաջդիմութեանց մասին եւ խաղաղութեան ու բարեկամութեան տարածելու ջանքերը՝ որպէսզի կարելի բլլայ միլիոնաւոր մարդոց փոխայցելութիւնը՝ Ամերիկա եւ Խ. Միութիւն:

Եզրակացութիւն.— «Կը մտածենք թէ բոլոր ժողովուրդները իրաւունք ունին ընտրելու կառավարութեան այն ձեւը՝ որ կը փափաքին»:

Այնուհետեւ Նիքսըն կարդաց Նախագահ Այզընհաուըրի նամակը՝ ուղղուած խորհրդային ժողովուրդին եւ վարչապետին: Նախագահը յատկապէս նշած էր որ անձնապէս ներկայ չի կրնար բլլալ հանդիսութեանց. կը հրաւիրէ խորհրդային քաղաքացիները որ այցելեն Միացեալ Նահանգները.— «Այն պարագան՝ որ խորհրդային եւ ամերիկացի ժողովուրդները դէնքի ընկերներ էին մեծ պատերազմի ատեն, որ վերջացաւ 14 տարի առաջ, կը յիշեմ տակաւին: Իրրեւ ընդհանուր հրամանատար զգշնակից ուժերու՝ տակաւին ունեցայ հանդիպելու ձեր պետերուն եւ գնահատել անոնց քաջութիւնը: Պատերազմէն վերջ, 1945ին Խ. Միութիւն այցելելու պատեհութիւնը ունեցայ եւ տպաւորուեցայ ձեր ժողովուրդին հայրենիքը պաշտպանելու վճռակամութենէն: Այնուհետեւ եղած անցուդարձերը պատճառ չեն՝ որ խորհրդային ժողովուրդին հանդէպ ունեցած զգացում նուազի»:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ժընեւի Արտաքին նախարարներու ճաշ - խորհրդակցութիւնն ալ տպաւ - պիւն անցաւ: Արեւմտեանները կը չարունակեն մնալ իրենց դատին վրայ.— Համագործակցական կամքէ մը չի կրնար բլլալ: Կրոմիքօ ընդհանրապէս խուսափե - ցաւ յայտարարութիւններ ընելէ: Լօյտ, վերջին ճիգ մը եւս ընելով, Կրոմիքօն երկուշաբթի օր ճաշի հրաւիրեց, միաժամանակ խօսակցելու համար:

ՔԱՊԻԼԻՈՑ չրջանը (Ալժէրիա) Զօր. Շալի պետականութեամբ պինուորական արշաւանք մը սկսաւ մասնակցութեամբ 20·000 հոգիի: Ֆելփվիլի մօտ 9 պինուորներ սպաննուեցան առջի օր:

ՏԸ ԿՈՒԻ ԵՒ ՄՈՀԱՄԻՏ Ե.ի հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 10էն 30ի ժամանակաշրջանին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ Նախք - Տէ - փեշը թերթը կը դրէ թէ Խրուշչեւ ուռ մը ունի ուղեղին մէջ եւ Ֆրանսացի ու չէխ բժիշկներ կը խնամեն Խ. Միութեան վարչապետը:

ՓԱՐԻԶի սակարանին մէջ այսուհետեւ կարգ մը ամերիկեան արժեթուղթեր ալ կարելի պիտի բլլայ գտնել: Առանց կարդին՝ Ամերիքըն թելըֆոն, Տիւ Փոն, Ֆոռտ, Ձեներըլ էլէքթրիք, Ձեներըլ Մօթըրզ:

ԻՐԱՔի մէջ կացութիւնը յստակ չէ համաձայն պատասխան եկած կիսկատար լուրերու: Քէրքիւքի եւ Պասրայի մէջ կռիւները կը չարունակուին: Անդրադառնալով [illegible] քաղաքական դէմքերը կը կարծեն թէ Խրուշչեւ այս հրաւէրով կ'ուզէ ամրապնդել իրաքեւխորհրդային բարեկամութիւնը, իրաքը բերդաքաղաքի մը վերածել որ կարենայ չէզոքացնել Թուրքիան եւ Պարսկաստանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՆԸ

★

Ուրախ կեանքի ընկերն եմ ես,
Ես գինին եմ, գինին, գինին,
Իմ մի բասը մի կեանք է ինձ,
Մէկից աւելն ահ է կեանքին:

Մի բասը լաւ է,
Երկուսը բաւ է,
Բայց լաւ իմացիր՝
Երրորդը դաւ է:

Ով խմում է հատիկ – հատիկ,
Նա դառնում է նոճի հատիկ,
Ով խմում է բազմապատիկ՝
Նա զարկւում է պատեպատիկ:

Մի բասը լաւ է,
Երկուսը բաւ է,
Բայց լաւ իմացիր՝
Զորրորդը ցաւ է:

Կեանքում այսպէս ամէն մի բան
Ձափի մէջ է միշտ գեղեցիկ,
Նոյնիսկ բաժակն ուրախութեան
Իր չափն ունի, անջատ մարդիկ:

×

Ա՛հ, եթէ ես լամբ [illegible]
Թէկուզ մի ծաղկի ծարաւն յագեցայ,
Ես այնպէս կուլամ իմ սրտի խորքից,
Որ ոչ մի՛ ծաղիկ ծարաւ չմնայ:

Ես ծով կը հանեմ իմ աղբիւր սրտից,
Միայն թէ սէրդ ծարաւ չմնայ:

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՆ ԱԼ ԿՐՆԱՆ ՁԱՄԲՈՐԴԵԼ ԱՌԱՆՑ ՎԻԶԱՅԻ

★

Ֆրանսան, իր կարգին, վաւերացուց Եւրոպական Խորհուրդի անդամ պետութիւններու, 1959 Ապրիլ 20ի համաձայնութիւնը, որուն չնորհիւ գաղթականները այսուհետեւ ազատօրէն ճամբորդել եւրոպական երկիրները, առանց վիզայի:

Ֆրանսական հրովարտակը՝ թիւ 59-875, լոյս տեսաւ Յուլիս 24 թուակիր հանրապետութեան պաշտօնաթերթին մէջ, ուր կան բոլոր մանրամասնութիւնները:

Եւրոպական համաձայնութիւնը ստորագրած են առ այժմ 11 պետութիւններ, որոնց կարգին՝ Ֆրանսա, Անգլիա, Արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Շուէտ, Նորվեկիա, Յունաստան եւն.:

Քառ համաձայնութեան մանրամասն եւ որոշ չափով պարտաւորեալ տրամադրութեանց, ստորագրող երկիրներէն մէկուն մէջ հաստատուած գաղթականը կրնայ ուրիշ երկիրներէն մէկը երթալ առանց վիզայի, մնալով Յամիս, եթէ գաղթականին բնակած եւ այցելած երկիրներուն քաղաքացիներուն համար գոյութիւն ունի առանց վիզայի ճամբորդելու փոխադարձութիւնը:

Եւրոպական այս նոր համաձայնութեամբ, ճամբորդելու համար գաղթականները կրնան վայելել իրենց ապրած երկիրներու քաղաքացիներուն իրաւունքներն ու դիւրութիւնները:

Ծանօթ է որ Ֆրանսա արդէն ընդած էր երթեւեկութեան փոխանակութեան վերաբերեալ համաձայնութիւններ Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պէլճիքայի, Հոլանտայի, Լիւքսէմպուրկի եւ Շուէտի հետ:

ՆԱՊԵՐԸ ԱՍԵՐ ՁԵՋ

Ա.

Ամառուա կրակներ էին, գ. Ալաւուրի ծերունիները կ՚ասեն, որ 1882ին, երբ Կիւլիւսէրի Մուսան եւ Ալի Ռզան իրենց հարսանիքը կատարեցին, 19 տարեկան պատանի Ալի Ռզան իր հօրեղբայրէն՝ Մուսայի ձիերէն մէկը գողցած է եղեր։ Ձիուն տէրը, որ Ալի Ռզայի հօրեղբայրն էր, ետեւէն ելած է եղեր, բայց չէ կրցած հասնիլ։ Ալի Ռզան ձին ուղղակի տարած է եղեր Կիւլիւսէրի Մուսայի տունը, ներս մտած, ձին կապած եւ ինքն ալ ներս մտած է եղեր։ Մուսան ինք ալ ձի մը ունեցած է եղեր, որ ամառ ատեն Ալի Ռզան հանած է եղեր, եւ ինք ալ ձիուն ետեւէն ելած է եղեր։ Ալի Ռզան ներս մտած է եղեր, Մուսան ալ ետեւէն ներս մտած է եղեր։ Ալի Ռզան ըսած է եղեր. «Ես քու ձիդ գողցած չեմ, ես իմ ձիս գողցած եմ, որ ինծի տուած էիր, ես ալ ետեւէդ եկած եմ»։ Մուսան ալ ըսած է եղեր. «Ես ալ քու ձիդ գողցած չեմ, ես իմ ձիս գողցած եմ, որ ինծի տուած էիր, ես ալ ետեւէդ եկած եմ»։ Ալի Ռզ

ԼՈՒՅՍ ՉՈՒՆԻ

— Լսեցեք, ասա ասաւ իսկապես, ես որ մեկին եմ։

— Ա՛յդ ի՞նչ ... ա՛ւ դի՛ր, թողեցեք մեզ։

Հաստատական ձայն լսուեր։

— Ես այլ ոչինչ չեմ կրնար ... ես չեմ կրնար ա՛լ ... ասոնք ... ասոնք ... ի՛մ մէջ նշան մը կը տեսնան ... ես չեմ կրնար ... ա՛խ ... ա՛խ ... ի՛մ նշանս, որ ինծի տրուած է ... ի՛մ նշանս ... ես ... ես ... ես ...

Ձայնը կտրտեցաւ, ու ան ինկաւ ծունկի։ Ուրիշներ ալ ծունկի եկան։ Ամէնքն ալ ունէին նշանը։ Ամէնքն ալ ինկան ծունկի։

Ամէնքն ալ ... ամէնքն ալ ... ամէնքն ալ ... Ամէնքն ալ ... Ամէնքն ալ ...

նել արձանագրուած յաջողութիւնները · «երբեք ուշ չէ պատուով եւ արդարութեամբ խաղաղութիւն մը հաստատելու համար »:

Խրուշչեւ իր պատասխան — ճառին մէջ յայտարարեց ·— Ուրախ պիտի ըլլայինք՝ եթէ Նախագահ Այզընհա — ուըր կարելիութիւն մը ստեղծէր եւ այ — ցելէր Խ· Միութիւն: Այս այցելութիւնը չատ օգտակար պիտի ըլլար՝ մեր երկիր — ներու յարաբերութեանց բարելաւման եւ համաշխարհային խաղաղութեան հաս — տատման համար :

Յուսալի է որ Նիքսընի այցելութիւնը մեր երկու երկիրներու յարաբերութեանց բարեկամական օժանդակէ: Ուրախ ենք տեսնելով որ Պ· Նիքսըն կը սիրէ այցելել ... քիչ մը ամէն տեղ՝ մեր երկրին մէջ եւ ծանօթանալ ժողովուրդին հետ : Նիքսըն ամէն դիւրութիւն պիտի ունենայ այդ բա — նին համար :

Խրուշչեւ յայտարարեց նաեւ թէ օգտա — չացումով դիտած է ամերիկեան բազմա — թիւ արտադրութիւնները: Խ· Միութիւնն ալ պիտի հասնի Միացեալ Նահանգներու :

Եզրակացնելով՝ Խրուշչեւ բաւ թէ խա — զաղութիւն կ'ուզէ · «մեր ժողովուրդը կը փափաքի բարեկամանալ ամերիկացի ժո — ղովուրդին հետ: Ամբողջ սրտով յաջո — ղութիւն կը մաղթեմ ամերիկացի մեծ ժողովուրդին »:

Ուշագրաւ է այն պարագան՝ որ Նիք — սընի այցելութիւնը խանդավառութիւն առեղծած է խորհրդային չրջանակներու մէջ: Կիրակի օր դիւանագիտական խո — սակցութիւնները պիտի ըլլային· այս առ — թիւ կարգ մը թերթեր հարց կուտան ·— Երկու մեծերու ժողո՞վ մը կը պատրաս — տուի արդեօք :

ԿԱՊՈՑՏ ԽՍԱԶ, ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Կապոյտ Խաչի Կեդր· վարչութիւնը չը — նորհակալութեամբ ստացած է կայանի չէնքին ի նպաստ հինգ հազար ֆրանք Տիկին Սիլվի Նչանեանէ, իր ողբացեալ ամուսնոյն մահուան Բ· տարելիցին առի — թիվ: Նոյնպէս Պէլֆոնթէնի իր կայանին այցելութեան առիթով եղած են հետեւ — եալ նուիրատուութիւնները Տէր եւ Տիկին Տարաքճեան Պէլֆօրէն, զրասենեակի 4 հատ նոր աթոռներ: Փարիզէն Տէր եւ Տի — կին Ալիքսանեան երեքուկէս քիլօ պիս — քիւի եւ երիք հազար ֆրանք : Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան եւ Տէր եւ Տիկին Գա — լֆեան հինգ հազարական ֆրանք : Տի — կին Կակոյեանէ սուրճի աղօրիք մը: Նի — կին Կակոյեանէ սուրճի աղօրիք մը: Նի — կին Օր· Հերմինէ Մխքճեանէ դեղօրայք: Մարսէյլէն Տիկին Թիւթէլեանէ հարիւր կտոր չոքոլա: Լիոնէն Տիկին Տէմիրճեա — նէ հինգ քիլօ պօնպօն: Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Մինթաճեանէ եւ Տէր Տիկին Ռը — պրչեանէ պատի զեղեցիկ ժամացոյց մը՝ ճաչարանի համար : Օր· Միկօն Օկլէյսկ Ֆութպոլի գնդակ մը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1959 – 1960 ուսումնական տարեշրջանի համար :

Իրենց զաւակները արձանագրել փա — փաքող ծնողքները փութան դիմել առա — ջուիեան, ղրաւոր կամ հեռախօսով, ա — մէն օր :

26, RUE TROYON, SEVRES

TEL. OBS 18-28

Վարժարանին մէջ լրիւ կ'աւանդուին աղգային դիտութիւնները եւ Ֆրանսական երկրորդական ուսմանց ամբողջական ծը — րագիրը, մինչեւ Պաքալօրէայի առաջին

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչու — թեան :Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլ — լան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրու — թիւնը :

Այս պայմանները չլրացնող դիմումնե — րուն գոհացում պիտի չտրուի· նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ — նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս — տեղծել :

Մեր հաստատուող ընթերցողներուն հա — մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր·:

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաս — տատրիմ բաժանորդներէն որ փութան կա — տարել իրենց վճարումները , դիւրացնե — լու համար վարչութեան գործը:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա — նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա — կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու — թեան : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Կրընոլլի մասնաճիւղը չերմօրէն շնորհակալութիւն կը յայտնէ, զաղութիս բոլոր սրտցաւ հայրենակիցք — ներուն, որոնք այս տարի եւս սիրով մասնակցեցան «Մայրերու Տօնին» առի — թիվ, ի նպաստ կազմակերպութեանս հո — վանաւորած զպրոցին՝ եղած հանդանա — կութեան.—

(Դ· եւ վերջին ցանկ)

Տիկին Ն· Մուրատեան 400 ֆրանք , Տիկին Մ· Լ· Մուրատեան հարիւր, Տէր եւ Տիկին [illegible], Փոքրիկն Մարօ Սալատեանեան երկու հա — րիւր, Տէր եւ Տիկին Լիտիա երեք հա — րիւր, Տէր եւ Տիկին Մուրաֆեան 500 , Տէր եւ Տիկին Յ· Աւետեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Մարիէրոսեան երեք հա — րիւր, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Նահապետեան չորս հարիւր, Տէր եւ Տիկին Սիմոնեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Սթամպուլ — եան երեք հարիւր, Փոքրիկն Փոլէթ Սի — մոնեան հազար, Տէր եւ Տիկին Աբթին — եան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Նիքո — լա, Տէր եւ Տիկին Եկաւեան, Փունար — ճեան 500ական, Տէր եւ Տիկին Աւագեան հարիւր, Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան 500, Տիկին Օնաչեան հազար, Տէր եւ Տիկին Իւլրիչ հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին վ· Մինքնչեան հազար, Տիկին Մ· Պօ — յաճեանհազար, Տիկին Ս· Յովհաննէս — եան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Աւագ — եան, Տէր եւ Տիկին Տօլմաճեան, Տիկին Աննիմօյաճեան, Տիկին Ռեբեկա Տէ — միրճան, Տէր եւ Տիկին Եէմէնէճեան , Տէր և Տիկին Մանուկեան 500ական ֆր:

Ընդհանուր գումար 14·800 ֆրանք :

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ամբողջ երեք օր , Սէն – Լուի մէջ (Պուլվ· Կրան – Փէն)

Հովանաւորութեամբ՝ Հ· Յ· Դ· Երջ· կոմիտէի, կազմակերպութեամբ՝ Հ· Յ· Ակնուսի ՀՆԹԱԿՄԻՏԷԻ եւ « Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին :

Ա·— 31 Յուլիս, Ուրբաթ գիշեր ժամը 21ին : Երաժշտահանդէս մասնակ — ցութեամբ Անտրէ Բէնարի եւ ութ ուրիշ երգիչներու :

Բ·— 1 Օգոստոս Շաբաթ կէսօրէ հետ Մանկական խաղեր, գեղեցկութեամբ՝ ընկեր Քէֆէվեանի, Պուլ մէտ մրցում :

Coupe D. MATALON

Conseiller Général du 10ème Canton

15·000 ֆրանք, Ա· մրցանակ: Նոյն գիշերը ժամը 9·30ին պարահանդէս

Camp. " La Germaine „ Orchestre Pierre VIGNAL

Գ·— Կիրակի առաւօտ՝ հոգեհանգիստ թափ ննջեցեալ ընկերներու յիշատակին:

Ժամը 11ին, ժողովրդային հաւաքոյթ, եկեղեցիի սրահին մէջ , մասնակցու — թեամբ Պ· Պ· Յ· Պապիկեանի, Յ· Ադայեանի, Տ· Թադոյեանի, Ա· Քէօսէեանի, Կ· Փոլատեանի եւ Ժ· Միրիճեանի : Կէսօրին՝ գինեձօն եւ ճաշ ի պատիւ

Տ· Մաթալոնի եւ Իրմա Ռափիւցցիի (Պուլ–Տիւ–Ռոնի Վերակուսական)

եւ միւս հիւրերուն, Պ· Զուդուրեանի ապարակը :

Կէսօրէ հետ — դաշտահանդէս, երգ, արտասանութիւն, ինչպէս նաեւ քրքջալիր դաւեշտ մը, հայկական պարեր Սէն Լուի Սիամանթօ խումբին կողմէ :

Ֆրանսերէն եւ հայերէն կ'երգեն՝

Suzy TOM

Révélation de l'Emission Paris-Cocktail

Charly Soavi

La Voix d'Or du Music-Hall

Գիշերը, ժամը 21ին պարահանդէս ճաշի մասնակցութիւն 800 ֆրանք : Գաղաքը՝ Ա· Քէօսէեանի մօտ, Ֆօթօ Քէքս եւ չրջանները՝ Հ· Յ· Դ· մարմին — ներուն մօտ :

ՀՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՊԱՐԳԵՒՈՒՀԻ ՕՐՓԱՅԻ

Նահեկան եւ խիստ այժմէական գիրքը «ՏԷՐ ԿԵՑՈ ԴՈՒ ՉՀԱՅՑՍ» խորագրով

Ամէն Հայ պէտք է կարդայ այս գիրքը, ուր լուրջ կերպով վերլուծուած են ազ — գապահպանման հարցին հետ կապուած բոլոր խնդիրները:

Գինն՝ 500 ֆրանք

կը գտնուի բոլոր Հայ գրատուներէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի եւ չրջակա — յից Հայց· Առաքելական Եկեղեցւոյ Կրօ — նական Ընկերութեան կողմէ, տեղի պիտի ունենայ 11 Հոկտ· 1959, ժամը երեքին: Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յետագային : Նկատի ունենալ այս թուականը :

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի

ՆՈՐ ԴՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

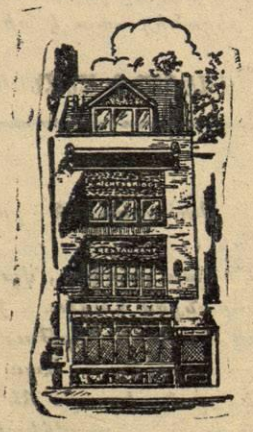
Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԻՆ — ԹԷԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու , զեղարուեստական պատի թուղթերու , ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բը — նակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12e)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20e)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14e)

ԱՆԳԼԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆԸ

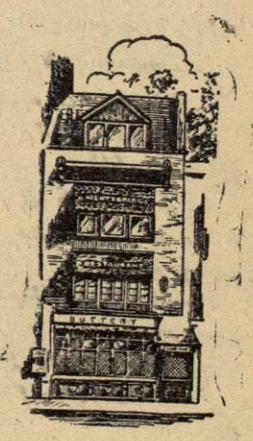
ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)

Knghtsbridge Buttery 26, Knightsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՕՂԻՆ

RAKI DUZE

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30Է ՆԱԽՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք : Հատը 20 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒԼԻՍ

MARDI 28 JUILLET 1959

80ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8454 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4355

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Ներքին եւ արտաքին տագնապներ ջլատվիս վիճակի մէջ կը պահեն Թուրքիան :

Ընդդիմադիր Հալք կուսակցութիւնը երբեք ա՛յքան պերճախօս փաստեր չէր ունեցած ձեռքին մէջ՝ յարձակելու համար դեմոկրատ կառավարութեան դէմ :

Տնտեսական տագնապը — հետեւանք Մէնտէրէսի դահլիճին անհեռատես քաղաքականութեան — անդունդին եզերքն էր հասցուցած երկիրը :

Օտար առեւտրական եւ ճարտարար – ուեստի հիմնարկութիւններ երկար տա – րիներէ ի վեր դադրեցուցած էին ամէն վարկ Թուրք վաճառականներուն, որոնք չէին վճարեր իրենց կուտակուած պարտքերը :

Արդիւնքն այն էր եղած, որ հրապարակին վրայ ո՛չ մէկ օտար ապրանք էր մնացած՝ մեծ նեղութիւն պատճառելով քնակիչներուն :

Ազգային ճարտարարուեստ ստեղծելու եւ ինքնաբաւ դառնալու մոլեռանդական ձեռնարկները ոչ մէկ դրական արդիւնքի յանգեցան : Միջակ եւ բարեկեցիկ դասակարգերը կ'արհամարհէին տեղական ապրանքները, որոնք որակով չատ եւ կը մրնան եւրոպականներէն :

Անանկութեան դուռը հասած Թուրքիոյ օգնութեան ձեռք երկարեցին արեւմտեան պետութիւնները, մասնաւորաբար Միացեալ Նահանգներն ու Անգլոսաքսական Ուխտի զինակից դաշնակիցները :

Այս վերջինները տասներկու տարիէ ի վեր այն հաւատքն ունին, թէ ազատ աշխարհի պաշտպանութեան համար կարեւոր ազդակ մըն է Թուրքիա :

« Թրումընի վարդապետութիւնը » 1947էն ի վեր բազմահազար միլիոններով տոլար հոսեցուց Անգարայի պետական դանձին մէջ, որ իսկական դանայեան տակառ մըն է :

Տոլարները հալեցան եւ երկիրը օրէ օր աստիճան մը աւելի թշուառութեան մատնուեցաւ : Պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարներն ու անոնց ազգական – ները նիւթապէս պարարտացան՝ զայ – թակղութիւն առաջ բերելով :

Անատոլուի գիւղացին մնացած է նոյն տգէտն ու անօթին : Թամիկ ժողովուրդին ապրուստի մակարդակը ոչ մէկ յառաջ – դիմութիւն է կրած :

Քաղաքական նկատումներ օդնութեան հասան՝ Մէնտէրէսի երկիրը կործանումէ ազատելու համար : Փրկութեան լաստը երկարելու համար զանազան պետութիւն – ներ մրցումի եղեր էին իրարու հետ :

Ամերիկայէն ու Գերմանիայէն վերջ միջազգային հաստատումներու կազմա – կերպութիւնն եւս լայն բացաւ քսակը :

Թրքական դրամը ո՛չ մէկ արժէք կը ներկայացնէր արտաքին չուկային մէջ : Իսկ երկրէն ներս սեւ սակարանը մրցումի ելած էր պաշտօնական սակին հետ, որմէ կրնային օգտուիլ միայն առանձնաշնորհեալ մարդիկ :

Արժեզրկումը զարճած էր անհրաժեշ – տութիւն՝ բազմաթիւ պատճառներով : Սակայն այս կարուկ միջոցն ալ զարման մը չտպահովեց անել կացութեան :

Տոլարին պաշտօնական սակը 9 Թրքա – կան ոսկիի բարձրացուեցաւ : Սակայն կա – րելի չեղաւ սանձ դնել սեւ սակարանին, ուր մէկ տոլարը 14 – 15 ոսկի կ'արժէ այսօր :

Օտար պետութեանց հետ կնքուած առեւտրական նորադաշնագրերու շնորհիւ կը յուսան զարկ տալ ներածումներուն, երկրին համար անհրաժեշտ ապրանքներ գնելով արտասահմանէն :

Երկար տեն դուռները փակ պահելէ վերջ, այժմ կոչ կ'ընեն օտար դրամագլուխին՝ Թուրքիոյ մէջ ճարտարարուեստական ձեռնարկներ հաստատելու համար :

Կիսամիլիոնոցներ են անցուցած տոնք, առանց վաղորդայնի :

Քրիստոնեայ աշխատասէրն ալ եւ նախաձեռնող տարրերէն զրկուած Թուրքիան երբե՛ք պիտի չկրնայ ոտքի կանգնիլ :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԻՔՍԸՆ ԵՒ ԽՐՈՒՇՉԷՒ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

ՆԻՔՍԸՆ ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԿԵՐԹԱՑ

★

Վճռական տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Խրուշչեւի տաչային մէջ :

Միացեալ Նահանգներու ցուցահանդէսին բացումին համար Մոսկուա հասնելէն ի վեր, Ամերիկայի փոխ – նախագահ Նիքսըն օրուան մարդն է եւ այժմ, իրեն հետ, Մոսկուա փոխադրուած է միջազգային քաղաքականութեան ծանրութեան կեդրոնը :

Նիքսընի բերնով ազատ աշխարհն է որ կը խօսի, կը վիճաբանի եւ համաձայնութեան եզր մը կ'ուզէ գտնել Խորհրդային Միութեան հետ : Չափազանցեալ պիտի ըլլար անչուշտ կարծել Թէ Խրուշչեւ – Նիքսըն տեսակցութեան դրական կամ բացասական արդիւնքէն կախուած է այսօր, աշխարհի վաղուան ճակատագիրը : Վերջ – ապահարար սակայն անոնց ձեռքերուն մէջ է Թրնեւի Զորսերու ժողովին ճակատագիրը, ազատ աշխարհի կենսական խըն – դիրներէն ոմանց հաշտ լուծումը եւ Ա – մերիկա – Ռուսաստան յարաբերութիւն – ներու բարւոքումը կամ աւելի եւս վատթարացումը : Արար աշխարհ գիտակից է որ այդ երկու հսկայ երկիրներու առաւել կամ նուազ թշնամական յարաբերութիւն – ներու առանցքին վրայ կը դառնայ աշ – խարհի մնացեալ մասը :

Խրուշչեւ – Նիքսըն տեսակցութեանց արդիւնքէն կախում ունի նաեւ, Թրնեւի Զորս Մեծերու արտաքին նախարարներու ժողովին ճախողութեան պարագային եւ նոյնիսկ ասկէ բոլորովին անկախ, Ռու – սաստանի բուռն կերպով փափաքած Զոր – սերու «Վերին» ժողովին մօտաւոր դու – մարումը կամ ծռազատակին ձգուելը :

Երկու անձնաւորութիւններուն առաջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ ցուցահանդէսին պաշտօնական բացումին եւ այցելութեան առեն : Այս առիթով արդէն սկսան ժպտալիր, բարեկամական եւ քաղաքավարական խօսքերով փերթ խայթել :

Խրուշչեւ՝ հեռու համակերպելէ, ուժ – գնօրէն յիշեցուց իր հիւրին որ անտեղի էր՝ դիտումնաւոր զուգադիպութեամբ մը իր այցելութեան օրերուն Ամերիկայի մէջ կազմակերպուած « գերի ազգերու չա – բաթը » :

Այցելութեան ընթացքին, Քալիֆոր – նիայի դինիի բաժակ մը ձեռքին, Խրուշ – չեւ կը հրաւիրէ Նիքսընը որ ինքն ալ « գաւաթը պարպէ օտար երկիրներու մէջ հաստատուած զինուորական կայաններու ջնջումին » : Բայց Նիքսըն՝ խոյս տալով, կ'առաջարկէ խմել « Մաղադութեան կե – նաց » : « Եթէ իմ ուզածիս կենացը չէք խմեր, ես ալ բնաւ չեմ խմեր » կը պատասխանէ Խրուշչեւ :

Նիքսըն :— « Կ'ներեւի Քալիֆորնիոյ դի – նին չի սիրեր » :

Խրուշչեւ :— « Ամերիկեան դինին կը սիրեմ, ամերիկեան քաղաքականութիւնն է որ չեմ սիրեր » :

Սրամիտ փոխանակութիւնը կը չարունակուի :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԴԵՌ ՅՈՅՍ ԿԱՅ ԺԸՆԵՒԸ ՓՐԿԵԼՈՒ

★

Ս· ԼՕՅՏ ԿՈՒԶԷ ԼՈՒԾՈՒՄ ՄԸ ԳՏՆԵԼ

Երկուշաբթի օր սկսաւ Թրնեւի Զորսերու ժողովին իններորդ չաբաթը :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը երկու օր Լոնտոն անցուց խորհրդակցելու համար Վարչապետ Մաք – Միլընի հետ : Ծանօթ է որ Անգլիացիք, ի դին որոշ զիջումներու, կ'ուզեն փրկել Թրնեւի ժողովը եւ մանաւանդ ապահովել վերին ժողովը նոյնիսկ եթէ Թրնեւի արտաքին նախարարներու ժողովը ձախողի :

Լոնտոնի չրջանակներուն մէջ կը կարծուի Թէ Սելվին Լօյտ բացարձակ լիազօրութիւն ստացած է Մաք Միլընէ իր հասկցած ձեւով գործելու համար, Թրնեւի մէջ :

Լօյտ երկուշաբթի ցերեկ պիտի ճաչէր Կրոմիքոյի հետ, իսկ անկէ յետոյ հան – դիպում մը ունէր արեւմտեան իր պաշ – տօնակիցներուն հետ :

Անգլիական այս վերջին « փորձը » փորձելու համար ժողովը մեծ յոյսեր չի ներչնչեր, բայց կենսական բնոյթ ունի Մեծն Բրիտանիոյ համար :

Ընտրութեանց համար Անգլիոյ պահպանողական կուսակցութիւնը կ'ուզէ ա – մէն ձեւով յաղողցուցած ըլլալ վերին ժողովը, որ իր քաղաքական գործունէութեան համար կարեւոր յաղթանակ մը կ'ըլլայ, մանաւանդ երբ յիշենք որ աշ – խատաւորականները երկար տեն է կը պահանջեն նման ժողով մը :

Պէտք չէ նաեւ մոռնալ որ Անգլիացիք կ'ուզեն անպայման խուսափիլ Ամերիկա – Ս· Միութիւն զլուխ – զլխի զրոյցէ մը :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը ծանր չաբաթ մը ունի իր առջեւ, յաղողելու համար իր առաքելութեան մէջ : Պէտք է համոզէ Կրոմիքօն ինչպէս նաեւ իր ընկերները :

Այս ուղղութեամբ Սելվին Լօյտ պիտի ըսէ արեւմտեաններուն Թէ անհրաժեշտ չէ Պերլինի չուրջ համաձայնութեան գալ :

Լօյտ յամառ է եւ եթէ նոյնիսկ չյաղողի, բաւական ծանր թղթածրար մը ունի ապացուցանելու համար աշխարհի առջեւ Թէ ձախողութեան պատասխանատուն Անգլիան չէ : Ընդհակառակն, ամէն բան փորձած է որպէսզի տեղի ունենայ վերին ժողովը :

Լօյտ, կիրակի իրիկուն զլուխ – զլխի ճաշէց Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար՝ Հերթըրի հետ, երկու – չաբթի ցերեկ՝ Կրոմիքոյի հետ, ապա սուրճը պիտի առնէ կրկին Հերթըրի հետ : Ժամը 5ին ամէնքը կը հաւաքուին Լօյտի ապարանքը, բաժակ մը Թէյի չուրջ :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Արձակուրդի առիթով, Փարիզ գալով խմբագրատունս այցելեցին :— Հայր Կամսարական (Լիբանանէն) հոգեւոր հովիւ Այնճարի կաթողիկէ համայնքին :

Տէր եւ Տիկին Գալաբաճեան, կիպրոսէն :

Տէր եւ Տիկին Գալուստեան, Սան – Փավլոյէն :

Արամ – Հայկակ որդի, լրագրող (Ամերիկայէն) :

Տէր եւ Տիկին Կոնոնեան (Տիթրոյի – Թէն) :

Տիկին Շ· Շահինեան եւ Տիկին Լ· Տէ – ոէյեան (Պէյրութէն) , Պ· Գրիգոր Շահինեան (Պէյրութէն), ուսուցիչ Նշան Փալանճեան ճեմարանի :

Պ· Շաւարշ Վանեան (Խարթումէն, Սուդան) :

Պ· Սամուէլ Ռիւտունի (Քալիֆորնիա – յէն), որ իր արձակուրդը անցուցած էր Հայաստան :

Տէր եւ Տիկին Ցոլհաննէսեան, (Քալիֆորնիայէն) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը՝ Հերթըր Շաբաթ օր Պերլին հասաւ ուր արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան մը : Ներկայ եղաւ Ձոն – Ֆոսթըր Տըլըս Ալէքին բացումին, եւ այդ առթիւ քանի մը խօսք ըրաւ չէշտելով Թէ Արեւմուտքը երբեք պիտի չլքէ արեւմտեան Պերլինը եւ ամէն ջանք պիտի թափէ որպէսզի յաղողի Գերմանիոյ վերամիա – ցումը :

ՀԱՒԱՆԱՑԻ մէջ (Քուպա) 500·000 հոգի խանդավառ ցոյցերով արտայայտեցին իրենց համակրանքը՝ Ֆիտէլ Գաստրոյի :

ԻՏԱԼԻՈՅ Արտաքին նախարարը՝ Փելլա Թրնեւ հասաւ ուր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ արեւմտեան իր պաշտօնակիցներուն հետ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Ազատ· ճակատի հրատարակած լուրերուն համաձայն, Ցուլիս 15էն 22՝ 450 Ֆրանսացի զինուորներ սպաննուած են, եւ 446 վիրաւորուած :

ՎԻԵՆՆԱՑԻ մէջ առջի օր բացուեցաւ Եբիտասարդութեան փառատօնը զոր, ան – պաշտօնօրէն, կը կազմակերպեն համայ – նավարները : Նոյն տեն աւստրիական երիտասարդական չարժումները բուռն բողոքներ կը բարձրացնեն այդ փառա – տօնին դէմ : Համաշխարհային այս ելոյթ – ներորդ փառատօնին կը մասնակցին 17 հազար երիտասարդներ, որոնք կուգան աշխարհի ամէն կողմէն, բայց մանաւանդ արեւելեան երկիրներէ : Ռուսերը՝ 870 պատուիրակներ ունին : Վիեննական մամուլը մէկ տող չի գրեր այս մասին, ցոյց տալու համար որ լաւագոյն ձեւը անհաճոյ ըլլալու համայնավարներուն՝ լռութիւնն է, իսկ միջին Աւստրիացին կ'ըսէ « տասը տարի համայնավար դրաւում ունեցանք եւ համայնավար չեղանք, փառատօն մը չէ որ մեզի համայնավար պիտի դարձնէ » :

ՎԻԵՆՆԱՑԻ խորհրդային դեսպանը բողոքած է կառավարութեան մօտ այն պատրաստներուն համար որ կը մատուցուին բովանդակ Վիեննայի մէջ « հալածուած եկեղեցիներուն համար» : Ծանօթ է որ նման զանազան ցոյցեր կազմակերպուած են քաղաքիմէջ բողոքելու համար համայնավար փառատօնին դէմ : Վարչապետ Բաալ պատասխանած է սակայն խորհրդային դեսպանին Թէ « պատարագը երկրի մը ներքին գործերուն մաս կը կազմէ » :

« ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ – ԹԵԱՆ » համար կուսակցութեան ազգային խորհուրդը գումարուեցաւ առջի օր : Միչէլ Տըպրէ յայտարարեց :— « Եթէ ձախողինք, ոչ Դ· ոչ Գ· հանրապետութեանց պիտի վերադառնանք, այլ ֆաշականութիւն կամ համայնավարութիւն պիտի գայ :

ՆԱՍՐ բուռն ճառ մը խօսեցաւ չէշտելով Թէ Իսրայէլ ոչ մէկ յաղթանակ տարած է 1956ին, Սինայի վրայ : Ա· Մ· Հանրապետութեան նախագահը աւելցուց· — « Կ'արգիլեմ Սուէզը Իսրայէլացիներուն » : Այս յայտարարութիւնը մեծ յուզում պատճառած է Թէլ Աւիվի քաղաքական չրջանակներուն մէջ ուր կացութիւնը 1956ի չափ ծանր կը նկատուի :

ԱՐԱԲ ՄԻԱՑԵԱԼ Հանրապետութեան եւ վատիկանի միջեւ դիւանագիտական ներկայացուցչութիւնը բարձրացաւ դեսպանութեան աստիճանի :

ՃԱՓՈՆՈՒՀԻ մը, « Օրիորդ Տիեզերք » ընտրուեցաւ : Առաջին անդամն է որ Ա – սիացի մը կ'արժանանայ այս տիտղոսին :

ԳՐԱԳԻՏՈՒՀԻ Ֆրանսուազ Սականի եղբօր կինը անձնասպան եղաւ առջի օր : Պատճառը անծանօթ կը մնայ : 27 տարեկան էր եւ փայլուն կեանք մը կը վարէր, բայց խոստովանած է Թէ « ձանձրացած էր կեանքէն » :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

ԱՄԷՆ ԱՄԷՆ ԱՍԵՄ ՁԵԶ

—o—

Բ.

Լեզուներու մէջ ուղղագրական վէճերը լուծելու երկու գլխաւոր ճամբայ կայ.

1.— Վկայութեանց ճամբան.— *Փընտռել ու գտնել վիճելի բառին հնագոյն վկայութիւնը ընտիր մատենագրի մը գործին մէջ :*

Ցարդի չէ այս ճամբան, որովհետեւ — խօսելով մատենագրական հայկական վկայութեանց մասին — դժբախտաբար չունինք երբեք մատենագիր՝ – հեղինակի ձեռագիր մը, որ հասնի մինչեւ Ե. դար : Իսկ ինչ որ ունինք՝ ընդօրինակութիւններ են, հաւատարմութեան տեսակէտով՝ ընդհանրապէս կասկածելի : Դեռ չեմ ուզեր ըսել թէ բաւական չէ գտնել հաւաստի տարիմ ընդօրինակութիւն մը, պէտք է որ մայր ձեռագիրն ըլլայ ընտիր մատենագրի գործ : Ընտիրներուն մասին եւս խօսելով, Աստուածաշունչն Մատեանը կամ Եղնիկը առնելով իբրեւ վարպետի լեզու, ի՞նչ վրէպներ ու թեքումներ՝ վարպետին վերագրելի : Երկար պիտի ըլլար խօսիլ վկայութեանց այս ճամբուն խիճերուն մասին :

2.— Քերականութեան ճամբան.— *Ամէն լեզու ունի իւրայատուկ օրէնքներ, անհատականութիւն եւ ինքնուրոյնութիւն չինող եղանակներ : Բազմաթիւ են անոնք, ու պարզ թուում մը անիմաստ պիտի ըլլար՝ եթէ պիտի չբացատրենք թէ ինչո՛ւ կան որ կը կոչուին ցեղա – բնա – խօսական, աշխարհագրա – հոգեբանական, առանց դեռ որոնելու ծագմանական եւ նկարագրային ազդակներու, անտեսական եւ ընկերային պայմաններու ներ – գործութեանց ապացոյցը լեզուի մը բառամթերքին ու շարահիւսութեան մէջ :*

Մեր վէճին սահմաններուն մէջ մնալու համար, բաւական կը համարինք ըսել թէ ունինք հայերէն բառակազմութեան եւ շարահիւսութեան հայեցի եղանակներ, մեր լեզուին «յատուկ» կանոններ, որոնց վրայ հիմնուելով՝ կրնանք ճշդել բառի մը ուղիղ գրչութիւնը, ուղղագրութիւնը, առանց դիմելու հին վկայութիւններու :

Ամէն բառին ուղղագրութեան ստուգումը կատարելու համար՝ ահաւասիկ հայ լեզուին «յատուկ» օրէնքը, զոր պիտի չիշեն ամէն անոնք որ ուշադրութեամբ հետեւած են այս յօդուածաշարքին.—

« Ամենայն անուն որ յանգի նշանա – գրաւն Ն, որում յառաջ ընթանայ նչա – նագիր ձայնաւոր որ չիցէ Ա, Ը, Ի, Ո, գրի էն եւ ոչ են,— ի բազմաւորն եր – րորդ դիմաց ժամանակաց ինչ չորից լը – ծորդութեանց միայն գտանի են եւ ոչ այլուր» :

Առաջարկ կը կարդամ ո՛եւէ հակառա – ռողի, թող հրապարակ իջնէ դէթ Մէկ օրինակ ի ձեռին՝ հաստատելու համար հակառակը : ՑԱՌԱՋի մէջ (7 Դեկտ. 1958) ներկայացուցած եմ մէկ – երկու խոտորումներ, ոչ թէ բացառութիւն (ինչպէս ցորեն, առեն, դեհեն, իբեն, ո – րոնց սկզբնական ձեւը տարբեր է սա – կայն) : Ուրիշ ամէն տեղ էն, էն, էն, միշտ այսպէս՝ ժապաւէն, ապաւէն, տնօ – րէն, պարէն, բառարաններուն մէջէն ու դուրսէն, ամէն : Եւ դեռ կան մարդիկ, որ այս օտարաբառ ամէնը կը գրեն էով, իսկ հայերէն ամէնը կը մերժե՛ն գրել էով, նոյնիսկ... հայրենասիրութեան պակա՛ս վերագրելով անոնց որ հայերէն ամէնը գրեն երբայերէն ամէն բառին ձեւո՛վ, կատաղութիւն պատճառելով Գարագաշեանի եւ Ց. Գուրգէնի նման սիրանուններու, (տես ձաշակ Ոսկեդէն Դպրութեան, Գ. էջ 31 – 33) :

Հայերէն լեզուն կը չարունակէ բանա – ձեւ լիր օրէնքը (չարունակութիւն նոյն օրէնքին).—

Երբ բառի մը վերջավանկը Ն գիրէն ետք ունի ուրիշ բաղաձայն մը, է չի գրուիր աչքս, այլ ե, ինչպէս նեղ, տենդ, տենչ,— բացառութիւն՝ ի մէնջ եւ ի ձէնջ (գրաբար), էնք եւ էնց (աշխարհաբար, այս վերջինները սկզբնաբար այբով) :

Արդ, բառերու վերջավանկի է գիրը, բարդութեանց կամ ածանցումներու ժամանակ, կը կրէ երկու ձեւի տատանութիւն,

Առաջին ձեւ,— է կը գտնայ ե :

Օրինակ՝ պարէն — պարենաւորում, (նոյն ձեւով՝ ապուխտ – ապուեսացաւ) :

Երկրորդ ձեւ.— է կը գտնայ ի :

Օրինակ՝ ապաւէն – ապաւինիլ (նոյն ձեւով՝ պարտէզ — պարտիզամշակու – թիւն) :

Այս օրէնքը ունի հետաքրքրական նըր – բութիւններ, զորս զանց կ'առնեմ, — կը բաւէ միայն ըսել թէ գրաբարը կը փոխէ հոլովման ժամանակ, ածանցումի ժամանակ, բարդութեան ժամանակ, մինչ աշխարհաբարը անփոփոխ կը պահէ մի – այն հոլովման ժամանակ՝ կարելի՞ գրաբառաձեւ բացառութիւններով, — գրաբար՝ Իսրայէլ — Իսրայելի, աշխարհաբար՝ Իսրայէլ – Իսրայէլի, գրաբար եւ աշխարհաբար՝ սէր – սիրոյ :

Ուրեմն, համաձայն այս օրէնքին՝ ա – մէն բառը կը չինէ ամենապատիւ, ամենակալ եւ հարիւրաւոր ուրիշներ :

Դպրոցական պատանիներն ալ դիտեն թէ ամէն բարդութիւն կը կատմուի Ա յօդակապով,— բառերու ամուսնութեան պսակը կամ նարօտը : Ունինք, սակայն, բառեր՝ որոնք կ'ամուսնանան առանց պսակի եւ նարօտի,— բար եւ սիրտ բառերու ամուսնութեամբ՝ ունինք բարսիրտ, մէկ բառ :

Արդ, ամէն բառն ալ կը սիրէ ամուսնանալ անպսակ, (ո՛չ ռէբրէբրին ամէնը), պայմանաւ որ երկրորդ բառը ձայնաւոր պայ : Այս պարագային, ուշադրութի՛ւն, առանց որեւէ փոփոխութիւն կրելու մէկ կամ միւս բառը, ճիշդ ինչպէս բարսիր – տը :

Օրինակ՝ ամէնօրհնեալ : Երկու բառերն ալ կը մնան անփոփոխ, բայց մէյտած :

Ա՛խ, հայերէն լեզուդ իմ օրհնե՛մ, ա – մէնօրհնե՛մ, վէհից վեհապոյն : Ի՞նչ մե – ծութիւն եւ ի՞նչ պարզութիւն :

Այստեղ ի՞նչ կայ որ չհասկցուի : Պ. Վաչեանց 40 բառ միայն գտեր է էով եւ 327 բառ՝ եով : Առէք ձայնաւորով սկը – սած բառեր եւ ամուսնացուցէք ամէն բա – ռին հետ՝ պահելով միշտ է տառը, ու քառասունը կրնաք տասնապատկել :

Ոմանք, նման բարդութեանց ժամա – նակ, կը փոխեն է տառը եւ կը գրեն ա – մէն – ամենուրեք : Ճիշդ չէ, բայց ըն – դունելի է :

Ճիշդ չէ, որովհետեւ կը գրենք օրէնս – դիր՝ առանց փոխելու է գիրը : Ուրեմն գրել՝ ամէնիմաց, ամէնընկալ, ամէնո – դորմ, ամէնուրեք :

Ընդունելի է, որովհետեւ չատ ընդ – հանրացած է հին մատենագրութեան մէջ, ընդօրինակողներու մեղքով :

Պ. Վաչեանց ինծի կ'ընդդիմախօսէ Առ – ձեռն բառարանով : Արդ, ձեռամբարձ կը յայտարարեմ թէ կը սխալի՛ Առձեռնը՝ երբ կը գրէ ամէնաքիւր, ամէնապետ, ամէնադիւց (էջ 29),— պէտք է գրել եով : Կը սխալի՛ Առձեռնը՝ երբ կը գրէ ամենազգի, ամենաջողակ, ամենաառատ (էջ 27),— պէտք է գրել էով :

Զլմնցաւ : Ունինք Ս գիրով սկսած բա – ռեր, որոնք կ'արտասանուին ՔՍ(*) երբ բաղաձայն մը կը յաջորդէ Սին : Այս կար – դի բառերն ալ կրնան ամուսնանալ ամէն բառին հետ՝ ձայնաւորի օրէնքով, — օ – րինակ՝ ամէն — ամէնսփիւռ : Այս՞ բառը գործածած է Ագաթանգեղոս, — հարկ եղաւ որ կրկին կարդամ Ագաթանգեղո – սը, գտնելու համար տեղը (տպ. Վենե – տիկ, էջ 606) : Արդ, կարդ մը օրինակներու մէջ ամէնսփիւռը գտածած է ամենա – սփիւռ (Առձեռն ունի երկու ձեւերն ալ) : Ագաթանգեղոս ունի նոյնպէս ամէնու – սոյց, բայց կայ նաեւ ամենու – սոյց, (բարերախտաբար ոչ ամենաու – սոյց) : Այս անկանոնութեանց պատճառն այն է որ Ագաթանգեղոս վկայութեան կանչելիք մատենագիր մը չէ, փաստ որ կը գտնէք Մովսէս՝ անունը հոլովեալ՝ Մովսեսի (էջ 234), Մովսէսի (էջ 314), ու Մովսիսի, — վերջին ձեւն է միայն

(*) Հայաստանի մէջ *սփիւռք* բառը կ'արտասանեն *սբփիւռք*, արտասահմանի մէջ՝ *բսփիւռք* : Արտասահմանի մէջ՝ ընդհակառակն բայը կ'արտասանեն *սբսիել*, որովհետեւ երեք բաղաձայն կը կուտակուի բային սկիզբը : Բայց բայը ի՞նչպէս կ'արտասանեն արդեօք Հայաստանի մէջ : Ձ եւ Ս. տառերու նման կազմութեանց արտասանութիւնը բնական մըն է, որու բնութեան մասին՝ յարմար առթիւ :

"ՓՈՔՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ,,

●

Դուրս ենք գալիս Լիդոյի ծովափը, որ մի քանի քիլոմեթր տարածւում է Ադրիատիկի ափին : Եղանակը ցուրտ է, փը – չում է քամին :

Այստեղ Հայերս բաժանւում ենք մեր զբօսաշրջիկ ընկերներից եւ վերադառնում կղզու վենետիկեան կողմն ուղղուած ափը : Մտածում ենք օրուան մնացած մասը նուիրել Ս. Ղազար կղզուն, այցելել Մխիթարեան միաբաններին :

Դժուարութեամբ գտնում ենք փոքրիկ նաւահանգիստը : Մեզ տեղեկացրել են, որ այստեղից պէտք է կանչենք կղզու նաւավարին՝ նաւակին : Սակայն մեր կանչերը մնում են անարձագանգ : Երեւում է՝ ուշացել ենք : Ցանկարծ նաւահանգիստին է մօտենում մոտորանաւակ՝ մէջը զբօսաշրջիկներ : Սրանք դուրս են գալիս դէպի ափ, իսկ մենք գործի դնելով լեզուական մեր ողջ իմացութիւնը՝ մի կերպ հասկացնում ենք նաւավարին, որ մեզ Ս. Ղազար կղզին տանի :

— Արմենո՞, հարցնում է նա :

— Այո, այո, Հայ ենք,— պատասխանում ենք մենք :

Ցետոյ իմացանք, որ այս ուշ ժամին կղզի կարելի է փոխադրել միայն Հայերին, այն էլ հեռու տեղից եկածներին : Մենք տեղեկութիւն ենք ստացել եւ մի մեծ պատյտ կատարելով՝ մօտենում ենք Ս. Ղազարի գոգորիկ նաւահանգստին : Դուրս ենք գալիս ափ :

Լռութիւն : Կենդանութեան ոչ մի նշոյլ : Բայց ահա աղօտ լոյսով մթութեան մէջ գծագրւում է մի կամար, իսկ նրա տակ՝ մարդկային ուրուականներ : Ուղղութիւն ենք վերցնում դէպի այդ կողմը եւ չատ ուրախանում, որ հանդիպում ենք հայ մարդկանց : Իտալացի այս սպասաւորները ները ներս են հրաւիրում մեզ մուտքի կողքի սպասասենեակը եւ իրենք գնում դեկուցելու մեր մասին : Սպասում ենք մի քանի րոպէներ, եւ ահա մեզ է ներկայանում պատկառելի դէմքով, ծեր, տարեց մի միաբան : Հայր Գերովբէ վրդ. Զրաքեանն է՝ ընդհանուր աթոռակալը Մխիթարեան միաբանութեան :

Իմանալով, որ Հայաստանից ենք, չատ է ուրախանում : Ներկայանում ենք Աբբահօր տեղակալին, պատմում մեր այցելութեան նպատակի մասին : Կխամութ միջանցքներով նա ուղեկցում է մեզ դէպ ուղիղը : Եւ նման ի՜նչ սխալներ, անուշադրութիւններու մեղքով :

Այս ամէնը կը հաստատեն թէ ոչ վկայութիւնները կը գօրեն, ոչ ալ Առձեռնը՝ « հիմնայատակ անելու» համար ինչ որ կը սորվեցնէ հայերէն լեզուն քերականական իւրայատուկ օրէնքներով : Բայց դեռ չգիտենք ամէն բան, ոչ ալ ... ամէն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը վաղուան թիւով)

ԵՐԳԱՀԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

—o—

Կոմիտասը հայ ազգային երաժշտութիւնը ընկալում էր ոչ իբրեւ միատարր, միաձոյլ երաժշտութիւն, այլ այնպէս, ինչպէս նա միշտ եղել է, այսինքն բազկացած տարբեր ճիւղերից — ղեղջկական երաժշտութիւն, գուսանական – աշուղական արուեստ, հոգեւոր երաժշտութիւն, քաղաքային փոլխլոր : Դրանցից ամէն մէկը, որպէս տարբեր հասարակական խաւերի զաղափարների ու ձգտումների կենարարական արտացոլում, ունի իր ոճային առանձնայատկութիւնները : Կոմիտասն էլ դրանցից իւրաքանչիւրի նը – կատմամբ ունէր իր ստեղծագործական տարբեր մօտեցումը : Ըստ նրա, ազգային տեսակէտից ամենաթանկագինն ու ա – նազարտը ղեղջկական երգն է, որը եւ նա ընդունում է որպէս հիմք իր ողջ բազմազնազաւոր գործունէութեան համար : Ազգային տեսակէտից միւս վառ արտայայտուած ճիչը Կոմիտասը համարում էր հոգեւոր երաժշտութիւնը : Ըստ նրա, հոգեւոր եւ ժողովրդական երգերը երկու քոյրեր են : Նա բազմիցս զբաղուել է եկեղեցական երաժշտութեան տեսակներով, կատարել այդ երգերը դանազան դասախօսութիւնների, ինչպէս նաեւ եկեղեցական ժամասացութիւնների, արարողութիւնների ժամանակ, սակայն ոչ որպէս միայն հոգեւորական, որը Գէորգեան ճեմարանի աւանից հասել էր մինչեւ վարդապետի աստիճանին : Անկախ այդ հանգամանքից, Կոմիտասը զեղարուեստական բարձր արժանիքներ էր վերագրում հայ հոգեւոր երաժշտութեանը, ինչպէս նաեւ անվիճելի պատմական մեծ նշանակութիւն, որի պատճառով հոգեւոր երգերը, մացնում էր անզամ իր համերգային — կատարողական ծրագրերի մէջ :

Գուսանա – աշուղական արուեստի նը – կատմամբ Կոմիտասը անտարբեր էր : Դրա պատճառը թերեւս այն բանում էր, որ ժողովրդա – փրոֆէսիոնէլ այդ արուեստը ոճի եւ լեզուի տեսակէտից չունէր այն մաքրութիւնը, ինչ ղեղջկականը, որ օտար տարրերը նրանցում ազգային հետ միշտ չէ, որ օրգանապէս մերւում էին, որ այստեղ ընդօրինակւում էին արաբական ու պարսկական աշուղական արուեստի տաղաչափական ձեւերն ու կանոնները, բացակայում ղեղջկական երգերի ստեղծման ու կատարման ինքնաբուխ բնոյթը, յօրինւում համերգային կատարման, կամ այս ու այն հասարակական վայրերում հաւաքուած բազմութեան զուարճացնելու համար եւայլն :

Ազգային երաժշտութեան լեզուական ինքնատպութիւնից դուրկ երգեր էր համարում Կոմիտասը նաեւ հայկական քաղաքային փոլխլորի երգերը, չունենալով առարկութիւն նրանց զաղափարական նկատմամբ : Այս անուան տակ նա նկատի ունէր ազգային – հայրենասիրական երգերը («Բամ, փորոտան», «Հերիք որդեակ», «Հայ ապրինք», «Հայ մեռնինք» եւայլն), որոնցում վպացւում են հակումներ դէպի եւրոպական երաժշտութեան ոճային որոշակի առանձնայատկութիւնները :

Դէպի գուսանա – աշուղական եւ դէպի քաղաքային երգերն ունեցած իր անտարբերութեամբ հանդերձ, անհրաժեշտ է – ղած դէպքում Կոմիտասը ձայնագրել է այդ ճիւղերից թէ մէկի, եւ թէ միւսի նմուշները՝ «Լօ լօ», «Միծեռնակ», Շի – րինի «Այդեպան, ի՞նչ ես անում», Զի – ւանու «Ախ կորաւ», Ֆիղայի «Վարդ կոչիկս», Շերամի «Ալ ու ալուան ես հագել» եւ այլն : Կոմիտասի դիւանում կան նոյնիսկ նրա «Անուշ» օփերայից երկու հատուած, որոնցում օգտագործուած են գուսանական – ժողովրդական երգեր. դրանցից մէկը Սարոյի եւ Մոսիի կոխի տեսարանում օգտագործուած Շիրինի «Ախնարկեաց» երգն է, միւսը չորրորդ գործողութեան մէջ Անուշի «Ախ, էն կանաչ» երգում օգտագործուած Ջիւանու «Քո փափաքով» երգը :

Ազգային երաժշտութիւնը կազմող ճիւղերի նկատմամբ Կոմիտասի ունեցած տարբեր վերաբերմունքը իր համապատասխան արտայայտութիւնն է գրել նա – եւ նրա տեսական աշխատութիւններում : Ազգային եւ գուսանա – աշուղական արուեստի մասին Կոմիտասի մօտ գտնում ենք հատ ու կենտ կցկտուր արտայայտութիւններ, դրա փոխարէն ղեղջկական եւ հոգեւոր երաժշտութիւնների մասին՝ բազմաթիւ յատուկ ուսումնասիրութիւններ, յօդուածներ, դանազան դասախօսութիւններ, որոնք հայ երաժշտագիտութեան համար ունեցան հիմնաքարային նշանակութիւն : Այդ աշխատութիւնների հիման վրայ զարգացաւ հայ եւ մասնաւորապէս խորհրդահայ երաժշտագիտական տեսական միտքը, որը մեր օրերում ապրում է իր ծաղկման շրջանը : Հիմնականում Կոմիտասը իր տեսական աշխատութիւններով գիտական դիրքերից դարձեալ պայքարում է «Հայն ինքնուրոյն երաժշտութիւն չունի» անհիմն տեսութեան դէմ :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲՐՈՒՏԵԱՆ

(3 Շար.)

Հացըդ, վարդապե՛տ,
Հացըդ դառնացաւ թալկաթփի պէս,
եւ գունաթափուեց
Ու պաղ բրտինքով ճակատս պատուեց՝
Վաճխի ծեփի պէս :

ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿ

ԼՈՒՅՍ ՋԱՌԱՆՑԻՆ

— Ի՞նչ կայ, տղացուց Մոքսին ձեռքը, նկատելով, որ տղան մեծ ջանքեր է թափում ոտքերը քաշելու համար։

— Տկա, բայց վաչկի ձեռքին ծայրը... ֆաբերի մեխերով լիքն է, ինչպես տեսնում եք... Ֆաստոսը քիթ տակ մրմնջաց մի բան, որ ոչ ոքի չհաջողվեց լսել։ Ապա բարձր ասաց.

— Ես ոչ մի ուշադրություն չեմ դարձնում ձեր ծաղրանքների վրա, որովհետև գիտեմ, որ ես ձեզանից ավելի ուժեղ եմ։ Ես ձեզ կարող եմ ոտքերի տակ տրորել, ինչպես որ ոտնակոխ եմ անում ամեն մի ճիճու։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի վնասակար միջատ։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի ցեցակեր թրթուր։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի ոջիլ։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի մոծակ։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի մրջյուն։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի ճանճ։ Ես ձեզ կարող եմ ոչնչացնել, ինչպես որ ոչնչացնում եմ ամեն մի ցեց

Նիքսըն.— «Շատ բան գիտէք, անկասկած, բայց ամէն բան չէք գիտեր»:

Խրուշչեւ.— «Դուք ալ համայնավարութեան վրայ, անկէ վախնալէ պատ, ուրիշ բան չէք գիտեր»:

Փողոցը պտրտած առնենը, Նիքսըն ամերիկեան միամիտ սովորութեամբ փոքրկի մը «չուինկ կըմ» եւ վասիլի անունով մին կշռող բանուորի մը հարիւր րուբլինոց մը կուտայ: Առաջինը վարանելով կ'առնէ ձիւթը: Իսկ երկրորդը՝ Նիքսընի սպասած չնորհակալութեան խօսքին տեղ, պայրոյթով կը պատասխանէ՝ «ողորմութեան պէտք չունիմ»: Այս միջադէպը բաւական աղմուկ հանած է Մոսկուայի մէջ: Վասիլի բողոքի նամակ մը ղրկած աշխատաւորներու ընկերակցութեաց քէռուտ պաշտօնաթերթին, իր զարմանքը յայտնելով «կաշառման այս փորձին համար»:

Շաբաթ առաւօտ, Նիքսըն տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անաստաս Միկոյեանի հետ, խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթը երկու երկիրներու առեւտրական փոխյարաբերութիւններն էին: Մամուլը դիտել կուտայ որ խորհրդային բոլոր ղեկավարներէն, Ամերիկացիները ամէնէն առեւելի Միկոյեանին կը հաւնին: «Ոչ ոք կը տարակուսի, կը զրէ «Փարի – Փրէս», որ նրբամիտ եւ փայլուն Հայը միլիառատէր եղած կ'ըլլար եթէ Ամերիկա ապրէր»:

Կիրակի օր կարեւոր խօսակցութիւններէն առաջ Խրուշչեւ նաւով պտոյտ կը կատարէր Մոսկովայի վրայ: Ամէն անգամ որ նաւը կ'անցնէր ծովափի առջեւէն ուր բազմաթիւ Մոսկուացիներ լողանք կ'առնէին, Խրուշչեւ կեցընել կուտար նաւը եւ ցոյց տալով լողացողները կ'ըսէր Նիքսընի.— «Նայեցէք գերիները»: Այս «կատակը» կրկնուեցաւ ութ անգամ եւ ի վերջոյ Նիքսըն, սրտնեղած, ըսաւ.— «Իսկապէս կը հիանամ ձեր վրայ, Պ. Խրուշչեւ սքանչելի էք քարոզչութեան համար եւ առիթ չէք փախցներ»: Մակդիկին մէջ կային նաեւ Կոզլով եւ Միկոյեան:

Իրիկունը, Խրուշչեւի Տաչայինի մէջ տեղի ունեցած են գլխաւոր խօսակցութիւնները որոնց մասին սակայն յայտնի ոչ մէկ բան կայ երկուշաբթի առտու:

Նիքսըն դիտել տուած է Խրուշչեւի թէ իր բնակավայրը չատ աւելի մատչելի է քան նախագահ Այզընհաուըրի Քեմփ Տէվիտը որ երկու ժամուան ճամբայ մըն է Ուաշինկթընէն: Խրուշչեւ անմիջապէս պատասխանած է.— «Հոս եթէ երկու ժամ երթաք, արդ կը գտնէք»:

Լեհաստանի Հանրապետութեան Նախագահին հրաւէրին վրայ, Նիքսըն որոշեց Լեհաստան այցելել: Օգոստոս 2ին, Միացեալ Նահանգներու փոխ – նախագահը վարչատ պիտի հանդիպի եւ տեսնուի Վլատիսլաս Կոմուլքայի հետ: Ամերիկեան լրագրանակները մեծ կարեւորութիւն կուտան այս այցելութեան, եւ կը նկատեն որ 1956էն ի վեր Լեհաստան կրցած է որոշ ինքնավարութիւն մը ունենալ, այս հրաւէրն ալ ցոյց կուտայ որ Լեհաստան տարբեր է միւս արբանեակներէն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ողբացեալ Գրիգոր Նաթուրեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

Սեբաստիոյ Նահանգային «Մուրատ» Ուսումն. ի Մարսէյլի մասնաճիւղին ու իր թաղի Սէն Լու Կրան Փէնի եկեղեցւոյ եւ դպրոցի: իւրաքանչիւրը զանձած է իր բաժինը:

Պ. Պ. Կիւլեան Ղազար հազար ֆրանք, Ծերունեան Արամ հազար, Երէցեան Հրմայեակ հազար, Պետիկեան Եղիչէ հազար, 500 թաղին դպրոցին համար, Մարտիրոսեան Հայկազ 500, թաղի եկեղեցւոյ պայծառացման 500 ֆրանք: Գումար 4500 ֆրանք:

Միութիւնը սոսկած է նաեւ Պ. Ժան Ալանեանէ Պուլոնը սիւ Մէր հայ լեզուի օրուան առթիւ երկու հազար ֆրանք:

×

Տիկին Մ. Ամմաճեան (Լը Շըվալիէ) Մուրատ Ուս. Միութեան Հայ լեզուի օրուան առթիւ նուիրեց «Մգաւոր Տարիներ» հինգ օրինակ: Այս առթիւ Միութիւնը կը յայտնէ իր շնորհակալութիւնը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը սոսանալ թերթը պէտք է ղրկուը դիմեն վարչութեան: Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը:

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե – րուն ղժհացում պիտի չտրուի. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալները ըս – տեղծել:

Մեր հատուցնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.:

×

Անդամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատուցիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնե – լու համար վարչութեան գործը:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այսօր երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 22ին, Փարիզի հեռատեսիլէն պիտի երգէ՝

ԼԻՏԻՍ ԿԱՐԻՆ

(Ձեզի համար երաժշտութիւն» յայտնագրին ընթացքին:

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, Rue Richer - Paris (9e)
Tél. : PROvence 64-90

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ.— Կարօ Գէորգեանի, 1959, Զ. տարի, լաթակազմը՝ 1706 Ֆրանք, թղթակազմը՝ 1400 ֆր., 640 էջ, մաքուր տպագրութիւն, բազմաթիւ նկարներով (Ֆրանսահայ գաղութին մասին միայն 182 էջ) թղթատարի ծախք՝ երկու հարիւր ֆրանք:

ՅՈՎԱՍԱՓՈՐԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, Վ. Անանեան (արկածային վիպակ) տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ, 1959, էջ 558: Գինն՝ 900 ֆրանք:

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ, տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ, 1959, էջ 169, գինն 400 ֆրանք:

Արձակուրդի առթիւ յանախեցէք Մարսիլիոյ ծանօթ ճաշարանը՝

ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ - ՈՐԴԻ

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան համադամ կերակուրներ եւ մասնաւորաբար՝

ՏԷՕՆԷՐ – ՓԷՊԱՊ
եւ արեւելեան զանազան խմորեղէններ

Restaurant J. DJOCHGOUN

4, Rue de la Butte, Marseille (2e)
(Place Jules Guesde)

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ամբողջ երեք օր, Սէն – Լուի մէջ (Պուլվ. Կրան – Փէն)

Հովանաւորութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Երջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Ակնունի հնձակումիտէի եւ «Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին:

Ա.— 31 Յուլիս, Ուրբաթ դիշեր ժամը 21ին: Երաժշտահանդէս մասնակցութեամբ Անտրէ Բէնարի եւ ութ ուրիշ երգիչներու:

Բ.— 1 Օգոստոս Շաբաթ կէսօրէ ետք Մանկական խաղեր, ղեկավարութեամբ՝ ընկերք Քէֆէվեանի, Պուլի մեծ մրցում:

Coupe D. MATALON
Conseiller Général du 10ème Canton

15·000 ֆրանք, Ա. մրցանակ: Նոյն դիշերը ժամը 9·30ին պարահանդէս

Camp. " La Germaine „ **Orchestre Pierre VIGNAL**

Գ.— Կիրակի առաւօտ՝ հոգեհանգիստ թաղի ննջեցեալ ընկերներու յիշատակին:

Ժամը 11ին, ժողովրդային հաւաքոյթ, եկեղեցիի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Պ. Պ. Յ. Պապիկեանի, Յ. Աղայեանի, Տ. Թադոյեանի, Ա. Քէօսէեանի, Կ. Փոլատեանի եւ Ժ. Միրիճեանի: Կէսօրին՝ պինեճօն եւ ճաշ ի պատիւ Տ. Մաթալոնի եւ Իրմա Ռափիւցցիի (Պուլ–Տիւ–Ռոնի Ծերակուտական) եւ միւս հիւրերուն, Պ. Զուզուրեանի ազգարակը:

Կէսօրէ ետք — դաշտահանդէս, երգ, արտասանութիւն, ինչպէս նաեւ քրքջալիր դէպքեր մը, հայկական պարեր Սէն Լուի Սիամանթօ խումբին կողմէ:

Ֆրանսերէն եւ հայերէն կ'երգեն՝

Suzy TOM
Révélation de l'Emission Paris-Cocktail

Charly Soavi
La Voix d'Or du Music-Hall

Դիշերը, ժամը 21ին պարահանդէս ճաշի մասնակցութիւն 800 ֆրանք: Բաղաքը՝ Ա. Քէօսէեանի մօտ, Ֆօթօ Քամփ. «Լա Ժէրմէն»:

Նախօրօք արձանագրուիլ՝ Բէքս եւ չրջանները՝ Հ. Յ. Դ. մարմին – ներուն մօտ:

ԴՊՐՈՑ. ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնութեան:

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լիսէներու պաշտօնական ծրագրին, այս – կերտուհիները կը պատրաստէ պրէվէյ եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն, տալով նաեւ անոնց հայեցի դաստիարակութիւն, հայերէնի, գրականութեան, պատմութեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով:

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Բէնսի: Հեռաձայն՝ Լը Բէնսի 172:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

15 – 16 տարեկան տղայ մը աշխատելու համար կաթնեղէն – հաւեղէնի (բրէմը – բի – վօլայ) խանութի մը մէջ, հայ ընտանիքի մը հետ: Բնակութիւն եւ ուտելիք ընտանեկան միջավայրի մէջ: Դրել կամ անձամբ դիմել թերթիս վարչութեան:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ ԵՒ ԿԸ ԾԱՆՈՒԻ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ
1959 – Զ. ՏԱՐԻ

640 մեծադիր էջերով, 300 հին ու նոր նկարներով եւ բազմատեսակ նիւթե – րու կարգին նաեւ Ֆրանսահայ գաղութին վերաբերեալ ընդարձակ բաժինով (170 էջ):

«Ամէնուն Տարեգիրքը» հետաքրքրական հրատարակութիւն մըն է ամէնուն համար:

Հատորը կ'արժէ՝ լաթակազմը 1700 ֆրանք եւ թղթակազմը՝ 1400 ֆր.: Դիմել՝ Փարիզի մէջ Հ. Սամուէլ, Մ. Պարսամեան եւ Հ. Բալուեան գրատուներուն եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը, իսկ գաւառներու մէջ՝ Տարեգրքի ներկայացուցիչներուն:

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal : Paris 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, Մ. ՎՐԱՅԵԱՆ
Նոր տպագրութիւն, Պէյրութ, պատկերազարդ մեծադիր 684 էջ, կազմ. 4·000 ֆր.

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ
Զ. տարի, Պէյրութ, 1959, 640 էջ 1·400 ֆր.

ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ,
Գահիրէ, 1959, 169 էջ, պատկերազարդ 350 ֆր.

ՅՈՎԱՍԱՓՈՐԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ
Գահիրէ, 1959, 568 էջ 850 ֆր.

ԽՈՒԴԵԴԱՆ, Ժ. ԴԱՇՏԵՆՑ: Գահիրէ, 700 ֆր.

ԵՐԳՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ, Ճ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ
Պէյրութ, 436 էջ, կազմուած 1·000 ֆր.

ԴՐՕՇԱԿ, օրգան Հ. Յ. Դ., Ա. հատոր 1890–97,
Բ. հատոր, 1898–1901, կազմուած, հատորը 2·400 ֆր.

Le Chant du Pain, Daniel Varoujan
Paris, 1959 630 Frs.

ԱՌԱՔՄԱՆ ԾԱԽՔԸ ԳՆՈՂԻՆ ՎՐԱՅ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար 4000 ֆր. վեց 2200

Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՑՈՒԼԻՍ

MERCREDI 29 JUILLET 1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8453 — 35EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4356

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մեր ներքին տագնապը անտեսական – ելմտական չէ տագնապը, որուն ենթարկուած է Թուրքիա – քիա տարիներէ ի վեր :

Աւելի ծանր է նեղքին ընկերային – քաղաքական տագնապը :

Մուսթաֆա Քեմալ տապալելով սուլթանական –խալիֆայի միապետական վարչաձեւը՝ յաւակնութիւնն ունէր ժողովրդավար կարգեր հաստատելու երկրին մէջ :

Իրականութիւնն ա՛յն է, որ ոճրագործ իթթիհատի միահեծան իշխանութիւնը փոխարինուեցաւ Հալք կուսակցութեան մենաիրութեամբ: Ինքզինքին Աթաթիւրքի քաղաքականութիւնը, աւելի դաժան եւ բռնատիրական միջոցներով :

Երկրորդ աշխարհամարտի վտանգը նին էր, որ Թուրքերը «Եւրոպայի» դարձած՝ ուղեցին սերտ յարաբերութիւններ մշակել արեւմուտքի հետ, մաս կազմելու համար «ազատ աշխարհ»ին :

Սակայն ազատ աշխարհ կը նշանակէ վարչաձեւ մը՝ հիմնուած ժողովրդավարական սկզբունքներու վրայ :

Հալք կուսակցութեան վարչաձեւը իր ահմանադրական պիտակին տակ ուրացումն էր ժողովրդավարական սկզբունք – ներուն :

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը եւ անոր հետեւելով Հուրիյէթ ու Միլլիյէթը բոտեղծուեցան փոշի փչելու համար արեւմտեան դաշնակիցներու աչքին :

Թուղթի վրայ ժողովրդավարական վարչաձեւով կը կառավարուի Թուրքիա, սակայն իրականութեան մէջ Մէնտէրէս իբրեւ մենատէր արժանաւոր յաջորդն է Մուսթաֆա Քեմալի եւ Իսմէթ Ինէօնիւի :

Երբ 1950ին իշխանութեան գլուխ եկաւ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, եւրոպացիներ, մանաւանդ ամերիկեան թերթերը բառ չէին գտներ մինչեւ երկինքները բարձրացնելու համար Թուրքիան :

Այդ օրերուն Քորէայի պատերազմին թրքական զօրագունդի մը մասնակցութիւնը իւղ քսեց Մէնտէրէսի կառավարութեան հացին : Միջազգային դիւանագիտութեան սակարանին մէջ Թրքական արժեթուղթերը ամէնէն սուղ գիները արձանագրեցին :

Մերձաւոր Արեւելքի անստոյգ եւ չփոթ կացութիւնը մեծապէս կը մտահոգէր Ատլանտեան Ուխտի դաշնակիցները, ո – րոնք կ'ուզէին հաստատուն դիրքեր ապահովել այդ ճակատին վրայ :

Կը կարծէին թէ Թուրքիան իր «դեմոկրատ» կառավարութիւնով կը ներկայանար իրեւ ամէնէն վստահելի տարրը արեւելեան կողմն աշխարհի :

Այս թիւր կարծիքին հետեւանքով էր, որ Անգարայի կառավարութիւնը յաջողեցաւ մտնել Եւրոպայի Պորհուրդին եւ Ատլանտեան Ուխտին մէջ :

Գալքանեան Ուխտէն վերջ կեանքի կոչուեցաւ Պաղտատի Ուխտը (24 Փետրուար 1955ին) : Այս երկու Ուխտերուն ալ հիմնաքարը կը կազմէր Թուրքիան :

Քանի՛ յաջողութիւններ արձանագրեց արտաքին ճակատին վրայ, ա՛յնքան խիստ սեղմումներու ենթարկեց ներքին ճակատը :

Ժողովրդավարական սկզբունքները արմատէն ջնջուած են : Զկայ մամուլի ազատութիւն : Ընդդիմադիր թերթերը չեն կրնար որեւէ քննադատական յօդուած գրել կառավարութեան դէմ՝ առանց պատիժի ենթարկուելու :

Զկայ հաւաքոյթի ազատութիւն : Հալք կուսակցութեան վարիչները — ինէօնիւէն սկսեալ — չեն կրնար ազատօրէն խօսիլ հրապարակաւ : Դեմոկրատները ոտակոխ նութեան ալեկոծութեամբ՝ կը խանգարեն ընդդիմադիրներու հաւաքոյթները : Ցաճախ բռնի միջոցներու դիմելով :

Ազատ չեն ընտրութիւնները : Դեմոկրատները պետական մեքենան կ'օգտագործեն մինչեւ յետին դիւղերը՝ իրենց թեկնածուները պարտադրելու համար :

Հալքի երեսփոխանները չեն կրնար տեսակէտ պաշտպանել ազգային ժողովին մէջ : Իրենց խօսքը սղմուկներու մէջ կը խեղդուի եւ կափամարտով կը վերջանայ :

Ներքին տագնապը օրէ օր ասպիճան մը աւելի կը խորանայ եւ ընդդիմադիր ճակատը կը զօրանայ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՅՈՅՍԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՎԵՐԻՆ ԺՈՂՈՎ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

★

Կրոմիքոյի մէկ նոր առաջարկը պատճառ դարձաւ որ նոր յոյսեր ծագին ժը – նեւի ժողովին համար եւ լաւատեսները մտածեն նոյնիսկ թէ ամէն բան կորսուած չէ :

Երկուշաբթի օր բաժակ մը թէյի չուրջ հաւաքուած էին Արտաքին չորս նախարարները, Սելվին Լօյտ բնակարանը :

Ինչպէս զրած էինք, այս հանդիպումէն առաջ տեղի ունեցած են կարգ մը ուրիշ հանդիպումներ որոնց ամէնէն կարեւորը կը Կրոմիքօ – Լօյտ ճաշը :

Ծանօթ է որ Անգլիացիք ամէն գնով կ'ուզեն փրկել Ժընեւի ժողովը եւ ապահովել վերին ժողովի գումարումը, որ գլխաւոր նպատակն է Ա. Միւնիխեան : Այս վերջինը միշտ օգտուած է զեկավարներու ժողովներէն եւ համբերանը մը նուացած է : Կը յիշէ Ելիքան, Փոցդամը եւ գիտէ թէ նման ժողովներու մէջ աւելի դիւրին ձեռք կը ձգէ իր ուզածները քան անվերջանալի եւ երկրորդ աստիճանի հանդիպումներուն մէջ : Այս նկատումով է մանաւանդ որ վերջին վայրկեանին ալ Կրոմիքօ փոքր գիջումներ կ'ընէ որպէսզի չպատահի Ամերիկայի ըսածը.— ԵԹԷ Ժընեւը ձախողի, աւելորդ է վերին ժողովը :

Ի՞նչ է Կրոմիքոյի նոր առաջարկը : Ա. Միւնիխեան արտաքին նախարարը կը թելադրէ որ երկու կոմիտէները թղթածրար մը պատրաստեն ճշդելով իրենց դիրքը : Կրոմիքօ չուզեր լիակատար նիստ մը այս հարցը քննելու համար, աւելի նպատակայարմար կը դտնէ մտերիմ հանդիպումները : Փորձագէտները անմիջապէս գործի լծուեցան եւ ԵԹԷ չուտ վերջացնեն, Զոընեւի երկրորդ իրկունն իսկ տեղի կ'ունենայ անպաշտօն հանդիպում մը : Շահեկան կը նկատուի պիտանալ թէ Ռուսերը ի՞նչպէս պիտի ներկայացնեն խնդիրը :

Մինչ կը սպասուի այս փաստաթուղթերուն, տարակարծութիւնները աւելի կը բնորոշուին Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացիներուն միջեւ :

Արտաքին նախարար՝ Հերթըը, որ առջի օր վերադարձաւ Պերլինէն, աւելի քան երբեք հաստատամտութիւն ցոյց կուտայ, կ'ուզէ որ Ռուսերը անպայման ճանչնան արեւմտեան իրաւունքները Պերլինի մէջ : Սելվին Լօյտ եւ վարչապետ Մաքմիլըն չեն կարծեր որ Ա. Միւնիխիւնը ընդունի նման պայման մը եւ տայ այն ապահովութիւնը թէ արեւմտեան ուժերը կրնան միշտ իրենց իրաւունքները պահել Պերլինի մէջ :

Երբ վերջերս յայտնուեցաւ թէ Արեւելեան վերին ժողով մը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոսի սկիզբը, արեւմուտքը իր կարգին որոշեց ժողով մը գումարել :

ՆԻՔՍԸՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ ՄԷՋ

★

Միջազգային մամուլը դիտել կուտայ թէ Մ. Նահանգներու փոխ – նախագահին ստացած խանդավառ ընդունելութիւնը եւ վայելած համակրանքը Ա. Միւնիխեան մէկ, գլեցին անցան Անգլիոյ վարչապետին տուած վայելած ժողովրդականութիւնը, երբ Մաքմիլըն Մոսկուա գնաց, ասկէ հինգ ամիս առաջ :

Լենինկրատի մէջ, Նիքսըն արժանացաւ լայնատիկ ընդունելութեան մը : Հարցազրուցներու կողմէ, Նիքսըն յայտարարեց, անդրադառնալով Խրուշչեւի հետ իր ունեցած խօսակցութեանց :

— « Երէկ չահեկան զրոյց մը ունեցայ վարչապետ Խրուշչեւի հետ : Տեսանք որ շատ մը հարցերու շուրջ նոյն կարծիքը չունինք, բայց փորձեցինք զիրար համոզել : Մէկն պարագայիմէջ համաձայնեցանք այն կէտին շուրջ թէ մեր տարակարծութիւնները պէտք է լուծուին սեղանի մը շուրջ եւ ոչ թէ պատերազմական դաշտի մը վրայ» :

Քաղաքական շրջանակները կը կարծեն թէ Նիքսըն նոր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ Խրուշչեւի հետ, իր մեկնումէն առաջ : Այս նոր տեսակցութեան ընթացքին, Նիքսըն հաւանաբար Այզընհաուըրի վերջին հրահանգներով երթայ : Այս կարծիքն իսկ այն տպաւորութիւնը կը թողու թէ Նիքսըն նոր իրաւասութիւններ ունի եւ իր առաքելութիւնը նոր սահմանում մը ստացած է :

Նիքսըն – Խրուշչեւ տեսակցութիւնը մէկ կողմէն, Կրոմիքոյի որոշ գիջումները միւս կողմէ, պիտի դիւրացնեն եւ աւելի հաւանական դարձնեն վերին ժողովը :

Մոսկուայի Փրաւտան, որ երկուշաբթի գոյս տեսնող միակ խորհրդային օրաթերթն է կարճ զեկոյց մը կը հրատարակէ, « Թաս » գործակալութեան, որ կը չեշտէ թէ Նիքսըն խօսակցութիւններ ունեցած է Կիրակի օր, Խրուշչեւի Տաչային մէջ այս վերջինին եւ կարգ մը ուրիշ նախարարներու հետ :

Կարեւոր արձագանգ մը գտած է նաեւ փոխ – նախագահ Նիքսընի այցելութիւնը՝ Լենինկրատ :

Ձիշդ է որ կրեմլինը չատ գոհ չէ այդ այցելութիւնէն բայց չէր կրնար ընդդիմանալ :

Համաձայն քաղաքական լաւատեղեակ շրջանակներուն, այս ժողովը՝ Մաքմիլըն – Տը Կոլ – Այզընհաուըր տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբերի առաջին օրերուն :

Քաղաքական այս պայմաններուն մէջ, Արեւմտեան Գերմանիան ալ կը մտահոգուի : Կը թուի իրեն թէ լքուած է որոշ չափով եւ կ'աշխատի ինք իր վրայ ուշադրութիւնը տեսնել : Այս մտահոգութեանց պատճառով է հաւանաբար որ կիսապաշտօն կան «Տի Վելթ» թերթը կը գրէ թէ, ի մօտոյ, դաշնակցային Գերմանիան ոչ յարձակողական դաշինք մը պիտի ստորագրէ Լենինկրատի եւ Զեխոսլովաքիոյ հետ : Նման համաձայնութիւն մը փառաւոր յաղթանակ մը կ'ըլլայ Պոնի կառավարութեան համար որ այդ ձեւով գործնականօրէն պաշարած կ'ըլլայ արեւելեան Գերմանիան :

Իտալիան ալ իր կարգին ունի որոշ մտահոգութիւններ : Երկուշաբթի օր Ժը – նեւ հասաւ Արտաքին նախարար՝ Փելլա : Այս ձեւով Իտալիա կ'ուզէ հասկցնել արեւմտեան իր բարեկամներուն թէ միշտ ներկայ է եւ միջազգային հանդիպումի մը պարագային պէտք չէ դինքը անտեսել, այլ ընդհակառակն Փելլա կ'ուզէ ապահովել իր երկրին մասնակցութիւնը լրիւ գործակցութիւններով :

ԿԱՐՄԻՐ – ԲԼՈՒՐԻՆ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

★

«Ռոմպա» կը գրէ թէ երեւանի մօտ, նշանաւոր կարմիր Բլուրի վրայ, ուր բերդ մը հաստատած էին Ուրարտացիները, հնախոյզներու պեղումներու ընթացքին գտնուեցաւ սկիւթական պրոնզեայ անօթ մը, որու կանթը կենդանիի գլուխի ձեւ ունի :

Հնագիտական այս անօթը գրեթէ անագարտ է :

Այս գիւտը կը հաստատէ թէ Ուրարտացիները, որոնք կ'ապրէին Քրիստոսէ եօթը դար առաջ, յարաբերութեան մէջ էին Սկիւթացիներուն հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ թագաւորը Ամման հրաւիրած է կարգ մը արաբ զեկավարներ, որոնց կարգին՝ Նախագահ Պուրկիպա, Իշխան Մուլէյ Հասան, Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ՝ Զօր. Շեհապ եւ Լիբիոյ թագաւորը : Այս հրաւէրը փոխանցուած է մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցով որ Ամման վերագարձած է : Այս առթիւ պատերազմական նախարար Նաջաչիպի յայտարարած է .— « Հիւսէյնին թագաւորին տեսակէտները արաբական աշխարհի միութեան համար նպաստաւոր ընդունելութիւն մը գտած են պատուիրակութեան այցելած քոյր երկիրներու զեկավարներուն կողմէ» : Այցելութեան թուականը որոշուած չէ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ նախարարութիւնը կը հաղորդէ որ .— « Ա. Մ. Հանրապետութեան իշխանութեան հետ հաճաձայնած է որպէսզի Ֆրանսական պահանջուած ինչքերուն արդելաբարձումին համար կատարուելիք դիմումներուն պայմանաժամը երկարաձգուի 1959 Հոկտեմբեր 29ին» :

ՍՈՒՐիՈՅ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ սահմանը վերաբացուած է : Համաձայն Գահիրէի կիսապաշտօնական թերթին՝ «Ալ Ահրամ» երկու երկիրներու դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի վերսկսին 0 – գոտաոս 23էն առաջ : Ամմանի մէջ, վարչապետ՝ Մաճալի մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ Յորդանանը թեւ թիկունք պիտի ըլլայ Ա. Մ. Հանրապետութեան եթէ Իսրայէլ անոր վրայ յարձակի :

ԻՐԱՔի պետնուրական կառավարիչը՝ Զօր. Ահմէտ Սալէհ Ապտի՝ կիրակի օր հրովարտակ մը ստորագրեց որով արտօրէն պիտի նկատուին այսուհետեւ « Հանրապետութեան պաշտպանութեան կոմիտէները» որոնց նպատակն էր հետապնդել հանրապետութեան հակառակորդները եւ դաւաճանները : Օրինազանցներուն համար նախատեսուած է երկուքէն երեք տարի բանտարկութիւն :

ՖՐԱՆՍԱՅի խորհրդարանը (Ազգ. ժողով եւ Ծերակոյտ) իր նստաշրջանը փակեց, արձակուրդի առթիւ, մինչեւ Հոկտեմբեր 6 :

ԱՐԺԱՆԹինի մէջ կարգ մը միջադէպեր պատահած են, Լվիթա Փերոնի մահուան տարեդարձին առթիւ : Ամէն կողմ փերոնականները հոգեհանգստեան պաշտօններ կատարել տուած են յիշատակին անոր՝ «որ ազգին հոգեւոր պետը եւ աշխատանքի մարտիրոս մը եղած է » :

ՀՈՒՆԳԱՐՈՅ փոխ – վարչապետ՝ Անթալ Ափօ որ Ա. Միւնիխ կը գտնուի քանի մը օրէ, տնտեսական պատուիրակութեան մը գլուխ, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անաստաս Միկոյեանի հետ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

ԱՄԷՆ ԱՄԷՆ ԱՍԵՄ ՋԵԶ

Գ.

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, եղբարք պատուականք, եկէք «երուսաղէմանանք» եւ դրնենք ճիշդ ինչպէս այն ամէնը որ եկաւ Բեթղեհէմէն, Երուսաղէմէն : Մանաւանդ ընդունելով որ մերը հայկական է, պատուական է, ուղղական է :

Զարմանալին կամ զարտուղին Հայն ինք է, ոչ թէ Հայկազանցը կամ Մեծասքանչը : Կը դովէ կը փառաբանէ ի դիրը եւ տարը.

Էն

Էրանուբեանց նախնի գոլով՝
Զմեզ հրաւիրէ Դաւթեան երգով,
Առ ի չարեաց հեռանալով
Խորհիլ յօրէնս տեառըն սիրով :

Օրէնքի մասին ալ կը խօսի՝ բայց կը մոռնայ օրէնքը : Կը սիրէ էով գրել ինչ որ կուգայ Տիրոջ երկրէն, ուրկէ հիւր է եբայերէն բառն ամէն, բայց կը մերժէ էով գրել հայերէն բառն ամէն, ինչպէս է օրէն, ընդհակառակն է կը գրէ հոն ուր պէտք է գրել ե, — արդեօք ասո՞նկ է որ Հայ կ'ըլլանք : Տեսէք, վերը «երուսաղէմանալ» (խաղաղութիւն կնքել) բառը էով գրած են հին վկայութիւնները, ինչպէս Երից վարդապետացը, նոյնպէս Վաչեանցի Առաքեոնը : Բայց սխա՛լ է, Պ. Վաչեանց, սիրելի բարեկամս իմ՝ ասա՛ուածատուր տարիներուդ մեռնիմ, սխա՛լ է գրել « երուսաղէմանալ»՝ Առաքեոնը գրէ, Երիցը գրէ, ով որ ալ գրէ, ուղիղը երուսաղիմանալ է, իսկ մեր ամէնն ալ ամէն է՝ ճիշդ ինչպէս եբրայերէնը, սա՛ կայն տարբեր՝ ստուգաբանօրէն, իմաստարանօրէն, հնչարանօրէն :

Ջունինք ամեն բառ մեր ամբողջ դասական մատենագրութեան մէջ, ունինք միայն ամենայն, տոպրակ մը լեցնելու չափ՝ եթէ կ'ուզէք :

Արդ, ամենայն բառով չենք կրնար կազմել որեւէ բարդ բառ : Ձեր Առաքեոն բառարանն է միայն, որ ունի ամենայնափառ բառը, բայց սխա՛լ,— Երից վարդապետաց բառարանին մէջ ատիկա կը մնայ ամենափառ :

Սկիզբները կը կարծուէր թէ կը վերաբան ամէնները կամ ամենները ոսկեդարեան մատենագրութեան մէջ,— բառի որոգորդները կրնա կ'ընէին իրարու հետ բերելով այս կամ այն վկայութիւնը, որ կը գրուէր պատիւով՝ միայն երկու դիր, ԱՄ : Յանկարծ ելաւ Հ. Արիս Վարդանեան եւ հաստատեց թէ բոլոր այդ Ամերը ամենայն են : Եչականները լռեցին, իսկ Էականները չարունակեցին պրպտել ու գտան նոր ամէննէր, որոշապէս էով : Եւ Չականները առարկեցին թէ ոամկօրէն է : Լա՛ւ, ազատ՛ը, լա՛ւ, թող ըլլայ ոամկօրէն, գուք ալ օրինակ մը բերէք, բայց ըլլայ մեսրոպերէն, եղնիկերէն, սահակերէն, կամ ինչպէս կը գրէ Մովսէս որ ի Խորին կամ Խորէն :

Եթէ օրին մէկը, ճիշդ ինչպէսՀ. Արիս Վարդանեանի անակնկալը, հայկաբան մը ելլէ հաստատէ թէ բոլոր ամենակալները կամ ամենասուրբերը պէտք է կարդալ ամենայնակալ կամ ամենայնասուրբ, կորսնցնողը՝ գիտցած ըլլաք՝ դարձեալ եչականներն են :

Ոամկօրէն կամ ոչ, հազիրները հին վերկայութիւններ ունին, գրեցինք այդ մասին : Այս անգամ կը բերեմ վկայութիւն մը, զոր ոչ Աճառեան տեսած է, ոչ ալ Մալխասեան :

Շնորհալիի հանելուկներուն մէջ գտայ քառեակ մը.

Ցամէն շրջի ինձն ի բարեր,
Ունի ծախու մազէ բրդեր,
Գինոյ ունի աղուոր տըկեր,
Օժտէ ձրի դանկի կոթեր :

Այս հանելուկը կը նշանակէ այծ : Կարեւորն այծը չէ սակայն, այլ յամէն բանը, որ գրուած է յոտակ՝ այնպէս ինչպէս կը կարդաք : Այսրնեան կ'ըսէ թէ յամէն բառը,— նոյն ձեւով կայ նաեւ գամէն բառ մը, — ոամկօրէն հին մակբայ մըն է եւ կը նշանակէ բովանդակ, շարունակ, միշտ :

Մրցումի կը հրաւիրեմ եչափերները, — Թող գտնեն ու բերեն հին օրինակ մը, ամեն, էով գրուած : Իմ բերածս միջնադարեան է, իրենցմէ հնագարեան օրինակ չեմ ուզեր, Թող ըլլայ նոր դարեան :

Քանի դեռ կը դեգերինք ամէն բառին չուրջ, աւելորդ չէ արձանագրել թէ ոսկեդարեան մեր մատենագիրները կը գործածէլէ ամէն բառը իբրեւ զերադրական, — նոր սովորութիւն է ըսել ամենամադցր իբրեւ ամէնէն քաղցրը : Առաջ՝ ամենամադցր կը նշանակէր ամբողջովին քաղցր : Առիթը եկաւ ըսեմ. — Արեւելահայերէնը ամէն բառով (Պալասանեան եւ հիները կը գրէին էով, Արեւմեան եւ նորերը կը գրէին Եով, — հիմա ամէնքն ալ կը գրեն Եով) զերադրական բարդութիւն կը չինեն Ա. յօդակապով՝ նոյնիսկ ... ձայնաւորով սկսած բառերու հետ, ինչպէս՝ ամենաարագ : Երկու այբ՝ քովքովի :

Տերատոլոգիա՛ : Աստուած պահպանէ ականջս այս զարհուրելի յօրանջէն, որ, սակայն, համոյալուր կը թուի ... Եհովայի, ապացոյց որ Աբրամ անունը(*) փոխեց Աբրահամի (Ծննդ. ԺԷ. 5) : Զարմանալի՛, զարմանալի՛, — արեւելահայերէնը ուզեց սրբագրել Ի դիրին կրկնումով ստեղծուած յօրանջը, որ ականջ կը ծակէ արեւմտահայերէնի մէջ (օրինակ՝ եկեղեցիին — եկեղեցուն), նոյնպէս է դիրին կրկնումով ստեղծուած յօրանջը, որ դարձեալ խոց կը բանայ արեւմտահայերէնի մէջ (օրինակ՝ եղիշէէն — եղիշէից), եւաւ ստեղծեց աւելի զոնչական ձեւ մը, ամենաարագ, ամենաարդար :

Ով որ ծանօթ է մեր այբին, որ բառարան կը լեցնէ, գրեթէ ամէն բառի մէջ կը մտնէ, չի կրնար չընդվզիլ արկածեան երկարաւուն այս ձայնաւորին կրկնութեան դէմ :

Այս ամէնը ըսելէս եաքը՝ ինծի կը մնայ չհետաքրքրուիլ այլեւս թէ ո՛վ ի՛նչ ձեւով կը գրէ : Գրեցէք ի՛նչ ձեւով որ կ'ուզէք : Հայը սկզբունքի տէր է, ոչ բառիչն կը հրաժարի, ոչ ալ գրածէն : Եւ փառք յաւիտեանս. ամէն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մեր հայերէն հին մատենագրութեան մէջ գրուած է Աբրաամ, հետեւաբար նոյնպէս յունարէնի, յետոյ՝ Աբրահամ, խուսափելու համար յօրանջէն :

Ըստ բնագրին՝ նախ Աբրամ, բարդ բառ է, աբ – բամ, եւ կը նշանակէ «հայր բարձրացեալ», եւ ոչ թէ «հայր բարձրը» ինչպէս կը գրէ Աճառեան : Բամ կը նշանակէ բարձրացնել՝ մեծարանքի, փառաբանութեան, օրհնութեան իմաստով. «Բարձր առնեմ զքեզ, Տէր » (Սաղ. Իթ. 1) : Ուրեմն բարձրացնել սրբազնութեան, աստուածութեան : Ասկէ՝ «Բարձրեալ » իբրեւ Աստուծոյ անուն : Ըստ այլոց՝ աբբամ կը նշանակէ «հայր բամի» կամ «հայր Արամի», — Արամ հին անուն է Փադդէաստանի կամ Միջագետքի, այս բացատրութեամբ՝ Աբրահամ կ'առնէ նախահայր Քադդեացւոց նշանակութիւնը :

Ըստ բնագրին երկրորդ ձեւին՝ Աբրաամ յունական ձեւ է, եբրայերէնը Հէ մը կը դնէ ՄԵՄԷն առաջ : Ուրեմն՝ ուղիղը Աբրահամ, — ոամանիֆ այս ձեւով կը մօտեցնեն հնդկական բրահմա անուան, որ տեղահան կ'ընէ բառը, ուրիշներ՝ աբբ – համոն բառին, որու մէջ աւելադրութիւն է Ր տառը՝ բաղցրահնչուն դարձնելու համար պահուած կամ իբրեւ յիշատակ առաջին անուներէն, ու կը նշանակէ «հայր բազմութեան » (համմոն, եռատառ, կը նշանակէ բազմութիւն ու կը յիշեցնէ մեր ամէնը, ոամկօրէն՝ համմէն) :

Շարլ Ժան կը գրէ թէ բաբելական աւանուն է,— է – բի – բում կամ Աբի–բամու (հայրս կը սիրէ), որ կը մնայ Համմուրապիի օրերէն : Երբ Բաբելոնի թագաւորը, Սին – մուբալլիտ, գրաւեց Ուրը, ջարդեց քնակչութիւնը, բայց Աբրահամի բնտանիքը յաջողեցաւ փախչիլ Եփրատն ի վեր, դէպի Խառան, միասին տանելով բաբելական աւանդութիւնները, աստուածները եւ անուները : Աբրահամի հայրը, Թարա, արձանագործ էր, աստուածներու արձան (կուռ) կը շինէր : Նոյն արհեստը գործեց Աբրահամ ալ, յետոյ հետեւեցաւ աստղաբաշխութեան : Հետաքրքրական տեղեկութիւններ շատ կան Աբրահամի կեանքին մասին, որքան վաւերական, նոյնքան աւանդական, ան – հրաժեշտ՝ վերաբննելու համար Աբրահամի տրուած միաստուածութեան գաղափարի ախոյեանութիւնը :

Արդ, Աբրաամ գրուի՛ թէ Աբրահամ, պէտք է խոստովանիլ թէ Հ գիրը դժուար կը դարմանէ յօրանջը, — բայց երկար կ'ըլլայ խօսիլ մեր Հ գիրին դերին մասին :

ԵՒ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԱՇԽԱՏԻ

Մեզմէ առյաւէտ բաժնուած, «Յառաջ»ի անդուլ գործակիցը՝ անգամ մը մեր կողմէն իր թեւերին զրկուած Թղթակցութեան մը խորագիրը փոխած էր հետեւեալ ձեւով. «Ահա թէ ինչպէս կ'աշխատին» , ու այսօր, երբ կրկին կը փորձենք մենք, իր թեւերին յանձնել, այս փոքր զաղութին մէջ տարուած աշխատանքի մէկ նոր պատկերը, չենք կրնար յուզումով չմտածել անոր մասին, որուն մեծ հայրենասէրի սիրտը՝ կը զգար ու կ'ապրէր, զաղթահայ կեանքի բոլոր հոգերն ու ցաւերը ... Որ իր խօսքին ու գրչին միջոցաւ, ահազանգ հնչեցնելով , զգաստութեան հրաւէր կը կարդար ,ցուցմունքներ կ'ընէր , զործի կը մղէր... եւ թէ որքան կ'ուրախանար, տարուած զբաղական աշխատանքի մը առիթով :

Ամէննէն յուզիչը՝ ունէր իր ինքնատուկ ձեւը, հեռուէն մէկ բառով, մէկ նախադասութեամբ յայտնելու իր գոհունակութիւնը՝ որ միեւնոյն ժամանակ, կ'ըլլար նաեւ տեսակ մը քաջալերանք հանրային զործին նուիրուածներուն համար :

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի երեսնամեայ դպրոցին մասին չատ ենք գրած, եւ սակայն կ'արժէ կրկին գրել ու խօսիլ, որովհետեւ այս համեստ կրթական բոյնը, իր կարեւոր դերը ունի մեր փոքր զաղութին մէջ : Արդարեւ եթէ նկատի չունենանք, այս վերջին հինգ տարիներու դժբախտ թիւրիմացութիւններու չրջանը՝ որու ընթացքին առաւելապէս տուժող – ներն եղան, 14 – 18 տարեկանները այդ թուականէն առաջ դպրոց յաճախող աչակերտութեան միջին տարիքն եղած է միշտ, տասը տարեկանէն սկսած 18 – 20, նոյնիսկ մինչեւ 22 տարեկան :

Երբ պզտիկ մը, ամբողջ տասը տարի կը հետեւի հայերէնի դասընթացքներուն, ինչքան ալ քիչ ըլլան դասի ժամերը , կրկին այդ տասը տարուան ընթացքին , ան ոչ միայն կ'ունենայ հայերէն լեզուի համեստ պաշար մը՝ այլ մանաւանդ, հայ հոգերով, հայ չունչով անցուցած պատանեկան չրջան մը, որ իր Հայու նկարագրի կազմութեան տեսակէտով կ'ունենայ բարերար ազդեցութիւն : Պիտի չմոռնանք նաեւ, որ այդ տասը տարուան ընթացքին, հայերէնի պահերէն դուրս , հանդէսներու դեղարուեստական բաժնի պատրաստութեան պահերը, որոնք նոյնպէս տեսակ մը դասընթացք կ'ըլլան տարրոց համար, եւ մեծապէս կը նպաստեն դիւնքները առանձին հատորներով հասարակութեան տեփականութիւնը դարձնել» :

Դժբախտաբար Կոմիտասի այս իղձը մնաց անկատար : Բայց չէ՞ որ մինչեւ օրս էլ աշխարհս չատ ու չատ հայրենասէր ու արուեստասէր Հայեր ջանք չեն խնայում հայ երաժշտութեան հանճարի բազմաբեղուն ստեղծագործութեան ցաք ու ցրիւ բեկորները վերականգնելու համար, բեկորներ, որոնց յայտնաբերումը թերեւս նոր լոյս կը սփռէ հայրենի երաժշտութեան տարբեր բնագաւառների բազմաթիւ կնճռոտ հարցերի վրայ եւ դուցէ մէկ օր կը գտնուին եւ խաղերի բնագաւառում Կոմիտասի կատարած ուսումնասիրութիւնները եւս, կը վերակենդանանան հայ արուեստի բազմաթիւ արժէքներ, որով Կոմիտասի զարաւոր երազը իրականութիւն կը դառնայ : Սակայն այդ թողնենք ապագային :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲՐՈՒՏԵԱՆ

(4 Շար.)

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Գիշերաձաւալ վեղարի տակ
Բացուում էին լուսաթաթախ առաւօտներ՝
Մէկը մէկից պայծառ ու տաք ,
Մէկը մէկից վառ ու յստակ :
Կրծքի ներքոյ սիրտը թնդուն
Կարծես անվերջ նոյնն էր պնդում :
Երաժըշտի՛ր :

«ԿՈՄԻՏԱՍ» ՊԱՐՈՑՐ ՍԵԻԱԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ... ահա, դատաստան դրվեց մեր ազգի վրա: Ամեն մի հայ ինքնին կանգնեց իր առջև ... Ի՞նչ է ինքնությունը, ի՞նչ է ազգը, ի՞նչ է հայրենիքը, ի՞նչ է ազգային գիտակցությունը, ի՞նչ է ազգային պատիվը, ի՞նչ է ազգային արժանապատվությունը ... Ամեն հայ ինքն իրեն հարցնում է այդ հարցերը, ամեն հայ ինքն իրեն պատասխանում է այդ հարցերին, ամեն հայ ինքն իրեն դատում է այդ հարցերի առաջ ... Ամեն հայ ինքն իրեն դատապարտում է այդ հարցերի առաջ ... Ամեն հայ ինքն իրեն ասում է. «Ես հայ եմ, ես հայ եմ, ես հայ եմ ...»

ՍՈՒՐԻՈՑ մէջ, ի բացակայութեան, ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դա – տապարտուեցան զինուորական տանանի մը կողմէ՝ նախկին վարչապետը՝ Պա – ռաղի, նախկին երեսփոխան Ֆարզաթ Մամլուք եւ լրագրող մը՝ Հասան Ապ – տուլալ :

ԼՐՏԵՍ կիկերոնի ծանօթ խնդիրը նոր հանդրուանի մը հասաւ առջի օր, 'մաս – նագէտ մը յիսուն հազար կեդծ սթերլին գտաւ Թօփլիցի լիճին մէջ: Ծանօթ է որ Հիթլեր կեդծ սթերլիններ տպել տուած էր պատերազմի ժամանակ անանկացնելու համար Անգլիան :

ԵԹՕՎպիոՑ կայսրը՝ Հալիլ Սէլասիէ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լիզ – պոնայի մէջ, վարչապետ՝ Սալազարի հետ: Խօսակցութիւնը տեղի ունեցած է Ֆրանսերէն, բայց ոչ մէկ ձեւով յայտնի եղած է անոր նիւթը. եթէ «երկու ևր – կիրները չահագրգռող» հարցերու շուրջ խօսած են, պարզ է որ Փորթուկալը չա – հագրգռող հարցը՝ իր ափրիկեան հողա – մասերու ապագան է, իսկ Եթովպիան՝ «մեծ Սոմալիի» մը ստեղծումը :

ՊԻՑՐՈՒԹԻՆ կը հաղորդեն թէ Գահի – րէի լիբանանեան դեսպանատունը տեղե – կացուց Լիբանանի արտաքին նախարարին թէ Արաբական Լիկայի ընդհանուր քար – տուղարը հրաւէր մը ուղղած է արաբ դի – ւանագիտական մարմիններու պետերուն, որ Գահիրէ հաւաքուին յառաջիկայ հինգ – շաբթի :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պ. Գրիգոր Գազանճեանէ Հաճի Գրի – գոր Պատայեանի մահուան առթիւ փո – խան ծաղկեպսակի 2000 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչը՝ Կրընոպլի մրցանակա – բաշխութեան հանդէսի ընթացքին, չը – նորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր զպրոցին հետեւեալ նուէրները :

Ազգ. Մխիթարեան 7000 ֆրանք, Պ. Խ. Աւազեան հինգ հազար, Տէր եւ Տիկին Կօշկակարեան (Վալանս) հինգ հազար, Տէր եւ Տիկին Ալիքեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Իւլրիչ երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Արապ – եան, Տէր եւ Տիկին Աճոռնեան, Տէր եւ Տիկին Ուզուրլեան, Տէր եւ Տիկին Զա – տիկեան, Տէր եւ Տիկին Մատոնճեան հա – զարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Սիս – լեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Բա – բախեան, Տէր եւ Տիկին Քէթէնէճեան, Տէր եւ Տիկին Փիլաֆճեան, Տէր եւ Տի – կին Տիւիթապեան, Տէր եւ Տիկին Լիո – տիս, Տէր եւ Տիկին Այվազեան, Տէր եւ Տիկին Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկին Նար – կիզեան, Տէր եւ Տիկին Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Տէիրմէնճեան (Սէն Շա – մոն) հազարական ֆրանք :

Տէր եւ Տիկին Նահապետեան 500 ֆր.:

Տիկին Օնպաշեան հազար ֆրանք :

Ընդհ. գումար 42.500 ֆրանք :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. «Քրքասա – փոր» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողո – վը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Ահա – րոնեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օ – րակարգ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է ղրկուր ղիմեն վարչու – թեան :Փոխելի թուականէն գոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլ – լան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրու – թիւնը :

Այս պայմանները չկատարող դիմումնե – րուն գոհացում պիտի չտրուի. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայ – նով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըս – տեղծել :

Մեր հաւատացնող ընթերցողներուն հա – մար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.:

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւա – տարիմ բաժանորդներէն որ փութան կա – տարել իրենց վճարումները, դիւրացնե – լու համար վարչութեան գործը:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժա – նորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդա – կեն թերթին կանոնաւոր հրատարակու – թեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Գրիգոր Գազազեան, Պ. Կարապետ Գազազեան, Օր. Մար – գրիտ Գազազեան եւ նշանածը՝ Գրի – գոր Աբէլեան չնորհակալութիւն կը յայտ – նեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր կամ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնե – ցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱԶԱԶԱՑԵԱՆԻ

կսկծալի եւ յանկարծական մահուան առ – թիւ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
ՊԱՐԳԵՒՈՒՀԻ ՕՐՓԱՑԻ

Շահեկան եւ խիստ այժմէական գիրքը «ՏԷ՛Ր ԿԵՑՈ ԴՈՒ ԶՀԱՑՍ» խորագրով

Ամէն Հայ պէտք է կարդայ այս դիրքը, ուր լուրջ կերպով վերլուծուած են ազ – գապահպանման հարցին հետ կապուած բոլոր խնդիրները:

Գինն՝ 500 ֆրանք

կը գտնուի բոլոր Հայ դրատուները :

ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ամբողջ երեք օր , Սէն – Լուի մէջ (Պուլվ. Կրան – Փէն)

Հովանաւորութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Ակնունի ՀՆԹԱԿոմիտէի եւ « Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին :

Ա.— 31 Յուլիս, Ուրբաթ դիշեր ժամը 21ին : Երաժշտահանդէս մասնակ – ցութեամբ Անտրէ Րէնաթի եւ ութ ուրիշ երգիչներու :

Բ.— 1 Օգոստոս Շաբաթ կէսօրէ ետք Մանկական խաղեր, դեկավարութեամբ՝ ընկեր Գէֆէվեանի, Պուլի մեծ մրցում :

Coupe D. MATALON

Conseiller Général du 10ème Canton

15.000 ֆրանք, Ա. մրցանակ: *Նոյն դիշերը ժամը 9.30ին պարահանդէս*

Camp. " La Germaine „ **Orchestre Pierre VIGNAL**

Գ.— Կիրակի առաւօտ՝ հոգեհանգիստ թաղի նշանեցեալ ընկերներու յիշատակին:

Ժամը 11ին, ժողովրդային հաւաքոյթ, եկեղեցիի սրահին մէջ , մասնակցու – թեամբ Պ. Պ. Յ. Պապիկեանի, Յ. Աղայեանի, Տ. Թադոյեանի, Ա. Քէօսէեանի, Կ. Փոլատեանի եւ ժ. Միրիճեանի :

կէսօրին՝ դինեճոն եւ ճաշ ի պատիւ

Տ. Մաթալոնի եւ Իրմա Ռափիւցցիի (Պուլ–Տիւ–Ռոնի Ծերակուտական)

եւ միւս հիւրերուն, Պ. Զուզուրեանի ապարակը :

կէսօրէ ետք — դաշտահանդէս, երգ, արտասանութիւն, ինչպէս նաեւ քրքջալիր պաեչա մը, հայկական պարեր Սէն Լուի Սիամանթօ խումբին կողմէ :

Ֆրանսերէն եւ հայերէն կ'երգեն՝

Suzy TOM

Révélation de l'Emission Paris-Cocktail

Charly Soavi

La Voix d'Or du Music-Hall

Գիշերը, ժամը 21ին պարահանդէս

Ճաշի մասնակցութիւն 800 ֆրանք :

Քաղաքը՝ Ա. Քէօսէեանի մօտ, Ֆօթօ – Քամփ. «Լա Ժէրմէն »:

Նախօրօք արձանագրուիլ՝

Րէքս եւ չրջանները՝ Հ. Յ. Դ. մարմին – ներուն մօտ :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխու – թեան կայանի Բ. խումբը կը մեկնի 3 Օգոստոսին, փոքրիկները բերել Փերաշ կայարանի ժամացոյցին տակը , ժամը 16ին:

ԴՊՐՈՑ. ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1959 – 1960ի դպրոցական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները արձանագրել, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմել Հաստատութեան Տնօրէնու – թեան :

Դպրոցասէրը կը հետեւի պետական լի – սէներու պաշտօնական ծրագրին, աշա – կերտուհիները կը պատրաստէ պրեվէի եւ պաքալօրէայի քննութիւններուն , տալով նաեւ անոնց հայերէն դաստիարակութիւն , հայերէնի, գրականութեան, պատմու – թեան եւ կրօնի ծանօթութիւններով :

Դիմել՝ 1 Պուլվ– տիւ Նօր, Լը Րէնսի :

Հեռաձայն՝ Լը Րէնսի 172:

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին համար, 1) Նախապատրաստական 8–7րդ դասարաններուն համար իբրեւ ուսուց – չուհի հայ օրիորդ մը, որ Ֆրանսական բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ըլլայ . ի հարկին դիպերօթիկ :

2) Աշխատող կին մը, իբրեւ օդնական խոհարարուհի :

Դիմել վարժարան, դրաւոր , տալով ա – նուն, տարիք եւ հասցէ :

1 Bld. du Nord - Le Raincy
Seine-et-Oise

ԶՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :

J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ԱԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6·

Chèque Postal : Paris 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, *Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ*
Նոր տպագրութիւն, Պէյրութ, պատկերազարդ մեծադիր 684 էջ, կազմ. 4.000 ֆր.

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, *Կ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ*
Ջ. տարի, Պէյրութ, 1959, 640 էջ 1.400 ֆր.

ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ,
Գահիրէ, 1959, 169 էջ, պատկերազարդ 350 ֆր.

ՅՈՎՀԱՆՆԱՒՈՐԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, *Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ*
Գահիրէ, 1959, 568 էջ 850 ֆր.

ԽՈՌԵՆԱՆ, *Ռ. ԴԱՇՏԵՆՑ*: Գահիրէ, 700 ֆր.

ԵՐԿՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ, *Ճ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ*
Պէյրութ, 436 էջ, կազմուած 1.000 ֆր.

ԴՐՕՇԱԿ, օրգան Հ. Յ. Դ., Ա. հատոր 1890–97,
Բ. հատոր, 1898–1901, կազմուած, հատորը 2.400 ֆր.

Le Chant du Pain, Daniel Varoujan
Paris, 1959 630 Frs.

ԱՒԱՓՄԱՆ ԾԱԽՔԸ ԳՆՈՂԻՆ ՎՐԱՅ

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի
ՆՈՐ ԳՈՑՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC
16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԷՆ – ԹԷԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու , դեղարուեստական պատի թուղթերու , ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բը – նակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12·)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20·)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
18, Rue Brézin (Paris (14·)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
30
ՅՈՒԼԻՍ
JEUDI
30 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8456 — 35EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4357

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ

« Յո՞երքաս, Բարեգործական» *կը հարցնէինք անցեալ Յունիս 14ին՝ սրտ – ցաւ հայրենակցի մը փաստացի մերկա – ցումներուն առթիւ :*

Իր բազմաթիւ անքաւելի մեղքերուն վրայ նոր մը եւս կ'աւելցնէ այժմ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը : Ընդվզեցուցիչ եւ զզուելի մեղք մը, պատկերազարդ խայտառակու – թիւն մը, որ հայկական սեղմ շրջանակէն դուրս ելլելով արձագանգ գտած է օտար մամուլին մէջ, մեր ներքին վէճերուն մասնակից դարձնելով նաեւ միջազգային հասարակութիւնը :

Կիպրոսի անզլերէն թերթը՝ Թայմզ Ավ Սայփրըս՝ իր Յունիս 22ի թիւին առաջին էջին վրայ հրատարակած է Պ. Բիւզանդ Եղիայեանի նկարը եւ յատկանշական խո – րագրով յօդուած մը, բացատրելու հա – մար թէ ինչո՞ւ պաշտօնանկ եղած է Նի – կոսիոյ Մելքոնեան կրթական հիմնարկու – թեան տնօրէնը :

Յօդուածագիրը, որ մօտէն կը ճանչնայ Կիպրոսի Հայութիւնը, կ'ըսէ թէ փոթո – րկալից չորս տարիներու ընթացքին, երբ քաղաքական ռազմադաշտ էր դարձած կղզին, Հայերը ուրիշ համայնքներէ ա – ւելի խոհեմութեամբ չարժեցան, ուզելով բարեկամ մնալ բոլորին հետ :

Քաղաքական գործերու խառնուելուն ամէնէն թունդ հակառակորդն է եղած «ալեհեր դիտնական» Բիւզանդ Եղիայեան, որ երեք տարիէ ի վեր Մելքոնեանի տնօրէնն էր :

Սակայն, կ'ըսէ յօդուածագիրը, դուրսի մարդիկը չէին գիտեր, որ Հայերը ներ – քին քաղաքական վէճեր ունէին : Ու յան – կարծ փոթորիկը կը պայթի «խոհուն եւ չըջահայեաց» Եղիայեանի գլխուն :

Հ. Բ. Ը. Միութեան Նիւ Եորքի կեդ – րոնէն հասած հրահանգին վրայ, երկու ամիս առաջ Նիկոսիոյ Մելքոնեան կրթա – կան հիմնարկութեան հոգաբարձութիւնը « առանց բացատրութեան » պաշտօնանկ կ'ընէ տնօրէնը :

Կրթական տնօրէնին ուղղուած յուշա – գրով մը ենթական կը յայտնէ թէ իր պաշտօնանկութեան պատճառը «քաղաքա – կան էր եւ ոչ թէ կրթական» : Այսի՞նքն :

« Իրմէ պահանջուած է հրապարակով պաշտպան կանգնիլ էջմիածնի կաթողի – կոսին (որ ի Խորհրդային Հայաստան) եւ անգոնել Լիբանանի կաթողիկոս Զա – րեհ Ա.ը» :

Տնօրէնը մերժեր է Բարեգործականի վարիչներուն այս տմարդի առաջարկը , առարկելով, որ ո՛չ ինք, ո՛չ ալ իր ուսու – ցիչները կրնային իրենք իրենց թոյլ տալ քաղաքական տեսակէտներ պարտադրել իրենց աշակերտներուն :

– Փորձառութիւնն ու ողջմտութիւնը որվեցուցած են ինծի թէ պէտք չէ եր – բեք քաղաքականութիւն խառնել կրթա – կան գործին մէջ», յայտարարած է ի – րաւամբ Պ. Եղիայեան :

Բարեգործականի այս անորակելի եւ քմահաճ կարգադրութեան զոհ տնօրէնը Մելքոնեան վարժարանի իր բնակարանը պարպած առեն Թայմզ Ավ Սայփրըսի աշխատակցին յայտարարած է հետե – ւեալը :—

«Մանկավարժական տեսակէտ է մեղք է մեր ժողովուրդին տհաս, դեռատի տղա – քըն ու աղջիկները նախապաշարել քաղա – քական ըմբռնումներով եւ զանոնք հակա – ռակութեան մղել բուն իսկ իրենց եկեղե – ցիին եւ համայնքին իշխանութեանց դէմ :

« Հոգաբարձութեան քանի մը անդամ – ները ըսին ինծի, որ դպրոցին երգեցիկ խումբը պէտք չէ երգելու ղրկեմ Նիկո – սիոյ Հայոց եկեղեցին եւ պէտք է մեր – ժեմ ընդունիլ Լիբանանի կաթողիկոսը՝ երբ անիկա այցելութեան գայ » :

Տնօրէնը Եղիայեան համակերպած չըլ – լալով այս առաջարկներուն, Հոգաբար – ձութեան երեք անդամները յայդնած են պաշտօնանկ ընել տալ զինքը :

Տեղն է կրկնելու դարձեալ. «Ցո՞ երթաս, Բարեգործական» :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ՉՅԱՋՈՂԻ

ՔՈՒՎ ՏԸ ՄԻՒՐՎԻԼ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՒ

Մինչ կը սպասուէր որ երկու կողմերու պատրաստած թղթածրարները որշ յոյ – սեր բերեն, Ժընեւի տաղնապը լուծելու համար, արդէն իսկ յայտի է թէ կարելի պիտի չըլլայ ձեւ մը գտնել : Մասնագէտ – ները պատրաստած են Արեւմտեան եւ Խորհրդային նոր առաջարկները, որոնք դրի առնուեցան կրոմիքոյի թելադրանքին վրայ : Ներկայիս կրոմիքօ կ'ուսումնասի – րէ Արեւմտեան տեսակէտը, մինչ խոր – հրդային թղթածրարը կը գտնուի արեւ – մտեանները մօտ :

Շահեկան է դիտել թէ լուրերու սը – խալ մեկնութիւն մը կրոմիքոյի վերա – գրած էր այս առաջարկը, մինչ այսօր միայն կը ճշդուի թէ Սելվին Լօյտ կը պատկանի իրականին մէջ :

Արեւմտեան ծրագիրը մեծ նորութիւն – ներ չի պարունակեր : Ընդհանուր գիծե – րուն մէջ Յունիս 16ին ներկայացուած ծրագիրն է, որ որոշ բարելաւումներ կը նախատեսէր Պերլինի համար :

Համաձայն այս ծրագրին, արեւմտեան – ները փոփոխութիւններ կ'առաջարկէին.— Ա) Արեւմտեան Պերլինի արեւմտեան ու – ժերու քանակութեան համար : Բ) Մուտ – քի ազատութեան նկատմամբ քաղաքին արեւմտեան չրջանները : Գ) Քարոզչու – թեան սահմանափակ համար : Յունիս 16ի ծրագիրը կը նախատեսէր նաեւ որ ցարդ գոյութիւն ունեցող համաձայնութիւննե – րը ի զօրու պիտի մնան մինչեւ Դեկտեմ – բիոյ վերամիացումը :

Այս ձեւով եթէ արեւմտեանները չէին պարտադրեր Ֆ. Միութեան որ անպայ – ման ճանչնայ արեւմտեան իրաւունքները Պերլինի մէջ, առնուազն տէր կը մնային այդ իրաւունքներուն : Առջի օր պատ – րաստած նոր ծրագրին մէջ, արեւմտեան – ները կ'ընդունին ժամանակամիջոց մը նր – չանակել : Կը կարծուի թէ այդ ժամանա – կամիջոցը հինգ տարի է, փոխանակ կրո – միքոյի ուզած 18 ամիսին : Արեւմուտքը անչուշտ որեւէ ձեւով չընդունիր համա – կերման կոմիտէի մը կազմութիւնը : Մերժած է արդէն քանի մը անգամ եւ միշտ նոյն վճռականութեամբ :Յունիս 16ի ծրագրին վրայ, արեւմուտք երկրորդ բա – րեփոխում մը ըրած է, այն է Միացեալ Ազգերու կողմէ նչանակուած մարմնի մը յանձնել արեւմտեան եւ արեւելեան Պեր – լինի խափանարար գործունէութեանց հս – կողութիւնը :

Այս նոր առաջարկը թելադրուած էր արդէն Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար Հերթերի կողմէ Յուլիս 16ին :

Ինչպէս յայտնի է արեւմուտքը որոշ դիջումներ ըրած է, բայց նոյնը կարելի չէ ըսել Խորհրդային Միութեան համար որ կը մնայ իր դիրքին վրայ :

Խորհրդային յուշագիրը կէտ առ կէտ կը կրկնէ Յունիս 19ի իր առաջարկները : Կը պնդէ համագերման կոմիտէի մը առեղծումին վրայ, կը պնդէ նաեւ 18 ամսուան ժամանակամիջոցին համար : Կրոմիքօ ոչ մէկ ձեւով տեղի չի տար եւ նկատի իսկ չառներ արեւմուտքի ջանքերը լուծում մը գտնելու համար : Ջուզեր , որեւէ ձեւով, Պերլինի չուրջ առժամեայ համաձայնութիւն մը եթէ ան կապուած չըլլայ երկու Գերմանիաները չփման մէջ դնելու ձեւի մը գոյութեան :

Այս պայմաններու մէջ, ի՞նչ կարելի է սպասել բանակցութիւններէն :

Մինչ արեւմտեանները պիտի կրկին քն – նեն խորհրդային յուշագիրը, Հերթըր գլուխ – գլխի պիտի ճաչէ Կրոմիքոյի հետ :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը երեք – շաբթի իրիկուն Փարիզ եկաւ եւ անմի – ջապէս տեսնուեցաւ Նախագահ Տը Կոլի հետ : Կը կարծուի թէ Քուվ Տը Միւրվիլ եկած է Տը Կոլի կարծիքն առնելու վերին ժողովին մասին : Զորեքշաբթի առտու , նախարարաց խորհուրդին առջեւ, արտա – քին նախարարը զեկուցում մը պիտի տար Ժընեւի վերջին դէպքերուն առթիւ :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒ առթիւ, ինչպէս ամէն տարի Փարիզ կը պարպուի : Մինչեւ Օգոստոս 4, մէկ միլիոն եօթը հարիւր հազար հոգի կը մեկնին մայրաքաղաքէն, եւ 500·000 կառքեր :

ՍԻԿԻԼԻՈՅ տեղական կառավարութեան նախագահ ընտրուեցաւ Սիլվիօ Մելածծօ, համաձայնավարմիտ ընկերվարական մը որ ձախ հոսանքը կը ներկայացնէր :

ՁԱՓՈՆԻ եւ Ֆ. Միութեան մէջ առեւ – տուրը 74 միլիառ տոլարի պիտի հասնի մինչեւ տարեվերջ :

ՊՐԱԶԻԼԻ մէջ, Սան – Փաւլօ, մեթրոյի շինութեան համար ֆրանսական ծրագիրը նկատի առնուեցաւ : Պիտի արժէ տասը միլիառ քրուզեռօս (մօտ 32միլիառ Ֆր.) :

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ երկաթուղիի տոմսերը 40 առ հարիւր յաւելում մը կրեցին :

ՄԱՐՈՒԲԻ թագաւորը Փարիզ եկաւ վի – րաբուժական գործողութեան մը ենթար – կուելու համար :

ՆԻՔՍԸՆ ՍԻՊԵՐԻԱ ԳՆԱՑ

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ ՄԷՋ ԼՍԵՑ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ «ՍՊԱՐՏԱՔԸ»

●

Լենինկրատի Օփերայի մէջ, բացառիկ երեկոյթ մը կամակերպուած էր ի պատիւ փոխ – նախագահ Նիքսընի : Քաղաքական տեսակցութեանց ընթացքին, Նիքսըն ա – րիթն ունեցած էր գնահատելու Հայը քաղաքական ասպարէզի մէջ, յանձին Ա – նաստաս Միկոյեանի, Լենինկրատի օփե – րային մէջ, առիթը կ'ունենար գնահատե – լու Հայը գեղարուեստական ասպարէզի մէջ, լսելով Արամ Խաչատուրեանի ըՍ – պարտակ պալէն :

Միացեալ Նահանգաց փոխ – նախագա – հը, ապա , կ'այցելէր Սիպերիան : Ցարդ Նովոսիպիրսք արդիլուած քաղաք մըն էր օտարներուն, եւ առաջին անգամն է որ օ – տար պատուիրակութիւն մը նման այցե – լութիւն մը կ'ընէր :

Առաջին առթիւ Նիքսըն կ'այցելէր ձեմ – բոնաֆ գործատունը որ ծանր գործիք – մեքենաներ կ'արտադրէ, որոնցմէ ոմանք կ'արտածուին դէպի Չինաստան կամ Անգ – լիա : Ճարտարարուեստական մեծագոյն կոմպիւնաքներէն մէկն է, կառուցուած Սիպերիոյ մէջ : «Ֆիկատո»յի թղթակիցը դիտել կուտայ թէ մինչ 1926ին Նովոսի – պիրսք 120·000 բնակիչ ունէր, 1939ին՝ 400,000, այսօր 887·000ի բարձրացած է : Նիքսընի համար կրնայ որոշ չափով նմա – նիլ հերոսական ժամանակներու Ֆար Ու – էսթին : Դիմաւոր պողոտան «Կարմիր Ա – վրնիւ», 9 քիլոմեթր է :

Ներկայ ըլլալէ եւս, օփերայի ներկա – յացումի մը, Նիքսըն Ուրալ կը մեկնի :

Նովոսիպիրսքի մէջ յայտնուեցաւ նաեւ թէ Ալլընհաուըր պաշտօն տուած է Նիք – սընի Խրուչչեւը Ամերիկա հրաւիրել եթէ Նիքսըն յարմար նկատէ նման ճամբոր – դութիւն մը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՄԻՐի բուռն ճառը իսրա – յէլի դէմ, միշտ ծանր արձագանգներ կը գտնէ Թել Ավիվի քաղաքական չրջանակ – ներուն մէջ : Իսրայէլացի ղեկավարներ բաւական յոռետես են եւ համոզուած են որ Ազգերու Մ. Միացեալ Հան – րապետութեան Նախագահին ճառը ցոյց կուտայ վերջնականապէս թէ կարելի չէ խաղաղ լուծումի մը յանգիլ իսրայէլա – կան ապրանքներու փոխադրութեան հա – մար, Սուէզի չրանցքէն :

ԼԻԲԱՆԱՆի մէջ, ամառնային պիթ էլ Տինի չրջանը սպանուած է նախկին նա – խագահ Շամունի աչ բազուկը՝ երեսփո – խան՝ Նայիմ Մոզապզալ : Երեսփոխանը նախագահական պալատ կ'երթար ներկայ ըլլալու համար Զօր. Շեհապի կազմակեր – պած ընդունելութեան Ամերիկայէն եկած լիբանանեան պատուիրակութեան մը : Լիբանանի մամուլը հրահանգ ստացած է լուրը չհրատարակե – լու համար : 50 հոգի ձերբակալուած են :

«ԷՕՔԱ»ՅԻ ՊԵՏ՝ Զօր. Կովիաս յայ – տարարեց թէ պատրաստ է, եթէ պէտք ըլլայ, կռիւը վերսկսելու : «Աչխատեցայ Կիպրոսի ազատագրման համար : Երազս եղած էր եւ միշտ ալ է որ յունական դրօ – շը ծածանի Կիպրոսի վրայ » : Կովիաս աւելցուցած է թէ թագուն ուժեր կ'աչ – խատին կրկին ընկճել Կիպրոսը : Անոնք որ պիս կ'անարդեն, կ'ուզեն Անգլիացիներ – րուն յանձնել 140·000 քառակուսի մեթր հողամաս մը : Պիտի պայքարիմ այդ թա – գուն ուժերուն դէմ : Որքան առեն որ ողջ եմ, որեւէ սպառնալիքի առջեւ չեմ կե – նար, պատրաստ եմ եթէ հարկ ըլլայ, կռիւը վերսկսելու » :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՄԻՐ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով ,անդամ մը եւս յարձակեցաւ Իս – րայէլի վրայ, «Իսրայէլը ոճիր մըն է զոր երբեք պիտի չընդունինք» յայտարարեց Ա. Միացեալ Հանրապետութեան Նախա – գահը :

ԿԱԱԹՈՆ ՄՈՆԵՐվիլ բացումը կատա – րելով Ֆրանսայի հասարակապետութեան ծերակոյտին յայտարարեց թէ հասարա – կապետութիւնը պէտք է պահել քաղաքա – կան տարակարծութիւններէն վեր :

Ա. ՄԻԱՅԵԱԼ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ դատախազը, Զօր. Սապէք, մինչեւ տասը տարի տաժանակիր աչխատանք պահան – ջեց 64 հոգիի համար, որոնք կազանդի նախօրեակին ձերբակալուած էին, իբրեւ համայնավար : Դատավարութեան թուա – կանը պիտի որոշուի, ի մօտոյ :

ԱՆԳԼԻՈՅ եւ Իրաքի մէջ , բանակցու – թիւններ սկսան մշակութային համաձայ – նութիւն ստորագրելու համար :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ, Զօր. Քասըմ հիմնար – կէքը կատարեց նոր չինքի մը ուր պիտի չինուի ձայնասփիւռի նոր կեդրոն մը որ Միջին – Արեւելքի «ամէնէն զօրավորը պիտի ըլլայ» համաձայն Քասըմի յայտա – րարութեան :

ՊՐԱԶԱՎԻԼԻ մէջ ծանր դէպքեր պա – տահած են որոնց ընթացքին 36 հոգի մե – ռած են եւ հարիւր հոգի վիրաւորուած :

ԻՏԱԼԻՈՅ ընկերվարական կուսակցու – թեան ընդհանուր քարտուղարը՝ Ճիու – ղեպէպէ Սաուակաթ Մոսկուա մեկնեցաւ : Այցելութիւնը պիտի տեւէ 15 օր բայց պաչտօնական հանդամանք չունի :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՆԵՐԸ կը չարունակուին Անգլիոյ տպարաններուն մէջ : Ամերիկայի մէջ ա լրանակցութիւններ կ'ըլլան առաջ – քն առնելու համար պլիւմինիումի ճար – տարարուեստի բանուորներուն գործա – դուլին :

ԹՈՒՐԻՍԹ ՌՈՄԷՍ ՖՐԱՆՍի դէպի Հա – յաստան կազմակերպած ճամբորդութեան առաջին խումբը վերադարձաւ Կիրակի : Երեքշաբթի իրիկուն Կառ Տիւ Նորէճ մեկնեցաւ 24 հոգիէ կազմուած երկրորդ խումբ մը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— «Խորհ. Հայաստան» Յուլիս 16ի թիւով կը հրատարակէ «Հայաստանի Վիճակագրական վարչութեան Հաղորդագրութիւնը» վերջին մարդահամարին մասին:

Կատարեալ ամբողջութեամբ՝ իբրեւ պատմութեան նիւթ եւ մասնագիտական ուսումնասիրութեան առարկայ.—

1. *Մարդահամարի տուեալներով, առ 15ը Յունուարի 1959 թուականի Հայկական ՍՍՌ բնակչութեան թիւը կազմում էր 1.767.825:*

2. *Հայկական ՍՍՌ բնակչութեան թուի փոփոխութիւնը բնութագրւում է հետեւեալ տուեալներով.*

1926 *թուական՝ ըստ Դեկտեմբերի 17ի մարդահամարի 881.290 մարդ:*

1939 *թուական՝ ըստ Յունուարի 17ի մարդահամարի 1.282.338 մարդ:*

1959 *թուական՝ ըստ Յունուարի 15ի մարդահամարի 1.767.825 մարդ:*

3. *Հայկական ՍՍՌ քաղաքային ու գիւղական բնակչութեան թուի փոփոխութիւնը բնութագրւում է հետեւեալ տուեալներով.*

	Ամբողջ բնակչութիւնը	Այդ թւում	
		քաղաքային բնակչութ.	գիւղական բնակչութ.
1926 *թ.*	881290	167098	714192
1939 *թ.*	1282338	366447	915891
1959 *թ.*	1767825	883405	884420

4. *Քաղաքների եւ քաղաքատիպ աւանների բնակչութեան թիւը փոխուել է հետեւեալ կերպ.*

	Առ 15 Յունուար 1939 թ.	1959 թ.
Քաղ. Երեւան	204214	509203
» Լենինական	67729	108440
» Կիրովական	17607	49086
» Էջմիածին	9783	19820
» Ղափան	8511	19348
» Ալավերդի	10010	16805
» Հոկտեմբերեան	5639	15008
» Քաջարան	—	11550
» Դիլիջան	5296	11493
» Գորիս	5571	10421
» Մանթաշեան	6057	9835
» Արթիկ	5761	9220
» Կամօ	8277	8858
» Հրազդան	—	7894
Քաղաքատիպ աւան		
Սպիտակ	—	8804
Իջեւան	—	7709
Արտաշատ	4148	7368
Սեւան	2668	6487
Արարատ	2329	5486
Սիսիան	—	3899
Լուսակերտ	—	3657
Գեմրաշէն	—	3602
Ախթալա	—	3324
Արզնի	—	3242
Մեղրի	—	3135
Շամլուղ	1874	2901
Թումանեան	—	2682
Լուսաւան	—	2385
Դաստակերտ	—	2350
Ջերմուկ	—	2085
Ագարակ	—	1639
Նոր Հաճըն	—	1426
Ալիգրէկով	—	1184
Անի-Գեմրա	973	1139
Ծաղկաձոր	—	1057
Փոլադերան	—	863

Ծանօթութիւն.— Ա) *Բերուած տուեալներում մի շարք բնակավայրերի վերաբերեալ 1939 թուականի բնակչութեան թիւը տարբերւում է 1939 թ. մարդահամարից յետոյ մամուլում հրապարակուած տուեալներից, քանի որ 1959 թ. մարդահամարի տուեալների հետ համադրելու նպատակով դրանք բերուած են արդի սահմաններում, այսինքն՝ հաշուի առնելով երկու մարդահամարների միջեւ ընկած ժամանակամիջոցում տեղի ունեցած վերափոխումներն ու փոփոխութիւնները:*

Բ) Մի շարք քաղաքների եւ քաղաքատիպ աւանների բնակչութեան 1939 թուականի թիւը չի նշուած այն կապակցութեամբ, որ անցած մարդահամարի ժամանակ նրանք չէին դասուած քաղաքային բնակավայրերի շարքում: 1939 թուականին նրանց բնակչութեան թիւը (արդի սահմաններում) կազմում էր Քաջարանինը՝ 1110, Սպիտակինը՝ 5035, Հրազդանինը՝ 4162, Իջեւանինը՝ 4426, Սիսիանինը՝ 2215, Լուսակերտինը՝ 910, Գեմրաշէնինը՝ 3379, Ախթալայինը՝ 872, Արզնիինը՝ 1677, Մեղրիինը՝ 1893, Թումանեանինը՝ 69, Դաստակերտինը՝ 329, Ջերմուկինը՝ 1509, Ագիգրէկովինը՝ 201, Ծաղկաձորինը՝ 654, Փոլադերանինը՝ 594:

5. *Հայկական ՍՍՌ առանձին շրջաննե-*

	Ամբողջ բնակչութիւնը		քաղաքային		գիւղական	
	1939	առ 15ը Յունուարի 1959 թ.	1939	առ 15ը Յունուարի 1959 թ.	1939	առ 15ը Յունուարի 1959 թ.
Ազիգրէկովի	18258	13453	—	3269	18258	10184
Ալավերդու	42968	52479	11884	25712	31084	26767
Ախուրեանի	34369	32405	—	—	34369	32405
Ազինի	21241	17784	6973	1139	20268	16645
Ամասիայի	14911	12860	—	—	14911	12860
Աշտարակի	37909	44922	—	3657	37909	41265
Ապարանի	36213	23139	—	—	36213	23139
Արթիկի	37105	37653	5761	12822	31344	24831
Արտաշատի	41051	61721	4148	7368	36903	54353
Բաասրգեչարի	34644	35681	—	—	34644	35681
Գորիսի	26931	29531	5571	10421	21360	19110
Եղեգնաձորի	27865	26510	—	—	27865	26510
Էջմիածնի	38873	63285	9783	19820	29090	43465
Թալինի	28419	29127	—	—	28419	29127
Իջեւանի	28595	32796	—	7709	28595	25087
Կալինինոյի	23988	25349	—	—	23988	25349
Կամոյի	33916	35941	8277	8858	25639	27083
Կիրովականի	27866	28372	—	863	27866	27509
Կոտայքի	33090	32541	—	4668	33090	27873
Կրասնոսելսկի	22801	24156	—	—	22801	24156
Հոկտեմբերեանի	31888	61521	5639	15008	26249	46513
Հրազդանի	34733	35523	—	11336	34733	24187
Ղափանի	31696	47685	8511	30898	23185	16787
Ղուկասեանի	17413	10085	—	—	17413	10085
Մարտունու	45676	45789	—	—	45676	45789
Մեղրու	9686	11781	—	4774	9686	7007
Նոյեմբերեանի	20171	23482	—	—	20171	23482
Շամշադինի	28177	32073	—	—	28177	32073
Սեւանի	20851	21189	2668	6487	18183	14702
Սիսիանի	27488	28947	—	6249	27488	22698
Սպիտակի	34123	35532	—	8804	34123	26728
Ստեփանաւանի	28442	29047	6057	9835	22385	19212
Վեդու	28757	38851	2329	5486	26428	33365
Երեւանի քաղսովետ	218223	517596	204214	509203	14009	8393

Մի քանի շրջանների բնակչութեան թիւը նուազել է լեռնային սակաւահող շրջաններից շատ գիւղերի բնակիչների կազմակերպուած ձեւով ցածրադիր շրջաններում վերաբնակեցնելու պատճառով եւ, որոշ չափով՝ գիւղական բնակչութեան հաշուին քաղաքների բնակչութեան աճի հետեւանքով: Համադրելու նպատակով առանձին շրջանների վերաբերեալ 1939 թուականի մարդահամարի տուեալները բերուած են արդի սահմաններում:

×

Մարդահամարի նախնական համառօտակի արդիւնքները ստացուել են մարդահամարի աշխատողների հաշուումների հիման վրայ: Ներկայումս մեքենահաշուողական կայաններում տերիտորիալ բաժանումով մշակւում են մարդահամարի մանրամասն տուեալները բնակչութեան բաշխման վերաբերեալ ըստ սեռի, հասակի, ազգութեան, լեզուի, կրթութեան, ուսման, ընտանեկան դրութեան, հասարակական խմբերի, գոյութեան միջոցների աղբիւրների, ժողովրդական տնտեսութեան ճիւղերի, արտադրութիւնների ու կարեւորագոյն զբաղմունքների, ինչպէս նաեւ այդ յատկանիշների զուգակցմամբ բնակչութեան կազմը բնութագրող խմբաւորումները:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԳԱՀԱՆ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Այսօր փաստ է այն, որ Կոմիտասի «Շարականի խաղերի նշանակութիւնը» վերտառութեամբ աշխատութիւնը, իր բոլորովին անաւարտ վիճակում անգամ, դառնում է հիմք ժամանակակից չնորհալի երաժշտագէտ Ռ. Աթայեանի «Հայկական խաղերի ուսումնասիրութեան եւ վերածնման հարցերը» վերնագիրն ունեցող մեծածաւալ գիտական աշխատութեան համար, մի ուսումնասիրութիւն, որը խորհրդահայ երաժշտագիտութեան մէջ խաղաբանութեանը նուիրուած առաջին լուրջ փորձն է (այս աշխատութիւնը շուտով լոյս կ'ընծայուի):

Կոմիտասի տեսական դրոյթների վրայ է հիմնուած մէկ ուրիշ տեսական եւ պատմական բնոյթի ուսումնասիրութիւն եւս, որն իր գիտական խորութեամբ, նիւթի ընդգրկման մեծ ծաւալով, չօչափած հարցադրումների լայնութեամբ ու բարդութեամբ ներկայացնում է իր տեսակի մէջ եզակի աշխատութիւն: Այդ աշխատութիւնը ժամանակակից խորհրդահայ տաղանդաւոր տեսաբան, փրոֆ. Քրիստափոր Քուշնարեանի ուսումնասիրութիւնն է, որ կրում է «Հայ մոնոդիկ երաժշտութեան պատմութեան եւ տեսութեան հարցերը» խորագիրը: Աշխատութեան մէջ հեղինակը վեր է բարձրացնում հայկական ժողովրդական երաժշտութեան ծագման ու զարգացման հարցերը, կապուած պատմութեան ընթացքի հետ: Միւս կողմից՝ այդ զարգացումը դիտւում է ինչպէս հայ երաժշտութեան տարբեր ճիւղերի, այնպէս էլ հայ եւ այլ ազգերի երաժշտական մշակոյթների անխուսափելի փոխյարաբերութիւնների ու փոխ ազդեցութիւնների տեսանկիւնով, որով աշխատութիւնը դուրս է գալիս հայկական երաժշտագիտութեան նեղ սահմաններից: Մասնաւոր ուսումնասիրութեան են ենթարկւում ժողովրդական երաժշտութեան բոլոր ճիւղերի եւ յատկապէս գեղջկական երգի ոճային առանձնայատկութիւնները ըստ պատմական ժամանակաշրջանների: Ինչպէս ասացինք՝ այս չափազանց արժէքաւոր աշխատութեան հիմքերը խորանում են Կոմիտասի տեսական դրոյթների մէջ:

Նկատենք նաեւ, որ համարեայ չկայ, կամ շատ քիչ է խորհրդահայ երաժշտագիտական այն աշխատութիւնների թիւը, որոնք եթէ չեն հիմնւում, ապա եւ չեն վկայակոչում տեսաբան Կոմիտասին իբրեւ գիտական այս կամ այն միտքն ու տեսակէտը հիմնաւորելու համար: Եւ դա այն պարզ պատճառով, որ Կոմիտասը ուսումնասիրել է հայկական ժողովրդական ստեղծագործութիւնն իր ողջ բազմազանութեամբ եւ խորութեան այնպիսի աստիճանով, ինչպիսին կարող էր թոյլ տալ մէկ մարդու եւ յատկապէս տարաբախտ Կոմիտասի կարճատեւ կեանքը:

Այսպիսին էր ահա Կոմիտաս — մտածողի, երաժշտագէտ — տեսաբանի դիմանկարը, որին լրիւ ներդաշնակ է նաեւ Կոմիտաս — կատարողը՝ Կոմիտաս երգիչն ու խմբավարը:

Իրաւամբ Կոմիտասը համարւում է նաեւ հայ ձայնական արուեստի ազգային դպրոցի հիմնադիրը: Նա ստեղծեց հայկական երգեցողութեան այն ազնիւ ու բարձրարժէք դպրոցը, որն իրենից ներկայացնում է հայ եւ համաշխարհային երաժշտական կատարողական արուեստի հարուստ ձեռքբերումների օրգանական միասնութիւնը:

Ազգային կատարողական դպրոցի հիմնադրման գործում Կոմիտասը նորից ու նորից հաւատարիմ մնաց իր այն համոզմունքին, որ ամենակարող, ամենակեն-սունակ եւ ինքնատիպ ստեղծագործող ուժը ժողովուրդն է. «Ժողովրդի երգեցողութիւնն ունի ինքնուրոյն դպրոց, ուր դաս են առնում ամէնքը, ամէն ժամանակ, երբ կարիք են զգում»,— գրում է Կոմիտասը:

Ցաւալի է, որ Կոմիտասն ունէր ձայնական լաւ տուեալներ: Նրա ձայնը փափուկ պարիտոն էր, որն ընդգրկում էր մօտ քսան ձայնաստիճան, այսինքն բարձրը թենորի եւ ստորին պարիտոնի ձայնածաւալներն ի մի վերցրած: Սակայն հարցը միայն ձայնի մեծ ծաւալ ունենալու մէջ չէ, այլ նրանում, որ Կոմիտասի ձայնի մէջ զուգակցւում էին թենորի բնորոշ ճկունութիւնը, թեթեւութիւնն ու նուրբ երանգները՝ պարիտոնի լի եւ բամբ հնչեղութեան հետ: Ահա ինչու Կոմիտասի ձայնը հարուստ էր թէ՛ երանգների, եւ թէ հնարաւորութիւնների իմաստով:

Իր ձայնի կատարելագործմամբ Կոմիտասս վարդապետը զբաղուել է Պերլինում սովորած տարիներին՝ 1896 — 1899 թուականներին:

Երգեցողութեան բնագաւառում Կոմիտասի ձեռք բերած բարձր փրոֆեսիոնալիզմը նրա հետեւողական եւ գիտակցուած աշխատանքի արդիւնքն էր: Սակայն Կոմիտասի նորարարութիւնը այդ առնպարէզում նշուած փրոֆեսիոնալիզմի օրգանական միաձուլումն էր իսկական հայկական երգեցողութեան ոճի, նրա առանձնայատկութիւնների հետ, հայ փրոֆեսիոնել կատարողական այն նոր դպրոցի ստեղծումը, որն աչքի է ընկնում գունեղութեամբ, անկաշկանդ ու ճկուն կատարումով, անցումների եւ ողջ ձայնածաւալի տարբեր հատուածների հաւասար հնչեղութեամբ:

Կոմիտասի երգական դպրոցի կարեւորագոյն կողմերից մէկին էլ կատարելական առանձնայատկութիւնները տուեալ ստեղծագործութեան սեռի ու բովանդակութեան հետ կապելն է: Ահա ինչու նա ժողովրդական երգիչների օրինակով գոյներից մի երանգով է երգում աւելի գիւղացիական լայնաշունչ երգը, մէկ ուրիշով՝ քնարական եւ բոլորովին երրորդով՝ անտուն գարիբի երգերը:

(5 Շար.) ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲՐՈՒՏԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՍՊԱՆԻԱ Տ. Հ. Ե. Կ.Ի ԱՆԴԱՄ

—o—

Եւրոպական տնտեսական կազմակերպութիւնները վերատին չարժման մէջ են։

Տնտեսական Համագործակցութեան Եւրոպական Կազմակերպութիւնը (Տ. Հ. Ե. Կ.) այլ անունով 17երը, իրաւասու ան դամ ընտրեցին Սպանիան, որ ցարդ Եւրոպայի հետ միմիայն դէպի դիրքն ունէր։

Սպանիա բաւական ծանր անդամավճարով մը վճարեց, 18րդ թիւնաթոռին վրայ բազմելու իրաւունքը, այսինքն իր ազգային դրամը — բէզէթան— չուրջ 30 առ հարիւր արժեզրկման ենթարկելով։

Սպանիոյ զոհողութիւնը ի զուր չէր։ Ան ոչ միայն այլեւս պիտի վայելէ իր 17 դաշնակիցներու մասնագիտական, տնտեսական օժանդակութիւնը, բազմակողմանի համագործակցութիւններու առաւելութիւնները, այլ նաեւ պիտի օգտուի մի քանի ազգային վարկերէ եւ դրամագլուխներէ։ Արդէն իր տրամադրութեան տակ դրուած է 380 միլիոն տոլարի պատկառելի դումարը, որուն 150 հայթայթած է Եւրոպան, մնացեալը Ամերիկան։

Սպանիոյ տնտեսութիւնը քայքայուած վիճակի մէջ էր։ Արտաքին առեւտուրը՝ տակար, կը կատարուէր երկկողմանի համաձայնութիւններու հիման վրայ, եւ նեղ սահմանները այնքան խստացած էին որ պաշտօնապէս ներածուած ապրանքներէն աւելի մեծ արժէք կը ներկայացնէին մաքսանենգութեամբ ներածուած, ուրեմն սեւ շուկայով վճարուած ապրանքները։

Ներկայ կարգադրութիւնով, Սպանիա, իր տնտեսութիւնը կարգի դնելէ յետոյ, մասնաւանդ օտար դրամագլուխներով կամ օժանդակութիւններով իր ճարտարարուեստը եւ երկրագործութիւնը արդիականացնելով կրնայ խիստ օգտակար գործակից մը դառնալ Եւրոպայի ընդհ. տնտեսութեան մէջ։ Կը կարծուի որ իրեն պիտի վիճակուի նաեւ քաղաքական եւ զինուորական դեր մը։

×

Եւրոպայի մէջ կան այժմ տնտեսական երկու մրցակից հաստուածներ. Հասարակաց շուկայ (Հ. Շ.) Ազատ Փոխանակութեան Գօտի (Ա. Փ. Գ.)։

Առաջինին մասնակցող վեց երկիրները կը չարունակեն իրենց գործակցութիւնը որ 8րդ ամիսը կը թեւակոխէ։ Օրըստօրէ կը զարգանայ ու կը զօրանայ այս մի քազգային կազմակերպութիւնը, կը կազմուին բարձր կամ փոքր մարմիններ, կը հարթուին փորձառութիւնով ի չյայտ եկած դժուարութիւնները։ Արդիւնքները քաջալերական են ու ակներեւ։

Անդին, Ա. Փ. Գ. կամ ասանձմէկները, դէսուդէն հրաժարութեամբ Անգլիոյ, չեն կրցած լման կազմակերպութիւն մը եւ գործնական գործ մը իրականացնել։ Անոնցմէ եօթը (Անգլիա, Շուէյտ, Դանիա, Նորվեկիա, Զուիցերիա, Աւստրիա եւ Փորթուկալ) նախորդ չաբթու հաւաքուելով Սթոքհոլմի մէջ որոշած են կազմել «Փոքր Ա. Փ. Գ.» մը դիւրացնելու համար իրենց միջեւ փոխադարձ առեւտուրը։ Առանց պիտի միանայ Ֆինլանտա — ուժերորդը — հակառակ Խրուշչեւի սպառին։

Փոքր Ա. Փ. Գ. առաւելաբար, ուղղուած է Գերմանիոյ դէմ. անոր բարգաւաճ արտաքին առեւտուրին դէմ իսկ կան վտանգ մըն է Սթոքհոլմի մէջ որր ուած որոշումներուն գործադրութիւնը։

Փոքր Ա. Փ. Գ.ի կազմակերպութիւնը՝ եթէ խնդրական ալ չէ, աւելի ճնշումի միջոց մըն է Գերմանիոյ վրայ որպէսզի ան, իր կարգին, աղդեցութիւն բանեցնէ Ֆրանսայի վրայ — թունդ հակառակորդ Ա. Փ. Գ.ի եւ ախոյեան Հ. Շ.ին — եւ 18երու կազմակերպութեան սահմաններն եւ իրաւասութեան տակ Ա. Փ. Գ. հաստատուի բոլորին մասնակցութեամբ, ուստի եւ Հ. Շ.ն դադրի դոյութիւն ունենալէ կամ գոնէ սահմանափակէ իր ծրագիրը եւ գործունէութիւնը։

Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել թէ վեցերը, Ֆրանսա մանաւանդ, պիտի հրաժարին Հ. Շ.էն ի նպաստ Ա. Փ. Գ.ին։ Սակայն դիւանագիտութիւնը կրնայ մի ջին ուղի մը գտնել։

Հ. ԹՕՓԱՔԵԱՆ

ՀՐԱԲՈՒԽ... ԿԱՐՍԻ ՎԵՐԵՒ

—o—

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը հաղորդեն թէ Կարսի մօտ Գարասըրըք լեռը հրաբուխի նշաններ ցոյց կուտայ։ Ըստ թուրք լրագրողներու նկարագրութեան, հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ, առայժմ, հրաբուխը ։—

Գագաթին հիւսիսակողմը իրարու չատ մօտիկ երկու բացուածքներէ 20 – 30 վայրկեան մէջտեղով մուխ ու փրփուր կը ժայթքեն եւ այս առթիւ ժայռի հսկայ կտորներ մեծ ազմուկով կ'իյնան վար ու կը լեցնեն Իւղիմլիւտէրէ առուն։ Մուխին թանձրութիւնը նուազած է մասամբ։ Ժայռերը 250 – 300 մեթր խորութիւն մը լեցուցած են առուին մէջ, որուն ջուրը չամքած է։

Քննիչ մարմինը, որ հրաբխային վայրը մեկնած ու ապա վերադարձած էր, Գարասըրըքի ոստրոտը, Իւղիմլիւքի չըրջակայքը քննութիւն կատարեց։ Մարմինը այս քննութեան ընթացքին լեռնէն իջնող ժայռի կտորուանքներուն մէջ հանդիպած է ծրոմի եւ փիրիթի կտորներու։ Գարասըրըքի արեւելեան չրջանին մէջ տակաւին պղալի է թանձր ծուխը։ Հաւանական է որ Կարս մեկնին երկրաբոյս մասնագէտներ։ Գարասըրըքի մէջ քննութիւն կատա-

—o—

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ

•

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը Սկիւտրի Մուրատեան վարժարանին մէջ կազմակերպած էր հայ լեզուի օր մը։ Փարիզի չրջանի վարժարաններու աչակերտներուն միջեւ։

Այս հանդէսը տեղի ունեցաւ ամսոյս սկիզբը, Փարիզի եկեղեցիի կրթական յանձնաժողովին հովանաւորութեամբ։

Զորս վարժարաններ իրենց մասնակցութիւնը բերած էին. Կեդրոնի (եկեղեցի), Պէլվիլ – Լիլլայի, Իսիի Խրիմեան եւ Ալֆորվիլի երկսեռ աչակերտները։

Ուսումնասիրացի նախագահ Պ. Ց. Ցաղոբեանի ձեռնարկին նպատակը բացատրող բացման խօսքէն վերջ, տեղի ունեցան նախ փոքրերու (10 – 14 տարեկան) եւ ապա մեծերու (15 – 18 տարեկան) արտասանութիւնները։

Քննիչ մարմին մը զոր կը կազմէին Տիկիններ Մ. Աթմաճեան, Զիթունի, Զիլինկիրեան, Թորանեան եւ Տէր եւ Տիկին Ամիրխանեան, արտասանութիւնները նօթագրեցին որու արդիւնքն եղաւ հետեւեալը։—

Փոքրերէն Ա.— Անահիտ Բիլիկեան (կեդրոնի վարժարան), Բ.— Նշան Բախլանեան (Խրիմեան վարժարան), Գ. — Եղսաբէթ Եղիպարեան (Խրիմեան վարժարան)։

Մեծերէն Ա.— Աղաւնի Ցովհաննէսեան (Պէլվիլ – Լիլլա), Բ.— Անիցա Եօթնեզ – բայրեան (Պէլվիլ – Լիլլա), Գ.— Նուարդ Ճիհանեան (Պէլվիլ – Լիլլա)։

Առանց տարբեցաւ համապատասխան մրցանակներ, իսկ բացառիկ մրցանակ մըն ալ յատկացուեցաւ Պ. Աբա Գրիգորեանի, որ ներկայացած էր անձնապէս։

Ուսումնասիրացը այս առթիւ հիւրասիրութիւններ կատարեց։

Եկեղեցիի կրթական յանձնաժողովին ատենապետ Պ. Յակոբ Տէր – Յակոբեան քանի մը խօսքով իր չնորհաւորութիւնները յայտնեց նախաձեռնողներուն եւ մաղթեց որ չարունակուի, դալ անդամ աւելի լայն սահմաններու մէջ, այս օգտակար ձեռնարկը։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

—o—

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՕՐ. ՇՈՒՇԻԿ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Վենետիկի հայ գաղութէն՝ Օր. Շուշիկ Միլտոնեան, 19 տարեկան, քանի մը օր առաջ աւարտած է Պենետէթթօ Մարչելլօ երաժշտանոցին տաւիղի իննամեայ դասընթացքը, բարձրագոյն նիշով եւ մասնաւոր յիշատակութեամբ։

Ինչպէս անցեալին, այս տարի եւս Օր. Միլտոնեան չահած է Թուպինչքայցն մրցանակը։

Հակառակ դեռատի հասակին, մերազգի տաւղահարուհին ուսուցիչ նշանակուած է երաժշտանոցին, եկող տարիէն սկսեալ։

Բացի Վենետիկէն Օր. Միլտոնեան ծանօթ է արդէն Իտալիոյ ուրիչ քաղաքներու մէջ՝ Պոլոնիա, Թրիէսթէ, Ուտինէ, Կոբրիկիա, 1954էն ի վեր, պարբերաբար, իր առած յաջող նուագահանդէսներով։

Յառաջիկայ Սեպտեմբերին պիտի մասնակցի տաւիղի միջազգային մրցումին որ, այս տարի, տեղի պիտի ունենայ Թէլ – Ավիվի մէջ։

—o—

ՏՏԱՅԱՆՔ

«ԱԼՊԵՄԱՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ», դրեց Արամայիս Սրապեան, 1959։ Հեղինակին հասցէն՝ Վիա Փաչինի 30, Միլանօ։

ԲԱԶՄԱՎԷՊ, պաշտօնական ամսաթերթ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան, Յունուար – Փետրուար 1959, Ս. Ղազար, Վենետիկ։

ՍԻՈՆ ամսագիրը, կրօնական, դրական, բանասիրական, պաշտօնական, հրատ. Երուսաղէմի հայ պատրիարքութեան, Մայիս – Յունիս, 1959։

ՋԱՀԱԿԻՐ հանդէս, Փալանճեան ճեմարանի Լասրանական Միութեան, թիւ 3, Յունիս 1959, Պէյրութ, Լիբանան։

—o—

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՍԱՌԱ

—o—

Ա.

Այր ու կին, թէ՛ քոյր ու եղբայր. չեմ պիտեր։

Երկուքն ալ մեղրամսոյ դունատութիւնը ունին, որուն վրայ չեկ ու գոռալ մարդերնին ոսկիի ցոլքեր կը թողու. միեւնոյն զիմագիծը, երեսի միեւնոյն ձուաձեւը, երկուքին վրայ ալ նուրբ ու քնքուշ բան մը։

Շոգենաւին մէջ ուր իմ մօտիկ նստած են, երիտասարդը վեր դարձուցած է քալթօին մուչտակաւոր օձիքը ու հորը ինկած աչքերէն՝ նայուածքը աննպատակ կը թափառի պատուհանէն դուրս, ծովուն վրայ։ Զի խօսիր ու գլխու չարժումնե րով միայն կը պատասխանէ իր ընկերուհիին, առանց դիտելէ դադրելու ծովը որ իր բոլոր ուշադրութիւնը գրաւած կը թուի։

Անիկա, ընդհակառակն, առողջութեան խրոխտ արտայայտութիւն մը ունի. մոխրագոյն բուրդէ չրջազգեստ մը հագած է, իր բնական գոյնին հետ՝ միօրինակութիւն մը կազմելու համար կարծես։ Նիհար ու բարձրահասակ կին մըն է, բարակ մէջքով ու տարօրինակ կերպով ուռուցիկ լանջքով մը, որուն դուրս ցցուած երկու սուր անկիւնները՝ իրենց հիմերուն վրայ թաւալող զոյգ մը վրաններու տպաւորութիւնը կը թողուն։

Ամբարտաւան նստուածք մը ունի որ կը վայլէ իրեն, ոտքը ոտքին վրայ, էրիկ մարդու մը պէս. պահ մը կը յողնի եւ ոտքին դիրքը կը փոխէ, ու մեռածի չրչիւն մը կուգայ պատմուճանին տակէն, ներզաչնակ ու փայփայող նուագի մը պէս, բեհեզէ հանդերձեղէններու ձայնը։

Այսպէս նստած, դիրք մը կարդալու տուած է ինքզինքը. էջերը կը դարձնէ հեռուէհեռ աենդոտ ձեռքով մը, երբեմն ընթերցումը կ'ընդհատէ, հիւանդին բան մը ըսելու, պարբերութիւն մը ցուցնելու համար. ժպտելով, ծիծաղելով իր մունջ բարեկամը խնդացնելու, անոր մոռացումած ճակատը պատող տրամութիւնը փարատելու յատնի ջանքով մը։

Այս խնամոտ հոգածութիւնը այդ վէս ու խիղախ կնոջ քով՝ հսկայ ծառի մը վրայ բացուած փափուկ ծաղկի մը ներգործութիւնը կը թողու ինծի։ Կը զմայլիմ վրանին ու նորէն կը հարցնեմ ինքնիրենս.

— Ա՞յր ու կին, թէ քոյր եւ եղբայր։

Բ.

Բրինքիբոյի մէջ ճանչցայ զիրենք, մեծահարուստ հրեայ ընտանիք մըն էին։ Էրիկը իր հօրեղբօրորդին էր ու անոր հիւանդագին վիճակը դիտնալով Սառա՝ ամուսնացեր էր հետը. երբեք ասիկա արդեօք մը չէր նկատած իրենց ամուսնութեանը ։Ինչ փոյթ, կրնային մեռնիլ. օր մը չէ նէ օր մը պիտի զատուէին աչխարհէս. կ'արժէր հաչուի դնել ասիկա։ Սպանելի տաք արիւնը կը խաղար իր երակներուն մէջ. ու սիրոյ մէջ ալ նորէն հրեայ շահախնդրի յանդուգն խմաստութիւնն էր որ ժառանգութեամբ փոխանցուեր ու մտեր էր այս դեղեցիկ կնոջ հոգւոյն մէջ։

Կարգուեր ու երջանիկ եղեր էին. բայց երթալով ալ աւելի ասստկացեր էր այն մաչող հիւանդութիւնը որ իր երիտասարդ ամուսինը կը հատցնէր։

— Ինձմէ էրկանդ, ըսեր էին իրեն։

Իր ախտավարակ խառնուածքը չկըրցաւ երբեք հանդուրժել այս պատուէրին. արտաքին ցուրտ ու անտարբեր երեւոյթին հակառակն էր ներքը ու երկու տարուան մէջ զիրենք այրող հուրը ճչմարիտ աւերումներ գործեր էր էրկանը վիճակին վրայ. օգափոխութենէ՝ եթէ ոչ բժչկութիւն՝ զէթ բարւոքում մը կ'ակնկալէին։ Ու հիւանդապահի մը պէս կ'ընկերանար ահա իր ամուսնին, ամբողջ խնամքի, դուրգուրանքի մթնոլորտի մը մէջ պահելով զայն, ճիշդ ինչպէս կանխահաս ծնունդով աչխարհ եկող երեխաները՝ արհեստական գաղջ մթնոլորտի մը մէջ կը մեծցնեն։

Բայց փոքրիկ բարելաւութիւն մը ամէն խոհեմութիւն մոռցնել կուտար իրենց ու նորէն անուղղայ չռայլի մը վարժութեամբ կը վատնէին այս չնչին դրամագլուխը։

Ցետոյ, զղջումի կուգար եւ հիւանդը վերատին կազդուրելու անդուլ աչխատութիւնը։

Ադէկ բարեկամ եղանք ամուսնին հետ ու չատ հեղ կ'երթայի իրենց տունը, զոր Բլաղանայի կողմը ընտրած էին, հիւսած փախչելով։ Պատուհանին քով իր լայն թիկնաթոռին մէջ ընկողմանած հիւանդին աչքը դուրան էր. ինչկը խորհէր արդեօք. կնոջը երեսը չնայելու տարօրինակ հիւանդութիւն մը կը դուչակէի. դրժդո՞հ էր անկէ. անոր վրդովիչ ներկայութեամբը՝ չէ՞ր նմաներ քիչ մը այն անանկ խաղամոլին որ ձեռքը դրպանը կը դեղերի հիմա, ուրիշներուն ձգելով սեղանը, որուն առենով բախտաւոր գահերէցն էր։

ԳՐԻԳՈՐ ՋՕՀՐԱՊ

(1 Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պ. Գրիգոր Գազանճեանէ Հաճի Գրի – գոր Գալպատայեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 2500 ֆրանք։ (Ի. Հրատարակութիւն)։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի կեդր. վարչութիւնը խորին շնորհակալութեամբ ըստացաւ, Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութենէն 210.000 ֆրանքի յատկացում մը, իր արձակուրդի կայանին մէջ տասը փոքրիկներու մէկ ամսուան ձրի բնակութիւնը ապահովելու համար, 1959ի ընթացքին։

Շնորհիւ այս օժանդակութեան, Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը ի վիճակի եղաւ հազար լիթրնոց ջրաբաշխ մեքենայ մը գնեղելու Պէյֆոնթէնի (Ժիւրա) իր հաստատութեան մէջ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբը Պէյֆոնթէնէն Փարիզ կը հասնի կիրակի 2 Օգոստոս, առաւօտեան ժամը 6.35ին կառ տը Լիոն։

Բ. խումբը Փարիզէն կը մեկնի 3 Օգոստոսին կառ տը Լիոն Փլաս տը լ'Օթէլ ժամը ճիշդ 22.30ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն յանձնախումբը, անհուն շնորհակալութեամբ ստացաւ Բ. անգամ ըլլալով Պէյրութէն Թամկոչեանէ յիսուն հազար ֆրանք, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան։

Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան։ — Մարսէյլէն Պ. Միշէլ Զաւուշեանէ երկու հազար Ֆր., Ժուանվիլ լը Փէնէն Պ. Մկրտիչ Եագոյեանէ հազար ֆրանք ՈՄՆ 5000 ֆրանք, Պ. Պ. Տիգրան Սալըրեանի մահուան առթիւ Աւետիս Պուրսալեան փոխան ծաղկեպսակի շինութեան կը նուիրէ հինգ հազար ֆրանք, Ստեփան Խաչմանեան հինգ հարիւր ֆրանք։

nuit et jour

snack-self service-glacier

ses plats chauds ou froids
sa terrasse face à la mer
glaces, patisseries maison

Galeries de l'Eden - Beach
JUAN - LES - PINS

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԱՂԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. «Քրիստափոր» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Ահարոնեան սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն յաւակցութիւն կը յայտնէ Այբի Տիկին Անուշ Եղիշէեանի, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեանի, Տէր եւ Տիկին Եղիա Եղիշէեանի, իրենց զաւկին, եղբօր եւ տագրին, տարաբախտ Յովհաննէս Եղիշէեանի մահուան առթիւ։

Եւ փոխան ծաղկեպսակի Հայ Մշակոյթի Տան կը նուիրէ 3000 ֆրանք։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ստանալ թերթը պէտք է զրաւոր դիմեն վարչութեան։ Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոփոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը։

Այս պայմանները չը պահպանող դիմումները զուտ զոհացում պիտի չտրուին. նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել։

Մեր հատաղնորդ ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր.։

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հաւատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը։

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՃՈՒԹԻՒՆ ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառաւ ստիպողաբար։ *Խիստ դիւրամատչելի դիմով եւ պայմաններով։* Փարիզի շատ մօտ Ռոնի–Սու–Պուայի կեդրոնը,

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻ "ՖՕՆ,, ՄԸ

Բնակութեան յատուկ երկու մեծ սենեակ եւ խոհանոց մը տրամադրելի։

Երկարամեայ բանուկ եւ շահաւէտ *գործ։ Գնորդին ֆրանճական հը – պատակ ըլլալը եւ կամ առեւ – տրականի քարտ ունենալը պայ – ման է։*

Դիմել ուղղակի՝

3 Rue Gambetta, Rosny/S/Bois

կամ հեռաձայնել՝

GAL. 81-02

ՇՔԵՂ ԳԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ամբողջ երեք օր, Սէն – Լուի մէջ (Պուլվ. Կրան – Փէն)

Հովանաւորութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կազմակերպութեամբ՝ Հ. Յ. Ակնուսի ենթակոմիտէի եւ « Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին։

Ա.— 31 Յուլիս, Ուրբաթ դիշեր ժամը 21ին։ Երաժշտահանդէս մասնակցութեամբ Անտրէ Րէնարի եւ ութ ուրիշ երգիչներու։

Բ.— 1 Օգոստոս Շաբաթ կէսօրէ ետք Մանկական խաղեր, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Քէֆէվեանի, Պուլի մեծ մրցում։

Coupe D. MATALON

Conseiller Général du 10ème Canton

15.000 ֆրանք, Ա. մրցանակ։ *Նոյն դիշերը ժամը 9.30ին պարահանդէս*

Camp. " La Germaine „ Orchestre Pierre VIGNAL

Գ.— Կիրակի առաւօտ՝ հոգեհանգիստ Թալի Ննջեցեալ ընկերներու յիշատակին։

Ժամը 11ին, ժողովրդային հատաքոյթ, եկեղեցիի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Պ. Պ. Յ. Պապիկեանի, Յ. Աղայեանի, Տ. Թադոյեանի, Ա. Քէօսէեանի, Կ. Փոլատեանի եւ Ժ. Միրիճեանի։ Կէսօրին՝ դիներ եւ ճաշ ի պատիւ Տ. Մաթալոնի եւ Իրմա Ռափիւցցիի (Պուշ–Տիւ–Ռոնի Վերակուսական) եւ միւս հիւրերուն, Պ. Զուզուրեանի ազարակը։

Կէսօրէ ետք — դաշտահանդէս, երգ, արտասանութիւն, ինչպէս նաեւ քրքջալիր դաւեչտ մը, հայկական պարեր Սէն Լուի Սիամանթօ խումբին կողմէ։

Ֆրանսերէն եւ հայերէն կ'երգեն՝

Suzy TOM

Révélation de l'Emission Paris-Cocktail

Charly Soavi

La Voix d'Or du Music-Hall

Դիշերը, ժամը 21ին պարահանդէս Քամփ. «Լա Ժէրմէն»։ Ճաշի մասնակցութիւն 800 ֆրանք։ Նախօրօք արձանագրուիլ՝ Քալաքը՝ Ա. Քէօսէեանի մօտ, Ֆօթօ Րէքլ եւ չրջանները՝ Հ. Յ. Դ. մարմին – ներուն մօտ։

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 9ին։

Մանրամասնութիւնները յայտրդով։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորներու ընտրութիւն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանին համար, 1) *Նախապատրաստական 8–7րդ դասարաններուն համար իբրեւ ուսուց – չուհի հայ օրիորդ մը, որ Ֆրանսական բարձրագոյն կրթութիւն ստացած ըլլայ. ի հարկին դիւերօթիկ։*

2) *Աչխատող կին մը, իբրեւ օգնական խոհարարուհի։*

Դիմել վարժարան, զրաւոր, տալով անուն, տարիք եւ հասցէ։

1 Bld. du Nord - Le Raincy
Seine-et-Oise

Գարունը կը վերսկսի գեղազարդել բնութիւնը, տերեւաթափ ծառերը կը գունաւորուին դալարով եւ ծաղիկներով, կեանքը կը վերանորոգուի

Ձեր բնակարանն ալ պէտք է որ վերանորոգուի

ՆՈՐ ԳՈՅՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱՐԴԱՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

Նոր կենսունակութիւն ստանալու համար

PEINTURES THOMLAC

16 bis, BOULEVARD SEBASTOPOL, PARIS (4e)

Tél. : ARC. 26-61 (Métro : Châtelet - Halles)

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

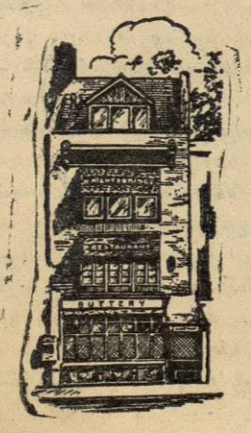
Իր սեփական արտադրութիւնը եղող արդիական գոյներով առաջնակարգ ՍԷՆԹԷԹԻՔ եւ ՎԻՆԻԼԻՔ նորոյթ իւղաներկներու, զեղարուեստական պատի թուղթերու, ԼԻՆՈԼԷՈՄՆերու եւ ՄԻԻՆԵՎԻԼՆերու տեսակները, նաեւ ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը պիտի հայթայթէ ձեզի, ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝

52, Rue de Chalon - Paris (12e)
64, Boulevard de Belleville - Paris (20e)
166, Av. Aristide Briand - Pavillons-sous-Bois (S.)
4bis, Rue Paul Vaillant-Couturier - Argenteuil (S.O.)
241, Rue Paul Vaillant Couturier, Alfortville (seine)
18, Rue Brézin (Paris (14e)

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆԸ

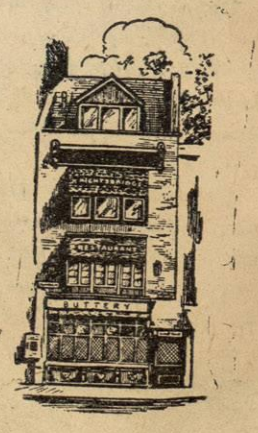

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
(HYDE PARK)

Knightsbridge Buttery 26, Knightsbridge, London S.W.I.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՕՂԻՆ

RAKI DUZE
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 8,30ԻՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ 2

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետութիւն, տար. 4000 ֆր. վեց. 2200
Արտասահման՝ տարեկան 5000 ֆրանք: Հատը 20 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
31
ՅՈՒԼԻՍ
VENDREDI
31 JUILLET
1959

35ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8457 35EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 15ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4358

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՊԱՏԱԿԷՆ ՇԵՂԱԾ

Ո՞վ է Բարեզործականի հերթական զոհ Բիւզանդ Եղիայեանը:

Ընթերցողները պիտի կարծեն թերևս, որ անիկա եթէ ոչ Դաշնակցական, գոնէ Դաշնակցութեան համակիրը մէկն է եւ իր այդ անձերելի յանցանքին համար է, որ այժմ կը պատժուի Բարեզործականի հակակաշնակցական վարիչներուն կողմէ:

Ըսե՛նք անմիջապէս, որ Մելքոնեանի պաշտօնանկ տնօրէնը ո՛չ միայն Դաշնակցական չէ, այլ երկար տարիներէ ի վեր եղած է Բարեզործականի անդամ եւ թոյնդ ջատագով անոր գործին:

Ինչպէս կը բացատրէ Թայմզ ավ Սայփրըսի յօդուածագիրը, Պ. Եղիայեան՝ դասախօս, գրող, ուսուցիչ եւ լեզուաբան՝ էհ՝ ամբողջ քսան տարի Անթիլիասի դպրեվանքին տեսուչն ու գլխաւոր ուսուցիչն է եղած: Կիլիկեան Թեմի այսօրուան մեր հայհոգեպաշտներէն եւ վարդապետնե-րէն շատեր իրեն աշակերտած են:

Բարեզործականի մարդիկն ու ռամկավարները իրենց գաղափարներուն եւ ուղղութեան մօտիկ մէկը ճանչցած էին զայն:

Այդ էր պատճառը, որ երբ կիլիկեան բազմապարեան Աթոռին վրայ բազմեցաւ Զարեհ Ա. Կաթողիկոսը, անոնք ուզեցին հարուածել այս վերջինը՝ Անթիլիասի դպրեվանքը զրկելով Եղիայեանի պէս կարեւոր ուժէ մը:

Ու Նիկոսիա տարին գայն՝ իբրեւ տնօրէն Մելքոնեան կրթական հիմնարկու-թեան:

Կիպրոսի անգլերէն թերթը կը գրէ, որ իր նոր պաշտօնին ձեռնարկելով, տնօրէնը հիմնական բարեփոխումներ մտցուց դպրոցին կրթական ու վարչական հին կարգուսարքին մէջ, արդիական դասա-դրքեր բերել տուաւ, ուսկոյց աշակերտներուն թիւը եւ նոր ուսուցիչներ պաշտօնի կոչեց:

Իբրեւ ձեռնհաս տեսուչ ու դաստիարակ՝ Պ. Եղիայեան քաոսրդ դարու բերդն անցեալ մը ունի իր ետեւ: Վկայ՝ իր հսկայացած հարիւրաւոր աշակերտները:

Ուրեմն, ո՛չ իր մասնաւոր պաշարն է խնդրոյ առարկայ, ո՛չ ալ՝ վարչական կարողութիւնը:

Անիկա պարզապէս զոհն է Բարեզործականի հակա-կիլիկեան քաղաքականութեան:

Շեղած իր բուն նպատակէն, Բարեզործականը փոխանակ բարեսիրութեամբ զբաղելու՝ քաղաքականութիւն կը խաղայ:

Իր դպրոցներուն մէջ կը տեղաւորէ ռամկավար եւ հակաշնակցական ուսուցիչներ, նպատակ չի ունենար միայն դպրոցներուն, որոնք դաշնակցական կամ Դաշնակցութեան համակիր հոգեբարձութեանց կողմէ կը մատակարարուին:

Փաստերը բազմաթիւ են Մելքոնեան կրթական հիմնարկութեան հայրենատեաց գործունէութեան մասին:

Անդրադառնալով Մելքոնեան կրթական հիմնարկութեան, չեն մոռցուած դեռ Դաշնակցական ուսուցիչներու դէմ կատարուած հալածանքները նախապատերազմեան չրջանին՝ օրուան տնօրէնին կողմէ:

Բարեզործականի հաստատաքննական առանձը մաղէ կ'անցընէ պաշտօնի կոչուելիք ուսուցիչները:

Նիկոսիոյ մէջ 5-6 տարի առաջ լուծուած էր «Հայաստանի Բարեկամաց Միութիւն»ը, բազկացած հակաշնակցականներ տարրերէ:

Այժմ Նիւ Եորքէն առացուած հրահանգներու վրայ Կիպրոսի մայրաքաղաքին մէջ նոյն տարրերը բացած են Բարեզործականի ակումբ մը՝ պայքարելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին դէմ, որուն հնազակայ է կղզիին Հայութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ

ԱՐԴԻՒՆՔԸ ԱՆՈՐՈՇ Է

Հերթը – կրամիքօ ճաշի ընթացքին մէկ կարեւոր որոշում տրուած է երկու նախարարներուն կողմէ: Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը առաջարկած է որ ժողովը վերջնապէս Օգոստոս 5ին, ինչ որ ալ ըլլայ անոր արդիւնքը: Հերթը, Օգոստոս 12էն սկսեալ, Սանթիակօ տը Զիլիի մէջ պիտի նախամահէ Ամերիկայի Արտաքին նախարարներուն ժողովին: Հանգամանքը արեւմտեան առաջին առաջարկն է զոր Ա. Միութեան պատուիրակը ընդունած է, առանց որեւէ վերապահութեան: Կրամիքօ դիտել տուած է սակայն Հերթըրի թէ մնացեալ քանի մը օրուան ընթացքին կարելի է բանակցիլ համաձայնութեան մը յանգելու համար:

Հինգշաբթի ցերեկ, Ֆրանսայի Արտաքին նախարարին ապարանքը տեղի պիտի ունենար «աշխատանքի ճաշ մը»: Անկէ առաջ, Հերթըր եւ Կրամիքօ չորս ժամ դլուխ-դլխի խօսելով փորձեցին ճշդել դիրքերը: Ինչպէս կը հաղորդեն լաւատեղեակ չրջանակները, խորհրդային ծրագիրը ոչ մէկ ձեւով կը տարբերի նախորդէն (Յունիս 19) եւ անշուշտ չի կրնար նկատի առնուիլ արեւմտեաններու կողմէ: Ա. Միութիւնը կը պնդէ որ Դաշնակիցները միայն 4000 զինուոր պահեն Արեւմտեան Պերլինի մէջ (ունին՝ 11·000) եւ ինչպէս դրած էինք երէկ, անպայման չփոխ տեղծուի երկու Գերմանիաներու միջեւ:

Այս պայմաններու տակ, դժուար է որեւէ նախատեսութիւն ընել ժողովին արդիւնքին մասին: Համաձայնութիւն մը չատ խնդրական կը մնայ: Այս ժողովին արդիւնքէն կախում ունի նաեւ վերին ժողովի դումարումը որուն կողմնակից-ներն են՝ Ա. Միութիւն եւ Անգլիա — այս վերջինը միշտ մտահոգուած է Ամերիկա-Ա. Միութիւն համաձայնութենէ մը, իր դլխուն վրայէն — հակառակ են առայժմ՝ Ֆրանսա եւ Ամերիկա:

Լաւատեղեակ կան տակաւին որոնք, երկու պատճառներով, կը յուսան որ ժողովը կրնայ համաձայնութեան մը դալ: Առանց նկատի առած կարելիութիւններն են.— ա) եթէ Խրուշչեւ Ամերիկա այցելէ, ինչպէս Մ. Նահանգներու կարդ մը չրջանակները կը փափաքին, վիճաբանութիւնները կը չարունակուին Այդընհաուըր-Խրուշչեւ խօսակցութիւններով:

բ) Զորս Մեծերու Արտաքին նախարարները Նիւ Եորք պիտի ըլլան Սեպտեմբերին ՄԱԿի Ընդհանուր Ժողովին առթիւ, եւ կրնան կրկին հաւաքուիլ, փընեւի ժողովը չարունակելու համար:

Յուսակ է սակայն թէ Պերլինի չուրջ համաձայնելու համար խակ, անհրաժեշտ է որ վերջին վայրկեանին Ռուսերը կարդ մը զիջումներ ընեն:

Խորհրդային բանբեր մը յայտարարեց թէ տակաւին կարեւոր տարակարծութիւններ կան. արեւմտ. բանբերներն ալ կը հաստատեն որ ոչ մէկ յառաջդիմութիւն կայ Ժնոտ. Միութեան ընդդրկած դիրքին մէջ:

Երկու կողմերն ալ իրարմէ յուսախար են, որովհետեւ կենսական տարակարծութեանց չուրջ, ոչ մէկը տեղի կուտայ:

ՍՓՅՔԸՆՀԱՒՈՒԼԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՅՈՒԼԻՍԸ

Միացեալ Նահանգներու Նախագահին հերթական մամուլի ասուլիսը ոչ մէկ յատակ նորութիւն բերաւ: Ծանօթ է արդէն Այզընհաուըրի խօսելակերպը.— «Այո, բայց...» որ ուշադրութիւնը գրաւած է բոլոր լրագրողներուն: Կարդ մը հիմնական կէտերու չուրջ սակայն, Նախագահը պարզած է իր կարծիքը: Անդրադառնալով Փրնեւի ժողովին, Այզընհաուըր չէ յայտարարած թէ կացութիւնը յուսահատական է, բայց չեշտած է թէ ներկայ պայմաններու մէջ, այդ ժողովը պէտք եղած տուեալները չի ներկայացներ, արդարացնելու համար Վերին ժողովը:

Նախագահը իր դոհունակութիւնը յայտնած է նաեւ այն «սքանչելի» ձեւին համար, որով Նիքսըն դէմ կը դնէ Ա. Միութեան մէջ տեղծուած բոլոր դժուարութեանց: Ըսած է նաեւ թէ Նիքսըն կրնայ խօսիլ Խրուշչեւի հետ այս վերջինին հաւանական այցելութեան չուրջ, Ամերիկա, բայց անոր չի պատկանիր պաշտօնական հրաւէրը ուղղել:

Ծը Ծրծն

ԽՐՈՒՇԻՆ ԱԿԱՆՋԸ ՉՀԱՍՆԻ

—o—

Անփառունակ պատմութիւն մը:

Նիւ Եորքի մէջ, թենիսի մեծ-աղայական Ակումբի մը վարչութիւնը թոյլ չտուաւ որ Միացեալ Ազգերու բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն մէկուն, Րէլֆ Պանչի մանչուկը անդամ ըլլար Ակումբին: Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ, կրտսեր Րէլֆ Պանչը փղոցէն անցնող Իրլանտացիին, Իտալացիին կամ Հայուն գոյնը չունի: Խափշիկ է եւ իր նախահայրերը եկած են Ափրիկէէն:

Հայր Պանչ, անցեալ օր, բար դրաւ կուրծքին — թերեւս, իր աչքերն ալ լեցուեցան — եւ իր մանչուկին բացատրեց թէ ինչու զինքը չէին ընդունած.

— Խափշիկ ենք, տղաս, ձերմակ չենք ... Եւ մեր մորքին գոյնին համար է որ մեզ շատ մը տեղերէ ներս չեն առներ...

Կրնամ երեւակայել թէ մանչուկը ին-չեր հարցուցած է իր հօրը եւ հայրը ինչպէս պատասխանած է:

— Բայց, հայրիկ, ճգի, Միացեալ Ազգերու պաշտօնատունը բարձր պաշտօն մը տուեր են, դո՛ւն ես ըսողը... Քաղաքական գործերու փոխ-տնօրէնն ես եղեր... Եթէ ես Սեւ եմ, դո՛ւն ալ Սեւ ես... Մամաս ալ Սեւ է... Ըսել կ'ուզես որ Ֆորէսթ Հիլզի թենիսի Ակումբը աւելի՞ բարձր տեղ է քան այդ միջազգային հիմնարկութիւնը...

— Այնպէս կ'երեւայ, տղաս... Ակումբին նախագահը բացատրեց ինծի թէ խափշիկներն ու Հրեաները իրենց հաստատութեան անդամ չեն կրնար ըլլալ եղեր...

— Բայց, ինչո՞ւ, հայրիկ... Խափշիկն ու Հրեան մարդ չե՞ն... Անասո՞ւն են... Շո՞ւն են... Աղէկ միտքս ինկաւ — կը յիշե՞ս անցածները, դուն ու ես նաշարան մը գացինք... Տեսա՞ր պատին վրայ ինչ գրուած էր — «Շուները ներս չեն կրնար բերուիլ»... Այս մերժումն ալ ատոր չի՞ նմանիր... Մենք շո՞ւն ենք, հայրիկ որ Սպիտակներուն յատկացուած Ակումբի մը անդամ չենք կրնար ըլլալ... Ես բան չհասկցայ այս գործէն... Պիտի բողոքե՞ս, հայրիկ... Ես ֆու տեղդ ըլլամ, Նախագահին նամակ կը գրեմ... Մեր Նախագահը բարի մարդ է... Կարելի է բան մը ընէ...

— Ո՛չ, տղաս, Նախագահը ձանձրացնելու պէտք չկայ... ժամանակը գայ, այս օրէնքը կը փոխուի...

— Վա՛յ, ուրեմն ատանկ օրէ՞նք կայ... Օրէնք մը, որ կ'ըսէ թէ Սեւերը, Հրեաները — ու բանի մը տեղեր ալ, շուները — ներս մի՛ առներ: Չեմ հաւատար, որովհետեւ հաւատալիք բան չէ...

— Իրա՛ւ հաւատալիք բան չէ, բայց իրողութիւն է, տղաս: Կարգ մը նահանգներու մէջ, մենք Սեւերս, զրկուած ենք կարգ մը իրաւունքներէ...

— Հայրի՛կ, ըսէ նայիմ — մեծ պատերազմ մը եղեր է... Այդ պատերազմին մէջ մեր մորքին գոյնը ունեցողները կռուեցա՞ն Ընթրլ Սեմին համար...

— Հարկա՛ւ կռուեցան, տղաս... Կռուեցան ա՛յս հայրենիքին համար, որուն տէրերէն մէկն ալ դուն ես... Եւ ուրիշ հայրենիքներու համար... Եւ ազատութեան ու արդարութեան համար...

— Ուրեմն, կոխի ատեն Սեւերը կը կանչեն, ուրախութեան ատեն Սեւերէն հեռո՞ւ կը փախչին, հայրիկ...

— Երբեմն, այո՛ այդպէս կ'ընեն...

— Բայց, մեր վարժուհին, անցեալները ըսաւ թէ Նախագահը ճառ մը խօսեր է եւ ըսեր է որ խտրութիւն դնել Սեւին ու Սպիտակին միջեւ «բարոյապէս անարդար է»: Այս եղածը անարդար չէ՞, հայրիկ:

— Այո, այո՛, գոյնդ ինչ ընենք, տղաս... Սպասելու ենք որ մարդիկ իրենց հոգին մաքրեն եւ հասկնան, վերջապէս, որ մորքին Սեւութիւնը չէ որ մարդս կը սեւցնէ, այլ հոգիին սեւութիւնը... Այս տեսութեան հեղինակն է, կ'ըսեն, հայ Յոգովուրդը... Ժամանակ պիտի առնէ մինչեւ այս ճշմարտութիւնը հասկնան: Դուն, նիմա, գնա ֆու Սեւ ընկերներուդ հետ թենիս ու փութպոլ խաղա:

×

Յետ Գրութեան — Խրուշչին ակռանջը չհասնի այս սրտաճմլիկ լուրը...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՆԻՔՍԸՆԻ "ՋՐՈՅՑՆԵՐԸ"

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Փոխ-Նախագահ Նիքսըն կը չարունակէ իր ճամբորդութիւնը: Նովոսիպիրսքէն եօք, ամերիկեան պատուիրակութիւնը հասաւ Սվերտլովսք (Ուրալ): Գործադուլ մը այցելած տաեն, Նիքսըն չհանդիպեցաւ խօսակցութիւններ ունենալու բանուորներուն հետ: Տարակոյս չկայ, օտար մամուլին համար, որ կարգ մը բանուորներու հարցումները՝ փոխ-նախագահին, այնքան ալ յանպատրաստից չէին, այլ կուսակցական գծով «կազմակերպուած»:

Կրիկորի Ֆեետրովիչ անուն 30 տարեկայ բանուոր մը մօտենալով Նիքսընի հարցուց.— «Ուրախ ենք ձեր ճառերը եւ բարեկամական խօսքերը լսելով, բայց կըրնա՞յ ձեզի հարց տալ թէ ինչո՞ւ Ամերիկացիները զինուորական կայաններ ունին օտար երկիրներու մէջ, մինչ Ա. Միութիւնը իր սահմաններէն դուրս, ոչ մէկ զինուորական կայան ունի»:

Նիքսըն կը պատասխանէ.— «Ա. Միութիւն ալ բանակ ունի արեւելեան Գերմանիա եւ Լեհաստան, ինչո՞ւ»:

— «Խորհրդային բանակ չկայ այդ երկիրներուն մէջ»:

Նիքսըն.— «Լեհաստանը ձե՞ր երկիրն է, արեւելեան Գերմանիան ձե՞ր երկիրն է, Հունգարիան ձե՞ր երկիրն է: Ոչ, ուրեմն ինչո՞ւ զօրք կը պահէք հոն:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Փոխանակ հայապահպանման, տղզա – պահպանման որբազան գործին նուիրուելու եւ ընդհանուր միութիւն դառնալով օգնելու սփիւռքի բոլոր դպրոցներուն եւ կարօտ մտաւորականներուն, Բարեզործականը դուս fաղաքական կազմակերպութեան է վերածուած այսօր, պարզապէս պայքարելու համար Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ անոր համակիր հիմնարկութեանց դէմ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԵՏ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՈՍՏԿԱՆԻ ԶՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀԸ

Ոստիկանապետ Յովհաննէս Ոստկանի զօրական պատկերասրահը Երեւանի մէջ հիմնուած է 1911 թուականին։ Ան ունեցած է 1911-1914 թուականներուն 200-ի չափ նկարներ։ Ներկայիս անոնցմէ միայն 90-ը կը գտնուին Ազգային պատկերասրահին մէջ։ Մնացեալները կորսուած են։

Ոստիկանի զօրական պատկերասրահը ունի հետաքրքրական պատմութիւն։ Ան ստեղծուած է Ռուսիոյ Ներքին գործոց նախարարութեան հրամանով։ Նախարարութիւնը ոստիկանական ուժերու հրամանատարութեան միջոցով պատուիրակներ ղրկած է Կովկասի տարբեր շրջանները, որպէսզի հաւաքեն տեղական ազգագրական նկարներ։ Ոստիկանը ստացած է այդ նկարները եւ ապա պատուիրած է զանոնք ներկայացնել Ռուսիոյ մէջ։ Ան ցանկացած է ցոյց տալ, թէ ինչպէս կ՚ապրին Կովկասի ժողովուրդները։

Ոստիկանը ուզած է նաեւ ցոյց տալ, թէ ինչպէս կը կատարուի ոստիկանական ծառայութիւնը։ Ան ուզած է ցոյց տալ նաեւ, թէ ինչպէս կը կատարուի ոստիկանական ծառայութիւնը։ Ան ուզած է ցոյց տալ նաեւ, թէ ինչպէս կը կատարուի ոստիկանական ծառայութիւնը։

Ոստիկանը

ԱՐԴԻ ԼԵՀԱՍՏԱՆԸ

ՄՄԲ.— Տասնըվեցերորդ դարուն արդէն եւ մասնաւորաբար Լեհաստանի Լը – վով (Լէմպէրկ) քաղաքին մէջ, կարեւոր հայկական գաղութ մը ունեցած ենք: Մինչեւ իսկ, երկար ատեն, տեղւոյն քեմին Եպիսկոպոսը Հայ է եղած : Դարե – րով ամէն ճիգ կատարած է մեր այնտեղի գաղութը որպէսզի դպրոցով, եկեղեցիով եւ այլ կազմակերպութիւններով հայ մը – նաւ իրերայաջորդ սերունդները :

Այժմ լեհացած է մեր գաղութը : Բայց հայ անունը, պատմութիւնը եւ կարգ մը աւանդութիւններ դեռ կենդանի են շատ մը հայածին Լեհերու սրտին մէջ:

Ստորեւ բաղդատած մը *Լը Մոնտ* օրա – թերթին յօդուածէն՝ նուիրուած արդի Լեհաստանի 15րդ տարեդարձին :

1944, Յուլիս 22ին , *Ռուսերը դրաւած ըլլալով Լեհաստանի մեծագոյն մասը՝ Վիսթուլի արեւելեան կողմը, Լուպլինի մէջ կազմուեցաւ Ազատագրական Ազգա – յին Մարմին մը : Այս անունը անկասկած կ'ընդգծէր նմանութիւն մը՝ Ալժերիոյ Ազգային Ազատագրական չարժումին հետ, իրականին մէջ սակայն, Լուպլինի Մարմինը սկիզբէն իսկ եղաւ աւելի ճիշդը խորհրդային իշխանութեան դործակատա – րը քան լեհ ժողովուրդին, որ կարմիր բանակին կողմէ նոր ազատագրուած էր հիթլերական սարսափելի դրաւումէն :*

Երբ այսօր, ժողովրդական Լեհաստա – նը արտակարգ չուքով կը ոտնէ այս դէպ – քին տանըհինդամեակը, Խրուչչեւի ներ – կայութիւնը Վարչապետի պատուոյ ամ – պիոնին վրայ աւելի չուտ կը խորհրդա – նչէ այն պարագան թէ այսօրուան լեհա – կան վարչաձեւը արդիւնքն է խորհրդային կամքին, քան՝ լեհական ազգային բազ – ձանքներուն :

Քսաներորդ դարու երկրորդ մասին , պատմութեան տրամաբանութիւնը այն – պէս կը պահանջէ, որ չորս կողմէն ժողո – վրդավար հանրապետութիւններով չրջա – պատուած երկրի մը մայրաքաղաքը, ռուսական սահմանէն 150 մղոն հեռու , կրնայ պատկանիլ միայն ընկերվարական հաստուածքին :

Մինչեւ այսօր տակաւին վիճաբանու – թիւններ տեղի կ'ունենան ինչպէս Լեհաս – տանի, այնպէս ալ արտասահմանի մէջ , թէ՝ ի՞նչ պիտի պատահէր եթէ Ռուզվելթ եւ Չըրչիլ աւելի հաստատամտութիւն ցոյց տուած ըլլային Եալթայի մէջ : Այդ վիճաբանութիւնները բոլորովին տղայա – կան են :Փորձը ցոյց տուաւ թէ խորհր – դային բանակէն դրաւուած, եւ կամ այդ բանակի միջամտութեանց կարելիութիւն – ներու սահմաններուն մէջ ինկող բոլոր երկիրներուն համար, բացի ընկերվարու – թենէն ուրիշ վարչաձեւ անկարելի էր :

Բոլոր անոնք որոնք պիտի տարուին մոռնալու այս իրողութիւնը, կրնան մը – տաբերել թէ ինչպէս 1956ին հունդար ժո – ղովուրդը ի կարգ հրաւիրուեցաւ :

Ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնէ տանը – հինգ տարուան համաբատասխանութիւնը :

Այն օրէն, երբ «արդարութեան ժամ»ը հնչեց Լեհաստանի մէջ — եւ այս կա – տարուեցաւ հոն Մոսկուայի կողմէ հրա – ւիրակուած ապատալինացման նախօրեա – կին — Վարչապետի վարչաձեւը կը հաս – տատէ յաճախ թէ երկրի իրագործած յա – ռաջդիմութիւնները պէտք չէ որ նժարի տրուին դրամատիրական ամէնէն յառա – ջացեալ երկիրներուն մէջ կատարուածին հետ :

« Դրամատիրական մնացած Լեհաստան մը, կը հաստատէ ան, երբեք պիտի չըլ – լար ուրիչ Ֆրանսա մը կամ արեւմտեան Գերմանիա մը, այլ աւելի չուտ, պիտի ըլլար Յունաստան մը կամ Փորթուկալ մը :

Փոխանակ համեմատութիւն մը ընելու դրամատիրական բարգաւած երկիրներու հետ, Վարչապետի վարչաձեւը կը նախ – ընտրէ ներկայ Լեհաստանը համեմատել Փիլսուտսքիի եւ «գնդապետներու » Լե – հաստանին հետ :

Թուանշանները չէ որ կը պակսին այս հպարտութիւնը հաստատելու համար :

Ներկայիս Լեհաստան կ'արտադրէ չորս անգամ աւելի պողպատ, քան պատերազ – մին առաջ, բազմաթիւ անգամներ աւելի ածուխ, պղինձ եւ ուրիշ այլ մետաղներ, եւ անհամեմատ աւելի թուով մեքենաներ եւ ելեկտրական ուժ :

Անիկա մեծ յաջողութիւն մըն է, եթէ նոյնիսկ նկատի առնենք նախկին գերմա – նական հողերու կցումը եւ ճարտարար – ուեստի մարզին մէջ կատարուած խոյան – քը :

Ընկերվարական Լեհաստանը մէկ ան – գամէն ջնջած է նախապատերազմեան շր – ջանին մեծագոյն պատուհասը — ան – դրագիտութիւնը եւ դպրոցներու պակասը հարիւր հազարաւոր երախաներու հա – մար :

Հողաբերութիւնը — զարտուղութիւն մը՝ որ Փիլսուտսքիի Լեհաստանը պահած էր — ջնջուեցաւ, ինչ որ կարելի դար – ձուց բազմաթիւ հողազուրկ գիւղացի – ներու ողբերգական դրութեան փարելոք – մը : Եւ վերջապէս, տասնըհինգ տարինե – րու ամենափայլուն յաջողութիւնը եղած է աւերակոյտերու վերացումը եւ մանա – ւանդ հին ճարտարապետութեան զանձե – րու վերակառուցումը.— Հին Վարշաւան, կաթնքը, Վրոքլաւի գոթական եկեղեցի – ները :

Հակառակ այս բոլորին, սակայն, Լե – հաստան այսօր կը մնայ Եւրոպայի ամէ – նէն աղքատ երկիրը :

Լեհաստանի համայնավարները այս պարագան կը վերագրեն սթալինեան ճըն – շումին եւ կը պնդեն թէ այդ ճնշումն է եղած ուղղակի պատասխանատուն : Ա – տոր արդիւնքն են եղած բոլորովին անի – մաստ ճարտարարուեստականացում մը եւ համագործակցութիւն մը, որոնք ուղղա – կի անանկութիւն մրն են յառաջացուցած :

Տեղական զեկավարներու անճարակու – թիւնը ատոկացուցած է խորհրդային պարտադրանքներու չարաղէտ հանգա – մանքը : 1936 – 1938ի մաքրագործումնե – րու ընթացքին Ստալին լեհական համայ – նավարներու ընտրանին մաքրագործելով, վտանգեց նոյնինքն լեհական համայնա – վարութեան ապագան :

Ի հարկէ, 1956էն ի վեր, յատակ դատա – պարտութիւնը չատ մը մարզերու մէջ յա – ռաջդիմութիւն արձանագրեց : Սակայն երկուան եկած բարելաւումները չեն կր – նար արդարացնել այն վարկածը, թէ՝ ընկերվարութիւնը իր փորձերը կատարեց Լեհաստանի մէջ, ինչպէս վերջերս յայ – տարարուեցաւ Վարչաւայի մէջ, բազմա – թիւ պաշտօնական բերաններու կողմէ :

Ընկերվարական ամոյն երեւոյթի մը տակ ծածկուած, հողագործութիւնը ամ – բողջութեամբ կը մնայ յատուկ չահա – գործողներու ձեռքը :

Անհատին ազատութիւնը բաւականա – չափ կը յարգուի եւ իշխանութեանց դէմ յաճախ ըմբոստ լեզու մը կը գործածուի եւ բազմաթիւ մտաւորականներ հազիւ թէ կը քաղարկեն իրենց ընդվզումը տիրող վարչաձեւին դէմ :

Եւ վերջապէս, դոյութիւն ունի եկե – ղեցին զրեթէ բացարձակ գերակչռու – թիւնը եւ ներկայիս Վարչաւայի դարոց – ներէն միայն երեքին մէջ է որ կրօնա – պետութիւնը չուսուցանուիր, իսկ լեհա – կան յեղափոխութեան կեդրոնը հանդիսա – ցող Լոցի մէջ, միայն մէկ դպրոց է որ դուրկ է ուսուցման այդ առարկային :

Եւ ճիշդ այս պատճառներուն համար է որ Գ. Կոմուլքայի Լեհաստանը կը վայե – լէ ոչ — համայնավար աշխարհին հա – մակրանքը :

Այսուհանդերձ չատ կանուխ է կարծե – լու համար որ անհատի նուազագոյն ա – զատութիւնը եւ համայնավարութիւնը անբաղդատելի են : Աւելի միայն ապա – գան կրնայ ըսել : Միայն այդ ապագան է որ պիտի կրնայ ապացուցանել թէ որեւէ համայնավար երկիր պիտի կրնայ իր « ճամբան հարթել դէպի ընկերվարու – թիւն » :

Սակայն, Լեհաստանի օրինակը ցոյց կուտայ արդէն թէ Մոսկուան կրնայ ըն – դունիլ եւ հանդուրժել ներկայութիւնը իր կողքին երկրի մը, բաւական է որ ան ըլ – լայ համայնավար դրսեւորելոյթով, ուր ի – րագործուած համայնավարութիւնը ոչին – չով կը նմանի Ռուսիոյ մէջ գործադրուած կիրարկուած ձեւին :

Լեհաստան կատարած իր յաճախակի այցելութիւններու ընթացքին, Խրուչչեւի արտասանած խօսքերէն ամէնէն աներա – կանը այն էր երբ այս վերջինը կը յա – ւակնէր թէ՝ «դաղափարական դետնի վը – րայ Ռուսաստան եւ Լեհաստան կը հե – տեւին մեւեռոյն ուղիին » :

Ուրիշ պատճառ մը եւս գոյութիւն ու – նի, որուն չնորհիւ Լեհաստան արժանի է մեր համակրանքին :

Աչխարհի մէջ գոյութիւն չունի ուրիշ երկիր մը, բացի Իսրայէլէն, ուր Ֆրան – սան տակաւին պահած ըլլայ իր նախկին վարկը :

Արտաքին աչխարհի մասին իրենց կազ – մած կարծիքին մէջ, Լեհերը միչտ ալ կը տեսնեն Ֆրանսան իբրեւ ժամանակակից մչակոյթի առանձնաչնորհեալ երկիրը եւ ընդհանրապէս մարդկային մտածումի ազատ հողը :

Զափազանց զբաղած իր ներքին հոգե – րով, Ֆրանսան դժբախտաբար տեղեակ չէ այս կացութեան :

Այս տօնական օրերուն , մաղթելի է որ Լեհերը, թէ դեկավարները եւ թէ ժո – ղովուրդը, մնան այն ինչ որ են .— ժո – ղովրդավարութիւն մը՝ ոչ նման միւս – ներուն :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ պաչտօնակից՝ Ագդակի Տէր եւ Տնօրէն Գ. Հայկ Պալեան Լիբա – նան վերադարձած է երեք ամիս Ամերի – կա մնալէ յետոյ :

ՊՈՍԹՐՆի մէջ, Յուլիս 18ին, ճաչ մը տրուած է ի պատիւ ընկերներ Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Հայկ Պալեանի : Նախագահած է Լիբանանի առաջնորդ՝ Տրէն Արք. Բարոյեան : Խօսք առած են ընկերներ Յովհաննէս Տէր Յովհաննէս – եան, Վ. Դարպասեան, եւ Գ. Յալիկեան : Հ. Օ. Մ.ի կողմէ՝ Տիկին Ս. Մխիթար – եան : Խօսած են նաեւ Ճ. Մանտալեան, Ճ. Թաշճեան, Գ. Մխիթարեան, Ե. Ար – մէթեան, Ա. Թէրլէմէզեան, Բ. Նաւա – տարգեան, Ժ. Միսաքեան, Ա. Շիրակ – եան, Համատեղ եւայլն : Սրբազան Հօր խօսքէն յետոյ, օրուան հիւրերը իրենց շնորհակալութիւնը յայտնած են :

Նիւ ԵՈՐՔ հասած է ամերիկահայ ազգ. համայնքին առաջնորդական փոխա – նորդ՝ Հրանտ Եպիսկոպոս Խաչատուր – եան, որ տարի մը առաջ արդէն Ամերիկա էր : Վերջերս եպիսկոպոս ձեռնադրուելէ ետք Անթիլիասի մէջ, Հրանտ Եպիսկո – պոս արդէն իսկ ձեռնարկած է իր պաշ – տօնին Նիւ Եորքի առաջնորդարանին մէջ :

ՄՈՌՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԽՄՈՂՆԵՐԸ

★

Վերջերս, Մարսիլիոյ նաւահանգիստի նաշարաններուն ու գարեջրատուներուն մէջ նկատուած է, որ յաճախորդներէն շատեր, կը նստին, կը նաշեն ու կը խը – մեն, եւ ապա՝ առանց իրենց հաշիւները վճարելու՝ կը մեկնին, իբր թէ մոռնա – լով : Ասոր վրայ, գարեջրատան սրամիտ տէրը, Սէն Լուի արուարձանէն , խոշոր գիրերով գրած է պատին վրայ· «Եթէ հոս կուգաք խմելու, մոռնալու համար , վճարեցէք կանխաւ՝ երբ դեռ կը յիշէք»:

երկիր մը, բացի Իսրայէլէն, ուր Ֆրան – սան տակաւին պահած ըլլայ իր նախկին վարկը :

Արտաքին աչխարհի մասին իրենց կազ – մած կարծիքին մէջ, Լեհերը միչտ ալ կը տեսնեն Ֆրանսան իբրեւ ժամանակակից մչակոյթի առանձնաչնորհեալ երկիրը եւ ընդհանրապէս մարդկային մտածումի ազատ հողը :

Զափազանց զբաղած իր ներքին հոգե – րով, Ֆրանսան դժբախտաբար տեղեակ չէ այս կացութեան :

Այս տօնական օրերուն , մաղթելի է որ Լեհերը, թէ դեկավարները եւ թէ ժո – ղովուրդը, մնան այն ինչ որ են .— ժո – ղովրդավարութիւն մը՝ ոչ նման միւս – ներուն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՍԱՌԱ

Բ.

Այո, ուրիշներուն պիտի թողուր այս կինը, իր սպառիչ հրապոյրներովը որ հի – մա տարտամ կերպով մը կը յիչեցնէր ինծի այն հոյակապ ապարանքներէն մէ – կը, որուն տէրը մեկնելու հարկադրուած՝ կանխահոգ հեռատեսութեամբ ինքը մէջը եղած առնէն պիտակ մը կը փակցնէ սա բառերով՝

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Գ.

Իր բազմաթիւ սիրողներուն մէջ ամէ – նէն վեհերոտը ես էի. Համարձակները կային, ձեռներէցները, քծնողները, պա – հանջողները, ամրողջ հաւաքածոյ մը , տեսակ մը սիրահարներու Թանգարան : Ինծի՝ վերջապահին մէջ աննչան անկիւն մը միայն արուած էր. ոչ մէկուն համար հաչուի առնուելիք մրցակից մրն էի. ո – չինչ ունէի Սառայի պէս արտակարգ կնոջ մը առջեւ չնորհ գտնելու համար. իմ՝ աչ – խարհի սրղողած իմաստասէրի խոհում – ներս անչուչտ իր ջիղերուն կը դպչէին ու ու անկապ խօսքերս, որոնք ցիր ու ցան մտածումներուս ցոլքերն էին, չահեկան բան մը չէին կրնար ըլլալ իրեն համար :

Անդին՝ իր չուրջը մարդիկ կային որ նրբամտութեան հեղեղներ կը թափէին . հանճարեղ բառերով, անակնկալ պատ – րաստութիւններով կը խնդացնէին իր անտարբեր դէցուէի դէմքը : Ամէ – նուն կ'ըսէր միչտ.

— Էրիկս հիւանդ է ու սիրտ չունիմ :

Ատով իմ սրտիս ալ աւելի կը մօտենար, վանդի ես ալ կը սիրէի այս հիւանդը : Բանաստեղծի ու արուեստագէտի խառ – նուրդ մը կար այս մարդուն վրայ եւ ազ – նուական բան մը որ համարում ու պատկառանք կ'ազդէր ինծի : Եւ տեսնե – լով երիտասարդ կինը՝ հաւատարիմ իր սիրոյն ու անձնուիրութեանը մէջ, իմ սէրս ալ պարզապէս հիացումի կը փոխ – ուէր ու անմոռնչ կը պաչտէի զինքը ան – մատչելի ու աննիւթ արարածի մը պէս : Գոհ էի երես չտալուն համար զինքը չըր – ջապատող մարդոց, որոնք անկարելիից կը մտածէին այս տունը, իրենց փողկապին հանգոյցը, չալիկին անբիծ սպիտակու – թիւնը ցուցնելով :

Սառա առաքինի կին մըն էր, աչխար – հային երանութենէն իր արդար բաժինը առած ու վայելած կին մը՝ որ իր իրա – ւունքէն աւելի չուզեր եւ գիտէ իր սրտին ու իր մարմնին իշխել :

Այսպէսով իր բարոյական նկարագիրը մեծնալուն հետ՝ իմ պաչտումս ալ կ'ա – ւելնար իր անձին համար. իր քալուածքը կը ճանչնայի ոտնաձայնէն. իր թաչկինա – կը կը զանազանէի ծաւալած հոտէն. իր փոքրիկ սովորութիւնները, քմահաճոյք – ները զոց պիտէի վազեմի բարեկամի մը պէս :

Ու արդահատանքս հիւանդէն աւելի ա – ռողջին կ'երթար. մեղքցուելիքը այս ման – կամարդ կինն էր որ իր անապատ զորովի դանձերը անտես թաղելու ու իր երիտա – սարդի իղձերը ու դողերը զգալու արի – ութիւնը ցոյց կուտար :

Դ.

Հիւանդին վիճակը հետզհետէ կը ծան – րանար ու Սառայի անձնուիրութիւնը նոյնքան աւելի մեծ կ'երեւար աչքիս . հիմա դուրս չէր ելլեր էրկանը սենեակէն. երբեմն ես ալ կը գտնուէի հոն. բերանը բերնին կը կենար մինչեւ վերջը, հիւան – դին չնչառութիւնը խառնելով իրենին : Այս չափազանց զոհողութիւնը ճչմարիտ խելագարութեան մը չափելու վրայ էր. էրկանը հետ մեռնիլ կ'ուզէր անչուչտ. անդին ալ անոր հետ ըլլալ, ինչպէս հոս եղած էր, եւ իր անհատնում վայելքները անոր պահել միայն : Այո, այս էր իր գա – ղափարը :

Մինաս բարովի մը առեն մինչեւ սան – դուխին մօտ կ'ընկերանայ ինծի ու առի – թը բարեպատեհ կը նկատեմ բառ մը ըսե – լու, զգուչացնելու համար զինքը :

— Վախկոտ, պատասխանեց ինծի , ձեռքերս թօթվելով, վախկոտ, այդպէ՞ս երիտասարդ ես դուն՝ :

Ամօթէս ու զայրոյթէս դեղնեցայ :

— Քու անձիդ համար միայն վախկոտ եմ, ըսի երեսին. տեսար որ ես այն հիւրե – րէն չեմ որ հիւանդէն կը փախչին չպէշ – կուելու համար. ես ամէն վայրկեան ա – մուսինիդ քովը գտնուած եմ : Եթէ դուն չես փախչիր իրմէ, այդ քու պարտքդ է արդէն , դուն անոր կինն ես, է՞ս ... :

— Այդ մարդը սիրողը, մրմնջեց ական – ջըս ի վեր :

Ձեռքս չթողուց ու ես ծռեցայ համբու – րելու համար զիս բռնող մատները :

— Ոչ, ըսաւ հեռանալով, չըլլար :

Ցետոյ, տեսնելով ցաւած դէմքս , մեղքցաւ անչուշտ ու մատովը խորհրդա – ւոր նչան մը ընելով աւելցուց .

— Վերջը :

Ե՞րբ :

Իրիկուան՝ արտասրսուի նորէն եկայ :

— Վերջը , ըսաւ դարձեալ :

Ամէն նիւթի վրայ խօսեցանք. անի – մատ խօսքեր միայն ըսի կարծեմ. խելքս վրաս ըլլալու չէր. մեկնելու ժամուն կը ոպասէի ակնդէտ. դուրս ելայ :

— Վերջը, վերջը, ըսաւ նորէն Սառա ու ճամբու դրաւ զիս :

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ

(2 Շար.)

Ֆետերովիչ·— «Ամերիկան եւ դուք — նակից բանակ կայ արեւմտեան Գերմանիա, ուրեմն Խ· Միութիւնն ալ պէտք է ղօրք պահէ:

Նիքսըն·— «Կը տեսնէք որ միշտ պատճառ մը կայ: Այս հարցը մէկընդ հանուր ցոյց տալու համար ձեզի թէ ամէն խնդիր երկու երեսոյթ ունի»:

Մօսակցութիւնը կը տաքնայ երբ Նիքսըն կ'ըսէ թէ ձայնասփիւռ ճառով մը պիտի պատասխանէ բոլոր հարցումներուն:

— «Ճառ չենք ուզեր, խաղպտութիւն կ'ուզենք», կը պոռայ խորհրդային բանուորը:

Նիքսըն·— Նախագահ Այզընհաուըր ձեզմէ առաջ արտասանած է այդ խօսքերը:

Ֆետերովիչ·— Բայց ի՞նչ ըրած է: Եւ Ֆետերովիչ կը չարունակէ պոռալ Նիքսընի երեսին, մինչ իր ընկերները կը փորձեն հանդարտեցնել: «Դո՛ւրս ելէք արեւմտեան եւրոպայէն, եւ խաղաղ կ'ապրինք»:

Նիքսըն·— «Պէտք է երկուքս ալ դուրս ելլենք եւ նոյն առեն: Լաւ մտիկ ըրէք ինչ որ կ'ըսեմ, ինչ որ Այզընհաուըր կ'ըսէ եւ ինչ որ Խրուշչեւ կ'ըսէ եւ ի վերջոյ պիտի ընդունիք որ յանցանքները մէկ կողմին չեն պատկանիր: Թոյլ տուէք որ վերջին խօսք մը ըսեմ...

Ֆետերովիչ·— «Վերջի՛ն խօսք մը:

Նիքսըն·— «Ձիլդ Խրուշչեւին պէս է, կ'ուզէ միշտ վերջին խօսքը ինք ըսել:

Բանուորը կը զայրանայ եւ Միացեալ Նահանգներու փոխ-նախագահը կը փորձէ հանդարտացնել «բայց զովեստ մըն էր որ ձեզի ըրի»:

Շարունակելով իր այցելութիւնները Նիքսըն ուրիշ առիթներ ունեցած է վիճաբանելու խորհրդային աշխատաւորներու հետ, որոնք բաւական նեղը դրած են զինքը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱՅԻՄ ՄՈՂՈՊՂԱՊԻ (Լիբանան) սպանութիւնը կրնայ բաւական ծանր հետեւանքներ ունենալ: Հակառակ արուած խիստ հրահանգներուն, Շամունական ջոկատները զայրացած են եւ սպանութեան պատասխանատու կը նկատեն՝ Ճումպլաթը: Ծանօթ է որ այս վերջինը տիրապետական չարժումին գլուխը կը գտնուէր եւ բուռն պայքար մը տարած Շամունի դէմ, անցեալ տարուան դէպքերու ընթացքին: Մողպղպապի յուղարկաւորութենէն առաջ եւ ետքը ցուցարարներ տողանցած են էշրէֆիէի եւ ձէմիէզէի թաղամասերուն մէջ ազատականներուն դէմ: — «Ճումպլաթի գլուխը կը պահանջենք»: Այս վերջինը ապահոված է որ ինք մաս չունի սպանութեան մէջ, եւ վաստակու համար իր ըսածը որոշած է ինք եւս վնտռտել եւ իշխանութեանց յանձնել պատասխանատուները:

ՅԻՐԻՆՅԻի մէջ (Իտալիա), մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Ամերիկայի ժողովրդավար կուսակցութեան դիտաւոր դէմքը՝ Ատլայ Սթիվէնսըն յայտարարեց թէ կարելի պիտի ընէ որպէսզի իր կուսակցութիւնը զինքը թեկնածու չընտրէ Մ· Ն· Նախագահութեան յառաջիկայ ընտրութեանց: «Կը յուսամ, ասել ցուց ան, որ բարեկամներս վարանումի պիտի չմատնեն զիս: Արդէն երկու անգամ կուսակցութեանս թեկնածուն եղայ եւ այժմ, հաստատ համոզումս է, որ պէտք է ուրիշ անձ մը ընտրել»:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԿԱՑԱՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Առաջին խումբը գլխոնթէնէն փարիզ կը հասնի կիրակի 2 Օգոստոս, տուաւտեան ժամը 6·35ին կառ տը Լիոն:

ՄԵԿՆՈՒՄ

Բ· խումբը փարիզէն կը մեկնի 3 Օգոստոսին: Կառ տը Լիոն՝ Փլաս տը լ'Օրլօժ, կանուխ ժամը ճիշդ 22ին:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Պ· Սարգիս Օհաննէսեան (Պիվէռէն) իր եղբօր մահուան առթիւ (Լիոն) հեռեւեալ նուէրները կ'ընէ·—

Կառուանի Ս· Սահակ դպրոցին՝ 5000, կառուանի Հ· Բ· Ը· Մ·՝ 5000, Լիոնի եկեղեցիին՝ 5000: (Ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 1000 ֆրանք «Ցառաջ»ին:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· «Քրիստափոր» կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահա — բոնեան սկսմբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

Մեր բաժանորդները որ կը փափաքին առժամապէս, նոր հասցէի մը ատանալ թերթը պէտք է գրաւոր դիմեն վարչութեան: Փոխելի թուականէն զոնէ երկու օր առաջ, պէտք է տան ԻՐԵՆՑ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐԸ, վճարեն հարիւր ֆրանք փոխոխութեան համար եւ նորոգած ըլլան իրենց ընթացիկ բաժանորդագրութիւնը:

Այս պայմանները չկատարող դիմումներուն գոհացում պիտի չտրուի· Նոյնպէս՝ նկատի պիտի չառնուին միայն հեռաձայնով կատարուած հաղորդումները, որոնք կրնան անունի եւ հասցէի սխալներ ըստեղծել:

Մեր հատապնդող ընթերցողներուն համար, արձակուրդի բացառիկ միամսեայ բաժանորդագրութեան գինն է 600 ֆր·:

×

Անգամ մը եւս կը խնդրենք մեր հատարիմ բաժանորդներէն որ փութան կատարել իրենց վճարումները, դիւրացնելու համար վարչութեան գործը:

Շնորհակալութիւն այն բոլոր բաժանորդներուն որոնք իրենց կանխիկ եւ պարտաճանաչ վճարումներով կ'օժանդակեն թերթին կանոնաւոր հրատարակութեան:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅՕՐԲԵՐԴ· Հայր· Մխիթեան Վալանսի մասնաճիւղս ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Պ· Սիմոնեանի սրճարանը: Օրակարգ·— Հաշուետուութիւն եւ պատգամաւորներու ընտրութիւն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մարիամ Ոսկանեան եւ զաւակները՝ Ազատ, Տէր եւ Տիկ· Գարբրիէլ Ոսկանեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Արմէնիկայ Պէզճան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ աղգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ՝ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ աղգականին՝

ԵՂԻՇԷ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՇՓԵՊ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ամբողջ երեք օր, Սէն – Լուի մէջ (Պուլվ· Կրան – Փէն)

Հովանաւորութեամբ՝ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէի, կազմակերպութեամբ՝ Հ· Յ· Ակնուսի ենթակոմիտէի եւ «Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին:

Ա·— 31 Յուլիս, Ուրբաթ գիշեր ժամը 21ին: Երաժշտահանդէս մասնակցութեամբ Անտրէ Բէնարի եւ ութ ուրիշ երգիչներու:

Բ·— 1 Օգոստոս Շաբաթ կէսօրէ ետք Մանկական խաղեր, ղեկավարութեամբ՝ ընկեր Քէֆէվեանի, Պուլի մէծ մրցում:

Coupe D. MATALON

Conseiller Général du 10ème Canton

15·000 ֆրանք, Ա· մրցանակ: Նոյն գիշերը ժամը 9·30ին պարահանդէս

Camp. " La Germaine „ **Orchestre Pierre VIGNAL**

Գ·— Կիրակի առաւօտ՝ հոգեհանգիստ թաղի ննջեցեալ ընկերներու յիշատակին: Ժամը 11ին, ժողովրդային հաւաքոյթ, ակնկռնի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Պ· Պ· Յ· Պապիկեանի, Յ· Աղայեանի, Տ· Թադոյեանի, Ա· Քէօսէեանի, Կ· Փոլատեանի եւ ժ· Միրիճեանի:

Տ· Մաթալոնի եւ Իրմա Ռափիւցցիի *կէսօրին՝ գինեձօն եւ ճաշ ի պատիւ* (Պուլ–Տիւ–Ռոնի Մերակուսական)

եւ միւս հիւրերուն, Պ· Զուղուրեանի ապարակը:

կէսօրէ ետք — դաշտահանդէս, երգ, արտասանութիւն, ինչպէս նաեւ քրքջալիր զաւեշտ մը, հայկական պարեր Սէն Լուի Սիամանթօ խումբին կողմէ:

Ֆրանսերէն եւ հայերէն կ'երգեն՝

Suzy TOM

Révélation de l'Emission Paris-Cocktail

Charly Soavi

La Voix d'Or du Music-Hall

Գիշերը, ժամը 21ին պարահանդէս *Քամփ· «Լա Ժէրմէն»:*

Ճաշի մասնակցութիւն 800 ֆրանք: Նախօրօք արձանագրուիլ՝

Քաղաքը՝ Ա· Քէօսէեանի մօտ, Ֆօթօ Ռէքս եւ չրջանները՝ Հ· Յ· Դ· մարմին – ներուն մօտ:

ԿՈՉ

Սէն Լուի «Ակնունի» ենթակոմիտէն, երեք օրուան տեւողութեամբ մեծ եւ չքեղ դաշտահանդէս մը կազմակերպած է այս ուրբաթ Յուլիս 31, շաբաթ 1 եւ կիրակի 2 Օգոստոսին:

Կը թելադրենք չրջանի բոլոր ընկերներուն, ընկերուհիներուն, ինչպէս նաեւ մեր համակիրներուն, որ անվերապահ քաջալերեն իրենց ներկայութեամբ սոյն բացառիկ ձեռնարկը, որ գլուխ կ'ելլէ բարոյական եւ նիւթական անհուն գոհողութիւններու գնով:

ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 9ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Ափի Պօմոնի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ա· Գարբրիէլեանէ (Ամերիկա) 10 հազար ֆրանք, իրենց մօր՝ Տիկին Վարդուհի Աւետեանի հոգեհանգստեան տաթթոյ: Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Միհրան Տօլապճեանէ 3·000 ֆրանք՝ Պ· Միհրան Երամեանի տխուր մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի եւ Տիկին Ասրինէ Կարապետեանէ 1·000 ֆրանք իր ողբացեալ ամուսնոյն Օննիկ Կարապետեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

nuit et jour

snack-self service-glacier

Ses plats chauds ou froids
Sa terrasse face à la mer
Glaces, patisseries maison

Galeries de l'Eden - Beach
JUAN - LES - PINS

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6·
Chèque Postal : Paris 1278-35

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, *Ս· ՎՐԱՑԵԱՆ*
Նոր տպագրութիւն, Պէյրութ, պատկերազարդ մեծադիր 684 էջ, կազմ· 4·000 ֆր·

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, *Կ· ԳԼՈՐԳԵԱՆ*
Ջ· տարի, Պէյրութ, 1959, 640 էջ 1·400 ֆր·

ԱՒ· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ,
Գահիրէ, 1959, 169 էջ, պատկերազարդ 350 ֆր·

ՅՈՎԱՆՆԷՍ ԳԵՐԻՆԵՐԸ, *Վ· ԱՆԱՆԵԱՆ*
Գահիրէ, 1959, 568 էջ 850 ֆր·

ԽՈՐԵՆԱՆ, *Խ· ԴԱՇՏԵՆՑ*: Գահիրէ, 700 ֆր·

ԵՐԳՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ, *Ճ· ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ*
Պէյրութ, 436 էջ, կազմուած 1·000 ֆր·

ԴՐՕՇԱԿ, օրգան Հ· Յ· Դ·, Ա· հատոր 1890–97,
Բ· հատոր, 1898–1901, կազմուած, հատորը 2·400 ֆր·

Le Chant du Pain, Daniel Varoujan
Paris, 1959 630 Frs.

ԱՌԱՔՄԱՆ ԾԱԽՔԸ ԴՆՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD· J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-93 et 60-38

Imprimerie Spéciale
du Journal « Haratch »